JUSTITIEOMBUDSMANNENS

ÄMBETSBERÄTTELSE

AVGIVEN TILL LAGTIMA RIKSDAGEN

ÅR 1944

SAMT

TRYCKFRIHETSKOMMITTÉNS BERÄTTELSE

STOCKHOLM 1944
IVAR HÆGGSTRÖMS BOKTRYCKERI AKTIEBOLAG
434229

INNEHÅLL.

Justitieombudsmannens ämbetsberättelse.

Sid.

Inledning 7

I. **Redogörelse för åtal, anställda mot nedannämnda tjänstemän:**

1) häradshövdingen O. Montelius för kränkande uttalanden i tjänsteskrivelse (ämbetsberättelsen 1942 sid. 60) 8
2) underståthållaren E. Hallgren i egenskap av säkerhetschef för obefogat anhållande m. m. 8
3) stadsfiskalen E. Tydén för underlåtenhet att anställa åtal för brott m. m. 11
4) vice luftskyddschefen J. Molander för tjänstefel genom förtäring av spritdrycker å luftskyddscentral 11
5) borgmästaren R. St. Cyr i egenskap av polischef för lagstridigt ådömande av bestraffning för innehållet i tryckt skrift 26
6) fjärdingsmannen S. B. Svensson för felaktigt förfarande vid indrivning av värnpliktigas oguldna utskylder 30
7) stadsfiskalen W. Ryhninger för dröjsmål med beslut i fråga om anhållen persons häktande eller lösgivande m. m. 36
8) överkonstapeln Th. Söderström för försummelse att lämna åklagare underrättelse om verkställt beslag m. m. 36
9) stadsfiskalen C. Sterner för underlåtenhet att anställa åtal samt för felaktiga uppgifter i yttrande till J. O. 58
10) stadsfiskalen K. Forssén för underlåtenhet att skyndsamt vidtaga åtgärder för polismans bestraffning för fylleri i tjänsten 70
11) häradshövdingen T. Nilsson för dröjsmål med expedierande av gravationsbevis . . . 73

II. **Redogörelse för vissa ärenden, som ej föranlett åtal.**

1) Fråga huruvida myndighet med stöd av 34 § andra stycket sekretesslagen ägt meddela ett generellt beslut, att myndighetens inköpsbeslut och handlingar i samband därmed skulle tillsvidare hemlighållas under en tid av två år från inköpsbeslutets dag 79
2) Fråga om rätt för å vårdanstalt förvarad att taga del av protokollen i det rannsakningsmål, vari förordnats om hans intagande å vårdanstalt 87
3) Felaktigt förfarande vid föreläggande för fastighetsägare att söka lagfart 92
4) Centralt ämbetsverk har till föreståndare för en under verket lydande förläggning för utlänningar utsett en svåger till verkets chef. Fråga huruvida den sistnämnde utövat obehörig påverkan vid tjänstens tillsättande samt sedermera vid tillsynen över tjänstinnehavarens fullgörande av sina åligganden 98
5) Fråga huruvida anhållen person bör tillåtas att sammanträffa med försvarare . . . 118
6) Klagomål över tänd belysning nattetid i förvaringsrum för anhållna 120

Sid.

7) Fråga huruvida den, som förrättat exekutiv auktion å fastighet, är skyldig att före sammanträdet för köpeskillingens fördelning utfärda bevis, att köparen fullgjort sin betalningsskyldighet, i annat fall än då köparen kontant erlagt hela det belopp, som enligt borgenärsförteckningen skulle utgå i reda penningar 121
8) Fråga vid förvandling av två bötesstraff, å vilket av dessa gjorda avbetalningar skulle avräknas 128
9) Olämplig avfattning av kungörelser 131
10) Ledamot i rådhusrätt har i åtskilliga fall genom beslut, i vilka han själv deltagit, dels förordnats till förundersökare i brottmål och dels sedermera tillerkänts ersättning för förundersökningen 132
11) För tidigt verkställd växelprotest 137
12) Felaktig beräkning av strafftid 139
13) Fråga huruvida borgenär, som ansökt om gäldenärs försättande i konkurs, företett bevis om gäldenärens mantalsskrivningsort. Tillika fråga om delgivning av kallelse enligt 14 § konkurslagen 141
14) Underlåtenhet att upptaga inskrivningsärenden i dagboken efter hand som de inkommit 148
15) Felaktig tillämpning i vissa hänseenden av lagen den 8 april 1927 om dödande av förkommen handling 150
16) Fråga huruvida i lagsökningsmål åberopad handling innefattat bevis om fordran . . 152
17) Fråga om principerna för tillämpningen av meddelad föreskrift att, då person som ej bör betros med att innehava skjutvapen utskrives från sinnessjukhus, vederbörande länsstyrelse skall underrättas därom 155
18) Fråga om anteckningar, som vid offentliga arbetsförmedlingsanstalter göras beträffande arbetssökandes personliga och sociala förhållanden 160
19) Fråga huruvida, då arv tillfallit allmänna arvsfonden, denna bör vidtaga åtgärd för säkerställande av vård och underhåll av arvlåtarens gravplats 165
20) Redogörelse för vissa vid J. O:s inspektioner av härads- och rådhusrätter under senare år gjorda iakttagelser, särskilt beträffande oftare förekommande försummelser och förbiseenden 167

III. Framställningar till Konungen m. m.

1) Ang. förslag till ändringar i lagen den 24 mars 1916 angående verkställighet av straffarbete och fängelsestraff 176
2) » upprättad promemoria angående parts möjligheter att inför muntligt förhör i hovrätt erhålla tillgång till underrättsprotokollen i målet 176
3) » rätt för kommunala ämbets- och tjänstemän att liksom statens avgiftsfritt erhålla expeditioner i allt vad till ämbetet eller tjänsten hörer, så ock i mål som röra ansvar eller ersättningsskyldighet för fel eller försummelse i ämbetet eller tjänsten 177
4) » skyldighet i vissa fall för vederbörande registrator i nedre justitierevisionen att utan särskild begäran därom avgiftsfritt lämna diariebevis angående nådeansökning 183
5) » vissa ändringar i stadgan den 23 december 1920 för statens tvångsarbetsanstalter och i samband med dem anordnade alkoholistanstalter 187

IV. Inspektionsresor under år 1943 189

Sid.

V. Under år 1943 handlagda klagomål och anställda åtal m. m. 189

Berättelse av tryckfrihetskommittén 192

Bilagor till justitieombudsmannens ämbetsberättelse.

I. Tabell över samtliga av 1943 års riksdag avlåtna skrivelser m. m. i nummerföljd enligt riksdagens protokoll 193

II. Förteckning över de av 1943 års riksdag till Konungen avlåtna skrivelser jämte uppgifter om de åtgärder, som under nämnda år vidtagits i anledning av samma skrivelser: 195

1) Justitiedepartementet 195
2) Utrikesdepartementet 201
3) Försvarsdepartementet 202
4) Socialdepartementet 207
5) Kommunikationsdepartementet 214
6) Finansdepartementet 218
7) Ecklesiastikdepartementet 231
8) Jordbruksdepartementet 235
9) Handelsdepartementet 241
10) Folkhushållningsdepartementet 244

III. Särskild förteckning över sådana i förteckningen under bilaga II upptagna ärenden, som vid utgången av år 1943 ännu voro i sin helhet eller till någon del på Kungl. Maj:ts prövning beroende 247

IV. Förteckning över ärenden, som hos Kungl. Maj:t anhängiggjorts genom skrivelser från riksdagen före år 1943 men vid samma års början voro i sin helhet eller till någon del oavgjorda, jämte uppgifter om den behandling dessa ärenden undergått under år 1943: 251

1) Justitiedepartementet 251
2) Försvarsdepartementet 260
3) Socialdepartementet 261
4) Kommunikationsdepartementet 277
5) Finansdepartementet 280
6) Ecklesiastikdepartementet 294
7) Jordbruksdepartementet 298
8) Handelsdepartementet 302
9) Folkhushållningsdepartementet 304

V. Förteckning över ärenden, som hos Kungl. Maj:t anhängiggjorts genom skrivelser från justitieombudsmannen före den 1 januari 1943 och vari under år 1943 åtgärd vidtagits eller vilka vid samma års slut ännu voro på Kungl. Maj:ts prövning beroende, jämte kortfattad uppgift om ärendenas behandling 305

Till RIKSDAGEN.

Jämlikt 14 § i den för riksdagens justitieombudsman gällande instruktionen får jag härmed avlämna berättelse angående justitieombudsmansämbetets förvaltning under år 1943. Jag får därvid meddela, att jag dels begagnat mig av semester under tiderna den 2—den 28 augusti och den 23 september—den 9 oktober, dels på grund av sjukdom åtnjutit ledighet från ämbetets utövande under tiden den 27 februari—den 13 mars. Under nämnda tider har min av riksdagen utsedde ställföreträdare häradshövdingen i Medelpads östra domsaga, f. d. revisionssekreteraren Folke Rudewall förestått ämbetet.

Sedan Kungl. Maj:t den 17 december 1943 utnämnt mig att från och med den 7 januari 1944 vara justitieråd, har jag i särskild skrivelse avsagt mig förtroendet att vara justitieombudsman från och med sistnämnda dag.

Berättelsen kommer enligt vedertagen ordning att först innehålla redogörelse för sådana mot tjänstemän för fel eller försummelse i tjänsten anställda åtal, vilka under året blivit slutligen avgjorda eller i någon instans prövade.

I. Redogörelse för anställda åtal.

1. Kränkande uttalanden av domare i tjänsteskrivelse.

I 1942 års ämbetsberättelse (sid. 60 o. f.) redogöres för ett av mig, efter klagomål av fröken Anna Schwerkofsky i Lund, anbefallt åtal mot häradshövdingen i Västmanlands västra domsaga Oscar Montelius för det han efter mottagande av en av klaganden till honom den 11 februari 1941 översänd skrivelse, däri hon bland annat hos Montelius påkallat utfärdande av stämning å advokaten Samuel Danowsky i Köping för brutet äktenskapslöfte, i en den 14 samma månad dagtecknad, å tjänstens vägnar till klaganden avlåten svarsskrivelse mot henne framställt beskyllningar av kränkande art. Enligt redogörelsen hade Svea hovrätt i utslag den 1 december 1941 yttrat följande: Av Montelius' svar på klagandens skrivelse framginge väl, att han icke uppfattat denna såsom avseende någon ämbetsåtgärd från hans sida. Särskilt genom att dagteckna svarsskrivelsen Köping i Västmanlands västra domsagas kansli och avsända densamma såsom tjänsteförsändelse hade Montelius emellertid däråt givit formen av en tjänsteskrivelse och sålunda åt sina uttalanden förlänat sitt ämbetes auktoritet. I sin skrivelse hade Montelius, med stöd huvudsakligen av uppgifter som lämnats av Danowsky, gjort för klaganden kränkande uttalanden. Ehuru det finge antagas, att Montelius handlat i syfte att förebygga av honom befarade straffbara handlingar från klagandens sida, måste han anses hava genom sitt berörda förfarande gjort sig skyldig till oförstånd i sitt ämbete av beskaffenhet att föranleda ansvar. Hovrätten prövade förty jämlikt 25 kap. 17 § strafflagen lagligt döma Montelius för oförstånd i ämbetet att böta 15 dagsböter, varje dagsbot om 30 kronor. Det ålåge Montelius att ersätta klaganden hennes kostnader å saken hos J. O. med 50 kronor.

Över hovrättens utslag hade Montelius anfört besvär.

Kungl. Maj:t har genom utslag *den 27 mars 1943* ej funnit skäl att göra ändring i hovrättens utslag.

2. Obefogat anhållande m. m.

I särskilda till mig ingivna klagoskrifter anförde ryttmästaren Frank Martin, direktören Malcolm Lilliehöök och redaktören Helge Knutsson Lindberg var för sig klagomål däröver, att de den 28 april 1941 blivit i Stockholm

anhållna såsom misstänkta för brott enligt 8 kap. strafflagen och att i samband med anhållandet husrannsakan hos dem verkställts.

Över klagomålen avgavs utlåtande av Ö. Ä., som tillika överlämnade, bland annat, yttrande av säkerhetschefen, underståthållaren Eric Hallgren.

Martin och Lilliehöök inkommo med påminnelser. Lindberg hade dessförinnan avlidit.

I anledning av påminnelserna avgav Hallgren nytt yttrande.

Efter avslutad skriftväxling i ärendet avlät jag en skrivelse till advokatfiskalen vid Svea hovrätt, vari jag efter utveckling av mina synpunkter på fallet uppdrog åt advokatfiskalen att ställa Hallgren i egenskap av säkerhetschef under åtal inför hovrätten för oförstånd i ämbetet.

Då handlingarna i målet enligt föreskrift i Kungl. Maj:ts nedan intagna utslag skola hemlighållas, kunna uppgifterna i desamma här icke utförligt återgivas. Med ledning av nämnda utslag, vilket är offentligt, må dock följande kortfattade redogörelse lämnas.

Min skrivelse till advokatfiskalen innehöll sammanfattningsvis följande.

Den 28 april 1941 hade Hallgren i egenskap av säkerhetschef låtit anhålla Martin, Lilliehöök och Lindberg såsom misstänkta för brott enligt 8 kap. strafflagen och i samband därmed hos dem företaga husramsakan. Åtgärderna, å vilka icke följt åtal mot någon av de anhållna, hade föranletts av upplysningar, som meddelats i en Hallgren tillhandakommen anonym skrivelse. Även om, såsom Hallgren gjort gällande, meddelandet varit av den allvarliga beskaffenhet, att det ej fått lämnas obeaktat, vilket emellertid syntes mig kunna ifrågasättas, hade i alla händelser så långt gående ingripanden som anhållande och husrannsakan rimligen icke bort ifrågakomma. Det måste även under rådande politiska förhållanden för vidtagande av åtgärder av denna art fordras en viss grad av sannolikhet, att misstankar om statsfientlig verksamhet vore grundade, och blott och bart en anonym angivelse borde ej få leda till anhållande. Eljest skulle rättssäkerheten vara tillspillogiven. Genom sitt ifrågakomna förfarande att låta anhålla Martin, Lilliehöök och Lindberg och hos dem företaga husrannsakan hade Hallgren visat oförstånd i ämbetet.

Under åberopande av mitt uppdrag yrkade advokatfiskalen ansvar å Hallgren jämlikt 25 kap. 17 § strafflagen för vad jag lagt Hallgren till last, varjämte Martin, Lilliehöök och Lindbergs dödsbo förde talan om skadestånd.

Svea hovrätt yttrade i utslag *den 8 januari 1943* följande.

Hovrätten finner i målet vara upplyst, *att* det Hallgren till last lagda förfarandet föranletts av en anonym skrivelse till Hans Excellens ministern för utrikes ärendena, vilken skrivelse genom överståthållaren överlämnats till Hallgren i dennes egenskap av säkerhetschef för det övervägande och

de åtgärder, vartill han kunde finna anledning, *att* Hallgren efter skrivelsens mottagande utan föregående undersökning låtit anhålla Martin, Lilliehöök och Lindberg, vilka därefter viss tid hos kriminalpolisen kvarhållits i och för förhör, ävensom låtit hos dem verkställa husrannsakan, *samt att* vid den sedermera företagna undersökningen ej förekommit någon omständighet, som givit stöd åt de mot dem riktade misstankarna.

Såsom säkerhetschef ägde Hallgren sådan befogenhet, som avses i 5 § lagen den 9 januari 1940 om vissa tvångsmedel vid krig eller krigsfara m. m.

Hovrätten anser visserligen, att såväl skrivelsens egenskap att vara anonym som dess innehåll i vissa delar varit ägnade att mana till försiktighet vid ett ingripande i anledning av däri lämnade uppgifter. Med hänsyn till de utomordentliga, av pågående krig föranledda förhållanden, som rådde då skrivelsen på sätt förut nämnts överlämnades till Hallgren, finner hovrätten likväl Hallgrens åtgärd att utan föregående undersökning giva order om anhållande och husrannsakan skäligen icke böra för honom medföra ansvar eller skadeståndsskyldighet och lämnar förty åtalet samt målsägandenas skadeståndsyrkanden utan bifall.

Målsägandena, vilka fordrat ersättning för kostnaderna å saken hos J. O. och i hovrätten, skola själva vidkännas samma kostnader.

Hovrätten förordnar jämlikt bestämmelserna i lagen den 28 maj 1937 om inskränkning i rätten att utbekomma allmänna handlingar, att till hovrätten i målet ingivna handlingar skola vara hemliga och ej må utlämnas förrän tjugufem år förflutit från dagen för hovrättens utslag.

Över hovrättens utslag anförde jag besvär under yrkande om bifall till åtalet. Jämväl målsägandena anförde besvär.

Kungl. Maj:t har i utslag *den 2 juni 1943* yttrat följande.

Den i målet omförmälda anonyma — delvis i osvenska vändningar avfattade — skrivelsen kan icke i och för sig godtagas såsom grund för Hallgrens åtgärd att utan föregående undersökning giva order om anhållande av Martin, Lilliehöök och Lindberg samt om husrannsakan hos dem. Ej heller giver utredningen i målet vid handen att sådana omständigheter i övrigt förelegat att det beordrade polisingripandet — även med beaktande av de utomordentliga, av pågående krig föranledda förhållandena — framstår såsom befogat. Hallgrens förfarande måste därför anses hava inneburit oförstånd i ämbetet, och Kungl. Maj:t prövar förty lagligt att, med ändring av hovrättens utslag, jämlikt 25 kap. 17 § strafflagen döma Hallgren för vad sålunda ligger honom till last att böta 10 dagsböter å 30 kronor.

Vad härefter angår de i målet framställda skadeståndsyrkandena finner Kungl. Maj:t att envar av Martin och Lilliehöök är berättigad till ersättning för skada och obehag, som Hallgren åsamkat honom genom det av Hallgren beordrade ingripandet, samt att denna ersättning skäligen må bestäm-

mas till 150 kronor för envar av dem. Däremot kan dödsboet icke anses hava visat, att Lindberg lidit sådan skada, att dödsboet är berättigat att föra talan om skadestånd därför. I anledning härav varder, med ändring av hovrättens utslag i denna del, Hallgren förpliktad att till envar av Martin och Lilliehöök utgiva 150 kronor.

I fråga om målsägandenas yrkanden om ersättning för deras kostnader å saken hos J. O. och i hovrätten varder hovrättens utslag sålunda ändrat, att Hallgren förpliktas att till envar av Martin och Lilliehöök utgiva sådan ersättning med 100 kronor.

Om nämnda beslut voro tre justitieråd ense. Två justitieråd funno ej skäl att göra ändring i hovrättens utslag.

Kungl. Maj:t fastställde hovrättens utslag i fråga om inskränkning i rätten att utbekomma handlingar i målet och förordnade, att till nedre justitierevisionen ingivna och där upprättade handlingar utom hovrättens protokoll och utslag ej finge utlämnas förrän tjugufem år förflutit från den 8 januari 1943.

3 och 4. Tjänstefel av luftskyddschef och vice luftskyddschef genom förtäring av spritdrycker å luftskyddscentral. Underlåtenhet av stadsfiskal att anställa åtal för brott.

I en hit inkommen skrift anmälde poliskonstapeln Gideon Bergman i Härnösand, att stadsfiskalen i nämnda stad Erik Tydén gjort sig skyldig till tjänstefel bland annat därigenom att han i vissa fall underlåtit beivra begångna förseelser. Vidare påtalade Bergman, att Tydén och badhusföreståndaren Jonas Molander, då de natten till den 13 april 1940 tjänstgjort å luftskyddscentralen i Härnösand, Tydén såsom luftskyddschef och Molander såsom vice luftskyddschef, förtärt spritdrycker och uppträtt olämpligt mot å luftskyddscentralen tjänstgörande kvinnlig personal.

Sedan landsfogden i Västernorrlands län på grund av innehållet i klagoskriften anmodats att verkställa utredning i ärendet och hit inkomma med yttrande, överlämnade t. f. landsfogden T. Bjerner en av statspolisen i Härnösand avgiven rapport rörande i saken hållna förhör med Bergman, Tydén och Molander samt ett flertal andra personer. Därjämte avgav Bjerner eget utlåtande i ärendet.

Tydén och Molander erhöllo tillfälle att efter tagen del av den verkställda utredningen avgiva ytterligare förklaringar i ärendet, men underläto att inkomma därmed.

Förutom annat, som jag ej fann påkalla vidare ingripande från min sida, utvisa handlingarna i ärendet i huvudsak följande.

I anslutning till sina uppgifter i klagoskriften uppgav Bergman vid förhör, att enligt vad han av kolleger hört berättas skulle landskontoristen Sven Dryselius under något av åren 1935 eller 1936 hava blivit anhållen på stadshotellet i Härnösand för fylleri och förd till polisstationen. Bergman hade hört sägas, att stämning för fylleri skulle hava utfärdats och delgivits Dryselius men att åtalet icke fullföljts.

Dryselius, som hördes över vad Bergman sålunda uppgivit, berättade följande: Dryselius erinrade sig, att han besökt stadshotellet den 27 oktober 1936 under kvällen. Därunder hade han haft sällskap med en ingenjör Juter och en resande, vilkens namn han icke kunde påminna sig, samt en kapten Sjövall. Sällskapet hade suttit kvar i restaurangen till stängningsdags och troligen varit de sista gästerna. Då de ämnat avlägsna sig, hade Sjövall tydligen blivit uppretad av något yttrande, som Dryselius fällt, och tilldelat Dryselius en örfil. Detta hade skett i tamburen vid uppgången till resanderummen. Sjövall hade därpå utan vidare kastat sig över Dryselius, som därvid tillika med Sjövall fallit omkull. Under det Dryselius försökt göra sig fri hade vaktmästaren Karl Reinhold Rastberg kommit fram och skilt honom och Sjövall åt. Dryselius hade tillsagt Sjövall att bedja om ursäkt, ty i annat fall skulle Dryselius anmäla honom för misshandel. Utan att efterkomma denna uppmaning hade Sjövall begivit sig till sitt rum på hotellet, och Dryselius hade stannat kvar i tamburen. Juter och resanden hade redan hunnit avlägsna sig, då bråket mellan Dryselius och Sjövall uppstått. Dryselius, som vid tillfället känt sig något påverkad av spritdrycker, hade blivit uppretad och därför ringt till polisstationen och begärt, att en konstapel skulle sändas till platsen. Strax därpå hade också en konstapel, troligen Lars Petrus Långström, ankommit. Dryselius hade velat anmäla Sjövall för misshandel, och hade troligen Långström uppmanat Dryselius att medfölja till polisstationen för avlämnande av anmälan. I sitt uppretade tillstånd hade Dryselius också medföljt till polisstationen, där han till överkonstapeln Johan Albert Höglund framfört sin anmälan mot Sjövall. Höglund hade icke upptagit denna anmälan utan uppmanat Dryselius att återkomma påföljande dag. Dryselius hade emellertid varit påstridig, då han känt till att Sjövall skulle avresa från Härnösand redan dagen därpå. Då Höglund emellertid vägrat att taga emot någon anmälan, hade Dryselius begärt få tala med stadsfiskalen Tydén i telefon, vilket Höglund jämväl vägrat Dryselius. Som Dryselius upprepat sin anmälan mot Sjövall, hade Höglund tillsagt Dryselius att lämna polisstationen, vilket Dryselius vägrat innan vederbörliga anteckningar gjorts. Efter någon stund hade Höglund tillsagt två konstaplar att avlägsna Dryselius från polisstationen, vilket dessa även gjort genom att fatta tag i Dryselius och föra ut honom genom dörren mot torget. Dryselius hade följt med utan motstånd. Kort efter det konstaplarna åter gått in på stationen hade Dryselius följt efter dit och ånyo begärt, att hans anmälan skulle upptecknas. Efter det Dryselius uppehållit sig en stund inne på stationen

och tillsagt Höglund, att denne vore skyldig upptaga hans anmälan, enär dröjsmål skulle försvåra utredningen, hade Höglund givit de närvarande polismännen order, att Dryselius skulle avvisiteras och insättas i förvaringsarrest, vilket jämväl skett. I arresten hade han förvarats till troligen klockan 7 följande morgon, då han fått gå utan att behöva skriva under någon stämning eller annan handling. Omedelbart efter frigivningen hade Dryselius besökt Tydén i dennes bostad och omtalat händelseförloppet. Dryselius, som ansett att Höglund förfarit felaktigt, hade framhållit detta. Tydén hade lovat undersöka förhållandet. Dryselius hade ansett sig förfördelad, och han hade därför icke gjort någon framställning om att slippa åtal. Genom överkonstapeln K. E. Abelson hade Tydén också verkställt utredning, ty Dryselius hade av denne hörts i saken. Utredningen hade emellertid icke föranlett någon åtgärd från Tydéns sida. Dryselius förnekade, att han vid ovanberörda tillfälle varit berusad. Möjligen hade han varit berörd av spritdrycker.

Rastberg, som från den 1 oktober 1936 till någon dag i december 1941 varit anställd såsom nattvaktmästare å stadshotellet, uppgav följande: Han erinrade sig, att Dryselius, som han väl kände, någon gång i oktober 1936 besökt stadshotellet. Mellan klockan 24—1 hade Dryselius i sällskap med Sjövall kommit ut i hotellets tambur för att taga på sig ytterkläderna. Dryselius och Sjövall hade av för Rastberg okänd anledning börjat brottas och rullat omkring på golvet i tamburen. Rastberg hade skilt Dryselius och Sjövall åt, varpå båda stigit upp. På Rastbergs uppmaning hade Sjövall, som bott på hotellet, gått upp på sitt rum. Dryselius hade på tillsägelse av Rastberg att lämna hotellet icke gjort detta, utan skulle han "först göra upp med Sjövall". Dryselius hade påyrkat, att Rastberg skulle ringa efter polis, men Rastberg hade vägrat göra detta. Dryselius hade då bett att själv få ringa till polisen. Oaktat Rastberg nekat Dryselius att ringa, hade denne gått in i hotellets talhytt och sannolikt ringt till polisstationen, ty strax därefter hade två polismän anlänt. Dryselius hade medföljt konstaplarna från hotellet. Någon stund senare hade någon ringt från polisstationen och frågat, hur Dryselius uppträtt på hotellet. Rastberg hade då sannolikt omtalat, att Dryselius brottats med en annan person i vestibulen. Rastberg hade numera svårt att påminna sig, i vilken grad Dryselius vid tillfället ifråga varit påverkad av spritdrycker, men han hölle dock för troligt, att Dryselius varit rätt mycket berusad.

Höglund, vilken sedan år 1912 tjänstgjort såsom överkonstapel, uppgav: En natt under åren 1936 eller 1937 hade han, då han tjänstgjorde som jourhavande å polisstationen, vid 23- à 24-tiden mottagit telefon från en person, som begärt att två konstaplar skulle sändas till stadshotellet. Personen ifråga hade icke velat uppgiva sitt namn, då Höglund frågat därom. Höglund hade beordrat Långström, som haft vakttjänst å stationen, att gå och undersöka anledningen till telefonpåringningen. Efter en kort stund hade Långström

återkommit i sällskap med Dryselius, som icke var anhållen men av Långström uppmanats att medfölja till stationen. Dryselius hade befunnit sig i synbarligen berusat tillstånd. Han hade varit uppretad och bråkat om att han velat anmäla en resande, som han skulle hava kommit i dispyt med å hotellet. Dryselius' uppträdande hade varit sådant och han hade framfört sitt ärende på ett sådant sätt, att Höglund uppmanat honom att lämna polisstationen och, om han ville göra någon anmälan, återkomma i nyktert tillstånd. Dryselius hade emellertid vägrat avlägsna sig, varför Höglund, enär han icke ansett det rådligt att låta Dryselius gå, låtit avvisitera och insätta honom i förvaringsarrest, där han fått stanna till 5- à 6-tiden påföljande morgon. Strax efter det Höglund insatt Dryselius i förvaringsarresten hade han ringt upp stadshotellet och erhållit upplysning, att Dryselius' uppträdande där varit klandervärt och att han där skulle hava varit inbegripen i något bråk. Detta hade styrkt Höglunds uppfattning, att Dryselius borde tagas i förvar. Då Höglund emellertid icke närmare känt till Dryselius' förehavanden å stadshotellet, hade han låtit bero med stämnings delgivande för vidare utredning i saken och stadsfiskalens prövning. Som regel plägade jourhavande överkonstapeln tillställa anhållen fyllerist av stadsfiskalen förut undertecknad stämning för förseelsen, innan vederbörande finge lämna stationen. I tveksamma fall brukade ärendet dock först underställas stadsfiskalens prövning. Då Tydén anlänt till sitt tjänsterum påföljande morgon, hade Höglund till honom anmält det inträffade. Såvitt Höglund kände till, hade Dryselius icke åtalats. Höglund vore emellertid av den åsikten, att Dryselius vid tillfället ifråga varit så berusad, att det funnits skäl för åtal för fylleri.

Exekutionsbiträdet Hilding Emanuel Nordlander, vilken under tiden mars 1936—mars 1938 varit anställd som poliskonstapel i Härnösand och ifrågavarande natt åtföljt Långström till stadshotellet, uppgav, att såvitt han kunde erinra sig Dryselius vid tillfället varit synbarligen berusad, dock icke i sådan grad att konstaplarna funnit anledning att anhålla honom. Å poliskontoret hade Höglund och Dryselius råkat i tvist. Höglund hade tillsagt Dryselius att avlägsna sig, men denne hade icke gjort sig någon brådska att efterkomma uppmaningen och därför troligen "fösts ut" av någon av polismännen. Utanför polisstationen hade Dryselius stannat och hotat att anmäla polisen för landsfogden, varjämte han uppträtt störande. Med anledning därav hade Höglund givit Nordlander och Långström order att anhålla Dryselius. Konstaplarna hade även gått ut från polisstationen och å torget fattat tag i Dryselius' armar för att föra in honom å vaktkontoret. Därunder hade Dryselius satt sig till våldsamt motstånd, i det han spjärnat emot med fötterna samt fattat tag med händerna i dörrposten till polisstationen och försökt att med våld göra sig fri från konstaplarna. Sedan de kommit in på poliskontoret, hade såväl Höglund som konstaplarna hjälpts åt att avvisitera Dryselius, som därefter på Höglunds order insatts i förvaringsarrest. Dryse-

lius hade troligen varit kvar i arresten, då Nordlander vid 5-tiden på morgonen slutat sin tjänstgöring. Av Dryselius' uppträdande inne på polisstationen och vid anhållandet hade Nordlander styrkts i sin uppfattning, att Dryselius vid tillfället varit rätt mycket berusad.

Långström berättade vid förhör i saken: Sedan Långström och Nordlander efter ankomsten till stadshotellet fått veta, att Dryselius kort förut varit i bråk med en resande, hade de uppmanat Dryselius att avlägsna sig, men denne hade varit påstridig och velat anmäla nämnda resande för misshandel. På konstaplarnas uppmaning hade Dryselius medföljt till polisstationen för att anmäla misshandeln. Vid ankomsten dit hade Dryselius upprepat, att han ville göra anmälan. Höglund hade emellertid tillsagt Dryselius att återkomma följande dag, då han vore nykter, för att göra anmälan. Dryselius hade dock icke velat gå utan upprepat sin begäran att få anmäla saken och därvid uppträtt pockande. Då Dryselius icke godvilligt velat avlägsna sig, hade Långström och Nordlander slutligen gått emot honom i avsikt att fösa ut honom från kontoret. Dryselius hade då dragit sig ut till yttre dörren mot torget, där han kvarstannat på trappsteget utanför dörren. Där hade Dryselius yttrat, att han skulle återvända till stadshotellet och "krama revbenen ur den där resanden, ty han var stark och hade gjort så förut". Vidare hade han hotat att anmäla poliskåren för landshövdingen, om icke hans anmälan genast bleve upptagen. Dryselius hade uppträtt högljutt och bråkigt, varför hans uppträdande varit störande. Höglund hade då givit konstaplarna order att anhålla Dryselius och avvisitera honom. Konstaplarna hade därför fattat tag i Dryselius och fört in honom å vaktkontoret. Därvid hade Dryselius satt sig till våldsamt motstånd genom att kraftigt spjärna emot, fatta tag med händerna i dörrposterna och med våld söka göra sig fri. Jämväl under avvisiteringen hade Dryselius fortsatt att göra motstånd, och detta hade fortfarit till dess han kommit in i förvaringsarresten. Även Höglund hade biträtt konstaplarna vid anhållandet och vid avvisiteringen. Dryselius hade varit synnerligen berusad. Hans ansikte hade varit rödbrusigt och ögonen simmiga. Dessutom hade det luktat sprit av Dryselius' andedräkt, och han hade varit högljudd och suddig i sitt tal.

Abelson uppgav: En dag på hösten 1936 hade han av Tydén beordrats verkställa förhör dels med en kapten, möjligen vid namn Sjöman, och dels med Dryselius. Kaptenen hade vid tillfället bott på stadshotellet. Tydén hade omtalat för Abelson, att ett intermezzo under natten inträffat på hotellet och att Dryselius blivit anhållen för fylleri. Abelson hade tagit del av de anteckningar, som den jourhavande överkonstapeln infört i en därför avsedd anteckningsbok. Av anteckningarna hade icke framgått, att Dryselius blivit misshandlad, men däremot att han varit i handgemäng med kaptenen inne å stadshotellet. Abelson hade samma dag hållit förhör med kaptenen. Av förhöret hade framgått, att kaptenen, Dryselius, en ingenjör Juter och

en fjärde person blivit bekanta i stadshotellets kafé, varefter de begivit sig till kaptenens rum å hotellet och där spelat kort. Kaptenen och Dryselius hade efter kortspelets slut kommit i handgemäng med varandra i hotellets vestibul, emedan Dryselius, som enligt kaptenens uppgift vid förhöret var onykter, sagt till denne, att han var en "kvasikapten". Abelson hade utskrivit en promemoria över förhören med kaptenen och Dryselius och lagt promemorian å Tydéns skrivbord, vilket skett på kvällen samma dag Abelson hållit förhören. Påföljande dag hade Abelson talat med Tydén om utredningen och meddelat denne, att Juter och en annan man även närvarit vid intermezzot på stadshotellet. Tydén hade förklarat, att han själv skulle höra Juter. Abelson hade därefter icke haft något samtal med Tydén om utredningen ifråga.

Tydén, vilken i saken hördes av t. f. landsfogden Bjerner, uppgav i förevarande del följande.

Om Dryselius' anhållande för fylleri den 28 oktober 1936 hade Tydén erhållit vetskap, då han på morgonen i sin bostad fått besök av Dryselius. Denne hade varit uppbragt över att han icke fått göra anmälan om misshandel, som han varit utsatt för, och beklagat sig över att han fått sitta i cell under natten. Tydén hade givit Dryselius besked, att han icke kunde göra något uttalande i saken, förrän han på polisstationen närmare satt sig in i den. Då Tydén anlänt till poliskontoret, hade Höglund avlagt muntlig rapport, varav Tydén fått den uppfattningen, att uppträdet på stadshotellet ägt rum inom enskilt område. Tydén ville med bestämdhet erinra sig, att vid resonemang senare mellan honom och Höglund i saken de kommit till det resultatet, att bråket skett inom privat område. Dryselius hade ju icke heller av Långström blivit anhållen. Tydén hade tagit del av de anteckningar, som gjorts i ordningspolisavdelningens dagbok. Av dessa hade icke kunnat utläsas, huruvida handgemänget, såsom senare visat sig, utspelats i hotellets vestibul. Den omständigheten, att Dryselius senare uppträtt förargelseväckande och berusad på polisstationen samt satt sig till våldsamt motstånd vid anhållandet, hade Tydén icke ansett vara av beskaffenhet att föranleda åtal. Det hände ju tämligen ofta, att en man på hustruns begäran omhändertoges för förvaring på polisstationen på grund av fylleri och våldsamhet i hemmet. Om en sådan person på polisstationen uppträdde berusad och satte sig till våldsamt motstånd, brukade han ej åtalas annat än i allvarligare fall. Tydén ville framhålla, att han icke i sin tjänst gjorde skillnad mellan personliga vänner och andra. I ett flertal fall hade han nödgats åtala personliga vänner för olika slag av förseelser. Dryselius räknade han icke till sina personliga vänner. Tydén kunde icke erinra sig, om han beordrat någon ytterligare utredning i ifrågavarande ärende. Någon rapport från Abelson över förhör med Dryselius hade han i varje fall aldrig sett.

I sitt utlåtande anförde Bjerner i denna del följande.

Av den verkställda utredningen framginge, att Dryselius gjort sig skyldig till förargelseväckande beteende på stadshotellet ävensom att han, som sedermera utanför polisstationen anhållits för fylleri, gjort sig skyldig till våldsamt motstånd, då han skulle införas i arresten. Det måste även mot Tydéns bestridande anses styrkt, att han beordrat utredning i saken. Straffansvar för Dryselius vore numera preskriberat. Även därest den ifrågakomna brottningen skett inom enskilt område, syntes med hänsyn till omständigheterna Dryselius icke hava bort undgå ansvar för fylleri och våldsamt motstånd vid offentlig förrättning. Det torde råda en väsentlig skillnad mellan det fall, att en person, som omhändertoges i sitt hem för fylleri och våldsamhet, även beginge våld å en polisstation, och det fall, att en person, som komme för att göra en brottmålsanmälan, uppträdde berusad och störande samt vid anhållandet därför satte sig till våldsamt motstånd. Någon möjlighet att dispensera från åtal i sistnämnda fall torde ej finnas. Det syntes uppenbart, att Tydén genom sin underlåtenhet att väcka åtal gjort sig skyldig till tjänstefel. Att mot Tydéns bestridande styrka, att denna underlåtenhet varit avsiktlig, syntes svårt med hänsyn till den avsevärda tid, som förflutit sedan anhållandet ägde rum.

Beträffande spritförtäringen å luftskyddscentralen uppgav Bergman vid förhör, att natten till den 13 april 1940 hade Tydén i egenskap av luftskyddschef tillsammans med dåvarande vice luftskyddschefen Molander tjänstgjort å luftskyddscentralen. Klockan 9 på morgonen den 13 april hade Bergman, vilken varit föreståndare för den dit förlagda luftskyddsbyrån, börjat sin tjänstgöring där. Vid ankomsten hade Bergman hälsat på Tydén och Molander, vilka förefallit att vara påverkade av starka drycker. Detta hade förmärkts på deras uppsluppna tal. Särskilt Tydén hade varit mera "glad och uppsluppen" än vanligt. Bergman hade iakttagit, att Tydén och Molander på ett bord haft en halvliterflaska med konjaksetikett, och flaskan hade tydligen till någon del varit fylld med konjak. Han hade vidare iakttagit vanliga dricksglas och flaskor med vichyvatten på bordet i luftskyddschefens tjänsterum. Under natten ifråga hade telefonisterna Lizzy Englund och Gunhild Olsson tjänstgjort i luftskyddscentralen till klockan 8. Lizzy Englunds fader hade för Bergman omtalat, att hans dotter i hemmet framfört klagomål över Tydéns och Molanders uppträdande.

Lizzy Englund berättade: Hon hade vid skilda tillfällen tjänstgjort å luftskyddscentralen som telefonist. Så hade varit fallet natten mellan den 12 och den 13 april 1940, då även Gunhild Olsson, Tydén och Molander uppehållit sig där under tjänstgöring. Luftskyddscentralen bestod vid denna tid av fyra rum, vilka hade förbindelse med varandra. Från kapprummet, i vilket toalett fanns, ledde en dörr till telefonrummet. Luftskyddschefens rum hade ingen annan in- eller utgång än genom telefonrummet. I detta

rum funnos vid tillfället sängplatser för telefonisternas räkning. Vid 20-tiden den 12 april, då Lizzy anlänt till sin tjänstgöring, hade Tydén och Molander befunnit sig i luftskyddscentralen. Hon kunde icke minnas, att någon annan person då uppehållit sig där. Tydén hade vid ett flertal tillfällen gått igenom telefonrummet utan att han sagt något till telefonisterna. Lizzy hade bibringats den bestämda uppfattningen, att Tydén var berusad, ty det hade verkat som om han gått ostadigt. Han hade verkat rödbrusig i ansiktet och sett konstig ut på ögonen. Lizzy hade icke sett Tydén eller Molander förtära någonting, men hon hade lagt märke till att inne i luftskyddschefens rum funnits flaskor och glas. Hon hade ej närmare konstaterat, vad flaskorna innehållit. Hon hade icke varit inne i rummet men varit framme vid den öppna dörren och sett ditin. Genom dörröppningen hade hon iakttagit, att Tydén vid 22,30-tiden gått och lagt sig inne i luftskyddschefens rum. Någon gång senare under natten — hon kunde icke närmare angiva tidpunkten — hade Tydén, som legat med kläderna på, stigit upp och gått igenom telefonrummet till toaletten. Från toaletten hade hon då hört ljud, tydande på att Tydén haft kräkningar. Detta hade styrkt henne i hennes uppfattning, att Tydén icke var nykter. Tydén hade därpå återvänt till sitt rum utan att något särskilt inträffat. Hon hade även senare sett, att Tydén legat och sovit. Tydén hade icke på något sätt gjort några närmanden mot telefonisterna eller på annat sätt uppträtt olämpligt mot dem. Hon erinrade sig, att Tydén strax efter det hon anlänt eller vid 20,30-tiden avlägsnat sig från luftskyddscentralen och varit borta cirka 10 minuter. Han hade då varit iklädd uniformskappa och polismössa. Vid återkomsten hade han burit ett paket under ena armen. Paketet hade sett ut som ett "spritpaket". Formen av paketet hade varit sådan, att hon misstänkt, att det innehållit en eller möjligen två flaskor. Paketet hade icke sett ut att innehålla vichyvattenflaskor. Hon hade talat med Gunhild Olsson om att Tydén tydligen varit och hämtat sprit. Det hade varit först efter hämtningen av paketet som Tydén börjat verka berusad.

Vidare berättade Lizzy Englund, att enligt vad hon ville minnas hade Molander, innan Tydén lagt sig, varit ute och pratat med telefonisterna, varunder han verkat onykter. Sedan Tydén lagt sig, hade Molander kommit in i telefonrummet och satt sig på en bänk. Framför denna hade telefonisternas två sängar varit stående. Lizzy och Gunhild hade då icke legat. Molander hade talat osammanhängande och "surrat" om allt möjligt. Lizzy hade uppmanat honom att gå ut ur rummet, enär hon och Gunhild ville lägga sig att sova. Därtill hade Molander svarat, att det vore så allvarliga tider, att han måste sitta uppe och hålla telefonisterna vakna. Då Molander icke efterkommit dessa tillsägelser, hade flickorna slutligen gått och lagt sig med kläderna på och läst i var sin bok. Molander hade fortfarande suttit och "surrat". Vidare hade han tagit från dem böckerna och dragit av dem filtarna, vilket tydligen från hans sida varit ämnat som skämt. Han hade även lind-

rigt slagit flickorna i ryggslutet men i övrigt icke gjort några närmanden. Han hade tyckt, att "de varit några skitjäntor" och frågat, "om de inte ville gå in och få ett glas, så att de skulle bliva trevliga". Varken Lizzy eller Gunhild hade emellertid följt med Molander in i luftskyddschefens rum och förtärt någon sprit. Spritdrycker hade Molander icke medfört in i telefonrummet, och Lizzy hade heller icke sett honom hava någon sprit. Han hade därpå underhållit flickorna "med en massa fräcka historier", sådana som hon icke ville återgiva. Han hade under natten varit så påverkad av spritdrycker, att han knappast kunnat gå. Han hade sluddrat och upprepat sitt tal samt varit röd i ansiktet och haft konstiga ögon. Troligen hade han under tiden varit inne i luftskyddschefens rum och förtärt sprit. Han hade vidare omtalat, att Tydén legat och sovit ruset av sig. Han hade även sagt, att "dom lagt utav telefonluren för att Tydén skulle få sova ifred". Oaktat Lizzy och Gunhild vid flera tillfällen uppmanat Molander att lämna telefonrummet, hade han kvarstannat där till klockan 6 på morgonen, varför flickorna icke fått sova något under natten. Vid denna tid hade han avlägsnat sig men inom kort återkommit med kaffe och smörgåsar, som han bjudit på. Han hade sagt, att han från ett kafé hämtat kaffet. Vidare hade han upprepade gånger framhållit, att allt som skedde inom luftskyddscentralen vore mycket hemligt. Lizzy hade fått den uppfattningen, att han därmed menat, att flickorna icke skulle säga något om vad som under natten förekommit. Tydligen hade han då börjat nyktra till och insett, att han under natten burit sig olämpligt åt. Någon gång under morgonen hade Tydén ropat: "Jonas." Molander hade då försökt göra upp eld med spånor i en kamin, som stått i chefsrummet, och därunder gått omkring och härmat Tydén. Troligen vid 8-tiden hade Molander avlägsnat sig.

Gunhild Olsson, som natten mellan den 12 och den 13 april 1940 tillsammans med Lizzy Englund haft vakttjänst å luftskyddscentralen, berättade om vad därunder förekommit i huvudsaklig överensstämmelse med Lizzy Englund. Bland annat uppgav Gunhild, att från det rum, där Tydén och Molander befunnit sig, hade hon hört "klirr" från glas och flaskor, varför hon förstått, att männen där förtärt sprit. Vid de tillfällen Tydén gått igenom telefonrummet hade Gunhild tydligt kunnat se, att han var påverkad av spritdrycker. Att han förtärt sprit hade hon känt på den "doft", som kommit från honom. Han hade även haft röd ansiktsfärg, och hans utseende hade tydligt tytt på att han förtärt spritdrycker. Han hade passerat på 1½ à 2 meters avstånd från Gunhild och hade haft svårt att gå stadigt. Hans uppträdande i övrigt hade varit juste och icke på något sätt klandervärt. Vid 22- à 22,30-tiden hade Tydén gått till sängs inne i sitt rum. Sedan Tydén lagt sig, hade Molander kommit ut i telefonrummet. Han hade uppehållit sig där under omkring en timmas tid, varunder han pratat om hur kritiskt det politiska läget vid tillfället var. Molander hade då icke på något sätt uppträtt olämpligt mot dem. Flickorna hade emellertid vid 23-tiden ämnat

gå och lägga sig. De hade därför ombett Molander att avlägsna sig, vilket han då även gjort, varpå flickorna lagt sig. De hade legat med kläderna på och dragit en filt över sig. Kort därpå hade Molander åter kommit in i telefonrummet, varvid han "blivit otrevlig" och förklarat, att flickorna icke hade rätt att gå och lägga sig. De hade dock för Molander förklarat, att de hade löfte att ligga och vila. Molander hade icke velat höra på detta utan dragit av Gunhild hennes filt. Han hade därvid även sagt, "att det var synd, att de hade sportdräkter på sig". Under det Molander uppträtt på detta sätt hade Gunhild alltmer märkt, att han varit mycket påverkad av spritdrycker. Han hade talat sluddrigt samt raglat och haft svårt att gå. Han hade även velat bjuda flickorna på sprit, som de skulle få om de ginge in på luftskyddschefens rum. Då flickorna nekat att mottaga någon sprit, hade Molander tydligen blivit uppretad och sagt, att "de voro skitjäntor som inte ville ha ett glas — endera konjak eller sprit — som de skulle bli litet gladare av". Flickorna hade flera gånger uppmanat Molander att avlägsna sig från telefonrummet, men han hade icke brytt sig därom utan i stället börjat berätta "en hel del fula historier", som haft sexuell-erotisk tendens. Historierna hade varit "så fula", att de icke berättades i ordentligt sällskap. Flickorna hade bett Molander upphöra med sitt opassande tal, men detta hade icke hjälpt. Under vistelsen i telefonrummet hade Molander då och då besökt toaletten, och det hade hörts som om han därstädes haft uppkastningar. Han hade icke lämnat telefonrummet någon längre stund.

Molander uppgav vid förhör följande.

Den 12 april 1940 hade Molander i sällskap med murarmästaren Emil Svedberg och troligen även köpmannen Gunnar Nordlund begivit sig till luftskyddscentralen, där Molander skulle tjänstgöra som vakthavande tjänstegrenschef tillsammans med luftskyddschefen, Tydén. Vid deras ankomst dit hade Tydén befunnit sig där jämte ett flertal andra personer. De flesta av dessa hade troligen nästan genast avlägsnat sig, men Molander ville dock minnas, att åtminstone Svedberg stannat någon stund. Svedberg hade därvid från troligen en portfölj, som han medfört, framtagit en halvliterbutelj konjak och sagt: "Skall ni vara här i natt så behöver ni ha en konjak." Molander hade "tagit en redig konjak", och han ville tro, att även Tydén förtärt av drycken. Svedberg hade själv också druckit av konjaken. Molander kunde icke säkert påminna sig, huruvida de förtärt grogg eller ren konjak. Halvliterbuteljen hade icke blivit tom, utan det hade funnits något kvar i den till påföljande morgon. Molander kunde icke säkert påminna sig, hur mycket av spriten han och Tydén förtärt vardera, men han ville tro, att det icke varit mer än högst 10 centiliter. Tydén och även Molander hade haft några smörgåsar med sig att äta under natten. Molander ville minnas, att Tydén gått till vila i sitt tjänsterum mycket tidigt, medan Svedberg ännu varit kvar. Molander kunde icke erinra sig, att Tydén vid något tillfälle under kvällen lämnat centralen och gått ut. Någon ytterligare

spritförtäring hade icke förekommit efter det Svedberg bjudit på konjaken, såvitt Molander kunde minnas. Huruvida Tydén bjudit på någon sprit under kvällen kunde icke Molander komma ihåg. Han ville dock icke tro detta. Efter det Tydén gått och lagt sig, hade Molander och troligen Svedberg suttit kvar i luftskyddschefens rum. Vid vilken tid Svedberg gått kunde Molander dock icke säga. Under natten hade i luftskyddscentralens telefonrum tjänstgjort två telefonister, fröknarna Olsson och Englund. Såsom tjänstegrenschef hade Molander icke kunnat få vila under natten. För att kunna hålla sig vaken hade han därför gått fram och tillbaka genom luftskyddscentralens lokaler. Han hade därunder skojat och pratat med flickorna och kanske även berättat någon historia för dem, men han ville icke medgiva, att han på något sätt uppträtt olämpligt mot dem. Det var "visserligen kanske inte så lämpligt att berätta historier för dem, då visst fröken Olsson är religiös". Molander kunde icke påminna sig, att någon av flickorna bett honom att avlägsna sig från telefonrummet. Flickorna hade vid något tillfälle under förnatten gått till sängs. Det vore möjligt, att Molander därunder på skämt till någon av dem sagt, "att det var olämpligt, att de hade sportbyxor på sig". Med detta yttrande hade Molander icke avsett något sexuellt närmande till flickorna, utan han hade sagt det blott och bart för att skoja med dem. Då Molander i allmänhet vore upplagd för skämt och ofta ville hava skojigt, vore det möjligt att han, då han gått förbi flickornas sängar, dragit i filtarna, under vilka de legat. Han hade därmed icke avsett något särskilt utan endast velat "småretas" med flickorna. Han hade icke något minne av att han velat bjuda någon av flickorna på konjak, men detta vore icke otroligt, då det funnits sådan kvar i halvliterbuteljen, som Svedberg bjudit ur. Huruvida Molander därvid skulle hava sagt något om "skitjäntor, som inte ville ha litet sprit" eller något liknande kunde han icke erinra sig, men även detta yttrande skulle enligt hans mening icke behöva vara särskilt egendomligt, då Molander "kanske känt sig litet uppspelt vid tillfället". Flickorna hade ju också varit så pass gamla — omkring 18 år — att de borde kunna förstå sig på litet skämt. Molander ville dock påminna sig, att flickorna under en del av natten fått sova. Vid 5- eller ½ 6-tiden hade Molander begivit sig till sin bostad för att hämta rökverk, då detta tagit slut för honom under natten. Han komme även ihåg, att han under morgonen vid ½ 6- eller 6-tiden ringt till ett kafé och beställt smörgåsar och choklad för flickornas och sin räkning. Han ville minnas, att han från kaféet hämtat det beställda i samband med att han från bostaden hämtat rökverket. Chokladen och smörgåsarna hade Molander och flickorna därpå förtärt inne i telefonrummet. Tydén hade då fortfarande legat och sovit. Det vore möjligt, att Molander till flickorna sagt, att "det som skedde på luftskyddscentralen vore hemligt och att de icke fingo omtala vad som förekommit därstädes". Hade Molander sagt detta, vore det väl därför, att han icke ville, att någon skulle få reda på att de förtärt konjak där. I övrigt

ville han framhålla, att i luftskyddscentralen icke alls förekommit någonting, som allmänheten icke skulle kunna få kännedom om. Vid 8- à 9-tiden hade Molander och troligen även Tydén avlägsnat sig med polisman Nordberg i dennes bil. Tydén hade legat och sovit hela natten, och det hade icke på något sätt kunnat märkas på Tydén, att han förtärt konjak under kvällen förut. Han hade icke heller under den tid han varit vaken på något sätt uppträtt störande eller olämpligt. Tydén hade för övrigt mycket litet vistats inne i telefonrummet, där flickorna uppehållit sig. Huruvida Tydén uppsökt toaletten vid något tillfälle och där haft uppkastningar kände Molander icke till. Själv hade Molander icke varit på toaletten och haft uppkastningar. Han ville även framhålla, att han icke kunnat vara nämnvärt påverkad av den ringa spritförtäringen, högst 10—15 centiliter. Tydén hade varit ännu mindre påverkad av denna spritförtäring, då Tydén tålde spritdrycker mycket bra.

Tydén uppgav vid förhör inför Bjerner i förevarande del följande.

Efter den tyska ockupationen av Norge den 9 april 1940 hade luftskyddscentralen i staden hållits besatt. I egenskap av luftskyddschef hade Tydén förordnat, att luftskyddschefen eller vice luftskyddschefen eller åtminstone en tjänstegrenschef alltid skulle vara tillstädes. Dessutom hade Tydén bestämt, att två telefonister under natten skulle tjänstgöra samtidigt, för att de skulle få sällskap av varandra. För samtliga chefer hade uppgjorts en tjänstgöringslista. Tydén hade dock under de flesta nätterna haft vakttjänstgöring. En kväll, troligen den 12 april, då Tydén tillsammans med distriktschefen F. J. Ramström på luftskyddscentralen sysslat med genomgående av en del handlingar, hade vid 20- eller 21-tiden ett antal herrar — 6 à 7 stycken — av vilka en del vore ledamöter i drätselkammaren, kommit på besök för att bese luftskyddscentralens lokaler. Bland dem hade även befunnit sig vice luftskyddschefen Molander, som skulle hava vakttjänst under natten, samt Svedberg. Sedan de under cirka 20 minuters tid uppehållit sig i luftskyddscentralen, hade alla utom Molander och Svedberg avlägsnat sig. Tydén, som därefter tillsammans med Molander och Svedberg uppehållit sig i luftskyddschefens tjänsterum, hade känt sig hungrig och i anledning därav tagit fram några smörgåsar ur ett smörgåspaket. Svedberg hade nu ur sin portfölj framtagit en halvliterbutelj, som efter vad Tydén ville minnas icke hade varit alldeles full, och bjudit Tydén och Molander på ett glas konjak. Tydén hade också druckit ett litet glas. Om mer än 5 centiliter hade det icke kunnat röra sig. Svedberg, Molander och Tydén hade suttit och pratat en stund, varefter Svedberg gått hem. Tydén hade icke förtärt mer än förenämnda glas konjak under tiden. Hur mycket Molander och Svedberg druckit kunde Tydén icke erinra sig. I varje fall kunde det icke hava varit mycket, då det funnits kvar sprit i flaskan på morgonen. Tydén hade gått till vila ungefär klockan 22,30. Tydén kunde icke erinra sig, att han under kvällens lopp vid något tillfälle lämnat luftskyddscentralen. Han

ville dock icke bestrida möjligheten därav. Under alla omständigheter hade han icke lämnat centralen för att hämta någon sprit. Han kunde icke minnas, att han i så fall haft ett paket under armen, när han återvänt. Att han besökt toaletten under kvällens lopp kunde han icke förneka. Några uppkastningar hade icke förekommit för hans del. Molander hade på kvällen varit fullt nykter. Tydén hade ej heller på morgonen kunnat förmärka, att Molander varit påverkad av starka drycker. Molander hade emellertid verkat nervös. Anledningen därtill hade Tydén icke närmare utforskat, då han satt förhållandet i samband med de dåvarande oroliga tiderna.

I sitt utlåtande anförde Bjerner i nu förevarande del följande.

Några föreskrifter, som stadgade förbud mot spritförtäring inom lokaler av ifrågavarande beskaffenhet, funnes icke. Det syntes dock vara uppenbart, att spritkonsumtion inom dylika tjänstelokaler icke borde tillåtas och i all synnerhet icke under sådana beredskapstider, som vid ifrågavarande tillfälle voro rådande. Därtill komme, att såväl Tydén som Molander enligt Lizzy Englunds och Gunhild Olssons samstämmiga vittnesmål varit överlastade av starka drycker. Genom anmärkta förhållanden hade Tydén och Molander gjort sig skyldiga till tjänstefel. Beträffande Molanders uppträdande gentemot Lizzy Englund och Gunhild Olsson syntes detta vara omoraliskt och ovärdigt en statens befattningshavare. Det syntes dock icke vara av beskaffenhet att föranleda åtal vid domstol.

Av handlingarna i ärendet framgick, att sedan Molander i skrivelse den 14 oktober 1940 till länsstyrelsen i Västernorrlands län anhållit om entledigande från befattningen såsom vice luftskyddschef, hade denna anhållan den 2 november 1940 bifallits av länsstyrelsen.

I en till landsfogden i Västernorrlands län avlåten skrivelse anförde jag därefter följande.

Av utredningen i ärendet framgår bland annat, att Dryselius natten mellan den 27 och den 28 oktober 1936 å polisstationen i Härnösand i berusat tillstånd uppträtt störande och pockande samt att han, då han i anledning därav på order av tjänstgörande överkonstapeln blev anhållen för att införas i arrest, satt sig till våldsamt motstånd.

Lika med Bjerner anser jag, att med hänsyn till omständigheterna Dryselius icke bort undgå ansvar för fylleri och våldsamt motstånd vid offentlig förrättning. Det hade förty ålegat Tydén, vilken underrättats om vad som förekommit, att ställa Dryselius under åtal för vad han låtit komma sig till last. Så har emellertid icke skett, och måste Tydén genom denna sin underlåtenhet anses hava gjort sig skyldig till tjänstefel av beskaffenhet att böra

beivras. Vad Tydén anfört till förklaring av berörda underlåtenhet synes mig nämligen icke förtjäna avseende.

Vad härefter angår Tydéns och Molanders uppträdande då de, den förre såsom luftskyddschef och den senare såsom vice luftskyddschef, uppehållit sig å luftskyddscentralen i Härnösand på aftonen den 12 april 1940 och den därpå följande natten, är ostridigt, att såväl Tydén som Molander förtärt rusdrycker inom lokalen ifråga. Enligt vad de båda vid tillfället å luftskyddscentralen tjänstgörande kvinnliga telefonisterna samstämmigt uppgivit hade Tydén och Molander varit berusade och den senare jämväl uppträtt olämpligt mot telefonisterna. Även om dessa uppgifter, vilkas riktighet Tydén och Molander bestritt, skulle vara i någon mån överdrivna, torde det i allt fall få anses utrett, att Tydén och Molander varit i ej obetydlig grad påverkade av starka drycker. Detta framstår i en desto betänkligare dager som vid ifrågavarande för vårt land synnerligen kritiska tid särskild beredskap inom luftskyddet var anbefalld. Genom sitt påtalade uppträdande hava Tydén och Molander gjort sig skyldiga till tjänstefel, som icke kan undgå beivran.

På grund av det anförda uppdrog jag åt landsfogden att vid vederbörlig domstol anhängiggöra och utföra åtal mot Tydén och Molander i ovan angivna hänseenden.

Åtalet anhängiggjordes därefter vid *rådhusrätten i Härnösand*, varest åklagaren, utöver vad som innefattades i min anmodan till honom, yrkade ansvar å Tydén jämväl för det han underlåtit dels att verkställa erforderlig utredning rörande Dryselius och dels att anställa åtal mot Dryselius för hans uppträdande på stadshotellet. Såsom vittnen i målet hördes, bland andra, Höglund samt Långström och Nordlander, vilka därvid i fråga om fallet Dryselius i olika hänseenden ändrade sina vid polisförhören lämnade uppgifter.

I utslag *den 22 februari 1943* yttrade rådhusrätten följande.

Vidkommande först åklagarens ansvarstalan mot Tydén för det denne, sedan Dryselius natten mellan den 27 och den 28 oktober 1936 dels varit invecklad i handgemäng å stadshotellet och dels därefter infunnit sig på polisstationen och där uppträtt på ett sådant sätt, att vakthavande överkonstapeln sett sig föranlåten att kvarhålla honom i stationens arrestlokaler, icke föranstaltat om erforderlig utredning och åtal mot Dryselius finner rådhusrätten framgå, att Tydén beordrat utredning angående Dryselius' uppträdande på hotellet samt att denna utredning åtminstone i viss omfattning verkställts. Vad Dryselius förehaft på och i närheten av polisstationen synes rådhusrätten näppeligen hava erfordrat någon särskild utredning, då, på sätt jämväl J. O. funnit, Dryselius icke i anledning därav kunnat läggas annat till last

än fylleri och våldsamt motstånd vid offentlig förrättning. Beträffande Tydéns underlåtenhet att anställa åtal för Dryselius' uppträdande på hotellet kan denna, då säkra hållpunkter för att Dryselius därutinnan gjort sig skyldig till straffbar handling saknas, icke böra föranleda till ansvar för Tydén. Dryselius' uppträdande i samband med besöket på polisstationen borde, enligt vad rådhusrätten finner, lämpligen hava föranlett åtal. Med hänsyn till föreliggande utredning samt därtill, att fog saknas för antagande att Tydén underlåtit åtalet i medveten avsikt att gynna Dryselius eller göra avkall på sina skyldigheter i tjänsten såsom stadsfiskal, finner rådhusrätten emellertid, att underlåtenheten kan betecknas såsom ursäktlig och förty icke böra föranleda särskilt ansvar för Tydén.

Vad beträffar åtalet mot Tydén och Molander för tjänstefel bestående däri, att de under tjänstgöring, den förre i egenskap av luftskyddschef och den senare i egenskap av vice luftskyddschef, natten mellan den 12 och den 13 april 1940 å luftskyddscentralen i Härnösand förtärt rusdrycker i sådan omfattning att de blivit överlastade, anmärker rådhusrätten följande. I målet är ostridigt, att Tydén och Molander angivna natt förtärt spritdrycker inom luftskyddscentralen. Vad de invänt därom, att order icke förelegat om att centralen ifrågavarande natt skolat vara bemannad, äger väl sin riktighet men kan icke föranleda, att de icke skulle betraktas såsom varande i utövning av sina tjänster. Rådhusrätten finner det emellertid icke styrkt, att spritförtäringen haft sådan omfattning att Tydén och Molander kunnat betecknas såsom överlastade. Vad Tydén beträffar kan av utredningen icke anses tillförlitligen framgå, att han förtärt sprit i sådan omfattning att det ens kunnat påtagligt inverka på hans förmåga att utöva sina tjänstefunktioner. Däremot får anses styrkt, att Molanders förtäring skett i sådan grad, att det i viss mån inverkat på hans förmåga att utöva sin tjänst och jämväl föranlett honom till olämpligt uppträdande gentemot två på centralen tjänstgörande kvinnliga telefonister. Rådhusrätten finner förty, att Tydén gjort sig skyldig till oförstånd i sin tjänst såsom luftskyddschef genom att dels tillåta spritförtäring inom luftskyddscentralens lokaler och dels själv under tjänsteutövning förtära sprit samt att Molander visat oförstånd och vårdslöshet i tjänsten genom att under tjänsteutövning förtära sprit i sådan grad, att det inverkat på hans sätt att sköta tjänsten samt föranlett olämpligt uppträdande mot honom underställd personal.

På grund av vad sålunda anförts prövar rådhusrätten rättvist döma *dels* Tydén jämlikt 25 kap. 17 och 22 §§ samt 4 kap. 1 § strafflagen för två tjänstefel innefattande oförstånd i tjänsten att böta 15 dagsböter å 4 kronor, *dels ock* Molander jämlikt 25 kap. 17 och 22 §§ strafflagen för oförstånd och vårdslöshet i tjänsten att böta 25 dagsböter å 5 kronor.

Tydén och Molander förpliktas vem bäst gitter att återgälda statsverket vad av allmänna medel utgivits i ersättning till på åklagarens begäran i målet hörda vittnena Lizzy Englund och Gunhild Olsson.

Svea hovrätt, där Tydén anförde besvär över rådhusrättens utslag, fann i utslag *den 12 juni 1943* skäl ej vara anfört, som föranledde ändring i överklagade utslaget.

Hovrättens utslag har vunnit laga kraft.

5. Lagstridigt ådömande av bestraffning för innehållet i tryckt skrift.

I Åmåls-Tidningen för den 29 april 1942 var under rubriken "Åmålspolisens arbetsmetod." införd en insändare, undertecknad "En intagen", däri påtalades, att en poliskåren i Åmål tillhörande konstapel gjort sig skyldig till misshandel å en av honom anhållen person.

Sedan jag i anledning av innehållet i tidningsartikeln anmodat polischefen i Åmål att inkomma med yttrande, anförde borgmästaren Ragnar St. Cyr i egenskap av polischef följande.

Dagen efter artikelns införande i tidningen eller sålunda den 30 april 1942 hade St. Cyr beordrat t. f. stadsfiskalen Gunnar Rosén att anställa förhör i saken för att utröna, om poliskonstapeln Börje Fransén, vilken i artikeln åsyftades, gjort sig skyldig till misshandel eller på annat sätt förgått sig mot den anhållne personen. Sådant förhör hade också av Rosén hållits den 30 april, och hade protokoll över förhöret kommit St. Cyr tillhanda. Emellertid hade St. Cyr ansett, att utredningen i vissa avseenden behövde kompletteras, varför han uppdragit åt den ordinarie stadsfiskalen Karl Forssén, som då trätt i tjänst, att verkställa ytterligare undersökning. Forssén hade fullgjort detta uppdrag och den 7 maj inlämnat sin utredning, vid vilken var bilagd en av Fransén författad och i Åmåls-Tidningen för den 4 maj 1942 intagen artikel, betitlad "Svar till en intagen". Den 9 maj hade Fransén kallats till förhör inför St. Cyr såsom polischef, i närvaro av Forssén såsom ojävigt vittne. Efter förhöret med Fransén hade St. Cyr avsagt följande nu ordagrant återgivna beslut:

"Av den förebragta utredningen framgår icke, att Fransén vid omhändertagandet och avförandet till arrestlokalen av den för fylleri den 25 april 1942 anhållne verkstadsarbetaren Karl Gudmund Andersson gjort sig skyldig vare sig till misshandel eller till något annat lagstridigt förfarande, men Fransén har genom att författa och till Åmålstidningen insända en skrift betitlad 'Svar till en intagen', vilken artikel införts i denna tidning den 4 maj 1942 och innehållit anstötliga och för andra personer kränkande yttranden, äventyrat aktningen för polistjänsten. För den skull och med stöd av 17 § 1 momentet Polisreglementet prövar jag rättvist tilldela Fransén, som härigenom begått tjänstefel, varning."

Därjämte hade St. Cyr, tillade han, meddelat vederbörlig besvärshänvis-

ning i enlighet med 22 § polisreglementet. Detta vore vad St. Cyr åtgjort i saken, och han ville även understryka och påpeka, att dessa hans åtgöranden hade skett, även om J. O:s resolution icke kommit honom tillhanda.

Under hänvisning till § 1 mom. 1 andra stycket tryckfrihetsförordningen anmodade jag därefter St. Cyr att inkomma med förklaring rörande det förhållandet, att han tilldelat Fransén varning för författandet av ovanberörda i tidningen den 4 maj 1942 införda artikel.

I anledning härav anförde St. Cyr i avgiven förklaring följande.

Till en början ville St. Cyr giva en kort exposé över Fransén och hans uppträdande i Åmål. Fransén hade av länsstyrelsen i Älvsborgs län den 29 mars 1939 erhållit ständigt förordnande att vara konstapel vid stadens poliskår. Dessförinnan hade han varit extra poliskonstapel vid poliskåren i Kalmar. Då han sökte tjänst i Åmål, hade polisbefälet i Kalmar uppgivit, att han en gång blivit av rådhusrätten därstädes ådömd dagsböter för misshandel av en arrestant, men polisbefälet hade icke haft någon annan anmärkning mot honom att framställa utan rekommenderat honom till platsen. Som han genomgått polisskolans nedre avdelning med huvudbetyget med beröm godkänd och St. Cyr ansett det vara av vikt att förvärva en polis med goda kunskaper, hade Fransén på St. Cyrs förord av länsstyrelsen förordnats till ordinarie. Emellertid hade Fransén nästan från första början uppträtt på ett sätt, som i hög grad ådrog honom allmänhetens ovilja. Han hade ett underligt lynne och vore alltför burdus mot allmänheten samt visade emellanåt brist på omdöme. En gång under år 1941 hade anställts polisförhör med anledning av en inkommen anmälan, att Fransén skulle hava misshandlat en arrestant, men av polisförhöret hade icke framgått, att han gjort sig skyldig till någon misshandel. St. Cyr hade i allt fall erinrat honom, att han för framtiden borde uppträda på ett sådant sätt gentemot anhållna, fångar och allmänheten, att han icke äventyrade aktningen för polistjänsten. För någon tid sedan hade han såväl i skämtpressen som i radio figurerat för att han vägrat hälsa på stadsläkaren i staden. För att förklara detta hade han insänt en artikel i en Göteborgstidning, i vilken artikel han motiverat sin åtgärd att icke hälsa. Saken hade därigenom blivit riksbekant, och Fransén hade dragit löje över såväl staden som stadsläkaren och sig själv. Som St. Cyr icke ansett sig kunna giva honom disciplinär bestraffning, hade St. Cyr kallat upp honom och sagt ifrån, att han icke borde skriva artiklar i tidningar samt att en omdömesgill polisman i en mindre stad borde hälsa på personer i överordnad ställning. Även J. K. hade haft att göra med Fransén, i fråga om hans förhållande till en polisanmälan, men denna utredning hade landsfogden i länet haft om hand. Innan denne översänt utredningen till J. K., hade St. Cyr också fått taga del av densamma, för den händelse disciplinär bestraffning borde ifrågakomma. St. Cyr hade icke den gången heller ansett, att Fransén förbrutit sig så, att han borde erhålla disciplinär bestraffning.

St. Cyr hade förutskickat denna skildring, för att J. O. skulle få en klarare bild av mannen.

Vad nu ifrågakomna fall beträffade, anförde St. Cyr vidare, så hade den av Fransén insända artikeln, betitlad "Svar till en intagen", varit av ett anstötligt och sårande innehåll för en person i staden och hans familj, vilket man förstode bäst, om man kände till de lokala förhållandena, på vilka St. Cyr dock icke ansåge sig böra nu ingå. St. Cyr hade därför ansett sig med stöd av 17 § polisreglementet och särskilt dess tredje moment hava rätt att, vare sig artikeln vore brottslig eller icke, i disciplinär väg tilldela Fransén en varning, då han i sin enskilda vandel därigenom äventyrat aktningen för polistjänsten. Tryckfrihetsförordningens § 1 mom. 1 hade St. Cyr icke studerat i detta sammanhang. Där stode visserligen, att ingen finge i annat fall än nämnda lag stadgade för tryckt skrifts innehåll tilltalas eller straffas, men St. Cyr satte ifråga, om därmed avsåges en sådan disciplinär åtgärd som en varning. Det vore ju i hög grad stötande för rättskänslan, om icke en polischef skulle äga rätt att varna en underordnad att skriva och i en tidning låta införa en artikel av dylikt innehåll. Skulle J. O. anse, att St. Cyr saknat rätt att tilldela Fransén en varning, måste St. Cyr givetvis avföra varningen ur straffjournalen och därom underrätta Fransén, därest denne icke hos poliskollegiet i länet överklagat varningsbeslutet. Fransén hade nämligen begärt och erhållit protokoll över varningen, och då detta protokoll utlämnats till honom, hade han lovat St. Cyr, att han framdeles skulle uppföra sig på ett sådant sätt, att St. Cyr icke vidare skulle få obehag av honom. Vore det nu så, att St. Cyr genom att utdela varningen själv begått tjänstefel, finge han ju givetvis draga konsekvenserna av sitt handlingssätt, men han kunde icke underlåta att åberopa den latinska sentensen "summum jus summa injuria".

Över varningsbeslutet anförde Fransén besvär hos poliskollegiet i Älvsborgs läns landstingsområde.

Besvären handlades vid sammanträde med poliskollegiet den 20 augusti 1942 i Vänersborg. I närvaro av Forssén såsom åklagare inställde sig Fransén personligen, åtföljd och biträdd av advokaten Hugo Lindberg i Stockholm.

Åklagaren, som på särskild fråga förklarade, att han endast förde talan mot Fransén beträffande den förseelse, för vilken Fransén ådömts ansvar genom polischefens beslut den 9 maj 1942, hemställde, att den meddelade varningen måtte av poliskollegiet fastställas.

I samma dag meddelat utslag yttrade poliskollegiet följande: Enligt 1 § 1:o i tryckfrihetsförordningen kunde icke någon tilltalas eller straffas för tryckt skrifts innehåll i annan ordning eller i annat fall än tryckfrihetsförordningen stadgade. Vid sådant förhållande hade polischefen i Åmål icke ägt ålägga Fransén bestraffning för den befattning han tagit med en av honom undertecknad artikel, som influtit i Åmåls-Tidningen för den 4 maj 1942.

På grund därav bleve den Fransén genom polischefens beslut den 9 maj 1942 tilldelade varningen av poliskollegiet undanröjd.

Poliskollegiets utslag vann laga kraft.

I poliskollegiets sammanträde den 20 augusti 1942, vid vilket allenast ovan omförmälda mål handlades, deltogo, förutom ordföranden häradshövdingen K. H. Wöhler, såsom ledamöter godsägaren Arthur Casenberg i Åmål, riksdagsmannen A. Danielsson i Sollebrunn och f. d. poliskonstapeln Anton Lundgren i Vänersborg.

Enligt upplysningar från länsstyrelsen i länet hade ersättningar av allmänna medel för inställelse vid nämnda sammanträde utbetalats till Wöhler med 61 kronor 15 öre, till Casenberg med 52 kronor 80 öre och till Danielsson med 42 kronor 50 öre.

I en till advokatfiskalen vid Göta hovrätt avlåten skrivelse anförde tjänstförrättande justitieombudsmannen Rudewall därefter följande.

I § 1 mom. 1 andra stycket tryckfrihetsförordningen heter det, att ej må någon i annan ordning eller i annat fall än nämnda grundlag stadgar kunna för tryckt skrifts innehåll tilltalas eller straffas.

Närmare bestämmelser om ansvaret för innehållet i tryckt skrift och om tryckfrihetsprocessen återfinnas i §§ 1 och 5 tryckfrihetsförordningen. Vad särskilt angår periodisk skrift åvilar ansvaret för skriftens innehåll enligt § 1 mom. 18 i första hand skriftens utgivare, därefter ägaren, boktryckaren och i sista hand utspridaren av skriften, var för sig under vissa förutsättningar. I fråga om själva tryckfrihetsprocessen torde det väl för varje domare stå klart, att åtal för innehållet i tryckt skrift anhängiggöres vid rådhusrätt och att frågan, huruvida skriftens innehåll är brottsligt, regelmässigt skall prövas av en för ändamålet utsedd jury.

Ovannämnda stadgande i § 1 mom. 1 tryckfrihetsförordningen är ovillkorligt och måste, bland annat, anses innebära, att en person, som står i subordinationsförhållande till en ämbetsmyndighet, icke kan av myndigheten åläggas disciplinär bestraffning för den befattning, han tagit med en tryckt skrifts författande eller utgivning. Gäller det en periodisk skrift, torde, såsom av det ovan anförda framgår, detta framstå ännu klarare.

Vad nu förevarande fall angår, så har St. Cyr i egenskap av polischef för innehållet i en av poliskonstapeln Fransén undertecknad, i tryckt periodisk skrift intagen artikel dömt Fransén till varning. Oavsett huruvida några anmärkningar kunnat riktas mot artikelns innehåll eller ej, har St. Cyr genom att mot ifrågavarande klara och betydelsefulla grundlagsbud ådöma Fransén straff för innehållet i tryckt skrift på ett betänkligt sätt överskridit sin befogenhet och därigenom gjort sig skyldig till tjänstefel.

Vad St. Cyr till försvar för sitt handlande andragit kan jag icke godtaga. Väl har varningsbeslutet sedermera genom poliskollegiets utslag blivit undanröjt. Genom beslutet har i allt fall skada uppkommit. Fransén har uppenbarligen haft kostnader för rättelses vinnande, och statsverket har fått vidkännas utgifter för det sammanträde med poliskollegiet, som föranletts av de anförda besvären över St. Cyrs beslut.

På grund av vad sålunda anförts fann J. O. St. Cyr icke kunna undgå åtal för vad i ovannämnda hänseende låg honom till last. J. O. uppdrog därför åt advokatfiskalen att ställa St. Cyr under åtal inför hovrätten för tjänstefel. Tillfälle borde beredas Fransén att i målet föra talan.

Göta hovrätt, där Fransén förklarade sig icke föra ersättningstalan mot St. Cyr, yttrade i utslag *den 2 mars 1943* följande.

Enär St. Cyr såsom i J. O:s skrivelse till advokatfiskalen anmärkts genom meddelandet av omförmälda beslut om varning gjort sig skyldig till oförstånd i tjänsten, prövar hovrätten lagligt jämlikt 25 kap. 17 § strafflagen döma St. Cyr att härför böta 5 dagsböter, varje dagsbot bestämd till 25 kronor.

St. Cyr förpliktas tillika gottgöra statsverket utgifterna för poliskollegiets sammanträde med 156 kronor 45 öre.

Hovrättens utslag har vunnit laga kraft.

6. Felaktigt förfarande vid indrivning av värnpliktigas oguldna utskylder.

I en hit insänd skrift anförde brevbäraren Herbert Sköld i Skene klagomål över att fjärdingsmannen i Örby socken Sven B. Svensson för uttagande av vissa klaganden påförda utskylder jämte indrivningsavgifter, tillhopa 60 kronor, den 17 november 1942 hos familjebidragsnämnden i socknen utmätt klaganden tillerkänd hemortslön å 60 kronor. I klagoskriften uppgav klaganden vidare, att det utmätta beloppet av familjebidragsnämnden över postgiro utbetalts till Svensson den 20 november, varefter indrivningskvitto den 25 november översänts till klaganden. Den 2 december hade klaganden till länsstyrelsen i Älvsborgs län insänt besvär över utmätningen. Den 4 december hade utmätningsprotokoll infordrats av länsstyrelsen och samma dag hade klaganden begärt protokoll hos förrättningsmannen. Först efter närmare två veckor hade klaganden erhållit protokollet, som klaganden omedelbart översänt till länsstyrelsen. Genom resolution den 22 december 1942 hade länsstyrelsen funnit klagandens besvär — som inkommit den 3 december 1942 —

såsom för sent inkomna icke kunna upptagas till prövning. Göta hovrätt, där klaganden anfört besvär över länsstyrelsens resolution, hade fastställt densamma. Klaganden hade ej fått kännedom om utmätningen förrän den 25 november 1942 och ej haft vetskap om den för besvärs anförande utsatta tiden.

Sedan i anledning av innehållet i klagoskriften landsfiskalen i Skene distrikt anmodats att inkomma med yttrande, överlämnade landsfiskalen F. Bjerke en av fjärdingsmannen Svensson avgiven förklaring i saken, varjämte Bjerke avgav eget yttrande.

Svensson anförde i sin förklaring: Vid indrivning av värnpliktiga påförda utskylder ur hemortslön hade så förfarits, att familjebidragsnämnden för varje fall till Svensson meddelat, att den inkallade hade hemortslön tillgodo hos nämnden. Svensson hade därefter för varje person i skriftlig underrättelse meddelat nämnden, med vilket belopp vederbörande resterade för utskylder av olika slag. Nämndens ordförande och kassör hade därefter till Svensson över postgiro utbetalt det belopp, som angivits i underrättelsen. Svensson hade sedan utfärdat indrivningskvitto, som jämte talongen till girokortet översänts till den skattskyldige. Detta förfaringssätt hade Svensson i likhet med andra fjärdingsmän använt utan att klagomål däröver anförts från de skattskyldiga. Då klaganden för anförande av besvär över den vidtagna åtgärden hos Svensson begärt protokoll, hade Svensson av förbiseende överlämnat sådant utan att därom underrätta landsfiskalen. Nämnas kunde, att klaganden resterade för flera års utskylder till såväl stat som kommun.

Bjerke anförde följande: Någon utmätning kunde i förevarande fall ej anses hava skett, utan hade familjebidragsnämnden på Svenssons anmodan den 17 november 1942 utbetalt det uppgivna beloppet till denne. Långt senare hade klaganden hos Svensson anhållit om utmätningsprotokoll. Sådant hade också felaktigt av Svensson utlämnats, fastän icke någon utmätning skett. Den 29 december 1942 hade Bjerke fått mottaga länsstyrelsens resolution den 22 i samma månad jämte klagandens besvärsskrift och ett protokoll, varav framgick, att utmätning skulle hava skett av klagandens hemortslön den 17 november. Tidigare hade Bjerke icke haft någon vetskap om förfarandet, ehuru utskylderna redovisats den 15 december 1942. Länsstyrelsen hade icke från Svensson eller Bjerke infordrat någon förklaring över klagandens besvär. Någon framställning om anstånd med indrivning av klaganden påförda utskylder enligt förordningen den 17 november 1939 hade icke inkommit till Bjerke. På grund av vad sålunda anförts och då klaganden enligt uppgift från familjebidragsnämnden vid ansökning om familjebidrag uppgivit sin inkomst utgöra 366 kronor 50 öre i månaden men det oaktat sedan flera år försummat att erlägga sina utskylder, hemställde Bjerke, att klagomålen måtte lämnas utan avseende.

Bland handlingarna i det av hovrätten avgjorda besvärsmålet, vilka jag därefter införskaffade, fanns ett av Svensson undertecknat "protokoll, hållet vid utmätning i Risäng, Örby, den 17 november 1942". Detta protokoll innehöll, bland annat, att Svensson nämnda dag inställt sig hos familjebidragsnämnden för att efter uppdrag av landsfiskalen i orten uttaga vissa angivna klaganden påförda utskylder jämte indrivningsavgift, uppgående till sammanlagt 60 kronor. Såsom vittne vid förrättningen hade varit tillstädes "Herr Arvid Persson, Risäng, Kinna". Då beloppet icke erlagts, hade klagandens hemortslön, 60 kronor, blivit utmätt. Den utmätta egendomen hade tillsvidare kvarlämnats på stället. Skriftlig uppgift enligt 84 § utsökningslagen hade, enligt protokollet, överlämnats till familjebidragsnämnden.

Med anledning av innehållet i berörda utmätningsprotokoll ävensom Svenssons uppgifter i förklaringen, att även i andra fall resterande skatter blivit på enahanda sätt som i förevarande fall indrivna hos familjebidragsnämnden i Örby socken, anmodade jag Bjerke att verkställa ytterligare utredning i ärendet.

Vid av Bjerke därefter hållna förhör förekom följande.

Ordföranden i familjebidragsnämnden Arvid Persson i Risäng berättade, att Svensson besökt honom åtminstone en gång, nämligen den 27 oktober 1942, då Svensson meddelat, vilka värnpliktiga som resterade för oguldna utskylder. Vid sagda tillfälle hade Svensson utskrivit utmätningsbevis för ett större antal personer. Vissa dessa personer tillkommande hemortslönebelopp hade därefter översänts till Svensson över postgiro. Sedermera hade liknande bevis utfärdats av Svensson och översänts till Persson för belopp, som därefter vid olika tillfällen girerats till fjärdingsmannens postgirokonto. Någon formlig utmätning hade icke ägt rum vare sig den 27 oktober eller senare, och något vittne hade icke varit närvarande vid Svenssons besök. Persson hade ansett sig kunna utbetala så mycket av de värnpliktigas innestående hemortslöner, som motsvarade resterande utskylder, då han hade sig bekant att dessa kunde exekutivt uttagas. Av Svensson utfärdade utmätningsbevis hade han ansett utgöra dels kvitto och dels bevis att medlen tagits av Svensson för betalning av skatt.

Svensson, som på anmodan överlämnade en förteckning över värnpliktiga, för vilka han från familjebidragsnämnden mottagit hemortslön till gäldande av dem påförda resterande utskylder, uppgav vid förhör följande: I alla de i förteckningen upptagna fallen hade Svensson förfarit på samma sätt som i fråga om klagandens fall med det undantag, att Svensson icke i något annat fall utlämnat utmätningsprotokoll och att sådant icke heller begärts av någon annan än klaganden. Den 27 oktober hade Svensson första gången vid personligt besök hos nämndens ordförande lämnat uppgift om värnpliktiga, som uppförts å olika restlängder och vilka hade att uppbära hemortslön, samt utfärdat utmätningsbevis för dessa. Därefter hade beloppen en vecka senare

av ordföranden girerats till Svenssons postgirokonto. Ordföranden hade tidigare per telefon meddelat, att vissa värnpliktiga hade att uppbära hemortslön. Även senare hade ordföranden lämnat meddelande därom, varefter Svensson utskrivit bevis, som översänts till ordföranden. Därefter hade beloppen girerats. Då Svensson fått mottaga utskylderna utan att någon utmätning gjorts, hade han icke ansett det vara nödvändigt att besöka ordföranden för verkställande av utmätning. Uppgiften därom i utmätningsprotokollet den 17 november 1942 vore oriktig. Svensson medgåve tillika det oriktiga i att han utlämnat utmätningsbevis och protokoll, då han dels ej besökt nämndens kontor den 17 november och dels ej verkställt utmätning eller hade rätt att utlämna protokoll. Som vittne antecknade Arvid Persson vore identisk med familjebidragsnämndens ordförande. Svensson kunde — förutom sin okunnighet — ej uppgiva någon annan anledning till dröjsmålet med utmätningsprotokollets utlämnande än att klaganden sagt, att det icke brådskade med saken, och att Svensson kanske tvekat, om det skulle utlämnas av honom. Han kunde ej heller nöjaktigt förklara, varför han ej hänvisat klaganden till landsfiskalen för utfående av protokoll.

Den av Svensson överlämnade förteckningen upptog namn å 97 personer, av vilkas hemortslöner under tiden den 27 oktober 1942 — den 6 januari 1943 uttagits tillhopa 6,485 kronor 32 öre.

Bjerke uppgav, att utmätningsprotokoll ej avlämnats till honom beträffande något av de i förteckningen upptagna fallen.

I avgivna påminnelser anhöll klaganden, att därest den av honom påtalade utmätningen icke skett i laga ordning, J. O. måtte vidtaga den åtgärd, som därav kunde föranledas, samt bereda klaganden tillfälle att yrka ersättning för sina kostnader i saken.

I en till landsfogden i Älvsborgs län avlåten skrivelse anförde jag därefter följande.

Av utredningen i ärendet framgår, att fjärdingsmannen Svensson i egenskap av exekutionsbiträde efter uppdrag av landsfiskalen i Skene distrikt haft att indriva vissa i restlängder upptagna utskylder, som varit påförda inom Örby socken bosatta personer. Bland dessa personer fanns ett stort antal värnpliktiga, bland dem klaganden, vilka på grund av fullgjord militärtjänstgöring blivit enligt kungl. förordningen den 30 juni 1942 om familjebidrag åt värnpliktiga under krigstjänstgöring m. m. (nr 521) berättigade till hemortslön.

Vid uttagande av de restförda utskylderna jämte indrivningsavgifter synes hava tillgått på följande sätt, varom Svensson i förväg träffat överenskommelse med familjebidragsnämndens ordförande. Sedan nämnden beviljat någon

i restlängderna upptagen värnpliktig hemortslön med visst belopp, vilket genom girering från nämndens postgirokonto skulle tillställas den värnpliktige, har sådan utbetalning till den värnpliktige ej ägt rum. I stället hava medlen tillsvidare innehållits samt underrättelse lämnats Svensson om den innestående lönefordringen. Därefter har Svensson, trots att han ej verkställt utmätning, tillställt nämndens ordförande ett s. k. utmätningsbevis, d. v. s. i 84 § utsökningslagen omförmäld skriftlig uppgift om verkställd utmätning, avseende hemortslönens belopp eller — därest endast en del av lönen erfordrats för täckande av utskylderna och indrivningsavgiften — det häremot svarande beloppet. Sedan ordföranden mottagit sådant utmätningsbevis, har det av Svensson i beviset angivna beloppet blivit av nämnden genom girering insatt å Svenssons tjänstepostgirokonto. Svensson har därefter till den värnpliktige översänt indrivningskvitto å det ur hemortslönen uttagna beloppet.

Det nu omförmälda förfaringssättet, som av Svensson i åtminstone 97 fall tillämpats vid indrivning av värnpliktigas oguldna utskylder, saknar stöd av lag. Sedan familjebidragsnämnden beviljat hemortslön, har för den värnpliktige uppkommit en fordran hos nämnden på det beviljade beloppet. Något hinder för Svensson att för indrivning av skatt utmäta sådan fordran har i och för sig icke funnits. I de föreliggande fallen har emellertid laga utmätning icke ägt rum. Ej heller har av vederbörande myndighet införsel beviljats. Det oaktat har Svensson — utan den skattskyldiges medgivande — låtit nämndens ordförande till Svensson utbetala den skattskyldige tillkommande lönemedel. Det borde för Svensson stått klart, att indrivning av utskylder icke får äga rum på sätt som i förevarande fall skett.

Av utredningen i ärendet har vidare framgått, att sedan klaganden, som bibragts den uppfattningen att Svensson för indrivning av klagandens utskylder verkställt utmätning, hos Svensson begärt protokoll rörande utmätningen, har Svensson upprättat och till klaganden överlämnat utmätningsprotokoll, ehuru i själva verket någon utmätning icke ägt rum. Om utmätning skett, hade enligt 3 § restindrivningsförordningen protokoll däröver genast bort insändas till landsfiskalen, som haft att med ärendet vidare lagligen förfara. Att så icke skett har tydligen berott därpå, att Svensson själv ej ansett att någon egentlig utmätning ägt rum. Med anledning av klagandens begäran att utfå protokoll har emellertid Svensson uppenbarligen ansett sig nödsakad att upprätta ett sådant samt, utan att till landsfiskalen överlämna protokollet, själv expedierat ett exemplar därav till klaganden. I det sålunda upprättade protokollet har Svensson uppgivit, att han den 17 november 1942 inställt sig hos familjebidragsnämnden, ehuru så icke varit fallet, samt såsom vittne vid förrättningen antecknat "Herr Arvid Persson". För den, som ej ägt kännedom om Perssons egenskap av familjebidragsnämndens ordförande, har sistnämnda anteckning uppenbarligen varit vilseledande, då den i protokollet avsedda förrättningen därigenom givits sken av att mot verkliga förhållandet

hava ägt rum i närvaro av ojävigt vittne. Vad slutligen angår Svenssons dröjsmål med protokollets expedierande till klaganden torde detta kunna förklaras därmed, att Svensson tvekat att upprätta protokoll, då någon utmätningsförrättning icke ägt rum.

Genom att indriva ifrågavarande utskylder på sätt som skett samt utfärda ovan omförmälda utmätningsbevis och utmätningsprotokoll har Svensson gjort sig skyldig till tjänstefel av beskaffenhet att icke böra undgå beivran.

Jag uppdrog därför åt landsfogden att vid vederbörlig domstol i laga ordning anhängiggöra och utföra åtal mot Svensson för tjänstefel i anmärkta hänseenden. Tillfälle borde beredas klaganden att i målet föra talan.

Marks domsagas häradsrätt, varest åtalet anhängiggjordes, yttrade i utslag *den 14 september 1943* följande.

I målet är utrett *dels* att Svensson i egenskap av exekutionsbiträde i Örby socken i slutet av år 1942 och i något fall i början av år 1943 vid indrivning av vissa i restlängd upptagna utskylder, som varit påförda inom socknen bosatta värnpliktiga personer, i sammanlagt åtminstone 97 fall låtit ordföranden i Örby sockens familjebidragsnämnd till sig utbetala vederbörande värnpliktiga tillkommande hemortslön eller del därav till gäldande av dem påförda resterande utskylder, varefter han vid varje tillfälle tillställt ordföranden sådan skriftlig uppgift, varom förmäles i 84 § utsökningslagen, oaktat utmätning i laga ordning sålunda icke skett, *dels ock* att Svensson någon gång under december månad 1942, sedan klaganden begärt protokoll över den honom berörande förrättningen, upprättat protokoll, utvisande att utmätning av klagandens hemortslön till visst belopp viss dag ägt rum hos familjebidragsnämnden, ehuru så icke skett, varefter han i strid mot bestämmelsen i § 3 restindrivningsförordningen angående utmätningsprotokolls expediering tillställt klaganden avskrift av protokollet. Svensson har i nu nämnda fall visat oförstånd och oskicklighet i tjänsten. På grund härav prövar häradsrätten rättvist döma Svensson för vad han sålunda låtit komma sig till last att jämlikt 25 kap. 17 § strafflagen utgiva 25 dagsböter, varje om 4 kronor.

Beträffande av klaganden i målet framställt yrkande att av Svensson utfå det av honom på felaktigt sätt indrivna beloppet, som klaganden i varje fall varit pliktig utgiva till det allmänna, finner häradsrätten detta icke skäligen kunna bifallas.

Svensson förpliktas emellertid ersätta klagandens kostnader vid häradsrätten samt i anledning av besvär hos länsstyrelsen och klagan hos J. O. med tillhopa 80 kronor jämte vad klaganden kan visa sig ha utgivit till häradsrättens protokoll i målet.

Häradsrättens utslag har vunnit laga kraft.

7 och 8. Dröjsmål av stadsfiskal med beslut i fråga om anhållen persons häktande eller lösgivande m.m. Försummelse av undersökningsledare att lämna åklagaren underrättelse om verkställt beslag m. m.

Av handlingarna i ett genom klagomål av redaktören Nils Vilhelm Holmberg i Äppelviken härstädes anhängiggjort ärende framgår, bland annat, följande.

Den 1 april 1941 anhölls i Stockholm redaktören David Alexander Belin såsom misstänkt för att hava till representant för främmande makt lämnat upplysningar om sådana hemliga förhållanden, som avses i 8 kap. 9 § strafflagen. Belin blev sedermera den 29 april 1941 häktad och av Stockholms rådhusrätt den 27 september 1941 dömd jämlikt 8 kap. 14 § strafflagen för spioneri till straffarbete två år sex månader. Efter besvär av åklagaren höjde Svea hovrätt i utslag den 27 februari 1942 det Belin ådömda straffet till straffarbete tre år. I utslag den 12 juni 1942 fann Kungl. Maj:t ej skäl att göra ändring i hovrättens utslag.

Vid de förberedande förhören med Belin framkom, att klaganden på begäran av Belin under en resa i ett grannland inhämtat och sedermera till Belin överlämnat vissa uppgifter, vilkas meddelande till främmande makt kunnat medföra skada för Sveriges förbindelser med sådan makt, samt att Belin sedermera vidarebefordrat upplysningarna, av klaganden sammanfattade i en rapport till Belin, till en representant för annan främmande makt än den uppgifterna berört. På grund därav blev klaganden den 2 april 1941 på order av polisintendenten Martin Lundqvist anhållen och införd till kriminalavdelningens station i Stockholm. I samband med anhållandet verkställdes husrannsakan i klagandens bostad. Efter anställt förhör kvarhölls klaganden med stöd av 3 § lagen den 9 januari 1940 om vissa tvångsmedel vid krig eller krigsfara (särskilda tvångsmedelslagen). Efter framställning av Lundqvist den 9 april 1941 om tillstånd att kvarhålla Belin och klaganden utöver den i 4 § andra stycket nyssnämnda lag angivna 15-dagarsperioden medgav justitiekanslersämbetet genom beslut den 15 april, att Belin och klaganden finge ytterligare kvarhållas högst till och med den 30 april. Den 29 april blev klaganden därefter av vederbörande åklagare, stadsfiskalen Werner Ryhninger, häktad för spioneri.

Målet mot Belin och klaganden handlades vid Stockholms rådhusrätts femte avdelning första gången den 3 maj 1941, varvid klaganden biträddes av advokaten Yngve Schartau.

Åklagaren i målet, Ryhninger, hade till rådhusrätten överlämnat en i saken upprättad, den 2 maj 1941 dagtecknad polisrapport. Vid denna var såsom bilaga fogad den av klaganden till Belin avgivna rapporten angående hans iakttagelser i grannlandet.

Beträffande klagandens uppgifter i saken innehöll polisrapporten allenast en kort sammanfattning, upptagande endast 10 rader i rapporten.

Klaganden vidhöll inför rådhusrätten sina i polisrapporten återgivna uppgifter.

Ryhninger anmärkte att klaganden, då han hörts inför polismyndigheten, avgivit flera berättelser i saken och att han därvid så småningom ändrat sina från början lämnade uppgifter, så att de senare avgivna berättelserna kommit att allt mer överensstämma med vad Belin uppgivit rörande ifrågavarande förhållanden.

Klaganden bestred, att han lämnat i sak avvikande berättelser, men förklarade, att han under polisförhören så småningom meddelat allt flera detaljuppgifter. Klaganden lämnade därefter inför rådhusrätten en redogörelse för de omständigheter, som föranlett honom att åtaga sig ifrågakomna uppdrag, ävensom för vistelsen i grannlandet och rapportens utarbetande m. m.

Sedan klagandens biträde ingivit tre av olika personer avgivna intyg angående klagandens person och vandel och i samband därmed anhållit, att klaganden måtte försättas på fri fot, bestred Ryhninger detta yrkande under framhållande, att från polismyndighetens sida fullständig utredning i målet ännu icke medhunnits. Ryhninger betonade därvid ånyo, att klaganden vid förhören inför polismyndigheten lämnat varierande uppgifter i saken, och sade Ryhninger sig vara i stånd att styrka, att klagandens nu inför rätten lämnade uppgifter icke vore i alla hänseenden riktiga. På särskild fråga uppgav Ryhninger, att han i målet komme att föra talan mot klaganden allenast i fråga om dennes åtgöranden med ifrågakomna rapport samt att han yrkade ansvar å klaganden jämlikt 8 kap. 14 § första stycket strafflagen, eventuellt andra stycket samma paragraf. För förebringande av ytterligare utredning anhöll Ryhninger därefter om uppskov med målet.

Rådhusrätten fann för det dåvarande icke skäl bifalla klagandens yrkande att bliva försatt på fri fot samt utsatte målet att åter förekomma den 8 maj 1941.

Vid målets återföretagande nämnda dag hade Ryhninger till rätten överlämnat en den 6 maj 1941 dagtecknad polisrapport, i vilken voro i sin helhet intagna de protokoll, som förts vid förhör med klaganden den 2, 4, 5, 10, 12, 15 och 17 april 1941, ävensom protokoll över förhör med vissa andra personer.

Klaganden förklarade, att han tagit del av samtliga de i polisrapporten återgivna protokollen över de med honom hållna förhören samt att han undertecknat dessa med undantag av protokollet för den 10 april. Sedan klaganden i en ingiven skrift framställt vissa anmärkningar mot protokollen, genomgingos dessa med klaganden, som därvid gjorde en del rättelser och lämnade kompletterande och förtydligande uppgifter.

Klaganden gjorde nu liksom tidigare gällande, att han icke gjort sig skyldig till brottsligt förfarande.

Ryhninger ingav en av t. f. chefen för utrikesdepartementets politiska avdelning R. Kumlien den 17 april 1941 på hemställan av Ryhninger avgiven

promemoria rörande innehållet i klagandens till Belin överlämnade rapport. Därjämte ingav Ryhninger två den 9 april 1941 dagtecknade, av kriminalkonstapeln Gösta Danielsson uppsatta promemorior angående förhör, som den 8 och den 9 april 1941 hållits med vissa personer.

Till bemötande av åklagarens ansvarspåstående ingav klagandens biträde ett skriftligt svaromål jämte ett flertal intyg av olika personer rörande klagandens allmänna läggning och karaktär m. m. I skriften yrkades, att klaganden måtte bliva helt frikänd.

Sedan klagandens biträde tillika yrkat, att klaganden måtte försättas på fri fot, under framhållande att klaganden suttit anhållen fem veckor och att någon nämnvärd bevisning icke frambragts gentemot honom, bestred Ryhninger på det bestämdaste detta yrkande. Beträffande särskilt det subjektiva rekvisitet förklarade sig Ryhninger vara i stånd att åstadkomma åtskillig ytterligare bevisning.

Efter enskild överläggning fann rådhusrätten klaganden icke vidare böra i och för målet hållas häktad samt utsatte målet att åter förekomma den 15 maj 1941, då klaganden skulle komma tillstädes vid hämtnings påföljd.

Målet handlades därefter den 15, den 23 och den 29 maj, då detsamma i vad angick klaganden överlämnades till rådhusrättens prövning.

I utslag den 29 maj yttrade rådhusrätten följande: I målet vore utrett, att sedan klaganden i mitten av november 1940 på begäran av Belin åtagit sig att mot en till klaganden utbetalad ersättning av 900 kronor i ett grannland införskaffa upplysningar om vissa förhållanden inom landet, klaganden efter att under tiden den 23 november — den 2 december 1940 hava företagit en resa därstädes kort efter återkomsten till Stockholm avfattat och till Belin överlämnat en redogörelse angående sina iakttagelser under färden, vilken redogörelse åtminstone i vissa hänseenden innefattat uppgifter om förhållanden, vilkas meddelande till främmande makt kunnat medföra skada för Sveriges förbindelser med dylik makt, ävensom att redogörelsen av Belin — efter det denne enligt egen uppgift däri gjort vissa uteslutningar — vidarebefordrats till representant för annan främmande makt än den uppgifterna berört. Emellertid kunde klaganden icke mot sitt nekande anses övertygad om att hava handlat i syfte att, på sätt i 8 kap. 14 § strafflagen sägs, gå främmande makt tillhanda. Vid sådant förhållande funne rådhusrätten åklagarens mot klaganden förda talan icke kunna bifallas.

Över rådhusrättens utslag anförde Ryhninger besvär i Svea hovrätt under yrkande om bifall till sin talan mot klaganden. Hovrätten fann emellertid i utslag den 27 februari 1942 ej skäl göra ändring i rådhusrättens utslag.

Hovrättens utslag vann laga kraft.

I en till mig den 3 juni 1942 ingiven skrift anförde klaganden, såvitt här är i fråga, i huvudsak följande.

Den 2 april 1941 tidigt på morgonen hade en polisstyrka om fem konstap-

lar ankommit till klagandens bostad i Äppelviken och verkställt husrannsakan i klagandens hem. Något av vederbörlig myndighet meddelat förordnande om sådan åtgärd hade icke visats. Vid husrannsakningen hade en del klaganden tillhörig egendom, bland annat en postsparbanksbok med innestående omkring 1,000 kronor, fråntagits klaganden. Något protokoll över förrättningen hade icke upprättats, och ej heller hade i annan form något bevis rörande omhändertagandet av klagandens tillhörigheter lämnats klaganden. Sedan klagandens hem genomsökts, hade klaganden jämte hans nämnda tillhörigheter i polismännens tjänstebil förts till polishuset, där klaganden insatts i cell. Senare samma dag hade klaganden av överkonstapeln Th. Söderström, vilken omhänderhade polisundersökningen rörande Belin, blivit tillspord, huruvida klaganden skrivit och till Belin lämnat ett reportage över en av klaganden under hösten 1940 företagen utrikes resa, vilket klaganden vitsordade. Klaganden hade ytterligare lämnat de upplysningar därom, som av Söderström önskats. Som det avsedda reportaget endast innehöll sakuppgifter rörande iakttagelser under resan och, såvitt klaganden kunde förstå, icke kunde vara av brottslig karaktär, och då klaganden icke hade vetskap eller ens misstanke om någon brottslig verksamhet av Belin, hade klaganden däremot icke kunnat medgiva delaktighet i de Belins förehavanden, vilka voro föremål för Söderströms undersökning, eller eljest vidgå något brottsligt förfarande från klagandens sida. Då Söderström emellertid uppenbarligen utgått från ett bestämt antagande om brottslighet hos klaganden i ovan antytt avseende, hade klaganden tillsvidare kvarhållits i polishuset. Därefter hade klaganden hållits i fängsligt förvar dels i cell uti polishuset under sexton dygn, dels därefter i Stockholms stads rannsakningsfängelse under ytterligare tolv dygn. Under denna tid hade förhör hållits med klaganden den 2, 4, 5, 10, 12, 15, 16 och 17 april. Vid dessa förhör hade i varierande formuleringar till klaganden i huvudsak framställts samma frågor som av Söderström riktats till klaganden vid första förhöret efter klagandens anhållande. Frågorna hade av klaganden i sak besvarats på samma sätt som då. Den 29 april — alltså tolv dagar efter det sista med klaganden hållna förhöret — hade klaganden förklarats häktad. Utöver ovan omförmälda förhör med klaganden, om vilkas ändamålslöshet förhörsledaren väl rimligen bort komma till insikt redan vid något av de första tillfällena, hade, klaganden veterligen, intet annat försök gjorts till utredning rörande klagandens misstänkta brottslighet än att man hos ett affärsföretag i Stockholm efterhört, huruvida klaganden vid sin ovan nämnda utlandsresa haft uppdrag för dess räkning, samt att ett par polismän besökt en utanför Stockholm bosatt person för framställande av samma fråga. Att några undersökningar, som kunnat motivera klagandens kvarhållande under så lång tid som skett, därutöver skulle hava gjorts förefölle ytterst osannolikt, dels av det skäl att åklagaren i dylikt fall säkerligen icke skulle hava underlåtit att åberopa resultatet av desamma, dels av den grund att den episod, varå den mot klaganden inledda aktionen baserats,

varit till tid, rum och art så noga avgränsad, att någon ytterligare utredning utöver de av klaganden därom lämnade upplysningarna knappast varit möjlig. Redogörelse för allt väsentligt — och för övrigt även allehanda oväsentliga detaljer — rörande den vid polisundersökningen avsedda resan och reportaget angående densamma hade polismyndigheten erhållit redan vid förhören den 2, den 4 och den 5 april 1941. Det hade således varit möjligt att vid den tidpunkten fatta beslut om klagandens häktande eller försättande på fri fot; och polismyndigheten borde därför då hava fattat ståndpunkt till detta för en anhållen så utomordentligt viktiga spörsmål. Den enda rimliga förklaringen till klagandens oberättigade kvarhållande under så lång tid som skett syntes vara, att förhörsledaren räknat med att det ständiga återförandet till cellen med dess motbjudande förhållanden under fortsatt ovisshet och utan medgivande av rådplägning med juridiskt biträde skulle bringa klaganden till sådant sammanbrott, att han till sist i förtvivlan skulle godtaga vad som lades honom till last. Då åklagaren i den av honom i målet utvecklade argumenteringen i viss mån sökt bygga på förmenta motsättningar i klagandens vid de olika polisförhören lämnade uppgifter, frestades man också till antagande, att man kvarhållit klaganden och anställt de upprepade förhören i syfte att under desamma söka få fram nyanser i klagandens redogörelse för att inför rätta åberopa sådana variationer i framställningen till förringande av klagandens trovärdighet. Ett sådant förfarande kunde emellertid icke vara berättigat. Klaganden ville även påpeka, att åklagaren vid första rannsakningstillfället bestritt klagandens yrkande att bliva försatt på fri fot under påstående att från polismyndigheternas sida "fullständig utredning i målet ännu icke medhunnits". Vid nästa rannsakningstillfälle, den 8 maj, hade åklagaren fortfarande bestritt häktningsåtgärdens hävande — denna gång under påstående att klaganden på fri fot skulle kunna "undanröja bevisning". Ehuru det bort framstå såsom uppenbart, att de mot klaganden vidtagna åtgärderna saknat fog, hade åklagaren fullföljt talan mot rådhusrättens friande utslag. För klaganden hade detta åklagarens förfarande medfört den ytterligare skadan, att klaganden, som haft inkomst av anställning såsom riksdagsstenograf, blev berövad möjligheten att uppehålla sådan tjänst, enär dylikt arbete i riksdagen icke kunde ifrågakomma för honom, så länge rådhusrättens frikännande utslag icke vunnit laga kraft. Under åberopande av vad han sålunda anfört hemställde klaganden, att J. O. måtte vidtaga de åtgärder, som kunde befinnas erforderliga för att rätt skulle ske klaganden såväl med avseende å den postsparbanksbok, som fråntagits honom och sedan icke återställts, som med avseende å den tid, under vilken klaganden oberättigat varit berövad sin frihet.

Sedan jag hos Ö. Ä. anhållit, att ämbetet måtte efter verkställd utredning inkomma med yttrande, överlämnade Ö. Ä. åtskilliga infordrade yttranden, däribland av Lundqvist och Ryhninger, ävensom promemorior av bland

andra Söderström och t. f. kriminalkommissarien Erik Lönn, varjämte Ö. Ä. avgav eget utlåtande.

Lundqvist anförde, efter att hava redogjort för klagandens anhållande och av polismyndigheterna därefter vidtagna åtgärder, bland annat följande: I rådhusrättens utslag hade klart utsagts, att klaganden aktivt deltagit i en ur objektiva synpunkter bedömd straffbar spioneriverksamhet. Att klaganden frikänts från ansvar hade av domstolen motiverats med att han icke "mot sitt nekande ansetts övertygad om att hava handlat i syfte att, på sätt i 8 kap. 14 § strafflagen sägs, gå främmande makt till handa". Av domstolens ifrågavarande formulering kunde utläsas, att domstolen ansett vissa skäl föreligga för antagandet att klaganden insett, att den verksamhet han bedrivit varit straffbar, men att dessa skäl icke varit tillräckliga för en fällande dom. En dylik uppfattning bestyrktes även vid genomläsning av handlingarna i målet. Anhållandet av klaganden kunde så mycket mindre anses obefogat som förlängd kvarhållningstid beviljats av justitiekanslersämbetet och rådhusrätten den 3 maj 1941 avslagit av klaganden framställd begäran att bliva försatt på fri fot. Protokoll över husrannsakningen i klagandens bostad ävensom över därvid beslagtagna föremål hade upprättats. Klagandens påståenden i motsatt riktning vore således oriktiga. Någon begäran av klaganden att erhålla bevis om beslagen hade Lundqvist veterligen icke framställts. Vad särskilt anginge den av klaganden omförmälda sparbanksboken hade även denna, på sätt framginge av beslagsprotokollet, blivit beslagtagen. Boken hade därefter förvarats på kriminalstationen under lås. Såvitt Lundqvist kände till, hade beslaget ägt bestånd intill dess klaganden häktats, och Lundqvist hade utgått från att frågan om beslagets fortsatta bestånd skulle prövas av domstolen. Till frågan, huru med den beslagtagna sparbanksboken förfarits efter häktningen, hade Lundqvist icke haft anledning taga ställning förrän Lundqvist i samband med klagandens anmälan erfarit, att klaganden ännu icke avhämtat densamma från polishuset. Lundqvist hade då givit order, att boken skulle återställas till klaganden, vilket även skett. Klaganden hade under anhållningstiden tillåtits förfoga över viss del av det å boken innestående beloppet. — Med avseende å klagandens anmärkning att utredningen tagit lång tid ville Lundqvist erinra om, att justitiekanslersämbetet den 15 april 1941 medgivit förlängning av kvarhållningstiden med 15 dagar. Att så pass lång tid som sammanlagt 28 dygn erfordrats för utredningens slutförande hade berott på olika förhållanden. Sålunda hade utredningen varit jämförelsevis vidlyftig, och vidare hade begärt yttrande från utrikesdepartementet måst avvaktas rörande frågan, huruvida innehållet i den av klaganden upprättade redogörelsen kunde anses skada Sverige, därest detsamma komme till annan främmande makts kännedom än den redogörelsen avsåg. Slutligen hade utredningen angående det brott, för vilket klaganden misstänktes, stått i sådant samband med den synnerligen vidlyftiga utredningen angående av Belin förövade brott, att dessa ärenden icke kunnat behandlas fristående från var-

andra. Lundqvist ansåge därför, att klaganden även i detta avseende saknade fog för sina anmärkningar.

Söderström anförde: Anhållandet av klaganden hade verkställts av kriminalkonstaplarna Erik Redsjö, Gösta Danielsson, Karl Gustaf Bramsell och Stig Åkerberg, som även företagit husrannsakan i klagandens bostad. Över denna hade de uppsatt protokoll liksom även beslagsprotokoll angående en klaganden tillhörig postsparbanksbok med innestående 2,055 kronor 19 öre. Beslaget hade meddelats Lundqvist och sedermera åklagaren i målet, Ryhninger, som bestämt att å sparbanksboken finge uttagas medel intill 900 kronor eller det belopp klaganden mottagit av Belin. Klaganden hade icke vid något tillfälle uttryckt någon önskan att erhålla kopia av protokollen. Beträffande förhören med klaganden hade Söderström varit förhörsledare vid förhören den 2, den 4, den 5 och den 10 april. Vid de flesta av dessa förhör hade klaganden själv fått diktera ned vad han hade att anföra. Förhören hade sålunda försiggått under synnerligen objektiva och fria former. Att klaganden själv funnit Söderström och hans medhjälpare humana, ja än starkare, nämligen "mycket älskvärda", framginge av ett brev, som klaganden vid tiden ifråga skrivit till sin hustru. I sin skrift uppgåve klaganden, att Söderström skulle hava utgått från ett bestämt antagande om brottslighet hos klaganden, varför han tillsvidare blivit kvarhållen i polishuset. Söderström hade icke befogenhet att kvarhålla någon anhållen. Föredragning skedde dagligen inför vederbörande polisintendent eller åklagare, som därvid hade att bestämma om kvarhållning skulle ske eller ej. Att utredningen i klagandens fall dragit så långt ut på tiden hade huvudsakligen berott därpå, att klagandens sak var så nära förknippad med Belins. Under utredningen hade ett tiotal personer hörts i saken. Klagandens nu gjorda uttalande, att Söderström räknat med att de upprepade förhören skulle bringa klaganden därhän, att han "till sist i förtvivlan skulle godtaga vad som lades honom till last", ansåge Söderström vara särskilt kränkande, i synnerhet som Söderström alltid lagt sig vinn om att söka få fram sanningen och ingenting annat. Vad slutligen anginge klagandens sparbanksbok hade klagandens hustru beretts tillfälle att under den tid hennes make satt anhållen uttaga ett belopp å 855 kronor och ett annat befullmäktigat ombud för klaganden 300 kronor. Efter det klaganden av rådhusrätten blivit frikänd hade åklagaren förklarat, att beslaget å sparbanksboken skulle bestå i avvaktan på hovrättens beslut i målet. Efter hovrättens utslag hade Söderström tillfrågat åklagaren, hur det skulle förfaras med sparbanksboken, som hela tiden varit förvarad under lås å kriminalstationen. Åklagaren hade därvid förklarat, att klaganden skulle meddelas, att han själv finge hämta sin sparbanksbok. Detta hade även skett, men klaganden hade icke önskat avhämta boken å kriminalstationen. Med anledning därav och på order av Lundqvist hade boken översänts till klaganden per post. Under utredningen i målet hade, förutom sparbanksboken, beslagtagits en del handlingar, som anträffats i klagandens sommarvilla på Öland.

Efter utslaget i målet hade klaganden underrättats om att han kunde få avhämta handlingarna å kriminalstationen, men han hade vägrat att infinna sig där och i stället velat hava handlingarna förda till sin bostad i Äppelviken. Vid handlingarnas återställande där genom Danielsson och en annan polisman hade klaganden först efter en längre stunds ordväxling kunnat förmås att skriftligen erkänna desammas mottagande. I övrigt hade klaganden uppträtt synnerligen obalanserat och uttryckt sig på ett kränkande sätt om polisen och dess arbete. Efter rådhusrättens utslag hade klaganden icke vid något tillfälle gjort något för att återfå sin sparbanksbok, oaktat han väl visste att den förvarades å kriminalstationen.

Lönn anförde: Vid husrannsakningen hos klaganden hade omhändertagits bland annat en postsparbanksbok med innestående 2,055 kronor 19 öre. Under den tid klaganden suttit anhållen å kriminalstationen hade han enligt medgivande av åklagaren på sparbanksboken fått uttaga olika penningbelopp, dock med förbehåll att 900 kronor skulle stå kvar på boken, enär ett sådant belopp skulle tagas i beslag. Då klaganden den 18 april 1941 överfördes till rannsakningsfängelset, hade han fått tillbaka allt det vid husrannsakningen omhändertagna med undantag av sparbanksboken, på vilken då var innestående 900 kronor 19 öre. Boken hade samtidigt tagits i beslag enligt order av åklagaren. Vid utskriften av beslagsprotokollet hade skrivits, att beslaget skett i klagandens bostad i Äppelviken, detta med tanke på att boken ursprungligen omhändertagits där vid husrannsakan den 2 april. Enär boken förvarats å kriminalstationen med undantag för de tillfällen, då den använts för uttag å postsparbanken för klagandens räkning, hade kanske rätteligen i beslagsprotokollet bort stå, att beslaget skett å kriminalstationen.

I sitt yttrande åberopade Ryhninger till en början till stöd för att ingripandet mot klaganden varit befogat dels justitiekanslersämbetets medgivande till klagandens kvarhållande utöver femton dagar, dels rådhusrättens beslut vid första rannsakningstillfället att icke försätta klaganden på fri fot, dels ock innehållet i rådhusrättens slutliga utslag. Därjämte anförde Ryhninger bland annat: Orsaken till att beslut i häktningsfrågan kunnat fattas först den 29 april hade varit den tidsödande och omfattande utredning, som måst verkställas innan beslut om åtal kunde ske. Att utredningen blivit så tidsödande hade i icke ringa mån berott på klaganden själv. Genom att han redan vid början av utredningen lämnat uppgifter, vilkas riktighet det fanns grundad anledning att ifrågasätta, hade det blivit nödvändigt att i största möjliga mån kontrollera desamma. Vidare hade utredningen angående det brottsliga förfarande, varför klaganden var anhållen, stått i sådant samband med utredningen om Belins brott, att desamma icke kunnat behandlas fristående från varandra. Utredningen angående Belin hade varit synnerligen omfattande och måst pågå samtidigt med utredningen rörande klaganden. Belins uppgifter angående den av klaganden företagna utlandsresan och de instruktioner och anvisningar Belin därvid lämnat klaganden hade varit av största

betydelse vid bedömandet av klagandens brottslighet. Därtill komme, att klaganden efter de första förhören med honom nödgats vika från den ena positionen till den andra och i väsentlig del medgiva riktigheten av Belins vid förhören lämnade uppgifter. Klagandens påstående, att vid förhören med honom skulle hava framställts i varierande formuleringar i huvudsak samma frågor som vid första förhöret och att dessa frågor av klaganden i sak besvarats på samma sätt som då, vore icke riktigt i vidare mån än att frågorna (i den mån sådana förekommo) givetvis rört sig kring klagandens utlandsresa och den av honom i samband därmed upprättade och till Belin överlämnade rapporten. Oriktiga vore vidare klagandens påståenden, att "redogörelse för allt väsentligt — och för övrigt även allehanda oväsentliga detaljer — rörande den vid polisundersökningen avsedda resan och reportaget angående densamma hade polismyndigheten erhållit redan vid förhören den 2, 4 och 5 april" ävensom "att allt för bedömande av häktningsfrågan väsentligt material förelåg inom den tid av fem dygn, som enligt lagen av den 12 maj 1933 föreskrivits såsom maximifrist för beslut därom". Den 5 eller den 6 april hade utredningen kunnat anses endast påbörjad och materialet hade långt ifrån varit i sådant skick, att något beslut i åtalsfrågan kunnat fattas. Exempelvis kunde nämnas, att det för åtalsfrågan så betydelsefulla utlåtandet från utrikesdepartementet kommit åklagaren tillhanda först vid en betydligt senare tidpunkt. Upprepade förhör hade hållits med såväl klaganden som Belin även efter den 17 april, dagen för det sista protokollförda förhöret. I fråga om beslaget ville Ryhninger i huvudsak åberopa vad Lundqvist och Söderström anfört. Ryhninger ville ytterligare understryka, att det alltsedan hovrättens utslag meddelats givetvis stått klaganden fritt att mot kvitto avhämta sin sparbanksbok, som han visste förvarades hos kriminalpolisen. Icke någon gång efter rådhusrättens utslag hade klaganden, Ryhninger veterligen, efterhört boken eller begärt att få utbekomma densamma förrän i sin anmälan till J. O. Boken skulle givetvis hava hemsänts till klaganden, om han tidigare begärt detta och icke, såsom framginge av Söderströms promemoria, på ett så ohövligt sätt bemött de polismän, som vid ett tidigare tillfälle för att tillmötesgå klaganden beordrats att i hans bostad överlämna vissa beslagtagna handlingar. Av det anförda framginge, att klaganden icke i något avseende visat fog för sina mot Ryhninger riktade anmärkningar.

I sitt avgivna utlåtande hänvisade Ö. Ä., vad angick frågan om det befogade i det av polismyndigheten mot klaganden inledda förfarandet, till justitiekanslersämbetets förut berörda beslut om förlängd kvarhållningstid samt rådhusrättens avslag på klagandens vid första rannsakningstillfället gjorda hemställan att bliva försatt på fri fot. Då tillika enligt Ö. Ä:s förmenande Lundqvist i sitt yttrande till fullo klarlagt anledningarna till att utredningen icke kunnat slutföras tidigare än som skett, ansåg Ö. Ä. klaganden sakna fog för sina i nu berörda hänseenden framställda anmärkningar. Rörande beslaget av postsparbanksboken yttrade Ö. Ä. följande: Ö. Ä. ansåge det böra med fog

sättas ifråga, huruvida lagarna den 12 maj 1933 om vissa tvångsmedel i brottmål samt den 9 januari 1940 om vissa tvångsmedel vid krig eller krigsfara m. m. berättigade åklagare eller polismyndighet att beslagtaga bankböcker eller därmed jämförliga fordringsbevis för säkerställandet av kronans rätt till utbekommande av förverkade penningbelopp. Emellertid kunde visst skäl för beslaget anses hava förelegat därutinnan, att polismyndigheten genom sparbanksbokens beslagtagande velat erhålla upplysning om storleken av de penningmedel, som klaganden mottagit och därefter insatt å sin bankräkning. Även om upplysningar i dessa hänseenden kunnat erhållas direkt från postsparbanken, syntes därför sparbanksbokens beslagtagande i och för sig icke vara av beskaffenhet att behöva föranleda erinran. Däremot hade åklagaren i rättegången icke gjort anmälan om beslaget, en skyldighet som, om än densamma ej vore otvetydigt utsagd i lagen (jfr 8 och 9 §§ i 1933 års lag), likväl ansåges åligga åklagaren. Ej heller hade, enligt Ö. Ä:s förmenande, genom de i ärendet avgivna yttrandena lämnats tillfredsställande förklaring till att sparbanksboken icke tidigare återställts till klaganden. Då emellertid klagandens hustru medgivits att verkställa vissa uttag å boken samt klaganden, efter vad i yttrandena angåves, icke efterfrågat boken, syntes klaganden icke hava tillfogats någon skada genom bokens kvarhållande. På grund därav finge Ö. Ä., som enligt den för stadsfiskalerna i Stockholm gällande instruktionen icke ägde utöva tillsyn över åklagares sätt att utföra å honom ankommande åklagargöromål och alltså ej heller vore berättigat att i förevarande hänseende göra några föreställningar, hemställa, huruvida icke i denna del kunde bero vid en erinran från J. O:s sida till vederbörande åklagare.

I avgivna påminnelser anförde klaganden bland annat: Vid bedömandet av häktningsfrågan hade rådhusrätten den 3 maj 1941 icke haft att tillgå vare sig fullständiga polisrapporter eller ett uttömmande svaromål, utan handläggningen hade i följd av frånvaron av material i huvudsak måst begränsas till levnadsomständigheterna och några tämligen summariska spörsmål rörande de av klaganden lämnade uppgifterna om en i målet figurerande utlandsresa. Då Ryhninger bestritt klagandens försättande på fri fot med motivering, att "fullständig utredning i målet ännu icke medhunnits", hade rådhusrätten utan tillgång till några polisrapporter — oaktat mer än fyra veckor stått till polismyndighetens förfogande för uppsättandet av sådana — måhända icke kunnat besluta hävande av en häktningsåtgärd, vilken åklagaren vidtagit på grund av en för rätten obekant "utredning", som enligt åklagarens uppgift ännu icke var "fullständig". Rådhusrättens beslut den 8 maj om klagandens försättande på fri fot hade inneburit ett klart underkännande av häktningsbeslutet och den till stöd för detsamma åberopade polisundersökningen. Vid sistnämnda rättegångstillfälle hade framlagts den av Ryhninger den 3 maj bebådade "fullständiga utredningen", som visat sig bestå av ett antal polisförhörsprotokoll — av vilka det senaste för övrigt be-

fanns vara dagtecknat den 17 april 1941 — och rådhusrättens beslut hade således fattats med kännedom om dess innehåll. Till förklaring av det fyra veckor långa dröjsmålet med åklagarens beslut i häktningsfrågan hade Ryhninger lämnat uppgifter, vilka icke vore med verkliga förhållandet överensstämmande. Klaganden hade icke nödgats vika från den ena positionen till den andra utan konsekvent vidhållit de uppgifter om de faktiska förhållandena, som han från början lämnat. Någon "kontroll" av klagandens uppgifter hade, att döma av handlingarna, icke förekommit eller i varje fall bekräftat riktigheten av klagandens uppgifter. Påståendet, att "upprepade förhör" hållits med klaganden efter den 17 april, vore helt enkelt falskt. — Vidkommande den hos klaganden företagna husrannsakningen lämnade klaganden därhän, huruvida något protokoll med förteckning över beslagtagen egendom upprättats, respektive när sådant kunde hava ägt rum. Det väsentliga vore, att klaganden icke förrän nu i samband med polismyndighetens förklaring över hans klagomål hos J. O. fått se något dylikt protokoll eller erhållit avskrift därav eller ens underrättats om dess existens. Beträffande Söderströms uppgifter vore det icke riktigt, att klaganden efter avkunnandet av hovrättens utslag erhållit meddelande om postsparbanksboken. Sådant meddelande hade han erhållit först sedan tidningspressen i referat av hans framställning till J. O. fäst uppmärksamheten på saken. Rörande de av Söderström åberopade, av kriminalkonstapeln Danielsson lämnade uppgifterna om vad som skulle hava förekommit vid ett av Danielsson hos klaganden avlagt besök måste klaganden konstatera, att dessa uppgifter till större delen utgjordes av fria fantasier. Det vid ifrågavarande besök förekommande samtalet, i vilket Danielsson för övrigt icke ens deltagit, hade från båda sidor förts under iakttagande av den allra största korrekthet. Slutligen framhöll klaganden, att stor ekonomisk skada tillskyndats honom genom anhållandet och det därpå följande åtalet.

Sedan Ryhninger därefter anmodats att inkomma med nytt yttrande, anförde Ryhninger följande: Beträffande till en början klagandens anmärkning att beslut i häktningsfrågan fattats onödigt sent ville Ryhninger framhålla, att den verksamhet, varför klaganden åtalats i målet, i realiteten varit att betrakta som ett led i och som en delaktighet i Belins spionageverksamhet, ehuru den med den egenartade brottsbeskrivningen i dåvarande 8 kap. 14 § första stycket strafflagen var att bedöma som ett självständigt brott. Det hade enligt Ryhningers förmenande under sådana förhållanden varit nödvändigt för domstolen att, för ett allsidigt bedömande av klagandens fall, även hava tillgång till en såvitt möjligt fullständig utredning angående Belins verksamhet. Sistnämnda utredning, som företagits samtidigt med utredningen angående klaganden och under den tid denne suttit anhållen, hade emellertid varit mycket omfattande och tidsödande och trots forcerat arbete icke kunnat iordningställas fortare än som skett. Samma förhörsledare och personal hade

varit sysselsatta såväl med utredningen angående Belin som med utredningen rörande klaganden. Under sådana förhållanden hade det icke varit möjligt att fatta beslut i häktningsfrågan tidigare än som varit fallet. I anledning av klagandens uppgift att några förhör icke hållits med honom efter den 17 april ville Ryhninger än en gång framhålla, att enligt upplysning av förhörsledaren klaganden varit föremål för förhör även efter nämnda dag. Då något nytt utöver vad de tidigare förhören givit vid handen icke torde hava framkommit vid dessa senare förhör, hade — i enlighet med den praxis som då tillämpats — några konceptanteckningar över dessa förhör icke blivit nedskrivna. Ej heller hade några anteckningar gjorts om å vilka dagar förhören skett. Klaganden hade emellertid under tiden den 18 april — den 1 maj varit utkvitterad från rannsakningsfängelset av personal från kriminalavdelningen den 21, den 24 och den 28 april. Enligt vad Ryhninger hade sig bekant uppsattes numera i regel konceptprotokoll över alla förhör, varjämte anteckning gjordes å akten angående data för förhören. Klagandens anmärkning, att någon kontroll av hans uppgifter icke förekommit eller, därest kontroll verkligen ägt rum, densamma bekräftat riktigheten av hans uppgifter, vore felaktig. Kontroll hade verkställts genom upprepade förhör med Belin. Därvid hade framkommit åtskilliga olikheter mellan Belins och klagandens uppgifter. — Då klaganden ville göra gällande, att Ryhninger vid första rättegångstillfället undanhållit domstolen konceptprotokollen från de olika polisförhören med klaganden, vore det ägnat att förvåna, att han icke vid nämnda rättegångstillfälle för styrkande av sina uppgifter begärt, att dessa protokoll skulle ingivas till domstolen. Hade han gjort detta, hade protokollen givetvis förelagts rätten. Varken klaganden eller hans rättegångsbiträde syntes då hava ansett, att dessa protokoll hade någon betydelse i detta hänseende. Icke heller domstolen, som känt till att upprepade förhör hållits med klaganden, torde hava ansett, att konceptprotokollens företeende vid första rättegångstillfället hade någon betydelse för bedömandet av frågan om klagandens försättande på fri fot, enär domstolen eljest skulle hava påfordrat att få taga del av dessa protokoll. Ryhninger hade icke "undanhållit" domstolen någon utredning. Han hade vid första rättegångstillfället varit av den uppfattningen, att företeendet av konceptprotokollen över polisförhören saknade betydelse för bedömande av frågan angående klagandens försättande på fri fot.

Beträffande beslagen av sparbanksboken, anförde Ryhninger vidare, framginge av handlingarna, att den 2 april 1941 på förordnande av Lundqvist företagits husrannsakan i klagandens bostad, därvid beslagtagits bland annat en postsparbanksbok nr 185 432 Ser. C med innestående 2,065 kronor 19 öre (skulle rätteligen vara 2,055 kronor 19 öre). Enligt ett den 18 april samma år upprättat beslagsprotokoll hade nämnda sparbanksbok ånyo tagits i beslag, men då med innestående 900 kronor 19 öre. I protokollet funnes ej angivet, på vems order sistnämnda beslag skett. Enligt Lönns promemoria skulle beslaget den 18 april hava skett enligt order av åklagaren. Denna uppgift

torde hava orsakats av något missförstånd. Vid samtal med Lönn hade Ryhninger fått bekräftat, att denne icke erhållit en dylik order av Ryhninger eller varit närvarande, då Ryhninger skulle hava utfärdat ett sådant förordnande. Uppgiften skulle hava erhållits av de kriminalkonstaplar, som underskrivit beslagsprotokollet. Dessa torde hava utskrivit protokollet på tillsägelse av förhörsledaren. Därvid hade de sannolikt utgått ifrån, att beslaget beordrats av åklagaren. Ryhninger hade emellertid icke förordnat om beslaget och hade tidigare icke haft kännedom om beslagsprotokollets tillkomst. Protokollet av den 18 april vore ej försett med anteckning om godkännande av åklagaren, vilket eljest vore praxis i fråga om de av åklagaren beordrade beslagen. Ryhninger hade först nu genom anmärkningsakten erhållit del av de båda beslagsprotokollen. Däremot hade Ryhninger ett minne av att han vid något tillfälle under utredningen av förhörsledaren underrättats om att kriminalpolisen hade en klaganden tillhörig sparbanksbok samt tillfrågats, huruvida det mötte något hinder, att klaganden finge utbekomma vad som å boken fanns innestående utöver 900 kronor. Härtill hade Ryhninger förklarat, att han icke hade något att erinra däremot. Ryhninger bestrede på grund därav, att han kunde anses ansvarig för beslaget av sparbanksboken. Att detta beslag icke anmälts för rådhusrätten hade sin grund däri, att Ryhninger under målets handläggning icke haft kännedom om beslaget. Något exemplar av protokollen av den 2 och den 18 april hade Ryhninger icke erhållit. Beslaget hade icke, som eljest vore brukligt, blivit omnämnt eller redovisat i polisförhörsprotokollet, varför detsamma ej heller på detta sätt kommit till Ryhningers eller domstolens kännedom. Från svarandesidan hade ej heller framställts någon anmärkning eller något yrkande angående beslaget inför rådhusrätten. Sedan målet avgjorts av rådhusrätten, hade Ryhninger vid ett tillfälle tillfrågats av förhörsledaren, hur det skulle förfaras med bland annat sparbanksboken. På Ryhningers fråga, huruvida klaganden framställt någon begäran om att återfå den, hade upplysts att så ej var fallet. Med anledning därav hade Ryhninger föreslagit, att boken skulle kvarligga i avbidan på hovrättens utslag. Detta hade givetvis ej varit att fatta som ett beslut om förlängning av beslaget. Hade klaganden under denna tid uttryckt önskemål att återfå boken, hade den givetvis återlämnats till honom.

Efter att hava tagit del av Ryhningers andra yttrande avgav klaganden ytterligare påminnelser, däri han bestred Ryhningers uppgift att förhör med klaganden hållits jämväl efter den 17 april. I anledning av Ryhningers påstående, att kontroll av klagandens uppgifter skulle hava verkställts genom upprepade förhör med Belin, ville klaganden erinra, att inhämtande av yttrande från Belin över klagandens uppgifter väl svårligen kunde betraktas såsom kontroll. Den av Ryhninger lämnade förklaringen till konceptprotokollens undanhållande vid första rättegångstillfället syntes anmärkningsvärd. Om protokollen, såsom Ryhninger förmenade, vore så värdelösa såsom bevis-

medel vid rättegångstillfället den 3 maj, att deras företeende icke skulle hava inverkat på häktningsfrågans bedömande, hur skulle det då kunna förklaras, att de skulle hava ett sådant bevisvärde vid rannsakningstillfället den 8 maj, att de då utgjorde Ryhningers enda prestation för åtalets utförande. Då Ryhninger den 3 maj förklarade, att utredningen icke var avslutad, hade såväl klaganden som hans biträde bibragts den föreställningen, att några förhörsprotokoll ännu icke voro tillgängliga. — Klaganden kunde icke underlåta att påvisa den bristande överensstämmelsen mellan Ryhningers uppgift, att han vid något tillfälle under utredningen av förhörsledaren underrättats om att kriminalpolisen omhänderhade en klaganden tillhörig postsparbanksbok, samt uppgiften, att beslaget av boken icke av Ryhninger anmälts av det skäl att han under målets handläggning, som dock inföll senare än utredningen, icke hade kännedom om beslaget. Att Ryhninger ägde kännedom om den beslagtagna sparbanksboken framginge emellertid också av hans upplysning, att han efter målets avgörande av rådhusrätten vid något tillfälle blivit tillfrågad av förhörsledaren, hur det skulle förfaras med bland annat nämnda bok. Då Ryhninger uppgåve sig hava därvid "föreslagit", att boken skulle kvarligga i avbidan på hovrättens utslag, finge det väl anses uppenbart, att detta "förslag" måste av hans underordnade uppfattas såsom en order.

På grund av vad i ärendet förekommit efter det Ö. Ä. avgav sitt utlåtande däri anhöll jag, att överståthållaren, som undertecknat sagda utlåtande, ville, efter den ytterligare utredning som kunde anses erforderlig, inkomma med nytt utlåtande. Sedan med anledning därav överståthållaren uppdragit åt t. f. underståthållaren K. G. A. Sandström att genom muntliga förhör med vederbörande eller eljest infordrade uppgifter verkställa vidare utredning i ärendet, höll Sandström förhör med Lundqvist, Ryhninger, Söderström samt åtskilliga andra befattningshavare i polisverket, varjämte annan utredning verkställdes.

Med överlämnande av protokoll över de hållna förhören avgav överståthållaren på grundval av den nya utredningen utlåtande, däri han, under sammanfattande av vad vid utredningen framkommit, anförde följande.

Frågan huruvida någon erinran kunde riktas mot polismyndigheter eller åklagare för det klaganden anhållits och häktats för ifrågavarande brott syntes överståthållaren alltjämt böra besvaras nekande. Däremot syntes med hänsyn till vad som numera framkommit icke längre kunna göras gällande, att ärendet bedrivits med erforderlig skyndsamhet av åklagaren. Vid föredragning inför J. K. i samband med framställningen om medgivande till förlängd kvarhållningstid hade som skäl för framställningen angivits, dels att vissa upplysningar skulle inhämtas rörande klagandens åtgöranden under den i målet berörda resan i grannlandet, dels att utlåtande skulle införskaffas från utrikesdepartementet rörande frågan, huruvida innehållet i redogörelsen från

resan kunde vara av beskaffenhet att skada Sverige, därest densamma komme till annan främmande makts kännedom än den redogörelsen avsåge. Framställning till myndigheterna i grannlandet om utredning beträffande klagandens resa hade emellertid icke gjorts, utan frågan hade fått förfalla. Det hade vidare framgått, att den till rådhusrätten ingivna, den 17 april 1941 dagtecknade promemorian av Kumlien avsåge det utlåtande, som skulle införskaffas från utrikesdepartementet. Därav framginge, att J. K:s medgivande till förlängning av kvarhållningstiden icke kunde åberopas till stöd för dröjsmålet med beslutet om klagandens häktande efter den 17 april, även om angivna skäl voro godtagbara vid tiden för föredragningen. Kvarhållningstidens längd hade vidare motiverats med att utredningen i klagandens mål varit tidsödande och jämförelsevis vidlyftig. Ryhninger hade därjämte i sitt första yttrande framhållit, att upprepade förhör hållits med såväl klaganden som Belin även efter den 17 april. Det hade emellertid numera klarlagts, att något förhör i egentlig mening icke hållits med klaganden efter den 17 april. Efter denna dag hade till klaganden endast ställts några frågor i förbigående vid de tillfällen, då han hämtats från rannsakningsfängelset för att mottaga besök eller föras till kriminaltekniska anstalten. Det hade icke förts några anteckningar över vad som därvid förekommit, och dessa frågor kunde icke i någon mån åberopas såsom skäl för dröjsmålet med beslutet om häktning. Även om visst fog för dröjsmålet med häktningsbeslutet däremot kunde sökas däri, att utredningen i klagandens mål delvis sammanfallit med den betydligt mer omfattande utredningen angående Belins brottsliga förfaranden, syntes det överståthållaren med hänsyn till det anförda skäligen kunna göras gällande, att efter den 17 april beslut i häktningsfrågan bort hava fattats tidigare än som skett. Ansvaret för häktningsbeslutets fattande åvilade Ryhninger. Som framginge av protokollet från den av Sandström verkställda utredningen hade Ryhninger vid förhör den 3 december 1942 uppgivit, att han vid här ifrågavarande tid — april 1941 — icke varit och fortfarande icke vore särskilt förordnad som åklagare i spionerimål samt att målen tilldelades honom i varje särskilt fall av förste stadsfiskalen, i vilken egenskap stadsfiskalen Sten Mattsson överlämnat jämväl klagandens mål till Ryhninger. Verkliga läget hade emellertid varit det att Ryhninger, vilken tjänstgjorde såsom åklagare å rådhusrättens femte avdelning, haft att handlägga å denna avdelning förekommande brottmål i den mån icke förste stadsfiskalen ansett sig böra övertaga eller förbehålla sig särskilda mål. Detta hade tidigare skett i fråga om spionerimål, men sedan förste stadsfiskalen av andra ämbetsuppgifter blivit förhindrad att så göra, hade Ryhninger enligt gällande bestämmelser om arbetsfördelningen utan något särskilt uppdrag haft att utföra och även utfört åtal i spionerimål. Sedan det blivit klarlagt, att något egentligt förhör med klaganden icke hållits efter den 17 april 1941, syntes det vidare vara anmärkningsvärt, att beträffande klaganden icke förelegat fullständig polisrapport vid första rättegångstillfället den 3 maj. Ryhninger hade

emellertid efter utredningens avslutande uppgivit orsaken därtill vara följande. Polisrapporterna brukade vanligen föreligga färdiga en eller ett par dagar före första rättegångstillfället. I förevarande mål hade rannsakning ursprungligen utsatts att äga rum den 6 maj. Rättens ordförande hade emellertid senare meddelat, att rannsakningsdagen ändrats till den 3 i samma månad. Då meddelandet lämnats så sent, att polisrapporten endast med svårighet kunde bliva färdig till denna dag, hade Ryhninger överenskommit med rättens ordförande, att vid första rättegångstillfället skulle ingivas en preliminär rapport, upptagande endast levnadsuppgifter och kort sammanfattning av sakfrågan. — I den slutgiltiga polisrapporten av den 6 maj 1941 syntes protokollen över de med klaganden hållna förhören hava intagits in extenso. Då förhörsprotokollen torde hava förelegat färdiga omedelbart efter de olika förhörens avslutande, syntes icke kunna förebringas något giltigt skäl varför ej detta material ställts till domstolens förfogande redan vid första rättegångstillfället.

Vad anginge beslaget av sparbanksboken, anförde överståthållaren vidare, hade Ö. Ä. i sitt tidigare utlåtande framställt vissa erinringar avseende bland annat att Ryhninger icke anmält beslaget till domstolen. Ryhninger sökte visserligen göra gällande, att han saknat möjlighet därtill, enär han icke under rättegången vid rådhusrätten ägt kännedom om beslaget. Det syntes emellertid uppenbart, att han — trots att anteckning om beslaget icke gjorts i polisförhörsprotokollet — ägt vetskap därom, eftersom han vid något tillfälle före rättegångens början tillfrågats, huruvida något hinder förelåge för klaganden att å sparbanksboken uttaga medel intill ett belopp av 900 kronor. Han borde därvid hava förstått, icke endast att sparbanksboken funnes i förvar å kriminalavdelningen utan även att boken vore under beslag, ty i annat fall hade givetvis icke något hinder förelegat för klaganden att disponera över de å boken innestående medlen. Anmärkningsvärt syntes, på sätt ämbetet tidigare antytt, jämväl hans uttalande att sparbanksboken skulle kvarligga i avbidan på hovrättens utslag i målet. Den verkställda utredningen hade givit anledning till ytterligare följande påpekanden i fråga om beslaget av sparbanksboken. Enligt ett i handlingarna förefintligt, av klaganden den 18 april 1941 utfärdat kvitto hade klaganden vid överförandet till rannsakningsfängelset mottagit samtliga handlingar och föremål, vilka kriminalpolisen vid husrannsakan i bostaden den 2 april samt avvisitering efter anhållandet samma dag omhändertagit. Därigenom torde beslaget av den 2 april de facto blivit hävt jämväl såvitt anginge sparbanksboken, ehuru det icke kunnat utrönas vem som givit order därom. Ej heller hade genom utredningen kunnat fastställas vem som fattat beslut om det beslag av sparbanksboken, vilket enligt det remissakten i avskrift bifogade protokollet av den 18 april 1941 skulle skett samma dag. Tidpunkten för protokollets tillkomst hade icke kunnat fastställas. Det syntes emellertid uppenbart, att det icke uppsatts förrän efter den 28 april 1941, och vissa under utredningen framkomna

omständigheter talade för att det möjligen tillkommit först efter klagandens anmälan till J. O. Det hade sålunda framkommit, att åtminstone överkonstapeln Redsjö underskrivit protokollet först efter det anmälan remitterats till kriminalavdelningen. Kriminalkonstaplarna Bramsell och Danielsson kunde icke närmare angiva tidpunkten för deras underskrivande av protokollet, ehuru de ville erinra sig, att det skett under år 1941. Kriminalkonstapeln Åkerberg hade icke något som helst minne av protokollets undertecknande. Vid en jämförelse mellan namnteckningarna å de tre i akten förvarade exemplaren av beslagsprotokollet den 18 april 1941, å ena sidan, samt namnteckningarna å de tre likaledes i akten förvarade exemplaren av beslagsprotokollet den 2 april 1941, å andra sidan, hade det synts finnas anledning ifrågasätta, huruvida två av förrättningsmännen själva anbringat sina namn å exemplaren av protokollet den 18 april 1941. I ett från statens kriminaltekniska anstalt inhämtat utlåtande i frågan utsades emellertid beträffande det ena namnet, att en och samma person med all sannolikhet skrivit alla sex namnteckningarna, samt beträffande det andra namnet, att alla sex namnteckningarna med största sannolikhet hade en upphovsman. Någon ledning vid fastställande av tidpunkten för protokollets tillkomst hade icke kunnat erhållas genom den i berörda arbetsordning omförmälda liggaren över husrannsakan och beslag, enär protokollet icke överlämnats till vederbörande diarieförare för anteckning i liggaren. Under utredningen hade vidare framkommit, att protokollet först efter remissens ankomst insatts i den för målet upplagda akten. Enligt Söderströms uppgift hade det dessförinnan förvarats tillsammans med sparbanksboken i en låst skrivbordslåda å hans tjänsterum. Därest Ryhningers uppgift, att han icke givit order om beslaget av den 18 april 1941, vore riktig, skulle boken givetvis hava återställts till klaganden. Underlåtenheten därutinnan syntes i första hand åvila Söderström. Även om beslaget skett på Ryhningers order, förelåge anledning till anmärkning mot Söderström. Han finge nämligen i så fall anses åtminstone medansvarig för dröjsmålet med protokollets uppsättande och färdigställande ävensom för att anteckning om beslaget ej skett i polisrapporten och liggaren över husrannsakan och beslag. Vidare hade han därvid förfarit felaktigt genom att först efter remissens ankomst gå i författning om protokollets insättande i vederbörlig akt.

I ett sedermera hit ingivet yttrande bemötte Söderström vad mot honom andragits.

I en till förste stadsfiskalen i Stockholm avlåten skrivelse anförde jag därefter följande.

Vad först angår klagandens anhållande och häktande samt den hos honom verkställda husrannsakningen finner jag dessa mot klaganden företagna åtgärder i och för sig icke föranleda någon min åtgärd.

Av utredningen i ärendet synes emellertid framgå, att till följd av försumlighet av åklagaren, stadsfiskalen Ryhninger, klaganden varit berövad friheten längre tid än som skäligen behövt bliva fallet. Enligt mitt förmenande har nämligen Ryhninger, vilken efter sakens överlämnande till åklagarmyndigheten haft att taga ställning i häktningsfrågan, icke meddelat beslut därutinnan så skyndsamt som omständigheterna medgivit. Det får anses utrett, att något egentligt förhör med klaganden icke ägt rum efter den 17 april. Då vid sistnämnda tidpunkt det avvaktade utlåtandet från utrikesdepartementet angående innehållet i klagandens till Belin överlämnade rapport kommit Ryhninger tillhanda, borde beslut i frågan om klagandens häktning eller lösgivande därefter kunnat fattas utan längre dröjsmål. Vad under polisutredningen framkommit angående klagandens ifrågavarande handlande hade uppenbarligen varit Ryhninger väl bekant. Då jämväl Belins åtgöranden med avseende å klagandens uppdrag och överlämnandet av klagandens rapport till representant för främmande makt synas hava varit i huvudsak klarlagda den 17 april, hade det ingalunda varit av nöden att för fattande av beslut, hur det skulle förfaras med klaganden, avvakta slutförandet av utredningar rörande Belins brottslighet i andra hänseenden. Klart synes därför vara, att Ryhninger den 17 april eller i allt fall någon av de närmast därefter följande dagarna kunnat och bort fatta ställning i häktningsfrågan. Då Ryhninger emellertid, med kvarhållande av klaganden i fängsligt förvar, först i samband med häktningen av Belin den 29 april meddelat beslut om klagandens häktande, har Ryhninger alltså gjort sig skyldig till ett onödigt dröjsmål med avgörandet av häktningsfrågan. Detta dröjsmål är desto mindre ursäktligt, som Ryhninger bort räkna med möjligheten av att klaganden skulle av domstolen försättas på fri fot, varför han bort vara angelägen att få saken snarast möjligt hänskjuten till domstolsbehandling.

Vidare framgår av handlingarna, att Ryhninger vid målets handläggning inför rådhusrätten den 3 maj ingivit en polisrapport, som beträffande klagandens uppgifter i saken innehöll allenast en kort sammanfattning upptagande 10 rader i rapporten. Även om med hänsyn därtill att rannsakningen blivit utsatt till en tidigare dag än den ursprungligen bestämda det icke bör läggas vare sig Ryhninger eller någon annan till last, att fullständig polisrapport i saken icke färdigställts till detta rättegångstillfälle, synes det mig dock uppenbart, att Ryhninger, då klaganden yrkade att bliva försatt på fri fot, bort ställa till rättens förfogande förefintliga protokoll över de med klaganden hållna förhören. Så skedde emellertid icke. Enligt vad jag inhämtat hade protokollen för den 2, den 4 och den 5 april företetts hos justitiekanslersämbetet vid behandlingen av framställningen om förlängd kvarhållningstid. Även de övriga protokollen över förhör med klaganden voro färdigställda långt före den 3 maj. För Ryhninger, som bestred klagandens nämnda yrkande under påstående bland annat att klaganden vid polisförhören lämnat varierande uppgifter i saken, hade det bort stå klart, att omförmälda protokoll kunnat

vara av stor betydelse för domstolen vid prövningen av klagandens yrkande. Därest protokollen ingivits till rätten den 3 maj, synes icke uteslutet, att klaganden blivit försatt på fri fot redan vid detta rättegångstillfälle. Erinras må, att domstolen vid nästa rättegångstillfälle, då protokollen ingivits, förordnade att klaganden icke vidare skulle hållas häktad i målet. Genom underlåtenheten att den 3 maj ställa ifrågavarande protokoll till rättens förfogande har Ryhninger därför gjort sig skyldig till försummelse i sin tjänst som åklagare.

Vad härefter angår den i ärendet omförmälda, klaganden tillhöriga postsparbanksboken har densamma jämte åtskilliga andra föremål vid klagandens anhållande den 2 april tagits i beslag på order av polisintendenten Lundqvist. Någon erinran mot detta beslag av boken synes mig icke skäligen kunna göras, enär boken kunde antagas äga betydelse för utredningen. Emellertid borde boken hava återställts till klaganden i samband med återställandet av övriga beslagtagna föremål, vilket skedde den 18 april. I stället har boken då ånyo beslagtagits, denna gång uppenbarligen i syfte allenast att säkerställa kronans rätt att av klaganden utfå det belopp, som kunde väntas genom utslaget i målet bliva förklarat förverkat. Omständigheterna voro enligt min mening dock ej sådana, att detta senare beslag av bankboken kan anses hava ägt stöd av lag. Det begångna felet synes mig dock icke vara av beskaffenhet att böra föranleda åtal mot den för beslaget ansvarige. Vem denne är har för övrigt genom den företagna utredningen icke blivit fastställt och torde med hänsyn till de motstridiga uppgifterna klarhet härutinnan icke stå att erhålla.

Beslaget av bankboken har icke vare sig genom anteckning därom i polisrapport eller på annat sätt bragts till rådhusrättens kännedom. Att så bort ske ligger i sakens natur, då det enligt lag åligger domstolen att i det slutliga utslaget meddela beslut i fråga om beslag, som då äger bestånd. Ansvaret för att anmälan om ifrågavarande beslag icke gjorts till rätten åvilar givetvis åklagaren i målet, Ryhninger. Denne har väl gjort gällande, att hans underlåtenhet därutinnan berott på att han icke ägt kännedom om beslaget. På av överståthållaren anförda skäl anser jag emellertid nämnda invändning icke förtjäna avseende. Jag finner därför, att Ryhninger gjort sig skyldig till försummelse i tjänsten även genom nu anmärkta underlåtenhet. Till följd av denna försummelse har beslaget av bankboken icke kommit att bliva föremål för rättens prövning. Det kan antagas, att om så skett, boken skulle hava blivit återställd till klaganden inom kort tid efter rådhusrättens utslag.

Även om Ryhninger icke, såsom överkonstapeln Söderström påstått, givit order om beslaget, synes i allt fall dröjsmålet med sparbanksbokens återställande till klaganden kunna läggas Ryhninger till last. Anledningen till att boken ej efter rådhusrättens utslag utlämnats till klaganden synes nämligen hava varit Ryhningers uttalande, att boken skulle kvarligga i avbidan på hovrättens utslag, vilket uttalande Söderström icke utan fog torde hava uppfattat som en order.

I ärendet är tillika utrett, att även Söderström visat försumlighet, som ej kan lämnas utan anmärkning. Såsom överståthållaren framhållit har Söderström nämligen gjort sig skyldig till dröjsmål med uppsättandet och färdigställandet av protokollet rörande det senare beslaget av sparbanksboken och ävenledes försummat att, såsom det enligt gällande arbetsordning ålegat honom, till den upprättade akten angående klaganden foga nämnda protokoll. Vidare har Söderström underlåtit att om beslaget göra anteckning i den rörande klaganden upprättade polisrapporten och ävenledes försummat att i den över husrannsakningar och beslag förda liggaren låta anteckna ifrågavarande beslag.

Enligt min mening hava Ryhninger och Söderström gjort sig skyldiga till åtalbart tjänstefel i ovan anmärkta hänseenden. De försummelser, som enligt det sagda ligga Söderström till last, torde väl icke vara av den allvarliga natur att de, bedömda var för sig, bort föranleda åtal. Betraktade i ett sammanhang synas de emellertid innefatta sådan försumlighet, som icke bör undgå beivran.

Jag uppdrog därför åt förste stadsfiskalen att vid Stockholms rådhusrätt anhängiggöra och utföra åtal mot Ryhninger och Söderström. Tillfälle borde beredas klaganden att i målet föra talan.

Sedan därefter på begäran av förste stadsfiskalen särskild åklagare förordnats att utföra ifrågavarande åtal, anhängiggjordes detsamma vid rådhusrättens femte avdelning. I målet yrkade klaganden, med instämmande i åklagarens ansvarstalan, skadestånd av Ryhninger och Söderström ävensom ersättning för sina kostnader å saken.

Med anledning av den ytterligare utredning, som förebragtes vid rådhusrätten, yrkade åklagaren, att därest något nytt beslag å postsparbanksboken icke skett den 18 april 1941 och alltså det ursprungliga beslaget å boken bestått jämväl efter sistnämnda dag, Söderström måtte fällas till ansvar för det han dels underlåtit att i polisrapporten anteckna eller på annat sätt uttryckligen meddela Ryhninger det den 2 april lagda beslaget, dels låtit klaganden underteckna ett mot verkliga förhållandet stridande kvitto, dels ock låtit sina underordnade upprätta protokoll angående en beslagsåtgärd, som icke ägt rum, samt sedermera fogat detta protokoll till akten.

Stockholms rådhusrätt yttrade i utslag *den 29 september 1943* följande.

Vidkommande åtalet mot Ryhninger är upplyst, *att* klaganden den 2 april 1941 anhållits såsom misstänkt för brott mot 8 kap. strafflagen, *att* justitiekanslersämbetet genom beslut den 15 april 1941 medgivit, att klaganden finge kvarhållas högst till och med den 30 april 1941, *att* Ryhninger den 29 april 1941 häktat klaganden för spioneri, *att* målet angående klaganden hand-

lagts vid Stockholms rådhusrätt första gången den 3 maj 1941, då rådhusrätten förklarat sig icke finna skäl bifalla ett av klaganden framställt yrkande att bliva försatt på fri fot, samt andra gången den 8 maj 1941, då rådhusrätten förklarat sig finna klaganden icke vidare böra i och för målet hållas häktad, *samt att* rådhusrätten genom utslag den 29 maj 1941 funnit åtalet mot klaganden icke kunna bifallas, varefter Svea hovrätt, hos vilken Ryhninger fullföljt talan, den 27 februari 1942 genom sedermera lagakraftvunnet utslag ej funnit skäl att göra ändring i rådhusrättens utslag angående klaganden.

Genom vad i målet förekommit kan icke anses ådagalagt, att Ryhninger tidigare än den 18 april 1941 haft skyldighet att såsom åklagare taga befattning med saken angående klaganden. Med hänsyn till vad i målet blivit upplyst angående gången av polisutredningen rörande klaganden kan Ryhninger icke anses hava ägt att så länge som skett dröja med beslut i frågan om klagandens häktande, men kan Ryhninger dock icke anses hava haft skyldighet att fatta dylikt beslut förrän den 23 april 1941. Genom dröjsmålet med häktningsfrågans avgörande har Ryhninger gjort sig skyldig till tjänstefel, vilket dock med hänsyn till Ryhningers arbetsbörda vid ifrågavarande tid och övriga förhållanden får anses begånget under synnerligen mildrande omständigheter.

Upplyst är, att Ryhninger vid första rannsakningstillfället i målet mot klaganden, då för Ryhninger varit tillgängliga protokoll över åtskilliga med klaganden hållna polisförhör, till upplysning om dennes vid berörda förhör lämnade uppgifter ingivit allenast en polisrapport, som beträffande samma uppgifter icke innehållit annat än en kort sammanfattning. Väl måste det anses hava ålegat Ryhninger att vid berörda rannsakningstillfälle till rätten ingiva nämnda förhörsprotokoll. Emellertid kan icke antagas, att företeende av förhörsprotokollen skulle hava föranlett därtill, att klaganden redan vid sagda rannsakningstillfälle blivit försatt på fri fot. Med hänsyn härtill och till övriga omständigheter kan underlåtenheten att ingiva förhörsprotokollen vid första rannsakningstillfället icke anses vara av beskaffenhet att för Ryhninger medföra ansvar.

Mot Ryhningers bestridande har i målet icke blivit ådagalagt, att Ryhninger medan målet mot klaganden varit anhängigt vid rådhusrätten ägt eller bort äga vetskap om att en klaganden tillhörig postsparbanksbok var föremål för beslag, vid vilket förhållande Ryhninger icke blivit förvunnen till ansvar för underlåtenhet att till rätten anmäla samma beslag. Av utredningen framgår väl, dels att Ryhninger någon tid efter rådhusrättens utslag angående klaganden, då postsparbanksboken bort återställas till denne, på fråga av Söderström uttalat, att boken skulle kvarligga hos polismyndigheten i avbidan på hovrättens utslag, dels ock att sparbanksboken icke tillställts klaganden förrän den 10 juni 1942. Berörda uttalande, som icke uteslutit, att boken skulle hava på begäran av klaganden omedelbart utlämnats till

denne, kan emellertid ej anses vara av beskaffenhet att för Ryhninger medföra ansvar.

Vad härefter angår åtalet mot Söderström är upplyst, att beslag å omförmälda postsparbanksbok verkställts vid husrannsakan hos klaganden den 2 april 1941. Av utredningen i målet kan icke anses framgå, att berörda beslag, på sätt åklagaren i första hand i målet påstått, hävts den 18 april 1941 och därvid ersatts med nytt beslag, utan måste fasthellre anses, att förstnämnda beslag ägt bestånd, så länge målet mot klaganden varit anhängigt vid rådhusrätten. Ehuru Söderström vid något tillfälle före klagandens häktande tillfrågat Ryhninger, huruvida för klaganden mötte hinder att intill visst belopp göra uttag å postsparbanksboken, kan Söderström icke anses därigenom hava, på sätt honom ålegat, underrättat Ryhninger om beslaget; och har Söderström icke ens påstått, att han annorledes lämnat Ryhninger sådan underrättelse. Genom ifrågakomna underlåtenhet har Söderström gjort sig skyldig till försummelse i tjänsten.

Vidare har Söderström gjort sig förfallen till ansvar för oförstånd i tjänsten genom att låta upprätta ett protokoll av innehåll att postsparbanksboken den 18 april 1941 tagits i beslag samt sedermera under år 1942 foga detta protokoll till utredningsakten angående klaganden.

Vad åklagaren lagt Söderström till last i avseende å klagandens erkännande av mottagande av visst till honom den 18 april 1941 återställt gods kan icke anses vara av beskaffenhet att för Söderström medföra ansvar.

På grund av vad sålunda anförts prövar rådhusrätten rättvist döma Ryhninger, jämlikt 25 kap. 17 § strafflagen, för tjänstefel att böta 10 dagsböter om 12 kronor samt Söderström, jämlikt 25 kap. 17 och 22 §§ strafflagen, jämförda med 4 kap. 1 och 2 §§ samma lag, likaledes för tjänstefel att böta 10 dagsböter om 8 kronor.

Vidkommande slutligen klagandens i målet förda skadeståndstalan får antagas, att klaganden till följd av Ryhningers dröjsmål med meddelande av häktningsbeslut varit berövad friheten sex dagar längre än som skulle blivit fallet, därest sådant dröjsmål icke förelupit, och är Ryhninger skyldig att ersätta klaganden för förlust av arbetsinkomst och lidande, som härigenom tillskyndats klaganden. I det förra hänseendet måste klaganden anses berättigad till ersättning efter av honom angiven grund av 50 kronor för tolv dagar eller således för sex dagar med 25 kronor, och får klaganden i det senare hänseendet anses skäligen gottgjord med 100 kronor. Klaganden har i övrigt icke visat fog för sina i målet framställda skadeståndsanspråk. Rådhusrätten prövar förty, med ogillande av klagandens mot Söderström förda skadeståndstalan, rättvist i så måtto bifalla de av klaganden mot Ryhninger framställda skadeståndsanspråken, att Ryhninger förpliktas att till klaganden utgiva 125 kronor.

Det åligger tillika Ryhninger och Söderström att ersätta klaganden dennes

kostnader å målet och att i sådant hänseende till honom utgiva, Ryhninger och Söderström vilkendera gälda gitter 30 kronor samt Ryhninger ensam därutöver 75 kronor.

Över rådhusrättens utslag hava Ryhninger och Söderström anfört besvär i Svea hovrätt. Målet är beroende på hovrättens prövning.

9. Underlåtenhet av stadsfiskal att anställa åtal. Felaktiga uppgifter i yttrande till J. O.

I en till M. O. insänd klagoskrift anförde furiren Fritz Backlund, att han under vakttjänstgöring någon dag under påskhelgen 1941 vid Motala rundradiostation anhållit en man av utländsk nationalitet och en svensk kvinna, vilka utan tillstånd uppehållit sig inom rundradiostationens avspärrade område och där företagit fotografering. Backlund hade medtagit de båda personerna till polisstationen i Motala och där anmält vad som förekommit. Något åtal mot dem hade emellertid icke anställts av vederbörande åklagare, vilket förefölle Backlund så mycket mer anmärkningsvärt som andra personer enligt uppgift blivit bötfällda för förseelser av samma slag.

Sedan med anledning av Backlunds klagoskrift från befälhavaren för Linköpings försvarsområde införskaffats, bland annat, avskrift av en utav polisöverkonstapeln i Motala Herman Käll den 17 april 1941 avgiven rapport i saken, överlämnade M. O. — då av utredningen i ärendet icke framgått att någon militär befattningshavare gjort sig skyldig till försummelse samt Backlunds anmälan jämväl riktade sig mot myndighet under J. O:s tillsyn — handlingarna i ärendet till mig för den åtgärd jag kunde finna påkallad.

Enligt polisrapporten hade söndagen den 13 april 1941 klockan 17,25 italienske medborgaren ingenjören Dino Brunelli Bonetti och fru Inga Wingårdh, född Hörberg, i Hälsingborg blivit av Backlund införda till polisstationen i Motala, varvid Backlund rapporterat, att Bonetti och fru Wingårdh kort förut anträffats på fridlyst område vid rundradiostationen i staden, där de tagit fotografier med en medförd kamera.

I saken hörd hade Bonetti uppgivit sig vara hemmahörande i Milano men tillfälligt boende på Frimurarehotellet i Linköping och eljest under sitt Sverigebesök på Grand Hotell i Stockholm. Han hade vidare förklarat, att han endast för dagen uppehöll sig i Motala, dit han ankommit i sällskap med fru Wingårdh. För tillfället medhade han icke sitt pass utan hade han detta förvarat på sitt hotellrum i Linköping. Han vistades i Sverige i officiellt uppdrag och ville beträffande sin person hänvisa till överste Söderberg, flygförvaltningen, och "Graffman", marinförvaltningen.

Fru Wingårdh hade berättat, att hon den 13 april i sällskap med Bonetti

med tåg från Linköping ankommit till Motala, varefter de besökt Stadshotellet där. Från hotellet hade de i droskbil färdats i stadens omgivningar och därunder kommit till området intill rundradiostationen. Fru Wingårdh hade icke närmare tänkt på uppehållsorten eller observerat vare sig grindar, staket eller anslag. Under uppehållet på området vid radiostationen hade fru Wingårdh begärt, att Bonetti skulle med hennes medförda kamera taga ett fotografi av henne. Bonetti hade efterkommit hennes önskan och företagit en exponering, varunder fru Wingårdh antagligen stått med ansiktet vänt mot radiostationen. Huruvida någon bild, utvisande stationens läge eller liknande, därvid uppkommit kunde fru Wingårdh icke yttra sig om, men förmodade hon, att så icke var fallet. Den av Bonetti utförda fotograferingen hade tydligen uppmärksammats av en militär, vilken fru Wingårdh tidigare icke iakttagit, och såväl hon som Bonetti hade blivit anropad. Då militären funnit, att Bonetti icke talade svenska och dessutom var i avsaknad av legitimationshandlingar, hade förslag framkommit att samtliga i den droskbil, vari fru Wingårdh och Bonetti ankommit till platsen, skulle åka till närmaste polisstation. Fru Wingårdh hade tidigare exponerat antagligen fyra bilder med kameran, sannolikt i Linköping.

Filmrullen, som anträffats i fru Wingårdhs kamera, hade omhändertagits och sedermera genom polisens försorg framkallats, därvid den visat "endast fyra bilder av en dam".

Sedan jag anmodat stadsfiskalen i Motala att inkomma med yttrande i ärendet, anförde stadsfiskalen Conrad Sterner i ett den 26 februari 1943 avgivet yttrande följande.

Beträffande till en början den i handlingarna förekommande uppgiften, att till rundradiostationen hörande område vid ifrågavarande tid skulle hava varit fridlyst, saknade Sterner varje kännedom om att så skulle varit förhållandet. I länsstyrelsens i Östergötlands län allmänna kungörelser hade icke intagits något meddelande därom. Därest området till förhindrande av tillträde för allmänheten varit ställt under militär bevakning, hade en vaktpost lämpligen bort vara utposterad vid ingångarna till området. Så hade tydligen icke varit fallet — i varje fall icke vid här ifrågakomna tillfälle — ty såväl Bonetti som fru Wingårdh hade obehindrat kunnat passera genom de öppna grindarna in på området, varest Bonetti fotograferat fru Wingårdh. Bonetti hade vid förhöret inför polisen uppgivit, att han vistats i Sverige på officiellt uppdrag. Hans uppgifter beträffande såväl orsaken till och ändamålet med hans vistelse i Sverige som ock att det för honom utfärdade passet var förvarat i hans rum i Linköping hade bekräftats av fru Wingårdh. Med den kännedom Sterner ägde om fru Wingårdh samt hennes moder, änkefru Lisa Hörberg i Skänninge, ville Sterner sätta odelad tilltro till fru Wingårdhs uppgifter och bekräftelse i angivna hänseende. Det förtjänade anmärkas, att fru Wingårdh vid förhöret inför polisen uppgivit, att hon blivit

bekant med Bonetti genom prins Carl. Fotograferingen hade enligt Sterners uppfattning säkerligen icke företagits i skadlig avsikt. — Den av Backlund lämnade uppgiften, att personer från Motala skulle hava blivit bötfällda för samma slags förseelse, saknade all grund. Sterner hade ej kännedom om att några andra — utöver Bonetti och fru Wingårdh — än två extra järnvägstjänstemän blivit utvisade från området. Dessa båda tjänstemän, nämligen två stationskarlsaspiranter från Nässjö, vilka vid ett tillfälligt uppehåll i Motala obehindrat kommit in på området, hade — med hänsyn till att området, såvitt Sterner hade sig bekant, icke blivit fridlyst — ej ställts under tilltal för att de beträtt detsamma. Då Sterner icke kunde finna, att polisen i förevarande fall eftersatt sin plikt, hemställde Sterner, att den gjorda anmälan icke måtte föranleda någon J. O:s åtgärd.

Vid härstädes verkställd undersökning befanns, att i länsstyrelsens i Östergötlands län till trycket befordrade allmänna kungörelser för år 1927, Ser. A., Landskansliet, var intagen en så lydande kungörelse:

"N:r 138. I anledning av framställning av Kungl. Telegrafstyrelsen har Kungl. Maj:ts befallningshavande funnit skäligt stadga ett vite av 25 kronor, vartill en var gör sig förfallen, som utan av vederbörande lämnat medgivande beträder ett inhägnat område å kronoegendomen $^1/_2$ mantal Bondebacka n:o 1 inom Motala stad, å vilket område telegrafverket uppfört en rundradiostation. — — — — — — — — — — — — — — — — — —

Linköpings slott i landskansliet den 20 juni 1927.

Eric Trolle.

Axel Jacobson."

Sedan under hänvisning till denna kungörelse Sterner genom remiss den 11 mars 1943 anmodats att inkomma med nytt yttrande, anförde Sterner i yttrande den 30 i samma månad följande.

I sitt tidigare yttrande hade Sterner uppgivit, att han saknade kännedom om att det till rundradiostationen hörande området skulle vara fridlyst samt att i länskungörelserna icke intagits något meddelande därom. I detta hänseende hade Sterner icke granskat sagda kungörelser för längre tid tillbaka än till krigsutbrottet 1939, detta av den anledningen att dessförinnan och innan området ifråga blivit föremål för militär bevakning allmänheten ägt fritt och obehindrat tillträde till detsamma, vilket gällt även för cyklister och bilresande. Allmänheten hade saknat kännedom om fridlysningen. Ingen erinran om densamma hade framkommit från personer, som på grund av sin anställning i telegrafverkets tjänst eventuellt ägt kännedom därom. De vid infarten till området befintliga portarna hade stått öppna och vem som helst hade fått beträda området utan minsta erinran och ännu mindre något hinder. Till själva radiostationen hade allmänheten jämväl fått tillträde. Detta hade vid förfrågan bekräftats av föreståndaren vid radiostationen, civilingenjören F. Strandén. På grund av nämnda förhållanden och föreliggande

omständigheter hade Sterner beträffande fridlysningsfrågan saknat anledning granska länsstyrelsens kungörelser för längre tid tillbaka än till krigsutbrottet 1939. Sterner hade utnämnts till stadsfiskal i staden år 1930. Med hänsyn till att allmänheten vid den tiden ägt fritt och obehindrat tillträde till radiostationsområdet hade Sterner saknat anledning antaga, att någon fridlysning förelåge. Fridlysningen ifråga hade förelegat allenast på papperet men icke i praktiken. Sterner beklagade djupt, att han vid granskningen av länskungörelserna icke sträckt sig så långt tillbaka som till tiden för radiostationens uppförande, men på grund av föreliggande omständigheter hade Sterner icke haft någon som helst tanke på att så skulle erfordras.

På förfrågan hos telegrafstyrelsens radiobyrå, huruvida anslag rörande fridlysningen varit uppsatta vid rundradiostationen, erhöll jag därefter följande

"P. M.

ang. fridlysning m. m. av området vid Motala rundradiostation.

1) Stationsområdet, som är inhägnat, är fridlyst genom beslut av Konungens Befallningshavande i Östergötlands län den 16/6 1927 (kung. nr '40'/1927). Anslag härom (format 8 × 25 cm) finnas alltsedan fridlysningens tillkomst uppsatta *dels* vid stora infarten till stationen, *dels* vid östra grinden (från Bondebacka), *dels* vid grind i sydost (mot Hårstorpsgatan) samt *dels* vid skogsområdet nordväst om stationsbyggnaden.

2 a) Tiden september 1939—våren 1941 funnos dessutom vid ovannämnda tre grindar anslag (format 24 × 34 cm) av lydelse: 'Stopp. Obehöriga äga ej tillträde till radiostationens område, som står under militärbevakning.'

b) Våren 1941 utbyttes sistnämnda anslag mot nya (format 25 × 40 cm) av lydelse: 'Obs. Tillträde till Motala rundradiostations område är för obehöriga absolut förbjudet. Överträdelse beivras enligt lag. Området är fridlyst.'

3) Slutligen uppsattes vid midsommartiden 1942 (några dagar före eller efter midsommar) vid infartsgrinden till stationen följande anslag: 'Tillträde förbjudet. Jämlikt lagen den 17 maj 1940 meddelas härmed *förbud att beträda eller fotografera här upprättade militära anläggning*. Brott häremot straffas med dagsböter eller fängelse. Försvarsområdesbefälhavaren.'

Stockholm den 5 april 1943.

Kungl. Telegrafstyrelsens Radiobyrå."

På anmodan av mig i resolution den 6 april 1943 verkställde landsfogden i Östergötlands län därefter ytterligare utredning i ärendet, varefter han avgav utlåtande.

Vid den av landsfogden verkställda utredningen förekom följande.

Strandén uppgav: Han vore sedan hösten 1930 föreståndare för rund-

radiostationen i Motala. I samband med den av länsstyrelsen år 1927 meddelade fridlysningen av stationsområdet hade detta omgärdats av stängsel och hade emaljskyltar med text "Fridlyst område enl. kung. resolution av den 16/6 1927" uppsatts dels vid grinden vid stora infartsvägen till stationsområdet, dels vid två andra grindar och dels vid skogsområdet nordväst om stationsbyggnaden. Strandén hade fattat fridlysningen så, att den tillkommit närmast för att bereda stationspersonalen möjlighet att på ett mera verksamt sätt än vad eljest skolat kunna ske från området avvisa personer, som kunde misstänkas vilja öva skadegörelse å radioanläggningen. Därför hade under den tid Strandén varit stationsföreståndare fram till hösten 1939 allmänheten fått beträda stationsområdet utan att först hava erhållit tillstånd därtill. För tillträde till stationsbyggnaden hade emellertid tillstånd erfordrats. Från och med hösten 1939 hade allmänheten fått tillträde till stationsområdet först efter tillstånd i varje särskilt fall. Området hade samma höst ställts under militärbevakning. Det i telegrafstyrelsens radiobyrås promemoria under 2 a) omförmälda anslaget hade i september 1939 uppsatts vid de tre grindarna. Troligen våren 1941, antagligen beroende därpå att militärbevakningen vid rundradiostationen under någon tid indragits, hade sistnämnda anslag utbytts mot det i promemorian under 2 b) omförmälda. Slutligen hade vid midsommartiden 1942 genom militärens försorg jämväl det anslag, som funnes omförmält i promemorian under 3), uppsatts. De under 2) och 3) omförmälda anslagen utgjordes av gulmålade brädstycken med text i svart färg.

Sterner uppgav vid anställt förhör, att han under tiden fram till hösten 1939 vid upprepade tillfällen varit inne å området omkring rundradiostationen. Härvid hade han tagit vägen såväl genom grinden vid stora infartsvägen (Radiovägen) som genom grinden vid Hårstorpsgatan (vägen från öster) utan att vid något tillfälle hava observerat, att anslag om områdets fridlysning funnits uppsatta vid grindarna. Vid vissa tillfällen hade han sett en hel del folk promenera inne å området. Sedan hösten 1939 hade Sterner ej någon gång besökt stationsområdet förrän strax innan han avgav sitt yttrande av den 30 mars 1943. När därför Sterner tog del av polisrapporten angående Bonetti och fru Wingårdh, hade han fäst sig endast vid fotograferingen. Uppgiften i polisrapporten, att de båda personerna anträffats på fridlyst område, hade han icke lagt någon vikt vid, enär han haft den uppfattningen, att området ej var fridlyst. Bonetti hade innehaft handlingar utvisande, att han vistades här i riket i officiellt uppdrag. Sedan Sterner förvissat sig om, att fotograferingsförbud ej fanns meddelat beträffande rundradiostationen eller området däromkring, hade han icke funnit skäl föreligga att anhängiggöra åtal i saken och därför avskrivit ärendet. Enär han ansett saken utagerad i och med beslutet i åtalsfrågan, hade han ej funnit det erforderligt att införa ärendet i sitt åklagardiarium. När han för förnyat yttrande erhållit handlingarna från J. O. och sett, att området skulle hava bli-

vit fridlyst år 1927, hade han begivit sig dit och då varseblivit de gula anslagstavlorna.

Vid av landsfogden företagen granskning av stadsfiskalens åklagardiarium för tiden från hösten 1939 befanns, att under denna tid i diariet icke voro införda några andra anmälningar angående olovligt beträdande av stationsområdet än mot de två järnvägstjänstemän, som omförmäldes i Sterners yttrande den 26 februari 1943, nämligen Helge Allan Sigurd Falkman och Georg Hellgren, samt mot cementarbetaren Abel Hellström och dennes hustru Hildur Hellström, vilka båda sistnämnda olovligen beträtt stationsområdet den 16 augusti 1942. Enär de båda anmälningarna dittills icke blivit föremål för någon åtgärd från Sterners sida, tillfrågades han om anledningen därtill, varvid han uppgav anledningen vara den, att han tills helt nyligen levat i den föreställningen, att området ej var fridlyst. När Sterner avgav sina yttranden till J. O. hade han, enligt vad han vidare uppgav, ej erinrat sig anmälningen mot makarna Hellström.

Av en utav t. f. överkonstapeln K. C. Andersson den 17 augusti 1942 avgiven polisrapport framgick, att makarna Hellström den 16 augusti införts till polisstationen av en landstormsman från vakt nr 4 vid rundradiostationen, vilken rapporterat, att makarna anhållits av militärvakten, emedan "de beträtt inhägnade och fridlysta området kring Motala rundradiostation". Införandet hade skett på order av därvarande vaktbefälhavare.

Vid anställt förhör hade enligt rapporten makarna Hellström berättat, att de vid tillfället ifråga varit ute på en promenad och i avsikt att finna någon genväg till sin bostad gått Radiovägen fram till de yttersta grindarna vid rundradiostationen. Där hade de iakttagit ett anslag angående förbud att beträda det innanför grindarna belägna området. De hade därför fortsatt in i skogen till höger (söder om grindarna) samt följt det höga taggtrådsstängsel, som inhägnat området kring radiostationen. Taggtrådsstängslet hade så småningom övergått till ett mera vanligt stängsel, bestående av endast sex trådar, vilket makarna fortfarande följt tills de kommit till ett större hål i stängslet. Enär det hela vägen varit en upptrampad gångstig och denna fortsatt genom hålet i stängslet, hade makarna gått igenom öppningen i stängslet och fortsatt på stigen på andra sidan stängslet samt vidare över fälten i riktning mot bostaden vid Hårstorpsgatan. Makarna, som varit ovetande om att de inkommit på fridlyst område, hade härvid blivit anropade att stanna av en militärpost, vilken tillkallat vaktbefälhavaren. Därefter hade en landstormsman erhållit order att föra makarna Hellström till polisstationen.

Vidare framgick av en utav Käll den 6 oktober 1942 avgiven polisrapport, att enligt en från distriktssekreteraren och ombudsmannen vid Statens järnvägars tredje distrikt till stadsfiskalen inkommen remissakt hade förut omnämnda Falkman och Hellgren den 5 augusti 1942 "olovligen beträtt fridlysta och inhägnade samt av militärpersonal bevakade området kring Mo

tala rundradiostation". Genom polisens försorg hade vaktchefen vid rundradiostationen hörts i saken.

I eget utlåtande, som landsfogden överlämnade jämte fotografi och skiss över ifrågavarande område, anförde landsfogden bland annat följande.

Såsom av utredningen syntes framgå hade stationsområdet fram till hösten 1939, trots fridlysningen, fått beträdas utan förut inhämtat tillstånd därtill. Den rörande fridlysningen uppsatta anslagstavlan vid grinden vid stora infartsvägen finge anses befinna sig på en mindre framträdande plats. Vidare vore tavlan av väl ringa format. Fotograferingsförbud beträffande rundradiostationsbyggnaden eller området däromkring hade ej meddelats av länsstyrelsen. Sterner hade meddelat, att fru Wingårdh av honom nu ställts under åtal för olovligt beträdande av stationsområdet samt att han utfärdat stämning även å makarna Hellström för samma förseelse. Polisrapport angående Falkman och Hellgren hade Sterner, enligt vad han uppgivit, översänt till landsfiskalen i Ödeshögs distrikt för ytterligare utredning.

På grund av vad i ärendet förekommit anmodade jag därefter Sterner att ånyo förklara sig i vissa särskilt angivna hänseenden. Till svar å denna remiss anförde Sterner följande.

Beträffande till en början frågan varför Sterner, då i tre polisrapporter nämnts att ifrågavarande område vore fridlyst, icke hos föreståndaren för stationen eller telegrafstyrelsen gjort förfrågan, huru därmed förhölle sig, finge detta tillskrivas rent förbiseende eller bristande uppmärksamhet. — Att Sterner icke i yttrandet den 30 mars 1943, efter det han avlagt besök vid huvudingången till radiostationen, nämnt något om de å stolparna anbringade gula anslagen torde hava sin grund däri, att han helt inriktat sig på länsstyrelsens fridlysningsbeslut den 20 juni 1927, vilket beslut beklagligt nog varit honom obekant vid tiden för avgivandet av yttrandet av den 26 februari 1943. Detta förhållande hade givit anledning till det av honom i samma yttrande gjorda uttalandet, att någon fridlysning icke förelåge. Det hade varit denna omständighet, som tilldragit sig hans hela uppmärksamhet vid avgivandet av yttrandet den 30 mars. Omedelbart efter det han fått kännedom om fridlysningen hade han beslutat sig för att ställa fru Wingårdh under åtal. Orsaken till att detta icke kom att ske omedelbart utan först efter samtal i ärendet med landsfogden vore väl att söka uti bland annat anhopning av arbetsuppgifter av olika slag. Vidkommande Falkman och Hellgren hade framgått, att dessa av rent misstag kommit in på området genom ett, som de själva uttryckte sig, "fallfärdigt stängsel". Militären hade icke överlämnat Falkman och Hellgren till polisen eller anmält förhållandet till vare sig Sterner eller polisen.

Vidare anförde Sterner: Stadsfiskalen i Motala, vilken även vore polischef, hade tillika fått sig ålagt att vara luftskyddschef i Motala luftskyddsområde, vilket omfattade icke allenast Motala stad utan jämväl Motala och Vinner-

stads socknar med sammanlagt något över 20,000 invånare. Det tillskott i den redan förut icke ringa arbetsbördan, som därigenom pålagts stadsfiskalen, vore nära nog orimligt. Att den stadsfiskalen därutöver påvilande arbetsbördan icke vore ringa framginge av, bland annat, i brottmålsjournalen och brevdiariet förekommande ärenden, vilka under år 1941 uppgått till respektive 1,524 och 895 ärenden.

Av införskaffade protokoll inhämtade jag, *dels* att Sterner den 8 april 1943 utfärdat stämning å fru Wingårdh till rådhusrätten i Motala med yrkande om ansvar för det hon den 13 april 1941 utan av vederbörande lämnat medgivande beträtt ifrågavarande fridlysta område, vilken stämning delgivits fru Wingårdh den 10 april 1943, *dels* att rådhusrätten genom utslag den 3 maj 1943 dömt fru Wingårdh att utgiva det i länsstyrelsens kungörelse den 20 juni 1927 stadgade vitet, 25 kronor, och *dels* att rådhusrätten, till vilken makarna Hellström genom en den 20 april 1943 av Sterner utfärdad stämning instämts, genom utslag den 7 juni 1943 dömt envar av dem för enahanda överträdelse att utgiva det därför stadgade vitet.

I en till landsfogden i Östergötlands län avlåten skrivelse anförde jag därefter följande.

I förevarande ärende är upplyst, att Bonetti och fru Wingårdh den 13 april 1941 genom att utan vederbörligt tillstånd beträda rundradiostationens i Motala fridlysta område överträtt det av länsstyrelsen i Östergötlands län genom kungörelse den 20 juni 1927 meddelade förbudet mot områdets beträdande. Den 16 augusti 1942 hava makarna Hellström gjort sig skyldiga till samma förseelse. I egenskap av stadsfiskal i staden har det ålegat Sterner att utan dröjsmål beivra dessa överträdelser. Denna sin skyldighet har emellertid Sterner åsidosatt. Först sedan jag under år 1943 efter anmälan låtit företaga utredning i saken, har Sterner ställt fru Wingårdh och makarna Hellström under åtal. Bonetti torde vid denna tid hava lämnat Sverige, varför åtal mot honom då icke kunde anhängiggöras.

I anledning av att Sterner till sin ursäkt anfört, att han saknat kännedom om fridlysningen, må först framhållas, att anslag om fridlysningen hela tiden varit uppsatta vid stora infartsvägen och andra ingångar till området. Dessa anslag hade Sterner, som vid upprepade tillfällen före krigsutbrottet 1939 besökt platsen, bort observera. Vidare är att märka, att i de Sterner tillhandakomna polisrapporterna rörande Bonetti, fru Wingårdh och makarna Hellström ävensom i en Sterner likaledes tillhandakommen polisrapport i ett annat ärende angående ifrågavarande områdes beträdande uppgivits, att området var fridlyst. Med hänsyn särskilt till dessa uppgifter finner jag det oförklarligt, att Sterner icke skaffat sig visshet om hur saken förhöll sig.

Sterner hade ju på ett enkelt sätt kunnat få upplysning genom att vända sig till rundradiostationens föreståndare eller telegrafverket med förfrågan, huruvida området var fridlyst. Hade så skett, skulle Sterner omedelbart hava fått vetskap om att området sedan år 1927 var fridlyst, varefter Sterner lätt kunnat återfinna beslutet därom i länskungörelserna för sagda år.

Då Sterner såsom orsak till underlåtenheten att anställa åtal åberopat, att han ej känt till fridlysningen, hade man kunnat vänta, att efter det länsstyrelsens omförmälda kungörelse genom remissen den 11 mars 1943 bragts till Sterners kännedom han skulle hava så skyndsamt som möjligt åtalat fru Wingårdh och makarna Hellström. Om han haft för avsikt att anställa åtal, hade han säkerligen icke underlåtit att upplysa därom i det yttrande, som han avgav den 30 mars 1943. Stämningen å fru Wingårdh utfärdades först den 8 april 1943 efter det jag genom resolution den 6 april 1943 anmodat landsfogden att verkställa ytterligare utredning i ärendet och landsfogden på grund därav satt sig i förbindelse med Sterner och anmodat honom att åtala. Några dagar senare skulle åtalspreskription i fallet Wingårdh hava inträtt. Stämningen å makarna Hellström utfärdades först den 20 april 1943.

Underlåtenheten att åtala Bonetti och dröjsmålet med åtalet mot fru Wingårdh och makarna Hellström finner jag innefatta tjänstefel från Sterners sida. Upprätthållandet av fridlysningsbeslut måste i nuvarande allvarliga tider anses vara av stor vikt, varför överträdelser av sådana beslut böra av vederbörande åklagare skyndsamt beivras.

Det tjänstefel, som Sterner gjort sig skyldig till, inskränker sig emellertid icke till hans försummelse beträffande åtalen. Jag åsyftar härvid det direkt felaktiga eller vilseledande innehållet i vissa delar av Sterners i förevarande ärende till mig avgivna yttranden. I detta hänseende må framhållas, hurusom Sterner i sitt första yttrande lämnat uppgifter av innebörd att området ifråga icke var fridlyst. Jag saknar visserligen anledning ifrågasätta riktigheten av Sterners påstående, att han lämnat nämnda uppgifter i god tro. Med hänsyn till de omständigheter, som jag ovan framhållit vid bedömandet av Sterners försummelse rörande anställande av åtal (Sterners besök på platsen, därvid han passerat anslagstavlor rörande fridlysningen, samt uppgifterna i de tre omförmälda polisrapporterna, att området var fridlyst), kan jag emellertid icke finna Sterners felande kännedom om fridlysningen ursäktlig. Sterner hade, sedan han mottagit remisshandlingarna och därav funnit att underlåtenheten att åtala föranlett anmälan, haft särskild anledning att, innan han avgav yttrande till mig, skaffa sig full klarhet, huruvida området — såsom anmälaren påstått och i de tre polisrapporterna uppgivits — var fridlyst. Enligt vad jag förut påpekat hade på ett mycket enkelt sätt tillförlitlig uppgift kunnat erhållas.

Sedan Sterner genom remissen den 11 mars 1943, varmed överlämnades en härstädes verkställd avskrift av länsstyrelsens fridlysningskungörelse den

20 juni 1927, anmodats att inkomma med nytt yttrande i ärendet, avgav Sterner den 30 mars sådant yttrande. I detta redogjorde han för orsaken till att han icke tidigare ägt kännedom om kungörelsen. Ehuru Sterner, enligt vad han sedermera vid förhör uppgivit, vid besök å rundradiostationens område strax före avgivandet av yttrandet den 30 mars observerat de ovan omförmälda gula anslagstavlorna, har Sterner emellertid i sagda yttrande icke nämnt något om dessa tavlor. Att frågan om anslag rörande förbudet mot områdets beträdande varit av stor betydelse i förevarande sak måste Sterner hava insett. Hans förtegenhet på denna punkt är därför synnerligen anmärkningsvärd. I yttrandet har Sterner i stället framhållit, att allmänheten saknat kännedom om fridlysningen, och i detta sammanhang omtalat, att de vid infarten till området befintliga portarna stått öppna. Vid omnämnandet av dessa portar hade det legat mycket nära till hands för Sterner att lämna uppgift om de vid portarna uppsatta anslagen. Så som Sterners yttrande är avfattat får man utan tvivel den felaktiga uppfattningen, att inga anslag om fridlysningen funnits uppsatta å området.

Då avgivandet av Sterners yttranden otvivelaktigt innefattat tjänsteåtgärder, finner jag vad Sterner enligt det ovan anförda låtit komma sig till last med avseende å yttrandenas innehåll utgöra fel i tjänsten. (Jfr M. O:s ämbetsberättelse 1943 sid. 70 o. f.) Med hänsyn till vad i övrigt förekommit i ärendet anser jag mig ej kunna underlåta att beivra detta tjänstefel. Jag vill härvid understryka, att det för J. O:s verksamhet är särskilt angeläget, att infordrade yttranden icke innehålla felaktiga eller ofullständiga upplysningar. Yttrandena äro nämligen i flertalet fall det material, på vilket J. O. huvudsakligen har att grunda ärendets avgörande. I förevarande ärende var det på grund av en ren tillfällighet jag erhöll kännedom om det ifrågavarande fridlysningsbeslutet ävensom anslagen om detsamma. Därest ej nämnda tillfälliga omständighet förelegat, hade sannolikt efter de uppgifter Sterner lämnat ärendet avskrivits utan vidare åtgärd.

På grund av vad jag sålunda anfört uppdrog jag åt landsfogden att vid vederbörlig domstol i laga ordning anhängiggöra och utföra åtal mot Sterner för tjänstefel i angivna hänseenden.

Rådhusrätten i Motala, varest åtalet anhängiggjordes, yttrade i utslag *den 1 november 1943* följande.

I målet är upplyst, *att* K. B. i Östergötlands län enligt en i dess allmänna kungörelser för den 20 juni 1927 intagen kungörelse i anledning av framställning av telegrafstyrelsen stadgat ett vite av 25 kronor, vartill en var gjorde sig förfallen, som utan av vederbörande lämnat medgivande beträdde ett inhägnat område å kronoegendomen $^1/_2$ mantal Bondebacka n:o 1 inom Motala stad, å vilket område telegrafverket uppfört en rundradiostation, *att* Bonetti och fru Wingårdh den 13 april 1941 — påskdagen — samt makarna Hell-

ström söndagen den 16 augusti 1942 utan av vederbörande lämnat medgivande beträtt sagda område — utanför vilket på vissa ställen uppsatts skyltar med angivande av att området vore fridlyst — och därigenom gjort sig förfallna till det stadgade vitet, *samt att* Sterner, vilken det, i hans egenskap av stadsfiskal i staden, ålegat att utan dröjsmål beivra vad de nämnda personerna sålunda gjort sig skyldiga till, icke anställt åtal mot Bonetti på grund av dennes ifrågakomna förseelse, varför straffet för dennes förseelse numera är förfallet, samt i fråga om fru Wingårdh och makarna Hellström först under år 1943, sedan J. O. låtit företaga utredning i saken, anställt åtal mot dessa på grund av deras ifrågakomna förseelse. Genom sin underlåtenhet att åtala Bonetti och sitt dröjsmål med att åtala fru Wingårdh och makarna Hellström måste Sterner anses hava gjort sig skyldig till försummelse i tjänsten.

Däremot finner rådhusrätten, att Sterner — som, med hänsyn till att enligt upplysning i målet allmänheten under tiden fram till hösten år 1939, då stormaktskriget utbrutit och militär bevakning med anledning av därigenom uppkomna förhållanden anordnats vid den ifrågavarande radiostationen, haft obehindrat tillträde till det ifrågakomna området, haft anledning antaga, att området icke varit fridlyst före hösten år 1939, till vilken tidpunkt hans enligt uppgift i målet i samband med avgivandet av yttrandet till J. O. av den 26 februari 1943 verkställda undersökning av länskungörelserna sträckt sig — icke i sina till J. O. avgivna yttranden av den 26 februari och den 30 mars 1943 avsiktligt eller eljest under sådana förhållanden, att det, med hänsyn till omständigheterna, skulle vara av beskaffenhet att böra föranleda ansvar för Sterner, lämnat felaktiga eller vilseledande uppgifter av betydelse för den av J. O. till behandling upptagna sakens bedömande eller underlåtit att lämna uppgifter av betydelse i sådant hänseende.

På grund av vad sålunda anförts prövar rådhusrätten rättvist att, med ogillande av åklagarens talan såvitt den gäller yrkande om ansvar å Sterner för lämnande av felaktiga eller vilseledande uppgifter, jämlikt 25 kap. 17 och 22 §§ samt 4 kap. 1 och 2 §§ strafflagen, döma Sterner att böta 10 dagsböter om 17 kronor.

Från förestående utslag, som innefattade rådmännen Gustaf Carlsons och Karl Alfred Henells sammanstämmande mening, var t. f. borgmästaren Sune Vahlquist skiljaktig och yttrade:

"I målet är upplyst, att, sedan K. B. i Östergötlands län den 20 juni 1927 utfärdat kungörelse, vari stadgades vitespåföljd för beträdande av det i målet ifrågavarande området utan av vederbörande lämnat medgivande och anslag med tillkännagivande därav uppsatts, allmänheten av ledningen för radiostationen, vilken funnit det vara ett lämpligt sätt att propagera för rundradiotrafiken, lämnats obehindrat tillträde till området ända fram till tiden för utbrottet av stormaktskriget på hösten år 1939.

Med hänsyn härtill finner jag, att det av K. B. utfärdade berörda stadgandet, vilket uppenbarligen varit avsett att omedelbart träda i tillämpning, förlorat sin verkan.

Att efter krigsutbrottet allmänheten fått tillträde till området först efter tillstånd i varje särskilt fall har enligt min mening ej kunnat medföra, att vitesstadgandet finge anses hava blivit återupplivat.

Vitesstadgandet har, för de förhållanden, som inträdde hösten år 1939, å ena sidan tydligen ej ansetts fylla det behov av skydd mot personer med obehöriga avsikter, som synes hava föranlett stadgandet, eftersom militärbevakning av området anordnats, samt skulle genom tillkomsten av militärbevakningen, vilken, enligt vad av utredningen i målet framgår, förelegat vid samtliga de beträdanden av området, varom i målet är fråga, å andra sidan, även om vitesstadgandet alltjämt skulle hava varit tillämpligt, uppenbarligen ej längre haft samma uppgift att fylla som vid dess tillkomst.

I den mån det av vederbörande försvarsområdesbefälhavare enligt ett vid midsommartiden år 1942 uppsatt anslag meddelade förbudet varit giltigt för området, vilket skulle hava inneburit påföljd av dagsböter eller fängelse för beträdande av området, kan vitesstadgandet synbarligen icke under några förhållanden hava gällt.

På grund härav och med hänsyn till, att vitesstadgandet enligt sin lydelse gällt ett inhägnat område, jämte vad i målet upplysts om inhägnaden å de ställen, vid vilka beträdandet av området skett, prövar jag, även om det, oaktat vad jag i målet funnit, skulle få anses hava förelegat tillräckliga skäl att åtala ifrågavarande personer för att låta domstol bedöma betydelsen av i saken föreliggande omständigheter, att svaranden, oavsett att dessa personer, med undantag av Bonetti, vilken ej åtalats, numera åtalats och dömts att utgiva det stadgade vitet, varvid emellertid vid rättens prövning av saken upplysning om omständigheter av betydelse, som framkommit i detta mål, icke förelegat i målen, och oavsett att svaranden icke vid prövningen av huruvida åtal borde anställas på grund av upprättade polisrapporters innehåll företagit undersökning, huru det förhållit sig med däri förekommande uppgift, att det ifrågavarande området vore fridlyst, för vilket han emellertid ej åtalats, rättvisligen icke bör dömas till ansvar i målet för underlåtenhet eller dröjsmål med att anställa åtal.

Vad beträffar åtalet till den del det gäller yrkande om ansvar å svaranden för lämnande av felaktiga eller vilseledande uppgifter, finner jag på de av rådhusrättens övriga ledamöter anförda skäl och med hänsyn till det resultat, vartill jag i övrigt i målet kommit, rättvist ogilla åtalet i denna del."

Över rådhusrättens utslag har Sterner anfört besvär i Göta hovrätt. Målet är beroende på hovrättens prövning.

10. Underlåtenhet av stadsfiskal att skyndsamt vidtaga åtgärder för polismans bestraffning för fylleri i tjänsten.

Av handlingarna i ett genom klagomål av poliskonstapeln Börje Fransén i Åmål härstädes anhängiggjort ärende inhämtas, bland annat, följande.

I ett vid rådhusrätten i Åmål den 28 juni 1943 handlagt mål mellan landsfogden i Älvsborgs län, å tjänstens vägnar åklagare, och K. J. Eriksson i Åmål, målsägande, å ena, samt Fransén, å andra sidan, angående ansvar för tjänstefel m. m., anhöll landsfogden om vittnesförhör med f. d. poliskonstapeln Gustaf Brodén i Åmål.

Brodén, som varit ordinarie poliskonstapel i staden, hade på grund av ålder erhållit avsked under år 1940 men därefter intill den 1 maj 1943 tjänstgjort såsom extra konstapel.

På fråga om jäv mot Brodén anförde Franséns biträde i rättegången, advokaten Hugo Lindberg, att Brodén hyste fientliga känslor mot Fransén. Denne hade nämligen vid flera tillfällen anmält Brodén för fylleri, senast den 10 april 1943, och detta syntes hava föranlett, att Brodén ej fått fortsätta att tjänstgöra som extra konstapel.

Stadsfiskalen i staden Karl Forssén, som var närvarande vid rätten, upplyste, att Brodén omkring den 1 april 1943 uttalat önskan att få sluta sin tjänstgöring som extra konstapel den 1 maj och därvid åberopat, att han var gammal och sjuklig. Forssén hade aldrig av Fransén mottagit någon anmälan mot Brodén för fylleri.

Lindberg upplyste, att anmälningarna mot Brodén för fylleri sannolikt gjorts hos överkonstapeln Gunnar Rosén.

Rosén, som företrädde, uppgav, att Forssén den 12 april 1943 meddelat honom, att Brodén skulle hava varit berusad på allmän plats, samt att Rosén i anledning därav hört Brodén den 22 i samma månad.

Den 12 juli 1943 utfärdade Forssén stämning å Brodén till rådhusrättens sammanträde den 19 i samma månad med yrkande om ansvar å honom för fylleri å allmän plats den 10 april 1943. Stämningen delgavs Brodén den 14 juli.

Vid förnyad handläggning av målet mot Fransén den 15 juli 1943 företedde Forssén en å poliskontoret förd dagbok och uppgav, att vakthavande konstapeln i denna verkställde sådana anteckningar, som enligt polislagen skulle göras i minnesbok. Vid granskning av dagboken utröntes, att däri icke den 10 april 1943 gjorts någon anteckning om att Brodén varit berusad.

Rosén, som var tillstädes, uppgav, att det vore sed att, då en berusad civil person infördes å poliskontoret, anteckning om fallet gjordes i dagboken av vakthavande konstapeln. Rosén brukade själv göra anteckningar mellan klockan 9 och 11 på förmiddagarna, då han vore vakthavande. I fråga om fallet Brodén uppgav Rosén, att han ifrågakomna den 10 april sett till, att Brodén förts hem i bil. Rosén hade anmält Brodéns fylleri för Forssén san-

nolikt den 12 april. Rosén ville icke längre vidhålla sin uppgift den 28 juni, att det varit Forssén, som meddelat honom, att Brodén varit berusad den 10 april.

Vid handläggning av målet mot Brodén den 19 juli, då Brodén inställde sig genom ombud, uppgav Forssén efter föredragning av stämningen, att Brodén den 10 april inställt sig å poliskontoret för att börja tjänstgöring, varvid den å poliskontoret tjänstgörande konstapeln iakttagit, att Brodén varit märkbart berusad. Med anledning därav hade Brodén blivit körd i bil hem till sin bostad.

Brodéns ombud erkände, att Brodén varit berusad vid uppgivna tillfället.

I därefter meddelat utslag dömde rådhusrätten Brodén jämlikt 18 kap. 15 § strafflagen att för fylleri å allmän plats böta 25 kronor.

I en hit inkommen skrift påtalade Fransén det förhållandet att, ehuru anmälan gjorts därom att Brodén uppträtt berusad i tjänsten, åtal mot honom anställts först flera månader därefter.

Efter remiss avgav Forssén infordrat yttrande, däri han i anslutning till vissa av mig framställda frågor anförde följande.

Att Brodén ej genast ställts till ansvar för fylleriförseelsen den 10 april vore ett beklagligt förbiseende, för vilket Forssén ej hade annan ursäkt att anföra än att han, åtminstone periodvis, varit oerhört överhopad med göromål. Till stadsfiskalstjänsten hade nämligen även fogats befattningen som kronouppbördskassör. Därmed menade Forssén givetvis ej, att det skulle taga någon nämnvärd tid att utfärda en brottmålsstämning, men då detta ej kommit att ske genast, hade andra hopade göromål medfört, att Forssén icke kommit att tänka på fallet Brodén förrän senare. Att förseelsen icke kommit att beivras som tjänstefel vore beroende därpå, att Forssén hyst den måhända felaktiga uppfattningen att, när Brodén nämnda dag på grund av sin onykterhet icke fått inträda i tjänst utan dessförinnan avvisats, förseelsen icke varit att betrakta som tjänstefel. Vid målets behandling hade Forssén redogjort för nämnda förhållande och domstolen syntes hava haft samma uppfattning som Forssén, då den icke ansett sig böra tillämpa annat lagrum än 18 kap. 15 § strafflagen. I stämningen hade Forssén icke åberopat något särskilt lagrum. Av skäl som nyss nämnts hade förseelsen ej heller anmälts för polischefen. Brodén hade icke tidigare för Forssén anmälts för fylleri. Forssén hade dock av överkonstapeln hört, att Fransén vid ett tillfälle för längre tid sedan per telefon till överkonstapeln ifrågasatt, om icke Brodén under tjänstgöring varit berörd av starka drycker. Överkonstapeln hade därför genast tillkallat Brodén, och denne hade då medgivit, att han förtärt ett mindre kvantum alkohol, så att han möjligen luktat sprit. Överkonstapeln hade dock icke ansett sig härför böra avstänga Brodén från tjänstgöring.

I en till landsfogden i Älvsborgs län avlåten skrivelse anförde jag därefter följande.

Av handlingarna i ärendet framgår, att Brodén, då han den 10 april 1943 för tjänstgöring inställde sig å polisstationen, var berusad. På grund därav har den å stationen vakthavande konstapeln meddelat Brodén, att han icke finge tjänstgöra i sitt berusade tillstånd, samt ombesörjt, att Brodén i bil kördes till sin bostad. Sistnämnda förhållande synes utvisa, att Brodéns berusning icke var av lindrigare slag.

Då Brodén gjort sig förfallen till fylleri i tjänsten, var hans förseelse att betrakta som ett allvarligt tjänstefel. Det hade därför givetvis ålegat Forssén, som enligt gällande instruktion för polispersonalen inom Åmåls stads polisdistrikt närmast under polischefen, borgmästaren i staden, utövar förmanskap över polispersonalen och som den 12 april 1943 erhållit kännedom om Brodéns förseelse, att utan dröjsmål göra anmälan därom hos polischefen. På denne skulle därefter närmast hava ankommit att avgöra, om Brodéns förseelse skulle beivras i disciplinär väg eller göras till föremål för åtal vid allmän domstol. I det senare fallet hade åtalet, med hänsyn till bestämmelserna i 4 § instruktionen för landsfogdarna, skolat utföras av landsfogden, därest icke annorledes förordnats.

Vad i saken förekommit synes mig giva vid handen, att Forssén icke ämnat vidtaga någon som helst åtgärd för Brodéns bestraffning. Emellertid hava mellankommande omständigheter sedermera tvingat honom därtill. Vad som förekom inför rådhusrätten den 28 juni under handläggningen av målet mot Fransén synes nämligen hava gjort klart för Forssén, att han icke kunde underlåta att vidtaga åtgärd för att få Brodéns fylleriförseelse på något sätt beivrad. Icke desto mindre har Forssén dröjt härmed ännu ett par veckor. Då Forssén därefter äntligen skridit till handling, har han emellertid valt den felaktiga utvägen att själv, utan samråd med vare sig polischefen eller landsfogden, vid rådhusrätten anhängiggöra talan mot Brodén för fylleri. Detta mål mot Brodén har icke tillika avsett ansvar för tjänstefel, och vill jag i detta sammanhang erinra om att talan om ansvar enligt 25 kap. strafflagen ej kunnat föras av Forssén utan särskilt uppdrag.

Forssén har som skäl för uraktlåtenheten att anmäla saken för polischefen åberopat, att han ansett Brodéns förseelse icke vara att betrakta som tjänstefel, enär Brodén vid tillfället ifråga enligt Forsséns mening ej hunnit inträda i tjänstgöring. Såsom jag förut anfört är enligt min mening Brodéns förseelse att betrakta som fylleri i tjänsten. Det må emellertid påpekas, att även om Brodén icke varit i tjänst, hade han enligt 17 § första stycket polisreglementet i allt fall bort ådömas disciplinär bestraffning, enär han genom att uppträda i onyktert tillstånd satt aktningen för polistjänsten i fara. Anmälan till polischefen hade alltså även i sistnämnda fall bort göras.

Genom Forsséns underlåtenhet att skyndsamt vidtaga på honom ankommande åtgärder för att Brodéns förseelse skulle bliva i vederbörlig ordning

beivrad har Forssén gjort sig skyldig till åtalbar försummelse i tjänsten. Fylleri av polisman, i all synnerhet i tjänsten, är nämligen så graverande, att det under inga förhållanden får nedtystas på sätt i förevarande fall synes hava skett.

På grund av vad jag sålunda anfört uppdrog jag åt landsfogden att vid vederbörlig domstol i laga ordning anhängiggöra och utföra åtal mot Forssén för tjänstefel.

Rådhusrätten i Åmål, varest åtalet anhängiggjordes, yttrade i utslag *den 22 november 1943* följande.

I målet är genom Forsséns erkännande och vad övrigt däri förekommit utrett, att Forssén den 12 april 1943 erhållit kännedom om, att extra poliskonstapeln Brodén den 10 i samma månad i berusat tillstånd inställt sig å poliskontoret i Åmål för att tjänstgöra; att Forssén, vilken det ålegat att genast anmäla Brodén inför polischefen för på honom ankommande åtgöranden, försummat denna sin skyldighet; samt att Forssén utan laga skäl dröjt med att vidtaga några som helst åtgärder mot Brodén ända till den 12 juli 1943, då han uttagit stämning å Brodén med yrkande om ansvar å honom för fylleri utan att rådföra sig med vare sig polischefen eller landsfogden, vilken sistnämnde ägt att förordna, om åtal även för tjänstefel skulle äga rum. Genom vad sålunda upptagits har Forssén gjort sig skyldig till oförstånd i tjänsten. För den skull prövar rådhusrätten rättvist jämlikt 25 kap. 17 och 22 §§ strafflagen döma Forssén att härför böta 10 dagsböter, varje dagsbot beräknad till 12 kronor.

Rådhusrättens utslag har vunnit laga kraft.

11. Dröjsmål med expedierande av gravationsbevis.

Vid en av mig den 5 november 1942 företagen inspektion av länsstyrelsen i Värmlands län fann jag vid granskning av de å landskansliet förda diarierna anledning till anmärkning i fråga om ett i exekutivdiariet under nr 11—111 för år 1941 upptaget ärende. Vid inspektionen antecknades om detta ärende bland annat följande.

Den 12 februari 1941 hade M. Nederberg i Sysslebäck till länsstyrelsen överlämnat karta och handlingar rörande en den 19 september 1940 avslutad förrättning, varigenom skogsarbetaren Petrus Jonsson i Åberget, Kärrbackstrand, berättigats inlösa ett område om 4,9025 hektar av fastigheten Slättene 1^{153} i Dalby socken. Nederberg hade tillika för fördelning nedsatt den för området bestämda löseskillingen, 490 kronor. Samma den 12 februari hade löseskillingen av länsstyrelsen insatts å kapitalräkning i bank. Den 21 i samma månad hade ärendet remitterats till överlantmätaren i länet. Denne hade

därefter den 3 november 1941 erhållit påminnelse om ärendet och därvid förklarat, att han avvaktade bevis från ägodelningsdomaren i Älvdals och Nyeds domsaga, häradshövdingen T. Nilsson. Den 8 januari 1942 hade Nederberg anhållit om meddelande rörande orsaken till dröjsmålet med ärendets redovisning, vilken anhållan samma dag föranlett skrivelse till Nederberg. Den 14 januari 1942 hade överlantmätaren ånyo påmints om ärendet, varvid han meddelat, att ärendet vilade hos honom i avvaktan på ett den 31 mars 1941 begärt bevis från ägodelningsdomaren. Den 13 oktober 1942 hade handlingarna i ärendet överlämnats till häradshövdingen Nilsson, som påföljande dag återställt desamma. Den 19 i samma månad hade de till överlantmätaren överlämnade handlingarna återkommit från honom.

I anledning av vad sålunda förekommit anmodade jag, med överlämnande av utdrag av det vid inspektionen förda protokollet, häradshövdingen Nilsson att till mig inkomma med förklaring.

I avgivet yttrande anförde Nilsson, att det givetvis vore honom omöjligt att nu långt efteråt erinra sig ärendet ifråga. Nilsson hade emellertid hos överlantmätaren nu inhämtat, att det rörde sig om vissa av denne i slutet av mars 1941 begärda uppgifter om äganderätts- och inteckningsförhållandena i samband med ifrågavarande inlösningsförrättning. På grund av andra ämbetsgöromål hade ärendet uppenbarligen blivit lagt åt sidan och av Nilsson bortglömts. Det skulle emellertid omedelbart hava expedierats, om Nilsson erhållit någon påminnelse om saken, vilket dock syntes hava skett först den 13 oktober 1942. Nilsson beklagade sin försummelse och dröjsmålet, som han hoppades ej vållat sakägarna någon förlust. Någon brådska från deras sida med sakens ordnande syntes ej hava förelegat, då lagfart å inlösta området ännu (mars 1943) ej sökts.

På anmodan av mig inkom därefter överlantmätaren Sigvard Bergsjö med yttrande i ärendet, däri han anförde följande: Enligt överlantmätarens diarium över jorddelningsärenden hade konceptakten inkommit från vederbörande distriktslantmätare den 14 oktober 1940. Den 26 februari 1941 hade sakägarnas exemplar av förrättningsakten inkommit från länsstyrelsen med meddelande, att löseskillingen blivit nedsatt. Den 31 mars 1941 hade Bergsjö till ägodelningsdomaren avlåtit en skrivelse med begäran om vissa upplysningar. I en den 16 januari 1942 inkommen skrivelse hade sedermera länsstyrelsen begärt upplysning, när ärendet kunde förväntas från överlantmätaren. Svar hade översänts samma dag. Den 14 oktober 1942 hade gravationsbevis inkommit från ägodelningsdomaren, varefter överlantmätaren den 16 oktober fastställt avskiljandet av inlösningsområdet. Detta hade samma dag införts i jordregistret. Den 17 oktober hade ärendet expedierats till länsstyrelsen. Några ytterligare anteckningar funnes icke i diariet. Skriftliga påminnelser beträffande detta ärende hade Bergsjö icke översänt till Nilsson. Där-

emot hade Bergsjö gjort påstötningar under hand. Nilsson måste därför missminna sig, när han i sitt yttrande sade, att han först den 13 oktober 1942 fått påminnelse i saken. Med hänsyn till den stora mängd ärenden, som varje år hänskötes till ägodelningsdomaren i Älvdals och Nyeds domsaga från överlantmätaren, och de många samtal, som Nilsson och Bergsjö förde med varandra i tjänsten, vore det emellertid förklarligt, att minnet i denna detalj klickat.

Vid yttrandet var fogad bestyrkt avskrift av en så lydande skrivelse:

"Till Herr Ägodelningsdomaren i Älvdals och Nyeds domsaga.

Till överlantmätaren har för granskning och fastställelse inkommit karta och handlingar rörande en förrättning enligt ensittarlagen avseende inlösen av ett område beläget å fastigheten Slättene 1^{153} i Norra och Södra Finnskoga socknar. Av förrättningsakten framgår, att Slättene 1^{153} innehaves av Martin Nederberg och att det inlösta området nyttjas av Petrus Jonsson.

Slättene 1^{153} utgöres av en första gången den 9 juli 1857 lagfaren avsöndring från 53 öre 8 pgr Slättene 1^{8} och har införts i jordregistret på grund av en från domaren den 17 juni 1939 inkommen F-förteckning. Enligt protokollet till den nu verkställda inlösningsförrättningen skulle ifrågavarande lägenhet, som benämnes Huskheden, omfatta till fastigheten Slättene 1^{8} i Dalby socken hörande skogsskifte i Norra och Södra Finnskoga socknar. År 1924 verkställdes även rågångsutstakning omkring lägenheten Huskheden och kartan till denna förrättning är åtecknad lagakraftbevis den 31 mars 1928.

Vid handläggningen av inlösningsärendet har företetts två gravationsbevis, det ena å Slättene 1^{8}, som äges av Karin Karlsson, och det andra rörande $^{1}/_{60}$ av lägenhet, motsvarande 7 öre skatt av hemmanet Slättene och avsöndrad från 53 öre 8 pgr skatt av hemmanet Slättene i Dalby socken, vilken lägenhetsdel äges av Petrus Jonsson'. Detta sistnämnda bevis synes alltså avse det nu inlösta området, under det att gravationsbevis å stamfastigheten Slättene 1^{153} saknas.

Med anledning härav anhålles om upplysning om vem, som är lagfaren ägare av Slättene 1^{153}, och om denna fastighet besväras av några inteckningar.

Karlstad i länets lantmäterikontor den 27 mars 1941.

Sigvard Bergsjö."

Av länsstyrelsens sedermera hit inkomna akt i ärendet samt utdrag av länsstyrelsens exekutivdiarium framgick, dels att länsstyrelsen den 10 augusti 1942 åter gjort påminnelser i saken, dels ock att, sedan inlösningsärendet den 19 oktober 1942 redovisats av överlantmätaren, ytterligare utredning i saken verkställts av länsstyrelsen. Länsstyrelsen hade därunder den 7 november 1942 avlåtit en så lydande skrivelse:

"Till inskrivningsdomaren i Älvdals och Nyeds domsaga.

Länsstyrelsen får härmed anhålla att *snarast möjligt* bekomma gravationsbevis angående hela lägenheten Slättene 1^{153} i Dalby socken, så avfattat, att

av detsamma framgår vilka ideella andelar av lägenheten, som blivit intecknade. Karlstad i landskansliet den 7 november 1942.

På tjänstens vägnar:
Bertil Geijer."

Det av länsstyrelsen sålunda begärda gravationsbeviset inkom till länsstyrelsen först den 11 december 1942.

Med anledning av det dröjsmål, som förelupit med expedierandet även av detta gravationsbevis, anmodade jag sedermera Nilsson, som förvaltat inskrivningsdomarämbetet under november månad 1942 med undantag av den 28, men däremot icke under december månad, att till mig inkomma med förklaring.

I avgivet yttrande anförde Nilsson, att det givetvis ej vore honom möjligt att nu ihågkomma omständigheterna kring ifrågavarande beställning av gravationsbevis. Lagfarts- och inteckningsförhållandena rörande fastigheten vore emellertid ganska besvärliga, bland annat beroende på att lägenheten lagfarits delvis såsom skatträtt, vilket helt naturligt förorsakat utredningsbesvär före bevisens utfärdande. Detta syntes hava medfört, att ärendet på grund av brådskande andra göromål lagts åt sidan och därigenom blivit fördröjt. Nilssons arbetsbörda under de senaste åren hade varit mycket betungande, delvis beroende på att han under åren 1941 och 1942 haft i regel en hel rättegångsdag i veckan som ordförande i krigsrätten vid Värmlands regemente. Därjämte hade Nilssons arbetshjälp på grund av inkallelser ibland varit minskad. Nilsson beklagade djupt, att ärendet ifråga blivit fördröjt, och hoppades, att ej någon därav förorsakats skada. Skulle så vara förhållandet, vore Nilsson naturligtvis villig ersätta uppkommen skada.

Enligt ovanberörda diarieutdrag ägde sammanträde för löseskillingens fördelning rum den 25 januari 1943.

I en till advokatfiskalen vid Svea hovrätt avlåten skrivelse anförde jag därefter följande.

I förevarande fall är utrett, att överlantmätaren i Värmlands län i och för handläggning av ett till honom inkommet ärende angående förrättning jämlikt ensittarlagen i en den 31 mars 1941 avlåten skrivelse till ägodelningsdomaren i Älvdals och Nyeds domsaga anhållit om upplysning, vem som vore lagfaren ägare till den i inlösningsärendet ifrågakomna stamfastigheten och huruvida denna fastighet besvärades av några inteckningar. Det hade ålegat Nilsson att genom överlämnande av gravationsbevis så snart som möjligt och i varje fall inom den för dylik expedition bestämda expeditionstiden av 14 dagar besvara överlantmätarens frågor. Först den 14 oktober 1942 d. v. s. efter mer än ett och ett halvt års dröjsmål har emellertid gravationsbevis tillställts

överlantmätaren. Vilken dag och av vem gravationsbeviset utfärdats framgår icke av de för mig tillgängliga handlingarna. Då enligt inhämtade upplysningar Nilsson icke tjänstgjorde som inskrivningsdomare under oktober 1942, synes det dock antagligt, att Nilsson icke utfärdat beviset.

I sin förklaring har Nilsson uppgivit, att orsaken till det långa dröjsmålet uppenbarligen varit, att överlantmätarens skrivelse blivit lagd åt sidan och att Nilsson därpå glömt bort saken, om vilken han syntes hava blivit påmind först den 13 oktober 1942. Nilssons sistnämnda uppgift vederlägges emellertid av överlantmätarens upplysning, att han redan före påminnelsen den 13 oktober 1942 under hand gjort påstötningar hos Nilsson om saken. Denna uppgift vinner stöd av det förhållandet, att från länsstyrelsens sida vid olika tillfällen (den 3 november 1941 samt den 14 januari och den 10 augusti 1942) gjorts förfrågningar hos överlantmätaren rörande ärendet. Till svar å länsstyrelsens skriftliga förfrågan den 14 januari 1942 om inlösningsärendets läge meddelades från lantmäterikontoret den 16 januari 1942, att ärendet vilade i avvaktan på vissa hos ägodelningsdomaren den 31 mars 1941 begärda upplysningar, som ännu ej inkommit. Säkerligen har lantmäterikontoret gjort påstötning i saken hos Nilsson åtminstone i samband med avlåtandet av nämnda svar samt vid övriga tillfällen, då förfrågan från länsstyrelsen gjorts. Vid sådant förhållande synes mig Nilssons försumlighet helt oursäktlig.

Nilsson har i sin förklaring anfört, att någon brådska från sakägarnas sida icke syntes hava förefunnits, då den person, som inlöst området, ännu icke sökt lagfart å sitt fång. Gentemot detta må framhållas, att icke blott den lösningsberättigade utan även den eller de sakägare, som skulle uppbära den nedsatta löseskillingen, hade intresse av inlösningsärendets snara avgörande. Först sedan beslut om fastställelse å områdets avskiljande meddelats och vunnit laga kraft, kunde nämligen löseskillingen utbetalas till vederbörande sakägare. Det må också erinras om att stamfastighetens ägare, Nederberg, hos länsstyrelsen i januari 1942 anhållit om meddelande angående orsaken till dröjsmålet med inlösningsärendets redovisning.

Nilssons försumlighet inskränker sig emellertid icke till hans underlåtenhet att tillse, att överlantmätaren inom rimlig tid erhöll de av honom begärda upplysningarna. Av handlingarna framgår nämligen, att sedan länsstyrelsen i skrivelse till inskrivningsdomaren den 7 november 1942 anhållit att *snarast möjligt* bekomma ett på visst sätt avfattat gravationsbevis angående stamfastigheten, vilken rekvisition torde hava kommit Nilsson tillhanda följande dag, har det begärda beviset tillställts länsstyrelsen först den 11 december 1942. Även beträffande detta bevis gäller, att av de för mig tillgängliga handlingarna icke framgår, vilken dag och av vem beviset utfärdats. Då Nilsson icke förvaltat inskrivningsdomarämbetet under december 1942, är det även i detta fall antagligt, att beviset utfärdats av någon annan inskrivningsdomare än Nilsson. Under november 1942 med undantag av den 28 tjänstgjorde Nilsson däremot som inskrivningsdomare och är Nilsson där-

för i varje fall ansvarig för det förelupna dröjsmålet med bevisets expedierande, i vad dröjsmålet hänför sig till sistnämnda månad. Ehuru expeditionstiden i det föreliggande fallet icke överskridits med någon längre tid, måste Nilssons försummelse likväl med hänsyn till omständigheterna anses betänklig. Härutinnan må påpekas, dels att länsstyrelsen begärt expedition snarast möjligt, dels ock — och detta är det viktigaste — att Nilsson måste hava varit medveten om att just genom hans tidigare försummelse att expediera begärt gravationsbevis inlösningsärendets behandling blivit oskäligt fördröjd. Nilsson hade därför bort vara angelägen att på länsstyrelsens rekvisition av nytt gravationsbevis expediera det begärda beviset så fort som möjligt.

Nilssons försumlighet i fråga om expedierandet av de två ifrågavarande gravationsbevisen syntes mig innefatta tjänstefel av beskaffenhet att böra beivras. Jag uppdrog därför åt advokatfiskalen att ställa Nilsson under åtal inför hovrätten i anmärkta hänseenden. I detta sammanhang erinrade jag om, att Nilsson även vid tidigare tillfällen gjort sig skyldig till dröjsmål med expediering och annan försumlighet i utövningen av sitt ämbete (ämbetsberättelsen 1940 sid. 84 o. f.).

Svea hovrätt yttrade i utslag *den 25 november 1943* följande.

Enär i målet blivit utrett, att Nilsson i de av J. O. anmärkta avseendena gjort sig skyldig till försummelse i ämbetet, prövar hovrätten jämlikt 25 kap. 17 § samt 4 kap. 1 och 2 §§ strafflagen lagligt döma Nilsson för ämbetsfel att utgiva 20 dagsböter, varje dagsbot 25 kronor.

Hovrättens utslag har vunnit laga kraft.

II. Redogörelse för vissa ärenden, som ej föranlett åtal.

För nedbringande av tryckningskostnaderna för berättelsen har jag, i likhet med vad tidigare skett, under denna avdelning intagit redogörelse för allenast ett mindre antal under år 1943 behandlade ärenden.

1. Fråga huruvida myndighet med stöd av 34 § andra stycket sekretesslagen ägt meddela ett generellt beslut, att myndighetens inköpsbeslut och handlingar i samband därmed skulle tillsvidare hemlighållas under en tid av två år från inköpsbeslutets dag.

I 34 § första stycket lagen den 28 maj 1937 om inskränkningar i rätten att utbekomma allmänna handlingar (den s. k. sekretesslagen) stadgas, att handlingar i ärenden angående förvärv, avyttrande eller upplåtelse av egendom eller annat, som myndighet äger förvalta, eller angående utförande av arbete för myndighets behov annorledes än genom dess egen eller annan myndighets personal icke, utan tillstånd av den myndighet som handlägger ärendet, må utlämnas innan avtal slutits eller ärendet eljest slutförts. Angår ärendet upphandling eller utförande av arbete för statens räkning eller försäljning av staten tillhörig lös egendom, skall likväl iakttagas, att i stadgad ordning infordrade och inkomna anbud, så ock andra handlingar som kunna tjäna till upplysning i vad mån anbud i ärendet infordrats eller avgivits eller som eljest avse dylika anbud, icke före nämnda tidpunkt må utlämnas i vidare mån än för prövning av anbud finnes nödvändigt eller begäran om anbuds utbekommande framställes av anbudsgivaren.

I andra stycket samma paragraf heter det, att då anledning därtill föreligger, äger vederbörande myndighet besluta, att handlingar, som i första stycket avses, även efter där angiven tidpunkt ej må utan myndighetens tillstånd utlämnas. Beträffande andra handlingar än sådana, som angiva villkoren i slutna avtal, må dylikt beslut avse en tid av högst tjugu år från nämnda tidpunkt. Vad angår handlingar, som angiva villkoren i slutna avtal rörande myndighets leverans av elektrisk kraft, gas, vatten eller dylikt eller rörande försäljning av varor med vilka myndighet driver handel i affärsmässiga former, må beslut meddelas högst för tiden till dess två år förflutit från det avtalet fullgjorts eller upphört att gälla. Med avseende å handlingar, som angiva villkoren i slutna avtal i andra ärenden, må beslut meddelas för en tid av högst två år från det avtalet slöts.

Beslut, vilka enligt 34 § andra stycket meddelas av annan statsmyndighet än sådan som hör till eller lyder under riksdagen, skola, enligt tredje stycket samma paragraf, med vissa undantag för varje statsregleringsår, inom en månad efter dess utgång, anmälas till Konungen, som låter riksdagens revisorer därav undfå del.

Den 15 april 1941 beslöt domänstyrelsen, under åberopande av 34 § ovannämnda lag, att styrelsens inköpsbeslut eller handlingar i samband därmed skulle tillsvidare hemlighållas under en tid av två år, räknat från beslutets datum.

I styrelsens beslut den 15 april 1941 deltogo dåvarande generaldirektören G. Kuylenstjerna, byråcheferna F. Aminoff och K. Wahlestedt, förste domänfiskalen A. Lillieskölд samt t. f. intendenten B. Kraepelien, föredragande.

Sedan beslutet kommit till min kännedom, anhöll jag i skrivelse den 3 april 1943 till domänstyrelsen, att styrelsen ville från de i beslutet deltagande ledamöterna införskaffa och till mig inkomma med yttrande rörande de skäl, vilka legat till grund för beslutet, och det förhållandet att styrelsen meddelat ett generellt beslut i stället för att i varje uppkommande fall pröva frågan om handlingarnas hemlighållande.

I avgivet yttrande anförde Kuylenstjerna, Aminoff, Wahlestedt, Lillieskölд och Kraepelien följande.

Efter ikraftträdandet av lagen den 28 maj 1937 om inskränkningar i rätten att utbekomma allmänna handlingar hade domänstyrelsen vid gjorda framställningar om utbekommande av styrelsens inköpsbeslut meddelat beslut för varje särskilt fall. Därvid hade protokoll upprättats, vari under hänvisning till bestämmelserna i 34 § avslag meddelats sökanden. Dylikt förfarande hade intill den 15 april 1941 tillämpats beträffande 13 framställningar. Vid denna tidpunkt hade domänstyrelsen, under åberopande av nyssnämnda lagrum, beslutit att styrelsens inköpsbeslut eller handlingar i samband därmed skulle tillsvidare hemlighållas under en tid av två år, räknat från beslutets datum. Beträffande motiven till nämnda beslut kunde framhållas följande. Flera av domänstyrelsens anbudsgivare hade uttalat önskemål, att deras anbud icke måtte offentliggöras. För en rationell affärsdrift vore det uppenbart olägligt, att upphandlingsärenden bleve offentliga, så snart desamma avgjorts. Offentliggörandet av priser och rabatter hade enligt styrelsens åsikt en för domänverket ekonomiskt ofördelaktig verkan. Domänverket vore ett statens *affärsverk*. Självfallet vore, att ett enskilt affärsföretag icke — till förfång för sina leverantörer och kunder samt till skada för egna ekonomiska intressen — utlämnade uppgifter om överenskomna priser m. m. Styrelsen hade genom beslutet den 15 april 1941 ansett sig böra fastslå sitt ställningstagande i denna fråga i syfte att styrelsens personal skulle erhålla en klar ordningsföreskrift, hur den skulle ställa sig till förfrågningar och framställningar — per telefon eller eljest — om uppgifter ur inköpskontorets handlingar. Även en arbetsbesparing hade därigenom kunnat ernås. Åtgärden hade icke åvägabragt ändring beträffande den sakliga behandlingen av de ärenden, varom nu vore fråga, alldenstund — med den principiella ståndpunkt domänstyrelsen såsom affärsverk intagit — avslag skulle hava meddelats på sätt skett före tillkomsten av beslutet den 15 april 1941. Att ingen avsikt

förelegat från domänstyrelsens sida att undandraga sig kontroll över prövningar av anbuden framginge redan därav, att inköpsärendena genom styrelsens ifrågavarande beslut komme att genom riksdagens revisorer undergå en mera noggrann kontroll än eljest skulle varit fallet. Förklarandena ville också framhålla att, därest särskilda förhållanden förelåge, möjlighet kunde finnas för sökande att taga del av upphandlingsprotokoll, ändock att beslut förelåge av myndighet att så icke skulle ske. Jämlikt 37 § i lagen ägde nämligen Konungen rätt att utan hinder av genom myndighet fattat beslut förordna om handlingars utlämnande. Styrelsens beslut av den 15 april 1941 hade med bifogande av avskrift av protokollet anmälts till Kungl. Maj:t den 16 juli 1941. Någon erinran mot beslutet hade icke framställts från vare sig Kungl. Maj:ts eller riksdagens revisorers sida.

Till domänstyrelsen avlät jag därefter den 19 november 1943 en så lydande skrivelse.

Beträffande tillkomsten av ifrågavarande bestämmelser i sekretesslagens 34 § om hemlighållande av anbuds- och dylika handlingar må här framhållas följande.

I det av särskilt tillkallade kommitterade år 1912 avgivna betänkandet med förslag till tryckfrihetsordning voro särskilda bestämmelser om handlingar i ärenden angående upphandling m. m. för statens räkning upptagna i kap. 2 § 8. Enligt mom. 2 i denna paragraf skulle i stadgad ordning infordrade skriftliga anbud, som till myndighet inkommit i ärende angående upphandling, innan de slutligen prövats icke få till annan än anbudsgivaren utlämnas i vidare mån än för prövningen befunnes nödvändigt. Därjämte fanns en särskild föreskrift rörande kostnadsberäkningar och prisbestämningar i dylikt ärende.

I sin allmänna motivering till förslaget framhöllo kommitterade (sid. 137), bland annat, att de intet ögonblick förbisett, att man vid offentlighetens inskränkande på den ekonomiska förvaltningens område rörde sig på farlig mark, i det att just här offentlig kontroll genom pressen visat sig vara av ovärderlig nytta för att hålla ärendenas handläggning fri från obehöriga inflytanden. Genom att i möjligaste omfattning strängt begränsa sekretessen till viss kort tid — i många fall skulle densamma upphöra, så snart ett ärende slutbehandlats — hade kommitterade sökt undgå att träda den offentliga granskningsrätten för nära, samtidigt med att man likvisst hindrade, att handlingarnas offentlighet obehörigen utnyttjades i enskilda intressens tjänst.

Till närmare utveckling av skälen för den föreslagna sekretessen anförde kommitterade i den särskilda motiveringen till kap. 2 § 8 mom. 2 (sid. 226) bland annat följande: Såsom i flera utlåtanden framhållits kunde i anbudsärenden en offentlighet, som vid sidan av de egentliga anbuden lämnade möjlighet till allehanda upplysningar och kompletteringar under hand av de täv-

lande, ofta verka hindrande för ett fullt objektivt bedömande från vederbörande myndigheters sida av anbuden och på samma gång bliva till skada för den enskilde näringsidkaren. Inom några ämbetsverk hade på grund därav praktiserats, att anbuden icke hållits tillgängliga för allmänheten omedelbart efter deras öppnande utan först efter deras prövning. — Kommitterade hade i detta moment sökt giva en regel, som beaktade omnämnda förhållande. Ehuru vad ovan anförts under många omständigheter — bland annat om samtliga ingivna anbud förkastades och nya i samma ämne infordrades — skulle kunna föranleda till anbudens hemlighållande även under någon viss kortare tid efter deras slutliga prövning, hade sådant ur den offentliga kontrollens synpunkt, som på detta område ej torde få eftergivas mer än oundgängligen nödigt, ej ansetts lämpligt.

Ovanberörda förslag ledde icke till någon genomgripande ändring i tryckfrihetslagstiftningen. Genom en år 1918 genomförd lagändring, som anknöt till 1912 års förslag kap. 2 § 8 mom. 2, upptogs emellertid i tryckfrihetsförordningen ett undantag från offentlighetsregeln på det område, varom nu är fråga, undantag 19 under § 2 mom. 4. Bestämmelserna i detta lagrum, vilket sedermera upphävts, anslöto sig till förfarandet enligt upphandlingsförordningen. Skrivelser, som i ärende av förevarande slag utgått från den myndighet vilken handlade ärendet, dit inkomna anbud och andra där befintliga handlingar, som avsåge sådana anbud, fingo icke utlämnas innan anbuden slutligen prövats och, där samtliga anbud förkastats i samband med beslut att infordra nya anbud, slutlig prövning jämväl av dessa skett. Dessutom stadgades, att genom myndighetens försorg upprättade kostnadsberäkningar och prisbestämningar ävensom tjänsteutlåtanden, som avsåge desamma, ej fingo utan myndighetens samtycke utlämnas förrän ärendet blivit slutligen prövat, med rätt för myndigheten att besluta om hemlighållande av sådan handling i prövat ärende under högst ett år från dess upprättande.

Under en av professorn Nils Herlitz på offentligt uppdrag verkställd utredning om ändrade bestämmelser rörande allmänna handlingars offentlighet ifrågasattes från flera håll, särskilt statens affärsdrivande verk, en utvidgning av sekretessen beträffande anbudshandlingar till att avse jämväl tid efter det ärendet slutligen prövats. I sitt den 11 februari 1927 framlagda betänkande med förslag i ämnet (st. off. utr. 1927: 2) intog emellertid Herlitz i denna del samma ståndpunkt som den då gällande rätten. Herlitz förklarade, att yrkandena om hemlighållande av anbuden även efter det ärendet slutligt prövats ej kunnat följas, enär de syntes stå i bestämd strid med ett viktigt offentlighetsintresse (sid. 180).

I yttranden över 1927 års förslag framfördes krav på längre gående sekretessregler än vad förslaget innehöll. Det framhölls sålunda, att ett generellt stadgande om skydd mot offentliggörande av handlingar, hänförande sig till statens affärsverksamhet, vore en oundgänglig förutsättning för fullgörande av statsmakternas krav på affärsmässighet.

För fortsatt utredning av frågan om allmänna handlingars offentlighet tillkallade sakkunniga avgåvo den 14 januari 1935 lagförslag i ämnet, däribland förslag till lag om förbud mot vissa allmänna handlingars utlämnande från myndighet, vilket senare förslag ligger till grund för 1937 års sekretesslag (st. off. utr. 1935: 5). De sakkunnigas förslag till sekretesslag upptog i 32 § bestämmelser, vilka i huvudsak överensstämma med 34 § i 1937 års lag. Enligt andra stycket av nämnda paragraf i förslaget ägde vederbörande myndighet besluta, att anbudshandlingar och dylikt skulle hemlighållas även efter ärendets slutbehandling. Förutsättningen för ett sådant beslut var dock enligt förslaget, att "särskilda omständigheter" föranledde därtill.

I motiveringen till sitt förslag (sid. 72) anförde de sakkunniga, bland annat, följande.

En riktig avvägning av offentlighet och sekretess vore på det område, varom här vore fråga, förenad med synnerliga vanskligheter. Å ena sidan framträdde behovet av offentlig kontroll med särskild styrka på de områden, där stora ekonomiska intressen stode på spel och där en alltför långt gående sekretess lätteligen skulle kunna bana vägen för mindre önskvärda förfaranden. Men å andra sidan framträdde starkt angelägenheten av att staten skulle kunna — särskilt inom de s. k. affärsdrivande verkens förvaltning men även på andra områden — verka i så vitt möjligt affärsmässiga former. De svårigheter, med vilka vissa av de affärsdrivande verken under senare tid haft att kämpa, delvis under konkurrens från enskilda företag, vore ägnade att ytterligare understryka denna synpunkt. I samma riktning pekade ock de erfarenheter, som inom skilda förvaltningsgrenar gjorts beträffande möjligheten att utnyttja nu rådande offentlighet till fullföljande av illojala eller i vart fall mot statens intressen stridande enskilda intressen. Särskild varsamhet syntes påkallad, då det gällde att genomföra offentlighetsprincipen jämväl i kommunernas ekonomiska förvaltning. De sakkunniga hade emellertid trott sig finna en antagbar lösning av problemet, då de i sitt förslag å ena sidan uppställt sekretessbestämmelser av mera generell och — med hänsyn såväl till beskaffenheten av hemlighållna handlingar som sekretesstidens längd — mera omfattande natur än i 1927 års förslag, men å andra sidan sökt sörja för att, i den mån statsmyndigheter toge i anspråk den möjlighet att anordna mera vittgående sekretess som förslaget beredde, detta förhållande skulle komma till statsrevisorernas kännedom, så att den konstitutionella kontrollens effektivitet skärptes på de punkter, där allmänhetens kontrollmöjligheter inskränktes.

Beträffande det i 32 § andra stycket upptagna stadgandet anförde de sakkunniga (sid. 74) bland annat: Vad först anginge andra handlingar än sådana, som angåve villkoren i slutna avtal, hade de sakkunniga ansett en generell möjlighet för hemlighållande i högst tio år kunna beredas. Det syntes knappast möjligt att genom en mera detaljerad och nyanserad uppräkning uppdraga en för alla olika situationer avpassad gräns för offentlig-

heten. Regeln torde vara ägnad att tillgodose vissa önskemål, som uttalats i yttrandena över 1927 års förslag. — De sakkunniga vore emellertid angelägna att understryka, att den av dem föreslagna regeln ingalunda vore generell i den meningen, att den skulle bliva omedelbart tillämplig på alla de handlingar som den avsåge. Den skulle tillämpas blott i den utsträckning vederbörande myndighet därom beslutade, och de sakkunniga funne det angeläget att, såsom lagtexten angåve, sådana beslut icke meddelades i andra fall än då särskilda omständigheter det föranledde. Sådana omständigheter kunde exempelvis anses föreligga, då erfarenheten på något visst område givit vid handen, att offentligheten länt till allvarligt förfång för det allmänna eller för enskildas berättigade ekonomiska intressen. Av formuleringen och sammanhanget torde framgå, att särskilt starka skäl för hemlighållande måste föreligga för att en myndighet skulle kunna stadga sekretess beträffande handlingar, vilkas offentlighållande ur synpunkten av allmänhetens kontroll vore särskilt betydelsefullt. Dylik karaktär hade uppenbarligen framför allt sådana handlingar som — utan att angiva villkoren i slutna avtal — låge till grund för sådana. Likaledes syntes det vara klart, att sekretesstidens längd — inom den av lagen angivna ramen — borde utmätas med hänsyn till vad i varje särskilt läge funnes av verkligt behov påkallat. — Vad därnäst anginge sådana handlingar, som angåve villkoren i slutna avtal, torde enighet råda därom, att ännu starkare betänkligheter mötte mot att undandraga dem offentligheten. Och de sakkunniga hade hyst synnerlig tvekan om det berättigade i att i detta hänseende gå längre än redan skett genom undantag 20 i gällande tryckfrihetsförordning. Emellertid hade i de över 1927 års utredning avgivna yttrandena och i meddelanden, som de sakkunniga under hand erhållit från vissa myndigheter och tjänstemän, framkommit upplysningar, som övertygat de sakkunniga att möjlighet att undantagsvis hemlighålla jämväl sådana handlingar icke borde helt avskäras. Förslaget medgåve sålunda, där särskilda omständigheter det föranledde, hemlighållande jämväl av slutna avtal. Utan att det behövt särskilt utmärkas i lagtexten, torde det vara tydligt, att ännu större varsamhet vore att iakttaga vid tillämpning av dessa stadganden än vid tillämpningen av det som anginge handlingar, vilka ej upplyste om villkoren i slutna avtal.

Jämväl i ett av 1933 års upphandlingssakkunniga avgivet betänkande med förslag till ändring i vissa delar av upphandlingsförordningen (st. off. utr. 1935: 27) behandlades frågan om anbudshandlingars offentlighet. De upphandlingssakkunniga yttrade därutinnan (sid. 37), att de anslöte sig till den i 1935 års betänkande rörande allmänna handlingar uttalade uppfattningen, att en riktig avvägning av offentlighet och sekretess på förevarande område vore förenad med synnerliga vanskligheter. Att de gällande bestämmelserna i ämnet alltför snävt avgränsade möjligheterna för handlingars hemlighållande syntes emellertid vara otvivelaktigt. Telegrafstyrelsen och

järnvägsstyrelsen hade också i sina yttranden till upphandlingssakkunniga framhållit, att en långt driven offentlighet kunde vara ägnad att omintetgöra konkurrens vid statens upphandlingar. Särskilt torde detta förhållande framträda i sådana fall, då leverantörerna inom en affärsgren bildat kartell eller eljest träffat prisöverenskommelse och följaktligen ägde intresse av att hos myndigheten kontrollera, att uppgjorda prislistor följdes. Även avsaknaden av bestämmelser, som medgåve hemlighållande av ingivna ritningar, kartor, prov, modeller och dylikt efter det avtal slutits eller ärendet eljest slutförts, syntes i vissa fall hava föranlett leverantörer att icke deltaga i tävlan om leveransen eller arbetet. Men om alltså en ändring av gällande bestämmelser i ämnet kunde anses påkallad, borde å andra sidan kraftigt understrykas angelägenheten av att allmänheten ägde möjlighet att följa upphandlingarna, där detta kunde ske utan eftersättande av statens intresse. Offentligheten i upphandlingsärenden vore nämligen den bästa garantien för att rykten om mannamån från myndigheternas sida vid handläggning av upphandlingsärenden icke skulle spridas och vinna tilltro.

I proposition nr 107 till 1937 års riksdag framlade därefter Kungl. Maj:t ett förslag till sekretesslag, som i huvudsak överensstämde med ovannämnda sakkunnigförslag av den 14 januari 1935. I motiveringen till Kungl. Maj:ts förslag framhölls vid 34 § i lagen, att avvägningen av sekretessen på det vidsträckta och betydelsefulla område som i denna paragraf avsåges vore, såsom de sakkunniga framhållit och från flera håll i yttrandena understrukits, förenad med betydande svårigheter. Här stode nämligen ett synnerligen starkt sekretessbehov i direkt motsats till ett icke mindre betydande offentlighetsintresse. De sakkunnigas förslag syntes dock på det hela taget innebära en väl avvägd lösning av den ömtåliga frågan. Därom vittnade i sin mån, att nästan alla statliga myndigheter vore tillfreds med detsamma och att även det stora flertalet av de hörda kommunala myndigheterna lämnat det utan anmärkning.

I fråga om myndighets rätt att besluta om hemlighållande av handlingar i upphandlingsärenden sedan dessa slutförts, vartill enligt sakkunnigförslaget myndighet skulle vara berättigad där "särskilda omständigheter" det föranledde, hade emellertid i departementsförslaget såsom förutsättning angivits allenast, att "anledning därtill" förelåge. Såsom skäl härför anfördes i motiveringen till departementsförslaget följande: Det hade ej synts lämpligt att, som generalpoststyrelsen hemställt, föreslå en obligatorisk sekretess under två år för alla handlingar i upphandlingsärenden. Ur offentlighetssynpunkt måste det nämligen vara av ej ringa värde, att sekretess efter tidpunkten för avtals slutande eller ärendets slutförande i annan ordning skulle bero på ett särskilt beslut, som beträffande statsmyndigheter i regel skulle anmälas hos Kungl. Maj:t och bringas till statsrevisorernas kännedom. Däremot hade i departementsförslaget en ändring i förhållande till 1935 års förslag vidtagits med avseende å förutsättningarna för förordnande om sekre-

tess, nämligen såtillvida att det ej stadgades att dylikt förordnande skulle föranledas av "särskilda omständigheter" utan endast att det finge givas då anledning därtill förelåge. De kommunala myndigheter som gjort invändningar mot förevarande paragraf syntes framför allt hava fruktat, att uttrycket "särskilda omständigheter" skulle tolkas så, att sekretessmöjligheterna alltför mycket inskränktes, detta särskilt med hänsyn till de sakkunnigas motivering. Denna motivering syntes också vara ägnad att ingiva sådana farhågor. Med den ändring som nu föresloges i paragrafen måste emellertid alla behöriga sekretessbehov kunna tillgodoses.

Departementsförslaget blev i senast omförmälda del av riksdagen antaget.

Såsom av förarbetena till sekretesslagen framgår hava lagstiftarna även på det område, varom nu närmast är fråga, städse haft för ögonen det synnerliga värdet av allmänna handlingars offentlighållande ur synpunkten av allmänhetens kontroll. De jämkningar i offentlighetsgrundsatsen, som i 34 § sekretesslagen företagits beträffande där avsedda handlingar, hava såsom förarbetena visa föranletts därav, att upphandling och annan ekonomisk verksamhet icke gärna kan bedrivas affärsmässigt, om oinskränkt offentlighet skall gälla i fråga om alla anbuds- och liknande handlingar.

Den i 34 § andra stycket sekretesslagen stadgade rätten för myndighet att besluta om hemlighållande av handlingar av förevarande slag efter den tidpunkt, då ärende slutbehandlats, är gjord beroende därav, huruvida anledning till hemlighållande föreligger. Även med den avfattning lagen härutinnan fått, vilken avfattning innebär en uppmjukning i jämförelse med det i sakkunnigförslaget uppställda villkoret för beslutanderätten, nämligen förekomsten av "särskilda omständigheter", torde lagens innebörd vara, att offentlighet skall vara regel och hemlighållande alltså förekomma endast i undantagsfall. Under alla förhållanden synes det mig klart, att frågan om hemlighållande enligt 34 § andra stycket måste prövas från fall till fall under hänsynstagande till de särskilda omständigheterna i det föreliggande fallet. Om så icke varit avsett, hade lagrummet säkerligen fått en annan avfattning än den nuvarande. Jag vill i detta sammanhang erinra om att vid lagens tillkomst uttryckligen avvisades ett av generalpoststyrelsen framfört förslag om obligatorisk sekretess under två år för alla handlingar i upphandlingsärenden, vilken regel enligt förslaget kunde kompletteras med föreskrift om befogenhet för myndigheten att på ansökning förklara handling offentlig före den stadgade tidens utgång. I enlighet med det anförda finner jag, att myndighet icke under åberopande av 34 § andra stycket sekretesslagen äger meddela generellt beslut, att i upphandlings- och dylika ärenden hos myndigheten handlingarna skola hemlighållas viss tid efter vederbörande ärendes slutbehandling. Det kan också påpekas, att enligt vad jag hos generalpoststyrelsen, telegrafstyrelsen, järnvägsstyrelsen och vattenfallsstyrelsen inhämtat dessa stora affärsdrivande verk icke meddelat något sådant gene-

rellt beslut och för övrigt endast i undantagsfall meddelat beslut enligt förevarande lagrum.

Av det ovan sagda framgår, att enligt min mening domänstyrelsens beslut den 15 april 1941 att styrelsens inköpsbeslut och handlingar i samband därmed skola tillsvidare hemlighållas under en tid av två år, räknat från inköpsbeslutets dag, strider mot grunderna för 34 § sekretesslagen. Jag får därför hemställa, att domänstyrelsen ville till prövning upptaga frågan, huruvida styrelsens beslut den 15 april 1941 fortfarande skall gälla.

I anledning av domänstyrelsens uppgift, att styrelsens ifrågavarande beslut anmälts till Kungl. Maj:t den 16 juli 1941 och att någon erinran mot beslutet icke framställts av vare sig Kungl. Maj:t eller riksdagens revisorer, vill jag nämna, att enligt mig av revisorernas sekreterare lämnad uppgift beslutet icke blivit anmält för revisorerna. Sekreteraren har förklarat, att därest domänstyrelsens protokoll rörande beslutet inkommit till revisorernas kansli, vilket sekreteraren icke ville bestrida, protokollet sannolikt förlagts och saken därefter fallit i glömska.

I anledning av min skrivelse beslöt domänstyrelsen den 24 november 1943, med upphävande av beslutet den 15 april 1941, att hemlighållande av handlingar enligt 34 § andra stycket sekretesslagen hädanefter skulle, då anledning därtill förelåge, av domänstyrelsen beslutas i varje särskilt fall.

Då rättelse sålunda skett, fann jag saken icke föranleda någon min vidare åtgärd.

2. Fråga om rätt för å vårdanstalt förvarad att taga del av protokollen i det rannsakningsmål, vari förordnats om hans intagande å vårdanstalt.

Vid av tjänstförrättande justitieombudsmannen Rudewall verkställd inspektion av centralfängelset i Norrköping med den där förlagda vårdanstalten för förminskat tillräkneliga manliga förbrytare anförde å anstalten förvarade Gustaf Valentin Skoglund klagomål däröver, att han blivit vägrad att få taga del av protokollen i det mål, vari han dömts. Skoglund hade genom Kungl. Maj:ts utslag den 9 augusti 1937 dömts för otukt med minderårig dotter att hållas till straffarbete fem år men enligt förordnande i utslaget skulle han i stället för att undergå straffet intagas till förvaring i vårdanstalt för förminskat tillräkneliga förbrytare. Skoglund uppgav vid inspektionen, att han skrivit ett brev till nedre justitierevisionen med begäran att utfå protokoll i målet samt avlämnat detta brev till direktören vid fängelset A. Larsson. Då Skoglund vid något tillfälle därefter träffat Larsson, hade denne uppgivit, att han icke avsänt brevet. Skoglund önskade få protokollen på grund av sitt intresse för målet.

I infordrat yttrande över klagomålen anförde Larsson följande.

Skoglund hade blivit dömd till ansvar i målet mot sitt nekande. I hemmet hade han varit en hustyrann av stora mått, vilket han själv hade svårt att förstå. Brottet hade anmälts av en äldre dotter till Skoglund. Under rannsakningen hade även lämnats uppgifter om sedlighetssårande och brutalt uppträdande mot andra Skoglunds döttrar. Själv ansåge sig Skoglund vara ett offer för de äldre döttrarnas intriger. Hustrun och en dotter — numera gift — hade i brev till anstalten uttalat farhågor för hämnd, därest Skoglund skulle bliva provutskriven. I början av förvaringen hade Skoglund uttalat sig arrogant och spydigt om dem, som voro skuld till att han kommit till anstalten. Numera nämnde han aldrig de äldre döttrarna i sina brev. När Larsson vid ett tillfälle frågat honom om orsaken därtill, hade han svarat, att han föraktade dem. Starka skäl förelåge således för tillämpning av 14 § andra stycket lagen om inskränkning i rätten att utbekomma allmänna handlingar. Ur vårdsynpunkt skulle Larsson icke kunna tillåta Skoglund att syssla med protokollen. Å anstalten förvarades fullständiga rättegångsprotokoll för de intagna — även för Skoglund. Det vore en vanlig företeelse, att de intagna vid samtal med Larsson begärde att få läsa sina protokoll. Larsson hade då tillfälle göra sig närmare underrättad om orsaken, kunde förmå dem att avstå eller i en del fall begränsa läsningen till vissa delar och ordna med kontroll vid läsningen och dylikt. Under inga omständigheter tillätes de intagna att själva hava hand om sina protokoll, icke minst ur den synpunkten att vid en gemensamhetsanstalt av denna art ovidkommande lätt skulle kunna få tillfälle taga del av dem. Risk för förstöring eller förvanskning förelåge också.

Den 1 december 1941 — anförde Larsson vidare — hade en överkonstapel till Larsson inlämnat en skrivelse till nedre justitierevisionen, vari Skoglund begärde att få sig tillsända samtliga protokoll i målet under adress Dragsgatan 13 (anstaltens privatadress), Norrköping. Av medsänt kuvert hade framgått, att Skoglund avsett att hans brev skulle frankeras och således behandlas som ett privatärende. Det måste anses uteslutet, att Skoglund efter fyra års vistelse å anstalten icke skulle känna till, att hans protokoll funnos förvarade där. Larsson hade därför varit övertygad om att Skoglund tänkt sig att på detta sätt undandraga sig vanlig kontroll. Efter övervägande hade Larsson talat med Skoglund om hans protokollsrekvisition. Av deras samtal hade framgått, att Skoglund icke behövde handlingarna för nåd- eller resningsansökan; han var endast nyfiken på dem. Larsson hade ansett det absurt, att fånge av ren nyfikenhet skulle från domstol rekvirera protokoll, som redan funnos vid anstalten, och därför meddelat Skoglund, att det vore meningslöst att sända iväg skrivelsen utan att angiva något skäl. Skoglund hade då icke insisterat på skrivelsens avsändande. Larsson hade för sin del under förhandenvarande omständigheter icke kunnat tillstyrka protokollens utlämnande eller medgiva Skoglund läsning av de å anstalten förvarade protokollen. Larsson hade avsiktligt undvikit att tala med Skoglund om dessa senare.

Larsson hade varit övertygad om att Skoglund känt till dem, och då hade det verkat egendomligt att hänvisa honom till dessa protokoll för att omedelbart därefter neka honom att läsa dem. Efter samtalet hade Larsson ansett det ur vårdsynpunkt bäst att icke avsända skrivelsen i förhoppning att Skoglund låtit sig nöja med vad Larsson framhållit för honom. Under den långa tid, som därefter förflutit, hade Skoglund icke inkommit med någon förnyad och motiverad anhållan eller på något sätt fört protokollen på tal.

Sedan jag därefter anhållit, att fångvårdsstyrelsen måtte avgiva yttrande i ärendet, anförde fångvårdsstyrelsen följande.

I målet mot Skoglund hade beträffande honom avgivits utlåtande över verkställd sinnesundersökning, vilket utlåtande in extenso intagits i det femte av de sex i målet förda protokollen. Domstolen hade icke meddelat sådant förordnande, som avsåges i 36 § första stycket andra punkten lagen den 28 maj 1937 om inskränkningar i rätten att utbekomma allmänna handlingar. Larsson hade i sitt yttrande anfört, att läkarutlåtandets utlämnande till Skoglund skulle motverka ändamålet med dennes vård och behandling. Utlämnades protokollen till Skoglund, finge denne nämligen jämväl läsa de delar av läkarutlåtandet, som intagits däri. Fångvårdsstyrelsen ville erinra om att det vid olika tillfällen framhållits, att vissa stadganden i sekretesslagen vore oklara. Detta gällde enligt styrelsens mening även frågan om utlämnande av protokoll, som innehölle läkarutlåtande rörande för brott dömda personers sinnesbeskaffenhet. Det hade sålunda framhållits, att enligt stadgandet i 39 § sökandes, klagandes och andra parters rätt att utbekomma protokoll och andra handlingar hos domstol eller annan myndighet inskränktes i vad anginge fall enligt 14 § andra stycket. Däremot hade å andra sidan erinrats om stadgandet i 36 § sista stycket, enligt vilket rättegångsprotokoll ej finge hemlighållas på grund av andra stadganden i lagen i vidare mån än som följde av 35 §. Även om stadgandet i 39 § icke skulle äga tillämpning i förevarande fall, syntes Larssons förfaringssätt likväl stå i överensstämmelse med sekretesslagens bestämmelser. — I sitt den 31 december 1942 avgivna betänkande angående strafflagens tillräknelighetsbestämmelser, sinnesundersökning m. m. hade strafflagberedningen framhållit, att domstolarna borde i protokollen intaga endast själva sammanfattningen av utlåtandet, medan journaler och andra till utlåtandet hörande handlingar icke borde protokollföras. Några särskilda föreskrifter i ämnet hade emellertid synts beredningen icke vara av behovet påkallade och för övrigt svårligen kunna utfärdas. I förevarande mål hade domstolen som nämnts anlitat ett annat tillvägagångssätt än det av strafflagberedningen förordade, i det att läkarutlåtandet intagits i protokollet. Av denna anledning hade Larsson med hänsyn till Skoglunds vård och behandling vägrat honom att rekvirera protokollen. Att döma av ett uttalande i Larssons förklaring skulle han likaledes hava vägrat Skoglund taga del av de å anstalten förvarade protokollen, därest Skoglund ansökt

därom. Den övervägande delen av de å vårdanstalt intagna utgjordes av psykopater, ofta av betydande samhällsfarlighet. Till dessa psykopater hörde Skoglund. Enligt det över sinnesundersökningen avgivna läkarutlåtandet kännetecknades hans sinnesbeskaffenhet av etisk defektuositet, explosivt-emotionellt temperament och sannolikt i samband med alkoholbruk stående benägenhet för grova brott. Det torde vara uppenbart, att förvarad underginge sådan behandling, som avsåges i 14 § andra stycket sekretesslagen. Förvaringens ändamål vore att genom lämplig vård och behandling av den intagne förebygga, att han beginge nytt brott. Det kunde antagas, att ändamålet med Skoglunds vård och behandling skulle motverkas och hans anhörigas personliga säkerhet sättas i fara, därest han finge taga del av läkarutlåtandets innehåll. Skoglunds önskan att få taga del av protokollen hade icke föranletts av att han hade för avsikt att begagna dem för ansökan om nåd eller resning i målet eller annan liknande åtgärd utan endast, såsom han uppgivit för tjänstförrättande J. O., "på grund av intresse för målet". Enligt vad styrelsen inhämtat hade Skoglund efter J. O:s inspektion icke fört frågan om protokollen på tal. Även om Larsson till Skoglund utlämnat protokoll med undantag av det vari läkarutlåtandet vore intaget, hade Skoglund, som syntes hysa särskilt intresse för läkarutlåtandet, sannolikt även i dylikt fall anfört klagomål. Det kunde ifrågasättas, om icke särskilda föreskrifter vore behövliga i ändamål att förebygga, att läkarutlåtande intoges i domstolsprotokoll i större omfattning än såvitt anginge läkarens slutliga sammanfattning av den tilltalades sinnesbeskaffenhet och förslag till behandling av denne. På grund av det anförda hemställde fångvårdsstyrelsen, att J. O. måtte låta bero vid vad i ärendet förekommit.

I en till fångvårdsstyrelsen avlåten skrivelse, vilken i avskrift tillställdes direktören Larsson, anförde jag därefter följande.

Med avseende å allmänna handlingars offentlighet gäller enligt § 2 mom. 2 tryckfrihetsförordningen såsom huvudregel, att envar svensk medborgare skall i den ordning i paragrafen vidare sägs äga fri tillgång till alla allmänna handlingar, som förvaras hos stats- eller kommunalmyndighet. I denna rätt gälla dock de inskränkningar, som äro särskilt angivna i lagen den 28 maj 1937 om inskränkningar i rätten att utbekomma allmänna handlingar, den s. k. sekretesslagen.

Enligt § 2 mom. 3 tryckfrihetsförordningen skall allmän handling, som ej enligt nyssnämnda lag skall hållas hemlig, hos stats- eller kommunalmyndighet, när det äskas, genast eller så snart det kan ske utlämnas för läsning och avskrivning på stället utan avgift eller i bestyrkt avskrift mot vederbörlig avgift.

I 14 § första stycket sekretesslagen stadgas bland annat, att handlingar,

vilka av läkare eller hos medicinalstyrelsen upprättats till utredning i mål eller ärende hos domstol, icke må, i vad de angå enskilds personliga förhållanden, utan hans samtycke till annan utlämnas tidigare än sjuttio år efter handlingens datum. Under viss i lagrummet angiven förutsättning skall dock utlämnande av dylik handling ske även utan sådant samtycke.

I andra stycket av samma paragraf heter det vidare, att om handling, som i första stycket avses, angår någons intagning, vård eller behandling å anstalt eller inrättning eller någons vård eller behandling av läkare annorstädes än å anstalt och grundad anledning finnes antaga, att genom handlingens utlämnande ändamålet med vården eller behandlingen skulle motverkas eller någons personliga säkerhet sättas i fara, må utlämnande vägras, ändock att enligt bestämmelserna i första stycket utlämnande bort ske.

Enligt 35 § sekretesslagen må handlingar innefattande domstols beslut i där anhängiggjort mål eller ärende samt protokoll och anteckningar, som förts vid fattande av sådant beslut, ej utlämnas förrän beslutet är i vederbörlig ordning avkunnat eller expedierat.

I 36 § samma lag stadgas, att om allmän underrätt handlagt mål inom stängda dörrar, må protokoll över sådan handläggning samt därvid till domstolen ingivna handlingar icke utan dess tillstånd utlämnas, innan målet blivit skilt från domstolens handläggning. När domstolen skiljer målet från sig, äger den förordna, att dylika protokoll och ingivna handlingar ej heller därefter må utlämnas förrän viss tid, i intet fall längre än sjuttio år, förflutit från dagen för förordnandet; därvid må dock, om det med hänsyn till målets beskaffenhet finnes lämpligt, föreskrivas, att utlämnande före den sålunda bestämda tidpunkten må ske med enskilda parters samtycke.

Motsvarande bestämmelser äro i samma lagrum givna med avseende å mål i hovrätt och hos högsta domstolen.

I 36 § sista stycket stadgas ytterligare följande: Protokoll i mål vid domstol, som i denna paragraf sägs, må ej hemlighållas på grund av andra stadganden i denna lag i vidare mån än som följer av 35 §.

Jämlikt 39 § skall vad i förevarande lag stadgas ej i annat fall än i 12 § första stycket eller 14 § andra stycket sägs lända till inskränkning i sökandes, klagandes och andra parters rätt att i mål och ärenden hos domstol eller annan myndighet utbekomma protokoll och andra handlingar.

Vad angår fallet Skoglund finner jag väl lika med fångvårdsstyrelsen, att Skoglund såsom förvarad undergår sådan vård och behandling, som avses i 14 § andra stycket sekretesslagen. Det torde också med hänsyn till i ärendet lämnade uppgifter finnas grundad anledning antaga, att utlämnande av ifrågavarande rannsakningsprotokoll till Skoglund skulle motverka ändamålet med hans vård och behandling. Det oaktat synes den av Larsson hävdade uppfattningen, att Skoglund skulle med stöd av sistnämnda lagrum kunna vägras att taga del av protokollen, vara felaktig.

Beträffande först protokollen utom det, i vilket läkarutlåtandet om Skoglunds sinnesbeskaffenhet intagits, är tillämpning av 14 § andra stycket utesluten redan av den anledningen, att fråga ej är om sådan handling, som i detta lagrum avses.

Rörande det femte av ifrågavarande sex protokoll, nämligen det i vilket läkarutlåtandet intagits, må framhållas följande. Utlåtande över verkställd rättspsykiatrisk undersökning är jämlikt 14 § sekretesslagen att anse såsom hemlig handling och får, på grund av stadgandet i paragrafens första stycke, i allmänhet icke utan den undersöktes samtycke till annan utlämnas. Enligt 14 § andra stycket, jämfört med 39 §, kan även utlämnande till den undersökte själv vägras, om det föreligger grundad anledning antaga att genom utlåtandets utlämnande ändamålet med den undersöktes vård eller behandling skulle motverkas eller någons personliga säkerhet sättas i fara. Saken kommer emellertid i ett annat läge, därest — såsom i förevarande fall skett — utlåtandet intages i rättens protokoll. Den omständigheten, att i rättegångsprotokollet intagits en hemlig handling, får nämligen enligt vad som framgår av 36 § sista stycket icke föranleda protokollets hemlighållande, utan blir protokollet även i den del innehållet utgöres av den hemliga handlingen offentligt, såvida icke målet handlagts inom stängda dörrar och domstolen, då den skilt målet från sig, meddelat förordnande enligt 36 § första stycket. Då i målet mot Skoglund sådant förordnande ej meddelats, följer av det nyss sagda, att jämväl det protokoll, i vilket läkarutlåtandet angående Skoglund intagits, är offentlig handling och att utlämnande av protokollet alltså icke kan vägras.

Ehuru jag således funnit, att Larsson misstolkat gällande lag och till följd därav förfarit felaktigt, låter jag emellertid med hänsyn till omständigheterna bero vid att delgiva Larsson mina ovan gjorda uttalanden.

Vad slutligen angår frågan, i vilken omfattning rättspsykiatriska utlåtanden böra intagas i domstolens protokoll, ansluter jag mig till den av strafflagberedningen uttalade meningen, att endast själva sammanfattningen av utlåtandet bör införas. I likhet med beredningen finner jag emellertid några särskilda föreskrifter i ämnet knappast vara av behovet påkallade.

3. Felaktigt förfarande vid föreläggande för fastighetsägare att söka lagfart.

Av handlingarna i ett genom klagomål av redaktören Anders Gersne i Västra Sönnarslöv, Kvidinge, härstädes anhängiggjort ärende inhämtas, bland annat, följande.

Den 17 januari 1940 beviljade inskrivningsdomaren i Västra Värends domsaga lagfart för klaganden å lägenheten Uthövdan Norregård 1[6] i Virestads socken, vilken lägenhet klaganden enligt köpekontrakt den 1 augusti 1938

med tillägg den 1 november samma år köpt av Oskar Vilhelm Håkansson och hans hustru.

Från nämnda fastighet försåldes av klaganden och avstyckades sedermera två tomter, vilka i jordregistret erhöllo beteckningarna Uthövdan Norregård 1^7 och 1^8. Fastställelse å dessa avstyckningar meddelades den 9 november 1940.

Sedan landsfiskalen Sigge Kirsten den 11 juni 1942 vid domsagans häradsrätt yrkat åläggande för klaganden att söka lagfart å Uthövdan Norregård 1^7 och 1^8, beslöt häradsrätten samma dag under ordförandeskap av notarien Sven Lindeborg att uppskjuta målet att åter förekomma inför häradsrätten den 24 september 1942, då det vid vite av 30 kronor skulle åligga klaganden att visa, att han senast den 23 september 1942 sökt lagfart å sistberörda två fastigheter.

Föreläggandet delgavs klaganden genom utdrag av häradsrättens dombok.

I en den 2 mars 1943 hit inkommen skrift anförde klaganden klagomål över att nämnda föreläggande givits honom, ehuru på grund av den honom förut beviljade lagfarten å Uthövdan Norregård 1^6 han haft lagfart även å ifrågavarande avstyckningar därifrån. Klaganden uppgav, att han, omedelbart efter det föreläggandet delgivits honom, i brev till kommissionären i domsagan meddelat, att klaganden hade lagfart å Uthövdan Norregård 1^6, och samtidigt översänt lagfartsbevis å nämnda fastighet jämte kartor över de avstyckade lägenheterna. Klaganden hade emellertid icke erhållit något svar å nämnda brev. Den 30 september 1942, alltså en vecka efter den dag föreläggandet skolat vara fullgjort, hade klaganden från en advokatbyrå i Malmö, som företrädde en person vilken köpt Uthövdan Norregård 1^8, erhållit ett brev med begäran om översändande till domarekansliet av klagandens egen fångeshandling till fastigheten ifråga, enär advokatbyrån från domarekansliet erhållit besked, att lagfart för köparen av fastigheten icke kunde beviljas, emedan klaganden själv ännu icke erhållit lagfart å sitt fång. Klaganden hade ånyo meddelat kommissionären, att han hade lagfart å Uthövdan Norregård 1^6, och tillika översänt sin fångeshandling till denna fastighet. Sedan klaganden underrättat advokatbyrån om förhållandet, hade advokatbyrån i skrivelse den 3 oktober meddelat klaganden att, om det förhölle sig så att Uthövdan Norregård 1^8 vore avstyckad från ett större område, varå klaganden tidigare erhållit lagfart, måste något misstag å domarekansliet föreligga, varför byrån skrivit till kansliet. Då klaganden därefter icke erhållit något svar å sina brev till kommissionären eller fått tillbaka sina till domarekansliet insända handlingar, hade klaganden ansett sig nödsakad att resa till Alvesta för att å kansliet taga reda på förhållandet och hämta sina handlingar. Vid besöket å kansliet hade klaganden fått det beskedet, att det hela berodde på misstag, vilket blivit uppklarat genom advokatbyråns mellankomst, varjämte klaganden återfått sina handlingar.

Huruvida det klaganden förelagda vitet blivit utdömt den 24 september hade klaganden ännu icke fått något besked om från domarekansliet. Genom det påtalade förfarandet hade klaganden lidit skada. Då klaganden vore bosatt i Kvidinge i Skåne, hade resan till Alvesta tagit tre dagar i anspråk. Klaganden yrkade därför att av den för förfarandet ansvarige utfå ersättning för mistad arbetsförtjänst samt utgifter för resan med tillhopa 150 kronor.

På anmodan inkom häradshövdingen i domsagan G. Lindwall med förklaring från Lindeborg ävensom med eget yttrande.

I den avgivna förklaringen anförde Lindeborg följande: Det av häradsrätten under Lindeborgs ordförandeskap den 11 juni 1942 givna föreläggandet för klaganden att söka lagfart å Uthövdan Norregård 1^7 och 1^8 hade berott på ett misstag, vilket senare upptäckts. Målet hade därför å uppskovsdagen den 24 september 1942 avskrivits. Till grund för föreläggandet hade legat en förteckning, som häradshövdingen i domsagan upprättat vid en av honom och Lindeborg verkställd motläsning av fastighetsboken och mantalslängden för Virestads socken. I de fall, där bokens och längdens uppgifter varit olika, hade å en förteckning uppförts alla nya fastighetsägare, som icke sökt lagfart. Denna motläsning hade utförts mycket omsorgsfullt. Vid tiden för motläsningen hade Uthövdan Norregård 1^7 och 1^8 icke varit särskilt lagfarna och därför icke upplagda å särskilt upplägg i fastighetsboken. Dessa fastigheter hade då antagits utgöra avstyckningar, som gjorts i samband med en överlåtelse. Klaganden hade emellertid haft lagfart å stamfastigheten och sålunda icke varit lagfartspliktig för de avstyckade fastigheterna. Vid häradsrättens sammanträde den 11 juni 1942 hade i samförstånd med vederbörande åklagare givits åtskilliga lagfartsföreläggande på grund av nämnda förteckning. Föreläggandena hade gjorts på sätt tidigare skett i domsagan. I samband med utskrivningen av protokollet hade uppgifterna kontrollerats utom i några fall. Anledningen till den ofullständiga kontrollen hade varit, att arbetsförhållandena på kansliet under senare hälften av juni månad 1942 varit sådana, att tiden icke tillåtit ännu en genomgående kontroll av alla uppgifter. Personalen på kansliet hade vid nämnda tid haft övertidsarbete dagligen. Misstaget vore beklagligt och Lindeborg finge givetvis ersätta klaganden de kostnader, som föreläggandet kunde hava åsamkat honom. Resan till Alvesta, som klaganden företagit den 10 oktober 1942, syntes emellertid omotiverad. En telefonpåringning till kansliet hade varit fullt tillräcklig, för att klaganden skulle kunnat erhålla klart besked i saken. Av advokatbyråns brev den 3 oktober framginge för övrigt, att klaganden åtminstone vid mottagandet av detta brev erhållit kännedom om att ett misstag förelåg. Klagandens uppgifter om sin korrespondens med domsagans kommissionär vore oriktiga. Av det andra brevet, dagtecknat den 2 september, framginge näm-

ligen, att klaganden icke väntat något svar å detsamma, i det han däri uppgivit, att han skulle ringa senare och inhämta besked. Klaganden hade emellertid icke uppringt kansliet i denna sak. Dessa omständigheter utgjorde enligt Lindeborgs mening belägg för att klagandens resa till Alvesta den 10 oktober varit onödig. Även om klaganden behövt resa till Alvesta, kunde Lindeborg icke vitsorda skäligheten av det fordrade beloppet för resa och förlorad arbetsförtjänst under tre dagar, 150 kronor. Enligt Lindeborgs mening vore detta krav oskäligt. Tågförbindelserna mellan Kvidinge och Alvesta vore nämligen sådana, att klaganden kunde avresa från Kvidinge till Alvesta och återvända hem samma dag. Klaganden hunne därvid göra uppehåll i Alvesta mellan klockan 10 och 13,40, d. v. s. under så gott som hela den tid kansliet hölles öppet för allmänheten. Lindeborg kunde därför såsom i och för sig skäligt icke vitsorda annat än ersättning för resa Kvidinge—Alvesta, tur och retur i tredje klass med snälltågstillägg, samt förlorad arbetsförtjänst under en dag. Då han emellertid icke kunde finna att klaganden behövt resa till Alvesta, bestrede han att klaganden tillskyndats skada genom det oriktiga föreläggandet. Lindeborg hemställde därför, att J. O. måtte lämna klagomålen utan vidare åtgärd.

Vid förklaringen var fogat ett den 2 september 1942 dagtecknat brev från klaganden till kommissionären i domsagan, i vilket brev klaganden anhöll om upplysning, huruvida av honom insända handlingar vore tillfyllest för beviljande av lagfart å ovannämnda avstyckningar, samt slutligen förklarade sig skola om ett par dagar ringa och inhämta besked.

Lindwall anförde i sitt yttrande, med vitsordande av riktigheten av de av Lindeborg lämnade uppgifterna, följande: I juni 1942 hade i domsagan givits åtskilliga lagfartsföreläggande. Detta hade skett i avsikt att de nya fastighetsböckerna, vilkas uppläggande nalkats sin fullbordan, skulle, såvitt möjligt, fullständigt och riktigt återgiva äganderättsförhållandena beträffande fastigheterna i domsagan. Särskilt hade föreläggandena gällt en hel del fastigheter, som bytt ägare för flera tiotal år tillbaka utan att hava lagfarits för de ny ägarna. I fråga om sättet för föreläggandena hade nog i regel den praxis tillämpats, att dessa, i likhet med föreläggande för dödsbo att inkomma med bouppteckning, givits utan föregående stämning. I allmänhet hade dock fastighetsägaren förut genom nämndemannen i hans socken uppmanats att fullgöra sin skyldighet att söka lagfart. Lindwall ville dock framhålla, att tidigare ytterst få lagfartsföreläggande givits i domsagan. Någon olägenhet av det tillämpade sättet för lagfartsföreläggande hade tidigare icke yppats, men riktigare vore givetvis, att föreläggande gåves först sedan fastighetsägaren efter stämning till häradsrätten lämnats tillfälle att yttra sig i frågan. Själv hade Lindwall aldrig givit något lagfartsföreläggande, och han förmenade, att ordföranden i häradsrätten ensam vore ansvarig för de beslut häradsrätten under hans ordförandeskap meddelade.

Klaganden avgav påminnelser, varefter Lindeborg på anmodan inkom med nytt yttrande, däri han anförde följande: Klaganden hade icke i något av sina två första brev till kommissionären påpekat, att han redan hade lagfart. I sitt första brev hade klaganden anhållit om lagfart på grund av bifogad karta över avstyckningarna Uthövdan Norregård 1[7] och 1[8]. Kommissionären hade företett handlingarna för Lindeborg och erhållit besked att lagfart icke kunde beviljas, eftersom fångeshandling saknades. Att handlingarna insänts i anledning av lagfartsföreläggande hade Lindeborg icke observerat då, och det hade ju ej heller framgått av klagandens brev. Innan kommissionären hunnit besvara klagandens första brev, hade han erhållit brevet av den 2 september 1942, i vilket brev klaganden anhöll om upplysning om handlingarna voro tillräckliga för lagfart. Kommissionären hade underlåtit besvara detta brev, eftersom klaganden lovade återkomma per telefon. Hade klaganden ringt till kansliet i saken såsom han uppgivit sig skola göra, skulle misstaget hava upptäckts i början av september månad. Nu hade misstaget icke upptäckts förrän någon dag före den 24 september, då målet avskrivits. Eftersom nämndemännen i domsagan i regel hade allmänhetens lagfarter om hand, hade de erhållit meddelanden om häradsrättens beslut angående föreläggandena. I de fall detta icke skett hade vederbörande underrättats per brev eller telefon. Anledningen till att klaganden icke erhållit sådant besked hade varit, att han enligt för Lindeborg tillgängliga uppgifter skulle vara bosatt i den socken, i vilken fastigheterna voro belägna. Lindeborg hade då icke haft anledning antaga annat än att klaganden skulle erhålla besked i saken av nämndemannen för socknen. När advokatbyrån erhållit det felaktiga beskedet att klaganden icke hade lagfart kunde Lindeborg icke erinra sig. Det kunde i varje fall icke hava skett senare än den 23 september 1942. Först i brev den 1 oktober 1942 hade klaganden påpekat, att han redan hade lagfart på ifrågavarande avstyckningar. Med anledning av sistnämnda brev hade kommissionären omedelbart underrättat advokatbyrån om rätta förhållandet. Slutligen anförde Lindeborg, att han vore villig ersätta klaganden ett skäligt belopp för hans resa till Alvesta. Då Lindeborg ansåge, att klaganden i sådant hänseende måste anses skäligen gottgjord med 50 kronor, hade han tillställt honom detta belopp.

Vid ärendets slutliga avgörande gjorde tjänstförrättande justitieombudsmannen Rudewall följande uttalanden.

Enligt 2 § kungl. förordningen den 16 juni 1875 angående lagfart å fång till fast egendom skall lagfart sökas å landet sist å den inskrivningsdag, som infaller näst efter sex månader sedan fånget skedde.

I 3 § heter det att, om lagfart ej sökes inom den i 2 § stadgade tid, äge rätten, på framställning av allmänna åklagaren eller av den, vars rätt är

beroende därpå att lagfarten sker, genom vite tillhålla den försumlige att fullgöra sitt åliggande.

Det ligger i sakens natur att, innan föreläggande vid vite enligt nämnda stadganden gives, den, mot vilken föreläggandet riktas, skall beredas tillfälle att yttra sig över det yrkande, som framställes mot honom. I många fall kan domstolen utan hörande av den uppgivne fastighetsägaren icke äga tillräcklig kunskap om, huruvida skyldighet för denne att omedelbart söka lagfart å sitt fång föreligger. Jag erinrar särskilt om de fall, då fastighet tillfallit personer genom arv eller testamente. Innan arvskifte ägt rum äro ju enskilda dödsbodelägare icke skyldiga att söka lagfart å i boet befintlig fastighet, om för lottens bestämmande bodelning eller skifte erfordras. Beträffande testamentstagare skall tid för lagfarts sökande icke i något fall börja löpa, innan testamentet blivit ståndande. Med hänsyn härtill är det av största vikt att, innan föreläggande gives, vilket icke får ske utan yrkande därom av allmän åklagare eller vederbörande sakägare, fastighetsägaren beredes tillfälle att yttra sig över det framställda yrkandet. Sådant yrkande torde kunna framställas i ansökningsväg utan anlitande av stämningsförfarande.

I sin i 1912 års ämbetsberättelse intagna utredning angående lagskipningens tillstånd anmärkte också dåvarande J. O., att en häradsrätt på framställning av allmän åklagare ålagt två personer att inom viss tid efter delgivning av häradsrättens beslut vid vite söka lagfart å angiven fastighet, utan att, såvitt domboken utvisade, tillfälle lämnats dem att yttra sig över åklagarens framställning.

Härjämte må anföras, att enligt J. O:s ämbetsberättelse 1926 sid. 156 o. f. hovrätten över Skåne och Blekinge genom utslag den 12 juni 1925, däri Kungl. Maj:t enligt utslag den 17 mars 1926 ej funnit skäl göra ändring, efter av J. O. anbefallt åtal dömt en t. f. domhavande för fel i domarämbetet till böter bland annat för det en häradsrätt under hans ordförandeskap meddelat föreläggande vid vite för delägarna i ett antal dödsbon att söka lagfart å fastigheter, som upptagits i vid häradsrätten registrerade bouppteckningar, utan att framställning därom gjorts av allmän åklagare eller enskild sakägare och utan hörande av de dödsbodelägare, åt vilka föreläggande givits. Genom samma utslag blev även häradshövdingen i domsagan, då föreläggandena tillkommit på initiativ av honom och behandlats i enlighet med av honom givna föreskrifter, dömd till ansvar för tjänstefel.

I förevarande fall har Västra Värends domsagas häradsrätt under ordförandeskap av Lindeborg den 11 juni 1942 på framställning av allmän åklagare förelagt klaganden vid vite att söka lagfart å två från den för honom tidigare lagfarna fastigheten Uthövdan Norregård 1[6] avstyckade fastigheter, utan att klaganden före beslutets meddelande beretts tillfälle att yttra sig över åklagarens yrkande. I enlighet med vad jag ovan anfört har

häradsrätten härigenom förfarit felaktigt. Av vad i ärendet förekommit har också framgått, att det i förevarande fall skulle hava varit av största betydelse, att klaganden blivit hörd i saken. Hade så skett, skulle nämligen utan tvivel genast hava klarlagts, att någon skyldighet för klaganden att söka lagfart å de avstyckade fastigheterna icke förelåg. På grund av vad sedermera upplystes blev också ärendet rörande ifrågavarande föreläggande å den dag, till vilken ärendet uppskjutits, av häradsrätten avskrivet.

Då klaganden efter insändandet av sina lagfartshandlingar ej fått något besked från domarekansliet om utgången av det mot honom upptagna ärendet, har han blivit oviss i fråga om lagfarten å fastigheterna och om utgången av ärendet. Denna ovisshet har uppenbarligen icke minskats genom meddelandet från advokatbyrån, att ett misstag från domarekansliets sida tycktes föreligga. Det synes mig därför förklarligt, att klaganden slutligen ansett sig nödsakad att personligen inställa sig å domarekansliet i Alvesta för att få förhållandena klarlagda.

Inställelsen å domarekansliet har åsamkat klaganden vissa kostnader och han kan därigenom hava gått miste om arbetsförtjänst. Med hänsyn till det felaktiga lagfartsföreläggandet, för vilket Lindeborg är ansvarig, synes det mig icke mer än rimligt, att klaganden för därav föranledd skada och för kostnader å ärendet härstädes beredes ersättning av Lindeborg med skäligt belopp.

Enligt vad Lindeborg upplyst har han emellertid numera till klaganden såsom ersättning översänt 50 kronor. Då detta belopp med hänsyn till inhämtade upplysningar om tågförbindelser och resekostnader vid ifrågakomna tid synes mig utgöra skälig ersättning till klaganden i ovannämnda hänseenden, låter jag bero vid mina nu gjorda uttalanden.

De sålunda gjorda uttalandena upptog J. O. i en till Lindeborg avlåten skrivelse, varav avskrift tillställdes häradshövdingen Lindwall för kännedom.

4. Centralt ämbetsverk har till föreståndare för en under verket lydande förläggning för utlänningar utsett en svåger till verkets chef. Fråga huruvida den sistnämnde utövat obehörig påverkan vid tjänstens tillsättande samt sedermera vid tillsynen över tjänstinnehavarens fullgörande av sina åligganden.

Den berättelse, som riksdagens revisorer den 15 december 1941 avgåvo rörande av dem samma år verkställd granskning, innehöll en redogörelse för vissa av revisorerna uppmärksammade förhållanden å de vid Långmora och Smedsbo anordnade förläggningarna för omhändertagna utlänningar. Revisorerna fram-

ställde bland annat anmärkningar i olika avseenden mot skötseln av Långmoraförläggningen och mot socialstyrelsens tillsyn över denna förläggning.

I anledning av revisorernas uttalanden rörande nämnda förläggningar avgav socialstyrelsen efter vederbörlig remiss två särskilda utlåtanden den 15 januari 1942. Det ena av dessa avsåg anmärkningarna beträffande Långmoraförläggningen och socialstyrelsens tillsyn över densamma. I socialstyrelsens behandling av remissärendet i dessa delar deltog icke styrelsens chef, t. f. generaldirektören K. J. Höjer, detta av den anledning att en svåger till honom, fil. lic. Bengt Söderberg, varit föreståndare för sistnämnda förläggning under den tid anmärkningarna avsågo. Däremot avgav Höjer personligen yttrande i saken.

I statsutskottets utlåtande den 12 juni 1942 (nr 174) i anledning av statsrevisorernas berättelse gjordes beträffande Långmoraförläggningen och därmed sammanhängande frågor intet särskilt uttalande.

Då utskottets utlåtande behandlades i riksdagen förekom i första kammaren debatt angående de av statsrevisorerna påtalade förhållanden, varom nu är fråga. Därvid berördes bland annat *dels* det förhållandet, att en nära släkting till Höjer av socialstyrelsen förordnats till föreståndare för Långmoraförläggningen, *dels ock* den omständigheten att Höjer enligt uppgift inhiberat en skriftlig admonition till Söderberg från överinspektören för utlänningsförläggningarna. Av flera talare, däribland utskottets ordförande, framhölls, att J. O. borde upptaga saken till granskning och verkställa erforderliga undersökningar samt därefter vidtaga de åtgärder, som han kunde finna påkallade.

I andra kammaren föranledde statsrevisorernas anmärkningar i nu ifrågavarande del intet anförande.

Sedan frågan sålunda blivit slutbehandlad av riksdagen, fann jag mig — närmast i anledning av vad under debatten i första kammaren uttalats — böra verkställa undersökning, huruvida Höjer vid socialstyrelsens anställande av Söderberg som föreståndare för Långmoraförläggningen och sedermera i fråga om styrelsens tillsyn över Söderbergs skötsel av förläggningen sökt utöva någon obehörig påverkan.

För detta ändamål höll jag ingående förhör med Höjer, hans ställföreträdare byråchefen Ernst Bexelius, dåvarande överinspektören för utlänningsförläggningarna byråchefen Kurt Bergström, byrącheferna Bertil Nyström och Ali Berggren, t. f. byrącheferna Tor Jerneman och Anders Twengström, t. f. byrådirektören Sten Ringenson, sekreteraren Olov Wiman, amanuensen Sten Larson samt föreståndaren för Smedsboförläggningen fil. mag. Gustaf Uhr. Flera av de nämnda, däribland Höjer, blevo hörda vid två olika tillfällen.

Ovan omförmälda skriftliga admonition till Söderberg var med därå gjord påskrift av följande lydelse:

"Kungl. socialstyrelsen

Ej exp. G. dir. Höjer motsatt sig skrivelsen 28/9 40 KBm.

Till

Föreståndaren för Långmora förläggning för utlänningar
Herr Doktor B. Söderberg,
Långshyttan.

Med skrivelse den 27 ds har Ni överlämnat räkning å vissa resor. Med anledning härav får jag anmoda Eder inkomma med närmare redogörelse, på vilkens uppdrag samt i vilket syfte eller under vilka omständigheter resan företagits, ävensom efter vilka grunder reseersättningen beräknats.

Jag vill vidare meddela, att föreståndare eller annan befattningshavare å utlänningsförläggning icke äger företaga tjänsteresa, att gäldas av statsmedel, annat än på beslut av socialstyrelsen eller efter särskilt tillstånd av överinspektören för utlänningsförläggningar. Där anträdandet av resa ej tål uppskov, må föreståndare eller på hans uppdrag annan befattningshavare å utlänningsförläggning företaga resan, men skall i sådant fall anmälan om resans syfte omedelbart göras till överinspektören.

Enligt inkommen räkning har Ni för anstaltens räkning inköpt cykel, som debiterats socialstyrelsens under händer varande anslag. Ehuru väl inköpet av cykel i och för sig ej giver anledning till anmärkning, eftersom inköpet varit behövligt och ägnat medföra besparingar, vill jag emellertid bringa i erinran, att inköp av inventarier, vilka inköp äro avsedda att debiteras nämnda anslag, ej få ske utan överinspektörens tillstånd. I förevarande fall hade sådant tillstånd uppenbarligen utan olägenhet kunnat avvaktas.

Vid min inspektion den 25 ds lämnade förhållandena i lägerbarackerna rum för erinran. Krav på snygghet och ordning voro icke behörigen tillgodosedda. Såsom jag vid inspektionen anmärkte, böra icke behövliga sängkläder uppläggas i förråd. I övrigt bör större snygghet iakttagas. Vidare synes det önskvärt, att byggnadsarbetena nu bringas till definitiv fullbordan och att den prägel av provisorium, som härutinnan råder, bringas under stabilare förhållanden.

Jag vill i sammanhanget erinra, att jag vid den näst senaste inspektionen å Långmora (den 16 augusti) föreskrev, att anordningar skulle träffas att genom brädfodring runt långbarackens fot söka minska risken för golvdrag under den kalla årstiden. Jag anhåller om yttrande, när denna anordning kan genomföras. Kostnaderna för inköp av nödig materiel torde debiteras socialstyrelsen.

I lokaler, där de intagna kunna vistas under fritid, synas krav på elementär trevnad knappast vara tillräckligt tillgodosedda, särskilt i betraktande av den mörkare årstidens förlängda vistelse inomhus under fritid. Med anledning härav får jag anmoda Eder att söka utreda vad som i sådant hänseende kan åtgöras å förläggningen, givetvis inom en begränsad kostnadsram. Därest Ni skulle finna, att ett sådant förslag icke kan uppgöras utan sakkunnig medverkan, så bemyndigas Ni härigenom att för ändamålet disponera ett belopp ej översti-

gande 75 kronor. Det lärer näppeligen behöva påpekas, att de anordningar för trevnad, som kunna ifrågakomma, i intet avseende få präglas av lyx.

Det har för mig uppgivits, att Ni vid olika tillfällen meddelat föreskrifter rörande utspisningen. Under erinran att spisordningens fastställande väsentligen ankommer på Långmora-anstaltens styrelse, får jag slutligen anmoda Eder härom avgiva förklaring.

Stockholm den 28 september 1940.

Kurt Bergström.
Avdelningen för utlänningsförläggningar."

Vid de av mig hållna förhören förekom — förutom annat som jag här uteslutit för att redogörelsen icke skall bliva alltför lång — följande.

Byråchefen Bergström lämnade följande upplysningar: Söderbergs företrädare som föreståndare för Långmoraförläggningen, S. Hörvallius, hade på försommaren 1940 blivit uppsagd från befattningen, enär han på grund av bland annat bristande språkkunskaper visat sig icke vuxen densamma. Någon kortare tid efter uppsägningen, innan Bergström hunnit undersöka frågan om lämplig efterträdare till Hörvallius, hade Höjer för Bergström nämnt, att han hade en lämplig kandidat, nämligen Söderberg. I förbigående hade Höjer omtalat, att Söderberg vore hans svåger. Höjer hade upplyst Bergström om Söderbergs akademiska examina samt hade för Bergström företett ett för Söderberg utfärdat tjänstgöringsbetyg från folkhögskolan i Gamleby. Höjer hade tillika framhållit Söderbergs språkkunskaper. Tjänstgöringsbetyget hade innehållit mycket superlativa vitsord. Enligt vad Bergström sedermera inhämtat vore det emellertid vanligt, att tjänstgöringsbetyg från folkhögskolor och andra dylika anstalter innehölle sådana vitsord. Höjer hade framhållit, att Söderberg vore synnerligen lämplig för befattningen. Vid tiden ifråga hade Söderberg varit inkallad i beredskapstjänst såsom värnpliktig sergeant. Höjer hade icke omtalat, att Söderbergs anställning vid folkhögskolan definitivt upphört och att Söderberg icke längre hade någon civil befattning att falla tillbaka på. Bergström hade av allt bibragts den uppfattningen, att Söderberg vore just rätte mannen. Frågan om Söderbergs anställande hade icke behandlats vid något sammanträde. Bergström hade låtit uppsätta ett protokoll i saken. I enlighet med arbetsordningen för socialstyrelsen hade i protokollet såsom i beslutet deltagande antecknats Höjer, Bergström såsom föredragande samt Bexelius i egenskap av lagbyråchef. Detta protokoll hade enligt vad Bergström ville minnas sänts upp till Höjer för att han därå skulle teckna sitt signum. Bergström hade då icke tänkt på att Höjer på grund av sitt svågerskap till Söderberg icke borde befatta sig med saken. Efter mottagandet av protokollet hade emellertid Höjer genast ringt upp Bergström och påpekat, att Höjer icke lämpligen borde stå såsom beslutande utan att generaldirektörens ställföreträdare, Bexelius, finge rycka in i Höjers ställe. Samtidigt med att Bexelius därefter antecknats som beslutande hade Ringenson antecknats

närvarande såsom lagbyråchef. Bergström hade icke vare sig nu eller tidigare med någon inom socialstyrelsen diskuterat frågan, huruvida Söderberg skulle antagas eller icke. Långt efteråt hade det kommit till Bergströms kännedom, att föreståndaren för Smedsboförläggningen, Uhr, önskat ifrågakomma och att han hos Höjer anmält sig såsom aspirant å befattningen. Höjer hade emellertid aldrig för Bergström omtalat detta.

Beträffande ovanintagna den 28 september 1940 dagtecknade skrivelse, som Bergström haft för avsikt att tillsända Söderberg, uppgav Bergström att han, som då hade sitt arbetsrum i annan fastighet än socialstyrelsens, med bud sänt skrivelsen till Höjer jämte ett skriftligt meddelande av följande lydelse:

"Härmed ett officiellt 'skällebrev' till Söderberg. Det är ju hållet i rätt amper ton, men uppenbart är att Söderberg knappast har tillräcklig förtrogenhet med statsförvaltningens strama ordning.

Brevet expedieras i allt fall inte med mindre Du med 'vidi' på bilagda koncept givit Din sanktion.

Kbm."

Skrivelsen och meddelandet, uppgav Bergström vidare, hade efter någon timma återkommit till Bergström, och meddelandet hade då varit försett med följande av Höjer gjorda påskrift:

"Är synnerligen angelägen att icke detta efter min mening mycket olyckligt formulerade brev avsändes. Önskar ett samtal.

28/9 40

KJH."

Bergström förklarade, att han uppfattat denna Höjers påskrift som "en avi, vilken det skulle varit illojalt mot ämbetsverket att icke rätta sig efter". Något samtal i saken hade icke sedermera förekommit mellan Höjer och Bergström. Saken hade "dött bort". Emellertid hade Bergström senare under hand muntligen gjort de erinringar och givit de instruktioner, som skrivelsen innehållit. Dylika under hand givna erinringar hade dock icke samma verkan som en officiell skrivelse. Enligt Bergströms mening hade Höjer varit angelägen om att reprimanden icke skulle få den tyngd, som den skulle erhållit i form av en sådan skrivelse.

Bergström uppgav vidare: Då förläggningen å Långmora i december 1940 skulle inspekteras av Bergström och Bexelius, hade Höjer förklarat, att han skulle medfölja på resan. Någon framställning därom hade från Bergströms sida icke gjorts. Under inspektionen hade Höjer emellertid förhållit sig passiv och icke blandat sig i den av Bergström och Bexelius ledda undersökningen. Höjer hade frågat dem, om de kände sig besvärade av att Höjer vore närvarande vid förhöret, och hade sagt att han i så fall ville avlägsna sig. Då varken Bergström eller Bexelius kände sig i någon mån påverkad av Höjers närvaro, hade de ej motsatt sig, att Höjer skulle stanna kvar.

Byråchefen Bexelius uppgav följande: När det gällt att få en ny förestån-

dare för Långmora, hade det visat sig mycket svårt att finna någon lämplig kandidat. Höjer hade vid något tillfälle för Bexelius nämnt, att han hade en svåger, Söderberg, som var folkhögskollärare och fyllde de formella fordringar, som borde uppställas beträffande tjänsten ifråga. Bexelius hade svarat Höjer, att Söderberg borde skicka in ansökningshandlingar. Huruvida Höjer särskilt framhållit Söderberg såsom lämplig för platsen kunde Bexelius nu icke bestämt erinra sig, men han hade i varje fall utgått från att Höjer ansett Söderberg lämplig. Sedan handlingarna insänts, hade Bexelius och Bergström tagit del därav och tillsammans med Höjer diskuterat saken. Därvid hade Bexelius och Bergström varit ense om att Söderberg borde erhålla befattningen. Det hade redan då stått klart, att Höjer icke skulle deltaga i beslutet. Huruvida Bexelius diskuterat frågan med den tredje i beslutet deltagande, nämligen Ringenson, kunde Bexelius icke nu bestämt uppgiva, men han utginge från såsom givet att så skett.

Vidkommande inspektionen på Långmora i december 1940 uppgav Bexelius, att han bett Höjer medfölja på resan. Höjer hade förut givit tillkänna, att han ej tänkte resa med, och även efter Bexelius' framställning till en början vidhållit denna ståndpunkt. Bexelius ville särskilt framhålla, att han bett Höjer medfölja, dels därför att han icke uppfattat de framförda anmärkningarna mot Söderberg såsom alltför allvarliga, dels också med hänsyn till den personliga inställning, som Bergström ådagalagt i fråga om samarbete med Bexelius. Höjer hade under inspektionen icke på något sätt ingripit i Bexelius' och Bergströms åtgöranden.

Bexelius ville som ett allmänt omdöme framhålla, att han aldrig funnit att Höjer på något sätt velat vare sig förhindra eller försvåra kontrollen över Söderberg i hans egenskap av föreståndare för förläggningen. Höjer hade tvärtom, även i Bexelius' närvaro, vid flera tillfällen för Bergström framhållit önskvärdheten av att Bergström gjorde täta inspektionsresor till Långmora — helst var 14:e dag — så att Bergström i detalj kunde följa allt vad som försigginge på förläggningen. Höjer hade med andra ord önskat att Bergström, med tanke på den ytterst ömtåliga sak som handhavandet av utlänningsförläggningar innebure, skulle i detalj giva föreskrifter för föreståndarna om vad de hade att iakttaga i olika hänseenden.

T. f. byrådirektören Ringenson berättade: Ringenson hade deltagit i beslutet om Söderbergs antagande till föreståndare för förläggningen. Varken vid tiden för beslutet eller dessförinnan hade Ringenson med någon annan befattningshavare i socialstyrelsen diskuterat kandidatfrågan. Ringenson hade icke haft någon kännedom om saken förrän han av Bexelius blivit upplyst om att Bexelius på grund av jäv för Höjer måste träda in i Höjers ställe och att Ringenson därför skulle antecknas såsom deltagande i beslutet i egenskap av fungerande lagbyråchef. Ringenson hade icke då reflekterat över frågan, huruvida med hänsyn till Söderbergs släktskap till verkets chef platsen lämpligen bort ledigförklaras. Ringenson hade icke tagit del av Söderbergs ansök-

ningshandlingar. Han hade nämligen fått den uppfattningen, att det redan varit bestämt, att Söderberg skulle antagas, och att Ringensons tillkallande betingats uteslutande av formella skäl.

Vidare uppgav Ringenson: Vid plenisammanträde i socialstyrelsen i anledning av vad statsrevisorerna i sin berättelse anmärkt beträffande Långmoraförläggningen hade Jerneman framhållit önskvärdheten och behovet av en kompletterande utredning beträffande Söderbergs handlande i vissa avseenden. Därvid hade Jerneman åsyftat såväl frågan om Söderbergs av statsrevisorerna påtalade olovliga frånvaro från förläggningen som ock vissa framkomna, under överläggningarna berörda anmärkningar avseende Söderbergs handhavande av vissa medel, som han i egenskap av förläggningens föreståndare fått mottaga. Under diskussionen hade i anledning härav någon av ledamöterna, vilken kunde Ringenson icke med bestämdhet erinra sig, förklarat, att en ytterligare utredning knappast kunde ske i annan form än polisutredning. En sådan utredning hade emellertid vederbörande för sin del ansett olämplig. Sedermera hade Ringenson fått i uppdrag av styrelsen att söka närmare utreda, i vilken utsträckning Söderberg utan tillstånd varit frånvarande från förläggningen. Något särskilt beslut rörande anmärkningarna om medelsförvaltningen hade, såvitt Ringenson nu kunde erinra sig, icke fattats. Anmärkningarna hade avsett dröjsmål med redovisning av jämförelsevis obetydliga belopp. Ringenson hade för sin del funnit, att vad som i detta avseende framkommit icke givit vid handen, att Söderberg gjort sig skyldig till förskingring. Vid ett tillfälle hade Höjer å Jernemans tjänsterum med Jerneman och Ringenson diskuterat ifrågavarande sak. Av Höjers yttranden hade framgått, att Höjer känt sig pinsamt berörd inför utsikten att polisutredning skulle komma till stånd. Jerneman och Ringenson hade för Höjer förklarat, att polisutredning endast omnämnts såsom en möjlig utväg, som dock nu avförts från diskussionen. Då Ringenson i huvudsak avslutat den honom anförtrodda utredningen, hade Höjer telefonerat till Ringenson och hade därvid Söderbergs frånvaro varit på tal. Närmast hade berörts frågan, i vad mån på resultatet av utredningen kunde grundas ett mera bestämt omdöme rörande omfattningen av Söderbergs frånvaro. Vidare uppgav Ringenson på fråga, att sedan förslag till socialstyrelsens förklaring i ärendet framlagts och Berggren och några andra ledamöter av styrelsen förklarat sig skola avgiva ett särskilt yttrande, hade Höjer icke fört detta förhållande på tal med Ringenson.

T. f. byråchefen Jerneman uppgav följande: Vid plenisammanträde i socialstyrelsen hade Jerneman framkastat såsom en tänkbar och naturlig utväg att låta Söderbergs handlande i vissa avseenden, däribland frågan om hans olovliga frånvaro från förläggningen, bliva föremål för polisutredning. Något yrkande härom hade Jerneman dock icke framställt. Vad som föranlett tanken på polisutredning hade varit behovet av full klarhet icke blott i sistnämnda fråga utan även beträffande vissa framkomna, under överläggningar-

na berörda anmärkningar avseende Söderbergs handhavande av åt honom i egenskap av förläggningsföreståndare anförtrodda medel. Styrelsen hade sedermera uppdragit åt Ringenson att söka närmare utreda frågan, i vilken omfattning Söderberg olovligen varit frånvarande. De beträffande medelsförvaltningen framkomna anmärkningarna, som gällt mera bagatellartade belopp, hade icke föranlett något formellt beslut av styrelsen. Frågan hade "dött bort". Innan Ringenson ännu fått ovanberörda utredningsuppdrag och alltså spörsmålet på vilket sätt utredningen skulle verkställas ännu icke lösts, hade Höjer en kväll telefonerat till Jerneman och diskuterat fallet Söderberg. Höjer, som icke deltagit i styrelsens sammanträde under behandlingen av anmärkningarna mot Söderberg, hade tydligen hyst den uppfattningen, att Jerneman vid sammanträdet yrkat på polisutredning. Höjer hade verkat pinsamt berörd inför utsikten av sådan utredning och hade framhållit, att beslut därom skulle giva ytterligare näring åt angreppen i pressen mot Söderberg, Höjer och socialstyrelsen. Dagen efter telefonsamtalet hade Höjer besökt Jerneman å hans tjänsterum i huset med adress Torsgatan 4. Den huvudsakliga anledningen till besöket hade tydligen varit att Höjer velat diskutera fallet Söderberg med såväl Jerneman som Ringenson, vilken senare hade sitt tjänsterum bredvid Jernemans. Höjer och Jerneman hade från Stocksund, där båda vore bosatta, haft sällskap upp till Jernemans tjänsterum. Efter framkomsten hade på Höjers begäran Ringenson tillkallats, varefter Höjer ånyo framhållit sin syn på saken. Höjer hade då på nytt mot förslaget om polisutredning anfört, att beslut därom skulle giva anledning till ny presskampanj och att Höjer ansåge sig vara utsatt för personlig förföljelse från vissa tidningars och tidningsmäns sida. Jerneman hade förklarat för Höjer, att Jerneman visserligen yrkade på en grundlig utredning men att han icke ansåge polisutredning såsom enda alternativet för åstadkommande av en dylik utredning. På direkt fråga, huruvida Höjers yttranden vid tillfället inneburit påtryckning på Jerneman och Ringenson att avstå från tanken på polisutredning, uppgav Jerneman, att så finge anses hava varit fallet. Samtalet hade slutat med att Jerneman förklarat, att ehuru saken vore allvarlig för Höjer, kunde Jerneman och Ringenson icke frångå kravet på en objektiv och förutsättningslös utredning.

På ytterligare frågor uppgav Jerneman vidare: Sedan av Bexelius och Bergström uppsatt förslag till socialstyrelsens yttrande över statsrevisorernas anmärkningar delgivits styrelsens övriga ledamöter, hade Jerneman jämte flera andra av ledamöterna under hand tillkännagivit sin avsikt att reservera sig och även framlagt en reservation, vars avfattning dock icke var slutgiltigt bestämd. I reservationen hade bland annat framhållits, att de frågor styrelsen i förevarande ärende haft till behandling varit svåra att utreda under den knappt tillmätta remisstiden och att bland annat på denna grund reservanterna icke kunnat taga närmare ställning till vissa av de behandlade spörsmålen. Sedan det kommit till Höjers kännedom, att Jerneman och flera

andra av styrelsens ledamöter tänkte reservera sig på sätt nyss angivits, hade Höjer vid flera telefonsamtal med Jerneman tagit upp saken till diskussion. Höjer, som uttryckt sin ledsnad över att styrelsens blivande yttrande skulle komma att åtföljas av reservation, hade mot innehållet i det framlagda reservationsförslaget framställt vissa invändningar och därvid särskilt påpekat, att styrelsens samtliga ledamöter fått så fullständiga och uttömmande uppgifter, att ledamöterna bort kunna taga en bestämd och slutgiltig ståndpunkt till samtliga ifrågavarande anmärkningar. Höjers hänvändelser till Jerneman och andra ledamöter hade bidragit till att reservationens preliminära utformning vid den slutliga avfattningen erhållit en något ändrad lydelse, vilken dock icke inverkat på reservationens sakliga innehåll.

Byråchefen Berggren lämnade i fråga om vad som förekommit vid det förut omtalade plenisammanträdet i socialstyrelsen på av mig framställda frågor uppgifter överensstämmande med Jernemans. På ytterligare frågor uppgav Berggren, att sedan förslag till socialstyrelsens förklaring i ärendet framlagts och Berggren och några andra ledamöter av styrelsen förklarat sig skola avgiva ett särskilt yttrande, Höjer icke fört detta förhållande på tal med Berggren. Vid ett tillfälle, då Berggren föredragit ett ärende för Höjer, hade denne kommit in på fallet Söderberg. Höjer hade därvid givit uttryck åt sin ledsnad över den uppkomna situationen och hade bland annat yttrat, att Höjer gjort "en dumhet". Därmed hade Höjer tydligen åsyftat Söderbergs anställning. Spörsmålet hade icke ingående berörts och samtalet hade varit av mera flyktig natur.

Byråchefen Nyström lämnade följande upplysningar: Vid plenisammanträde i socialstyrelsen i anledning av vad statsrevisorerna anmärkt beträffande Långmoraförläggningen hade, enligt vad Nyström ville minnas, under diskussionen om lämpliga åtgärder för ernående av klarhet i fråga om vissa av anmärkningarna även möjligheten att låta anställa polisutredning varit på tal. Något yrkande därpå hade icke framställts. Något samtal mellan Höjer och Nyström angående den ifrågasatta polisutredningen hade icke förekommit. Ej heller hade, sedan förslag till socialstyrelsens förklaring i ärendet framlagts och Nyström och några andra ledamöter av styrelsen förklarat sig skola avgiva ett särskilt yttrande, Höjer fört detta förhållande på tal med Nyström.

T. f. byråchefen Twengström uppgav: Statsrevisorernas anmärkningar beträffande Långmoraförläggningen hade behandlats vid ett flertal plenisammanträden i socialstyrelsen. Anmärkningarna hade bland annat rört sig om Söderbergs olovliga frånvaro från förläggningen och hans handhavande av vissa medel, som han i egenskap av föreståndare mottagit. Under diskussionen i plenum hade någon ledamot, såvitt Twengström nu kunde erinra sig var det Jerneman, framkastat såsom en tänkbar utväg att låta saken bliva föremål för polisutredning. Något yrkande härutinnan hade dock icke framställts. Något samtal mellan Höjer och Twengström angående den ifråga-

satta polisutredningen hade icke förekommit. Ej heller hade, sedan förslag till socialstyrelsens förklaring i ärendet framlagts och Twengström och några andra ledamöter av styrelsen förklarat sig skola avgiva ett särskilt yttrande, Höjer fört detta förhållande på tal med Twengström.

Amanuensen Larson uppgav, att han från och med den 1 juni 1940 till och med den 14 april 1941 tjänstgjort på socialstyrelsens avdelning för utlänningsförläggningar. Någon kort tid efter det Larson börjat tjänstgöra å nämnda avdelning hade Höjer meddelat Larson, att ansökan ingivits till vederbörande militära myndighet att Söderberg, som enligt vad Höjer förklarade skulle bliva föreståndare för Långmoraförläggningen, måtte hemförlovas från militärtjänstgöring. Höjer hade tillsagt Larson att sätta sig i förbindelse med den eller de militära instanser, som kunde hava med hemförlovningen att göra, och framföra den hälsningen från Höjer, att han hoppades att ansökningen skulle behandlas så skyndsamt som möjligt. Larson hade utfört det uppdrag Höjer lämnat honom.

Vidare uppgav Larson, att han vid en mångfald tillfällen hört Bergström yttra sig synnerligen kritiskt om Söderberg. Bergström hade emellertid tillika förklarat, att han "icke kom någon vart" med Söderberg på grund av Höjers inställning. Särskilt hade det givit Bergström anledning till missnöje, att Söderberg ofta icke kunnat anträffas, då Bergström telefonerat till Långmora för att tala med Söderberg. Bergström hade många gånger nämnt för Larson, att Bergström skulle tala med Höjer om Söderbergs frånvaro och andra Söderbergs försummelser i tjänsten. Bergström hade dock aldrig, såvitt Larson kunde minnas, närmare omtalat vilka klagomål han framfört till Höjer och vad denne svarat. Vid det tillfälle då Bergström tillsänt Höjer för påseende den ovan omförmälda admonitionsskrivelsen av den 28 september 1940, vilken skrivelse Bergström tänkt avsända till Söderberg, hade Bergström, sedan skrivelsen återkommit från Höjer, kallat till sig Larson och visat Larson skrivelsen samt Höjers meddelande, att han vore angelägen att skrivelsen ej skulle avsändas. Bergström hade tillika frågat Larson, om icke Larson tyckte att "det var rysligt", varefter han lagt ned skrivelsen i sin skrivbordslåda. Larson hade fått det intrycket, att Bergström icke tänkt åtgöra något vidare i saken. Han hade nämligen givit uttryck åt den meningen, att han vore vanmäktig i förhållande till Söderberg på grund av Höjers inställning.

Sekreteraren Wiman berättade: Från början av oktober 1941 hade Wiman tjänstgjort på socialstyrelsens avdelning för utlänningsförläggningar. Under tjänstgöringen där hade Wiman hört Bergström uttala sitt missnöje med Söderberg i vissa avseenden framför allt därutinnan att han enligt Bergströms uppfattning brast i administrativ ordning och reda. Särskilt hade det varit på tal, att Söderberg ibland utan tillstånd varit frånvarande från Långmora. Bergström hade beklagat sig över att han hade svårt att kontrollera Söderberg i detta hänseende. I andra avseenden hade däremot Söderberg enligt Bergströms förmenande varit mycket lämplig såsom föreståndare; bland

annat hade Bergström framhållit, att Söderberg uppträdde humant mot de internerade. Wiman hade fått det intrycket, att Bergström i sitt förhållande till Söderberg kände sig besvärad av den föreliggande nära släktskapen mellan Söderberg och Höjer.

T. f. generaldirektören Höjer hänvisade på av mig i anslutning till vad under utredningen framkommit gjorda frågor till sin i anledning av statsrevisorernas anmärkningar avgivna skriftliga förklaring till Kungl. Maj:t samt anförde därutöver följande.

Bergström hade för Höjer beklagat sig över svårigheten att finna någon lämplig kandidat till befattningen såsom föreståndare för Långmoraförläggningen efter Hörvallius. Höjer hade då kommit att tänka på att Söderberg skulle vara lämplig för uppgiften. Med hänsyn till svågerskapet hade Höjer dragit sig för att säga något härom men hade likväl senare funnit sig böra nämna Söderbergs namn. Höjer, Bergström och Bexelius hade vid ett sammanträde diskuterat kandidatfrågan överhuvudtaget. Vid detta sammanträde hade Höjer blivit ombedd uppmana Söderberg att till socialstyrelsen insända ansökan jämte betyg och andra handlingar. Höjer hade, när Bergström senare meddelat Höjer att Söderberg skulle antagas, till Bergström framkastat, huruvida Bergström ansåge det vara klokt att antaga en person uteslutande på företedda handlingar, även om dessa vore väl meriterande, och på utsagor av någon, som vore jävig. Det vore riktigt, att föreståndaren för förläggningen i Smedsbo, Uhr, hos Höjer hört sig för angående transport till Långmoraförläggningen. Såvitt Höjer kunde erinra sig hade detta skett vid en tidpunkt när frågan om Söderbergs anställande redan var avgjord. Saken skulle alltså kommit att gälla en omplacering av Uhr och Söderberg. Även om Höjer här skulle missminna sig, så skulle i varje fall en person utifrån hava måst anställas på endera av de båda i löneavseende likvärdiga föreståndarebefattningarna. Höjer hade icke lämnat Uhr något definitivt besked utan sagt sig ämna framföra saken till Bergström. Detta hade också skett, varvid Bergström förklarat sig finna en sådan omflyttning icke önskvärd. Då Höjer uppfattat Uhr så, att Uhr endast velat bringa till kännedom, att han vore villig till och gärna skulle se en transport, hade Höjer på grund av Bergströms inställning, som Höjer förstode, ansett saken förfallen.

Höjer uppgav vidare, att någon tid efter det Höjer till Bergström återställt den i ärendet omförmälda admonitionsskrivelsen av den 28 september 1940 hade Höjer, när Bergström i något ärende besökt Höjer, tagit upp frågan om skrivelsen och dess avsändande och därvid av Bergström fått det beskedet, att saken redan på muntlig väg ordnats. På fråga av mig, om Höjer kunde angiva något ställe i skrivelsen, som vore "olyckligt" formulerad, sade sig Höjer ej kunna detta. Då Höjer i svaret till Bergström sagt sig finna skrivelsen vara "mycket olyckligt formulerad", måste Höjer enligt sin egen uppfattning hava varit påverkad av det förhållandet, att Bergström betecknat skrivelsen som ett officiellt "skällebrev".

Angående inspektionen av Långmoraförläggningen i december 1940 upplyste Höjer, att Bexelius hemställt, att Höjer skulle medfölja på resan. Bexelius hade såsom skäl härför åberopat den personliga motsatsställning, som Bergström intoge gentemot Bexelius.

Sedan jag lämnat Höjer upplysning om vad Jerneman vid förhör inför mig uppgivit, anförde Höjer följande: Han vitsordade, att han vid ett telefonsamtal med Jerneman berört de inom socialstyrelsen pågående överläggningarna angående statsrevisorernas anmärkningar och följande morgon, sedan Höjer och Jerneman sammanträffat på tåget från Stocksund till Stockholm, följt med Jerneman till hans tjänsterum, Torsgatan 4. Anledningen härtill hade varit, att Höjer önskat informera såväl Jerneman som Ringenson om Bergströms personliga inställning till Höjer. Höjer hade nämligen haft anledning frukta, att Bergström såsom föredragande inom socialstyrelsen i ifrågavarande ärende skulle komma att använda sin ställning för att så mycket som möjligt skada Höjer. Då styrelsens övriga ledamöter, frånsett Bexelius, hade haft föga eller intet reda på Långmoraförläggningens skötsel, hade de för sitt ställningstagande i hög grad varit beroende av föredraganden. Under dessa förhållanden hade Höjer ansett sig berättigad att till självförsvar fästa uppmärksamheten på att vid bedömandet av Bergströms föredragning av ärendet borde beaktas det föreliggande personliga motsatsförhållande, i vilket Bergström stode till Höjer. Höjer hade hört talas om att det ifrågasattes polisutredning för vinnande av klarhet i fråga om Söderbergs av statsrevisorerna påtalade bortovaro från förläggningen och fruktade, att den sålunda föreslagna formen för utredningen vore ett utslag av nämnda inställning hos Bergström. Enär det sagts Höjer, att förslaget skulle hava vunnit anklang hos Jerneman, hade Höjer ansett sig befogad att underrätta Jerneman om Bergströms personliga inställning, för att Jerneman därigenom skulle kunna bedöma saken från enligt Höjers uppfattning riktigare utgångspunkter. Jerneman hade upplyst Höjer om att uppgiften, att Jerneman för sin del förordat polisutredning, vore felaktig. Höjer hade emellertid oavsett detta ansett sig böra informera Jerneman om Bergströms inställning. Höjer bestrede bestämt, att samtalet fått ett innehåll, som skulle innebära att Höjer velat utöva påtryckning på Jerneman att avstå från att påfordra polisutredning.

Höjer kunde icke erinra sig, att han haft något samtal med vare sig Jerneman eller någon annan ledamot av socialstyrelsen i fråga om reservationen till styrelsens yttrande i anledning av statsrevisorernas anmärkningar. Höjer ville emellertid icke alls bestrida, att saken kunde hava varit på tal vid samtal mellan Höjer och andra befattningshavare inom socialstyrelsen. Att därvid skulle hava kunnat förekomma någon form av påtryckning från Höjers sida ville Höjer dock bestämt bestrida.

Byråchefen Bexelius förklarade vid förnyat förhör på fråga av mig, huruvida han kände till att Uhr uttryckt önskan om transport till Långmora, att Bexelius fått kännedom om att Uhr uttryckt en sådan önskan. Vem som

meddelat Bexelius detta kunde han icke minnas, men han utginge från att det varit antingen Höjer eller Bergström. Bexelius ville framhålla, att även om han redan vid tiden för Söderbergs förordnande känt till Uhrs önskan om transport, skulle Bexelius' ståndpunkttagande icke hava påverkats härav, utan skulle Bexelius hava låtit Bergströms åsikt bliva utslagsgivande. Bergström vore ju överinspektör för utlänningsförläggningarna och hade fördenskull, därest det gällt att taga ställning till uppkommen fråga om Uhrs förflyttning till Långmora, ägt den bästa insikten för bedömandet av lämpligheten av en sådan förflyttning.

Bexelius anförde vidare: Vid socialstyrelsens behandling i plenum av anmärkningarna mot Söderberg hade även diskuterats Söderbergs handhavande av medel, som anförtrotts honom såsom förläggningens föreståndare. Bexelius hade för egen del kommit till den uppfattningen, att något tjänstefel i detta avseende icke kunde läggas Söderberg till last. Sedan Jerneman framkastat tanken på att låta frågan bliva föremål för polisutredning, hade Bexelius trots sin nämnda inställning förklarat, att därest någon av styrelsens ledamöter yrkade på polisutredning, vore Bexelius beredd att medverka till beslut därom. Något sådant yrkande hade emellertid icke framkommit. Bexelius, som ansett frågan vara av den art, att det varit formellt riktigast att styrelsen i plenum avgjorde densamma, hade tillfrågat de övriga ledamöterna, om de vore beredda att fatta beslut i saken. Detta hade de emellertid icke velat göra. Frågan hade sedermera varit på tal även vid något eller några av de följande plenisammanträdena, men ej heller då hade styrelsens ledamöter varit beredda att taga ståndpunkt eller fatta beslut. På grund härav hade Bexelius och Bergström sedermera upptagit frågan till avgörande och fattat beslut av innehåll att socialstyrelsen lät bero vid vad i saken förevarit.

Föreståndaren för Smedsbo förläggning, Uhr, uppgav följande: Sedan det kommit till Uhrs kännedom, att Hörvallius skulle avgå såsom föreståndare för Långmoraförläggningen, hade Uhr önskat förflyttning dit av olika skäl. Under en tjänsteresa till Stockholm, som Uhr vid denna tid företagit — dagen härför kunde han icke närmare erinra sig — hade Uhr fördenskull uppsökt Höjer och fört sin nämnda önskan på tal. Uhr hade jämväl omtalat orsakerna till sin önskan om transport till Långmoraförläggningen. Vad Höjer svarat kunde Uhr nu icke ordagrant erinra sig, men Uhr hade av Höjers svar fått det intrycket, att saken i realiteten vore avgjord, ehuru något formellt beslut ännu icke fattats. Höjer hade nämligen låtit förstå, att man redan funnit en lämplig kandidat till befattningen. Huruvida Höjer använt just ordet lämplig kunde Uhr icke bestämt erinra sig, men det hade i varje fall varit något uttryck av samma innebörd. Höjer hade tillika uppgivit, att det var en svåger till Höjer, som skulle hava befattningen. Uhr erinrade sig bestämt, att han efter Höjers svar omedelbart förklarat, att han vid av Höjer angivet förhållande givetvis icke önskade ifrågakomma till befattningen å Långmora. Där-

med hade samtalet i denna del varit slut. Någon hänvisning att vända sig till Bergström hade Höjer icke givit Uhr. Den omständigheten, att den av Höjer omförmälde kandidaten uppgivits vara svåger till Höjer, hade varit anledningen till att Uhr genast förklarat sig avstå från sin önskan om transport. Uhr vore säker på att samtalet mellan honom och Höjer ägt rum, innan det varit officiellt känt, att Söderberg skulle bliva föreståndare för Långmoraförläggningen. Uhr hade nämligen närmare följt förhållandena på denna förläggning. I detta sammanhang ville Uhr nämna, att vid hans anställande såsom föreståndare för Smedsboförläggningen i mars 1940 hade i anställningskontraktet inryckts den bestämmelsen, att Uhr jämväl skulle vara inspektör för Långmoraförläggningen.

Byråchefen Bergström förklarade vid nytt förhör, att han alls icke hade något minne av att — såsom Bexelius uppgivit — Höjer, Bexelius och Bergström, sedan Söderberg insänt ansökningshandlingar, diskuterat frågan om lämplig kandidat till befattningen såsom föreståndare för Långmoraförläggningen. Beträffande Uhrs hänvändelse till Höjer angående förflyttning till Långmoraförläggningen förklarade Bergström, under vidhållande av sina härutinnan tidigare lämnade uppgifter, att han icke hört talas därom förrän ryktesvis någon gång mot slutet av år 1941, vilket rykte Uhr sedermera på Bergströms fråga bekräftat. Uppgiften hade för Bergström kommit som en fullständig överraskning.

På fråga av mig om Bergströms personliga inställning till Höjer förklarade Bergström, att ett starkt motsatsförhållande rådde dem emellan. Bergström vore övertygad om att Höjer betraktade sig såsom ovän till Bergström. Huruvida Bergströms egna känslor i förhållande till Höjer kunde betecknas såsom ovänskap hade Bergström svårt att klargöra för sig. Han vore dock böjd för att beteckna förhållandet såsom ömsesidig ovänskap eller rent av fiendskap. Bergström ville emellertid starkt understryka, att han vid förhören lämnat fullt objektiva och sanningsenliga uppgifter.

Vid förnyat förhör anförde *Höjer*, efter att hava tagit del av de hos mig i saken förda protokollen, till komplettering av sina tidigare uppgifter följande.

Höjer hade omnämnt, att Bergström stode i ett motsatsförhållande till honom, och Bergström å sin sida hade sedermera betecknat förhållandet såsom ömsesidig ovänskap eller rent av fiendskap. Då Höjer ansåge denna sak vara av stor betydelse vid bedömande av det sannolika händelseförloppet liksom av värdet av Bergströms uppgifter, önskade han därom ytterligare lämna vissa upplysningar. Det vore här icke alls fråga om någon personlig fiendskap från Höjers sida. Svårigheter för samarbete hade aldrig förefunnits, i varje fall icke från Höjers sida. Höjer hade emellertid på ett tidigt stadium efter det att han från den 1 januari 1940 förordnats som chef för socialstyrelsen, med hänsyn till bland annat vissa sidor av Bergströms enskilda livsföring vilka kunde utöva inflytande på hans tjänsteutövning, sett sig nödsakad att med särskild uppmärksamhet följa denna och hade måst intaga en

kritisk hållning gentemot Bergströms sätt att lösa de honom till att börja med som chef för utlänningsbyrån och sedermera som överinspektör för utlänningsförläggningarna åvilande uppgifterna. Höjer hade därvid sökt visa så stor hänsyn till Bergström som möjligt. Då arbetsuppgifterna voro överhängande och ömtåliga, hade Höjer emellertid icke ansett sig kunna undgå att hos chefen för socialdepartementet föreslå vissa arrangemang, vilka icke överensstämde med Bergströms önskningar. Bergström, som uppenbarligen ansett att Höjer underskattat hans förtjänster, hade tydligen känt sina befordringsmöjligheter hotade, och detta hade hos Bergström uppenbarligen alstrat en stor bitterhet mot Höjer. Att Bergström betraktat Höjer som en fiende, som Bergström skulle vilja skada, hade dock blivit klart för Höjer först genom vissa delar av statsrevisorernas berättelse angående Långmora. En vanlig företeelse vore, att Bergström ansåge att andra "lade sig i" de uppgifter han hade att lösa och på ett eller annat sätt hindrade honom däri. Bergströms klagomål hade gällt icke blott Höjers egna åtgärder utan även åtgärder från tjänstemän på utlänningsbyrån. Bergström hade understundom gjort gällande, att han i viss mån vore utsatt för förföljelse från tjänstemäns sida, men aldrig kunnat närmare visa, vari denna skulle ha bestått. Då Höjer övertygat sig om att klagomålen voro oberättigade, hade han efter hand kommit till den uppfattningen, att det här rörde sig om en viss allmän inställning hos Bergström, som det icke kunde göras något åt. Höjer vore villig att förete handlingar till styrkande av den framställning han sålunda givit.

Amanuensen Larson hade, anförde Höjer vidare, lämnat upplysningar av innebörd, att Bergström till honom givit uttryck åt den meningen, att Bergström skulle önskat på ett eller annat sätt ingripa mot Söderberg, men att Höjers inställning därvid utgjort ett hinder. Enligt Höjers mening borde dessa Bergströms uttalanden ses i belysning av vad Höjer nyss upplyst. Vidare borde det beaktas, att därest Bergström verkligen på allvar varit missnöjd med Söderbergs sätt att sköta föreståndarskapet, man kunde väntat, att Bergström flitigt inspekterat Långmoraförläggningen. Höjer hade för sin del ansett, att Bergström lämnat förläggningsföreståndarna i allt för hög grad utan närmare instruktioner och allt för sällan inspekterat förläggningarna. Höjer hade därför vid upprepade tillfällen uppmanat Bergström att göra tätare inspektioner. Trots detta hade Bergström endast med långa mellanrum inspekterat förläggningarna. Det förhållandet, att Bergström sålunda trots Höjers direkta och upprepade anmaningar att noga följa förhållandena vid förläggningarna underlåtit att göra detta, rimmade föga med hans uppgift, att Höjer skulle lagt hinder i vägen för honom, när det gällt att rätta till eventuella brister i Långmoraförläggningens skötsel. Det vore därvidlag även av intresse att observera, att Larson, enligt vad han meddelat, icke kunnat erinra sig, att Bergström för honom närmare omtalat vilka klagomål Bergström framfört till Höjer.

Beträffande de motiv, som föranlett Höjer att för Bexelius och Bergström

nämna Söderberg som en tänkbar kandidat till föreståndarebefattningen, hänvisade Höjer till vad han därom anfört i sitt yttrande den 15 januari 1942 över statsrevisorernas anmärkningar och särskilt till vad han där anfört angående den förmåga att åvägabringa avspänning vid förläggningen, som Höjer tilltrott Söderberg. Att Höjer därvid icke misstagit sig funne Höjer bestyrkt av det utlåtande, som socialstyrelsen på Bergströms föredragning avgivit i anledning av statsrevisorernas berättelse. Att, såsom samma utlåtande utvisade, Söderberg sedermera visat vissa svagheter såsom administrativ kraft vore något som Höjer icke hade kunnat förutse. Höjer ville tillägga, att Söderberg, när han av Höjer underrättats om den lediga platsen, varit mycket tveksam, om han skulle anmäla sig som sökande. Söderberg vore född 1905 och tillhörde 1924 års klass samt hade räknat med att inom kort få avsluta sin militärtjänstgöring. Visserligen hade hans plats vid viss folkhögskola på grund av nedgången i elevantalet tillsvidare indragits, men Söderberg hade likväl ansett sig hava goda utsikter att kunna återvända till folkhögskolan. De uppgifter Höjer vid första förhöret lämnat om hur det tillgått vid tillsättandet av föreståndare för Långmoraförläggningen, så långt Höjer hade haft kännedom därom, vidhölle Höjer bestämt och hade därav ett så klart minne, att han ansåge misstag från sin sida uteslutet. Det kunde emellertid tänkas, att Höjer redan vid det av honom och Bexelius omtalade sammanträdet, då även Bergström varit närvarande, hade innehaft och företett något av Söderbergs tjänstgöringsbetyg. Huruvida så varit förhållandet eller icke ansåge Höjer sakna betydelse. Den redogörelse Bergström enligt förhörsprotokollet lämnat, huru det tillgått vid Söderbergs tillsättande, betecknade Höjer som delvis felaktig, delvis tendentiös. Denna redogörelse borde jämföras med det särskilda uttalande till protokollet, som vid avgivandet av socialstyrelsens yttrande i anledning av statsrevisorernas anmärkningar i denna sak gjorts av Bergström.

Vidkommande Uhrs önskemål om transport till Långmora underströk Höjer, att han ansett denna fråga ur Söderbergs synpunkt sakna betydelse och sålunda betraktat den uteslutande som en angelägenhet om den lämpligaste placeringen av Uhr. Att Höjer kort därefter omnämnt Uhrs besök för Bergström och att denne därvid för sin del ställt sig avvisande till tanken på en transport av Uhr till Långmora erinrade sig Höjer med säkerhet.

Angående den omskrivna admonitionsskrivelsen ville Höjer endast tillfoga, att Bergström vore en mycket impulsiv natur. När Bergström i detta ärende — trots att detsamma gällde Söderberg — begärde, att Höjer skulle taga del av och på sätt och vis godkänna något, som Bergström själv betecknade som ett "skällebrev", hade Höjer förmodligen i den rådande brådskan och med hänsyn till de erfarenheter han tidigare haft av Bergström ansett bäst att helt enkelt skjuta ifrån sig saken för att senare låta Bergström muntligen framföra vad han här önskade. Tyvärr hade Höjers avsikt i brådskan blivit

uttryckt på ett missvisande sätt. Höjer erinrade sig med bestämdhet, att han, såsom han förut uppgivit, senare fört saken på tal med Bergström.

Med anledning av den av Jerneman lämnade uppgiften, att vissa yttranden av Höjer vid ett sammanträffande med Jerneman och Ringenson finge anses hava inneburit påtryckning på dessa att avstå från polisutredning rörande vissa angelägenheter rörande Söderberg, anförde Höjer, under hänvisning till vad han därom tidigare uppgivit, ytterligare följande: Höjer kunde icke avgöra vad Jerneman inlagt i ordet påtryckning. För egen del inlade Höjer närmast däri något av mer eller mindre fördolt hot. Emellertid kunde Höjer icke tänka sig, att Jerneman avsett att påstå, att något dylikt förekommit. I Jernemans påstående skulle då endast kunna ligga, att Höjer sökt övertala Jerneman och Ringenson att avstå från krav på polisutredning, även om de ansåge detta vara den rätta formen för utredning. Motivet för besöket hos Jerneman, som Höjer kände sedan mer än 20 år och med vilken han under många år varit arbetskamrat i annat verk, hade varit att informera Jerneman om Bergströms inställning och hade samtalet i första hand gällt denna sak. Höjer erinrade om att han, då han förra gången hördes av mig, frågat mig, om jag funne olämpligt, att Höjer tillfrågade Jerneman, om denne erinrade sig sagda förhållande, vilken fråga jag besvarat nekande. Höjer hade nu tillfrågat Jerneman och Ringenson och båda hade förklarat sig klart erinra sig, att Höjer önskat tala om Bergströms inställning och att denna fråga diskuterats. Å andra sidan förhölle det sig ju så, att Höjer hört talas om att polisutredning ifrågasatts och att Höjer, som efter alla rykten som spritts själv varit angelägen om att en grundlig utredning skulle komma till stånd, likväl ansett denna form för utredningen betingad av en strävan mera att skapa sensation än att nå ett gott resultat. Det hade just varit denna synpunkt, som föranlett Höjer att uppsöka Jerneman för att informera denne om Bergströms inställning. Samtalet hade då även kommit in på frågan om polisutredning, varvid också Höjers egen uppfattning om denna form för utredning om Söderbergs bortovaro från förläggningen kommit till synes. Höjer förnekade, att detta skett i sådana ordalag, att det skulle fått karaktären av påtryckning i den mening Höjer ovan antagit, att Jerneman avsett med detta uttryck. Ringenson hade uppgivit, att "av Höjers yttranden framgått, att Höjer känt sig pinsamt berörd inför utsikten, att polisutredning skulle komma till stånd". Att Höjer låtit en sådan känsla komma till uttryck, när han hade delgivit Jerneman och Ringenson sin uppfattning om den egentliga drivfjädern till ett eventuellt krav på polisutredning, vore riktigt men kunde dock icke rimligen betecknas som påtryckning. Höjer funne för övrigt hela situationen beträffande den ifrågasatta polisutredningen tala emot att något slags påtryckning förekommit. Såsom Höjer tidigare framhållit hade Jerneman vid tillfället upplyst Höjer om att uppgiften, att Jerneman för sin del förordat polisutredning, vore felaktig. Ringenson hade enligt protokollet uppgivit, att "Jerneman och Ringenson för Höjer förklarat, att polisutredning endast omnämnts såsom en

möjlig utväg, som dock nu avförts från diskussionen". Talet om påtryckning finge under sådana förhållanden anses hänga i luften. Jerneman syntes visserligen i sagda avseende hava haft en från Ringensons i viss mån avvikande uppfattning om vad som förevarit, såtillvida att han, enligt vad han uppgivit, vid sagda tillfälle uttalat, att han icke ansåge polisutredning såsom enda alternativet för åstadkommande av en grundlig utredning. När det här varit tal om utredning, hade Höjer syftat på dylik endast angående Söderbergs bortovaro från förläggningen. Vad anginge Söderbergs redovisning av omhänderhavda medel vore att märka, att Söderberg icke haft hand om förläggningens ekonomiska skötsel. Söderberg hade för socialstyrelsens räkning endast haft hand om en summa på ett fåtal hundratal kronor att användas för bestämda utgifter. Höjer funne det tydligt, att varken Jerneman eller Ringenson ifrågasatt polisutredning angående Söderbergs handhavande av detta obetydliga belopp.

Beträffande Jernemans uppgift, att Höjer med honom diskuterat den omförmälda reservationen, påpekade Höjer, att det här icke gällt en reservation i egentlig mening utan endast ett särskilt uttalande av i huvudsak den innebörden, att vederbörande icke kunnat taga närmare ställning till vissa av de i utlåtandet behandlade spörsmålen. Enligt Jerneman skulle Höjer hava gjort vissa invändningar mot innehållet i den tilltänkta "reservationen" och "Höjers hänvändelser till Jerneman och andra ledamöter" skulle hava bidragit till att "reservationen" erhållit en något ändrad lydelse, vilken dock icke inverkat på dess sakliga innehåll. Samtliga övriga fyra ledamöter, vilka undertecknat ifrågavarande särskilda yttrande, hade emellertid förklarat, att Höjer icke vid något tillfälle fört detsamma på tal med dem. Höjer framhöll, att styrelsens ledamöter aldrig för honom gjort någon hemlighet av vad som förekommit vid styrelsens sammanträden angående statsrevisorernas anmärkningar. Det vore av denna orsak, som Höjer för sin del icke vågade bestrida, att ifrågavarande särskilda yttrande vid tillfälliga samtal blivit nämnt. Då Höjer icke kunde erinra sig något samtal angående detta yttrande vare sig med Jerneman eller med annan ledamot, hade han ingen möjlighet att rekonstruera vad som vid eventuellt dylikt samtal skulle hava förekommit. Då de uttalanden Jerneman tillagt Höjer stode i strid med Höjers hela inställning, måste Jernemans uppgifter bero på antingen ett minnesfel eller en missuppfattning vid det uppgivna samtalet. Jernemans uppgifter bure det osannolikas prägel.

Till sist erinrade Höjer om att han redan i sitt yttrande över statsrevisorernas anmärkningar beklagat sina åtgärder i ett avseende, nämligen att han i någon form alls medverkat till att Söderberg blivit anställd hos verket. Höjer hade uttalat, att detta varit oförsiktigt, eftersom anställning av en släkting till verkets chef alltid kunde missförstås. Höjer hade sedermera fått ytterligare anledning att besinna detta. Under det år som gått, sedan sagda yttrande avgavs, hade Höjer i olika sammanhang utsatts för fullständigt grundlösa be-

skyllningar, och illvilligt förtal hade synbarligen vunnit spridning till och med i ärenden, med vilka Höjer icke haft att skaffa.

Vid nytt förhör med *Ringenson* förklarade denne på fråga, att Höjer under det omförmälda samtalet å Jernemans tjänsterum även framhållit Bergströms personliga inställning mot Höjer. Såsom Ringenson tidigare uppgivit hade Höjer vid tillfället verkat pinsamt berörd inför utsikten att polisutredning skulle komma till stånd. Ringenson hade dock icke uppfattat Höjers yttranden såsom påtryckning på Jerneman och Ringenson.

Vid prövning av saken gjorde jag, såvitt angår ovan omförmälda delar av ärendet, följande uttalanden, som jag upptog i en till Höjer avlåten skrivelse.

Vad först angår Söderbergs anställande som föreståndare har därvid tillgått så, att Höjer för Bexelius och Bergström nämnt Söderberg såsom en lämplig kandidat till befattningen, varefter Söderberg utsågs till föreståndare. I beslutet därom deltogo Bexelius, Bergström och Ringenson. Befattningen hade icke blivit ledigförklarad. Mot detta förfaringssätt torde med hänsyn till befattningens karaktär anmärkning icke kunnat framställas, därest ej Söderberg varit svåger till Höjer, ämbetsverkets chef. Av sistnämnda skäl hade befattningen bort ledigförklaras.

Då anledning saknas att betvivla Höjers uppgift, att han ansåg Söderberg särskilt lämplig för uppdraget, synes någon annan erinran icke kunna göras mot framförandet av Söderbergs namn än att Höjer därigenom, i betraktande av vid tillfället föreliggande omständigheter, handlat oförsiktigt, vilket han också förklarat sig numera inse. I den ömtåliga situation, som uppkom i och med att Höjer såsom kandidat till den mycket svårskötta och krävande platsen framfört Söderberg, hade han emellertid bort tillråda ledigförklaring. Han borde hava räknat med att de av hans underordnade, som hade att träffa avgörandet, även utan någon som helst påtryckning från hans sida kunnat känna sig i viss mån bundna av hänsyn till honom. Även om så ej varit fallet, hade dock allt bort göras för att icke utomstående skulle missuppfatta situationen.

Beträffande härefter frågan, huruvida Höjer hindrat eller försvårat den erforderliga kontrollen över Söderberg såsom föreståndare för förläggningen, vill jag först beröra vad som hänför sig till den admonitionsskrivelse av den 28 september 1940, som Bergström ämnat tillställa Söderberg. Skrivelsen avsändes emellertid icke, sedan Höjer försett den med påskrift, att han vore synnerligen angelägen att icke detta efter hans mening "mycket olyckligt formulerade brev" avsändes och att han önskade ett samtal.

Visserligen borde Bergström icke hava vänt sig till Höjer i denna angelägenhet, men då så likväl skedde, hade Höjer bort hänvisa Bergström till Höjers ställföreträdare. Vad angår skrivelsens innehåll kan jag icke finna, att något

varit att anmärka däremot vare sig i form eller sak. På fråga av mig har Höjer nu ej kunnat angiva någon punkt i skrivelsen, som skulle vara "olyckligt" formulerad. Som förklaring till sitt handlande vid tillfället har Höjer uppgivit, att när Bergström ville att han — trots att saken gällde hans svåger — skulle taga del av och godkänna något som Bergström betecknade som ett "skällebrev", hade Höjer i den rådande brådskan och med hänsyn till sina erfarenheter rörande Bergström ansett bäst att helt enkelt skjuta ifrån sig saken för att senare låta Bergström muntligen framföra vad han önskade. Därvid hade i brådskan Höjers avsikt blivit uttryckt på ett missvisande sätt. Huruvida, såsom Höjer uppgivit, samtal i saken sedan förekommit mellan honom och Bergström är en fråga, där uppgift står mot uppgift. Bergström har nämligen bestritt, att samtal förekommit, men tillika förklarat, att han muntligen till Söderberg framfört de erinringar och givit de instruktioner, som skrivelsen innehöll. Huru härmed än förhåller sig måste jag — då jag icke kan finna Höjers förklaring nöjaktig — fastslå, att Höjer i fråga om den befattning han tagit med Bergströms nämnda skrivelse handlat synnerligen olämpligt.

Vidare framgår av utredningen, att då Bexelius och Bergström den 17 december 1940 inspekterade Långmoraförläggningen, Höjer medföljde på resan och var närvarande vid inspektionen. Enligt vad socialstyrelsen i sitt ovanberörda utlåtande uppgivit avsåg inspektionen att på ort och ställe ingående pröva, huruvida framförda klagomål mot Söderberg och allehanda i bygden cirkulerande rykten ägde sådan grund och vore av sådan halt, att Söderbergs lämplighet såsom föreståndare kunde ifrågasättas och att åtgärder mot honom — till äventyrs hans skiljande från befattningen — borde övervägas. Anledningen till att Höjer medföljde på inspektionsresan var en av Bexelius gjord hemställan. Skälen därtill voro, enligt vad Bexelius uppgivit, dels att Bexelius icke uppfattat de framförda anmärkningarna såsom alltför allvarliga och dels att Bergström i sitt samarbete med Bexelius intagit en personlig motsatsställning. Även om så varit fallet, hade Höjer enligt min mening likväl, med hänsyn till syftet med resan, icke bort medfölja på densamma. Däremot synes någon erinran icke kunna göras mot hans uppträdande under inspektionen. Såväl Bexelius som Bergström har nämligen förklarat, att Höjer icke på något sätt ingripit i deras åtgöranden vid förrättningen.

Vid de av mig hållna förhören hava Höjers åtgöranden även i en del andra fall än de nu behandlade varit föremål för utredning. Väl hava i de åsyftade delarna av ärendet vissa uppgifter lämnats, som tala mot Höjer, men vid sammanställande av dessa med andra uppgifter har jag dock icke funnit någon omständighet styrkt, som kan föranleda mitt ingripande.

Med dessa erinringar och uttalanden var saken, såvitt angick Höjer, av mig slutbehandlad.

I särskilda skrivelser till Bexelius och Bergström påpekade jag, att frågan angående Söderbergs medelsförvaltning, vilken dragits under socialstyrelsens prövning genom anmälan av t. f. föreståndaren för Långmoraförläggningen Arvid Jansson, enligt den för socialstyrelsen gällande instruktionen rätteligen bort avgöras av styrelsen i plenum. Då det emellertid kunde antagas att, om så skett, ärendet skulle hava fått samma utgång som det nu fått, lät jag med hänsyn därtill och till omständigheterna i övrigt bero vid det gjorda påpekandet.

5. Fråga huruvida anhållen person bör tillåtas att sammanträffa med försvarare.

Redaktören Nils Vilhelm Holmberg i Äppelviken, som den 2 april 1941 på order av polisintendenten M. Lundqvist anhölls såsom misstänkt för brott enligt 8 kap. strafflagen och efter kvarhållande häktades den 29 i samma månad av stadsfiskalen W. Ryhninger, anförde sedermera — efter det att åklagarens mot honom i saken förda talan av Stockholms rådhusrätt och Svea hovrätt ogillats — hos mig klagomål över anhållandet och häktandet samt beslagtagandet av viss hans egendom (se ovan sid. 36 o. f.) ävensom över den behandling i olika avseenden, som han från polismyndighetens sida fått röna under den tid han var anhållen, bland annat däröver att han icke fått anlita juridiskt biträde under nämnda tid.

Lundqvist, som avgav yttrande i ärendet, anförde beträffande sistnämnda förhållande följande: Någon begäran från Holmbergs sida att under förundersökningen få anlita juridiskt biträde hade icke framförts till Lundqvist. Därest en sådan begäran framförts, skulle Lundqvist emellertid ej hava bifallit densamma. (Det utreddes sedermera i ärendet, att Holmbergs ifrågavarande begäran framställts till överkonstapeln Th. Söderström.) Någon rätt för anhållen att före häktning anlita juridiskt biträde för att rådgöra i den sak, som utredningen gällde, förelåge icke enligt svensk rätt. Enligt praxis hade vid kriminalpolisen i Stockholm medgivande härtill ej heller lämnats. Detta berodde, då det gällde för statsfientlig verksamhet anhållna, särskilt på de risker för obehörigt yppande av under utredningen framkommande hemliga förhållanden ett dylikt medgivande skulle innebära. För belysande av förefintligheten av dessa risker syntes det vara tillräckligt att erinra om att för ungefär ett år sedan ett fall förekommit, då rättsbildat biträde åt svarande i rättegång angående spioneri fällts till ansvar för obehörigt yppande av hemliga förhållanden, varom biträdet i denna egenskap erhållit kännedom.

Beträffande det av Holmberg påtalade förhållandet, att han under tiden då han var anhållen icke fått konferera med juridiskt biträde, må erinras, att

enligt nu gällande lag visserligen icke finnes någon rätt för anhållen person att anlita försvarare. Å andra sidan är något förbud härutinnan ej stadgat utan frågan är oreglerad. Jämlikt den nya rättegångsbalken däremot är anhållen person tillförsäkrad sådan rätt. Det har ansetts vara av stor vikt, att åtgärder för den misstänktes försvar vidtagas utan uppskov. Med hänsyn härtill har i 21 kap. 7 § nämnda balk stadgats, att försvararen bör, så snart ske kan, genom överläggning med den misstänkte förbereda försvaret. I 9 § första stycket samma kapitel heter det: Försvarare för den som är anhållen eller häktad må ej förvägras att sammanträffa med honom. Försvararen äge i enrum meddela sig med den anhållne eller häktade; annan än offentlig försvarare dock endast om undersökningsledaren eller åklagaren medgiver det eller rätten finner det kunna ske utan men för utredningen eller för ordningen eller säkerheten å förvaringsplatsen.

De skäl, som tala för att anhållen så snart som möjligt bör beredas tillfälle att meddela sig med den person, vilken han vill anlita som biträde vid försvaret, äro enligt min mening så tungt vägande, att tillstånd till dylik kommunikation i allmänhet bör lämnas även i nu förekommande fall, ehuru nya rättegångsbalken icke trätt i kraft. Jag bortser härvid ingalunda från att ett biträde till allvarligt men för utredningen kan missbruka medgiven rätt till kommunikation med den anhållne genom att giva denne otillbörliga råd eller upplysningar eller åtaga sig av honom lämnade otillbörliga uppdrag eller yppa under utredningen framkomna förhållanden, som böra hållas hemliga. Med hänsyn härtill synes det berättigat, om undersökningsledaren vägrar den anhållne att få träda i förbindelse med biträde, som med skäl kan anses opålitligt. Därest undersökningsledaren ej anser sig kunna hysa förtroende för biträdet men dock icke finner sig på grund härav böra vägra kommunikation mellan biträdet och den anhållne, torde böra bestämmas, att sammanträffande icke må ske i enrum, varjämte vaksamhet bör iakttagas vid granskning av skriftliga meddelanden särskilt med hänsyn till möjligheten att hemligt språk (code eller chiffer) kan hava använts.

Det synes, helst under nuvarande av pågående världskrig föranledda förhållanden, vara fullt på sin plats att iakttaga större försiktighet än eljest, då fråga är om för spioneri och andra sådana landsskadliga brott anhållna personer. Emellertid torde dock även i flertalet av dessa fall sammanträffande mellan den anhållne och hans försvarare, i varje fall i närvaro av polisman, kunna tillåtas utan att till följd därav men för utredningen eller annan allvarlig olägenhet behöver befaras. Den vid kriminalpolisen i Stockholm tillämpade praxis, enligt vilken anhållen person aldrig tillåtes att ens i närvaro av polisman sammanträffa med försvarare, är därför enligt min mening alltför rigorös. Principen ifråga synes mig särskilt obillig i de fall då anhållningstiden utsträckes vecka efter vecka, vilket icke är ovanligt beträffande för sistnämnda slag av brott anhållna personer.

Vad angår fallet Holmberg kan jag efter tagen del av handlingarna i hans

mål icke finna annat än att hans begäran att få anlita juridiskt biträde skäligen bort bifallas, detta icke minst i betraktande av att Holmberg kvarhölls 27 dagar innan han häktades.

Med dessa uttalanden, som jag upptog i en till Ö. Ä. avlåten skrivelse och jämväl delgav Lundqvist, var ärendet i omförmälda del av mig slutbehandlat.

I anledning av min skrivelse anmodade Ö. Ä. därefter polismästaren i Stockholm att i vad angår frågan om anhållen persons rätt att sammanträffa med försvarare tillse, att de av mig framförda önskemålen vunne beaktande.

6. Klagomål över tänd belysning nattetid i förvaringsrum för anhållna.

Redaktören Nils Vilhelm Holmberg, som i april 1941 under några veckor såsom anhållen förvarats å kriminalpolisstationen i Stockholm, anförde sedermera hos mig klagomål i åtskilliga avseenden (se ovan sid. 36 o. f. samt 118). Bland annat påtalades, att i det rum vari han förvarats den elektriska belysningen hållits tänd hela nätterna.

I ett av vederbörande polisintendent åberopat yttrande över klagomålen uppgav tjänstförrättande kommissarien H. Svensson, att belysningen i regel hölles tänd nattetid i förvaringsrummen, enär den polisman, som hade vakten över de anhållna, när som helst även under natten måste kunna se vad de företoge sig. Vore belysningen släckt, skulle han vara nödsakad att vid varje inspektion tända lyset, vilket — då inspektionerna måste företagas med täta mellanrum — skulle verka mera störande för de anhållna än om belysningen hela tiden vore tänd. Avsikten med nattljuset vore ingalunda att förorsaka de anhållna obehag utan att förhindra dem att göra sig något illa eller företaga annan otillbörlig handling.

Sedan jag därefter till dåvarande t. f. kriminalpolisintendenten Eugen Glas uttalat önskemål om en förändring av det påtalade förhållandet med tänd belysning nattetid, utfärdade Glas den 22 oktober 1942 en så lydande order:

"Från och med dagen skall beträffande belysningen i förvaringsrummen för anhållna personer vid kriminalavdelningen följande lända till efterrättelse:

Såsom regel hålles belysningen släckt mellan klockan 21,00—6,30. Undantag härifrån får göras för sådana rum, där personer, som äro våldsamma, visa sinnesoro eller av annan anledning kunna misstänkas hava för avsikt att skada sig själva eller andra, förvaras, eller då någon anhållen begär, att belysningen skall hållas tänd.

Under den tid belysningen hålles släckt, få de anhållna icke onödigtvis störas genom upprepade inspektioner.

Vad nu sagts angående inspektioner nattetid fritager icke vaktpersonalen från skyldigheten att då minsta anledning därtill uppkommer verkställa nödig inspektion."

Vid av mig sedermera den 25 maj 1943 verkställd inspektion av kriminalpolisstationen upplyste t. f. kriminalpolisintendenten Nils Lüning på fråga av mig, att ovanintagna order alltsedan dagen för dess utfärdande länt till efterrättelse.

7. Fråga huruvida den, som förrättat exekutiv auktion å fastighet, är skyldig att före sammanträdet för köpeskillingens fördelning utfärda bevis, att köparen fullgjort sin betalningsskyldighet, i annat fall än då köparen kontant erlagt hela det belopp, som enligt borgenärsförteckningen skulle utgå i reda penningar.

Av handlingarna i ett genom klagomål av Fastighetsföreningen Asti u. p. a. härstädes anhängiggjort ärende inhämtas följande.

Efter framställning av notarien R. Berg i Stockholm om verkställighet av lagsökningsdomarens i Askims, Hisings och Sävedals domsaga utslag den 9 maj 1942, varigenom till betalning ur fastigheten Bäckebo 1[1] i Backa socken fastställts 9,200 kronor jämte ränta på grund av en i fastigheten den 14 september 1938 under nr 2745 beviljad inteckning ävensom lagsökningskostnader, hölls den 10 september 1942 av länsstyrelsen i Göteborgs och Bohus län exekutiv auktion å sagda fastighet.

Enligt anskaffat gravationsbevis besvärades fastigheten ej av andra inteckningar än dels ovan omförmälda inteckning för 9,200 kronor jämte ränta enligt skuldebrev den 11 februari 1938 av Lennart Hollander till innehavaren, dels en den 14 september 1938 under nr 2746 med förmånsrätt efter den förstnämnda inteckningen beviljad inteckning för 750 kronor med ränta och dels en den 15 november 1939 under nr 3459 beviljad inteckning för 1,500 kronor med ränta.

Vid auktionen inställde sig i egenskap av rättsägare Berg, vilken anmälde sig såsom ombud för fastighetsföreningen på grund av vederbörliga behörighetshandlingar, samt byggmästaren Hjalmar Melin i Göteborg.

Berg bevakade för egen räkning på grund av den redan förut ingivna inteckningen den 14 september 1938 nr 2745 kapitalbeloppet 9,200 kronor och 1,353 kronor 93 öre i ränta samt för föreningen på grund av inteckningen den 15 november 1939 nr 3459 kapitalbeloppet 1,500 kronor och 180 kronor i ränta. Berg företedde sistnämnda inteckning.

Melin bevakade på grund av inteckningen den 14 september 1938 nr 2746 kapitalbeloppet 750 kronor och 110 kronor 38 öre i ränta.

I därefter upprättad borgenärsförteckning upptogos först kostnaderna för

det exekutiva förfarandet, sammanlagt 242 kronor 30 öre, samt därefter Bergs fordran på grund av inteckningen den 14 september 1938 nr 2745 ränta och kapital tillhopa 10,553 kronor 93 öre. Såsom tredje post upptogs Melins fordran och såsom fjärde post föreningens fordran.

Det tillkännagavs, att det lägsta bud, som finge vid auktionen antagas, måste överstiga 242 kronor 30 öre samt att köpeskillingen i sin helhet måste gäldas i reda penningar, såvitt ej 131 § utsökningslagen föranledde till annat.

Vid den därefter företagna auktionen inropades fastigheten av Berg för föreningens räkning genom ett högsta bud å 10,796 kronor 23 öre, och ställde därvid Berg den av honom ingivna inteckningen den 14 september 1938 nr 2745 såsom pant för inropet. Därjämte inbetalade Berg kontant 300 kronor och förklarade, att han fullgjorde likviden dels genom kontantbetalning å 242 kronor 30 öre och dels genom att han medgåve att såväl fordrat kapitalbelopp som ränta på grund av nyssnämnda inteckning finge avräknas å köpeskillingen och innestå i fastigheten.

Sammanträde för köpeskillingens fördelning skulle äga rum inför länsstyrelsen den 22 oktober 1942. . .

Sedan Berg den 24 september 1942, i och för möjliggörande för föreningen att tillträda fastigheten, anhållit, att länsstyrelsen genom särskilt beslut skulle förklara, att föreningen fullgjort sin betalningsskyldighet, yttrade länsstyrelsen i beslut den 25 september 1942 följande: Enär länsstyrelsen icke vore pliktig eller ens berättigad att före den i ärendet utsatta dagen och tiden för sammanträdet för köpeskillingens fördelning eller den 22 oktober 1942 klockan 13 ingå i prövning till vilket belopp den, som medgivit anstånd, vore berättigad till andel i köpeskillingen, samt köparen icke guldit vad som enligt borgenärsförteckningen skulle betalas kontant, lämnade länsstyrelsen den av Berg gjorda framställningen utan bifall.

I en hit insänd skrift anförde föreningen klagomål däröver att länsstyrelsen icke givit föreningen något bevis om att föreningen fullgjort sin betalningsskyldighet i fråga om den inropade fastigheten. I skriften anförde föreningen vidare: Föreningen, som på grund av sin verksamhet icke så sällan nödgades att till skyddande av densamma tillkommande fordringar å exekutiv auktion inropa fastigheter, hade i sådana fall ett mycket stort intresse av att snarast möjligt kunna tillträda fastigheterna för uppbärande av förfallande hyresavkastning samt vidtagande av erforderliga åtgärder för fastigheternas underhåll och uppvärmning m. m. Som det av länsstyrelsen i Göteborgs och Bohus län tillämpade förfaringssättet, såvitt föreningen hade sig bekant, icke hade någon motsvarighet inom övriga länsstyrelser, ansåge sig föreningen icke behöva åtnöjas med att inom sagda län vara avskuren från möjligheten att före den ordinarie likviddagen kunna fullgöra betalningsskyldigheten efter av föreningen å exekutiv auktion verkställda inrop av fast egendom. Utvägen att efter exekutiv auktion begära syssloman för fas-

tighetens omhändertagande eller uppbärande av från fastigheten fallande avkastning stode endast vederbörande utmätningssökande till buds, och om ett sysslomannaförordnande utverkades, skulle detta medföra avsevärda kostnader till nackdel för såväl den förutvarande som den nye ägaren. Länsstyrelsen hade genom sitt förfarande hindrat föreningen att tillträda fastigheten för uppbärande av vid kvartalsskiftet den 1 oktober 1942 förfallande hyresbelopp samt vidtagande av vissa erforderliga underhållsarbeten. Föreningen hade emellertid icke i detta fall lidit någon skada, då föreningen funnit en köpare, som övertagit köpet på sådana villkor, att föreningen erhållit full likvid för sin fordran. För föreningens fortsatta verksamhet vore det emellertid av stor vikt, att garanti vunnes mot ett återupprepande av förfarandet.

Sedan länsstyrelsen anmodats att inkomma med yttrande i ärendet, överlämnade länsstyrelsen en av e. o. länsnotarien Axel Sandberg såsom ansvarig för beslutet den 25 september 1942 avgiven förklaring, varjämte länsstyrelsen avgav eget yttrande.

Sandberg anförde i sin förklaring följande: Vid behandlingen av ifrågavarande ärende hade Sandberg såsom tillförordnad föredragande följt en praxis, som enligt vad han inhämtat tillämpats av länsstyrelsen sedan åtminstone ett 20-tal år tillbaka och som torde överensstämma med utsökningslagens bestämmelser. Därest föreningen guldit vad som enligt borgenärsförteckningen skolat betalas kontant, hade köpebrev omedelbart, sedan auktionen vunnit laga kraft, utfärdats och föreningen hade kunnat tillträda fastigheten å "näst infallande fardag" d. v. s. räknat från auktionsdagen. Principiellt syntes den omständigheten, att i det föreliggande fallet inteckningshavaren och den som inropat fastigheten i realiteten vore identiska, icke kunna inverka på de regler, enligt vilka fallet skulle behandlas. För övrigt kunde vid fördelningssammanträde ägarhypotek styrkas och ostridiga fordringar förklaras tvistiga o. s. v. Därest den, som inropat fastigheten, fått tillträda densamma och lyfta eventuellt förfallna hyror utan att hava guldit vad som enligt borgenärsförteckningen skulle betalas kontant och utan att auktionen vunnit laga kraft, skulle förrättningsmannen i sista hand bliva ansvarsskyldig, därest vid fördelningssammanträde ägarhypotek bleve styrkt eller en ostridig fordran förklarats tvistig o. s. v. Visserligen kunde måhända bestämmelsen i 131 § utsökningslagen om ställande av pant eller borgen tillämpas, men i det nu föreliggande fallet hade Sandberg med hänsyn till föreningens allmänna inställning i frågan ansett det vara utan mening att söka avkräva föreningen dylik säkerhet. Enligt upplysning från landsfiskalen i Hisings distrikt hade föreningen i sin tur försålt fastigheten till en person, till vilken hyresgästen i fastigheten betalat hyran för oktober 1942, utgörande 50 kronor. Då arvode till syssloman enligt vedertagen praxis utgjorde 10 procent av influtna hyresbelopp, torde föreningens kostnader för sysslomanskapet blivit tämligen obe-

tydliga. Länsstyrelsens beslut den 25 september 1942 hade samma dag per postförskott sänts till föreningen. Besvär över beslutet syntes dock icke hava anförts. På grund av det sålunda anförda anhölle Sandberg, att länsstyrelsen i sitt yttrande till J. O. måtte hemställa att föreningens framställning icke måtte föranleda någon vidare åtgärd.

För egen del anförde länsstyrelsen i det avgivna yttrandet, som var undertecknat av landssekreteraren Nils Björkman och t. f. länsnotarien Erik Axelson, följande: För många år sedan hade länsstyrelsen alltid vägrat att före dagen för köpeskillingens fördelning utfärda bevis att köparen fullgjort sin betalningsskyldighet, därest ej köparen kontant erlade hela det belopp, som enligt borgenärsförteckningen skulle gäldas kontant. Anledningen därtill hade tydligen varit, att länsstyrelsen ej ansett sig skyldig eller berättigad att före sagda dag göra så att säga en förhandsfördelning av köpeskillingen för utrönande av i vad mån inteckning täcktes av köpeskillingen. I de flesta fall vore väl en dylik åtgärd enkel men, då fråga vore om flera gemensamt intecknade fastigheter, kunde, därest brist i någon eller några av fastigheterna uppkommit, uträkningen bliva av mera vidlyftig beskaffenhet. Länsstyrelsens ovannämnda ståndpunkt, som varit känd bland advokater och allmänhet i länet, hade medfört att under senare åren vederbörande köpare utan vidare fullgjort sin betalningsskyldighet före dagen för köpeskillingens fördelning helt medelst kontantinbetalning. Förutom vid nu ifrågavarande tillfälle hade frågan blott en gång tidigare under de senare åren ställts på sin spets. Länsstyrelsen hade då meddelat beslut av samma innehåll som det nu förevarande. Föredragande vid detta tillfälle hade varit annan tjänsteman än Axelson, som nu vore ordinarie föredragande i dylika ärenden. Axelson hade för sin del icke haft att handlägga något fall, där anledning förekommit att ingå i en närmare prövning av frågan om ovannämnda princip vore riktig. Enligt länsstyrelsens förmenande kunde frågan om riktigheten av den av föreningen förfäktade ståndpunkten diskuteras. Medgivas måste dock, att vissa skäl talade för densamma. Så t. ex. hade ju förrättningsmannen alltid möjlighet att genom krävande av pant eller borgen gardera sig för den händelse en fordringsägare, som medgivit avräkning, vid sammanträdet för köpeskillingens fördelning skulle befinnas ej vara berättigad till del i köpeskillingen eller till mindre del däri än vad borgenärsförteckningen utvisade. Länsstyrelsen vore därför villig att, därest J. O. skulle finna den av klaganden förfäktade ståndpunkten riktig, i fortsättningen tillämpa densamma. Sandbergs ståndpunktstagande syntes dock i varje fall med hänsyn till frågans oklarhet icke vara att betrakta som något tjänstefel.

I en till länsstyrelsen i Göteborgs och Bohus län avlåten skrivelse anförde tjänstförrättande justitieombudsmannen Rudewall därefter följande.

Bestämmelser om erläggande av den del av köpeskillingen för å exekutiv

auktion såld fast egendom, som enligt borgenärsförteckningen skall gäldas i reda penningar, äro meddelade i 130 och 131 §§ utsökningslagen.

Enligt 130 § skall sist å sammanträdet för köpeskillingens fördelning den del av köpeskillingen, som enligt borgenärsförteckningen bör i reda penningar utgå, vara till auktionsförrättaren gulden, såvitt anstånd efter 131 § icke blivit köparen lämnat.

I 131 § stadgas, att om köparen visar att fordringsägare, som enligt borgenärsförteckningen skulle ur köpeskillingen erhålla betalning i reda penningar, lämnat honom anstånd med betalningen, eller om köparen själv är berättigad till sådan betalning, äger han å köpeskillingen avräkna motsvarande belopp; dock skall, om auktionsförrättaren det äskar, ställas pant eller borgen för återbäring i händelse beloppet skulle finnas rätteligen tillkomma annan borgenär.

Enligt 133 § äger köparen att tillträda egendomen, då han fullgjort sin betalningsskyldighet.

131 § utsökningslagen fick sin nuvarande lydelse i samband med de år 1912 genomförda ändringarna i utsökningslagen. Det ovan återgivna stadgandet i lagrummet återfinnes i det av lagberedningen år 1907 framlagda förslaget till lag om ändring i vissa delar av utsökningslagen. (Förslag till jordabalk II.) I motiverna till detta lagförslag anförde lagberedningen vid 131 § följande.

I likhet med vad då gällde vore det enligt denna paragraf medgivet köpare av exekutivt försåld fastighet att med en borgenär, som eljest skolat erhålla kontant betalning för sin fordran, träffa överenskommelse om anstånd med betalningen och därigenom med ett motsvarande belopp minska den summa, han för fullgörande av sin betalningsskyldighet hade att inbetala till auktionsförrättaren. Den gällande bestämmelsen därom — 111 § — vore emellertid så avfattad, att om på klagan över köpeskillingslikviden högre myndighet skulle finna, att auktionsförrättaren vid prövningen av en dylik överenskommelse misstagit sig och att för den fordran, varom överenskommelsen träffats, betalning ej bort utgå, auktionen syntes kunna bliva ogiltig. En sådan påföljd vore dock betänklig. Köparen hade fullgjort vad auktionsförrättaren avfordrat honom, han hade erhållit köpebrev å egendomen, hade måhända tagit nya inteckningar i densamma eller överlåtit den till annan person. Och likväl kunde på grund av klagan över likviden, kanske slutligen prövad först efter års förlopp, alltsamman kastas över ända. För att skydda vederbörande rättsägare kunde det ej sägas vara nödigt att förfara med sådan stränghet. Funnes annan vara berättigad till något belopp, som med orätt ansetts vara genom överenskommelsen erlagt, vore auktionsförrättaren, om ej ett ursäktligt misstag från hans sida ansåges föreligga, ersättningsskyldig; i varje fall kunde beloppet återfordras av den, vilken det obehörigen tillgodoförts. Till fullständigt tryggande av annan borgenärs eventuella rätt hade beredningen föreslagit, att auktionsförrättaren, för att taga överenskommelsen för god, ägde fordra säkerhets ställande för möjlig återbäring. Överenskom-

melsen kunde sägas innebära en förtida lyftning av andel i köpeskillingen, och att säkerhet ställdes överensstämde alltså med vad i fråga om sådan lyftning vore föreskrivet. Att stadga ovillkorlig skyldighet att ställa säkerhet syntes dock icke vara nödigt; oftast torde nog fordringsägarens rätt till betalning vara så klar, att ställande av säkerhet bleve allenast en onödig formalitet. Det hade därför lämnats i auktionsförrättarens skön att bedöma, om pant eller borgen skulle ställas.

133 § var i lagförslaget lika med 113 § i då gällande utsökningslag.

Ett på grundval av nämnda förslag upprättat och till lagrådet remitterat lagförslag föredrogs i lagrådet av dåvarande revisionssekreteraren, sedermera justitierådet Tore Almén. Av Alméns år 1927 tryckta promemoria för föredragningen framgår, att Almén vid 131 § i lagförslaget bland annat yttrat följande:

"Har köparen utverkat sig anstånd av en eller flera borgenärer, som enligt borgenärsförteckningen äro berättigade till andel i köpeskillingen, och erlagt resten kontant, får köpet icke under några förhållanden gå åter därför att högre instans vid prövning av frågan om köpeskillingens fördelning finner, att dessa borgenärer icke äro berättigade till så stor andel i köpeskillingen, som antagits. Just för att utmärka detta har man utbytt det i nu gällande lag förekommande uttrycket 'fordringsägare, som skall ur egendomen erhålla betalning' mot fordringsägare, som enligt borgenärsförteckningen skola ur köpeskillingen erhålla betalning. Det fordras således icke, att anstånd lämnats av fordringsägare, som slutligen finnes vara berättigad till sådan betalning. Härigenom är köparen tryggad mot risken, att egendomen går under nytt utrop, oaktat han erlagt det belopp, som avfordrats honom, och vad som är ännu viktigare, möjligheten, att köpet går åter sedan köpebrev utfärdats, är utesluten."

Vid 133 § har Almén anfört:

"Enligt *gällande* rätt skall ju hela köpeskillingen erläggas kontant, såvida icke anstånd erhålles enligt § 111. Önskar köparen tillträda egendom redan före likvidsdagen, står detta visserligen honom fritt, om han dessförinnan erlägger hela köpeskillingen och därå erhåller auktionsförrättarens kvitto; åberopar han överenskommelse om anstånd med någon borgenär, torde däremot auktionsförrättaren icke vara pliktig eller ens berättigad att före nämnda dag ingå i prövningen, till vilket belopp den, som medgivit anståndet, är berättigad till andel i köpeskillingen. Ännu å denna dag är nämligen en inteckningshavare berättigad att visa, att ränta å hans inteckning innestår för längre tid än ett år. — Annorlunda kommer detta att förhålla sig enligt *förslaget*. Det belopp, som köparen har att gälda i reda penningar, kan vara jämförelsevis obetydligt. Uppgår det icke till 1/6 av köpeskillingen och har inroparen enligt § 125 å själva auktionsdagen erlagt vad som skall sålunda gäldas, äger han, om förslaget lämnas oförändrat, strax tillträda egendomen. Detta synes mig ingalunda vara någon förändring till det bättre. De borgenärer, som äro

berättigade till kontant betalning, hava ingen fördel av att det dem tillkommande beloppet erlägges före likvidsdagen, — icke ens ränta å beloppet under mellantiden kommer dem till godo — och det är svårt att inse, varför inroparen genom att erlägga beloppet tidigare skall få rätt att dessförinnan tillträda egendomen. — Den praktiska betydelsen av denna fråga är ingalunda liten. Om köparen har rätt att tillträda egendomen, så snart han erlagt det belopp, som enligt borgenärsförteckningen skall betalas kontant, har han tillfälle att inbetala detsamma omedelbart före den dag, då kvartalshyrorna för egendomen skola erläggas, och förvärvar därigenom rätt att uppbära dessa hyror. Inteckningshavare och andra rättsägare i fastigheten, som icke kunna veta, om köparen ämnar begagna sig av denna rätt, bliva härigenom ur stånd att bedöma, huru långt de behöva deltaga i bjudandet för att rädda sin inteckning. Under förutsättning att, såsom i allmänhet är fallet vid exekutiv försäljning av stadsfastigheter, särskild syssloman blivit tillsatt att uppbära hyrorna, är detta nämligen beroende av om nämnda kvartalshyror äro att påräkna för rättsägarne. Att inteckningshavarens ifrågavarande intresse är legitimt, har beredningen själv erkänt genom föreskriften om borgenärsförteckningens fullföljande utöver lägsta budet. — Av nu anförda skäl skulle jag vilja förorda den ändringen i § 133, att tillträde icke under några förhållanden får ske före likvidsdagen."

De av Almén sålunda framställda erinringarna i senast angivna hänseende föranledde icke någon ändring i det remitterade förslaget. Vad i promemorian anförts kan emellertid uppenbarligen tjäna till ledning vid bedömandet av det spörsmål, varom här är fråga.

Enligt min mening måste av de ifrågavarande lagstadgandena dragas den slutsatsen, att belopp, som skolat gäldas i reda penningar men får avräknas å en i borgenärsförteckningen upptagen inteckningsfordran, bör betraktas på samma sätt som om det blivit av köparen kontant erlagt. Härvid är det sätt, på vilket fordringen upptagits i borgenärsförteckningen, avgörande såväl för behörigheten att medgiva anstånd som ock för fordringsbeloppets storlek till kapital och ränta. Föreligger anledning till antagande, att fordringen möjligen kan tillkomma annan borgenär än den, som medgivit avräkning, är auktionsförrättaren till sin egen säkerhet berättigad kräva, att köparen ställer pant eller borgen för återbäring. Har köparen före sammanträdet för köpeskillingens fördelning erlagt köpeskillingen, måste auktionsförrättaren anses vara pliktig att, även om betalningen delvis guldits genom avräkning i överensstämmelse med 131 § utsökningslagen, i auktionsprotokollet anteckna att betalningsskyldigheten rätteligen fullgjorts eller, om sådan anteckning ej gjorts, på annat sätt lämna köparen bevis därom. Då köparen enligt 133 § är berättigad att så snart betalningen erlagts tillträda egendomen, oavsett huruvida auktionen vunnit laga kraft eller ej, och enligt särskild föreskrift skall äga uppbära efter tillträdet förfallande hyror eller arrendeavgifter, är

det av största intresse för honom att omedelbart efter köpeskillingens erläggande kunna visa, att han rätteligen fullgjort sin betalningsskyldighet.

Denna min uppfattning vinner även stöd av vad Hassler anfört i sitt år 1938 utgivna arbete "Svensk Exekutionsrätt" sid. 369 o. f. ävensom av uttalanden i Olivecronas "Förfarandet vid exekutiv försäljning av fast egendom", andra upplagan, 1941, sid. 137 o. f.

I förevarande fall är upplyst, att föreningen efter inropet av Bäckebo 1[1] kontant erlagt det belopp, till vilket lägsta budet blivit bestämt, samt såsom likvid för köpeskillingen i övrigt på grund av inteckningshavarens medgivande yrkat avräkning å en i borgenärsförteckningen närmast efter de inom lägsta budet antecknade posterna upptagen fordran, som på grund av inteckning bevakats av föreningens eget ombud vid auktionen. Köpeskillingen måste sålunda anses erlagd i den ordning, som vid auktionen förutsatts. På grund härav anser jag, att länsstyrelsen i förevarande fall bort lämna föreningen bevis därom, att föreningen rätteligen fullgjort sin betalningsskyldighet. Genom sitt beslut att avslå en av föreningen särskilt framställd begäran om dylikt bevis har därför länsstyrelsen enligt min mening förfarit oriktigt.

Med hänsyn till vad i länsstyrelsens förklaring anförts och då någon skada i förevarande fall icke tillskyndats föreningen genom länsstyrelsens förfarande, lät J. O. bero vid att giva länsstyrelsen del av sin ovan uttalade uppfattning i saken.

8. Fråga vid förvandling av två bötesstraff, å vilket av dessa gjorda avbetalningar skulle avräknas.

Till Bollnäs domsagas häradsrätts sammanträde den 23 september 1942 instämde landsfiskalen i Bollnäs distrikt grovarbetaren Gunnar Lovisin Karlsson i Säversta, Bollnäs, med yrkande att vissa Karlsson ådömda böter måtte förvandlas.

I samma dag meddelat utslag yttrade häradsrätten följande.

Enär Karlsson av häradsrätten dömts, den 28 maj 1941 för fylleri och förargelseväckande beteende att böta 60 kronor, varav endast 40 kronor guldits, samt den 7 januari 1942 för fylleri, förargelseväckande beteende och resande av livsfarligt vapen att utgiva 30 dagsböter å en krona 50 öre, varav icke något guldits, prövade häradsrätten lagligt förvandla de ådömda men ej guldna böterna så, att Karlsson ålades att i förvandlingsstraff undergå fängelse i 32 dagar.

Häradsrättens utslag vann laga kraft, varefter Karlsson under tiden den 6 mars—den 7 april 1943 undergick det honom ådömda förvandlingsstraffet.

Sedan jag vid granskning av fångförteckningen från straffängelset i Gävle för mars 1943 funnit, att de Karlsson ådömda böterna rätteligen bort för-

vandlas till fängelse i 21 dagar, anmodade jag häradshövdingen John Larson, som den 23 september 1942 fört ordet i häradsrätten, att till mig inkomma med förklaring.

I avgivet yttrande anförde Larson följande.

Vid förvandlingen av ifrågavarande böter hade Larson kommit till ett förvandlingsstraff å 32 dagars fängelse därigenom, att han sammanlagt oguldna 20 kronors böter, som motsvarade 4 dagsböter, med ådömda 30 dagsböter till 34 dagsböter, vilka därefter enligt 13 § i verkställighetslagen förvandlats till 32 dagars fängelse. Enligt J. O:s mening skulle den dömde i stället hava erhållit ett förvandlingsstraff å 21 dagars fängelse. Larson förmodade, att J. O. kommit till detta resultat genom att sammanlägga hela det ådömda bötesbeloppet, 60 kronor, som motsvarade 12 dagsböter, med senare ådömda 30 dagsböter, varefter avräknats guldna 40 kronor eller 26 dagsböter å en krona 50 öre. Därefter återstode 16 dagsböter, som vid förvandling bleve 21 dagars fängelse. Larson ville icke bestrida, att lagtexten gåve stöd för J. O:s mening. Emellertid ledde detta sätt att förvandla i förevarande fall till egendomliga konsekvenser. Om den dömde inbetalt hela bötesbeloppet 60 kronor — åtminstone om han gjort det före den 7 januari 1942, då han ådömdes de 30 dagsböterna — hade åklagaren endast yrkat förvandling av dagsböterna, vilka då förvandlats till 30 dagars fängelse. Nu hade den dömde endast gjort avbetalning å böterna (enligt vad Larson inhämtat hade 15 kronor erlagts den 22 oktober 1941, 15 kronor den 8 december samma år och 10 kronor den 20 januari 1942). Därigenom sluppe han undan med ett avsevärt lägre förvandlingsstraff och hade sålunda kommit i en betydligt bättre ställning än om han inbetalt hela bötesbeloppet. Detta vore ju oformligt och kunde väl ej vara lagstiftarens mening. Larson ansåge sig därför ej obetingat kunna medgiva, att han förfarit felaktigt. Den dömde hade icke vederfarits någon orättvisa. Larson hemställde därför, att J.O. ville låta bero vid hans avgivna förklaring.

I 13 § första stycket lagen den 9 april 1937 om verkställighet av bötesstraff angives den skala, efter vilken förvandling av dagsböter till fängelse skall äga rum. Enligt andra stycket i samma paragraf skall, därest böter delvis guldits, förvandlingen göras efter antalet oguldna dagsböter, varvid dagsbot som endast delvis guldits anses såsom ogulden. Vidare stadgas i paragrafens tredje stycke, att vid förvandling av böter som ådömts omedelbart i penningar skall varje påbörjat belopp av 5 kronor anses svara mot en dagsbot.

14 § första stycket i lagen har följande lydelse: Skall förvandling ske av något bötesstraff och häftar den bötfällde jämväl för andra böter som enligt denna lag må förvandlas, varde samtliga böter förvandlade och gemensamt

förvandlingsstraff bestämt efter sammanräknade antalet dagsböter. Har avbetalning skett och äro dagsböternas belopp olika, skall vid bestämmande av förvandlingsstraffet betalningen avräknas å bötesstraff med lägre dagsbot.

Beträffande tillkomsten av dessa bestämmelser må erinras följande.

I ett inom justitiedepartementet upprättat förslag till lag om verkställighet och förvandling av bötesstraff voro de bestämmelser om förvandling av böter, som motsvara de ovan återgivna nu gällande föreskrifterna, upptagna i 14 och 15 §§. Första stycket i 15 § hade i detta lagförslag följande lydelse: Skall förvandling ske av något bötesstraff och häftar den bötfällde jämväl för andra böter som enligt denna lag må förvandlas, varde samtliga böter förvandlade och förvandlingsstraffet bestämt efter sammanräknade antalet dagsböter. Har avbetalning skett och äro dagsböternas belopp olika, skall betalningen avräknas å bötesstraff med lägre dagsbot.

Lagrådet, som efter remiss avgav utlåtande över lagförslaget, anförde vid sistnämnda paragraf följande.

I fråga om förvandling av flera bötesstraff föreskreves i andra punkten av första stycket att avbetalning, där dagsböternas belopp vore olika, skulle avräknas å bötesstraff med lägre dagsbot. Därmed avsåges ej att materiellt reglera å vilket bötesbelopp betalningen skulle redovisas i den mån detta kunde äga betydelse, såsom t. ex. skedde i 7 § andra stycket införsellagen, vilket lagrum enligt 4 § tredje stycket i det remitterade förslaget därvid komme att gälla. Bestämmelsen åsyftade endast en beräkning för förvandlingens genomförande och torde av praktiska skäl för sin tillämpning ej ens förutsätta, att det bötesbelopp, å vilket avräkningen skulle företagas, ådömts innan betalningen skedde. Denna avräkningens karaktär syntes, för undvikande av missförstånd, böra komma till uttryck genom omformulering av stadgandet. Med avseende å det i samma punkt förekommande uttrycket "dagsböternas belopp" syntes böra erinras, att därmed avsåges ej blott belopp, vartill varje bot fastställts vid ådömande av dagsböter, utan också, där fråga jämväl vore om förvandling av i penningar omedelbart ådömda böter, det belopp som enligt evalveringsregeln i 14 § skulle anses svara mot en dagsbot. Även om denna stadgandets innebörd icke omedelbart följde av det anmärkta uttryckssättet, torde den emellertid tillräckligt klart framgå av en jämförelse med 14 § och av sammanhanget med första punkten i förevarande stycke. Med hänsyn därtill syntes den föreslagna lydelsen kunna lämnas oförändrad.

I den proposition, nr 35, vari förslag till lag om verkställighet av bötesstraff förelades 1937 års riksdag, blev den av lagrådet sålunda gjorda erinringen på det sätt iakttagen, att i 14 §, under vilken upptogos bestämmelser motsvarande föreskrifterna i 15 § av det till lagrådet remitterade förslaget, andra punkten erhöll sitt ovan återgivna innehåll, att, om avbetalning skett och dagsböternas belopp äro olika, *vid bestämmande av förvandlingsstraffet* betalningen skall avräknas å bötesstraff med lägre dagsbot.

Såsom av det ovan anförda framgår skall alltså vid förvandling av två eller flera bötesstraff gjord avbetalning i första hand avräknas å det bötesstraff, vars dagsbotsbelopp är lägst, och detta oavsett om avbetalningen gjorts före eller efter ådömandet av dessa böter.

I det bötesförvandlingsmål, varom i detta ärende är fråga, förelågo till förvandling två Gunnar Lovisin Karlsson ådömda bötesstraff, det ena å 60 kronor motsvarande 12 dagsböter om 5 kronor och det andra å 30 dagsböter om en krona 50 öre. Karlsson hade å böterna i olika omgångar avbetalt tillhopa 40 kronor. Enligt 14 § första stycket andra punkten lagen om verkställighet av bötesstraff hade de verkställda avbetalningarna bort avräknas å sistnämnda bötesstraff. Efter denna avräkning, som skolat äga rum med beaktande av andra stycket i 13 §, hade av detta bötesstraff återstått 4 dagsböter. Det sammanlagda antalet oguldna dagsböter hade således därefter uppgått till 16, motsvarande ett förvandlingsstraff av 21 dagars fängelse. Häradsrätten har emellertid bestämt straffet till 32 dagar, vilket straff alltså med 11 dagar överskridit det, som rätteligen borde hava utdömts. Det ådömda straffet har Karlsson avtjänat.

Då Karlsson till följd av felaktigheten i häradsrättens utslag tillskyndats skada, för vilken han borde erhålla ersättning, ansåg jag mig, innan jag slutligen avgjorde ärendet, böra bereda häradshövdingen Larson såsom ansvarig för felet tillfälle att visa, att Karlsson fått skälig gottgörelse. Med anledning därav upptog jag i en till Larson avlåten skrivelse vad jag ovan anfört och beredde honom tillfälle att till mig inkomma med bevis i nämnda avseende.

Sedan Larson därefter inkommit med bevis, att Karlsson av honom erhållit full gottgörelse för skadan, lät jag bero vid vad i saken förevarit.

9. Olämplig avfattning av kungörelser.

Vad angår kungörelsers avfattning har jag vid granskning av i Post- och Inrikes Tidningar införda kungörelser funnit, att avfattningen ofta är för vidlyftig. Dessutom är det ganska vanligt, att två eller flera kungörelser utfärdas angående förhållanden, som lämpligen kunna offentliggöras genom en kungörelse. Kungörelsekostnaderna nedbringas givetvis högst väsentligt, om exempelvis vid omyndigförklaring av flera personer besluten sammanföras i en enda kungörelse. Ofta har emellertid utfärdats en kungörelse beträffande var och en av de omyndigförklarade. En och annan gång har jag iakttagit, att sedan domaren beviljat boskillnad och makarna i samband därmed till häradsrätten ingivit bodelningshandling, två kungörelser samtidigt utfärdats, den ena om boskillnadsdomen och den andra om bodelningshandlingens ingivande, båda kungörelserna undertecknade av domaren, i det senare fallet på härads-

rättens vägnar. Ett dylikt tillvägagångssätt är uppenbart förkastligt ur sparsamhetssynpunkt.

Likaledes måste det anses leda till en onödig fördyring av kostnaderna att över tillkännagivanden, varom här är fråga, utsätta ordet "Kungörelse". Detta gäller särskilt beträffande annonsering i Posttidningen. Ej sällan — och detta även då "Kungörelse" utsatts — heter det, att rättens eller domarens beslut "härmed kungöres" eller "varder härmed kungjort", vilket synes mig helt obehövligt. Detsamma gäller om den vanliga formuleringen, att rätten eller domaren "genom beslut" eller "genom utslag" viss dag förklarat en person omyndig eller dömt till boskillnad o. s. v.

Vad underskriften angår, synes det olämpligt att, såsom ofta för att icke säga i de flesta fall sker, underteckna så, att först utsättas ort och dag för kungörelsens utfärdande, därefter på nästa rad "På häradsrättens (rådhusrättens) vägnar:" och så på en tredje rad domarens namn. I en del dylika av mig observerade fall har å en fjärde rad utsatts domarens ämbetsställning, t. ex. "Häradshövding". En sådan vidlyftig underskrift upptager vanligen lika många eller flera rader än själva kungörelsen. Det torde vara tillfyllest, om kungörelsen undertecknas antingen med "Häradsrätten" respektive "Rådhusrätten" eller med domarens namn. I varje fall bör tillses, att underskriften i tryck ej kommer att upptaga mer än en rad. Däremot synes det mig vara att gå väl långt i sparsamhet att, såsom stundom förekommer, icke förse kungörelsen med någon som helst underskrift.

I ett stort antal fall under det gångna året har jag på grund av gjorda iakttagelser fäst vederbörande domares uppmärksamhet på angelägenheten av att vid uppsättande av kungörelser kostnadssynpunkten beaktas. Ehuru det är av vikt, att så sker, får dock givetvis ej nämnda synpunkt leda till att kungörelsernas innehåll blir så knapphändigt, att kungörandet till följd därav ej helt fyller sin uppgift. Exempelvis vill jag nämna, att i kungörelser om omyndigförklaring vederbörandes födelsetid lämpligen, såsom också vanligen torde ske, bör utsättas, när kungörelsen avser en person utan egenartat släktnamn.

10. Ledamot i rådhusrätt har i åtskilliga fall genom beslut, i vilka han själv deltagit, dels förordnats till förundersökare i brottmål och dels sedermera tillerkänts ersättning för förundersökningen.

Den 15 februari 1943 handlades vid rådhusrätten i Filipstad under ordförandeskap av t. f. borgmästaren O. Knöös ett till samma dag instämt mål mellan t. f. stadsfiskalen B. T. Lundman, å tjänstens vägnar, å ena, samt rörverksarbetaren Bror Erik Landberg i Storfors, å andra sidan, angående ansvar för stöld.

Sedan målet av åklagaren överlämnats till rättens prövning, förordnade rådhusrätten lagfarne rådmannen Simon Carlsson att verkställa förundersök-

ning rörande Landberg för utrönande av, huruvida villkorlig straffdom borde ifrågakomma. I avvaktan därpå uppsköts målet till den 1 mars 1943.

Vid målets återföretagande den 1 mars, då Knöös ävenledes förde ordet i rådhusrätten, anmäldes en från Carlsson inkommen rapport över förundersökningen, varefter åklagaren förklarade sig icke hava något att erinra mot att Landberg erhölle villkorlig dom.

Genom utslag samma dag dömde rådhusrätten jämlikt 20 kap. 1 § strafflagen Landberg att för stöld hållas till straffarbete tre månader, villkorlig dom. För den i målet verkställda förundersökningen tillerkändes Carlsson ett arvode av 45 kronor.

Sedan protokollen i målet på grund av visst förhållande, varom här icke är fråga, hit införskaffats, inhämtade jag, att Carlsson haft säte i rätten vid förordnandet av honom till förundersökare samt vid bestämmandet av ersättningen till honom för den verkställda förundersökningen. På grund därav anmodade jag rådhusrättens ledamöter att inkomma med förklaring.

Med förmälan, att i handläggningen av målet jämte Knöös och Carlsson deltagit, den 15 februari sedermera avlidne extra rådmannen Carl Josefsson och den 1 mars t. f. rådmannen Birger Forsberg, anförde Knöös i avgivet yttrande följande.

Anledningen till att Carlsson och icke någon utom rätten förordnats till förundersökare hade varit svårigheten att erhålla annan lämplig person till detta uppdrag. Rättens ledamöter hade diskuterat frågan, huruvida Carlsson kunde anses jävig att deltaga i besluten rörande förordnandet av honom till förundersökare och rörande bestämmandet av ersättningen åt honom. Det hade därvid uttalats den uppfattningen, att det åtminstone i sistnämnda fall vore mindre lämpligt, att han deltoge i beslutet, men enär enighet rått om, att den begärda ersättningen vore skälig, och det på grund därav icke kunde bliva något annat beslut rörande ersättningen än det som sedan meddelades, därest en borgare i staden inkallades såsom extra rådman att tjänstgöra i Carlssons ställe, hade en dylik åtgärd ansetts skola bliva utan praktisk betydelse. Därvid hade beaktats även den omständigheten, att inkallandet av en extra rådman skulle för varje rättegångstillfälle medföra en särskild utgift för staden om 10 kronor, vilket i Filipstad vore den ersättning som brukade utgå till en extra rådman. Det hade således varit av praktiska skäl, som rådhusrätten underlåtit att i förevarande fall inkalla en extra rådman i Carlssons ställe. Då emellertid Carlsson senare avstått från den honom tillerkända ersättningen för den verkställda förundersökningen samt ekonomisk skada sålunda icke åsamkats någon på grund av påtalade förhållandet, hemställde Knöös, under försäkran att han för framtiden skulle noga beakta J. O:s anmärkning, att J. O. måtte låta bero vid den avgivna förklaringen.

I särskilt yttrande anförde Carlsson och Forsberg, att de instämde i den

av Knöös avgivna förklaringen. Carlsson uppgav därjämte, att han icke uttagit och ej heller komme att uttaga den honom för ifrågavarande förundersökning tillerkända ersättningen.

Av hit införskaffade protokoll inhämtades därefter, att rådhusrätten under ordförandeskap av Knöös och med Carlsson såsom ledamot även i andra brottmål än det förut berörda förordnat Carlsson att verkställa förundersökning, nämligen den 18 september 1939 angående hembiträdet Gunborg Aina Matilda Filipsson, den 26 februari 1940 angående sågverksarbetaren Karl Johan Johnson, den 14 september 1942 angående motormannen Trygve Tangerud, den 1 februari 1943 angående springpojken Ernst Edvin Nilsson-Rysén och den 24 maj 1943 angående bageriarbeterskan Tora Elisabet Gustafsson. Vidare inhämtades, att rådhusrätten för verkställda förundersökningar tillerkänt Carlsson ersättning *dels* den 11 mars 1940 under ordförandeskap av Carlsson i målet mot Karl Johan Johnson med 45 kronor, *dels ock* under ordförandeskap av Knöös och med Carlsson såsom bisittare den 31 augusti 1942 i mål mot valsverksarbetaren David Rune Jonsson med 45 kronor, den 28 september 1942 i målet mot Tangerud med 45 kronor och den 15 februari 1943 i målet mot Nilsson-Rysén med 50 kronor.

Med anledning av vad sålunda förekommit anmodades Knöös samt Carlsson att hit inkomma med nya yttranden.

I avgivet yttrande anförde Knöös följande: När Knöös den 1 maj 1937 tillträtt förordnandet som borgmästare i Filipstad, hade han försökt bryta den praxis, som då sedan ett tiotal år tillbaka tillämpats av rådhusrätten, nämligen att förordna lagfarne rådmannen till förundersökare i brottmål. Det hade emellertid visat sig omöjligt att anskaffa någon annan lämplig person, som var villig åtaga sig dylika uppdrag. Såvitt Knöös nu kunde erinra sig hade det endast en gång lyckats rådhusrätten förmå någon annan än Carlsson att åtaga sig ett dylikt uppdrag, och det hade varit när stadens komminister förordnats till förundersökare i ett mål. Men redan efter den första förundersökningen hade denne undanbett sig att vidare ifrågakomma vid förordnande av förundersökare. När sålunda annan villig och lämplig person utom rådhusrättens krets icke stått att uppbringa, hade rådhusrätten av omständigheterna tvingats att förordna Carlsson, vilken enligt Knöös' uppfattning fullgjort sina uppdrag på ett utomordentligt sätt. Denna anordning hade den fördelen, att en ledamot av rätten genom att hava i målet verkställt förundersökning kommit att få en mycket ingående kännedom om den tilltalades person. Enär det emellertid mera sällan inträffade, att Knöös före ett måls första handläggning med säkerhet kunde avgöra, att förutsättningar för förordnande om förundersökning skulle komma att förefinnas — ett bedömande som i regel kunde ske först vid första rättegångstillfället — skulle som regel ett extra uppskov varit nödvändigt enbart för att till ett kommande rättegångstillfälle inkalla en ersättare för Carlsson för att del-

taga i beslutet om förundersökning. För att undvika dylika uppskov hade rådhusrätten underlåtit att i ifrågakomna fall inkalla ersättare för Carlsson. När det sedan gällt att besluta om ersättning åt Carlsson i hans egenskap av förundersökare, hade under de första åren av Knöös' tjänstgöring i staden tillämpats det förfarandet, att en av de extra rådmännen inkallats till tjänstgöring. Att döma av de till Knöös remitterade domboksutdragen syntes detta förfarande hava tillämpats ända till den 31 augusti 1942, då rådhusrätten underlät att inkalla ersättare för Carlsson. Den närmaste anledningen därtill syntes hava varit den, att andre icke lagfarne rådmannen erhållit tjänstledighet tillsvidare på grund av ålderdom, varför någon extra rådman icke funnits att inkalla för en hel rättegångsdag, sedan förste extra rådmannen förordnats till vikarie för andre rådmannen. Den återstående ledamoten eller den andre extra rådmannen hade nämligen på grund av släktskapsförhållande till åklagaren varit jävig att tjänstgöra vid handläggning av brottmål. Rådhusrättens nu påtalade förfarande hade sålunda haft sin yttersta orsak i svårigheten för att icke säga omöjligheten för rådhusrätten att erhålla annan förundersökare än Carlsson. Underlåtenheten att i berörda fall inkalla ersättare åt denne hade, såsom ovan visats, betingats av praktiska skäl samt i viss mån även av besparingshänsyn, enär inkallandet av ersättare medfört utgifter för staden. Däremot ville Knöös bestämt göra gällande, att ifrågakomna underlåtenhet icke i något fall haft till syfte att bereda Carlsson någon extra förmån. Knöös kunde även bestämt påstå, att rådhusrättens påtalade beslut icke i något fall skulle blivit till sitt innehåll annorlunda, därest ersättare för Carlsson inkallats. De ersättningar, som tillerkänts Carlsson för hans förundersökningar, kunde icke sägas vara annat än skäliga. Den formella oriktighet, som Knöös gjort sig skyldig till, hade icke haft någon som helst betydelse för rådhusrättens beslut i ifrågakomna ämnen. Någon skada syntes icke hava åstadkommits genom rådhusrättens påtalade förfarande, och Knöös skulle för framtiden noga beakta J. O:s anmärkning.

Carlsson anförde i avgivet yttrande: Vad anginge besluten om förordnande av Carlsson till förundersökare hade det icke varit möjligt att veta, om vid sammanträde med rådhusrätten beslut om förundersökning komme att fattas, och på grund därav hade icke inkallats någon extra ledamot av rätten. Beträffande besluten om ersättning till Carlsson för förundersökningarna hade Carlsson deltagit i desamma, men han hade icke haft någon tanke på att därigenom bereda sig större ersättning än han skulle hava erhållit, därest någon annan än han deltagit i besluten. Carlsson medgåve, att han icke handlat riktigt i berörda hänseenden. Såvitt Carlsson kunde förstå, hade någon skada av ekonomisk eller annan natur icke tillskyndats någon genom de fattade besluten. Ej heller funnes anledning antaga, att ifrågavarande beslut skulle hava fått ett annat innehåll, därest någon annan än Carlsson deltagit i desamma. Efter den 24 maj 1943 hade Carlsson icke deltagit i något råd-

husrättens beslut om förordnande av honom till förundersökare eller om ersättning till honom i nämnda egenskap. På grund av vad han sålunda anfört hemställde Carlsson, att J. O. måtte låta bero vid vad i saken förekommit.

I en till Knöös avlåten skrivelse, av vilken Carlsson erhöll avskrift, anförde tjänstförrättande justitieombudsmannen Rudewall därefter följande.

Något laga hinder att till förundersökare angående en tilltalad förordna en person, vilken såsom ledamot av rätten har att deltaga i handläggningen av målet, synes väl icke föreligga. Att en ledamot av rätten får personlig kännedom om den tilltalades förhållanden kan ju ej heller vara annat än till fördel för målets behandling vid domstolen. Men enligt min mening kan det i allt fall icke anses lämpligt, att den, som skall deltaga i målets avgörande, anlitas för förundersökningen. Vid det slutliga bestämmandet i rätten, huruvida villkorlig dom skall tillämpas, kan han nämligen i sådant fall känna sig alltför bunden, om han tidigare såsom förundersökare gjort uttalande i frågan, om den tilltalade bör erhålla villkorlig dom eller icke. Det måste antagas, att det icke skall vara ogörligt att i en stad av Filipstads storlek finna någon person utom rådhusrätten, som är lämplig och villig att åtaga sig förundersökningar enligt ifrågavarande lag.

I domarereglerna är såsom en allmängiltig regel uttalat, att "ingen må vara domare i egen sak". Denna grundsats har visserligen icke kommit till direkt uttryck i de i 13 kap. gällande rättegångsbalk upptagna jävsreglerna, men orsaken härtill kan knappast vara annan än att principen ansetts så självklar, att det varit onödigt att därutinnan meddela särskilda bestämmelser. I 4 kap. 13 § nya rättegångsbalken har emellertid uttryckligen angivits, att domare är jävig att handlägga mål, däri han själv är part eller eljest har del i saken. Nu berörda grundsats liksom övriga jävsregler måste uppenbarligen iakttagas icke blott i sådana fall, då domaren intager partsställning i ett mål, utan även då domstolen eljest har att fatta något beslut, som direkt berör domarens rättsställning, exempelvis genom att han i beslutet förordnas att fullgöra något uppdrag eller genom att däri ersättning för utfört uppdrag tillerkännes honom.

I enlighet med vad jag nu anfört måste rådhusrättens förfarande att låta rådmannen Carlsson deltaga i de ovan påtalade besluten anses oriktigt. I avgörandet av däri berörda frågor har Carlsson ägt intressen av sådan beskaffenhet, att desamma medvetet eller omedvetet kunnat äventyra den opartiska ställning han såsom domare måste intaga. Även om anlitandet av annan domare i Carlssons ställe skulle hava medfört extra kostnader för staden, hade Carlsson därför bort avhålla sig från att deltaga i berörda beslut och ersättare för honom bort tillkallas.

Då Knöös och Carlsson i sina yttranden förklarat sig inse det felaktiga i rådhusrättens sistberörda förfarande samt de belopp, som tillerkänts Carlsson för de verkställda förundersökningarna, icke syntes vara annat än skäliga, fann J. O. sig kunna låta bero vid de av honom sålunda gjorda erinringarna.

11. För tidigt verkställd växelprotest.

I en hit ingiven skrift anförde försäkringsinspektören A. E. Fogelström, Badstrandsvägen 29 i Stockholm, klagomål över att en den 19 december 1942 utställd, av klaganden accepterad växel å 120 kronor att betalas tre månader efter sagda dag blivit redan den 21 januari 1943 av notarius publicus Clas Östberg protesterad för utebliven betalning.

I infordrat yttrande över klagomålen anförde Östberg följande.

Den 21 januari 1943 hade Aktiebolaget Diskontobanken, som fått växeln på sig överlåten, till Östberg för protest överlämnat densamma. Överst till höger å växeln fanns då en i banken gjord anteckning om förfallodagen, så lydande: "Förfaller den 19/1 1943." En sådan anteckning om förfallodagen funnes så gott som undantagslöst å alla växlar och plägade icke avskrivas i protestprotokollet, då den ansåges vara en bankens privatanteckning. Då protesten verkställdes, hade Östberg icke kommit att jämföra bankens anteckning med växeltexten, och felaktigheten hade icke heller upptäckts vid kollationeringen av protokollet mot växeln. Denna hade därför genom ett beklagligt förbiseende blivit protesterad för tidigt. Därutöver ville Östberg lämna följande upplysningar. Kort efter den 21 januari hade banken meddelat Östberg, att klaganden vänt sig till banken och fordrat skadestånd med 2,000 kronor för den felaktiga protesten, ett krav som banken givetvis avvisat, då klaganden uppenbarligen icke lidit någon skada av denna storleksordning. Banken hade emellertid i tidningen Justitia låtit införa ett meddelande, att växeln genom förbiseende från växelinnehavarens sida felaktigt protesterats, och erbjudit klaganden att utan likvid utfå växeln. Detta hade dock klaganden avvisat och därefter vänt sig till Östberg med begäran om förslag till uppgörelse. Östberg hade icke ansett någon anledning föreligga för honom att inlåta sig i förhandling med klaganden, då denne avvisat bankens erbjudande, vilket enligt Östbergs mening utgjort en rikligt tilltagen kompensation för det obehag, som eventuellt kunde hava förorsakats klaganden genom protestens publicerande.

I avgivna påminnelser anförde klaganden bland annat: Avgörande för en växels förfallodag vore enligt svensk lag växelns lydelse och icke efter dess utställande gjorda anteckningar. Dylika måste enligt vad Östberg själv medgivit betraktas som vederbörandes privatanteckningar. Det syntes således

ostridigt, att Östberg i förevarande fall utan iakttagande av växeltextens lydelse lagstridigt protesterat växeln. Att klaganden först vänt sig till banken med krav å skadestånd torde väl få anses som den naturliga gången, alldenstund banken utlämnat växeln till protest. Skadeståndskravets storlek syntes i detta sammanhang vara utan betydelse. Efter hänvändelsen till banken hade klaganden från bankens juridiska ombud erhållit en skrivelse, däri meddelats, att banken icke vore ansvarig för det begångna felet, eftersom det begåtts av Östberg. Denne borde alltså enligt bankens förmenande taga konsekvenserna. Något erbjudande om växelns återfående utan likvid hade klaganden icke mottagit. Däremot hade klaganden från banken erhållit en den 1 februari 1943 dagtecknad avi om att växeln förfölle den 19 mars 1943. Med anledning av skrivelsen från bankens juridiska ombud hade klaganden i brev den 12 februari 1943 vänt sig till Östberg. Enär svar å detta brev uteblivit, hade klaganden telefonledes satt sig i förbindelse med Östbergs expedition, varvid meddelats klaganden, att hans skrivelse icke föranledde någon åtgärd.

I en till mig inkommen skrivelse meddelade banken därefter att, därest klaganden återkallade sin anmälan till J. O. och förklarade sig icke hava några anspråk vare sig mot banken eller mot Östberg, banken vidhölle sitt tidigare till klaganden gjorda erbjudande att till honom utan likvid överlämna växeln.

I ytterligare påminnelser bestred klaganden, att han erhållit något erbjudande av nämnda slag av banken, och uppgav att, om han fått ett sådant, han icke skulle hava antagit detsamma.

Sedan Östberg därefter inkommit med dels bevis, att klaganden icke innehade någon till handelsregistret i Stockholm anmäld firma, och dels en förbehållslös förklaring från banken, att denna vore beredd att till klaganden utlämna ifrågakomna växel utan likvid, inkom klaganden med en ytterligare skrift i ärendet, däri han anförde följande.

Klaganden yrkade att utfå skadestånd enligt viss beräkning med tillhopa 3,150 kronor. Till stöd härför ville han framhålla, att publiceringen av växelprotesten skadat hans namn och medborgerliga anseende och alltså varit till men för honom i hans yrke och näring. Klaganden ville i detta sammanhang nämna, att firman Possessio Fastighets- & Förvaltnings Aktiebolag omedelbart efter kungörandet av växelprotesten erbjudit klaganden sina tjänster för ordnandet av hans förment trassliga affärer. Om man betänkte, att det funnes ett stort antal upplysningsbyråer, som hade denna olagliga växelprotest noterad, förstode man, att den med säkerhet komme att för klaganden inverka menligt långt fram i tiden. Stockholms Köp-

mannatidning hade tillställt klaganden ett nummer av tidningen med växelprotesten särskilt förprickad. Någon rättelse hade icke blivit införd i denna tidning.

Sedan jag härefter för Östberg framhållit såsom min mening, att klaganden borde erhålla större gottgörelse än den banken erbjudit och att en ersättning med 500 kronor syntes mig skälig, överlämnade Östberg och banken sistnämnda belopp till klaganden, som med anledning därav i en utfärdad handling förklarade, att han ej vidare hade några anspråk mot vare sig Östberg eller banken på grund av den felaktiga växelprotesten.

Då klaganden således erhållit skälig gottgörelse, lät jag med hänsyn härtill och till omständigheterna i övrigt bero vid vad i saken förekommit.

12. Felaktig beräkning av strafftid.

Genom utslag den 17 oktober 1941 dömde Kungl. Maj:t f. d. kaptenen Edvin Gerhard Svensén för vissa brott att vara avsatt från sin tjänst såsom kapten i Wendes artilleriregementes reserv och hållas till straffarbete ett år. Enligt meddelad verkställighetsresolution började Svensén avtjäna straffarbetet den 23 januari 1942.

Sedan Svensén ställts under åtal för ytterligare brott, dömde Stockholms rådhusrätt genom utslag den 28 juli 1942 Svensén till, förutom avsättning, straffarbete ett år en månad, från vilket straff emellertid skulle avräknas vad Svensén kunde hava utstått av det honom genom förstnämnda utslag ådömda straffet.

Genom resolution den 17 augusti 1942 förordnade Ö. Ä., att det för Svensén bestämda straffet, som börjat den 7 augusti 1942, skulle, med beaktande av att Svensén avtjänat sex månader 15 dagar av det honom genom utslaget den 17 oktober 1941 ådömda straffet, sluta den 20 februari 1943.

Den 14 december 1942 avbröts verkställigheten av straffet för Svenséns inställande till ny rannsakning inför regementskrigsrätten vid Wendes artilleriregemente.

Med undanröjande av de straffbestämningar, som meddelats i ovan omförmälda utslag, dömde krigsrätten därefter genom utslag den 21 december 1942 Svensén för tillgrepp och förskingring under synnerligen försvårande omständigheter av för krigsmaktens räkning avsedda medel, som Svensén i egenskap av batterichef mottagit till förvaltning, samt förfalskning i avsikt att dölja tillgreppen ävensom bedrägeri att vara avsatt från sin tjänst såsom kapten i Wendes artilleriregementes reserv och undergå straffarbete ett år tre månader, varjämte krigsrätten förordnade, att vid frihetsstraffets verkställande skulle avräknas vad Svensén utstått av de honom av Kungl. Maj:t och Stockholms rådhusrätt ådömda frihetsstraffen.

Sedan Svensén den 24 december 1942 förklarat sig nöjd med krigsrättens utslag, förordnade länsstyrelsen i Kristianstads län genom resolution den 31 december 1942, att det i sagda utslag bestämda straffarbetet, som börjat den 24 december, skulle, med beaktande av att Svensén avtjänat tillhopa tio månader 21 dagar av de honom tidigare ådömda straffen, sluta den 3 maj 1943.

Vid granskning av fångförteckning från straffängelset i Kristianstad syntes det mig, av tillgängliga handlingar att döma, att slutdagen för Svenséns straff bort bestämmas till den 2 maj 1943, och anmodade jag på grund därav länsnotarien Carl Jepsson, vilken undertecknat länsstyrelsens resolution, att till mig inkomma med förklaring.

I avgivet yttrande anförde Jepsson följande: Vid beräkning av den tid, som skulle avdragas vid verkställigheten av straffet, sådant det utdömts enligt krigsrättens utslag, hade Jepsson utgått från, att avtjänandet av det Svensén tidigare ådömda straffet skulle hava avbrutits klockan 8 på morgonen rannsakningsdagen den 14 december 1942 eller den tidpunkt på dygnet, då under föregående dag avtjänat straff i vanliga fall beräknades sluta. Det syntes knappast kunna anses oriktigt, att den, som underginge straffarbete och därefter ånyo skulle rannsakas, finge tillfälle att i lugn, åtminstone timmarna före den nya rannsakningen, samla sig till densamma. I brist på uttryckliga bestämmelser av sådant innehåll finge det kanske anses riktigast, att den dömde finge tillgodoräkna sig de timmar å rannsakningsdagen, som föreginge rannsakningen, såsom full straffdag, då ju ett sådant beräkningssätt vore till den dömdes fördel. Svensén hade emellertid villkorligt frigivits redan den 25 februari 1943, och han hade sålunda icke kommit att få avtjäna straff till den i länsstyrelsens resolution bestämda slutdagen den 3 maj 1943. Jepsson hemställde därför, att J. O. måtte låta bero vid den avgivna förklaringen. För sin del skulle Jepsson framdeles i liknande fall tillämpa ovannämnda för en straffskyldig fördelaktigare beräkningssätt.

Av handlingarna framgår, att slutdagen för ifrågavarande bestraffning felaktigt bestämts till den 3 maj 1943 i stället för rätteligen den 2 i samma månad. Felet beror på att länsstyrelsen vid slutdagens bestämmande funnit, att Svensén vid avbrytandet av straffverkställigheten den 14 december 1942 avtjänat tio månader 21 dagar och icke, såsom fallet var, tio månader 22 dagar. Svensén hade, då verkställigheten av det av rådhusrätten ådömda straffet började den 7 augusti 1942, redan avtjänat sex månader 15 dagar och hade från sistnämnda dag till avbrottet den 14 december 1942 avtjänat ytterligare fyra månader 7 dagar eller alltså tillhopa tio månader 22 dagar och detta oavsett huruvida avbrottet den 14 december skett klockan 8 f. m., vilket länsstyrelsen utgått ifrån, eller vid någon senare tidpunkt på dagen. Jag

vill i detta sammanhang erinra därom, att enligt vid tiden ifråga gällande bestämmelse skulle, där ej annat av särskilda omständigheter föranleddes, fånge lösgivas ur straffanstalt klockan 8 f. m. å den bestämda dagen för strafftidens slut.

Då Svensén emellertid villkorligt frigivits före straffets fulla avtjänande och alltså någon skada ej uppkommit till följd av den felaktiga straffverkställighetsresolutionen, lät jag vid prövning av ärendet bero vid vad i saken förevarit.

13. Fråga huruvida borgenär, som ansökt om gäldenärs försättande i konkurs, företett bevis om gäldenärens mantalsskrivningsort. Tillika fråga om delgivning av kallelse enligt 14 § konkurslagen.

I en till mig ingiven klagoskrift anförde A. G. Björner i Stockholm följande.

Den 28 oktober 1942 hade klaganden till rådmannen Folke Lundqvist i egenskap av konkursdomare i Stockholm ingivit en ansökan att byggmästaren Birger Gustafsson, Klövervägen 19 i Bromma församling i Stockholm, måtte försättas i konkurs. Till stöd för ansökningen hade klaganden bifogat lagsökningsdomarens i Stockholm utslag den 4 september 1942, varigenom Gustafsson förpliktats att till klaganden utgiva 5,000 kronor jämte ränta och kostnadsersättning. Enligt ett å utslaget tecknat, av förste stadsfogden i Stockholm den 6 oktober utfärdat bevis hade Gustafsson vid då företaget utmätningsförsök befunnits sakna tillgångar till gäldande av det utdömda beloppet. Vid ansökningen hade klaganden även fogat ett transumt av 1942 års allmänna register för Stockholms stad, av vilket transumt framgick, att Gustafsson för år 1942 var mantalsskriven under adress Klövervägen 19. Ehuru klaganden för Lundqvist uppgivit, att han, för den händelse konkursansökningen skulle komma att fullföljas, även skulle anskaffa särskilt mantalsskrivningsbevis för Gustafsson, hade Lundqvist vägrat att upptaga konkursansökningen till prövning. Denna vägran syntes så mycket mera oförklarlig, som någon laga föreskrift icke funnes om att konkurssökande vid begäran om resolution å konkursansökan skulle förete mantalsskrivningsbevis för gäldenären. Om Lundqvist tvivlat på riktigheten av det ingivna utdraget ur registret, hade han bort taga närmare del av registret, som stått till hans förfogande. Han skulle då hava funnit, att utdraget var riktigt och att gäldenären Gustafsson för år 1942 var mantalsskriven under uppgiven adress i Stockholm. Klaganden kunde icke tänka sig, att Lundqvist efter tagen del av nämnda av Ö. Ä. utgivna register skulle hava avslagit klagandens konkursansökan. Klaganden hemställde, att J. O. måtte mot Lundqvist vidtaga de åtgärder, vartill omständigheterna kunde föranleda.

Sedan jag i anledning av klagoskriften anmodat Lundqvist att inkomma med yttrande, anförde han följande.

Det vore riktigt, att klaganden muntligen för Lundqvist uppgivit, att klaganden, om konkursansökningen komme att fullföljas, skulle anskaffa vederbörligt mantalsskrivningsbevis. I anledning av denna muntliga uppgift hade Lundqvist lämnat klaganden det beskedet, att konkursansökningen icke kunde av Lundqvist prövas, innan sådant bevis anskaffats. Därtill hade klaganden emellertid allenast genmält, att han påkallade Lundqvists beslut i saken. Lundqvist hade då å ansökningen tecknat skriftligt bevis att, enär sökanden icke visat att gäldenären blivit för år 1942 mantalsskriven i Stockholm, ansökningen icke kunde av Lundqvist upptagas till prövning. Detta beslut stode i överensstämmelse med en praxis, som tillämpats vid Stockholms rådhusrätt åtminstone under hela den tid 1921 års konkurslag varit gällande. Till grund för denna praxis låge det förhållandet, att mantalsregistret, omförmält i § 16 i kungl. kungörelsen den 13 augusti 1936 angående ändring i vissa delar av förordningen den 18 december 1925 om civil folkbokföring och mantalsskrivning i Stockholm, icke hade den karaktär av urkund, som erfordrades för att man med ledning av uppgifterna i registret skulle kunna utfärda en stämningsresolution i konkursmål. Mantalsregistret hade tillkommit för att användas såsom uppslagsbok vid verkställande av efterforskningar i den officiella urkunden, som utgjordes av mantalslängden. Enligt uttrycklig bestämmelse skulle längden anses justerad genom densammas undertecknande. Mantalsregistret upprättades emellertid icke med ledning av den sålunda justerade mantalslängden utan på grundval av det primärmaterial, som närmare omförmäldes i den åberopade kungörelsens 14 §. Det läte sig icke praktiskt genomföras att i mantalsregistret verkställa de ändringar, för vilka detta primärmaterial bleve föremål. På grund därav kunde mantalsregistret icke tillmätas vitsord i nu förevarande hänseende.

I avgivna påminnelser anförde klaganden, att av förordningen om civil folkbokföring och mantalsskrivning i Stockholm framginge, att register och mantalslängd upprättades av samma myndighet och på grundval av samma material. Dessutom hänvisades i registret till mantalslängden. Det borde då hava stått klart, att gäldenären Gustafsson, som stod upptagen i registret, också var upptagen i mantalslängden. Klaganden ansåge för övrigt, att konkursdomare endast i de fall, då han funne sig icke behörig att taga befattning med konkursansökan, ägde rätt att vägra resolution å densamma samt att sålunda vägran icke finge ske allenast av den anledningen, att det icke blivit styrkt att gäldenären vore mantalsskriven inom rättens domvärjo. Klaganden ville påpeka, att Lundqvist själv ansett sig kunna meddela tredskodom i mål, utan att något bevis om svarandens forum företetts. I dylikt fall hade han endast konstaterat, att svaranden funnits upptagen uti det till rättens disposition stående mantalsregistret. Senast den 18 december 1942 hade

Lundqvist vid handläggningen av ett kravmål mot en utebliven svarande sålunda förklarat, att han för att kunna meddela tredskodom måste se, om svaranden funnes upptagen i mantalsregistret. Sedan Lundqvist därefter tagit del av detta register och funnit att svaranden var upptagen i detsamma, hade rådhusrätten meddelat tredskodom i målet. Om Lundqvist sålunda kunnat meddela tredskodom med stöd av uppgifterna i mantalsregistret, borde han också kunnat meddela resolution å en konkursansökan med stöd av samma register.

I påminnelseskriften anförde klaganden, utöver vad ovan återgivits, följande: Då av borgenär gjord konkursansökan hänskötes till rätten, ålåge det konkursdomaren ex officio att kalla parterna till rätten. Om vederbörandes adress vore känd, kunde sådan kallelse ske genom rekommenderat brev. Konkursdomaren ägde givetvis också rätt att för parternas kallande anlita biträde, men sökanden finge icke debiteras någon kostnad för sådan kallelse. Vid Stockholms rådhusrätts konkursavdelning plägade kallelser å konkursgäldenär och konkurssökande med kända adresser ske genom vederbörande rättstjänare, och finge sökanden också betala dessa kallelser efter samma taxa, som gällde vid delgivning av stämning, d. v. s. med sammanlagt 7 kronor. Den rättssökande allmänheten i Stockholm borde icke i ifrågavarande avseende vara sämre ställd än rättssökande på annat håll.

I ett över sistberörda klagomål infordrat yttrande anförde Lundqvist följande.

Enligt vad Lundqvist inhämtat hade omedelbart efter ikraftträdandet av 1921 års konkurslag i fråga om parternas kallande till rätten jämlikt bestämmelserna i 14 § nämnda lag tillämpats den praxis, att i samtliga mål parter, beträffande vilka tillförlitlig upplysning om deras postadress förelegat, tillsänts sådan kallelse i rekommenderat brev. Därvid hade någon särskild kostnad icke uppkommit för sökanden i målet. Emellertid hade detta tillvägagångssätt i ett flertal fall visat sig vara mindre ändamålsenligt. Anledningen därtill hade närmast varit den, att konkursmålen blevo föremål för avgörande innan det ännu kunnat fastslås, om ett till viss part sålunda avlåtet rekommenderat brev kommit denne tillhanda. En följd därav hade blivit, att konkursbeslut kommit att meddelas i mål, i vilka vederbörande sökandepart icke haft för avsikt att påkalla dylikt beslut. I syfte att förebygga, att sökandeparter av nyss angivna anledning tillskyndades ekonomisk förlust i form av konkurskostnader uti mål, handlagda enligt bestämmelserna i 185 § konkurslagen, hade därför ganska snart efter lagens ikraftträdande praxis därutinnan ändrats. Kallelser hade därefter delgivits av vederbörande stadstjänare i egenskap av stämningsmän i samtliga de konkursmål, i vilka sökandepart icke särskilt anhållit, att kallelse måtte ske medelst rekommenderat brev. Därvid tillginge så, att sökanden eller hans ombud förhandlade direkt med den stadstjänare, som av sökanden eller ombudet anlitats för

delgivning av kallelserna. Med förevarande detalj i behandlingen av ett konkursmål toge sålunda varken konkursdomaren eller annan ledamot av konkursdomstolen någon befattning. Vid förfrågan hos stadstjänarna hade dessa för Lundqvist uppgivit, att den vanliga kostnaden för delgivning av kallelser å sökande och gäldenär i ett konkursmål uppginge till ett sammanlagt belopp av 6 kronor eller 3 kronor för vardera kallelsen samt att sökandepart, vilken icke vore villig att betala någon delgivningskostnad, av stadstjänarna plägade hänvisas att å rättens expedition begära, att kallelserna måtte ske genom rekommenderat brev. Delgivning av ovan angivna kallelser genom stadstjänares försorg vore sålunda icke att jämställa med delgivning av stämningar och kallelser i brottmål, vilka sistnämnda delgivningar skedde genom stadstjänarnas försorg utan att dessa därvid vore berättigade till någon som helst ersättning. Med hänsyn till i lagen den 26 april 1940 med särskilda bestämmelser angående domstolarna och rättegången vid krig eller krigsfara m. m. meddelade föreskrifter angående svarandeparter, vilka av militärtjänstgöring vore förhindrade att iakttaga inställelse vid rätten eller att eljest utföra sin talan, hade det visat sig ändamålsenligt, att sökandeparter i konkursmål anlitade stadstjänare för delgivning av kallelser i sådana mål och icke åtnöjde sig med att kallelse skedde ex officio genom rekommenderat brev. Stadstjänarna hade nämligen ålagts att vid delgivning av kallelse undersöka och å kallelsen verkställa anteckning, huruvida gäldenären vid tidpunkten för konkursmålets förekomst inför rätten av militärtjänstgöring vore förhindrad att utföra sin talan i målet. Något berättigat klander syntes icke kunna framställas på grund av det förhållandet, att stadstjänare under ovan angivna betingelser tillätes att av sökandeparter i konkursmål mottaga ersättning för delgivningskostnader.

Klaganden avgav nya påminnelser, däri han framhöll bland annat, att Lundqvists uppgifter rörande delgivning av kallelser visade, att han icke kände till gällande rättspraxis i fall då konkurssökande icke iakttoge inställelse vid konkursmålets handläggning inför domstolen. I sådant fall skulle nämligen sökandens utevaro från rätten anses som ett avstående från fullföljd av ansökningen. Med en konkurssökande, som icke hade för avsikt att fullfölja sin ansökan och därtill icke heller inställde sig inför rätten vid konkurssakens behandling, vore sålunda kallelse genom delgivning under alla förhållanden obehövlig. I saken vore ostridigt, att kallelse å parter delgåves av vederbörande stadstjänare i egenskap av stämningsmän i samtliga konkursmål, uti vilka sökanden icke särskilt anhållit, att kallelse måtte ske medelst rekommenderat brev. Däremot vore det icke riktigt, att sökanden förhandlade direkt med stadstjänaren rörande delgivning av kallelser m. m. Vid anhållan om resolution å konkursansökan lämnade man å rådhusrättens expedition uppgift om att delgivning av ansökningen skulle ske genom rådhusrättens stämningsman. Om sådan uppgift icke lämnades, bleve man till-

frågad, huruvida delgivningen skulle ske på angivet sätt. Lundqvists tal om förhandlingar mellan konkurssökanden och stämningsmannen vore så mycket mindre befogat, som man på förhand icke kunde veta, vilken stadstjänare som komme att verkställa den önskade delgivningen. Enligt vad klaganden erfarit hade nämligen stadstjänarna för att erhålla lika inkomster av sina delgivningar olika delgivningsdistrikt under olika tider. Sedan delgivning av ansökningen och sedermera även av kallelsen skett, presenterade stämningsmannen ett enligt fastställt formulär utfärdat kvitto, och kunde man då knappast undgå att betala det kvitterade beloppet. Lundqvists uppgift om att sökande, vilken icke vore villig att betala kostnaderna för delgivning av konkurskallelse, plägade hänvisas att å rättens expedition framställa begäran om att kallelse måtte ske genom rekommenderat brev vore sålunda oriktig.

Sedan jag därefter hos mantalskontoret i Stockholm begärt vissa upplysningar angående det s. k. allmänna registret för Stockholms stad, lämnade t. f. mantalsintendenten Axel Haglind i skrivelse till mig följande uppgifter.

Genom mantalskontorets försorg upprättas årligen ett staden omfattande, i alfabetisk ordning uppställt och med hänvisning till mantalslängden försett register över, bland andra, alla i längden upptagna personer, vilka vid kalenderårets ingång uppnått 18 år. I samband med upprättandet av mantalslängden för året tryckas särskilda registerkort, upptagande exakt samma uppgifter, som förekomma i mantalslängden. Dessa registerkort bilda tillsammans grundstommen till allmänna registret. Sedan de registerkort borttagits, vilkas uppgifter icke skola medtagas i registret (minderåriga barn m. fl.), vidtager uppsorteringen av övriga kort i alfabetisk följd i två olika serier, män för sig och kvinnor för sig. Eventuella ändringar i mantalsskrivningshänseende efter det mantalslängden och registerkorten tryckts och fram till mantalslängdens justering den 1 mars verkställas i såväl längden som å registerkorten. Med ledning av de sålunda uppsorterade registerkorten verkställes sedan utskrift å särskilda metallplåtar av de uppgifter, som skola medtagas i allmänna registret. Avtrycket av varje sådan plåt motsvaras sålunda av en sida i registret. Varje detalj i detta synnerligen omfattande arbete underkastas successivt en synnerligen noggrann kontroll.

I skrivelsen förklarade Haglind slutligen, att det på grund av det anförda kunde sägas, att varje i allmänna registret upptagen person med angiven födelsetid (för i registret upptagna, i Stockholm icke mantalsskrivna personer är födelsetid icke angiven) med all sannolikhet återfunnes i mantalslängden såsom mantalsskriven i Stockholm.

Vad till en början angår klagomålen över att Lundqvist icke till prövning upptagit klagandens ansökning om byggmästaren Gustafssons försättande i konkurs må erinras följande.

I 7 § konkurslagen stadgas, att om gäldenär vill avträda sin egendom till konkurs eller borgenär vill påkalla gäldenärs försättande i konkurs, skall han skriftligen göra ansökning därom hos konkursdomaren i den ort, där gäldenären bör inför domstol svara i tvistemål, som angå gäld i allmänhet. I sådana mål skall gäldenären enligt 10 kap. 1 § rättegångsbalken svara vid den rätt, därunder han sitt bo och hemvist haver. Härmed avses enligt vedertagen praxis domstolen i gäldenärens mantalsskrivningsort.

Mantalsskrivningsorten är således avgörande för frågan, vilken konkursdomare som är behörig att handlägga ärende rörande en persons försättande i konkurs, och skall konkursdomare, sedan konkursansökning till honom ingivits, oberoende av invändning pröva, huruvida han är behörig att upptaga ansökningen. Konkursdomaren måste, innan han upptager ansökningen, förvissa sig om att gäldenären är mantalsskriven inom konkursdomstolens jurisdiktionsområde och äger konkursdomaren påfordra, att sökanden styrker detta. Regelmässigt sker detta genom att sökanden företer ett av vederbörande tjänsteman på grundval av mantalslängden utfärdat officiellt bevis, s. k. mantalsskrivningsbevis. Företeende av sådan handling torde dock icke vara det enda sätt, på vilket sökanden nöjaktigt kan visa var gäldenären är mantalsskriven.

I förevarande fall har klaganden för styrkande av gäldenären Gustafssons mantalsskrivningsort till Lundqvist såsom konkursdomare ingivit ett utdrag av det genom mantalskontorets i Stockholm försorg upprättade allmänna registret för staden för år 1942, i vilket register Gustafsson fanns upptagen med angiven bostadsadress och födelsetid samt hänvisning till upplägg i mantalslängden. Ett exemplar av själva registret torde även hava varit tillgängligt hos rådhusrätten. Lundqvist har emellertid det oaktat påfordrat, att klaganden skulle förete mantalsskrivningsbevis rörande Gustafsson, samt, då så icke skett, förklarat ansökningen icke kunna upptagas till prövning, enär klaganden icke visat att gäldenären blivit för år 1942 mantalsskriven i Stockholm. Till förklaring härav har Lundqvist på anförda skäl uttalat den meningen, att registret icke kunde tillmätas vitsord i fråga om där upptagna personers mantalsskrivning.

I anledning av detta Lundqvists påstående må erinras, att registrets upprättande är föreskrivet i vederbörande författning och sker genom mantalskontorets försorg. Med hänsyn härtill och till de uppgifter t. f. mantalsintendenten Haglind i ärendet lämnat angående sättet för registrets upprättande synes det mig, att — såvida ej i det förekommande fallet särskilda omständigheter föranleda till annat — registret bör kunna godtagas som bevismaterial, när i samband med konkursansökan fråga är om styrkande av gäldenärens mantalsskrivning i Stockholm. Då Lundqvist som skäl för sin motsatta ståndpunkt anfört bland annat, att registret icke upprättas med ledning av den justerade mantalslängden, vill jag påpeka, att detta också gäller

i fråga om de mantalsskrivningsbevis, som utfärdas under årets första månader innan ännu längden hunnit justeras. Dessa bevis måste likväl godtagas.

Såsom jag förut nämnt torde det förhålla sig så, att registret å rådhuset är tillgängligt för konkursdomaren. Därest så är fallet, bör i händelse sökande försummat att vid ansökningen foga bevis om gäldenärens mantalsskrivning detta icke utan vidare medföra, att ansökningen förklaras ej kunna upptagas till prövning. Det synes nämligen i sådant fall skäligen kunna begäras, att konkursdomaren visar sökanden det tillmötesgåendet, att han efterser i det för honom tillgängliga registret, om gäldenären finnes där upptagen såsom mantalsskriven i Stockholm.

Beträffande härefter det av klaganden påtalade förfarandet vid rådhusrättens konkursavdelning att, då konkursansökan utsatts till behandling vid rätten, det överlämnas åt sökanden att ombesörja delgivning av den av konkursdomaren utfärdade kallelsen till rätten, må anföras följande.

Enligt 14 § konkurslagen skall, då konkursansökning av vilken gäldenären fått del hänskjutes till rätten, målet av konkursdomaren utsättas att förekomma i stad inom fyra dagar samt på landet inom fjorton dagar. Under vissa förutsättningar kan dock målet utsättas till en senare dag än vad nu sagts.

I samma lagrum heter det vidare: Konkursdomaren kalle parterna till rätten, borgenären dock endast om kallelse kan hinna komma honom tillhanda. I kallelse å gäldenären skall tillkännagivas, att hans utevaro icke hindrar målets avgörande. Har part gjort anmälan om sin postadress eller finner konkursdomaren eljest tillförlitlig upplysning därom föreligga, må kallelsen i rekommenderat brev tillsändas parten.

Av lagrummets ordalydelse torde framgå, att det åligger konkursdomaren såsom en ämbetsplikt icke blott att utfärda kallelse å parterna utan även att låta delgiva dem kallelsen. Beträffande sättet för delgivningen kan konkursdomaren givetvis förfara på sätt, som gäller om stämnings delgivning. Men om parts postadress är för konkursdomaren känd, kan han, därest han så finner lämpligt, i stället använda det i lagen uttryckligen medgivna förfaringssättet att sända kallelsen i rekommenderat brev. Vare sig det ena eller det andra delgivningssättet brukas, få dock parterna icke belastas med någon kostnad för delgivningen. Enligt vad jag efter förfrågningar hos vederbörande konkursdomare inhämtat plägar i Göteborg, Malmö, Hälsingborg och Örebro kallelsen sändas i rekommenderat brev, medan däremot i Norrköping och Gävle delgivning regelmässigt sker genom rättens betjänte, dock utan kostnad för parterna. Det må vidare framhållas, att justitierådet Sven Lawski i sin kommentar till konkurslagen vid 14 § anfört följande: "Kallelse å parterna har konkursdomaren att ex officio utfärda och låta delgiva. Lösen för kallelsen utgår således icke. Icke heller torde tjänsteman, vars biträde påkallas för delgivning, vara berättigad till ersättning härför."

I enlighet med det ovan anförda finner jag det vid Stockholms rådhusrätts

konkursavdelning tillämpade förfarandet, som innebär att det överlåtes åt sökandeparten att ombesörja delgivning av kallelsen till rätten och att sökanden får vidkännas kostnader för delgivningen, icke stå i överensstämmelse med föreskriften i 14 § konkurslagen, att konkursdomaren skall kalla parterna till rätten.

Med dessa uttalanden och erinringar, vilka jag upptog i en till Lundqvist avlåten skrivelse, var ärendet av mig slutbehandlat.

14. Underlåtenhet att upptaga inskrivningsärenden i dagboken efter hand som de inkommit.

Vid av tjänstförrättande justitieombudsmannen Rudewall den 5 augusti 1943 företagen inspektion å Östra och Medelsta domsagas kansli anmärkte J. O., bland annat, att inskrivningsärendena infördes i dagboken icke, såsom föreskrives i 2 § kungl. kungörelsen den 18 november 1932 angående dagbok över inskrivningsärenden, efter hand som de inkommo utan samlades mellan inskrivningsdagarna och därefter infördes på en gång, sedan en notarie granskat handlingarna.

I ett över anmärkningarna i denna del avgivet yttrande anförde häradshövdingen i domsagan C. F. Söderström följande: Ovanberörda praxis med avseende å förandet av dagböcker över inskrivningsärenden vore måhända icke i full överensstämmelse med lagens bokstav. Anledningen till densamma hade varit, att en mängd ärenden inkomme till inskrivningsdomaren i så ofullständigt skick, att de uppenbarligen icke kunde bliva av honom slutbehandlade till nästa inskrivningsdag eller ens inom expeditionstiden för denna. Relaxationsärenden exempelvis krävde ofta månader, innan man lyckats avvinna sökanden de erforderliga handlingarna. Detsamma gällde lagfartsärenden, som sammanhängde med sammanläggningsfrågor, vilket slag av ärenden i domsagan vore synnerligen vanligt. Redan vid första ögonkastet såge man ofta, att ett ärende icke tillnärmelsevis befunne sig i ett sådant skick, att det kunde bliva fråga om dess omedelbara behandling, och att för ändamålet behövdes en vidlyftig utredning, innan besked ens kunde lämnas om allt som skulle åtgöras i saken. Det förefölle Söderström i högsta grad opraktiskt och knappast i överensstämmelse med hans mening, som lagen gjort, att i dagboken införa och därefter från inskrivningsdag till inskrivningsdag överföra dessa ärenden, vilka uppenbarligen icke för det dåvarande kunde bliva föremål för någon inskrivningsåtgärd. Rent teoretiskt kunde man väl också med fog säga, att här icke förelåge några ansökningar om lagfart eller inteckning. Först efter den komplettering, som vore erforderlig, ville vederbörande hava ärendet behandlat som en ansökning. — Det behov av registrering av dylika ärenden, som måhända kunde anses föreligga, borde fyllas på annat sätt, t. ex.

genom ett "allmänt diarium". Dagboken lämpade sig genom sin uppställning icke för ändamålet. Dittills hade i domsagan inkommande ärenden av beskaffenhet att såsom slutmål avse lagfarts- eller inteckningsåtgärder, intill dess sovring med hänsyn till nu anförda synpunkter skett genom en i inskrivningsärenden förfaren person, provisoriskt införts i ett för varje inskrivningsdag upprättat memorial, vilket för säkerhets skull upprättats i två exemplar samt även efter expedierandet av inskrivningsdagen bevarades å kansliet. 2 § av kungl. kungörelsen den 18 november 1932 talade icke om ärendenas "införande", utan om deras "upptagande" i dagboken. Det syntes Söderström med fog kunna ifrågasättas, om icke valet av sistnämnda ord häntydde på att lagstiftaren faktiskt haft ett förfarande i likhet med det av Söderström praktiserade i tankarna vid lagrummets formulering. De båda orden gåve i detta sammanhang icke intryck att vara synonymer. Söderström ville dock medgiva, att uttrycket "efter hand som" icke heller vore synonymt med "i den ordning som", vilken betydelse han faktiskt lagt i detsamma. Ett faktum torde emellertid vara, att det förfaringssätt han tillämpat vore allmänt begagnat och att ett förfarande enligt lagens föreskrift, såsom den av J. O. tolkades, i domsagor med flera tingslag helt enkelt icke vore möjligt. Söderström veterligen hade heller icke någon olägenhet därav föranletts.

I en till Söderström avlåten skrivelse anförde tjänstförrättande justitieombudsmannen Rudewall därefter följande.

I det den 3 december 1930 avgivna betänkandet med förslag till lag om handläggning av inskrivningsärenden m. m. (st. off. utr. 1930:29) uttalas å sid. 33 angående inskrivningsärendenas diarieföring följande: Ansökningshandlingar som avlämnades å kansliet för att sedermera — kanske först efter åtskilliga veckor — föredragas och behandlas borde icke under mellantiden förvaras å kansliet utan att vara särskilt förtecknade. Risken att en handling kunde komma bort vore ingalunda obetydlig; handlingen kunde av misstag bliva inlagd i någon expedition och därigenom bliva utlämnad till obehörig person; den kunde bliva förlagd på sådant sätt att den icke under lång tid kunde tillrättaskaffas o. s. v. Uppenbarligen måste det därför vara av vikt att kunna kontrollera, att de inlämnade handlingarna verkligen funnes, och att kunna konstatera huruvida en saknad handling blivit inlämnad eller icke. Då en handling — såsom ofta skedde — återställdes till sökanden i och för komplettering, borde detta förhållande på något sätt utmärkas, så att man visste var handlingen funnes. Diarieföringen kunde även innebära en kontroll över att alla ansökningar verkligen bleve behandlade å avsedd tid. Domaren finge icke av bekvämlighetsskäl låta en handling "ligga över" till ett nästföljande ting utan att hava inhämtat sökandens samtycke därtill. Begärde sökanden att med ärendets avgörande skulle anstå intill dess ansökningshandlingarna

blivit kompletterade eller intill dess viss förutsättning för ansökningens bifall blivit åstadkommen, måste härom göras anteckning, så att ett uppskov med ärendets behandling därmed vunne förklaring.

Av detta uttalande torde framgå, att det av Söderström angivna förfaringssättet beträffande ärendenas införande i dagboken icke står i överensstämmelse med vad som avsetts vid tillkomsten av bestämmelserna om dagbok i inskrivningsärenden. Föreskriften att ärendena skola upptagas i dagboken efter hand som de inkomma synes mig icke kunna givas annan tolkning än att ärende skall införas samma dag som det inkommer till inskrivningsdomaren. Sker mottagande av inskrivningsärenden å annan plats än där dagboken finnes, t. ex. vid samtidigt mottagande av inskrivningsärenden å kansliet och å tingsställe å annan ort, bör införande i dagboken göras, så snart denna blir tillgänglig för ärendenas antecknande.

För den händelse handlingarna i ett ärende återställas till sökanden för komplettering eller av annan anledning utan att beslut i ärendet meddelas, bör anteckning härom göras i anmärkningskolumnen i dagboken. Även för det fall att handlingarna, när ett ärende utgår, icke återställas till sökanden utan få kvarligga på kansliet i avbidan på komplettering eller dylikt, bör förhållandet anmärkas i berörda kolumn. När ärende, som utgått en inskrivningsdag, sedan återupptages, skall det införas i dagboken för den inskrivningsdag, då beslut meddelas. Därvid är det lämpligt, att i anmärkningskolumnen göres hänvisning till den inskrivningsdag och det nummer, under vilket ärendet tidigare varit antecknat. Genom detta förfaringssätt torde vinnas den kontroll över ingivna inskrivningshandlingar, som ur allmän ordnings- och trygghetssynpunkt avsetts med dagboken.

15. Felaktig tillämpning i vissa hänseenden av lagen den 8 april 1927 om dödande av förkommen handling.

I 1 § lagen den 8 april 1927 om dödande av förkommen handling stadgas, bland annat, att löpande skuldebrev eller annan handling, vars företeende utgör villkor för rätt att kräva betalning eller påkalla fullgörande av annan förpliktelse, må, där antagas kan att handlingen förstörts eller eljest förkommit, dödas på begäran av den, som förlorat handlingen. Detsamma skall, enligt vad vidare i lagrummet stadgas, gälla beträffande intecknad förskrivning, som är ställd till viss man.

Rörande handläggningen vid domstol av ansökan om sådan dödning äro bestämmelser meddelade i de närmast följande paragraferna i lagen.

I 6 § stadgas därefter att, om sökanden visat sannolika skäl att handlingen för honom förstörts eller eljest förkommit, rätten skall förelägga honom att å viss rättegångsdag fullfölja ansökningen. I samband därmed har rätten att utfärda offentlig stämning, som skall anslås å rättens dörr och genom sökandens för-

sorg införas i allmänna tidningarna ävensom, där rätten prövar lämpligt, i tidning inom orten. Införandet i allmänna tidningarna skall äga rum i första numret för januari, april, juli eller oktober månad, efter ty rätten bestämmer; och skall vid utsättande av dag för ansökningens fullföljande iakttagas, att minst ett och högst två år komma att förflyta mellan dagen för införandet och den dag, som utsättes för ärendets fullföljande. Stämningen skall innehålla, jämte beskrivning av handlingen, att sannolika skäl visats för sökandens uppgift att den för honom förkommit, ävensom tillkännagivande att, om någon innehar handlingen eller vet att den finnes i behåll, han bör därom hos rätten eller domaren göra anmälan sist å den för ärendets fullföljande utsatta dag.

I 13 § samma lag heter det, att hava tio år förflutit från det intecknad fordringshandling, om vilken det ej är känt var den finnes, blivit uppvisad för anteckning om innehav eller eljest företedd i inteckningsärende och vill den intecknade egendomens ägare äska att inteckningen, ehuru han ej kan förete handlingen, måtte dödas, skall han göra ansökan därom hos inteckningsdomstolen eller, där handlingen är intecknad i fast egendom eller i jordbruksinventarier, hos den rätt under vilken fastigheten lyder. Sedan ansökningen, där så ske kan, genom sökandens försorg delgivits den senast antecknade innehavaren av handlingen, skall rätten utfärda offentlig stämning, som skall kungöras på sätt i 6 § sägs samt innehålla beskrivning av handlingen ävensom tillkännagivande att, om någon innehar handlingen eller har kännedom om att den finnes i behåll, han bör därom, vid äventyr att inteckningen eljest dödas, hos rätten eller domaren göra anmälan sist å dag som för ärendets fullföljande utsättes. Sådan dag må ej sättas tidigare än sex månader efter kungörelsens införande i allmänna tidningarna.

Vid granskning av i Post- och Inrikes Tidningar införda offentliga stämningar, avseende dödningsåtgärd jämlikt ifrågavarande lag, har jag i ett stort antal fall funnit anledning till anmärkningar och på grund därav infordrat förklaring från vederbörande domare.

En mycket vanlig iakttagelse har varit, att man vid domstolarna icke strängt skilt mellan, å ena sidan, ärenden rörande dödning av inteckningshandling samt, å andra sidan, ärenden enligt 13 § avseende dödning av inteckning, d. v. s. den beviljade inteckningsrätten. Detta har tydligt framgått av det sätt, varpå den offentliga stämningen i många fall avfattats. Med hänsyn till stämningens ordalydelse har nämligen tvekan kunnat råda, vilken åtgärd som åsyftats. Sålunda har understundom i stämningen ansökningen uppgivits avse dödning av ett skuldebrev, till säkerhet varför inteckning i fastighet beviljats, medan däremot stämningens innehåll i övrigt tytt på, att fråga varit om dödning av den beviljade inteckningsrätten.

Över huvud taget synas ärenden av förevarande slag av många domstolar icke hava handlagts med tillbörlig omsorg och noggrannhet. Som exempel må nämnas, att i ett par fall efter ansökan om dödning enligt 13 § av inteckning

offentlig stämning utfärdats, ehuru tio år ännu ej förflutit från det inteckningen meddelats och följaktligen ansökningen omedelbart bort avslås. I beslut enligt 13 § har stämnings utfärdande motiverats därmed, att sökanden visat sannolika skäl för att den intecknade handlingen förkommit, ehuru för stämnings utfärdande i ärenden enligt nämnda lagrum, i motsats till vad som gäller enligt 6 §, icke uppställts någon fordran i sådant hänseende. I några av mig observerade fall har fullföljdsdagen blivit felaktigt bestämd. Vidare har jag uppmärksammat enligt 13 § utfärdade stämningar, i vilka icke utsatts det för underlåten anmälan stadgade äventyret, att inteckningen dödas.

De begångna felaktigheterna hava av mig påpekats för vederbörande domare, som därefter då så erfordrats föranstaltat om utfärdande av ny stämning. I sistnämnda fall hava de ytterligare kungörelse- och övriga kostnader, som föranletts av det begångna felet, gäldats av domaren.

16. Fråga huruvida i lagsökningsmål åberopad handling innefattat bevis om fordran.

I en hit insänd klagoskrift anförde Carl Svennander, box 15033, Stockholm, i huvudsak följande.

Den 27 januari 1943 hade klaganden till lagsökningsdomaren i Mellansysslets domsaga insänt framställning om lagsökning å brädgårdsarbetaren Fredrik Bernhard Nordström i Skoghall i egenskap av förmyndare för hans underåriga dotter Birgit Nordström, född den 24 oktober 1922. Till stöd för ansökningen hade klaganden åberopat ett i avskrift bifogat, den 2 november 1940 dagtecknat avbetalningskontrakt, varigenom Hötorgets kapplager Konfektions A. B. Iwe till Birgit Nordström försålt en kappa för 87 kronor, varav 40 kronor skulle betalas vid leveransen och återstoden genom avbetalningar den 1 december 1940 och den 1 januari 1941. Kontraktet hade av bolaget transporterats på annan person och av denne sedermera på klaganden. Ansökningen hade avsett lagsökning för ogulden del av köpeskillingen, 15 kronor, jämte ränta och kostnader. Samtidigt hade klaganden till kommissionären i domsagan över postgiro sänt 3 kronor 40 öre till kostnader i anledning av ansökningen och för översändande till klaganden av lagsökningsdomarens föreläggande. Genom brev den 1 februari 1943 hade kommissionären meddelat, att lagsökningsdomaren icke ansett sig kunna utfärda föreläggande för Nordström, emedan den omyndiga köpt varan för medel, som hon själv förtjänat genom arbete i Stockholm. Samtidigt hade ansökningen återsänts. Kommissionären hade vidare meddelat, att ansökan jämte köpeavtal borde insändas i två exemplar. På grund av uppgiften om att föreläggande ej kunde erhållas hade klaganden tillskrivit kommissionären, att klaganden vore villig återtaga ansökningen, och anhållit, att det översända beloppet måtte återställas. Några dagar senare hade klaganden från kom-

missionären erhållit 3 kronor ävensom ett brev, vari kommissionären lämnade den uppseendeväckande upplysningen, att ansökningen ifråga aldrig hade inlämnats till lagsökningsdomaren. Kommissionären hade vidare meddelat, att det vore praxis inom domsagan att handlingar, som insändes genom kommissionären, besvarades och återställdes genom kommissionärens försorg. Det vore alltså icke lagsökningsdomaren utan kommissionären, som beslutit, att ansökningen ej skulle upptagas till prövning. Under år 1939 hade ett likartat ärende handlagts av lagsökningsdomaren i domsagan. Även då hade det gällt en omyndig gäldenär, och sökande och förklarande hade varit samma personer som i nu förevarande ärende. Ansökningen hade upptagits till prövning samt bifallits. Någon ändring i lagsökningslagens bestämmelser hade ej vidtagits sedan år 1939, varför de skiljaktiga besluten finge tillskrivas lagsökningsdomarens och kommissionärens olika tolkningar av lagsökningslagen. Med stöd av vad sålunda anförts hemställde klaganden om vidtagande av de åtgärder, vartill saken kunde anses böra föranleda.

I infordrat yttrande anförde notarien Birger Hermanson i egenskap av lagsökningsdomare i domsagan under februari månad 1943 följande.

Den 1 februari 1943 hade kommissionären i domsagan Hans Murman, utan att direkt ingiva den för behandling, för Hermanson uppvisat klagandens lagsökningsansökan. Då denna varit gjord av en, såsom Hermanson antog, ej juridiskt utbildad person, hade han ej velat officiellt behandla den förrän han förvissat sig om, att avsikten verkligen var att förmyndaren skulle lagsökas och att det var lagsökning, som åsyftades. Beträffande den första frågan hade Hermanson ansett, att det faktiskt varit lämpligare att vänta till den 24 oktober 1943, då Birgit Nordström skulle uppnå myndig ålder. Vad den andra frågan anginge hade han ansett det såsom skriftligt fordringsbevis åberopade avbetalningskontraktet visserligen kunna godtagas såsom sådant bevis, men att det genom sin avfattning stode på gränsen till en räkning, varför, därest i stället handräckning önskades, sådan möjligen kunde meddelas. I ansökningen hade visserligen yrkats betalningsåläggande för gäldenären, men då detta uttryck även förekomme i handräckningsansökningar, hade Hermanson i varje fall velat förvissa sig om vilken åtgärd som avsåges. I kommissionärens på Hermansons uttalanden grundade brev av den 1 februari 1943, vilket Hermanson tyvärr ej fått se innan det avsänts, hade beklagligtvis ej allt det ovan anförda kommit att inflyta. Brevet hade fått en sådan avfattning, att det möjligen kunde bibringa vederbörande tron, att lagsökningsdomaren meddelat beslut i ärendet jämlikt 3 § lagsökningslagen. Detta hade ju alls icke varit fallet. Hermanson hade blott under hand meddelat kommissionären vad han ovan utvecklat. Hans avsikt hade varit att genom kommissionären få bekräftat, huruvida ansökningen vidhölles eller ej. På grund av den vid tidpunkten ifråga stora arbetsbördan och en plötslig inkallelse till militärtjänstgöring hade Hermanson råkat glömma bort saken.

Det hade varit praxis i domsagan att aldrig giva officiell avslagsresolution på en ansökan utan att vederbörande rättssökande först hörts angående de förhållanden, som kunde inverka på bedömandet av densamma. Ifrågavarande händelse hade inträffat första dagen Hermanson var förordnad till lagsökningsdomare, varför han kanske haft en ytterligt försiktig inställning. Kommissionären vore givetvis oskyldig såtillvida, att han ej fattat något beslut i lagsökningsdomarens ställe. Något hinder för honom att såsom ombud för klaganden begära, att ärendet skulle avgöras i förhandenvarande skick, hade däremot ej förelegat. Att han infordrat ansökningen i två exemplar kunde möjligen tänkas bero på att han uppfattat Hermansons yttrande så, att ärendet endast kunde behandlas såsom handräckning. Klaganden kunde givetvis när som helst få sin ansökan prövad av lagsökningsdomaren. Om klaganden svävat i något som helst tvivelsmål, huruvida den översända ansökningen företetts Hermanson för handläggning, hade han genom en enkel hänvändelse till Hermanson kunnat få full klarhet.

Klaganden avgav påminnelser.

I en till Hermanson avlåten skrivelse anförde tjänstförrättande justitieombudsmannen Rudewall därefter följande.

I 1 § lagen den 18 juni 1937 om lagsökning och om handräckning för fordran stadgas, att för fordran, som är till betalning förfallen och grundar sig å skuldebrev eller annat skriftligt fordringsbevis, må gäldenären lagsökas enligt vad i samma lag sägs.

I 3 § heter det, att finnes den åberopade handlingen icke innefatta bevis om fordran eller prövar lagsökningsdomaren eljest hinder möta för upptagande av ansökningen, teckne han å inlagan besked därom.

Upptages ansökningen, skall enligt 4 § lagsökningsdomaren å inlagan teckna föreläggande för gäldenären att inom viss tid efter det lagsökningshandlingarna blivit honom delgivna skriftligen svara å ansökningen vid äventyr att målet ändå avgöres.

För upptagande av en begäran om lagsökning på grund av skriftligt fordringsbevis måste således såsom villkor uppställas, att den åberopade handlingen innefattar bevis om fordran. En huvudförutsättning härför måste givetvis vara, att handlingen är utfärdad av rättshandlingskapabel person. Är det tydligt, att handlingens utfärdare icke är i det ifrågavarande hänseendet rättshandlingskapabel, kan handlingen icke anses utgöra bevis om fordran, och den därpå grundade lagsökningsansökningen bör följaktligen icke upptagas till behandling.

Vad förevarande fall beträffar hade genom det av klaganden åberopade avbetalningskontraktet viss egendom försålts till underåriga Birgit Nordström, vilken själv utan medverkan av sin laglige förmyndare undertecknat kontrak-

tet. Även om Birgit Nordström fyllt sexton år och på grund därav enligt lag ägde förfoga över medel, som hon genom eget arbete förvärvade, torde det vara uppenbart, att denna omständighet icke skulle kunna medföra, att hon med laga verkan skulle kunna ikläda sig förbindelser, varigenom gäld åsamkades henne. Ifrågavarande avbetalningskontrakt kan därför icke anses hava innefattat bevis om fordran och klagandens på grund av detsamma grundade ansökan om lagsökning har följaktligen bort förklaras icke kunna upptagas till prövning.

Såsom av handlingarna i ärendet framgår har klagandens ansökan ej heller av lagsökningsdomaren upptagits till behandling. Den omständigheten att något formligt beslut i saken icke meddelats synes mig med hänsyn till vad i den avgivna förklaringen anförts icke böra föranleda någon anmärkning. Erinras må i detta sammanhang, att av förarbetena till lagsökningslagen även framgår, att man icke varit främmande för tanken att, då en lagsökningsansökan icke kan upptagas till prövning, lagsökningsdomaren kan underrätta sökanden om de brister, som vidlåda ansökningen, och ej behöva meddela särskilt beslut i saken med mindre sökanden gör framställning därom.

På grund av vad han sålunda anfört fann J. O. klagomålen icke föranleda någon vidare åtgärd.

17. Fråga om principerna för tillämpningen av meddelad föreskrift att, då person som ej bör betros med att innehava skjutvapen utskrives från sinnessjukhus, vederbörande länsstyrelse skall underrättas därom.

Genom skrivelse den 15 januari 1937 anbefallde Kungl. Maj:t medicinalstyrelsen tillse, att föreskrifter utfärdades rörande skyldighet, i den omfattning styrelsen ansåge erforderligt, för överläkare vid statens sinnessjukhus samt sjukvårdsläkare vid kommunalt eller enskilt sinnessjukhus att, då utskrivning skedde av å sjukhuset intagen person, vilken icke borde betros med att innehava skjutvapen, därom underrätta länsstyrelsen i det län, där den utskrivne hade sitt hemvist.

Med anledning därav utfärdade medicinalstyrelsen den 5 februari 1937 ett cirkulär till sjukvårdsläkarna vid samtliga sinnessjukhus, däri medicinalstyrelsen föreskrev bland annat, att då den, som vore intagen på sinnessjukhus, därifrån utskreves — definitivt eller på försök — eller då den, som enligt 101 § stadgan angående sinnessjukvården i riket vistades vid sjukhuset, lämnade detsamma, skulle vederbörande sjukvårdsläkare, därest ifrågavarande person icke borde betros med att innehava skjutvapen, därom underrätta länsstyrelsen i det län, där personen ifråga hade sitt hemvist.

I Morgontidningen Socialdemokraten för den 18 november 1942 uppmärksammade jag en artikel, som försetts med följande rubriker: "Sinnessjuk fick ha kvar bössan. Sjukhuset glömde underrätta länsstyrelsen. Förbiseende vållade chaufförens död." Enligt artikeln hade en person, som under våren 1942 vårdats å Karolinska sjukhuset för sinnessjukdom, sedermera den 1 november 1942 dödat en annan person genom att skjuta denne med ett hagelgevär, som han enligt år 1934 meddelad licens innehade. Verkställd undersökning hade givit vid handen, att sådan underrättelse, som avsåges i ovannämnda cirkulär, icke lämnats från sjukhuset vid ifrågavarande persons utskrivning därifrån.

På grund av innehållet i tidningsartikeln anmodade jag överläkaren vid Karolinska sjukhusets psykiatriska klinik att till mig inkomma med förklaring. I anledning härav inkom t. f. chefen för kliniken, docenten Sven Stenberg med ett av journalanteckningar åtföljt yttrande, däri han anförde bland annat följande: Ifrågavarande person, som vore född 1915 och till yrket jordbruksarbetare, hade vårdats å kliniken under tiden den 7 april—den 16 juni 1942. Vad diagnosen beträffade hade förelegat ett tydligt fall av schizofreni med påverkningsidéer, lätta förföljelseidéer och hörselhallucinationer. Förföljelseidéerna hade varit av den för en begynnande schizofreni odeciderade typen. Icke vid något tillfälle hade patienten nämnt namn på någon speciell person och han hade över huvud taget ej haft någon systematiserad paranoid inställning. Efter genomgången insulinkur hade patienten avsevärt förbättrats. Av 1937 års cirkulär framginge, att det åvilade sjukvårdsläkaren att avgöra i vilka fall han ansåge, att en sådan anmälan, som avsåges i cirkuläret, borde ske. Någon generell föreskrift att anmäla alla sinnessjuka förefunnes ej. Ifrågavarande patient hade lidit av en okomplicerad schizofreni, där intet hot förelegat mot någon speciell person och där förföljelseidéerna ej varit systematiserade. Vid utskrivningen hade patienten dessutom varit i det närmaste återställd från sin sjukdom och hade haft god sjukdomsinsikt. Därjämte hade han blivit väl omhändertagen först av släktingar och sedan i sitt hem. Om anmälningsplikt skulle föreligga angående en sådan patient, skulle det innebära, att strängt taget varje å sinnessjukhus vårdad patient skulle anmälas, vilket från medicinsk synpunkt skulle vara ett alltför grovt ingrepp för vederbörande. Tydligen hade denne patient hastigt försämrats, vilket emellertid ej meddelats till sjukhuset. En impulsiv handling av ifrågavarande art kunde förekomma hos vissa sinnessjuka men vore under inga omständigheter så vanligt förekommande, att man måste utgå ifrån ett sådant riskmoment vid fallets bedömande. Då en schizofrent sjuk fixerades i sjukliga idéer av denna katastrofala karaktär, tillgrepe han det vapen eller tillhygge, som låge närmast till hands. Man kunde därför räkna med att, om skjutvapnet berövats honom, han skulle med största sannolikhet hava tillgripit ett annat vapen eller tillhygge, som stått honom till buds. Från medicinsk synpunkt kunde det heller icke anses vara riktigt att för vård kvarhålla envar sjuk, som möjligen skulle

kunna försämras därhän, att han skulle kunna begå våld, allra minst om han varken under observationstiden eller dessförinnan visat sådana tendenser.

Sedan jag därefter anmodat medicinalstyrelsen att avgiva yttrande i ärendet, inkom styrelsen med yttrande från överinspektören för sinnessjukvården i riket, docenten E. Goldkuhl ävensom med eget utlåtande.

Goldkuhl anförde: Stenberg hade i skrivelse till J. O. framhållit, att "om anmälningsplikt skulle föreligga angående en sådan patient, skulle det innebära, att strängt taget varje å sinnessjukhus vårdad patient skulle anmälas, vilket från medicinsk synpunkt skulle vara ett alltför grovt ingrepp för vederbörande". Utan att vilja ingå på frågan, huruvida denna uppfattning verkligen kunde anses fullt motsvara de förhandenvarande faktiska förhållandena, ville Goldkuhl framhålla, att här tillkomme ytterligare ett moment utöver det medicinska, nämligen intresset av ett effektivt samhällsskydd. Av den timade händelsen syntes klart framgå, att detta icke vore tillräckligt tillgodosett genom gällande föreskrifter. Vid en jämförelse mellan föreskrifterna i 1937 års cirkulär och motsvarande säkerhetsföreskrifter, då det gällde ett annat område där samhällsskyddet krävde särskilt beaktande, nämligen sinnessjuka och psykiskt abnorma personers innehav av körkort, funne man att dessa senare föreskrifter vore på helt annat sätt specificerade, såsom framginge av medicinalstyrelsens cirkulär till samtliga läkare i riket med närmare föreskrifter angående sättet och ordningen för utförande av läkarundersökning, som skall ligga till grund för läkarintyg, avsett att bifogas ansökan om körkort etc. Samhällsskyddets krav på största möjliga säkerhet för de enskilda individerna kunde väl ingalunda anses mindre befogade, då det gällde sinnessjuka och psykiskt abnorma personers innehav av skjutvapen än då det gällde sådana personers innehav av körkort. Åtskilliga händelser på senare tid hade tydligt visat detta.

Goldkuhl gjorde vidare gällande, att ett förtydligande av medicinalstyrelsens cirkulär av år 1937 vore nödvändigt, och intog Goldkuhl i sitt yttrande ett preliminärt förslag till förtydligande bestämmelser. Goldkuhl förklarade emellertid slutligen, att icke ens med dessa skärpta och förtydligade bestämmelser full garanti torde kunna nås, att dylika tragiska händelser som den inträffade icke skulle förekomma. Man borde dock kunna hoppas på en väsentlig minskning i dylika tillbud.

Medicinalstyrelsen anförde: Vid utskrivningen av den person, som avsåges i de remitterade handlingarna, hade riskerna för en försämring med fara för omgivningen felbedömts och anmälan om att den sjuke icke borde betros med att innehava skjutvapen hade icke gjorts. Den för sjukvården ansvarige läkaren hade därvid dock, enligt styrelsens uppfattning, följt hittills gängse praxis, att dylik anmälan endast gjordes när positiv anledning därtill prövades föreligga. Enligt styrelsens förmenande syntes därför åtgärd mot läkaren icke böra ifrågasättas. Ärendet hade emellertid, såsom överinspektören Goldkuhl

framhållit, även en allmän principiell sida, nämligen huruvida den som vore eller varit omhändertagen för sinnessjukdom över huvud taget för framtiden borde betros med att innehava skjutvapen. Medicinalstyrelsen anslöte sig till vad Goldkuhl därutinnan anfört. Styrelsen hade för avsikt att inom den närmaste tiden till vederbörande läkare avlåta cirkulär med anvisningar i huvudsaklig anslutning till vad Goldkuhl föreslagit rörande tillämpningen av styrelsens cirkulär den 5 februari 1937.

Därefter utfärdade medicinalstyrelsen den 26 januari 1943 ett cirkulär till sjukvårdsläkarna vid samtliga sinnessjukhus med riktlinjer för anmälan vid utskrivning av patient, som icke bör betros med att innehava skjutvapen. Föreskrifterna i detta cirkulär äro av följande lydelse.

Vid varje fall av sinnessjukdom av *endogen* natur såsom t. ex. mano-depressiv sinnessjukdom eller schizofreni skall sjukvårdsläkaren noga överväga, huruvida anmälan bör lämnas till länsstyrelsen, även om patienten synes hava fullständigt återvunnit sin psykiska jämvikt. Därest detta icke skulle vara fallet utan patienten utskrives såsom förbättrad eller oförbättrad, synes anmälan alltid böra ingivas, så framt ej särskilda skäl däremot äro. Sådana sinnessjukdomar av mera grovorganisk natur, som stå i samband med arterioscleros, syfilis, kronisk alkoholism, encephalitis epidemica, epilepsi och trauma cerebri etc., skola principiellt föranleda länsstyrelsens underrättande. Det bör under alla förhållanden hållas i minnet, att envar som varit sinnessjuk bör anses olämplig att innehava skjutvapen, såvitt ej den genomgångna sjukdomen vid undersökning visat sig i så övervägande grad hava berott på *yttre* omständigheter, t. ex. febersjukdom, psykiskt trauma etc., att ett återfall vid väl konstaterad hälsa icke synes behöva befaras. Vad som ovan anförts om endogen sinnessjukdom gäller ock om grövre former av psykopati. Dessa personers allmänna hållningslöshet och starkt nedsatta förmåga av psykisk balans gör dem olämpliga att innehava skjutvapen även då de befinna sig i sitt habitualtillstånd. Beträffande lättare former av psykopati torde frågan böra avgöras från fall till fall.

Härefter lät jag från Ö. Ä. och länsstyrelserna i samtliga län införskaffa förteckningar över de anmälningar, som enligt 1937 års cirkulär inkommit. En på grundval av dessa förteckningar härstädes uppgjord sammanställning, avseende tiden intill år 1943, utvisade, att anmälan gjorts i mycket skiftande omfattning. Från vissa sinnessjukhus hade ett stort antal anmälningar avsänts. Sålunda hade från S:t Jörgens sjukhus vid Göteborg avsänts 503, från Källshagens sjukhus i Vänersborg 403, från Malmö östra sjukhus 328 och från Restads sjukhus vid Vänersborg 327. Från flertalet övriga sinnessjukhus hade under de ifrågavarande åren anmälan gjorts endast i ett mycket ringa antal fall, vanligen ett tiotal eller något mera. Från åtskilliga sinnessjukhus, även större sådana, förelåg allenast en eller ett par anmälningar.

Med anledning av den sålunda verkställda undersökningen infordrade jag i

15 fall förklaring från överläkare, som icke avsänt någon anmälan eller gjort detta allenast i något enstaka undantagsfall. Det syntes mig nämligen med skäl kunna ifrågasättas, huruvida icke dessa läkare förbisett eller misstolkat 1937 års cirkulär eller av annan anledning försummat att fullgöra däri föreskriven anmälningsskyldighet.

I de flesta av de sedermera hit inkomna förklaringarna framhölls, att man tolkat 1937 års cirkulär så, att anmälan skulle göras endast då den utskrivnes levnadsomständigheter eller arten av hans sjukdom gåve särskild anledning antaga, att han skulle kunna bliva vådlig för annans eller egen säkerhet. Det inträffade emellertid sällan, att från sinnessjukhus sådana personer utskreves, som kunde tänkas komma att missbruka skjutvapen. Flera läkare påpekade, att å deras sjukhusavdelningar vårdats endast kvinnor och att dessa i regel ej innehade skjutvapen eller ens kunde bruka sådana vapen. Man borde, framhölls av somliga läkare, söka undvika att försätta den utskrivne i en särställning, som mer än vad som vore absolut nödvändigt skilde honom från hans omgivning. En person, som ansåges vara så fri från sin sjukdom, att han kunde utskrivas från sjukhuset, bleve i regel illa berörd av det misstroende, som visades honom genom att hans skjutvapen fråntoges honom. Detta vore en åtgärd, som såväl för honom själv som för hans omgivning underströke hans egenskap av förutvarande sinnessjukhuspatient. Över huvud taget utvisade erfarenheten, att en inskränkning i den utskrivnes rättsställning inverkade ofördelaktigt på hans psyke och ökade de svårigheter, som alltid mötte honom efter utskrivningen. Flertalet av läkarna uppgåvo att, såvitt de hade sig bekant, det icke i något fall förekommit, att patient, om vars utskrivning de förordnat, därefter gjort sig skyldig till missbruk av skjutvapen. Några läkare medgåvo dock, att de varit för återhållsamma vid tillämpningen av 1937 års cirkulär. Genomgående gjordes gällande, att hela detta spörsmål kommit i annat läge efter tillkomsten av 1943 års cirkulär. En följdriktig tillämpning därav innebure nämligen, att anmälan till länsstyrelsen måste ske beträffande de allra flesta utskrivna patienter.

I en till medicinalstyrelsen avlåten skrivelse, vari förestående redogörelse intagits, anförde jag därefter följande.

Såsom av den lämnade redogörelsen framgår har medicinalstyrelsens cirkulär av den 5 februari 1937 — före utfärdandet av styrelsens cirkulär den 26 januari 1943 — tillämpats mycket olika. Det förefaller synnerligen anmärkningsvärt, att under den tid av sex år, som förflutit mellan de båda cirkulärens utfärdande, anmälan från jämförelsevis många sinnessjukhus, även större sådana, avsänts endast i några enstaka fall. De omständigheter, som vederbörande läkare framhållit i de infordrade förklaringarna, torde i allmänhet icke innefatta godtagbara skäl för underlåtenhet att göra anmälan. Det synes

mig uppenbart, att 1937 års cirkulär ej bort tolkas på ett så restriktivt sätt som mestadels skett. Enligt denna tolkning skulle anmälan göras endast i undantagsfall, nämligen då särskilda omständigheter föranledde därtill, att man måste räkna med möjligheten att den utskrivne skulle missbruka skjutvapen.

Det reella intresse, som en från sinnessjukhus utskriven kan hava därav att han får innehava skjutvapen, torde i de flesta fall vara mycket ringa. Mera vikt måste däremot tillmätas den synpunkten, att ett ingripande från polismyndigheternas sida för att fråntaga den utskrivne hans skjutvapen ofta kan göra honom nedstämd eller irriterad och därigenom få en menlig inverkan på hans fortsatta tillfrisknande eller bibehållande vid full hälsa. Denna synpunkt får emellertid vägas mot andra. Därvid måste enligt min mening det avgörande bliva samhällets rätt och plikt att vidtaga förebyggande åtgärder för att hindra den utskrivne att missbruka vapen. Det fall, som föranlett den av mig verkställda undersökningen, visar på ett synnerligen påtagligt sätt, vilka risker det kan innebära att låta en från sinnessjukhus utskriven person innehava skjutvapen.

Då till följd av föreskrifterna i medicinalstyrelsens, efter min remiss i ärendet, den 26 januari 1943 utfärdade cirkulär underrättelse om utskrivning från sinnessjukhus av person, som icke bör betros med att innehava skjutvapen, numera torde komma vederbörande länsstyrelse tillhanda i de fall sådan underrättelse kan anses behövlig, låter jag bero vid vad i saken förevarit.

18. Fråga om anteckningar, som vid offentliga arbetsförmedlingsanstalter göras beträffande arbetssökandes personliga och sociala förhållanden.

I en i tidningen Dagens Nyheter för den 17 november 1942 införd recension, avseende en film benämnd "Ungdom i bojor", anförde recensenten bland annat: "En fråga till sist, som det bör vara av allmänt intresse att få besvarad: Är det verkligen möjligt att arbetsförmedlingen stämplar ett m (= mindervärdig) på sina papper när den tar emot ansökningar från ynglingar som passerat ungdomsfängelserna? I så fall är det givetvis ett upprörande förfarande, som man innerligt hoppas snarast skall rättas."

I en påföljande dag hit inkommen skrift fäste hovrättspresidenten K. Schlyter min uppmärksamhet på vad recensenten sålunda anfört för den åtgärd, vartill jag kunde finna anledning.

På grund härav anhöll jag i skrivelse till statens arbetsmarknadskommission, att kommissionen ville verkställa undersökning, huruvida sådant förfarande som det påtalade tillämpades av offentliga arbetsförmedlingsanstalter, samt därefter till mig inkomma med upplysning angående undersökningens resultat och de åtgärder, som därav möjligen kunde hava föranletts.

Sedan med anledning av denna min hemställan arbetsmarknadskommissionen utsänt en skrivelse till samtliga länsarbetsnämnder med begäran om utförliga upplysningar rörande bland annat eventuella särskilda markeringar, som kunde hava använts i fråga om arbetsförmedlingens arbetsmaterial, överlämnade kommissionen till mig samtliga inkomna svarsskrivelser jämte ett schematiskt sammandrag av svaren, varjämte kommissionen avgav yttrande, däri kommissionen anförde följande.

För varje person, som anmälde sig såsom arbetssökande hos en offentlig arbetsförmedling, upplades vid inskrivningen en särskild arbetssökandeblankett, vilken förvarades såsom arbetsförmedlingens expeditionsmaterial, varjämte på större kontor funnes ett alfabetiskt register över inskrivna arbetssökande. Vid inskrivningen gjorde arbetsförmedlingen på sökandeblanketten en del anteckningar, förutom rörande den sökandes namn, adress, ålder och liknande allmänna data, jämväl rörande dennes yrke, yrkesutbildning, tidigare anställningar, företedda skol- och arbetsbetyg samt uttalade önskemål i fråga om den blivande anställningens art, arbetsvillkor och dylikt. Likaledes antecknades, om den sökande på grund av sjukdom, olycksfall, lyte eller dylikt uppgåve sig hava endast begränsade möjligheter i fråga om val av arbetsanställning. Till bevis om verkställd registrering överlämnades till den sökande ett inskrivningskort, vilket skulle av honom behållas för att företes vid förnyat besök på arbetsförmedlingen. Inskrivningskortet innehölle endast uppgift om namn, födelseår, nummer i registret (s. k. löpande nummer), yrkesgruppens nummer (s. k. gruppnummer), yrkesspecialitet samt eventuellt om medlemskap i erkänd arbetslöshetskassa. Plats funnes även för eventuell anteckning rörande mantalsskrivningsort och försörjningsplikt. Utöver de av den sökande själv lämnade upplysningarna kunde anteckningar även ske på arbetssökandeblanketten rörande av arbetsförmedlingen gjorda iakttagelser, t. ex. rörande kroppsbyggnad, lyte eller dylikt, något som kunde vara av betydelse för arbetsförmedlingen i dess verksamhet. Därest man från någon social institution, t. ex. nykterhetsnämnd eller skyddsvärnet, gjort särskild hänvändelse till arbetsförmedlingen med begäran om dess medverkan för att söka anskaffa lämpligt arbete åt viss namngiven person, gjordes likaledes anteckning härom på vederbörande arbetssökandeblankett. På en del kontor hade man därutöver funnit sig böra på denna blankett överföra upplysningar, som stått att hämta ur socialregistret, polisunderrättelser eller liknande. De anteckningar, som av arbetsförmedlingen gjordes på blankettmaterialet, vore avsedda att ligga till grund för förmedlingsarbetet och att underlätta för tjänstemännen att i varje särskilt fall lämna den arbetssökande ett sådant arbetserbjudande, som motsvarade dennes kvalifikationer och allmänna förutsättningar. I regel skedde ingen anvisning av arbetssökande till en ledig plats utan att vederbörande tjänsteman framtoge arbetssökandeblanketten. Speciellt när flera tjänstemän vore placerade på samma expedition, måste var och en av dem ur blankettmate-

rialet kunna utläsa samtliga de upplysningar, som kunde inhämtas om en sökande. Ju utförligare dessa uppgifter vore, desto större möjligheter förefunnes för att den sökande skulle erhålla ett arbete, som han på ett tillfredsställande sätt kunde sköta. Det vore att märka, att arbetsförmedlingens arbetsmaterial icke vore offentliga handlingar. I lagen den 28 maj 1937 om inskränkningar i rätten att utbekomma allmänna handlingar föreskreves i 25 §, att sådana handlingar, som upprättades inom anstalt för offentlig arbetsförmedling, icke finge utlämnas så att de komme att missbrukas till arbetsgivares eller arbetssökandes skada eller förklenande.

Under påpekande att skrivelsen från mig till kommissionen närmast vore föranledd av en uppgift, att anteckningar eller markeringar, hänsyftande på den sökandes sociala vandel, skulle ske å det inskrivningskort, som arbetsförmedlingen utlämnade till den sökande personligen, redogjorde kommissionen i sitt yttrande för de viktigaste upplysningar, som härutinnan lämnats i det till kommissionen inkomna utredningsmaterialet. Kommissionen anförde härom följande: Vid Stockholms stads arbetsförmedling hade tidigare vid någon av dess avdelningar markering gjorts å vissa inskrivningskort. Sålunda skulle en markering med bokstaven "M" tidigare hava använts såsom ett observandum (M = märk) för tjänstemannen vid arbetsanvisning åt bland andra personer, som begått svårare brott eller förseelser. Det ville dock synas, som om icke i något fall en dylik markering skulle kommit till användning å inskrivningskort, utfärdade efter år 1938. Däremot förekomme andra markeringar på inskrivningskort, såsom exempelvis ett rött "B" å en kvinnlig avdelning, vilket angåve, att vederbörande sökande hade egen bostad; ett "K" angåve i kommunens tjänst anställd arbetare; yrkesgruppen sömmerskor uppdelades i två grupper, "H" = handsömmerskor och "M" = maskinsömmerskor. Det borde särskilt framhållas, att några markeringar, hänsyftande på de sökandes personliga förhållanden, aldrig skett å de inskrivningskort, som utställts av den under stadens arbetsförmedling sorterande ungdomsförmedlingen, vilken toge befattning med arbetssökande upp till 18 års ålder. — Beträffande Stockholms läns arbetsförmedlings huvudkontor i Stockholm hade, bland annat på grund av att vissa arbetssökande besökte såväl stadens som länets arbetsförmedlingar, i några fall markering skett av inskrivningskort såsom ett observandum för tjänstemännen inbördes mellan de olika förmedlingarna. Markering med detta syfte hade emellertid ej ägt rum under de senare åren. Däremot hade markering skett på länsförmedlingens jordbruksavdelning genom att bokstaven "M" åsatts inskrivningskort i högst 4 à 5 fall under vartdera av åren 1941 och 1942. Som exempel på personer, på vilkas inskrivningskort denna beteckning kommit till användning, kunde nämnas sådana, som för vederbörande tjänsteman gällt såsom opålitliga, sådana som upprepade gånger under en och samma månad anvisats arbete men vilka underlåtit att resa ut till arbetsplatsen eller arbetat några timmar och därefter avvikit utan vidare eller personer med dag-

understöd, som visat sig ovilliga att antaga anvisat arbete. I ett fall hade inträffat att en person, vars kort M-betecknats, vid olika tillfällen fått lov att lämna av arbetsförmedlingen anvisad plats, emedan han saknat gällande kuponger på sina ransoneringskort. Det vore angeläget att understryka, att beteckningen icke använts beträffande ungdomsbrottslingar, villkorligt dömda och dylika. Länsarbetsnämnden i länet hade i sina utredande skrivelser framhållit, att dessa anteckningar i arbetsförmedlingsmaterialet icke i något fall tillkommit för att ställa en arbetssökande i sämre läge vid anvisning av arbete utan allenast för att han skulle erhålla det arbete, för vilket han bäst lämpade sig. Det hade snarare varit arbetsförmedlingens strävan att på allt sätt söka uppbringa sysselsättning åt arbetskraft med vissa defekter av social, psykisk eller fysisk art. Sålunda hade arbetsförmedlingen under mer än tio års tid årligen utplacerat i arbete 300—500 personer, som kommit från fängelser, tvångsarbetsanstalter, alkoholistanstalter och skyddshem, ävensom villkorligt dömda. Denna utplacering hade skett i samråd med vederbörande myndighet eller hjälporganisation, och verksamheten hade rönt stor uppskattning från dessas sida. — Vid övriga arbetsförmedlingsanstalter i riket hade någon markering av här åsyftat slag på de sökandes inskrivningskort icke förekommit.

Efter denna redogörelse anförde kommissionen i sitt yttrande vidare: Den offentliga arbetsförmedlingen hade i sin verksamhet att tillse, att arbetsgivaren erhölle bästa möjliga arbetskraft och arbetaren det arbete, för vilket han bäst lämpade sig. Givet vore, att arbetsförmedlingen ägde att noggrant beakta de olika sökandenas utbildning, kvalifikationer och lämplighet för de lediganmälda arbetstillfällena och att arbetsförmedlingen sökte giva varje sökande anvisning å sådant arbete, som vederbörande kunde äga förutsättningar att fullgöra på ett tillfredsställande sätt. Det vore naturligt, att bland de sökande kunde finnas personer, vilkas utplacering i arbete måste ägnas synnerligen stor omsorg, på grund av att vederbörande till följd av exempelvis lyte eller mindre god vandel kunde möta vissa hinder i konkurrensen om arbetstillfällena. Det tillkomme emellertid arbetsförmedlingstjänstemännen att på olika sätt söka medverka till utplacering på arbetsmarknaden även av dylika handikapade personer. För att underlätta arbetsanskaffningen i detta hänseende hade arbetsmarknadskommissionen, såsom ett led i arbetsförmedlingens utbyggnad och effektivisering, vid ett par kontor, nämligen i Stockholm och Malmö, under hösten 1942 medgivit inrättandet av befattningar såsom sociala kuratorer. Genom åtgärder av denna art räknade kommissionen med att i än högre grad än hittills kunna tillgodose kravet på arbetsförmedlingens medverkan för ett rätt ianspråktagande av all inom landet befintlig arbetskraft.

Kommissionen meddelade slutligen, att kommissionen i anslutning till behandlingen av förevarande ärende i cirkulärskrivelse den 21 januari 1943 till

samtliga länsarbetsnämnder meddelat ytterligare föreskrifter angående anteckningar på arbetssökandeblanketter m. m.

Denna cirkulärskrivelse hade i hithörande delar följande lydelse:

"Till Samtliga länsarbetsnämnder.

Ang. anteckningar på arbetssökandeblanketter m. m.

Arbetsmarknadskommissionen föreskriver härmed, att alla sådana uppgifter av mera personlig och konfidentiell art rörande arbetssökande och arbetsgivare, som av myndigheter ställas till arbetsförmedlingens förfogande eller på annat sätt komma till dess kännedom, böra förtecknas och förvaras på sådant sätt, att de icke komma till obehörigas kännedom. I den mån anteckning därom göres på arbetssökande- eller arbetsgivareblankett, bör detta ske på blankettens baksida. Därest anteckning å sådan blankett ej kan anses tillbörligt skyddad, skall anteckning göras i särskilt under lås förvarat register, till vilket hänvisning sker genom beteckning på blanketten.

Sådan beteckning eller annan markering på den arbetssökandes inskrivningskort, som av den sökande kan uppfattas såsom anmärkning eller prickning, får under inga förhållanden förekomma. Arbetsförmedlingen bör likaledes tillse, att annan institution, för vilken den sökande kan tänkas förete inskrivningskortet, t. ex. arbetslöshetskommitté eller fattigvårdsstyrelse, ej heller förser kortet med någon anteckning utöver eventuellt identitetsnummer. Därvid får ej i kortet instämplas t. ex. ordet 'fattigvård'. Kommissionen vill i detta sammanhang erinra om att kontrollstämpling ej får ske i inskrivningskortet, utan sådan skall ske i särskilt karens-, kvitto- eller kontrollkort, utfärdat av vederbörande institution.

Även om det för arbetsförmedlingsverksamheten kan vara av värde att hava så utförliga upplysningar som möjligt om de arbetssökande, bör utfrågningen av de sökande dock begränsas till de för förmedlingsarbetet nödvändiga uppgifterna. I de fall att frågan om den sökandes försörjningsplikt eller liknande är av ovidkommande betydelse för arbetet, bör sådana frågor ej ställas. —

Detta cirkulär skall genom länsarbetsnämndens försorg tillställas samtliga kontor och ombud.

Statens Arbetsmarknadskommission.

A. Thomson.

Sven Skogh."

Då den fråga, som föranlett min hänvändelse till arbetsmarknadskommissionen, och vissa därmed nära sammanhängande frågor syntes mig hava blivit tillfredsställande reglerade genom den av kommissionen i anslutning till behandlingen av förevarande ärende avlåtna cirkulärskrivelsen, fann jag saken icke föranleda någon min vidare åtgärd.

19. Fråga huruvida, då arv tillfallit allmänna arvsfonden, denna bör vidtaga åtgärd för säkerställande av vård och underhåll av arvlåtarens gravplats.

Den 22 juni 1929 avled Pernilla Andersson från Glumslöv. I boupptecknningen efter henne antecknades icke någon arvinge, men efter boupptecknningsförrättningen utröntes, att den avlidna efterlämnat en arvsberättigad släkting, som vistades å okänd ort. På grund därav utfärdade Rönnebergs, Onsjö och Harjagers domsagas häradsrätt den 15 oktober 1930 kungörelse om arvet. Sedan stadgad tid förflutit utan att arvingen låtit sig avhöra, tillföll kvarlåtenskapen allmänna arvsfonden. På ansökan av vissa den avlidna närstående personer förordnade Kungl. Maj:t, efter det riksdagen bifallit i ämnet avlåten proposition, den 24 maj 1940, att av kvarlåtenskapen skulle till sökandena avstås sammanlagt 24,000 kronor. Genom beslut den 11 juli 1941 förordnade Kungl. Maj:t vidare, att de bland tillgångarna i boet ingående fastigheterna skulle försäljas genom länsstyrelsens i Malmöhus län försorg. Med skrivelse den 9 februari 1942 överlämnade länsstyrelsen sedermera till advokatfiskalsämbetet vid kammarkollegium köpebrev angående fastigheternas försäljning samt meddelade, att länsstyrelsen den 6 i samma månad tillgodoförts allmänna arvsfonden behållna köpeskillingen 40,783 kronor 70 öre. Den del av behållningen i boet, som ej utgjordes av köpeskillingen för boets fasta egendom, redovisades av den förordnade gode mannen den 24 februari 1942 till arvsfonden och utgjorde 7,996 kronor 60 öre.

Uti en den 20 februari 1943 hit inkommen klagoskrift anförde kyrkoherden Walfrid Hedin i Glumslöv följande.

Pernilla Anderssons gravplats å Glumslövs församlings kyrkogård erhölle icke någon vård, då några medel icke funnes tillgängliga för detta ändamål. Det förefölle församlingens kyrkoråd egendomligt att, ehuru Pernilla Andersson efterlämnat en ganska stor förmögenhet, några medel icke avsatts för gravplatsens vård och underhåll. Det syntes rätt och billigt, att saken ordnades genom allmänna arvsfondens försorg, men trots framställning därom till fonden hade något besked icke erhållits. Hedin anhölle, att saken måtte ställas till rätta genom J. O:s ingripande.

Sedan jag genom resolution den 23 februari 1943 anmodat advokatfiskalsämbetet att i anledning av klagoskriften till mig inkomma med yttrande, anförde ämbetet följande.

I en den 27 oktober 1941 till ämbetet inkommen skrift hade Hedin å kyrkorådets vägnar — under uppgift att den i boet efter Pernilla Andersson ingående fasta egendomen då blivit försåld och att köpeskillingen ingått till arvsfonden — meddelat, att kyrkorådet ansåge att av de till fonden inleve-

rerade medlen borde avsättas ett så stort belopp, att avkastningen av detta kunde räcka till vård och underhåll av den avlidnas "samt hennes förut avlidna mans" gravplats å Glumslövs kyrkogård. Med skrivelse den 28 i samma månad hade ämbetet överlämnat nämnda skrift till den i boet förordnade gode mannen med anhållan om yttrande. Sedan gode mannen under hand från ämbetet mottagit påminnelse i saken, hade gode mannen den 23 februari 1943 inkommit med begärt yttrande, däri han meddelat, att Glumslövs församling mot erhållande av 500 kronor åtoge sig att för framtiden underhålla Pernilla Anderssons och hennes föräldrars gravplats på församlingens kyrkogård, samt tillstyrkt, att nämnda belopp avsattes för angivna ändamål. Gode mannen hade upplyst, att Pernilla Andersson avlidit ogift samt att hon och hennes föräldrar hade gemensam gravplats. I anledning därav hade ämbetet samma dag yttrandet inkommit medgivit, att ett belopp av 500 kronor finge av arvsfonden tillgodoförda medel utbetalas till kyrkorådet för vård och underhåll för all framtid av gravplatsen, samt i skrivelse till statskontoret anhållit, att nämnda belopp måtte för ändamålet utanordnas till kyrkorådet. Gode mannen hade visat, att han till viss person för vård av gravplatsen under åren 1933—1941 utbetalat sammanlagt 90 kronor 50 öre. Av vad sålunda anförts framginge, att frågan om vård och underhåll jämväl för framtiden av gravplatsen blivit, såvitt på arvsfonden ankomme, ordnad.

I särskild skrivelse meddelade advokatfiskalsämbetet sedermera, att den å advokatfiskalskontoret tjänstgörande fiskalen, som jämlikt gällande instruktion och arbetsordning hade att på eget ansvar i advokatfiskals ställe vidtaga förberedande åtgärder i ärenden rörande allmänna arvsfonden, numera tillställde den gode man, som i de i 7 § lagen om allmänna arvsfonden angivna fall förordnades att företräda fonden, en skriftlig erinran av följande lydelse: "Gode mannen bör uppmärksamma frågan om anordnandet av arvlåtarens gravplats och till ämbetet avgiva de förslag härutinnan, vartill omständigheterna föranleda."

Då frågan om vård och underhåll för framtiden av Pernilla Anderssons gravplats å Glumslövs kyrkogård sålunda blivit, ehuru anmärkningsvärt sent, tillfredsställande löst och då vad i ärendet förekommit lett till att kammaradvokatfiskalsämbetet numera tillställer vederbörande gode män en erinran av ovan angivet innehåll, vilket torde medföra att hädanefter beträffande avliden person, vars kvarlåtenskap tillfaller allmänna arvsfonden, frågan om gravplatsens vård och underhåll i värdigt skick i allmänhet kommer att nöjaktigt ordnas, fann jag saken icke föranleda vidare åtgärd.

20. Redogörelse för vissa vid J. O:s inspektioner av härads- och rådhusrätter under senare år gjorda iakttagelser, särskilt beträffande oftare förekommande försummelser och förbiseenden.

I fråga om mina iakttagelser vid inspektionerna må här till en början omnämnas, att den i kungl. brevet den 27 maj 1801 (under RB 2: 3) meddelade föreskriften för "domhavanden att vid varje ting hålla särskild anteckning, däruti anmärkes", utom annat, "tiden varje dag då rättens sessioner blivit började och slutade" icke sällan eftersättes. Föreskriften gäller efter bokstaven endast för häradsrätterna men bör uppenbarligen tillämpas jämväl vid rådhusrätterna. "Anteckningen" bör lämpligen verkställas i själva domboken. Att anteckning göres om tidpunkterna för sessionens början och slut är av vikt ur bland annat statistisk synpunkt. Här må jämväl erinras, att enligt nämnda kungl. brev rättens session ej bör sluta senare än klockan 7 på aftonen, därest icke särskilda omständigheter någon gång skulle utan olägenhet för parterna föranleda till längre sammanträde. Enligt vad jag kunnat konstatera har det vid vissa domstolar hänt icke så sällan, att sessionen pågått åtskilliga timmar efter klockan 7. Jag har framhållit angelägenheten av att om möjligt ordna det så, att sessionerna icke draga ut till sent på kvällen.

Enligt kungl. cirkuläret den 10 mars 1933 (under RB 2: 6) skall, därest vid underrätt eller hos överexekutor parts postadress är känd eller kan utrönas, uppgift om adressen intagas i ingressen till det i målet eller ärendet förda protokoll eller, om protokoll icke föres, i ingressen till myndighetens beslut, och bör postadressen städse angivas i det protokoll, som innehåller det slutliga utslaget, även om sådan anteckning tidigare skett. Jag har under mina ämbetsresor ofta uppmärksammat, att denna föreskrift icke iakttages. I fråga om parter, bosatta i städer, har jag därvid framhållit, att icke endast staden utan jämväl gata och husnummer böra angivas, och beträffande parter, som äro bosatta på landsbygden, har jag uttalat, att postanstalten skall angivas jämte hemman (lägenhet). Ofta angives icke postanstalten utan i stället socknen.

I domböckerna saknas understundom uppgift om vittnens ålder. Laglig skyldighet att verkställa anteckning om vittnes ålder finnes ej, men sådan anteckning bör likväl lämpligen ske, enär den kan vara av värde särskilt för överdomstolarna, som enligt gällande rättegångsordning i regel hava att pröva målen på grundval endast av underrätternas protokoll.

I ett stort antal fall har domstol dömt svarande till ansvar för utevaro eller meddelat tredskodom, ehuru, såvitt domboken utvisat, utredning saknats, huruvida svaranden varit inkallad till militärtjänstgöring (7 § lagen den 26 april 1940 med särskilda bestämmelser angående domstolarna och rättegången vid krig eller krigsfara m. m.). I några av dessa fall har upplysts, att det varit för rätten känt, att svaranden vid rättegångstillfället ifråga icke varit

inkallad. Jag har anmärkt, att anteckning därom bort göras i domboken. I åtskilliga fall har vederbörande domare förklarat, att han förbisett bestämmelserna i nyssnämnda lagrum.

Jämlikt 2 § kungl. kungörelsen den 6 september 1939 om skyldighet att inhämta utdrag av de hos generaltullstyrelsen och kontrollstyrelsen förda straffregistren skall, innan någon fälles till ansvar för olovlig försäljning av rusdrycker eller för vissa andra i paragrafen angivna förseelser, införskaffas utdrag av det hos kontrollstyrelsen förda straffregistret rörande fylleri och vissa andra brott. I samma paragraf stadgas vidare, att utdrag av kontrollstyrelsens straffregister skall införskaffas, innan mål om förvandling av böter avgöres, såframt ej erforderliga upplysningar om förhållanden, varom registret skall innehålla uppgifter, kunna erhållas från systembolag eller annorledes. Domstolarna hava ofta försummat att iakttaga dessa föreskrifter. Jämväl den i 1 § nämnda kungörelse intagna bestämmelsen om skyldighet att i vissa fall införskaffa utdrag av det hos generaltullstyrelsen förda särskilda straffregistret har understundom eftersatts. Jag har vid inspektionerna brukat uttala, att det i första hand åligger vederbörande åklagare att införskaffa straffregisterutdrag samt att rätten, då så ej skett, bör uppskjuta målet och antingen anmoda åklagaren att rekvirera utdrag eller själv ombesörja detta.

Om någon, som innehar körkort, ådömts straff för fylleri, åligger det enligt 21 § 4 mom. motorfordonsförordningen domstolen att ofördröjligen översända avskrift av utslaget jämte uppgift om numret å den dömdes körkort till den länsstyrelse, som utfärdat detsamma. I åtskilliga mål, däri svaranden ådömts ansvar för fylleri, har, såvitt domboken och handlingarna i målet utvisat, icke förebragts utredning, om svaranden innehade körkort.

Jämlikt 2 § kungl. kungörelsen den 15 april 1932 angående underrättelse till häktads rättegångsbiträde om tid och ställe för företagande av rannsakning med häktad åligger det vid häradsrätt ordföranden och vid annan underrätt protokollsföraren att efter mottagande av underrättelse, att länsstyrelsen förordnat rättegångsbiträde åt häktad, i god tid före rannsakningstillfället med allmänna posten till rättegångsbiträdet avsända meddelande rörande tid och ställe för rannsakningen. I 3 § nämnda kungörelse stadgas, att i marginalen å protokollet skall göras anteckning om dagen då sådant meddelande avsänts. Jag har under ämbetsresorna iakttagit, att sådan anteckning ofta saknas. Det har understundom invänts, att underrättelse från länsstyrelsen angående vem som förordnats till rättegångsbiträde inkommit så sent, att meddelande till biträdet rörande tid och ställe för rannsakningen måst ske i telefon. Jag har därvid framhållit, att telefonmeddelande bort bekräftas genom skriftligt meddelande och att anteckning om dagen för meddelandet i vart fall bort göras i marginalen å protokollet.

Tämligen ofta förekommer, att motiveringen i domar och utslag är bristfällig eller alltför knapphändig. Som exempel kan anföras, att domar i kravmål ibland sakna uppgift om de omständigheter, varå kravet grundar sig.

Att domen innehåller uppgift därom är dock av vikt, bland annat med hänsyn till verkställigheten och frågan om domens rättskraft. I trafikmål förekommer ofta, att svarande ådömes ansvar jämlikt 2 och 38 §§ vägtrafikstadgan för "ovarsam framfart", utan att i utslaget angives vari ovarsamheten bestått. För den dömde är det självfallet av intresse, att utslaget lämnar åtminstone någon upplysning härutinnan. Även för åklagare och målsägare, där sådan finnes, liksom för överdomstolarna, i händelse besvär anföres, kan det vara av betydelse, att utslaget innehåller en närmare motivering. Härtill kommer, att vederbörande länsstyrelse bör erhålla upplysningar till ledning för bedömande av frågan om eventuell varning eller körkortsindragning.

I kungl. kungörelsen den 30 april 1925 angående underrättelse i visst fall till part rörande av domstol meddelat uppskovsbeslut (under RB 14: 3) stadgas, att, därest underrätt i parts frånvaro meddelar beslut om uppskov i tvistemål, brottmål eller ärende, med eller utan föreläggande för part att något fullgöra, det skall åligga vid häradsrätt ordföranden och vid annan underrätt protokollsföraren att, om den icke tillstädeskomna partens postadress är känd eller kan utrönas, till honom i god tid före den utsatta dagen med allmänna posten avsända meddelande rörande beslutets innehåll ävensom rörande det äventyr, för vilket han utsätter sig genom att icke inställa sig inför rätten, såframt dylikt äventyr icke är i rättens beslut utsatt; skolande i marginalen å protokollet göras anteckning om dag då meddelande, varom nu nämnts, blivit avsänt. Jag har under ämbetsresorna funnit, att anteckning om att underrättelse angående meddelat uppskovsbeslut avsänts till utebliven part ofta saknas i brädden av domboken. På fråga i sådana fall, huruvida underrättelse avsänts, kan vederbörande vanligen icke lämna bestämd uppgift. Vid åtskilliga domstolar har det varit praxis, att i brottmål åklagaren förelagts eller frivilligt åtagit sig delgivning av uppskovsbeslut beträffande utebliven svarande. Jag har framhållit, att åklagaren icke bör betungas härmed, då den uteblivna partens postadress är för rätten känd, och att åklagarens åtagande icke befriar ordföranden, respektive protokollsföraren från skyldigheten att avsända meddelande till den uteblivne.

Vissa domstolar hava i ett jämförelsevis mycket stort antal mål bestämt dagsbotsbeloppet till minimum eller en krona. I några domsagor har detta varit fallet t. o. m. i flertalet mål. Häradshövdingarna i dessa och en del andra domsagor hava upplyst, att häradsnämnderna visat obenägenhet att fastställa högre dagsbotsbelopp. Jag har såsom min åsikt framhållit, att en större differentiering borde åvägabringas och att minimibeloppet borde förbehållas de allra fattigaste.

Därest bötesstraff med tillämpning av 4 kap. 1 § strafflagen ådömts gemensamt för flera brott, skall detta jämlikt § 1 mom. 2 kungl. förordningen den 14 december 1917 angående indrivning och redovisning av böter anmärkas i saköreslängden. Att sådan anteckning sker är av betydelse för bedömningen

av frågan om eventuell förvandling av böterna. I 8 § lagen den 9 april 1937 om verkställighet av bötesstraff stadgas, att bötesstraff, som ådömts till belopp ej överstigande 5 dagsböter eller 25 kronor omedelbart i penningar, ej må förvandlas. Har bötesstraff med tillämpning av 4 kap. 1 § strafflagen ådömts gemensamt för flera brott, må förvandling ej ske med mindre straffet överstiger 10 dagsböter eller 50 kronor omedelbart i penningar. Under inspektionerna av olika domstolar har konstaterats, att i saköreslängderna ofta saknas anteckning om att 4 kap. 1 § strafflagen tillämpats.

Jämlikt § 1 mom. 3 nyssnämnda kungl. förordning skall vad i förordningen sägs om böter i tillämpliga delar gälla jämväl viten, gods, som blivit dömt förbrutet, och allmänna avgifter, som i sammanhang med böter ådömas. I åtskilliga fall har visat sig, att anteckning i saköreslängden icke gjorts om förbrutet gods eller om allmänna avgifter, som ådömts någon i sammanhang med böter, eller att verkställd anteckning varit bristfällig eller ofullständig. I sistnämnda hänseende kan nämnas, att anteckning understundom endast innehåller orden "Förverkad egendom" utan angivande av vilken egendom, som därmed avses, eller att anteckning om åläggande att utgiva jaktvårdsavgift saknar uppgift om avgiftens belopp.

Vad angår de bötesbelopp, som bruka utdömas för fylleri och vissa andra ofta förekommande förseelser, har jag funnit, att stor skiljaktighet råder mellan olika domstolar. Det kan exempelvis förhålla sig så, att medan en rådhusrätt regelmässigt utdömer böter till belopp av 10 kronor för fylleri första gången, plägar häradsrätten i den staden omgivande domsagan bestämma bötesbeloppet för sådan förseelse till 20 kronor.

I mål, som avses i lagen den 14 juni 1917 om äktenskaplig börd, innehålla utslagen i allmänhet besvärshänvisning. Talan mot rättens utslag i dessa mål skall emellertid enligt allmänna regler rätteligen fullföljas efter vad och icke genom besvär. Målen äro nämligen att hänföra till tvistemål av beskaffenhet att böra anhängiggöras genom stämning och talan mot underrätts slutliga utslag i sådana mål skall enligt 25 kap. 1 § rättegångsbalken fullföljas efter vad, där ej annorlunda är särskilt stadgat.

Det har i stor utsträckning förekommit, att häradsrätt på gemensam ansökan av makar dömt till boskillnad mellan dem. Jag har i anledning härav påpekat för vederbörande att, då ansökningen är gjord av bägge makarna, det jämlikt 15 kap. 15 och 17 §§ giftermålsbalken ankommer på domaren och icke häradsrätten att meddela beslut om boskillnad.

På grund av stadganden i expeditionslösenförordningen och ett stort antal andra lagar och författningar åligger det domstol att i mål av olika slag expediera transumt eller avskrift av meddelat utslag till skilda myndigheter eller att till dem översända uppgifter av visst innehåll. Dessa stadganden innehålla som regel tillika föreskrift om att expeditionen eller uppgiften skall översändas inom viss angiven tid eller "genast", "ofördröjligen", "skyndsamt" o. s. v. Det har icke sällan visat sig att domstolar i fall, då så skolat

ske, underlåtit att översända expeditioner eller uppgifter. Än vanligare är emellertid, att expediering visserligen skett men för sent. I åtskilliga fall hava de dröjsmål, som sålunda förelupit, varit avsevärda. Enligt vissa författningar skall anteckning om dagen för översändande av expedition eller uppgift verkställas i brädden av protokollet. Sådan anteckning saknas emellertid ofta. Jämväl i de fall, då någon skyldighet att anteckna dagen för översändandet icke föreskrivits i lag eller författning, synes för kontrollens skull sådan anteckning lämpligen böra ske, eventuellt med tillägg av vederbörandes initialer. Jag har under inspektionerna bemärkt, att i brädden av domboken någon gång antecknats orden "Uppgift exp." utan angivande av datum eller initialer. I dylika fall har ovisshet kunnat råda och i verkligheten också rått, huruvida uppgiften ifråga expedierats. I en del fall har uppmärksammats, att utslag enligt verkställd anteckning expedierats utan att utsignering av utslaget ägt rum. Icke alltid angives för vems räkning utskrift skett. Ur kontrollsynpunkt synes det emellertid önskvärt, att anteckningarna i brädden städse utvisa för vems räkning utskrift skett och dagen för översändande av expeditioner och uppgifter. Understundom hänvisas beträffande dagen för översändandet till för domstolen upplagd särskild postbok. Att anteckning om översändandet införes i sådan bok bör uppenbarligen icke anses tillfyllest i sådana fall, då skyldighet att verkställa anteckning i brädden av protokollet föreskrivits i lag eller annan författning.

Vad nu sagts om översändande av expeditioner och uppgifter samt angående anteckning om dagen för översändandet gäller i tillämpliga delar även i fråga om expediering av sådana kungörelser, som det åligger domstol, rättens ordförande, domhavande eller vid domstol anställd befattningshavare att utfärda.

Vid varje domstol skall jämlikt § 7 kungl. förordningen den 19 december 1919 om vad iakttagas skall vid tillämpningen av lagen om fri rättegång den 19 juni 1919 föras särskild bok över de personer, som i där anhängiga mål åtnjuta fri rättegång. I § 13 nämnda förordning stadgas, att när domstol i mål, varom nu är fråga, med stöd av 8 § lagen om fri rättegång ålagt part att till statsverket återgälda kostnad, som av allmänna medel skolat gäldas, skall inom en månad efter utslagets dag transumt därav översändas till K. B. i länet för utslagets verkställande i nu nämnt avseende. I åtskilliga fall har sådant transumt, såvitt boken över fria rättegångar utvisat, icke expedierats. Vid företagen undersökning har merendels visat sig, att transumt avsänts, men icke sällan har befunnits, att försummelse härutinnan förelupit. Någon gång har anteckning om översändandet verkställts blott i brädden av domboken. Jag har i förekommande fall erinrat vederbörande om angelägenheten av att transumt expedieras och att anteckning därom verkställes i boken över fria rättegångar. Jämväl i övrigt har befunnits, att boken icke alltid föres med tillbörlig omsorg och noggrannhet. Som exempel må nämnas, att den i § 7 andra stycket förenämnda förordning intagna bestämmelsen, att

om i samma mål parterna å ömse sidor beviljats fri rättegång, hänvisning därom skall göras från det ena upplägget till det andra, understundom icke iakttages.

Beträffande tillämpningen av lagen den 28 juni 1918 ang. villkorlig straffdom, som från och med den 1 januari 1944 ersatts av lagen den 22 juni 1939 om villkorlig dom, har jag bland annat funnit, att övervakarna i betydande omfattning försummat att kvartalsvis insända övervakningsrapporter och att domstolarnas befattningshavare icke sällan underlåtit att tillräckligt ofta erinra dem om deras skyldighet härutinnan. Ej sällan har förekommit, att ett helt år eller ännu längre tid förflutit mellan rapporterna. I ett och annat fall hava rapporter helt och hållet uteblivit. Inom domstolarna har ibland upplysts, att det varit förenat med svårigheter att finna lämpliga och villiga övervakare samt att erinran om skyldigheten att avgiva kvartalsrapporter icke givit resultat. Jag har även märkt, att de vid domstolarna förda anteckningarna rörande de villkorligt dömda, som stå under övervakning, tämligen ofta äro bristfälliga och ofullständiga.

Vad angår förmyndarmålen har det en och annan gång visat sig, att kännedom saknats om vilka förmyndarmål som skola behandlas i domboken och vilka som skola intagas i förmynderskapsprotokollet. Sålunda har förekommit, att mål om omyndighetsförklaring och sådan förklarings hävande upptagits i förmynderskapsprotokollet, ehuru de rätteligen skola behandlas i domboken. (Se lagberedningens förslag till lag om förmynderskap m. m. sid. 553 o. f.)

I 2 § kungl. kungörelsen den 10 oktober 1924 med särskilda föreskrifter för domstolarna rörande förmyndarvården stadgas, att till förmynderskapsboken skall föras namnregister i två avdelningar, den ena avseende de omyndiga och dem, för vilka god man förordnats, samt den andra avseende förmyndarna och gode männen, varjämte föreskrives att i det förra registret omyndigförklarade skola upptagas i en särskild avdelning. Det har vid inspektionerna konstaterats, att registret ofta icke föres på sätt sålunda stadgats. Vid flera domstolar har förekommit, att de omyndigförklarade icke upptagits i en särskild avdelning av registret. Jag har brukat framhålla, att det är av stor vikt, särskilt vid utfärdande av myndighetsbevis, att registret över omyndigförklarade är överskådligt och tillförlitligt.

1 § nyssnämnda kungörelse innehåller detaljerade föreskrifter rörande förmynderskapsbokens förande. Vid åtskilliga domstolar hava emellertid dessa föreskrifter i flera avseenden icke blivit iakttagna. Som exempel må nämnas *att* rum, vilka uteslutande upptagas av anteckningar rörande förmynderskap eller godmanskap som upphört, icke överkorsats, *att*, där flera omyndiga syskon eller flera bortovarande delägare i ett dödsbo sammanförts i ett rum, de omyndigas eller bortovarandes namn icke antecknats under varandra å olika rader eller varje omyndig eller bortovarande utmärkts med en före namnet utsatt bokstav, *att* födelsedatum för underårig icke antecknats i kol. 4

samt att i kol. 7 icke verkställts anteckning om meddelat föreläggande för förmyndare eller god man att fullgöra visst åliggande eller om andra rättens beslut (tillstånd till försäljning eller inteckning o. s. v.).

I detta sammanhang kan framhållas, att den i 1 § tredje stycket kungl. förordningen den 16 juni 1875 angående särskilda protokoll över lagfarter, inteckningar och andra ärenden meddelade föreskriften, att i brädden av förmynderskapsprotokollet skall för varje ärende antecknas namnet å den omyndige eller, i fråga om godmanskap, namnet å den, för vilken god man förordnats, eller annan beteckning å godmanskapet, i betydande omfattning icke tillämpas. I ärenden angående tillstånd till försäljning eller inteckning av omyndigas eller bortovarandes fasta egendom brukar sålunda i allmänhet i brädden av protokollet antecknas allenast orden "Tillstånd till försäljning", respektive "Tillstånd till inteckning".

Beträffande sistnämnda slag av ärenden har jag vid granskning av förmynderskapsprotokollen fått det bestämda intrycket, att dessa ärenden vid många domstolar behandlats alltför summariskt. Ofta har i ansökningen icke ens angivits något skäl för den sökta åtgärden. Understundom har ej heller iakttagits den i 8 kap. 15 § förmynderskapslagen givna föreskriften att, såframt det kan ske utan märklig omgång eller tidsutdräkt, rätten skall bereda den omyndige, om han fyllt sexton år, ävensom hans make och närmaste fränder tillfälle att yttra sig. Jag har brukat framhålla lagens föreskrift, att tillstånd till försäljning eller inteckning ej må givas med mindre viktiga skäl därtill äro, varjämte jag understrukit angelägenheten av att fullständig utredning förebringas.

Tillstånd, som nyss nämnts, gäller enligt 8 kap. 15 § förmynderskapslagen under sex månader från det tillståndet meddelades, och skall erinran härom göras i rättens beslut. I åtskilliga fall har jag uppmärksammat, att sådan erinran gjorts även då rättens beslut inneburit godkännande av en försäljning, varom förmyndaren under förutsättning av rättens blivande godkännande redan träffat avtal enligt företett köpekontrakt. Jag har påpekat det oegentliga i att i sådana beslut göra berörda erinran.

Jag har under ämbetsresorna vidare uppmärksammat, att registrering ofta skett av boupptecknigar, vilka befunnit sig i sådant skick, att de rätteligen ej bort inregistreras. Jämlikt 3 kap. 6 § lagen om boutredning och arvskifte skola de gode män som förrätta boupptecknigen å handlingen teckna bevis, att allt blivit rätteligen antecknat och tillgångarna efter bästa förstånd värderade. Alltjämt förekommer emellertid i avsevärd omfattning, att den av gode männen undertecknade meningen i enlighet med äldre praxis gives lydelsen: "Sålunda (vara) förrättat betyga." I 3 kap. 3 § omförmälda lag stadgas bland annat, att i boupptecknigen skall angivas deras namn och hemvist, vilka skolat kallas till förrättningen, och att av boupptecknigen skall framgå, vilka som närvarit vid förrättningen. Där någon, som skolat kallas, ej närvarit, skall vid boupptecknigen fogas bevis, att han blivit i tid

kallad. Bouppteckningar inregistreras icke sällan, ehuru angivna föreskrifter icke blivit iakttagna. Jag har därvid erinrat om bestämmelserna i 9 § samma lag och kapitel, enligt vilka registrering av bouppteckning ej må äga rum, där vid bouppteckningen finnes ej hava så förfarits, som i kapitlet sägs, och rätten äger, om bouppteckning är bristfällig, med föreläggande av vite utsätta tid, inom vilken bristen skall avhjälpas.

Här må jämväl påpekas, att domstolarna understundom försummat att i samband med registrering av bouppteckning utfärda sådan kungörelse, varom stadgas i 9 kap. 1 eller 2 § lagen om arv.

Det åligger enligt 208 § konkurslagen konkursdomaren att föra dagbok, vari för varje konkurs skall antecknas vissa i lagrummet närmare angivna uppgifter och förhållanden. I dagboken bör, utöver vad sålunda föreskrivits, lämpligen göras anteckningar om åtskilliga andra förhållanden och vidtagna åtgärder. Det fastställda formuläret till dagbok över konkurser lämnar god plats för sådana anteckningar. Jag har funnit, att anteckningarna ofta äro ofullständiga. I dagboken bör antecknas enligt vilken paragraf i konkurslagen konkursen handlagts, dag då protokoll rörande förliknings-sammanträde eller berättelse enligt 55 eller 56 § konkurslagen inkommit o. s. v. Sådana anteckningar saknas emellertid ofta.

Enligt 58 § fjärde stycket konkurslagen skall förvaltaren även efter konkursens avslutande hava boets medel insatta i bank, till dess lyftning påkallas av därtill berättigad borgenär. Förvaltaren skall underrätta konkursdomaren, i vilken bank medlen innestå, och inom en vecka från utgången av varje kalenderår till rättens ombudsman för granskning avgiva redovisning. När medel ej vidare finnas att lyfta, skall ombudsmannen göra anmälan därom hos konkursdomaren. Dessa bestämmelser, vilka i vissa delar gällt först fr. o. m. den 1 juli 1941, synas i allmänhet hava förbisetts av konkursförvaltarna, rättens ombudsmän och konkursdomarna. Då jag vid inspektionerna funnit att så skett, har jag tillsagt vederbörande konkursdomare, att han bör tillhålla förvaltarna och ombudsmännen att fullgöra sina skyldigheter enligt nu ifrågavarande föreskrifter.

I dagböckerna över inskrivningsärenden brukar ofta icke antecknas, vilken dag ärendena ingivits till inskrivningsdomaren. Jag har framhållit, att då en särskild kolumn härför finnes i det fastställda formuläret till dagbok, bör anteckning om dagen för ingivandet ske i denna kolumn.

Jämlikt 4 § kungl. kungörelsen den 22 juni 1932 med föreskrifter angående tillämpningen av lagen den 3 juni 1932 om inteckning i jordbruksinventarier skola uppläggen i boken över dylika inteckningar ordnas i bokstavsföljd efter gäldenärernas tillnamn. I 4 § kungl. kungörelsen den 12 juni 1936 med föreskrifter angående tillämpningen av förordningen den 13 april 1883 angående förlagsinteckning stadgas, att uppläggen i boken över förlagsinteckningar skola ordnas i bokstavsföljd efter förlagstagares firma eller, där sådan ej

finnes, personnamn. Vid åtskilliga domstolar hava uppläggen i omförmälda böcker i strid mot författningsbestämmelserna ordnats i kronologisk följd.

Då lagsökningsdomare meddelar beslut, som må omedelbart överklagas, skall anteckning därom samma dag eller den nästföregående införas i en därtill inrättad bok, som skall utan särskild begäran vara tillgänglig för allmänheten (38 § lagsökningslagen). Jag har under mina ämbetsresor funnit, att sådan bok vid vissa domstolar saknas. Enligt stadgande i 9 § lagsökningslagen skall, då lagsökningsdomaren meddelar föreläggande enligt 6, 7 eller 8 §, anteckning om föreläggandet å tid, som i 38 § stadgas, införas i anslagsboken. Det förekommer emellertid ofta, att anteckning om dylika föreläggande icke verkställes i boken.

I detta sammanhang må framhållas, att dagböckerna över lagsöknings- och handräckningsmål icke alltid innehålla de upplysningar, som de skola innehålla jämlikt de formulär, vilka bifogats kungl. kungörelsen den 5 november 1937 angående dagbok över mål, som anhängiggöras hos lagsökningsdomare. I dagboken över lagsökningsmål saknas sålunda understundom anteckning att, när lagsökningsdomaren fastställt intecknad fordran till betalning ur fast egendom, bevis därom tillställts inskrivningsdomaren och avskrift av utslaget översänts till överexekutor (85 § utsökningslagen). I andra fall har icke antecknats dagen, då delgivningsbevis inkommit och dagen för delgivningen. Någon gång saknas anteckning om dagen då ärende hänskjutits till rätten. Då bevis utfärdats, att ansökan om handräckning lämnats obestridd, har uppgift om delgivningskostnaden ofta icke antecknats i dagboken över handräckningsmål.

Till sist må anmärkas, att anslag å rättens dörr ofta saknas om förhållanden, varom anslag jämlikt föreskrift i lag eller författning skall finnas där uppsatt. Bland de anslag, som skola vara uppsatta å rättens dörr, må nämnas förteckning å de personer som förordnats till stämningsmän för året, anslag om vem som förordnats till kommissionär i domsaga, anslag om var kansliet finnes och när det hålles öppet, anslag om när häradshövdingen där träffas, anslag beträffande de personer, som äro överförmyndare, anslag om spannmålspanträttsregisterförarens postadress samt anslag om var landsfogdens tjänstelokal är belägen och då hans expedition hålles öppen.

III. Framställningar till Konungen m. m.

1. Utlåtande rörande förslag till ändringar i lagen den 24 mars 1916 angående verkställighet av straffarbete och fängelsestraff.

Efter remiss avgav jag den 15 januari 1943 utlåtande till Konungen över en av fångvårdsstyrelsen den 19 november 1942 gjord framställning om vissa ändringar i lagen den 24 mars 1916 angående verkställighet av straffarbete och fängelsestraff. I utlåtandet meddelade jag, att jag icke funnit anledning till erinran mot vad fångvårdsstyrelsen i saken föreslagit.

2. Utlåtande rörande upprättad promemoria angående parts möjligheter att inför muntligt förhör i hovrätt erhålla tillgång till underrättsprotokollen i målet.

Genom remiss den 30 januari 1943 lämnade Kungl. Maj:t mig tillfälle att avgiva yttrande över en, i anledning av framställning från mig (ämbetsberättelsen 1942 sid. 179 o. f.), inom justitiedepartementet utarbetad promemoria — jämte lagutkast — angående parts möjligheter att inför muntligt förhör i hovrätt erhålla tillgång till underrättsprotokollen i målet.

I promemorian anfördes, bland annat, följande:

Redan nu har utan stöd av författningsbestämmelser i åtminstone en av rikets hovrätter den ordningen emellanåt tillämpats att parten under några dagar mellan beslutet om förhör och förhörets avhållande fått uttaga och disponera underrättsprotokollen. Det vill synas som om ett sådant förfaringssätt, om det infördes i samtliga hovrätter, skulle väsentligen tillgodose syftet med de gjorda framställningarna. I betraktande av att förhör i regel ej torde utsättas med kortare varsel än fjorton dagar lärer det ej möta svårighet att så jämka olika intresserades önskemål, att både parten och hovrättens ledamöter erhålla tillräcklig tid att före förhöret genomgå protokollen. Genom tilläggsstadganden till 26 respektive 27 kapitlet gällande rättegångsbalk synes part, som till hovrätt ingivit underrättens protokoll i målet, böra berättigas att för viss tid, såvitt möjligt minst en vecka, uttaga protokollen med skyldighet för honom att före den bestämda tidens utgång åter ingiva dem. Lämpligen torde det böra åligga hovrätten att i beslutet om förhöret, utan att avvakta begäran från parten, fastställa den tid, under vilken protokollen må disponeras. Skulle denna befinnas för kort, kan parten självfallet hos hovrätten påkalla dess utsträckande. Till besvarande återstår frågan, vilka påföljder som skola inträda vid försummelse att i tid återställa de utlånade protokollen. Närmast till hands låge måhända att hovrätten — liksom då part redan vid talans fullföljd försummat ingiva under-

rättsprotokollen — genom s. k. protokollsföreläggande enligt reglerna i 26 kap. 7 § och 27 kap. 4 § rättegångsbalken förelade vederbörande att vid där stadgat äventyr fullgöra sin skyldighet. En sådan ordning är emellertid här förenad med vissa praktiska olägenheter, bland annat med hänsyn därtill att tiden mellan sista dagen för protokollens återställande och dagen för förhöret ofta torde bliva ganska kort. Det synes vid sådant förhållande befogat att direkt till försummelsen att i rätt tid återställa protokollen knyta den påföljd, att hovrätten, om det felande ej ändå är tillgängligt, utan att låta förhör gå av stapeln upptager målet till avgörande och därvid förklarar käranden hava förlorat sin talan. Med en dylik ordning bör hovrätten hava möjlighet att i god tid före den dag, till vilken förhöret utsatts, besluta om förhörets inställande och förklara målet desert samt härom underrätta parterna, eventuellt — om det uppdragits åt underrätt att hålla förhöret — också underrätten ifråga.

I utlåtande den 15 mars 1943 till Konungen anförde jag följande:

Emot den i promemorian förordade lösningen av frågan kan bland annat anmärkas, att parten icke omedelbart före och vid själva förhöret komme att äga tillgång till protokollen, vilket skulle innebära en avsevärd olägenhet. Den föreslagna regeln om de till hovrätten ingivna protokollens utlånande till parten torde också komma att medföra, att förhöret ofta måste utsättas till en senare dag än vad eljest skulle hava skett. Detta kan i vissa fall lända parten till väsentligt men. Vad slutligen angår den föreslagna påföljden för försummelse att inom föreskriven tid återställa de till låns bekomna protokollen synes det mig kunna ifrågasättas, huruvida icke denna påföljd är för sträng.

3. Framställning angående rätt för kommunala ämbets- och tjänstemän att liksom statens avgiftsfritt erhålla expeditioner i allt vad till ämbetet eller tjänsten hörer, så ock i mål som röra ansvar eller ersättningsskyldighet för fel eller försummelse i ämbetet eller tjänsten.

Den 30 november 1943 avlät jag till Konungen följande framställning:

Enligt 7 § förordningen den 19 november 1914 angående stämpelavgiften är ämbets- eller tjänsteman befriad från stämpelavgift för expeditioner i allt vad till ämbetet eller tjänsten hörer, så ock i mål som röra ansvar eller ersättningsskyldighet för fel eller försummelse i ämbetet eller tjänsten.

Samma stadgande fanns redan i förordningen den 6 september 1883 angående stämpelavgiften. Till grund för denna förordning låg ett inom finansdepartementet av särskilda kommitterade upprättat, den 30 augusti 1881 avgivet förslag till kungörelse i ämnet. Enligt detta förslag skulle ämbets-

och tjänstemän vara befriade från stämpelavgift för expeditioner i allt vad till ämbetet eller tjänsten hörde. Förslaget undergick inom finansdepartementet omarbetning i vissa delar, varvid till nyssnämnda bestämmelse gjordes det tillägget, att stämpelfriheten för ämbets- och tjänstemän skulle omfatta jämväl expeditioner i mål, som rörde ansvar eller ersättningsskyldighet för fel eller försummelse i ämbetet eller tjänsten. Härefter blev förslaget i proposition nr 7 underställt 1883 års riksdag.

Vid propositionens avlåtande anförde chefen för finansdepartementet beträffande ifrågavarande bestämmelse följande: I sammanhang med stadgandet om frihet från stämpel för expedition, som meddelades i tjänsteärende, hade departementschefen ansett enahanda befrielse böra ämbets- eller tjänsteman medgivas i mål, som rörde ansvar eller ersättningsskyldighet för fel eller försummelse i ämbetet eller tjänsten. Den utredning, som i dylika mål erfordrades för bedömande av tjänstemannens förhållande i statens tjänst, syntes nämligen få betraktas företrädesvis ur synpunkten av en statens egen angelägenhet, för vars besörjande staten syntes äga föga mera befogenhet att av tjänstemannen utkräva stämpelavgifter än i tjänsteärenden i allmänhet. Att tjänstemannen icke uti de ifrågavarande målen utan att betungas av avgifter till staten erhölle expedition, som för hans rätts värjande vore nödig, vore ock i många fall med synnerlig obillighet förenat. Ofta kunde nämligen vid sådana tillfällen, då fel eller försummelse verkligen ägt rum, de avgifter, som tjänstemannen för expeditionen i målet måste vidkännas, långt överstiga beloppet av de böter eller den ersättning, som bleve honom ådömd. Och vore åter tjänstemannen oskyldig till vad honom påbördades, vore uppenbarligen orimligt, att han, i och för utövningen av sin tjänst, skulle drabbas av oförvållade utgifter till staten, för vilka någon ersättning oftast icke kunde förutsättas utgå. Ty hade i dylika fall tjänstemannen varit underkastad allmänt åtal, skulle detta hava varit i hög grad obefogat, för att den, som haft att föra det allmännas talan, skulle kännas skyldig gottgöra tjänstemannens utgifter å saken. Och vore åtalet åter beroende av enskild åkäran, syntes erfarenheten hava visat, att, om ock den enskilde förpliktades ersätta kostnaderna, denne dock oftast därtill saknade tillgång.

Av det ovan anförda framgår, att när ifrågavarande stämpelfrihet för ämbets- och tjänstemän stadgades, man därmed avsett statens befattningshavare. Man torde därför vid stadgandets tillämpning icke kunna låta detsamma utan vidare gälla även i fråga om kommunala ämbets- och tjänstemän i allmänhet. Det synes mig klart, att i den mån kommunala befattningshavare besörja kommunala förvaltningsuppgifter, de äro uteslutna från här ifrågavarande stämpelfrihet. Däremot torde kommunala befattningshavare i de fall de utföra rent statliga arbetsuppgifter, exempelvis polisverksamhet, böra i fråga om rätten till stämpelfria expeditioner anses jämställda med tjänstemän, som innehava statsanställning.

Praxis är på förevarande område vacklande. En bestämd tendens synes emellertid hava gjort sig gällande hos såväl domstolar som administrativa myndigheter att låta även kommunala befattningshavare, oavsett arten av de uppgifter de i tjänsten utföra, åtnjuta befrielse från stämpelavgift. De vägledande prejudikat, som finnas, lämna dock icke stöd för en dylik vidsträckt tillämpning av ifrågavarande bestämmelser. Till belysande härav må här redogöras för vissa av Kungl. Maj:t avgjorda ärenden.

En vid Stockholms stads och läns sjukhus Eira anställd sjuksköterska hade ansökt om återbekommande av stämpelavgift, som hon fått erlägga för protokoll och föreläggande i mål angående vårdslöshet och försummelse i tjänsten, i vilket mål hennes befattning ansetts vara av beskaffenhet som i 25 kap. 22 § strafflagen sägs. Statskontoret framhöll i yttrande i ärendet, att stämpelförordningens här ifrågavarande bestämmelse otvivelaktigt avsåge endast statens ämbets- eller tjänstemän. Enligt resolution den 13 november 1931 fann Kungl. Maj:t ansökningen icke föranleda någon Kungl. Maj:ts åtgärd.

Såsom framgår av regeringsrättens årsbok 1936 sid. 88 o. f. har regeringsrätten i ärende angående ansökan om restitution av stämpelavgift ansett ordförande i vägstyrelse eller kassör i vägkassa icke vara hänförlig till ämbets- eller tjänsteman, som enligt 7 § stämpelförordningen är befriad från stämpelavgift i mål, som rör ansvar eller ersättningsskyldighet för fel eller försummelse i ämbetet eller tjänsten, och därför hemställt, att Kungl. Maj:t måtte finna ansökningen icke kunna bifallas. Den 16 oktober 1936 beslöt Kungl. Maj:t i statsrådet i enlighet med regeringsrättens hemställan.

Enligt Kungl. Maj:ts resolution den 24 september 1937 har vidare en person i egenskap av barnavårdsman och ordförande i barnavårdsnämnd ansetts icke hänförlig till ämbets- eller tjänsteman, som enligt stämpelförordningen är befriad från skyldighet att erlägga stämpel, medan enligt samma resolution rättens ombudsman i konkurs funnits böra åtnjuta dylik befrielse. Statskontoret hade i utlåtande den 14 augusti 1937 ansett den sistnämnde i förevarande avseende vara likställd med statens ämbets- eller tjänsteman, enär han av domstol förordnats att offentligt tjänsteärende förrätta.

Av stadsfiskal gjord ansökan om restitution av stämpelavgift för hovrättens protokoll och dom i mål mellan stadsfiskalen, å ena, samt Malmö stad, å andra sidan, angående med tjänsten förenade löneförmåner, har av Kungl. Maj:t i resolution den 15 mars 1940 lämnats utan avseende.

Frågan huruvida magistrat skall åtnjuta stämpelfrihet har varit föremål för Kungl. Maj:ts prövning i några fall, där magistrat ansökt om restitution av stämpelavgift, som magistraten fått erlägga för av vederbörande länsstyrelse utfärdade bevis eller resolutioner. I ett av dessa ärenden, som avgjordes genom Kungl. Maj:ts resolution den 7 september 1933, yttrade Kungl. Maj:t: "Enär av vad i ärendet förekommit framgår, att ifrågavarande

hos länsstyrelsen utfärdade bevis rekvirerats av magistraten såsom erforderligt för handläggningen av ett hos magistraten anhängigt ärende, samt vederbörande vid sådant förhållande haft att, utan att ingå i prövning av huruvida det ålegat stadsfullmäktige att anskaffa beviset, utfärda detsamma fritt från stämpel, förklarar Kungl. Maj:t" — — —. I två andra fall (Kungl. Maj:ts resolutioner den 28 januari 1938 och den 12 september 1940) gällde frågan restitution av stämpelavgift, som länsstyrelse uttagit för resolutioner i ärenden, vilka jämlikt § 23 ordningsstadgan för rikets städer underställts länsstyrelsens prövning. I dessa fall förklarade Kungl. Maj:t, att upprättande av reglementen och taxor, varom förmäles i § 23 ordningsstadgan för rikets städer, måste anses vara en uppgift, hänförlig till den statliga lokalförvaltning, som i stad anförtrotts magistrat, och att vid sådant förhållande länsstyrelsens resolutioner ej bort beläggas med stämpel.

Vid bedömande av frågan, vilka kategorier ämbets- och tjänstemän äga åtnjuta stämpelfrihet enligt förevarande bestämmelse, bör även uppmärksammas, att särskilda föreskrifter meddelats, enligt vilka vissa icke statliga befattningshavare åtnjuta stämpelfrihet.

Sålunda föreskrevs vid inrättandet av överförmyndarorganet genom 1924 års förmynderskapslag befrielse för överförmyndaren från stämpelavgift enligt 1 kap. stämpelförordningen. Härom yttrade vederbörande departementschef i Kungl. Maj:ts proposition 1924 nr 218, sid. 9: Enligt förslaget till lag om förmynderskap skall kontrollen över förmyndarnas förvaltning överlämnas åt ett nyinrättat kontrollorgan, överförmyndaren. Denne överförmyndare förutsättes komma att vid rätten föra talan i åtskilliga fall rörande ingripande mot förmyndaren, varjämte han beklätts med behörighet att föra talan om personers försättande i omyndighetstillstånd. I förslaget har visserligen upptagits ett stadgande att vad i 25 kap. strafflagen finnes stadgat om ämbets- och tjänstemän jämväl skall gälla om överförmyndare, men synes det oaktat för tydlighets skull böra i 7 § av stämpelförordningen särskilt angivas, att överförmyndare är befriad från stämpelavgift enligt 1 kap. av förordningen.

Av detta departementschefens uttalande skulle man kunna draga den slutsatsen, att därest 25 kap. strafflagen äger tillämpning å en befattningshavare, denne jämväl åtnjuter befrielse från stämpelavgift för expeditioner. Detta torde emellertid icke vara fallet, vilket tydligt synes framgå av de ovan refererade besluten av Kungl. Maj:t i restitutionsärenden.

Vidare infördes år 1930 i 7 § stämpelförordningen en bestämmelse om befrielse från stämpelavgift för sjukvårdsläkare vid kommunalt eller enskilt sinnessjukhus i ärende rörande sådant förhör, som avses i 5 kap. sinnessjuklagen. Beträffande denna tilläggsbestämmelse anfördes i Kungl. Maj:ts proposition 1930 nr 258, sid. 11, av vederbörande departementschef följande: Enligt 39 § 4 mom. sinnessjuklagen skall rätten eller domaren, sedan förhör hållits, tillställa sjukvårdsläkaren protokoll över förhöret. Som sjukvårds-

läkaren icke behöver vara anställd i statens tjänst utan kan hava anställning vid kommunalt eller enskilt sjukhus, torde nyssberörda bestämmelse, såsom ock de sinnessjuksakkunniga anfört (sid. 87), böra kompletteras genom en sådan ändring i 7 § stämpelförordningen, att läkaren erhåller protokollet fritt från stämpel.

I skrivelse till statskontoret den 12 mars 1943 hemställde nedre justitierevisionen om statskontorets utlåtande, huruvida vissa grupper av befattningshavare, vilka icke kunde sägas vara statsanställda men som dock, helt eller delvis, utövade statliga funktioner, kunde anses böra komma i åtnjutande av sådan stämpelfrihet, som enligt 7 § stämpelförordningen vore medgiven ämbets- eller tjänsteman. Som exempel anfördes därvid vissa befattningshavare hos magistrater, kommunalborgmästare, stadsfiskaler, åtskilliga befattningshavare inom polisväsendet, folkskollärare samt statskyrkopräster.

I anledning av denna hemställan avgav statskontoret den 13 maj 1943 utlåtande, däri statskontoret efter företagen utredning i saken anförde följande: Den verkställda utredningen torde otvetydigt giva vid handen, att kommunala eller enskilda tjänstemän, vilka hava att taga befattning med ärenden av icke statlig karaktär, icke åtnjuta frihet från stämpel på grund av sin tjänsteställning, även om de på grund av stadgandet i 25 kap. 22 § strafflagen äro underkastade det utvidgade straffansvaret för statens ämbets- och tjänstemän. Å andra sidan synes praxis visa, att det skulle föra för långt, om man från stämpelfrihet uteslöte alla tjänstemän, vilka icke innehava statsanställning. Detta framgår redan därav, att enligt stämpelförordningen stadsdomstolarna och i vissa hänseenden magistrater ansetts som "statsmyndigheter", oaktat befattningshavarna vid dessa myndigheter anställas och avlönas av vederbörande kommun. De anförda prejudikaten rörande stämpelfrihet för magistrater synas närmast böra tolkas så, att i det fall ett offentligt organ ostridigt har att fullgöra rent statliga uppgifter, detta organ som representant för kronan vid handläggningen av dylika ärenden bör komma i åtnjutande av stämpelfrihet. Äro arbetsuppgifterna, som befattningshavaren har att fullgöra, icke en rent statlig angelägenhet (sjuksköterskan vid Eira, vägstyrelseordföranden, ordföranden i barnavårdsnämnd) eller rör det ärende, som behandlas, rättsförhållandet mellan befattningshavaren och vederbörande kommun, den senare i egenskap av arbetsgivare (exempelvis rörande stadsfiskals avlöningsförmåner), synes stämpelfrihet icke kunna åtnjutas. Vad särskilt angår de av justitierevisionen anförda exemplen kan statskontoret icke finna annat än att folkskollärare bör vara skyldig erlägga stämpelavgift. Vidkommande åter befattningshavarna vid polisväsendet anställas och avlönas en del av dessa av staten (exempelvis landsfiskaler och befattningshavare vid poliskåren i Boden) och äro således i sin egenskap av statstjänstemän befriade från skyldighet att erlägga stämpel. Detsamma synes böra gälla övriga anställningshavare vid polisväsendet, stadsfiskaler, kommunalborgmästare och befattningshavare vid magistrater i alla mål och

ärenden, där de uppträda som representanter för kronan. Då enligt statskontorets förmenande präst i svenska statskyrkan lärer vara att anse såsom statstjänsteman, bör han vara befriad från stämpelskyldighet.

Den principståndpunkt statskontoret i detta utlåtande intagit synes mig innefatta en riktig tolkning av stämpelförordningens ifrågavarande bestämmelse. Emellertid blir det vid tillämpningen av den utvecklade principen mången gång vanskligt att göra en rätt gränsdragning. Det må först framhållas, att gränsen mellan statliga och kommunala befattningshavare numera icke är lika klar som i äldre tid. Ett förhållande, som i detta sammanhang bör uppmärksammas, är att i åtskilliga nämnder och styrelser en eller flera ledamöter, däribland vanligen ordföranden, förordnas av Kungl. Maj:t eller statlig myndighet, medan de övriga ledamöterna utses av kommunala organ. Såsom exempel härpå må nämnas taxeringsnämnd, valnämnd, pensionsnämnd, poliskollegium och länsnykterhetsnämnd. Vad angår sist angivna nämnd förhåller det sig så, att icke mindre än tre av nämndens fem ledamöter förordnas av statlig myndighet, medan de två övriga utses av landstinget. Vidare må påpekas, att åtskilliga befattningshavare vid kommunala anstalter eller inrättningar tillsättas av Kungl. Maj:t eller någon under Kungl. Maj:t lydande myndighet. Såsom exempel härpå kan nämnas, att lasarettsläkare vid av landsting drivna sjukhus utnämnas av Kungl. Maj:t samt att rektorer vid vissa kommunala undervisningsanstalter förordnas av skolöverstyrelsen.

Men icke blott skiljelinjen mellan statliga och kommunala befattningshavare är stundom något oklar. Ännu mera svävande är gränsen mellan statliga och kommunala angelägenheter. Uppfattningen om var denna gräns skall dragas växlar från tid till annan. Flera viktiga uppgifter, som kunna anses vara av statlig natur, hava helt eller delvis av staten pålagts kommunerna, varmed här avses icke blott primärkommunerna. Å andra sidan förekommer det, att uppgifter som handhafts som kommunala angelägenheter övertagas av staten. Ett sådant förstatligande av viss förvaltningsgren omfattar icke alltid hela riket, utan kan inskränkas till exempelvis landsbygden såsom fallet var vid det allmänna vägväsendets förstatligande.

Med hänsyn till vad jag anfört om svårigheten att på vissa områden draga en skarp gräns mellan statliga och kommunala ämbets- och tjänstemän liksom ännu mera mellan statliga och kommunala angelägenheter torde man, om stämpelförordningens förevarande bestämmelse skall tolkas på sätt ovan angivits, knappast kunna uppnå enhetlig praxis hos domstolar och andra myndigheter. Redan detta synes mig vara ett skäl för en utsträckning av stämpelfriheten ifråga jämväl till kommunala ämbets- och tjänstemän. Även billighetsskäl kunna åberopas härför. Det synes nämligen ganska obilligt, att exempelvis en folkskollärare eller lärare vid kommunal mellanskola eller kommunalt gymnasium skall, om han åtalas för tjänstefel, erlägga stämpelavgift för expeditionerna i målet, medan däremot en lärare vid ett

statligt läroverk i motsvarande fall erhåller avgiftsfria expeditioner. Liknande exempel kunna anföras beträffande befattningshavare inom sjukvårdsväsendet och vissa andra områden.

Huruvida en utsträckning av rätten till stämpelfria expeditioner bör begränsas till allenast kommunala ämbets- och tjänstemän — dessa begrepp här använda i vidaste bemärkelse — eller om den bör avse alla de kategorier av icke statliga befattningshavare, som enligt 25 kap. 22 § strafflagen äro underkastade ämbetsansvar, finner jag tveksamt. Övervägande skäl synas dock tala mot att utsträcka rätten så långt, detta bland annat därför att det torde vara ganska oklart vilka de kategorier av personer äro, som — utan att vara statliga eller kommunala befattningshavare — likväl äro underkastade ämbetsansvar på grund av nyssnämnda lagparagraf.

Slutligen må här erinras om att ifrågavarande bestämmelse i stämpelförordningen har sin motsvarighet i ett stadgande i § 13 förordningen den 7 december 1883 angående expeditionslösen, enligt vilket stadgande ämbets- eller tjänsteman är befriad från erläggande av lösen i allt vad till ämbetet eller tjänsten hörer, så ock i mål som röra ansvar eller ersättningsskyldighet för fel eller försummelse i ämbetet eller tjänsten. Vad ovan sagts om befrielse från stämpelavgift för expeditioner äger motsvarande tillämpning beträffande befrielse från expeditionslösen. Skulle därför, såsom jag ifrågasatt, rätten till stämpelfria expeditioner utsträckas att gälla även för kommunala ämbets- och tjänstemän, böra dessa tillika befrias från skyldighet att erlägga expeditionslösen.

Med stöd av den befogenhet min instruktion lämnar mig får jag härmed i underdånighet för Eders Kungl. Maj:t framlägga ovan berörda förhållanden och spörsmål för den åtgärd Eders Kungl. Maj:t må finna framställningen föranleda.

Framställningen har remitterats till statskontoret för avgivande av utlåtande, varjämte Svenska stadsförbundet och Svenska landskommunernas förbund beretts tillfälle att yttra sig över framställningen.

4. Framställning angående skyldighet i vissa fall för vederbörande registrator i nedre justitierevisionen att utan särskild begäran därom avgiftsfritt lämna diariebevis angående nådeansökning.

I detta ämne avlät jag den 14 december 1943 till Konungen följande framställning:

Lagen den 10 mars 1922 om anstånd för visst fall med verkställighet av straff har följande lydelse:

"Visar den, som genom lagakraftägande utslag är dömd till frihetsstraff eller skall undergå fängelse, vartill böter eller viten förvandlats, innan verkställig-

heten av straffet begynt, att till Konungen ingivits ansökan, att han av nåd måtte förskonas från straffet eller vinna lindring däri; är han ej häktad, och förekommer ej mot honom skälig anledning, att han avviker, då skall, där ej i målet tidigare sökts nåd, med verkställigheten av straffet anstå i avbidan på Konungens beslut i anledning av nådeansökningen."

Beträffande tillkomsten av denna lag må erinras följande.

Genom cirkulär den 4 juli 1811 anbefalldes Kungl. Maj:ts samtliga befallningshavande att, sedan för brott dömda personer hos Kungl. Maj:t sökt nåd och Kungl. Maj:ts utslag kommit exekutorn tillhanda, låta, därest icke laga hinder mötte, befordra det till behörig verkställighet, utan att ytterligare nådeansökningar finge hindra verkställigheten.

I cirkulär den 27 mars 1830 blevo vederbörande myndigheter erinrade om att den i 1811 års cirkulär givna föreskriften skulle noga iakttagas.

Angående berörda cirkulärs tydning och räckvidd rådde länge olika meningar.

I anledning av en förfrågan av en landsfiskal, om den omständigheten att en till fängelse dömd person sökt nåd hindrade straffets omedelbara verkställande, uttalade J. K. år 1918 såsom sin uppfattning, att nådeansökningen icke utgjorde hinder för omedelbar verkställighet av straffet, men att innehållet i de ovan omförmälda cirkulären kunde anses utgöra stöd för att, såsom i regel torde ske i likartade fall, avvakta utgången av *en* nådeansökning.

I sin ämbetsberättelse till 1921 års riksdag sid. 276 o. f. lämnade J. O. en redogörelse för ett under hans prövning draget fall, då fängelsestraff bragts till verkställighet, oaktat Kungl. Maj:t ännu icke meddelat beslut i anledning av ingiven nådeansökning. J. O. hade i berörda fall funnit det påtalade förfarandet felaktigt men med hänsyn till oklarheten i då gällande bestämmelser icke innefatta åtalbart tjänstefel.

Då vad i nämnda och en del andra fall förekommit visat behovet av att genom lagbestämmelse reglera frågan om nådeansöknings inverkan på verkställbarheten av ett lagakraftägande utslag i brottmål, upprättades inom justitiedepartementet ett lagförslag i ämnet, vilket förslag — frånsett ett par mindre redaktionella avvikelser — hade samma lydelse som den sedermera den 10 mars 1922 utfärdade lagen, vars innehåll återgivits här ovan.

Vid remissen till lagrådet av nämnda lagförslag anförde chefen för justitiedepartementet följande: Principiellt gäller, att ett lagakraftägande utslag i brottmål skall, så snart ske kan, befordras till verkställighet. Undantag från denna regel bör stadgas endast i den mån särskilda omständigheter därtill föranleda. Att en nådeansökning under alla förhållanden skulle innefatta en sådan omständighet har jag icke ansett. Så bör icke vara fallet, då fråga är om nåd för häktad person. Såsom J. O. framhållit, torde väl den häktade i allmänhet föredraga att genast börja avtjänandet av straffet, men oavsett om så är, lärer i regel icke finnas skäl att beträffande häktad stadga att med verkställigheten skall anstå till dess nådeärendet blivit avgjort. De fall, då nåd

beträffande häktad sträcker sig till eftergivande av hela straffet, torde utgöra ett försvinnande fåtal, och nådeärendet torde i regel hinna avgöras å sådan tid, att den nåd, som må beviljas, i allt fall kommer den dömde helt tillgodo. Jag har därför i förslaget icke upptagit någon bestämmelse om häktad person. Då jag nu talat om häktad, avser jag därmed även den, som förklarats skyldig träda i häkte, men icke blivit i häkte tagen. Vad åter angår icke häktad skulle mången gång, då här i regel är fråga om straff av ringa tidslängd, en omedelbar verkställighet av straffet medföra, att en beviljad nåd komme för sent, vilket måste anses otillfredsställande. Beträffande sådan person finner jag därför böra stadgas, att med verkställigheten skall anstå i avbidan på nådeansökningens prövning. Denna regel bör dock icke vara undantagslös. Finnes anledning antaga, att den dömde avviker, bör straffet genast gå i verkställighet, och detta bör givetvis gälla så, att verkställighet skall äga rum när helst under tiden för nådeärendets prövning fara uppstår i nyss berörda hänseende. Vidare finnes intet skäl att låta annan nådeansökning än den första verka uppskov med verkställigheten. Under alla förhållanden bör gälla, att en verkställighet, som tagit sin början, icke skall avbrytas därför, att nåd sökts.

Förslaget, som av lagrådet lämnades utan anmärkning, förelades med den lydelse ovanintagna lagtext utvisar i proposition nr 10 1922 års riksdag och blev av riksdagen antaget.

Under de i lagen angivna betingelserna skall alltså, då nåd sökts, med verkställighet av frihetsstraff anstå till dess nådeansökningen blivit av Kungl. Maj:t prövad. Det ankommer emellertid på den dömde själv att visa, att nåd blivit sökt. Säkrast visas detta genom företeende av diariebevis rörande nådeansökningens ingivande till nedre justitierevisionen. Den dömde behöver emellertid icke omedelbart efter nådeansökningens ingivande därom underrätta den verkställande myndigheten. Det står honom öppet ända till dess verkställigheten av straffet börjat att genom företeende av bevis om nådeansökningens ingivande begagna sig av den honom i lagen medgivna möjligheten att få anstånd med straffet.

Under utövningen av justitieombudsmansämbetet har jag fått kännedom om flera fall, då hos polismyndighet uppstått villrådighet, huru man skulle förfara i fråga om straffverkställigheten, då den dömde uppgivit att han sökt nåd men ej kunnat styrka detta. Det har i sådana fall hänt, att den dömde blivit införpassad till straffanstalt och fått avtjäna straffet, ehuru han verkligen sökt nåd enligt vad senare visats. Nyligen har jag haft att behandla klagomål avseende ett sådant fall. Klaganden hade genom ett för honom till namnet ej känt ombud låtit ingiva nådeansökning men hade ej kunnat styrka detta vare sig vid ett första besök av den polisman, som fått i uppdrag att införpassa honom till straffanstalt, eller å den senare dag då införpassningen enligt överenskommelse mellan polismannen och klaganden

skedde. Någon tid efter det klaganden därpå avtjänat straffet, fängelse en månad, hade klagandens ansökning att av nåd bliva befriad från straffet av Kungl. Maj:t bifallits. Med hänsyn till innehållet i ovanintagna lag och i ärendet förekomna omständigheter fann jag emellertid, att någon viss tjänsteman icke kunde ställas till ansvar för att klagandens straff verkställts.

Ofta torde det förhålla sig så, att den dömde som sökt nåd ej har vetskap om att han för att hindra omedelbar straffverkställighet själv måste styrka, att nådeansökning ingivits. Ej sällan torde den dömde även sakna kännedom om det lämpligaste sättet att anskaffa bevis i förevarande hänseende. På grund härav kan ifrågasättas, om det icke bör ordnas så, att i förekommande fall den dömde, vare sig han därom framställt begäran eller ej, förses med ett officiellt bevis om nådeansöknings ingivande. För detta ändamål skulle vederbörande registrator i nedre justitierevisionen, som har att mottaga nådeansökningar, kunna åläggas skyldighet att, då han mottagit sådan ansökning, avseende frihetsstraff som icke häktad person enligt lagakraftägande utslag skall undergå, kostnadsfritt tillställa den dömde bevis om ansökningens ingivande. Till säkerställande av att den dömde med det snaraste erhölle beviset borde detta städse, där så läte sig göra, tillställas honom själv och icke något ombud för honom.

Ovan omförmälda bevis, som givetvis skulle utfärdas med användande av tryckt blankett, borde lämpligen innehålla även några anvisningar, däribland ett påpekande av att den dömde intill dess nådeansökningen prövats städse borde hava beviset för sig lätt tillgängligt och alltså vid bortovaro från hemmet medföra detsamma. Beträffande betydelsen härav vill jag hänvisa till en i J. O:s ämbetsberättelse till 1938 års riksdag sid. 104 o. f. lämnad redogörelse för ett fall, där en till frihetsstraff dömd person, ehuru han ingivit nådeansökning, införpassats till fängelse. Vid anhållandet hade den dömde, som sysslade med skogsarbete, uppehållit sig i en skogskoja belägen ungefär en mil från hemmet. Han hade vid tillfället upplyst om nådeansökningens ingivande och att han i hemmet förvarade diariebevis, men det oaktat hade han, enär han icke genast kunde styrka sina uppgifter, omedelbart införpassats till fängelset.

Slutligen må framhållas, att även en annan utväg för berörda syftes tillgodoseende än den ovan ifrågasatta skulle kunna tänkas, nämligen översändande av diariebevis från justitierevisionen direkt till den verkställande myndigheten. Denna utväg skulle emellertid säkerligen resultera däri, att i flertalet fall två diariebevis måste utfärdas, det ena för vederbörande myndighet och det andra för den dömde.

Med stöd av den befogenhet min instruktion lämnar mig får jag härmed i underdånighet för Eders Kungl. Maj:t framlägga ovan berörda förhållanden och spörsmål för den åtgärd Eders Kungl. Maj:t må finna framställningen föranleda.

5. Framställning angående vissa ändringar i stadgan den 23 december 1920 för statens tvångsarbetsanstalter och i samband med dem anordnade alkoholistanstalter.

Den 31 december 1943 avlät jag till Konungen en så lydande framställning:

I § 33 stadgan den 23 december 1920 för statens tvångsarbetsanstalter och i samband med dem anordnade alkoholistanstalter hava upptagits bestämmelser om disciplinstraff för tvångsarbetare. Sådant straff må åläggas, därest tvångsarbetare vägrar att utföra honom förelagt arbete eller bryter mot anbefalld ordning eller brister i anständigt uppförande. Bland de i paragrafen angivna disciplinstraffen märkes inneslutning under högst 30 dagar i straffcell, med eller utan arbete, vilket straff kan skärpas genom föreskrift om hårt nattläger under högst 8 dagar av strafftiden.

Enligt § 42 i nämnda stadga gäller vad ovan sagts om inneslutning i straffcell även beträffande de å statens alkoholistanstalt å Svartsjö intagna, dock att å dessa sådan bestraffning icke må tillämpas utan att anstaltens läkare förklarar, att hinder därför ej möter med hänsyn till vederbörandes hälsotillstånd.

Uti en den 4 juni 1943 hit inkommen klagoskrift anförde en å nämnda alkoholistanstalt intagen person — under förmälan att han i mars 1942 dömts till 35 dagars "skärpt arrest" för det han avvikit från anstalten — klagomål bland annat däröver, att han under straffets avtjänande icke vid något tillfälle fått vistas i det fria. Då därjämte enligt klagandens uppgift ventilationen i straffcellen varit bristfällig, hade klaganden, framhöll han, till följd av bestraffningen blivit fysiskt och psykiskt nedbruten och kommit att lida av svårigheter att andas, vilken åkomma sedan blivit av kronisk beskaffenhet.

Sedan jag anmodat direktören vid anstalten C. O. Lilliesköld att i anledning av klagoskriften inkomma med yttrande, anförde Lilliesköld bland annat följande.

Klaganden, som vore i hög grad opålitlig och fordrade ständig tillsyn, hade den 24 mars 1942 för det han avvikit från anstalten ådömts 30 dagars straffcell med förlust av sysselsättning. Klagandens uppgift, att straffet utgjort 35 dagars "skärpt arrest", vore sålunda icke med sanningen överensstämmande. Enligt gällande bestämmelser skulle internerade, som ådömts straffcell, förvaras i för detta ändamål avsedda bestraffningsceller. En sådan cell vore försedd med ventil samt ett fönster, som av bevakningen öppnades under vissa tider på dagen. Friluftsvistelse förekomme icke under bestraffningstiden. Läkaren besökte avdelningen minst en gång i veckan och den internerade hade därvid möjlighet att till läkaren göra framställningar. Någon anmärkning från läkarens sida hade icke förekommit beträf-

fande klaganden under hans bestraffning. Därest hälsoskäl påkallat, att avbrott skett i bestraffningen, skulle läkaren därom lämnat föreskrift.

I en därefter hit inkommen skrivelse meddelade Lilliesköld, att i punkt 4. av de sedan lång tid tillbaka för anstalten gällande ordningsföreskrifterna rörande verkställighet av bestraffning stadgades, att den internerade under strafftiden icke ägde rätt till promenad å anstaltsgården.

Sedermera inkom hit en skrift från klaganden, däri han återkallade klagomålen under förmälan att de vore obefogade och föranledda dels av klagandens dåliga lynne vid tillfället och dels av påtryckning från andra internerade.

Såsom av det ovan sagda framgår gäller beträffande statens tvångsarbetsanstalt å Svartsjö och den därstädes i samband med tvångsarbetsanstalten anordnade alkoholistanstalten, att vid verkställighet av disciplinstraff i form av inneslutning i straffcell vederbörande icke under hela strafftiden får vistas utomhus någon stund. Detta synes mig — särskilt i betraktande av att strafftiden kan bliva och även, såsom förevarande fall visat, någon gång bliver så lång som 30 dagar — vara ett missförhållande, som med det snaraste bör rättas till.

I detta sammanhang må anmärkas, att i § 35 förordningen den 17 december 1915 om vad som bör iakttagas vid tillämpningen av vissa till krigslagstiftningen hörande bestämmelser (militär bestraffningsförordning) stadgas, att då någon utan att deltaga i tjänstgöring undergår vaktarrest av längre varaktighet än 10 dagar, skall under den del av strafftiden, som överstiger 10 dagar, tillfälle lämnas honom att dagligen under minst en halv timme på tid, som bestämmes av den befälhavare som har uppsikt över häktet, vistas i fria luften under bevakning och inom bestämt område. Även i annat fall än nu är sagt får sådant medgivande lämnas, om fångens hälsotillstånd finnes det påkalla.

Rättelse vad angår berörda vid Svartsjöanstalten föreliggande missförhållande torde visserligen kunna åvägabringas genom ändring av de för anstalten gällande ordningsföreskrifterna rörande verkställighet av bestraffning. Emellertid synes det mig, att frågan om utomhusvistelse under strafftiden är av den vikt, att erforderlig föreskrift härom bör inryckas bland de i stadgan den 23 december 1920 för statens tvångsarbetsanstalter och i samband med dem anordnade alkoholistanstalter givna bestämmelserna om disciplinstraff. I stadgans 33 §, som innehåller nämnda bestämmelser, bör därför enligt min mening intagas en tilläggsföreskrift av innebörd, att då någon undergår bestraffning i form av inneslutning i straffcell, tillfälle skall beredas honom att någon stund dagligen, förslagsvis minst en halv timme, vistas utomhus. I varje fall bör detta gälla den del av strafftiden, som må överstiga 10 dagar.

Slutligen vill jag ifrågasätta, om icke samtidigt den ändringen borde företagas beträffande stadgans föreskrifter om disciplinstraff, att bestämmelserna om prygel och aga upphävas. Enligt vad direktören för Svartsjöanstalten meddelat mig tillämpas visserligen icke dessa bestämmelser numera, men de synas mig likväl böra utgå.

Med stöd av den befogenhet min instruktion lämnar mig får jag härmed i underdånighet för Eders Kungl. Maj:t framlägga ovanberörda spörsmål till den åtgärd Eders Kungl. Maj:t må finna framställningen föranleda.

IV. Inspektionsresor under år 1943.

Under mina ämbetsresor år 1943 har jag inspekterat domstolar och andra myndigheter inom Uppsala och Skaraborgs län, varjämte jag förrättat inspektion av kriminalpolisstationen i Stockholm.

Tjänstförrättande justitieombudsmannen Rudewall har företagit inspektionsresa i Östergötlands län.

Redogörelse för vad under inspektionerna förekommit lämnas i det därunder förda protokollet, som jämte justitieombudsmannens diarium och registratur kommer att för granskning överlämnas till vederbörande lagutskott.

V. Under år 1943 handlagda klagomål och anställda åtal m. m.

Antalet härstädes under år 1943 diarieförda ärenden har uppgått till 821.

Vid 1943 års början voro — frånsett ett antal balanserade ärenden av annan beskaffenhet — av förut inkomna klagomål eller eljest mot tjänstemän anhängiggjorda ärenden fortfarande under handläggning härstädes 47

Under år 1943 hava anhängiggjorts ärenden mot tjänstemän:

genom inkomna klagomål — däribland icke inberäknat ett antal anonyma skrifter, vilka icke diarieförts — ett antal av 421

samt på grund av anmärkningar, gjorda vid granskning av fångförteckningar eller vid ämbetsresa eller annorledes, ett antal av . . 242

Summa balanserade och inkomna ärenden mot tjänstemän 710

Av berörda 710 ärenden hava under år 1943:

1) såsom återkallade avskrivits 8
2) till annan myndighet överlämnats 12
3) efter vederbörandes hörande fått förfalla 249
4) efter annorledes verkställd utredning avskrivits 70
5) utan åtgärd avskrivits 126
6) till åtal hänvisats 6
7) föranlett annan åtgärd än åtal 194
8) föranlett framställning till Kungl. Maj:t 2

och äro vid 1943 års slut:

9) i avbidan på infordrad förklaring, påminnelsers avgivande eller annan utredning vilande 25
10) i avbidan på domstols eller myndighets beslut vilande 6
11) på prövning beroende 12

Summa 710

Under år 1943 har, såsom av ovanstående redogörelse framgår, i 6 ärenden, varav ett ärende avsett två personer, beslutits anställande av åtal mot tjänstemän, nämligen

på grund av förd klagan mot 6
av annan anledning mot 1

Summa 7

Sålunda har för nedan angivna fel eller försummelser i tjänsten förordnats om åtal mot:

1) stadsfiskal för dröjsmål med beslut i fråga om anhållen persons häktande eller lösgivande m. m. (sid. 36 o. f.);

2) överkonstapel för försummelse såsom undersökningsledare att lämna åklagare underrättelse om verkställt beslag m. m. (sid. 36 o. f.);

3) häradshövding för dröjsmål med expedierande av gravationsbevis (sid. 73 o. f.);

4) fjärdingsman för felaktigt förfarande vid indrivning av värnpliktigas oguldna utskylder (sid. 30 o. f.);

5) stadsfiskal för underlåtenhet att anställa åtal samt för felaktiga uppgifter i yttrande till J. O. (sid. 58 o. f.);

6) stadsfiskal för underlåtenhet att skyndsamt vidtaga åtgärder för polismans bestraffning för fylleri i tjänsten (sid. 70 o. f.); samt

7) poliskonstapel för felaktiga åtgöranden, som lett till obefogade åtal för fylleri.

Ordföranden i nedre justitierevisionen har på förfrågan uppgivit, att sedan början av senaste lagtima riksdag någon förklaring av lag, i den ordning § 19 regeringsformen bestämmer, icke blivit av Kungl. Maj:t meddelad.

För fullgörande av den i 14 § av instruktionen för justitieombudsmannen lämnade föreskriften om avgivande av redogörelse för behandlingen av riksdagens hos Kungl. Maj:t anmälda beslut och gjorda framställningar hava från statsdepartementen införskaffats uppgifter rörande *dels* vilka åtgärder, som blivit vidtagna i anledning av 1943 års riksdags skrivelser, *dels ock* — beträffande sådana genom föregående riksdagars skrivelser hos Kungl. Maj:t anhängiggjorda ärenden som vid 1943 års början voro i sin helhet eller till någon del oavgjorda — vilka åtgärder under nästlidna år blivit vidtagna.

Uppgifterna, som angiva ärendenas ställning vid utgången av år 1943, innefattas i tre såsom bilagor II, III och IV till denna berättelse fogade förteckningar. Såsom bilagor äro även intagna en tabell över de skrivelser 1943 års riksdag avlåtit till Kungl. Maj:t (bil. I) och en förteckning över ärenden, som hos Kungl. Maj:t anhängiggjorts genom skrivelser från justitieombudsmannen före den 1 januari 1943 och vari under år 1943 åtgärd vidtagits eller vilka vid samma års slut ännu voro på Kungl. Maj:ts prövning beroende (bil. V).

Stockholm i justitieombudsmansexpeditionen den 5 januari 1944.

NILS LJUNGGREN.

Gösta Stenlund.

TRYCKFRIHETSKOMMITTÉNS BERÄTTELSE

AVGIVEN ÅR 1944.

TILL RIKSDAGEN.

Under den tid, som förflutit efter avgivandet av tryckfrihetskommitténs senaste berättelse, har kommittén icke haft att behandla något ärende, vilket kommittén härmed får för riksdagen anmäla.

Stockholm i januari 1944.

NILS LJUNGGREN.

HENNING LEO. ÖSTEN UNDÉN. N. GÄRDE.

TOR ANDRÆ. ERIK WELLANDER. DAVID OLLÉN.

Gösta Stenlund.

BILAGOR.

Bilaga I.

Tabell

över de av 1943 års riksdag avlåtna skrivelser m. m. i nummerföljd enligt fjortonde samlingen av bihanget till riksdagens protokoll.

Det andra siffertalet utvisar det nummer, under vilket skrivelserna för varje särskilt departement upptagits i den såsom bilaga II här nedan införda förteckningen.

1	Fi	6	34	H	3	67	E	2	101	Fi	29	136	Ju	17	170	K	22
2	Ju	3	35	Fö	3	68	Fi	12	102	Fö	14	137	Ju	18	171	Jo	17
3	U	3	36	K	6	69	Fi	13	103	Fi	30	138	K	17	172	Jo	18
4	Fö	18	37	K	7	70	Fi	14	104	Jo	9	139	K	18	173	Jo	19
5	S	10	38	Fi	7	71	Fi	15	105	Jo	10	140	K	19	174	Fi	47
6	K	10	39	Fi	8	72	Fi	16	106	Jo	11	141	K	20	175	Jo	20
7	Fi	37	40	Ju	2	73	Fi	17	107	Jo	12	142	Jo	13	176	Jo	21
8	E	3	41	K	8	74	Fi	18	108	K	13	143	Jo	14	177	Jo	22
9	Jo	8	42	Jo	2	75	Fi	19	109	Fi	31	144	Jo	15	178	Jo	23
10	H	11	43	K	9	76	S	8	110	Ju	10	145	Jo	16	179	Jo	24
11	Fo	5	44	Fi	9	77	S	5	111	Ju	11	146	Fi	38	180	Jo	25
12	Fö	9	45	Fi	10	78	S	6	112	Fo	6	147	Fi	39	181	S	13
	Fi	20	46	Jo	3	79	Fö	7	113	Fo	7	148	Fi	40	182	Fi	48
	H	7	47	Jo	4	80	Fi	21	114	Ju	12	149	Fö	19	183	U	5
13	U	1	48	Fö	4	81	Fi	22	115	Ju	13	150	Fi	41		Fi	49
14	Fi	1	49	H	5	82	Fö	8	116	Ju	14	151	Fi	42	184	Fi	50
15	Ju	1	50	Fö	5	83	Fi	23	117	Ju	15	152	Fi	43	185	Fi	51
16	Fi	2	51	Fö	6	84	Fi	24	118	Fi	32	153	U	4	186	Fi	52
17	E	1	52	H	4	85	S	7	119	Fi	33	154	Fö	20	187	Jo	26
18	Fo	1	53	Jo	5	86	Fo	2	120	Fi	34	155	H	12	188	S	14
19	S	1	54	Jo	6	87	Fo	3	121	K	14	156	Fö	21	189	S	15
20	Jo	1	55	S	2	88	Fo	4	122	K	15	157	Fö	22	190	S	16
21	Fi	3	56	S	3	89	Jo	7	123	Fi	35	158	Fö	23	191	E	5
22	Fö	1	57	K	11	90	Ju	7	124	K	16	159	Fö	24	192	E	4
23	Fi	4	58	K	12	91	Ju	8	125	H	8	160	H	13	193	S	17
24	U	2	59	[1])			Fö	10	126	S	11	161	H	14	194	S	18
25	Fö	2	60	[2])		92	Fi	25	127	Ju	16	162	H	15	195	Fi	53
26	H	1	61	[3])		93	Fö	11	128	Fi	36	163	H	16	196	Fi	54
27	Fi	5	62	Ju	4	94	Fö	12	129	Fö	15	164	Fö	25	197	Fi	55
28	H	2	63	Ju	5	95	Fö	13	130	Fö	16	165	Fö	26	198	Fi	56
29	K	1	64			96	S	9	131	H	9	166	K	21	199	Ju	21
30	K	2	65	S	4	97	Ju	9	132	Fö	17		Fi	44	200	E	8
31	K	3	66	Ju	6	98	Fi	26	133	H	10	167	Fi	45	201	E	9
32	K	4		Fi	11	99	Fi	27	134	Fo	8	168	Fi	46	202	E	6
33	K	5		H	6	100	Fi	28	135	S	12	169	Fo	9	203	E	7

[1]) Skrivelse till fullmäktige i riksbanken. — [2]) Skrivelse till fullmäktige i riksgäldskontoret. — [3]) Skrivelse till styrelsen för riksdagsbiblioteket. — [4]) Utfärdade förordnanden.

204	Jo 27	260	S 29	319	Fö 28	368	[4]	423	Ju 48	480	K 45
205	Ju 19	261	Ju 26	320	Fö 29	369	[4]	424	S 49	481	K 46
206	Ju 20	262	H 18	321	Fö 30	370	[4]	425	S 55	482	K 47
207	K 23	263	Ju 27	322	Ju 37	371	[4]	426	S 56	483	K 48
208	Jo 28	264	Ju 28	323	Fö 31	372	[4]	427	S 57	484	K 49
209	K 24	265	Fi 73	324	Fö 32	373	Fi 93	428	S 58	485	K 50
210	K 25	266	Fi 74	325	H 21	374	[4]	429	Fi 95	486	K 51
211	K 26	267	Fi 75	326	H 22	375	K 38	430	Fi 96	487	Fi 125
212	Fi 57	268	Ju 30	327	H 23	376	E 35	431	Fi 97	488	S 69
213	Fi 58	269	K 29	328	H 24	377	Jo 42	432	Fi 98	489	S 70
214	Fi 59	270	K 30	329	H 25	378	Jo 43	433	Fi 99	490	Fo 20
215	Fi 62	271	K 31	330	Fö 33	379	Jo 44	434	Fi 100	491	S 71
216	E 10	272	K 32	331	Fi 88	380	Jo 45	435	Fi 101	492	Ju 52
217	E 11	273	K 33	332	Ju 38	381	Jo 46	436	S 59	493	S 72
218	Fi 60	274	Ju 29	333	Ju 39	382	Ju 41	437	S 60	494	Jo 56
219	S 19	275	S 33	334	Fö 34	383	Jo 47	438	Fo 16	495	Jo 57
220	S 20	276	E 21	335	Fö 35	384	Jo 48	439	Fi 120	496	Jo 58
221	Ju 22	277	S 34	336	Fö 36	385	Jo 49	440	K 44	497	Jo 59
222	Fi 63	278	S 35	337	Fö 37	386	Jo 50	441	E 34	498	Jo 60
223	S 21	279	S 36	338	Fö 38	387	Fi 81	442	E 33	499	Fi 124
224	S 22	280	E 22	339	Fö 39		H 20	443	Fo 17	500	Fö 52
225	S 23	281	E 23	340	Fö 40	388	Fi 82	444	Fo 18	501	H 33
226	S 24	282	S 30	341	Fö 41	389	Fi 83	445	Fo 19	502	H 34
227	Fi 64	283	S 31	342	Fö 42	390	Fi 84	446	S 66	503	Ju 53
228	Fi 65	284	S 32	343	H 26	391	Fi 85	447	S 61	504	H 35
229	E 12	285	Fi 76	344	H 27	392	Fi 86	448	Fi 115	505	S 73
230	E 13	286	S 37	345	H 28	393	Fi 87	449	S 62	506	S 74
231	E 14	287	S 38	346	U 6	394	Fö 44	450	Fö 48	507	Ju 54
232	E 15	288	H 19		H 29		E 29	451	S 67	508	Ju 55
233	Fi 66	289	Fi 77	347	U 7	395	Ju 45		Fi 112	509	Fö 53
	E 16	290	Ju 31	348	Ju 42	396	Ju 46		Jo 52	510	Fö 54
234	Fi 67	291	Ju 32	349	Ju 40	397	S 43	452	Fö 51	511	Jo 61
	E 17	292	Ju 33		K 36	398	Fi 94	453	Fö 49	512	S 75
235	Fi 61	293	Ju 34	350	K 37	399	S 44	454	U 10	513	Fi 126
	H 17	294	Fi 78	351	Ju 43	400	S 45	455	Fi 108	514	Fi 127
236	E 18	295	E 24	352	Ju 49	401	S 46	456	Fi 109	515	Fi 128
237	Ju 23	296	Fö 27	353	Fi 80	402	S 47	457	S 63	516	Ju 56
238	Ju 24	297	Fi 79	354	Fi 89	403	S 50	458	S 64	517	Jo 62
239	K 27	298	Ju 35	355	Ju 44	404	Fi 103	459	Jo 53	518	Fi 129
240	Fi 71	299	Jo 34		U 8	405	S 51	460	Jo 54	519	[4]
241	K 28	300	Jo 35		Fö 43	406	Fö 45	461	S 65	520	[4]
242	Fi 68	301	Jo 36		S 42	407	U 9	462	H 31	521	K 52
243	Fi 69	302	E 25		K 39	408	Fö 46	463	H 32	522	K 53
244	Jo 29	303	Jo 37		Fi 90	409	S 52	464	Fi 110	523	Fi 132
245	Jo 30	304	Jo 38		E 28	410	Fi 104	465	Fi 111	524	Fi 133
246	Jo 31	305	Jo 39		H 30	411	Fö 47	466	Fi 113	525	Fi 130
247	Jo 32	306	Jo 40		Fo 15	412	Fö 50	467	Fi 114	526	Fi 131
248	Fi 70	307	Jo 41	356	K 40	413	Fi 105	468	Fi 116	527	S 76
249	Jo 33	308	Fo 12	357	K 41	414	E 30	469	Fi 117	528	S 77
250	S 25	309	Ju 36	358	K 42	415	E 31	470	Fi 118	529	Fi 134
251	S 26	310	E 26	359	Fi 102	416	E 32	471	Fi 119	530	Fi 135
252	Fi 72	311	E 27	360	K 43	417	S 53	472	Fi 121	531	Fi 136
253	Ju 25	312	Fo 13	361	Fi 91		Fi 106	473	Fi 122	532	[1]
254	S 27	313	Fo 14	362	[4]		Jo 51	474	Jo 55	533	Jo 63
255	S 28	314	K 34	363	[4]	418	Ju 50	475	Ju 51		
256	E 19	315	K 35	364	[4]	419	S 54	476	S 68		
257	Fo 10	316	S 39	365	[4]	420	Fi 107	477	Fi 123		
258	Fo 11	317	S 40	366	[4]	421	Ju 47	478	E 36		
259	E 20	318	S 41	367	Fi 92	422	S 48	479	U 11		

Bilaga II.

Förteckning

över de av 1943 års riksdag till Konungen avlåtna skrivelser jämte uppgifter om de åtgärder, som under nämnda år vidtagits i anledning av samma skrivelser.

(Det för varje ärende inom parentes utsatta siffertalet utvisar riksdagsskrivelsens nummer enligt fjortonde samlingen av bihanget till riksdagens protokoll.)

1. Justitiedepartementet.

Riksdagens skrivelse

1. den 9 februari 1943, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående utgifter å tilläggsstat till riksstaten för budgetåret 1942/43, i vad propositionen avser justitiedepartementets verksamhetsområde. (15.)

Den 5 mars 1943 anmäld, därvid Kungl. Maj:t ställde det av riksdagen anvisade anslaget till kommittéer och utredningar genom sakkunniga till statskontorets förfogande samt bemyndigade fångvårdsstyrelsen att disponera två under statens allmänna fastighetsfond anvisade anslag för därmed avsedda ändamål.

2. den 27 februari, i anledning av väckta motioner angående viss ändring av lagen om adoption. (40.)

En inom justitiedepartementet utarbetad promemoria med utkast till lag angående ändrad lydelse av 8, 21 och 22 §§ lagen den 14 juni 1917 (nr 378) om adoption har remitterats till samtliga hovrätter, socialstyrelsen, medicinalstyrelsen, överståthållarämbetet och fyra länsstyrelser samt medicinska fakulteterna vid universiteten i Uppsala och Lund ävensom karolinska institutets lärarkollegium. Därjämte hava vissa sammanslutningar beretts tillfälle avgiva utlåtande.

3. den 9 mars, i anledning av Kungl. Maj:ts i statsverkspropositionen gjorda framställningar rörande egentliga statsutgifter för budgetåret 1943/44 under riksstatens andra huvudtitel, avseende anslagen inom justitiedepartementets verksamhetsområde. (2.)

Den 4 och den 30 juni 1943 anmäld, därvid Kungl. Maj:t ställt de av riksdagen anvisade anslagen till vederbörandes förfogande.

4. den 17 mars, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition med förslag till förordning om fortsatt giltighet av förordningen den 1 mars 1940 (nr 117) rörande förbud mot befordran av vissa periodiska skrifter med statliga trafikmedel m. m. (62.)

Förordning utfärdad den 19 mars 1943 (sv. f. nr 107).

5. samma dag, angående val av ställföreträdare för riksdagens militieombudsman. (63.)

Den 2 april 1943 anmäld samt lagd till handlingarna.

6. den 20 mars, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition med förslag till förordning om erkända skatteförmedlingskassor, m. m., såvitt angår genom propositionen framlagt förslag till lag om ändrad lydelse av 17 kap. 12 § handelsbalken. (66.)

Lag i ämnet utfärdad den 30 april 1943 (sv. f. nr 208). (Jfr punkten 11 här nedan under finansdepartementet.)

7. den 24 mars, i anledning av dels Kungl. Maj:ts proposition med förslag till lag angående fortsatt giltighet av lagen den 19 juni 1942 (nr 429) om hyresreglering m. m. samt lag angående fortsatt giltighet av lagen samma dag (nr 430) om kontroll av upplåtelse och överlåtelse av bostadsrätt m. m., dels ock i ämnet väckta motioner. (90.)

Lagar i ämnet ävensom kungörelse angående ikraftträdande därav utfärdade den 26 mars 1943 (sv. f. nr 112—114).

8. samma dag, i anledning av dels Kungl. Maj:ts proposition med förslag till lag om vapenfria värnpliktiga, m. m., dels ock i ämnet väckta motioner, såvitt angår genom propositionen framlagt förslag till lag om straff för förbrytelser i tjänsten av vissa vapenfria värnpliktiga. (91.)

Lag i ämnet ävensom kungörelse med vissa föreskrifter utfärdade den 26 mars 1943 (sv. f. nr 126 och 127). (Jfr punkten 10 här nedan under försvarsdepartementet.)

9. den 30 mars, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition med förslag till lag angående ändring i vissa delar av lagen den 12 maj 1917 (nr 269) om fastighetsbildning i stad. (97.)

Lag i ämnet utfärdad den 17 juni 1943 (sv. f. nr 395).

10. den 3 april, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition med förslag till lag om fortsatt giltighet av lagen den 26 april 1940 (nr 272) med särskilda bestämmelser angående domstolarna och rättegången vid krig eller krigsfara m. m. (110.)

Lag i ämnet utfärdad den 9 april 1943 (sv. f. nr 161).

11. samma dag, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition med förslag till lag om fortsatt giltighet av lagen den 1 november 1940 (nr 924) med särskilda bestämmelser angående patent vid krig eller krigsfara m. m. (111.)

Lag i ämnet utfärdad den 9 april 1943 (sv. f. nr 162).

12. samma dag, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition med förslag till lag om fortsatt giltighet av lagen den 1 november 1940 (nr 925) med särskilda bestämmelser angående förmynderskap, godmanskap och boutredning vid krig eller krigsfara m. m. (114.)

Lag i ämnet utfärdad den 9 april 1943 (sv. f. nr 163).

13. samma dag, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition med förslag till lag om fortsatt giltighet av lagen den 8 november 1940 (nr 926) med särskilda bestämmelser angående bolag, föreningar, sparbanker, vissa andra inrättningar och samfälligheter samt stiftelser vid krig eller krigsfara m. m. (115.)

Lag i ämnet utfärdad den 9 april 1943 (sv. f. nr 164).

14. samma dag, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition med förslag till lag angående fortsatt giltighet av lagen den 31 maj 1940 (nr 473) om förbud i vissa fall mot beviljande av kvarstad eller skingringsförbud. (116.)

Lag i ämnet utfärdad den 9 april 1943 (sv. f. nr 165).

15. samma dag, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition med förslag till lag angående fortsatt giltighet av lagen den 30 juni 1942 (nr 550) med särskilda bestämmelser om uppfinningar av betydelse för rikets försvar eller folkförsörjningen m. m. (117.)

Lag i ämnet utfärdad den 9 april 1943 (sv. f. nr 166).

16. den 10 april, i anledning av väckt motion angående rätt att företaga sjösänkning till förmån för gruva. (127.)

En med anledning av riksdagens hemställan utarbetad promemoria angående vissa ändringar i vattenlagen för att underlätta tillgodogörandet av mineralfyndigheter har remitterats till vattenöverdomstolen och samtliga vattenrättsdomare, kammarkollegium, lantbruksstyrelsen, kommerskollegium samt 1942 års torrläggningssakkunniga, varjämte vissa sammanslutningar beretts tillfälle avgiva yttrande.

17. samma dag, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition med förslag till lag angående fortsatt giltighet av lagen den 13 december 1940 (nr 995) om straff för sabotage. (136.)

Lag i ämnet utfärdad den 16 april 1943 (sv. f. nr 180).

18. samma dag, i anledning av Kungl. Maj:ts i statsverkspropositionen å kapitalbudgeten under statens allmänna fastighetsfond gjorda framställningar angående anslag för budgetåret 1943/44 m. m., i vad propositionen avser justitiedepartementets verksamhetsområde. (137.)

Den 14 maj 1943 anmäld och föreskrifter meddelade fångvårdsstyrelsen.

19. den 15 maj, i anledning av väckt motion om lagstiftning angående åtgärder mot homosexualitetens samhällsfarliga yttringar m. m. (205.)

Kungl. Maj:t har genom remiss den 5 november 1943 underställt utarbetat förslag till ändrad lagstiftning rörande homosexualitetens straffrättsliga behandling m. m. lagrådets granskning.

20. samma dag, i anledning av väckta motioner om en revision av varumärkes- och firmalagstiftningen. (206.)

Den 3 september 1943 förordnade Kungl. Maj:t, att särskilt tillkallad sakkunnig skulle inom justitiedepartementet biträda med en förberedande utredning rörande revision av varumärkes- och firmalagstiftningen och därmed sammanhängande spörsmål.

21. den 18 maj, angående avfattningen av sådana Kungl. Maj:ts propositioner, som avse ändringar i gällande författningsbestämmelser. (199.)

Den i riksdagens skrivelse gjorda hemställan har delgivits vederbörande till kännedom. Ärendet är därmed slutbehandlat från Kungl. Maj:ts sida.

22. samma dag, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående statsverkets övertagande av vissa städers förpliktelser beträffande befattningshavare, vilka vid upphörande av rådhusrätterna i samma städer komma att indragas m. m. (221.)

Den 17 juni 1943 anmäld, därvid Kungl. Maj:t delgivit statskontoret de av riksdagen fattade besluten för behörigt iakttagande i vad på statskontoret ankommer.

23. den 25 maj, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition med förslag till lag angående fortsatt giltighet av lagen den 9 januari 1940 (nr 3) om vissa tvångsmedel vid krig eller krigsfara m. m. (237.)

Lag i ämnet utfärdad den 4 juni 1943 (sv. f. nr 280).

24. samma dag, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition med förslag till lag om ändrad lydelse av 14 kap. 45 § strafflagen. (238.)

Lag i ämnet utfärdad den 28 maj 1943 (sv. f. nr 277).

25. den 1 juni, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående anslag för budgetåret 1943/44 till Krigsrätterna: Avlöningar m. m. (253.)

Den 11 juni 1943 anmäld, därvid Kungl. Maj:t ställt de av riksdagen anvisade anslagen till statskontorets och länsstyrelsernas förfogande.

26. den 2 juni, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition med förslag till lag med särskilda bestämmelser om äganderättsutredning och sammanläggning av fastigheter inom vissa byar i Kopparbergs län, m. m. (261.)

Lagar i ämnet utfärdade den 4 juni 1943 (sv. f. nr 302—304).

27. samma dag, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition med förslag till lag om ändring i vissa delar av stadsplanelagen den 29 maj 1931 (nr 142) m. m. (263.)

Lag i ämnet ävensom kungörelse om ändring i vissa delar av byggnadsstadgan utfärdade den 30 juni 1943 (sv. f. nr 543 och 544).

28. samma dag, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition med förslag till lag om förlängd giltighetstid för ränte- och utdelningskuponger m. m. (264.)

Lagar i ämnet utfärdade den 4 juni 1943 (sv. f. nr 274 och 275).

29. den 4 juni, i anledning av väckta motioner om avskaffande av utskylds-, fattigvårds- och konkursstrecken såsom diskvalifikationsgrunder för rösträtt vid allmänna val. (274.)

Ärendet är beroende på Kungl. Maj:ts prövning.

30. den 5 juni, i anledning av väckt motion angående viss ändring av stadsplanelagen. (268.)

Skrivelsen har den 9 september 1943 överlämnats till sakkunniga för revision av stadsplanelagstiftningen.

31. den 9 juni, i anledning av dels Kungl. Maj:ts proposition angående vissa anslag till hovrätterna, häradsrätterna och vattendomstolarna, dels ock i ämnet väckta motioner. (290.)

Den 17 och den 30 juni 1943 anmäld, därvid Kungl. Maj:t meddelat vederbörande föreskrifter angående verkställigheten av riksdagens beslut ävensom ställt de av riksdagen anvisade anslagen till hovrätternas, statskontorets och vissa länsstyrelsers förfogande. Beträffande den av riksdagen gjorda anhållan, att de kompetenskrav som uppställts för erhållande av assessors- och stadsnotarietjänst vid rådhusrätt måtte utsträckas att gälla jämväl rådmanstjänst, hava efter remiss yttranden avgivits av hovrätterna, processlagberedningen, fem länsstyrelser samt vissa sammanslutningar. Ärendet är därefter beroende på Kungl. Maj:ts prövning.

32. den 15 juni, i anledning av dels Kungl. Maj:ts i statsverkspropositionen gjorda framställning om anslag till Häradsrätterna: Reseersättningar till nämndemän m. m., dels ock en väckt motion. (291.)

Den 30 juni 1943 anmäld, därvid Kungl. Maj:t ställt det av riksdagen anvisade anslaget till länsstyrelsernas förfogande. I vad angår den av riksdagen gjorda hemställan om traktamentsersättning till nämndemän för tjänstgöring vid tingssammanträden är ärendet föremål för utredning inom justitiedepartementet.

33. samma dag, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition med förslag till lag om ändrad lydelse av 8 kap. 3 § rättegångsbalken i 1734 års lag, m. m. (292.)

Lagar i ämnet utfärdade den 17 juni 1943, vilka skola träda i kraft den dag Konungen bestämmer (sv. f. nr 471 och 472).

34. samma dag, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående förberedande åtgärder för inrättande av en hovrätt för Nedre Norrland. (293.)
Ärendet är beroende på Kungl. Maj:ts prövning.

35. samma dag, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition med förslag till lag om ändring i vissa delar av lagen den 20 oktober 1939 (nr 732) med särskilda bestämmelser angående tillfällig vattenreglering. (298.)
Lag i ämnet utfärdad den 17 juni 1943 (sv. f. nr 392).

36. samma dag, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition med förslag till lag angående fortsatt giltighet av lagen den 24 mars 1942 (nr 128) om förbud mot bebyggelse till hinder för försvaret. (309).
Lag i ämnet utfärdad den 17 juni 1943 (sv. f. nr 394).

37. den 16 juni, i anledning av väckt motion angående revision av grundlagarnas bestämmelser om beskattning, statsreglering och därmed sammanhängande ämnen m. m. (322.)
Ärendet är beroende på Kungl. Maj:ts prövning.

38. den 19 juni, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition med förslag till lag om fortsatt giltighet av lagen den 14 juni 1940 (nr 503) angående upplösning av vissa sammanslutningar m. m. (332.)
Lag i ämnet utfärdad den 30 juni 1943 (sv. f. nr 473).

39. samma dag, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition med förslag till lag angående ändrad lydelse av 9 § lagen den 23 oktober 1914 (nr 325) om krigsdomstolar och rättegången därstädes. (333.)
Lag i ämnet utfärdad den 30 juni 1943 (sv. f. nr 469).

40. samma dag, i anledning av dels Kungl. Maj:ts proposition med förslag till lag om allmänna vägar m. m., dels ock i ämnet väckta motioner, såvitt angår genom propositionen framlagda förslag till lag om ändring i vissa delar av stadsplanelagen den 29 maj 1931 (nr 142), lag om ändrad lydelse av 1 kap. 8 § lagen den 14 juni 1907 (nr 36 s. 1) om nyttjanderätt till fast egendom samt lag om ändring i vissa delar av lagen den 12 maj 1917 (nr 189) om expropriation. (349.)
Lagar i ämnet utfärdade den 30 juni 1943 (sv. f. nr 432—434). (Jfr punkten 36 här nedan under kommunikationsdepartementet.)

41. den 21 juni, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition med förslag till lag om inskränkning med hänsyn till försvaret i rätten att avverka skog. (382.)
Lag i ämnet utfärdad den 30 juni 1943 (sv. f. nr 458).

42. den 22 juni, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition med förslag till lag om tillsyn över hundar. (348.)
Lag i ämnet utfärdad den 30 juni 1943 (sv. f. nr 459). I fråga om den av riksdagen begärda utredningen är ärendet beroende på Kungl. Maj:ts prövning.

43. samma dag, i anledning av väckt motion om magistrats skiljande från rådstuvurätt. (351.)
Ärendet är beroende på Kungl. Maj:ts prövning.

44. samma dag, i anledning av Kungl. Maj:ts framställningar angående anslag för budgetåret 1943/44 till kristillägg. (355.)

Den 30 juni 1943 anmäld, därvid anslaget ställdes till vederbörande myndighets förfogande.

45. samma dag, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition med förslag till lag om ändrad lydelse av 2, 3, 5 och 6 §§ lagen den 24 mars 1916 (nr 90) angående verkställighet av straffarbete och fängelsestraff. (395.)

Lag i ämnet utfärdad den 30 juni 1943 (sv. f. nr 462).

46. samma dag, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition med förslag till lag om ändring i vissa delar av strafflagen för krigsmakten. (396.)

Lag i ämnet utfärdad den 30 juni 1943 (sv. f. nr 461).

47. samma dag, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition med förslag till lag angående utsträckt tillämpning av lagen den 15 december 1939 (nr 856) om utbetalande av krigsriskersättning till sjömän jämte i ämnet väckt motion. (421.)

Lag i ämnet ävensom kungörelse om viss ändring i tillämpningsföreskrifterna till lagen utfärdade den 30 juni 1943 (sv. f. nr 463 och 464).

48. samma dag, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition med förslag till lag angående ändrad lydelse av 2 § 2:o), 8:o), 14: o) och 16:o) lagen den 26 maj 1909 (nr 38 s. 3) om Kungl. Maj:ts regeringsrätt. (423.)

Lag i ämnet utfärdad den 30 juni 1943 (sv. f. nr 470).

49. den 28 juni, i anledning av dels Kungl. Maj:ts proposition med förslag till lag om villkorlig frigivning m. m., dels ock i ämnet väckta motioner. (352.)

Lagar i ämnet utfärdade den 18 september 1943 (sv. f. nr 691—694). Den av riksdagen gjorda hemställan om framläggande av förslag om ersättning från och med den 1 januari 1945 åt tillsynsmän för villkorligt frigivna beaktas i samband med beräkningarna av anslagsbehovet under andra huvudtiteln i statsverkspropositionen till 1944 års riksdag.

50. samma dag, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående anslag för budgetåret 1943/44 till ersättning till Stockholms stad för underhåll av fångar i stadens rannsakningsfängelse. (418.)

Den 30 juni 1943 anmäld, därvid Kungl. Maj:t — efter att hava fastställt, med viss ändring, ett mellan fångvårdsstyrelsen och kronan samt Stockholms stadskollegium å Stockholms stads vägnar den 20 april 1943 träffat avtal angående dispositionen av stadens rannsakningsfängelse — uppdragit åt fångvårdsstyrelsen att med Stockholms stad träffa tilläggsavtal om ändring av avtalet den 20 april 1943 ävensom ställt det av riksdagen anvisade anslaget till fångvårdsstyrelsens förfogande att av styrelsen disponeras för därmed avsett ändamål.

51. den 16 november, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående utgifter å tilläggsstat I till riksstaten för budgetåret 1943/44, i vad propositionen avser justitiedepartementets verksamhetsområde. (475.)

Den 17 december 1943 anmäld och föreskrifter meddelade fångvårdsstyrelsen.

52. den 24 november, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående statsverkets övertagande av staden Strömstads förpliktelser beträffande innehavare av befattningar, vilka vid upphörande av rådhusrätten i samma stad komma att indragas. (492.)

Den 26 november 1943 anmäld, därvid Kungl. Maj:t delgivit statskontoret riksdagens beslut.

53. den 27 november, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition med förslag till lag angående ändrad lydelse av 4 § lagen den 1 mars 1940 (nr 119) om skyldighet för ägare av anläggningar och byggnader att anordna skyddsrum m. m. (503.)

Lag i ämnet utfärdad den 3 december 1943 (sv. f. nr 818).

54. den 4 december, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition med förslag till lag om polisens ställning under krig. (507.)

Lag i ämnet utfärdad den 17 december 1943 (sv. f. nr 881).

55. samma dag, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition med förslag till lag om ändring i utlänningslagen den 11 juni 1937 (nr 344). (508.)

Lag i ämnet utfärdad den 17 december 1943 (sv. f. nr 885).

56. den 11 december, i anledning av konstitutionsutskottets memorial med förslag till utredning angående riksdagens arbetsformer. (516.)

Den av riksdagen begärda utredningen har jämlikt Kungl. Maj:ts bemyndigande den 17 december 1943 uppdragits åt särskilt tillkallade sakkunniga.

2. Utrikesdepartementet.

Riksdagens skrivelse

1. den 18 januari 1943, angående utseende av ledamöter och suppleanter i utrikesutskottet och utrikesnämnden. (13.)

Anmäld den 22 januari 1943.

2. den 16 februari, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående utgifter å tilläggsstat till riksstaten för budgetåret 1942/43, i vad propositionen avser utrikesdepartementets verksamhetsområde. (24.)

Anmäld den 12 mars 1943, varvid nödiga föreskrifter meddelades.

3. den 9 mars, i anledning av Kungl. Maj:ts i statsverkspropositionen gjorda framställningar rörande egentliga statsutgifter för budgetåret 1943/44 under riksstatens tredje huvudtitel, avseende anslagen inom utrikesdepartementets verksamhetsområde. (3.)

Anmäld den 30 juni 1943, varvid nödiga föreskrifter meddelades.

4. den 14 april, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående ytterligare utgifter å tilläggsstat till riksstaten för budgetåret 1942/43, i vad propositionen avser utrikesdepartementets verksamhetsområde. (153.)

Anmäld den 14 maj 1943, varvid nödiga föreskrifter meddelades.

5. samma dag, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition rörande godkännande av ett avtal mellan Sverige och Finland angående handräckning i skatteärenden. (183.)

Anmäld den 7 maj 1943, varvid Kungl. Maj:t beslöt, att ifrågavarande avtal skulle för Sveriges del ratificeras.

6. den 22 juni, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående förstärkning av utrikesrepresentationen och effektivisering av upplysningsverksamheten i Amerika m. m. (346.)

Anmäld den 30 juni 1943. Nödiga föreskrifter meddelades dels samma dag, dels den 29 juli, den 24 september och den 15 oktober 1943.

7. samma dag, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående anslag å tilläggsstat till riksstaten för budgetåret 1942/43 till inköp av fastigheter för beskickningen i Washington och konsulatet i Minneapolis. (347.)

Anmäld den 30 juni 1943, varvid nödiga föreskrifter meddelades.

8. samma dag, i anledning av Kungl. Maj:ts framställning angående anslag för budgetåret 1943/44 till kristillägg. (355.)

Anmäld den 30 juni 1943, varvid nödiga föreskrifter meddelades.

9. den 28 juni, i anledning av Kungl. Maj:ts framställning om anslag å tilläggsstat till riksstaten för budgetåret 1942/43 till utländska pressbesök. (407.)

Anmäld den 30 juni 1943, varvid nödiga föreskrifter meddelades.

10. den 29 juni, i anledning av Kungl. Maj:ts i statsverkspropositionen under tredje huvudtiteln gjorda framställningar om anslag för budgetåret 1943/44 till statens informationsstyrelse. (454.)

Anmäld den 30 juni 1943, varvid nödiga föreskrifter meddelades.

11. den 17 november, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående utgifter å tilläggsstat I till riksstaten för budgetåret 1943/44, i vad propositionen avser utrikesdepartementets verksamhetsområde. (479.)

Anmäld den 3 december 1943, varvid nödiga föreskrifter meddelades.

3. Försvarsdepartementet.

Riksdagens skrivelse

1. den 13 februari 1943, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition med förslag till lag om ändrad lydelse av 11 § och 27 § 1 mom. D värnpliktslagen den 30 december 1941 (nr 967). (22.)

Anmäld och slutbehandlad den 19 februari 1943, därvid författningar i ämnet utfärdades (sv. f. nr 158 och 159).

2. den 16 februari, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående utgifter å tilläggsstat till riksstaten för budgetåret 1942/43, i vad propositionen avser försvarsdepartementets verksamhetsområde. (25.)

Anmäld och slutbehandlad den 26 februari 1943.

3. den 23 februari, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående befrielse för G. V. Bohlin m. fl. från ersättningsskyldighet. (35.)

Anmäld och slutbehandlad den 12 mars 1943.

4. den 9 mars, i anledning av Kungl. Maj:ts förslag till anslag å tilläggsstat till riksstaten för budgetåret 1942/43 till nybyggnader för sjökrigsskolan. (48.)

Anmäld och slutbehandlad den 19 mars 1943.

5. den 10 mars, i anledning av Kungl. Maj:ts förslag i fråga om ersättning till E. Hedblom i anledning av sjukdom, ådragen under militärtjänstgöring. (50.)

Anmäld och slutbehandlad den 19 mars 1943.

6. samma dag, i anledning av Kungl. Maj:ts förslag i fråga om bestridande av änkan Signe Hanna Viktoria Jernbom tillkommande livränta. (51.)

Anmäld och slutbehandlad den 19 mars 1943.

7. den 23 mars, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående bestridande av änkan Tora Virginia Bengtsson och Gun-Britt Bengtsson tillkommande livräntor. (79.)

Anmäld och slutbehandlad den 9 april 1943.

8. samma dag, i anledning av väckt motion om livränta åt värnpliktige sergeanten E. S. Östmans änka och minderåriga barn. (82.)

Anmäld och slutbehandlad den 9 april 1943.

9. samma dag, angående regleringen för budgetåret 1943/44 av utgifterna under riksstatens tolfte huvudtitel, innefattande anslagen till pensionsväsendet, utom i vad angår anslaget till allmänna indragningsstaten. (12.)

Anmäld och slutbehandlad den 15 oktober 1943, i vad på försvarsdepartementet ankommer.

10. den 24 mars, i anledning av dels Kungl. Maj:ts proposition med förslag till lag om vapenfria värnpliktiga, m. m., dels ock i ämnet väckta motioner, såvitt angår genom propositionen framlagda förslag till lag om straff för förbrytelser i tjänsten av vissa vapenfria värnpliktiga samt förordning angående ändrad lydelse av 20 § 1 och 2 mom. krigsfamiljebidragsförordningen den 30 juni 1942 (nr 521). (91.)

Anmäld och slutbehandlad den 26 mars 1943, därvid författningar utfärdades (sv. f. nr 121, 125 och 126). (Jfr punkten 8 här ovan under justitiedepartementet.)

11. den 30 mars, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående gäldandet av vissa haverikostnader. (93.)

Anmäld och slutbehandlad den 9 april 1943.

12. samma dag, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående anslag å tilläggsstat till riksstaten för budgetåret 1942/43 till anskaffning av vissa radiostationer. (94.)

Anmäld och slutbehandlad den 9 april 1943.

13. samma dag, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående befrielse för A. B. Jönsson m. fl. från ersättningsskyldighet. (95.)

Anmäld och slutbehandlad den 9 april 1943.

14. samma dag, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående ersättning till G. W. Johansson i anledning av sjukdom ådragen under militärtjänstgöring. (102.)

Anmäld och slutbehandlad den 9 april 1943.

15. den 10 april, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående inrättande av en försvarets bostadsanskaffningsnämnd. (129.)

Anmäld och slutbehandlad den 7 maj 1943.

16. samma dag, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående anslag till uppförande av vissa byggnader å Ladugårdsgärde i Stockholm. (130.)

Anmäld och slutbehandlad den 16 april 1943.

17. samma dag, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående visst ägoutbyte mellan kronan och Jönköpings stad m. m. (132.)

Anmäld och slutbehandlad den 16 april 1943.

18. den 13 april, i anledning av Kungl. Maj:ts i statsverkspropositionen gjorda framställningar rörande egentliga statsutgifter för budgetåret 1943/44 under riksstatens fjärde huvudtitel, avseende anslagen inom försvarsdepartementets verksamhetsområde, jämte en i ämnet väckt motion. (4.)

Anmäld den 30 juni 1943. Sedan åtskilliga stater fastställts och beslut rörande användningen av vissa anslag meddelats samt kungörelse utfärdats (sv. f. nr 566), är ärendet numera slutbehandlat.

19. samma dag, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående livränta åt Knut Olof Åkerlind och understöd åt Elsa Paulina Blomdahl. (149.)

Anmäld och slutbehandlad den 21 april 1943.

20. den 14 april, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående ytterligare utgifter å tilläggsstat till riksstaten för budgetåret 1942/43, i vad propositionen avser försvarsdepartementets verksamhetsområde. (154.)

Anmäld och slutbehandlad den 21 april 1943.

21. samma dag, i anledning av Kungl. Maj:ts i statsverkspropositionen gjorda framställningar angående anslag å kapitalbudgeten för budgetåret 1943/44, i vad propositionen avser försvarsdepartementets verksamhetsområde. (156.)

Anmäld och slutbehandlad den 21 april 1943.

22. samma dag, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående anslag för budgetåret 1943/44 till fältskjutningsterräng för Livgrenadjärregementet m. m. (157.)

Anmäld och slutbehandlad den 21 april 1943.

23. samma dag, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition med förslag till stat för försvarsväsendets fastighetsfond för budgetåret 1943/44. (158.)

Anmäld och slutbehandlad den 30 juni 1943.

24. samma dag, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående befrielse för K. G. T. Johansson m. fl. från ersättningsskyldighet. (159.)

Anmäld och slutbehandlad den 21 april 1943.

25. samma dag, i anledning av väckt motion om viss ersättning till förre furiren vid Signalregementet I. E. Uddhagen. (164.)

Anmäld och slutbehandlad den 21 april 1943.

26. samma dag, i anledning av väckt motion om höjning av arvodet till vissa förutvarande befattningshavare vid fästningspoliskåren i Boden. (165.)

Anmäld och slutbehandlad den 30 april 1943.

27. den 9 juni, angående befrielse från beredskapstjänstgöring eller uppskov därmed för ordförande i kristidsnämnd. (296.)

Anmäld och slutbehandlad den 8 oktober 1943, därvid kungörelse i ämnet utfärdades (sv. f. nr 747).

28. den 19 juni, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående organisationen av försvarsväsendets centrala förvaltning jämte i ämnet väckta motioner. (319.)

Anmäld den 30 juni 1943, därvid meddelades beslut om inrättande av krigsmaterielverket och försvarets fabriksstyrelse. Sedermera har Kungl. Maj:t den 29 oktober 1943 bland annat förordnat, att följande nya ämbetsverk skulle från och med den 1 januari 1944 inrättas, nämligen försvarets civilförvaltning, försvarets sjukvårdsförvaltning och arméns fortifikationsförvaltning, samt förklarat, att Kungl. Maj:t ville framdeles meddela närmare bestämmelser rörande organisationen av dessa verk. Ånyo anmäld den 17 december 1943, därvid instruktioner och författningar utfärdades (sv. f. nr 886—903). Slutbehandlad den 31 december 1943, därvid Kungl. Maj:t bemyndigats tillkalla vissa sakkunniga för utredning av frågan om ytterligare rationalisering av inspektionsverksamheten på den militära sjukvårdens område m. m.

29. samma dag, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående centralisering av underhållstjänsten i fråga om intendenturmateriel m. m. jämte i ämnet väckta motioner. (320.)

Anmäld och slutbehandlad den 30 juni 1943.

30. samma dag, i anledning av Kungl. Maj:ts framställningar angående vissa avlönings- m. fl. anslag under riksstatens fjärde huvudtitel för budgetåret 1943/44 jämte i ämnet väckta motioner. (321.)

Se ovan under punkten 28.

31. den 22 juni, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående anslag för budgetåret 1943/44 till kulspruteskjutbana för Västerbottens regemente m. m. (323.)

Anmäld och slutbehandlad den 30 juni 1943.

32. samma dag, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående vissa krigsfrivilligas förmåner vid sjukdom m. m. (324.)

Anmäld och slutbehandlad den 30 juni 1943.

33. samma dag, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående anslag för budgetåret 1943/44 till understöd åt privatflyget. (330.)

Anmäld den 30 juni 1943, därvid uppdrogs åt chefen för flygvapnet samt väg- och vattenbyggnadsstyrelsen att före den 1 september 1943 gemensamt till Kungl. Maj:t inkomma med förslag till de bestämmelser, som kunde böra av Kungl. Maj:t meddelas för det fall att svenska aeroklubben icke vore i stånd att fullgöra de uppgifter, som angåves i en den 15 juni 1943 av väg- och vattenbyggnadsstyrelsen efter samråd med chefen för flygvapnet ingiven skrivelse med förslag till bestämmelser och villkor för understöd åt privatflyget m. m. Sedan dylika förslag inkommit den 15 september 1943, är ärendet den 24 i samma månad i sin helhet slutbehandlat.

34. samma dag, i anledning av Kungl. Maj:ts framställningar om anslag å tilläggsstat till riksstaten för budgetåret 1942/43 till utbyggnad av samt anskaffning av maskiner och utrustning för vissa fabriker och anläggningar. (334.)

Anmäld och slutbehandlad den 30 juni 1943.

35. samma dag, i anledning av Kungl. Maj:ts framställningar om anslag för budgetåret 1943/44 till vissa byggnadsföretag för armén och marinen m. m. jämte i ämnet väckta motioner. (335.)

Anmäld och slutbehandlad den 30 juni 1943.

36. samma dag, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående vissa sjukvårds- och förläggningsfrågor i Karlskrona. (336.)

Anmäld och slutbehandlad den 30 juni 1943.

37. samma dag, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående om- och tillbyggnad av garnisonssjukhuset i Boden. (337.)

Anmäld och slutbehandlad den 30 juni 1943.

38. samma dag, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående ytterligare utgifter för försvarsändamål å tilläggsstat till riksstaten för budgetåret 1942/43. (338.)

Anmäld och slutbehandlad den 30 juni 1943.

39. samma dag, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående gäldande från anslaget till oförutsedda utgifter av vissa kostnader. (339.)

Anmäld och slutbehandlad den 30 juni 1943.

40. samma dag, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående träffande av visst avtal med Eksjö stad. (340.)
Anmäld och slutbehandlad den 30 juni 1943.

41. samma dag, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående fortsatt disposition av vissa äldre reservationsanslag m. m. (341.)
Anmäld och slutbehandlad den 30 juni 1943.

42. samma dag, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående iordningställande av ett för västkusten avsett bärgningsfartyg. (342.)
Anmäld och slutbehandlad den 30 juni 1943.

43. samma dag, i anledning av Kungl. Maj:ts framställningar angående anslag för budgetåret 1943/44 till kristillägg. (355.)
Anmäld och slutbehandlad den 8 juli 1943.

44. samma dag, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition med förslag till grunder för dyrtidstillägg åt präster m. m. (394.)
Anmäld och slutbehandlad den 6 augusti 1943 i vad avser militär- och marinpastorernas anställande och avlönande ur kyrkofonden.

45. den 28 juni, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående Göta pansarlivgardes förläggning m. m. (406.)
Anmäld och slutbehandlad den 30 juni 1943.

46. samma dag, i anledning av Kungl. Maj:ts framställningar angående anslag å tilläggsstat till riksstaten för budgetåret 1942/43 till täckning av vissa engångsutgifter för försvarsstaben, m. m. (408.)
Anmäld och slutbehandlad den 30 juni 1943.

47. samma dag, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående uppförande av bostäder för försvarets personal m. m. (411.)
Anmäld och slutbehandlad den 30 juni 1943.

48. samma dag, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående krigsmaktens reservpersonal jämte i ämnet väckta motioner. (450.)
Anmäld den 30 juni 1943, därvid personalförteckningar fastställdes. Ånyo anmäld den 24 september 1943, därvid kungörelse i ämnet utfärdades (sv. f. nr 749). Slutbehandlad den 19 november 1943, därvid kungörelser utfärdades (sv. f. nr 815—817).

49. den 29 juni, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående förbättring av Ljungbyheds flygfält. (453.)
Anmäld och slutbehandlad den 30 juni 1943.

50. den 30 juni, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående Skånska pansarregementets förläggning m. m. (412.)
Anmäld och slutbehandlad den 30 juni 1943.

51. samma dag, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående anslag för budgetåret 1943/44 till skjutfält för Bergslagens artilleriregemente m. m. (452.)
Anmäld den 30 juni 1943. Sedan Kungl. Maj:t godkänt det mellan fortifikationsstyrelsen och drätselkammaren i Halmstad träffade preliminära avtalet rörande förvärv för kronans räkning av staden tillhöriga markområden, är ärendet den 30 juli 1943 slutbehandlat.

52. den 24 november, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående utgifter å tilläggsstat I till riksstaten för budgetåret 1943/44, i vad propositionen avser försvarsdepartementets verksamhetsområde. (500.)

Anmäld och slutbehandlad den 26 november 1943.

53. den 1 december, i anledning av Kungl. Maj:ts framställning om anslag å tilläggsstat I till riksstaten för budgetåret 1943/44 till bestridande av på marinen belöpande kostnader för inköp av Berga egendom invid Hårsfjärden. (509.)

Anmäld och slutbehandlad den 3 december 1943.

54. den 4 december, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående den militära väderlekstjänstens organisation. (510.)

Anmäld och slutbehandlad den 17 december 1943.

4. Socialdepartementet.

Riksdagens skrivelse

1. den 10 februari 1943, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående utgifter å tilläggsstat till riksstaten för budgetåret 1942/43, i vad propositionen avser socialdepartementets verksamhetsområde. (19.)

Anmäld och slutbehandlad den 12 februari 1943.

2. den 10 mars, i anledning av Kungl. Maj:ts framställning angående ändring av den för budgetåret 1942/43 fastställda förskottsstaten för försvarsväsendet. (55.)

Anmäld och slutbehandlad den 12 mars 1943.

3. den 13 mars, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition med förslag till lag angående fortsatt giltighet av lagen den 14 juni 1940 (nr 484) om undantag från gällande bestämmelser rörande arbetstidens reglering m. m. (56.)

Lag i ämnet utfärdad den 19 mars 1943 (sv. f. nr 102).

4. den 20 mars, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition till riksdagen med förslag till förordning om erkända skatteförmedlingskassor m. m., i vad propositionen hänvisats till konstitutionsutskottet. (65.)

Anmäld den 30 april 1943 i vad på socialdepartementets föredragning beror. Författningar i ämnet utfärdade samma dag (sv. f. nr 210—212).

5. den 23 mars, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående ersättning i visst fall i anledning av olycksfall i arbete. (77.)

Anmäld och slutbehandlad den 9 april 1943.

6. samma dag, i anledning av väckt motion om ersättning för olycksfall i arbete åt flottningsarbetaren J. A. Gustavssons änka och minderåriga barn. (78.)

Anmäld och slutbehandlad den 9 april 1943.

7. samma dag, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående dispositionen av ett för vissa byggnadsarbeten vid erkända alkoholistanstalten Dagöholm anvisat anslag. (85.)

Anmäld och slutbehandlad den 17 juni 1943.

8. den 30 mars, i anledning av väckta motioner om vissa ändringar i lagen om arbetarskydd m. m. (76.)

Anmäld den 10 december 1943, därvid beslöts inhämta lagrådets utlåtande över

upprättat förslag till lag angående ändring i lagen den 29 juni 1912 (nr 206) om arbetarskydd.

9. samma dag, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående anslag till vissa byggnadsarbeten vid statens sinnessjukhus m. m. (96.)

Anmäld den 2 april och den 17 juni 1943. Skrivelsen är därmed slutbehandlad.

10. den 10 april, i anledning av Kungl. Maj:ts i statsverkspropositionen gjorda framställningar rörande egentliga statsutgifter för budgetåret 1943/44 under riksstatens femte huvudtitel, avseende anslagen inom socialdepartementets verksamhetsområde jämte en i ämnet väckt motion. (5.)

Anmäld den 7 maj, den 11 och den 30 juni samt den 17 september 1943. Författningar utfärdade den 7 maj 1943 (sv. f. nr 295—297). Skrivelsen är därmed slutbehandlad.

11. samma dag, i anledning av väckta motioner om rätt för tjänstemannaorganisationerna att i vissa mål representeras i arbetsdomstolen, arbetsrådet och försäkringsrådet. (126.)

Anmäld den 30 juni 1943, därvid departementschefen bemyndigades att tillkalla en sakkunnig för att inom departementet verkställa översyn av bestämmelserna rörande arbetsdomstolens, arbetsrådets och försäkringsrådets sammansättning samt till Kungl. Maj:t avgiva det förslag, vartill utredningen kunde föranleda. Sakkunnig tillkallades samma dag. Utredningsarbetet pågår. (Jfr ärendet under punkten 56 i bilaga IV.)

12. samma dag, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition med förslag till lag angående ändrad lydelse av 2 och 3 §§ lagen den 11 juni 1937 (nr 348) om krigsförsäkring för ombord å fartyg tjänstgörande personer. (135.)

Lag i ämnet utfärdad den 16 april 1943 (sv. f. nr 175).

13. den 14 april, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående ytterligare utgifter å tilläggsstat till riksstaten för budgetåret 1942/43, i vad propositionen avser socialdepartementets verksamhetsområde. (181.)

Anmäld och slutbehandlad den 16 april 1943.

14. samma dag, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition med förslag till förordning angående ändring i vissa delar av förordningen den 15 juni 1934 (nr 264) om erkända arbetslöshetskassor, m. m. (188.)

Författningar i ämnet utfärdade den 21 april 1943 (sv. f. nr 185—186).

15. samma dag, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående försäkring för olycksfall i arbete av vissa tjänstepliktiga m. m. (189.)

Författningar i ämnet utfärdade den 21 april 1943 (sv. f. nr 182—184).

16. den 8 maj, i anledning av väckta motioner om viss ändring i tuberkulosförordningen. (190.)

Anmäld den 30 juni 1943, därvid åt medicinalstyrelsen uppdrogs att verkställa den begärda utredningen samt att till Kungl. Maj:t avgiva det förslag, vartill utredningen kunde föranleda. Detta uppdrag har ännu icke fullgjorts.

17. den 11 maj, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående anslag för budgetåret 1943/44 till statens tvångsarbetsanstalt å Svartsjö och statens alkoholistanstalt därstädes. (193.)

Anmäld och slutbehandlad den 17 juni 1943.

18. samma dag, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående bidrag till vårdhem för lättskötta sinnessjuka. (194.)
Anmäld och slutbehandlad den 21 maj 1943. Författningar i ämnet utfärdade samma dag (sv. f. nr 298—299).

19. den 18 maj, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående anslag för budgetåret 1943/44 till polisradioväsendet. (219.)
Anmäld och slutbehandlad den 28 maj 1943.

20. samma dag, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående anslag för budgetåret 1943/44 till vissa byggnadsarbeten vid statens yrkeshem samt skol- och yrkeshem m. fl. (220.)
Anmäld och slutbehandlad den 17 juni 1943.

21. den 19 maj, angående utredning om åtgärder för att förbättra förhållandena för de sockersjuka. (223.)
Anmäld den 30 juni 1943, därvid departementschefen bemyndigades att utse sakkunniga med uppdrag att inom departementet biträda med verkställandet av den begärda utredningen. De sakkunniga tillkallades den 7 juli 1943. Utredningsarbetet pågår.

22. den 25 maj, i anledning av Kungl. Maj:ts i statsverkspropositionen gjorda framställning angående anslag för budgetåret 1943/44 till Socialstyrelsen: Avlöningar till personal för verksamheten i allmänhet. (224.)
Anmäld och slutbehandlad den 4 juni 1943.

23. samma dag, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående understödjande av dispensärverksamhet. (225.)
Anmäld och slutbehandlad den 4 juni 1943. Författning i ämnet utfärdad samma dag (sv. f. nr 342).

24. samma dag, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående åtgärder till främjande av sommarvistelse på landet för barn från städer och andra tättbebyggda samhällen m. m. jämte en i ämnet väckt motion. (226.)
Anmäld och slutbehandlad den 4 juni 1943.

25. den 29 maj, i anledning av väckt motion om vidgad möjlighet för arbetsgivare att överflytta arbetsgivaransvaret till särskild arbetsföreståndare. (250.)
Anmäld den 30 juni 1943, därvid uppdrogs *dels* åt arbetsrådet att verkställa utredning rörande lämpligheten och behovet av sådana ändringar i arbetstidslagstiftningen närstående författningar, att möjlighet bereddes till överflyttning av ansvaret för författningarnas efterlevnad till särskild i arbetsgivarens ställe av arbetsrådet godtagen arbetsföreståndare, samt att till Kungl. Maj:t avgiva det förslag, vartill utredningen kunde föranleda, *dels och* åt 1938 års arbetarskyddskommitté att i samband med fullgörande av kommitténs uppdrag taga under övervägande huruvida och i vad mån möjlighet borde beredas till överflyttning av ansvaret för iakttagande av arbetarskyddslagstiftningen från arbetsgivare till särskild arbetsföreståndare. Utredningsarbetet pågår.

26. samma dag, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående fortsatt disposition av vissa äldre reservationsanslag. (251.)
Anmäld och slutbehandlad den 4 juni 1943.

27. den 1 juni, i anledning av Kungl. Maj:ts framställning angående anslag för budgetåret 1943/44 till Yrkesinspektionen m. m. (254.)
Anmäld och slutbehandlad den 17 juni 1943.

28. samma dag, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående anslag för budgetåret 1943/44 till Statens sinnessjukhus: Avlöningar m. m. (255.)
Anmäld och slutbehandlad den 11 juni 1943.

29. den 2 juni, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition med förslag till lag om förskottering av underhållsbidrag till barn (bidragsförskottslag). (260.)
Författningar i ämnet utfärdade den 11 juni 1943 (sv. f. nr 382—386).

30. den 5 juni, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition med förslag till lag angående förlängd giltighet av gällande indelning i ortsgrupper jämlikt lagen den 28 juni 1935 (nr 434) om folkpensionering. (282.)
Lag i ämnet utfärdad den 11 juni 1943 (sv. f. nr 294).

31. samma dag, i anledning av väckt motion angående rätt för fattig, å sanatorium vårdad lungsjuk att för personligt bruk uppbära del av sjukpension, m. m. (283.)
Anmäld den 17 juni 1943, därvid åt medicinalstyrelsen uppdrogs att verkställa den begärda utredningen och till Kungl. Maj:t inkomma med det förslag, vartill utredningen kunde föranleda. Detta uppdrag har ännu icke fullgjorts.

32. samma dag, i anledning av väckta motioner om vissa ändringar i förordningen om mödrahjälp. (284.)
Anmäld den 17 juni 1943, därvid åt socialstyrelsen uppdrogs att verkställa den begärda utredningen samt till Kungl. Maj:t inkomna med de förslag, vartill utredningen kunde föranleda. Socialstyrelsen har med anledning härav den 12 november 1943 avgivit förslag till vissa ändringar i förordningen om mödrahjälp. Ärendet är beroende på Kungl. Maj:ts prövning.

33. den 8 juni, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående ändrad organisation av det centrala sjukhusarkivet m. m. (275.)
Anmäld och slutbehandlad den 30 juni 1943.

34. samma dag, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående statsbidrag till förlossningsvården samt den förebyggande mödra- och barnavården. (277.)
Anmäld och slutbehandlad den 30 juni 1943. Författningar i ämnet utfärdade samma dag (sv. f. nr 571—575 och 586).

35. samma dag, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående överskridande av viss anslagspost i envar av de för riksförsäkringsanstalten, för länsstyrelserna, för landsfiskalerna m. fl., för poliskåren i Boden samt för luftskyddsinspektionen fastställda avlöningsstaterna. (278.)
Anmäld och slutbehandlad den 11 juni 1943.

36. samma dag, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående anslag för budgetåret 1943/44 till statens hyresråd. (279.)
Anmäld och slutbehandlad den 11 juni 1943.

37. samma dag, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående ersättning till barnavårdsnämnderna för bidragsförskott. (286.)
Anmäld och slutbehandlad den 11 juni 1943.

38. samma dag, i anledning av väckta motioner om anslag för budgetåret 1943/44 till insamlande och bearbetande av uppgifter angående de lungsjukas levnadsförhållanden i Sverige. (287.)
Anmäld och slutbehandlad den 16 juli 1943.

39. den 17 juni, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående vissa anslag för budgetåret 1943/44 till riksförsäkringsanstalten. (316.)
Anmäld och slutbehandlad den 30 juni 1943.

40. samma dag, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående anslag för budgetåret 1943/44 till bidrag till sjukkassor m. m. (317.)
Anmäld och slutbehandlad den 30 juni 1943.

41. samma dag, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående anslag för budgetåret 1943/44 till det civila luftskyddet. (318.)
Anmäld och slutbehandlad den 30 juni 1943. Författning i ämnet utfärdad samma dag (sv. f. nr 514).

42. den 22 juni, i anledning av Kungl. Maj:ts framställningar angående anslag för budgetåret 1943/44 till kristillägg. (355.)
Anmäld och slutbehandlad den 30 juni 1943, såvitt på socialdepartementets föredragning beror.

43. samma dag, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående utbyggande av skolhemmet Hammargården i Stockholms län m. m. (397.)
Anmäld den 30 juni och den 3 september 1943. Ärendet är därmed slutbehandlat.

44. samma dag, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående statens bosättningslån. (399.)
Anmäld och slutbehandlad den 30 juni 1943. Författningar i ämnet utfärdade samma dag (sv. f. nr 588—589).

45. samma dag, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående anslag för budgetåret 1943/44 till pensionsstyrelsen. (400.)
Anmäld och slutbehandlad den 30 juni 1943.

46. samma dag, i anledning av väckta motioner om ändrade grunder för bidrag till anordnande av erkända alkoholistanstalter m. m. (401.)
Anmäld och slutbehandlad den 30 juni 1943.

47. samma dag, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående anslag för budgetåret 1943/44 till Medicinalstyrelsen: Beredskapsorganisation. (402.)
Anmäld och slutbehandlad den 30 juni 1943.

48. samma dag, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition med förslag till lag angående ändrad lydelse av 7 § lagen den 20 mars 1936 (nr 56) om socialregister. (422.)
Lag i ämnet utfärdad den 30 juni 1943 (sv. f. nr 442).

49. samma dag, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition med förslag till lag om dyrtidstillägg under budgetåret 1943/44 å folkpensioner, invalidunderstöd och barnbidrag m. m. jämte i ämnet väckta motioner. (424.)
Författningar i ämnet utfärdade den 30 juni 1943 (sv. f. nr 445—448).

50. den 28 juni, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående anslag för budgetåret 1943/44 till landsfiskaler m. fl. (403.)
Anmäld och slutbehandlad den 30 juni 1943. Författningar i ämnet utfärdade samma dag (sv. f. nr 610—612).

51. samma dag, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående dispositionen av visst äldre reservationsanslag. (405.)
Anmäld och slutbehandlad den 30 juni 1943.

52. samma dag, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående anslag för budgetåret 1943/44 till länsstyrelserna. (409.)
Anmäld och slutbehandlad den 30 juni 1943.

53. samma dag, i anledning av riksdagens år 1942 församlade revisorers berättelse angående verkställd granskning av statsverkets jämte därtill hörande fonders tillstånd, styrelse och förvaltning för tiden 1 juli 1941—30 juni 1942. (417.)
Ärendet är beträffande punkterna 2:o) och 3:o) beroende på Kungl. Maj:ts prövning.

54. samma dag, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående anslag för budgetåret 1943/44 till socialstyrelsens ortsombud. (419.)
Anmäld och slutbehandlad den 30 juni 1943.

55. samma dag, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående anslag för budgetåret 1943/44 till bidrag till dyrtidstillägg å folkpensioner och invalidunderstöd m. m. (425.)
Anmäld och slutbehandlad den 30 juni 1943.

56. samma dag, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående anslag för budgetåret 1943/44 till statsverket åliggande, av andra medel ej utgående ersättningar i anledning av olycksfall i arbete m. m. (426.)
Anmäld och slutbehandlad den 30 juni 1943.

57. samma dag, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition med förslag till lag om viss begränsning av legitimation som tandläkare, m. m., i vad avser anslag till stipendier för blivande distriktstandläkare m. fl. (427.)
Anmäld och slutbehandlad den 29 juli 1943. Kungörelse i ämnet utfärdad samma dag (sv. f. nr 645).

58. samma dag, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående anslag för budgetåret 1943/44 till medicinalstyrelsen och statens farmacevtiska laboratorium m. m. (428.)
Anmäld och slutbehandlad den 30 juni 1943.

59. samma dag, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition med förslag till lag angående fortsatt giltighet av lagen den 30 december 1939 (nr 934) om tjänsteplikt, m. m. (436.)
Författningar i ämnet utfärdade den 30 juni 1943 (sv. f. nr 450—452).

60. samma dag, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition med förslag till lag om tillståndstvång för byggnadsarbete. (437.)
Lag i ämnet utfärdad den 30 juni 1943 (sv. f. nr 444).

61. samma dag, i anledning av Kungl. Maj:ts framställningar angående anslag å tilläggsstat till riksstaten för budgetåret 1942/43 till kostnader för överflyttning av arbetskraft m. m. (447.)
Anmäld och slutbehandlad den 30 juni 1943.

62. samma dag, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående anslag för budgetåret 1943/44 till förbättrande av bostadsförhållandena jämte i ämnet väckta motioner. (449.)
Anmäld och slutbehandlad den 30 juni 1943.

63. samma dag, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition med förslag till förordning om anställande av distriktsbarnmorskor m. m. (457.)
Förordning i ämnet utfärdad den 30 juni 1943 (sv. f. nr 570).

64. samma dag, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition med förslag till lag om viss begränsning av legitimation som tandläkare, m. m., såvitt den hänvisats till lagutskott. (458.)

Lag i ämnet utfärdad den 30 juni 1943 (sv. f. nr 467).

65. samma dag, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition med förslag till förordning angående dyrtidstillägg åt vissa ersättningstagare enligt lagen om försäkring för olycksfall i arbete m. m. (461.)

Förordning i ämnet utfärdad den 30 juni 1943 (sv. f. nr 449).

66. den 29 juni, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående anslag för budgetåret 1943/44 till åtgärder för arbetsmarknadens reglering m. m. (446.)

Anmäld och slutbehandlad den 30 juni 1943.

67. samma dag, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående beredskapsstat för försvarsväsendet för budgetåret 1943/44 jämte i ämnet väckta motioner. (451.)

Anmäld och slutbehandlad den 30 juni 1943, såvitt på socialdepartementets föredragning beror.

68. den 16 november, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående utgifter å tilläggsstat I till riksstaten för budgetåret 1943/44, i vad propositionen avser socialdepartementets verksamhetsområde. (476.)

Anmäld den 19 och den 26 november 1943, såvitt avser punkterna 3:o)—8:o). I övriga delar är ärendet beroende på Kungl. Maj:ts prövning.

69. den 20 november, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition med förslag till lag om ändrad lydelse av 4 § lagen den 20 juni 1918 (nr 460) angående åtgärder mot utbredning av könssjukdomar, m. m. (488.)

Författningar i ämnet utfärdade den 26 november 1943 (sv. f. nr 794 och 795).

70. samma dag, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående försäkring av vissa tjänstepliktiga män, födda år 1924, för olycksfall i arbete m. m. (489.)

Författningar i ämnet utfärdade den 26 november 1943 (sv. f. nr 797 och 798).

71. den 24 november, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående anslag å tilläggsstat I till riksstaten för budgetåret 1943/44 för befrämjande av frivillig skyddsympning mot difteri. (491.)

Anmäld och slutbehandlad den 26 november 1943. Författning i ämnet utfärdad samma dag (sv. f. nr 806).

72. samma dag, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående anslag å tilläggsstat I till riksstaten för budgetåret 1943/44 till bidrag till utlandssvenskarnas förening. (493.)

Anmäld och slutbehandlad den 3 december 1943.

73. den 30 november, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående anslag å tilläggsstat I till riksstaten för budgetåret 1943/44 till vissa ersättningar åt arbetare vid Salsåkers sågverk m. fl. (505.)

Anmäld och slutbehandlad den 10 december 1943.

74. samma dag, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående statsbidrag till daghem och lekskolor m. m. jämte i ämnet väckta motioner. (506.)

Anmäld och slutbehandlad den 10 december 1943.

75. den 8 december, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående statsbidrag till social hemhjälpsverksamhet jämte i ämnet väckta motioner. (512.)

Anmäld och slutbehandlad den 31 december 1943. Författning i ämnet utfärdad samma dag.

76. den 16 december, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition med förslag till förordning om ändring i vissa delar av taxeringsförordningen den 28 september 1928 (nr 379), m. m., i vad propositionen hänvisats till konstitutionsutskottet. (527.)

Författningar i ämnet utfärdade den 17 december 1943 (sv. f. nr 859—862).

77. samma dag, i anledning av Kungl. Maj:ts framställningar angående förstärkning av den inom taxeringsorganisationen sysselsatta personalen hos länsstyrelserna och överståthållarämbetet jämte i ämnet väckta motioner. (528.)

Anmäld och slutbehandlad den 17 december 1943.

5. Kommunikationsdepartementet.

Riksdagens skrivelse

1. den 23 februari 1943, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående utgifter å tilläggsstat till riksstaten för budgetåret 1942/43, i vad propositionen avser kommunikationsdepartementets verksamhetsområde. (29.)

Anmäld den 26 februari 1943, därvid erforderliga åtgärder beslötos.

2. samma dag, i anledning av Kungl. Maj:ts i statsverkspropositionen å kapitalbudgeten under statens allmänna fastighetsfond gjorda framställningar angående anslag för budgetåret 1943/44, i vad propositionen avser kommunikationsdepartementets verksamhetsområde. (30.)

Anmäld den 26 februari 1943, därvid erforderliga åtgärder beslötos.

3. samma dag, i anledning av Kungl. Maj:ts i statsverkspropositionen gjorda framställning angående anslag för budgetåret 1943/44 till förskott av kostnader för uppgörande av byggnadsplaner. (31.)

Anmäld den 26 februari 1943, därvid erforderliga åtgärder beslötos.

4. samma dag, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående försäljning av visst under vattenfallsstyrelsens förvaltning stående område. (32.)

Anmäld den 26 februari 1943, därvid erforderlig åtgärd beslöts.

5. samma dag, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående förvärv för statens vattenfallsverks räkning av enskild kraftdistributionsverksamhet m. m. (33.)

Anmäld den 26 februari 1943, därvid erforderlig åtgärd beslöts.

6. samma dag, i anledning av Kungl. Maj:ts i statsverkspropositionen gjorda framställning angående stat för luftfartsfonden för budgetåret 1943/44 m. m. (36.)

Anmäld den 26 februari 1943, därvid erforderliga åtgärder beslötos.

7. samma dag, i anledning av Kungl. Maj:ts i statsverkspropositionen å kapitalbudgeten under luftfartsfonden gjorda framställningar angående anslag för budgetåret 1943/44. (37.)

Anmäld den 26 februari 1943, därvid erforderliga åtgärder beslötos.

8. den 27 februari, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående försäljning av viss statens järnvägar tillhörig vattenrätt m. m. (41.)
Anmäld den 5 mars 1943, därvid erforderliga åtgärder beslötos.

9. den 2 mars, i anledning av Kungl. Maj:ts i statsverkspropositionen å kapitalbudgeten under statens affärsverksfonder gjorda framställningar om anslag för budgetåret 1943/44 i avseende å postverket, telegrafverket, statens järnvägar och statens vattenfallsverk. (43.)
Anmäld den 26 mars 1943, därvid erforderliga åtgärder beslötos.

10. den 16 mars, i anledning av Kungl. Maj:ts i statsverkspropositionen gjorda framställningar rörande egentliga statsutgifter för budgetåret 1943/44 under riksstatens sjätte huvudtitel, avseende anslagen inom kommunikationsdepartementets verksamhetsområde. (6.)
Anmäld den 7 maj 1943, därvid erforderliga åtgärder beslötos.

11. samma dag, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående anslag för budgetåret 1943/44 till posthusbyggnad i Karlskrona. (57.)
Anmäld den 19 mars 1943, därvid erforderliga åtgärder beslötos.

12. samma dag, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående disposition av visst äldre reservationsanslag. (58.)
Anmäld den 19 mars 1943, därvid erforderlig åtgärd beslöts.

13. den 31 mars, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående ytterligare utgifter å tilläggsstat till riksstaten för budgetåret 1942/43, i vad propositionen avser kommunikationsdepartementets verksamhetsområde. (108.)
Anmäld den 2 och den 30 april 1943, därvid erforderliga åtgärder beslötos.

14. den 6 april, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående anslag för budgetåret 1943/44 till telefonstationsbyggnad i kv. Jericho i Stockholm. (121.)
Anmäld den 9 april 1943, därvid erforderliga åtgärder beslötos.

15. samma dag, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående förändring i avseende å löneställning och antal beträffande vissa ordinarie befattningar vid kommunikationsverken. (122.)
Anmäld den 16 april 1943, därvid erforderliga åtgärder beslötos.

16. samma dag, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående förvärv av Malmö—Simrishamn m. fl. järnvägar. (124.)
Anmäld den 9 april 1943, därvid erforderliga åtgärder beslötos.

17. den 10 april, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående anslag för budgetåret 1943/44 till om- och tillbyggnad av länsresidenset i Växjö. (138.)
Anmäld den 7 maj 1943, därvid erforderlig åtgärd beslöts.

18. samma dag, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående anslag för budgetåret 1943/44 till posthusbyggnad i Växjö. (139.)
Anmäld den 7 maj 1943, därvid erforderliga åtgärder beslötos.

19. samma dag, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående anslag för budgetåret 1943/44 till lantmäterikontorsbyggnad i Örebro. (140.)
Anmäld den 7 maj 1943, därvid erforderlig åtgärd beslöts.

20. samma dag, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående förvärv av vattenrätt i Skärhällsforsen i Indalsälven. (141.)
Anmäld den 21 april 1943, därvid erforderliga åtgärder beslötos.

21. den 14 april, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition med förslag till förordning om erkända skatteförmedlingskassor, m. m., såvitt angår genom propositionen framlagda förslag till förordning om ändrad lydelse av § 2 mom. 1 förordningen den 21 juni 1922 (nr 277) angående postsparbanken, lag angående ändrad lydelse av 52 § lagen den 22 juni 1911 (nr 74) om bankrörelse och lag angående ändrad lydelse av 22 och 23 §§ lagen den 29 juni 1923 (nr 286) om sparbanker, jämte i ämnet väckta motioner. (166.)

Anmäld, såvitt angår kommunikationsdepartementet, den 30 april 1943, därvid en förordning utfärdades (sv. f. nr 215).

22. samma dag, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående förvärv av fastighet för länsstyrelsen i Göteborgs och Bohus län. (170.)

Anmäld den 21 april 1943, därvid erforderliga åtgärder beslötos.

23. den 18 maj, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående anslag för budgetåret 1943/44 till telefonstationsbyggnad i Trollhättan. (207.)

Anmäld den 21 maj 1943, därvid erforderlig åtgärd beslöts.

24. samma dag, i anledning av väckta motioner angående utredning rörande rundradiorörelsen. (209.)

Anmäld den 30 juni 1943, därvid chefen för kommunikationsdepartementet bemyndigades tillkalla sakkunniga att verkställa den av riksdagen begärda utredningen. Med stöd av nämnda bemyndigande hava tillkallats särskilda sakkunniga.

25. samma dag, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående anslag för budgetåret 1943/44 till radiopejlingsapparatur för luftfarten. (210.)

Anmäld den 21 maj 1943, därvid erforderliga åtgärder beslötos.

26. samma dag, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående anslag för budgetåret 1943/44 till posthusbyggnad i Östersund. (211.)

Anmäld den 21 maj 1943, därvid byggnadsstyrelsen anbefalldes att i samråd med generalpoststyrelsen och med beaktande av vad departementschefen i ämnet anfört till statsrådsprotokollet över kommunikationsärenden den 5 mars 1943 upprätta och till Kungl. Maj:t inkomma med omarbetade byggnadsritningar för posthusbyggnaden. Sedan styrelsen i skrivelse den 4 november 1943 inkommit med nytt ritningsförslag, är ärendet beroende på Kungl. Maj:ts prövning.

27. den 29 maj, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående försäljning av statens järnvägar tillhöriga markområden i Södertälje och Luleå. (239.)

Anmäld den 4 juni 1943, därvid erforderlig åtgärd beslöts.

28. samma dag, i anledning av Kungl. Maj:ts i statsverkspropositionen gjorda framställning om anslag till ersättningar för skador vid eldsläckning. (241.)

Anmäld den 4 juni 1943, därvid erforderlig åtgärd beslöts.

29. den 8 juni, i anledning av Kungl. Maj:ts i statsverkspropositionen gjorda framställningar om anslag för budgetåret 1943/44 till ersättning till postverket för befordran av tjänsteförsändelse m. m. jämte i ämnet väckta motioner. (269.)

Anmäld den 11 juni 1943, därvid utfärdades en kungörelse (sv. f. nr 381) samt i övrigt erforderliga åtgärder vidtogos.

30. samma dag, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående elektrifiering av järnvägslinjen Östersund—Storlien jämte i ämnet väckta motioner. (270.)

Anmäld den 11 juni 1943, därvid erforderlig åtgärd beslöts.

31. samma dag, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående förvärv av Karlshamn—Vislanda—Bolmens järnväg m. m. (271.)
Anmäld den 11 juni 1943, därvid erforderlig åtgärd beslöts.

32. samma dag, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående överenskommelse med Vänersborgs stad om reglering av vissa brofrågor m. m. (272.)
Anmäld den 11 juni 1943, därvid erforderlig åtgärd beslöts.

33. samma dag, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående anslag för budgetåret 1943/44 till telefonstationsbyggnader i Hässelby villastad och i Lännersta. (273.)
Anmäld den 11 juni 1943, därvid erforderlig åtgärd beslöts.

34. den 17 juni, i anledning av Kungl. Maj:ts i statsverkspropositionen under sjätte huvudtiteln gjorda framställningar om anslag för budgetåret 1943/44 till fiskehamnsarbeten m. m. (314.)
Anmäld den 30 juni 1943, därvid erforderliga åtgärder beslötos.

35. samma dag, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående förvärv för statens vattenfallsverks räkning av viss vattenrätt i Skellefte älv. (315.)
Anmäld den 30 juni 1943, därvid erforderlig åtgärd beslöts.

36. den 19 juni, i anledning av dels Kungl. Maj:ts proposition med förslag till lag om allmänna vägar m. m., dels ock i ämnet väckta motioner. (349.)
Anmäld den 30 juni 1943, därvid utfärdades nio författningar (sv. f. nr 431—439).

37. samma dag, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående den statliga vägorganisationen samt vissa vägväsendet berörande anslagsfrågor jämte i ämnet väckta motioner. (350.)
Anmäld den 30 juni 1943, därvid utfärdades en författning (sv. f. nr 441) samt i övrigt erforderliga åtgärder beslötos.

38. den 21 juni, angående större planmässighet i den svenska hamnbyggnadspolitiken. (375.)
Ärendet är beroende på Kungl. Maj:ts prövning.

39. den 22 juni, i anledning av Kungl. Maj:ts framställningar angående anslag för budgetåret 1943/44 till kristillägg. (355.)
Anmäld, såvitt kommunikationsdepartementet angår, den 30 juni 1943, därvid erforderlig åtgärd beslöts.

40. samma dag, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående anslag för budgetåret 1943/44 till vissa reservtelefonstationer m. m. (356.)
Anmäld den 30 juni 1943, därvid erforderlig åtgärd beslöts.

41. samma dag, i anledning av Kungl. Maj:ts framställningar angående anslag å tilläggsstat till riksstaten för budgetåret 1942/43 till anordnande av vissa telefon- och telegrafförbindelser m. m. (357.)
Anmäld den 30 juni 1943, därvid erforderlig åtgärd beslöts.

42. samma dag, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående viss ombyggnad av tågfärjan Starke. (358.)
Anmäld den 30 juni 1943, därvid erforderlig åtgärd beslöts.

43. den 28 juni, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående lokaler för vissa vägförvaltningar m. m. (360.)
Anmäld den 30 juni 1943, därvid erforderliga åtgärder beslötos.

44. den 1 juli, angående järnvägs ansvar för skada å gods. (440.)
Anmäld den 3 december 1943, varvid chefen för kommunikationsdepartementet bemyndigades tillkalla en sakkunnig att verkställa av riksdagen begärd översyn av reglerna i gällande järnvägstrafikstadga. Med stöd av nämnda bemyndigande har tillkallats särskild sakkunnig.

45. den 17 november, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående inrättande av statens geotekniska institut m. m. (480.)
Anmäld den 3 december 1943, därvid erforderliga åtgärder beslötos.

46. den 24 november, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående ututgifter å tilläggsstat I till riksstaten för budgetåret 1943/44, i vad propositionen avser kommunikationsdepartementets verksamhetsområde. (481.)
Anmäld den 26 november 1943, därvid erforderliga åtgärder beslötos.

47. samma dag, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående förvärv för statens järnvägars räkning av aktierna i svenska rederiaktiebolaget Öresund m. m. (482.)
Anmäld den 26 november 1943, därvid erforderlig åtgärd beslöts.

48. samma dag, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående godkännande av avtal i fråga om vissa markbyten mellan statens järnvägar och Borås stad m. m. (483.)
Anmäld den 26 november 1943, därvid erforderlig åtgärd beslöts.

49. samma dag, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående överlåtelse till Stockholms stad av visst område å Ladugårdsgärdet. (484.)
Anmäld den 26 november 1943, därvid erforderlig åtgärd beslöts.

50. samma dag, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående försäljning av en postverket tillhörig fastighet i Stockholm. (485.)
Anmäld den 26 november 1943, därvid erforderlig åtgärd beslöts.

51. samma dag, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående försäljning av ett statens järnvägar tillhörigt markområde i Morastrands köping. (486.)
Anmäld den 26 november 1943, därvid erforderlig åtgärd beslöts.

52. den 16 november, i anledning av Kungl. Maj:ts framställning om anslag å tilläggsstat I till riksstaten för budgetåret 1943/44 till lokaler för taxeringsavdelningar vid vissa länsstyrelser. (521.)
Anmäld och slutbehandlad den 17 december 1943, därvid erforderliga åtgärder beslötos.

53. samma dag, i anledning av Kungl. Maj:ts framställning om anslag å tilläggsstat I till riksstaten för budgetåret 1943/44 till ökade lokaler för länsstyrelsen i Örebro län. (522.)
Anmäld och slutbehandlad den 17 december 1943, därvid erforderliga åtgärder beslötos.

6. Finansdepartementet.

Riksdagens skrivelse

1. den 3 februari 1943, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition med förslag till lag med särskilda bestämmelser om begränsning av vinstutdelning från aktiebolag. (14.)

Anmäld och slutbehandlad den 5 februari 1943, varvid lag utfärdades (sv. f. nr 28).

2. den 9 februari, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående utgifter å tilläggsstat till riksstaten för budgetåret 1942/43, i vad propositionen avser finansdepartementets verksamhetsområde. (16.)
Anmäld och slutbehandlad den 12 februari 1943.

3. den 10 februari, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition med förslag till förordning om kupongskatt, m. m. (21.)
Anmäld och slutbehandlad den 12 februari 1943, varvid författningar utfärdades (sv. f. nr 44—49).

4. den 16 februari, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående utgifter å tilläggsstat till riksstaten för budgetåret 1942/43, i vad propositionen avser hov- och slottsstaterna. (23.)
Anmäld och slutbehandlad den 19 februari 1943.

5. samma dag, i anledning av Kungl. Maj:ts i statsverkspropositionen gjorda framställningar under Utgifter å driftbudgeten, För flera huvudtitlar gemensamma frågor. (27.)
Anmäld och slutbehandlad den 30 juni 1943, varvid författningar utfärdades (sv. f. nr 549, 550, 581 och 671).

6. den 23 februari, i anledning av Kungl. Maj:ts i statsverkspropositionen gjorda framställningar rörande egentliga statsutgifter för budgetåret 1943/44 under riksstatens första huvudtitel, avseende anslagen till hov- och slottsstaterna. (1.)
Anmäld och slutbehandlad den 21 maj 1943.

7. samma dag, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition med förslag till lag om ändrad lydelse av 2 § prisregleringslagen den 30 juni 1942 (nr 459). (38.)
Anmäld och slutbehandlad den 26 februari 1943, varvid lag utfärdades (sv. f. nr 70).

8. den 24 februari, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition med förslag till förordning om ändrad lydelse av 3 § förordningen den 19 november 1914 (nr 383) angående stämpelavgiften. (39.)
Anmäld och slutbehandlad den 26 februari 1943, varvid författning utfärdades (sv. f. nr 72).

9. den 27 februari, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition med förslag till förordning om ytterligare uppskov med allmän fastighetstaxering, m. m. (44.)
Anmäld och slutbehandlad den 5 mars 1943, varvid författning utfärdades (sv. f. nr 81).

10. den 3 mars, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående fortsatt giltighet för förskottsstaten för försvarsväsendet. (45.)
Anmäld och slutbehandlad den 5 mars 1943.

11. den 20 mars, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition med förslag till förordning om erkända skatteförmedlingskassor, m. m., såvitt angår genom propositionen framlagt förslag till förordning om skyldighet för arbetsgivare att anmäla arbetsanställning. (66.)
Anmäld och slutbehandlad den 30 april 1943, varvid författning utfärdades (sv. f. nr 218). (Jfr punkten 6 här ovan under justitiedepartementet.)

12. samma dag, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition nr 17, i vad densamma avser förslag till förordning om erkända skatteförmedlingskassor, förslag till förordning om utskyldsbetalning genom erkända skatteförmedlingskassor och förslag till förordning om preskription av utskylder m. m. (68.)

Anmäld och slutbehandlad den 30 april 1943, varvid författningar utfärdades (sv. f. nr 205—207).

13. samma dag, i anledning av väckt motion om viss ändring i stämpelförordningen. (69.)

Anmäld och slutbehandlad den 9 april 1943, varvid författning utfärdades (sv. f. nr 149).

14. samma dag, i anledning av väckt motion om höjning av hundskatten. (70.)

Anmäld och slutbehandlad den 9 april 1943, varvid författning utfärdades (sv. f. nr 150).

15. samma dag, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition med förslag till förordning angående fortsatt tillämpning av förordningen den 21 juni 1940 (nr 561) om tilläggsskatt å bensin, m. m. (71.)

Anmäld och slutbehandlad den 9 april 1943, varvid författningar utfärdades (sv. f. nr 146 och 147).

16. samma dag, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition med förslag till förordning om fortsatt uppskov med ikraftträdandet av föreskriven skatt å motorsprit. (72.)

Anmäld och slutbehandlad den 9 april 1943, varvid författning utfärdades (sv. f. nr 148).

17. samma dag, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition med förslag till förordning om fortsatt giltighet av förordningen den 18 juni 1937 (nr 481) angående rätt för Konungen att i vissa fall meddela särskilda bestämmelser om stämpelavgift vid köp och byte av fondpapper. (73.)

Anmäld och slutbehandlad den 9 april 1943, varvid författning utfärdades (sv. f. nr 145).

18. samma dag, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående temporär utsträckning av rätten för fiskefartyg att intaga gods från provianteringsfrilager i vissa städer. (74.)

Anmäld och slutbehandlad den 9 april 1943.

19. samma dag, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående utsträckning i vissa fall av i 8 § 1 mom. tulltaxeförordningen stadgade tidsfrister för åtnjutande av tullfrihet. (75.)

Anmäld och slutbehandlad den 9 april 1943.

20. den 23 mars, angående regleringen för budgetåret 1943/44 av utgifterna under riksstatens tolfte huvudtitel, innefattande anslagen till pensionsväsendet, utom i vad angår anslaget till allmänna indragningsstaten. (12.)

Anmäld och slutbehandlad den 14 maj 1943, varvid kungörelser utfärdades (sv. f. nr 300 och 301).

21. samma dag, i anledning av väckt motion om visst tillägg till övergångsbestämmelserna till tjänstepensionsreglementet för lärare vid högre kommunala skolor. (80.)

Anmäld och slutbehandlad den 26 mars 1943, varvid kungörelse utfärdades (sv. f. nr 132).

22. samma dag, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående pensionsrätt i statens pensionsanstalt för personal vid de kungl. teatrarna. (81.)
Anmäld den 7 maj 1943. Åter anmäld den 14 maj 1943, varvid kungörelser utfärdades (sv. f. nr 235 och 236). Ärendet är därmed slutbehandlat.

23. samma dag, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition med förslag till lag om fortsatt giltighet av lagen den 7 juni 1940 (nr 437) angående utövande under vissa utomordentliga förhållanden av fullmäktige i riksbanken och fullmäktige i riksgäldskontoret tillkommande befogenheter, m. m. (83.)
Anmäld och slutbehandlad den 9 april 1943, varvid lag utfärdades (sv. f. nr 143).

24. samma dag, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition med förslag till lag om fortsatt giltighet av lagen den 22 december 1939 (nr 895) angående rätt för Konungen att meddela särskilda bestämmelser om riksbankens sedelutgivning och bankrörelse m. m. (84.)
Anmäld och slutbehandlad den 9 april 1943, varvid lag utfärdades (sv. f. nr 142).

25. den 24 mars, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition med förslag till lag om rätt för Konungen att medgiva undantag från gällande bestämmelser angående bankaktiebolags inlåning. (92.)
Anmäld och slutbehandlad den 26 mars 1943, varvid lag utfärdades (sv. f. nr 117).

26. den 30 mars, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående delaktighet i statens pensionsanstalt för läkare vid fristående centraldispensärer jämte en i ämnet väckt motion. (98.)
Anmäld och slutbehandlad den 17 juni 1943, varvid kungörelse utfärdades (sv. f. nr 418).

27. samma dag, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående delaktighet i statens pensionsanstalt för vissa icke-ordinarie lärare vid statsunderstödda handelsgymnasier. (99.)
Anmäld och slutbehandlad den 17 juni 1943, varvid kungörelse utfärdades (sv. f. nr 418).

28. samma dag, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående rätt till tjänsteårsberäkning i pensionshänseende i vissa fall för befattningshavare hos skogsvårdsstyrelse. (100.)
Anmäld och slutbehandlad den 17 juni 1943, varvid kungörelse utfärdades (sv. f. nr 418).

29. samma dag, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående återbetalning av vissa pensionsavgifter till f. d. länsjägmästaren C. O. F. Stenborg och länsskogvaktaren A. Johansson Rova. (101.)
Anmäld och slutbehandlad den 21 maj 1943.

30. samma dag, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition med förslag till lag om fortsatt giltighet av lagen den 15 december 1939 (nr 850) angående rätt för Konungen att i vissa fall meddela särskilda bestämmelser om bankaktiebolags kassareserv. (103.)
Anmäld och slutbehandlad den 9 april 1943, varvid lag utfärdades (sv. f. nr 144).

31. den 3 april, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition med förslag till lag om fortsatt giltighet av lagen den 20 juni 1924 (nr 225) med särskilda bestämmelser angående olovlig befattning med spritdrycker och vin, m. m. (109.)

Anmäld och slutbehandlad den 16 april 1943, varvid lagar utfärdades (sv. f. nr 177—179).

32. samma dag, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående viss förhöjning av understöd åt f. d. specialtobakshandlare. (118.)

Anmäld och slutbehandlad den 9 april 1943.

33. samma dag, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående fortsatt giltighet av gällande skattegruppering m. m. (119.)

Anmäld den 9 april 1943, varvid kungörelse utfärdades (sv. f. nr 168). Kungl. Maj:t har den 30 juni 1943 tillkallat sakkunniga med uppdrag att verkställa utredning angående ny dyrortsgruppering. Ärendet är beroende på Kungl. Maj:ts prövning.

34. den 6 april, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition med förslag till stat för statens allmänna fastighetsfond för budgetåret 1943/44 m. m. (120.)

Anmäld och slutbehandlad den 9 april 1943.

35. samma dag, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående viss ökning av malmbrytningen i Luossavaara gruvfält. (123.)

Anmäld och slutbehandlad den 9 april 1943.

36. den 10 april, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition med förslag till lag med särskilda bestämmelser angående gäldande av ersättning enligt allmänna förfogandelagen m. fl. lagar. (128.)

Anmäld och slutbehandlad den 14 maj 1943, varvid författningar utfärdades (sv. f. nr 245 och 246).

37. den 13 april, i anledning av Kungl. Maj:ts i statsverkspropositionen gjorda framställningar rörande egentliga statsutgifter för budgetåret 1943/44 under riksstatens sjunde huvudtitel, avseende anslagen inom finansdepartementets verksamhetsområde. (7.)

Anmäld den 21 april, den 28 maj, den 30 juni och den 22 oktober 1943. Ärendet är därmed slutbehandlat.

38. samma dag, i anledning av framställningar angående pensioner eller understöd åt vissa i statens tjänst anställda personer m. fl. (146.)

Anmäld och slutbehandlad den 21 maj 1943.

39. samma dag, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående årligt understöd åt f. d. vicekonsuln i disponibilitet Charles Gustaf Fredholm. (147.)

Anmäld och slutbehandlad den 21 maj 1943.

40. samma dag, i anledning av framställningar angående understöd åt efterlevande till vissa i statens tjänst anställda personer m. fl. (148.)

Anmäld och slutbehandlad den 21 maj 1943.

41. samma dag, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående dels förhöjt familjepensionsunderlag för förre studierektorn C. Eneman, dels ock rätt till viss tjänstårsberäkning i pensionshänseende för förra distriktsbarnmorskan Ellen Amalia Maria Lehman. (150.)

Anmäld och slutbehandlad den 21 maj 1943.

42. samma dag, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående delaktighet i statens pensionsanstalt för sjukgymnaster vid akademiska sjukhuset i Uppsala. (151.)

Anmäld och slutbehandlad den 17 juni 1943, varvid kungörelse utfärdades (sv. f. nr 418).

43. samma dag, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition till riksdagen med förslag till lag om fortsatt giltighet av valutalagen den 22 juni 1939 (nr 350). (152.)

Anmäld och slutbehandlad den 30 april 1943, varvid lag utfärdades (sv. f. nr 219).

44. den 14 april, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition med förslag till förordning om erkända skatteförmedlingskassor, m. m., såvitt angår genom propositionen framlagda förslag till förordning om ändrad lydelse av § 2 mom. 1 förordningen den 21 juni 1922 (nr 277) angående postsparbanken, lag angående ändrad lydelse av 52 § lagen den 22 juni 1911 (nr 74) om bankrörelse och lag angående ändrad lydelse av 22 och 23 §§ lagen den 29 juni 1923 (nr 286) om sparbanker, jämte i ämnet väckta motioner. (166.)

Anmäld och slutbehandlad den 30 april 1943, varvid författningar utfärdades (sv. f. nr 215—217).

45. samma dag, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående dyrtidshjälp m. m. åt vissa pensionärer och understödstagare. (167.)

Anmäld och slutbehandlad den 30 april 1943, varvid kungörelse utfärdades (sv. f. nr 232).

46. samma dag, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående pensionsrätt för viss personal, som vid statens övertagande av enskild järnväg övergått i statens järnvägars tjänst. (168.)

Anmäld och slutbehandlad den 28 maj 1943.

47. samma dag, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående försäljning av vissa allmänna arvsfonden tillfallna fastigheter. (174.)

Anmäld den 28 maj och den 16 juli 1943. Ärendet är därmed slutbehandlat.

48. samma dag, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående grunder för kristillägg åt statliga befattningshavare m. fl. (182.)

Anmäld den 16 april, den 16 juli och den 22 oktober 1943, varvid kungörelser utfärdades (sv. f. nr 196, 636 och 752). Ärendet är i vad det angår kristillägg under första kvartalet 1944 beroende på Kungl. Maj:ts prövning.

49. samma dag, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition rörande godkännande av ett avtal mellan Sverige och Finland angående handräckning i skatteärenden. (183.)

Anmäld och slutbehandlad den 28 maj 1943, varvid kungörelser utfärdades (sv. f. nr 286 och 287).

50. samma dag, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående fortsatt tullfrihet för viss sjukvårds-, beklädnads- och sjuktransportmateriel. (184.)

Anmäld och slutbehandlad den 21 april 1943.

51. samma dag, i anledning av väckta motioner om viss ändring i grunderna för taxering av inkomst av jordbruksfastighet, m. m. (185.)

Chefen för finansdepartementet har jämlikt Kungl. Maj:ts den 12 november 1943 lämnade bemyndigande tillkallat särskilda sakkunniga med uppdrag att verkställa utredning av frågan om införande av uttryckliga bestämmelser om rätt för jordbrukare att taxeras enligt bokföringsmässiga grunder jämte vissa andra därmed sammanhängande frågor.

52. samma dag, i anledning av väckta motioner om viss skattefrihet för jordbrukskassor m. fl. (186.)

Ärendet är beroende på Kungl. Maj:ts prövning.

53. den 11 maj, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående avstående i vissa fall av allmänna arvsfondens rätt till arv. (195.)
Anmäld den 28 maj och den 5 november 1943. Ärendet är därmed slutbehandlat.

54. samma dag, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående efterskänkande i vissa fall av kronans rätt till danaarv. (196.)
Anmäld och slutbehandlad den 28 maj 1943.

55. samma dag, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående anslag å tilläggsstat till riksstaten för budgetåret 1942/43 till viss kreditgivning till Finland. (197.)
Anmäld och slutbehandlad den 14 maj 1943.

56. samma dag, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående anslag för budgetåret 1943/44 till statens intressekontor, m. m. (198.)
Anmäld och slutbehandlad den 14 maj 1943.

57. den 15 maj, i anledning av väckt motion om tilläggspension åt vissa förutvarande arbetare vid telegrafverket, m. m. (212.)
Anmäld och slutbehandlad den 17 juni 1943.

58. samma dag, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående minskning av den för riksdagen avsedda upplagan av kommitté- och sakkunnigbetänkanden. (213.)
Anmäld och slutbehandlad den 28 maj 1943.

59. samma dag, angående användande av riksbankens vinst för år 1942. (214.)
Anmäld och slutbehandlad den 28 maj 1943.

60. den 18 maj, i anledning av Kungl. Maj:ts i statsverkspropositionen å driftbudgeten under tolfte huvudtiteln gjorda framställningar om anslag för budgetåret 1943/44 till allmänna indragningsstaten. (218.)
Anmäld och slutbehandlad den 30 juni 1943.

61. den 21 maj, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående förlängning av giltighetstiden för vissa tilläggstullar. (235.)
Anmäld och slutbehandlad den 4 juni 1943, varvid författningar utfärdades (sv. f. nr 291—293).

62. den 22 maj, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition med förslag till skattestrafflag, m. m. (215.)
Anmäld den 28 maj 1943. Ånyo anmäld den 11 juni 1943, varvid författningar utfärdades (sv. f. nr 313—320, 322, 325, 326, 328—331 och 333). Ärendet är därmed slutbehandlat, såvitt på finansdepartementets föredragning ankommer.

63. den 25 maj, i anledning av väckt motion om pension åt förre kontorsskrivaren G. A. Lindahl. (222.)
Anmäld och slutbehandlad den 17 juni 1943.

64. samma dag, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående inrättande av statens sakrevision. (227.)
Anmäld och slutbehandlad den 10 december 1943, varvid instruktion utfärdades (sv. f. nr 930).

65. samma dag, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition med förslag till avlöningsreglemente för de högre kommunala skolorna. (228.)
Anmäld den 30 juni 1943, varvid författningar utfärdades (sv. f. nr 509, 524, 525, 527—529, 613 och 619). Ärendet är i viss del beroende på Kungl. Maj:ts prövning.

66. samma dag, i anledning av väckta motioner angående lektorn G. Montelins placering i löneklass. (233.)
Anmäld och slutbehandlad den 4 juni 1943.

67. samma dag, i anledning av väckt motion om vissa dövstumprästers löneförhållanden. (234.)
Anmäld och slutbehandlad den 4 juni 1943.

68. den 26 maj, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition med förslag till förordning om fortsatt giltighet av förordningen den 8 juni 1923 (nr 155) angående omsättnings- och utskänkningsskatt å spritdrycker, m. m. (242.)
Anmäld och slutbehandlad den 28 maj 1943, varvid författningar utfärdades (sv. f. nr 257—260).

69. samma dag, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition med förslag till lag om ändring i vissa delar av kommunalskattelagen den 28 september 1928 (nr 370), m. m. (243.)
Anmäld och slutbehandlad den 28 maj 1943, varvid författningar utfärdades (sv. f. nr 263—265).

70. samma dag, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående bemyndigande att försälja viss kronan tillhörig fast egendom. (248.)
Anmäld den 30 juni 1943, varvid cirkulär till vederbörande statsmyndigheter utfärdades (sv. f. nr 560). Ärendet är därmed slutbehandlat, såvitt på finansdepartementets föredragning ankommer.

71. den 29 maj, i anledning av Kungl. Maj:ts i statsverkspropositionen gjorda förslag om anslag för budgetåret 1943/44 till oförutsedda utgifter. (240.)
Anmäld och slutbehandlad den 4 juni 1943.

72. samma dag, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående anslag för budgetåret 1943/44 till kontrollstyrelsen. (252.)
Anmäld och slutbehandlad den 17 juni 1943.

73. den 2 juni, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition med förslag till förordning om särskilt undantag från skyldighet att utgiva lagfartsstämpel och skatt för gåva efter vissa lantmäteriförrättningar inom Kopparbergs län. (265.)
Anmäld och slutbehandlad den 4 juni 1943, varvid förordning utfärdades (sv. f. nr 307).

74. samma dag, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition med förslag till lag angående statsmonopol å tillverkning och import av tobaksvaror, m. m. (266.)
Anmäld den 4 juni 1943. Ånyo anmäld den 11 juni 1943, varvid författningar utfärdades (sv. f. nr 346—350). Ärendet är därmed slutbehandlat.

75. samma dag, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition med förslag till lag om fortsatt giltighet av prisregleringslagen den 30 juni 1942 (nr 459). (267.)
Anmäld och slutbehandlad den 4 juni 1943, varvid författningar utfärdades (sv. f. nr 308 och 309).

76. den 5 juni, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition med förslag till förordning om rätt att använda sackarin vid tillverkning av maltdrycker av andra klassen. (285.)
Anmäld och slutbehandlad den 17 juni 1943, varvid förordning utfärdades (sv. f. nr 344).

77. den 9 juni, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående ändrade pensionsbestämmelser för vissa barnmorskor, m. m. (289.)
Anmäld och slutbehandlad den 17 juni 1943, varvid kungörelser utfärdades (sv. f. nr 418 och 419).

78. samma dag, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition med förslag till förordning om krigskonjunkturskatt för år 1943, m. m. (294.)
Anmäld och slutbehandlad den 17 juni 1943, varvid författningar utfärdades (sv. f. nr 399—401 och 565).

79. samma dag, angående åtgärder för införande av deltidstjänst. (297.)
Ärendet är beroende på Kungl. Maj:ts prövning.

80. den 21 juni, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående förbättring av vissa äldre tjänstepensioner m. m. jämte i ämnet väckta motioner. (353.)
Anmäld och slutbehandlad den 30 juni 1943, varvid kungörelser utfärdades (sv. f. nr 578 och 579).

81. samma dag, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående bemyndigande att förordna om uttagande av viss tilläggstull å druv- och stärkelsesocker m. m. (387.)
Anmäld och slutbehandlad den 30 juni 1943, varvid kungörelse utfärdades (sv. f. nr 484).

82. samma dag, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition med förslag till förordning angående ytterligare utsträckning av Kungl. Maj:ts befogenhet att meddela förordnande jämlikt 1 § förordningen den 7 juni 1935 (nr 259) om accis å margarin och vissa andra fettvaror, m. m. (388.)
Anmäld och slutbehandlad den 30 juni 1943, varvid författningar utfärdades (sv. f. nr 481—483).

83. samma dag, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition med förslag till förordning angående tillämpning av vissa särskilda bestämmelser rörande taxeringsförfarandet år 1942 i fråga om taxeringsförfarandet år 1944. (389.)
Anmäld och slutbehandlad den 30 juni 1943, varvid förordning utfärdades (sv. f. nr 489).

84. samma dag, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående ersättning av statsmedel för taxeringsarbete i Stockholms stad för tiden 1 oktober 1943—30 september 1944. (390.)
Anmäld och slutbehandlad den 30 juni 1943.

85. samma dag, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition med förslag till förordning angående ändrad lydelse av 2 § 1 mom. och 5 § förordningen den 13 december 1940 (nr 1000) om allmän omsättningsskatt. (391.)
Anmäld och slutbehandlad den 30 juni 1943, varvid förordning utfärdades (sv. f. nr 480).

86. samma dag, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående anslag för budgetåret 1943/44 till kristillägg, såvitt angår tolfte huvudtiteln. (392.)
Anmäld och slutbehandlad den 30 juni 1943.

87. samma dag, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående fortsatt befrielse för riksbanken från skyldigheten att inlösa av banken utgivna sedlar med guld m. m. (393.)
Anmäld och slutbehandlad den 30 juni 1943, varvid kungörelse utfärdades (sv. f. nr 422).

88. den 22 juni, i anledning av Kungl. Maj:ts propositioner dels med förslag till kungörelser om ändring i vissa delar av civila avlöningsreglementet den 4 januari 1939 (nr 8) m. m., dels ock angående lönetursregler vid tillsättandet av vissa befattningar vid statens järnvägar jämte i dessa ämnen väckta motioner. (331.)
Anmäld den 30 juni 1943, varvid författningar utfärdades (sv. f. nr 474—476, 522, 523, 580, 604—609, 630 och 631). Ärendet är i viss del beroende på Kungl. Maj:ts prövning.

89. samma dag, i anledning av Kungl. Maj:ts förslag till stat för riksgäldsfonden. (354.)
Anmäld och slutbehandlad den 30 juni 1943.

90. samma dag, i anledning av Kungl. Maj:ts framställningar angående anslag för budgetåret 1943/44 till kristillägg. (355.)
Anmäld och slutbehandlad den 30 juni 1943.

91. samma dag, angående val av fullmäktige i riksbanken och suppleanter för riksdagens fullmäktige i nämnda bank. (361.)
Anmäld och slutbehandlad den 30 juni 1943.

92. samma dag, angående val av fullmäktige i riksgäldskontoret samt suppleanter för fullmäktige i samma kontor. (367.)
Anmäld och slutbehandlad den 30 juni 1943.

93. samma dag, angående val av ordförande i riksgäldskontoret. (373.)
Anmäld och slutbehandlad den 30 juni 1943.

94. samma dag, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående anslag för budgetåret 1943/44 till kostnader för årlig taxering m. m. (398.)
Anmäld och slutbehandlad den 30 juni 1943.

95. samma dag, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition med förslag till förordning med särskilda bestämmelser angående taxering för inkomst av under år 1943 stormfälld skog. (429.)
Anmäld och slutbehandlad den 30 juni 1943, varvid förordning utfärdades (sv. f. nr 490).

96. samma dag, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition med förslag till förordning angående ändrad lydelse av 2 § förordningen den 17 juni 1938 (nr 370) om särskild skatt å förmögenhet, m. m. (430.)
Anmäld och slutbehandlad den 30 juni 1943, varvid författningar utfärdades (sv. f. nr 492 och 493).

97. samma dag, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition med förslag till förordning om viss skattefrihet för krigsriskersättning till sjömän. (431.)
Anmäld och slutbehandlad den 30 juni 1943, varvid förordning utfärdades (sv. f. nr 491).

98. samma dag, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition med förslag till förordning om värnskatt för budgetåret 1943/44. (432.)
Anmäld och slutbehandlad den 30 juni 1943, varvid författningar utfärdades (sv. f. nr 486—488).

99. samma dag, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition med förslag till förordning om skatt å vissa pälsvaror, m. m. (433.)
Anmäld och slutbehandlad den 30 juni 1943, varvid författningar utfärdades (sv. f. nr 477—479).

100. samma dag, i anledning av väckta motioner om åtgärder för åstadkommande av kontroll över självdeklarationspliktens riktiga fullgörande. (434.)
Viss utredning pågår. Ärendets fortsatta behandling är beroende på Kungl. Maj:ts prövning.

101. samma dag, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition med förslag till förordning om ändring i vissa delar av förordningen den 19 november 1914 (nr 383) angående stämpelavgiften, m. m. (435.)
Anmäld och slutbehandlad den 30 juni 1943, varvid författningar utfärdades (sv. f. nr 423—426).

102. den 28 juni, i anledning av Kungl. Maj:ts förslag om anslag för budgetåret 1943/44 till avskrivning av oreglerade kapitalmedelsförluster. (359.)
Anmäld och slutbehandlad den 30 juni 1943.

103. samma dag, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående anslag för budgetåret 1943/44 till återbäring av erlagda stämpelmedel i vissa fall. (404.)
Anmäld och slutbehandlad den 30 juni 1943.

104. samma dag, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående anslag för budgetåret 1943/44 till tullverket jämte i ämnet väckta motioner. (410.)
Anmäld och slutbehandlad den 30 juni 1943.

105. samma dag, i anledning av Kungl. Maj:ts förslag om anslag för budgetåret 1943/44 till avskrivning av nya kapitalinvesteringar. (413.)
Anmäld och slutbehandlad den 30 juni 1943.

106. samma dag, i anledning av riksdagens år 1942 församlade revisorers berättelse angående verkställd granskning av statsverkets jämte därtill hörande fonders tillstånd, styrelse och förvaltning för tiden 1 juli 1941—30 juni 1942. (417.)
Enligt Kungl. Maj:ts beslut den 30 juni 1943 hava tryckta exemplar av skrivelsen för vidare behandling i angivna delar överlämnats till justitiedepartementet (punkten 1:o Begränsning av krigsrättsförfarandet i vissa ärenden), socialdepartementet (punkterna 2:o och 3:o Kostnader för bevakning av hamnar; Kostnaderna för inlösen och förvaring av vapen) och jordbruksdepartementet (punkten 9:o Forsknings- och försöksverksamheten på mejerihanteringens område). Ärendet under punkten 8:o (mynt- och justeringsverkets försäljningar av silver) anmält och slutbehandlat den 24 september 1943, varvid cirkulär till statsmyndigheterna utfärdades (sv. f. nr 703).

Ärendena under punkterna 4:o—7:o (Vissa åtgärder beträffande besparingsåtgärder inom allmänna civilförvaltningen; Särskild lönedomstol; Sjukledighet och sjukvårdskostnader inom civila statsförvaltningen; Beskattningen av sjukvårdsförmåner) äro beroende på Kungl. Maj:ts prövning.

107. samma dag, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående anslag för budgetåret 1943/44 till organisationsundersökningar m. m. (420.)
Anmäld och slutbehandlad den 30 juni 1943.

108. samma dag, i anledning av väckta motioner om utredning rörande orsakerna till det försämrade nykterhetstillståndet i riket m. m. (455.)
Ärendet är beroende på Kungl. Maj:ts prövning.

109. samma dag, angående beräkning av bevillningarna för budgetåret 1943/44 m. m. (456.)
Anmäld och slutbehandlad den 30 juni 1943, varvid författningar utfärdades (sv. f. nr 546 och 547).

110. samma dag, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition med förslag till lag angående begränsning av dyrtidstillägg å lön och pension m. m. (464.)
Anmäld och slutbehandlad den 30 juni 1943, varvid författningar utfärdades (sv. f. nr 420, 421 och 623).

111. samma dag, angående regleringen för budgetåret 1943/44 av utgifterna under huvudtiteln Riksdagen och dess verk m. m. (465.)
Anmäld och slutbehandlad den 30 juni 1943.

112. den 29 juni, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående beredskapsstat för försvarsväsendet för budgetåret 1943/44 jämte i ämnet väckta motioner. (451.)
Anmäld och slutbehandlad den 30 juni 1943.

113. samma dag, i anledning av Kungl. Maj:ts propositioner med förslag till vissa ändringar i lagen angående civila tjänstinnehavares rätt till pension, allmänna tjänste- och familjepensionsreglementena samt folkskolans tjänste- och familjepensionsreglementen, m. m., jämte väckt motion i fråga om förbättring av vissa äldre reservstatspensioner. (466.)
Anmäld den 30 juni 1943, varvid författningar utfärdades (sv. f. nr 504—508, 590 och 591). Åter anmäld den 24 september 1943, varvid kungörelser utfärdades (sv. f. nr 710, 711 och 720). Ärendet är därmed slutbehandlat.

114. samma dag, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition med förslag till tjänste- och familjepensionsreglementen för de högre kommunala skolorna. (467.)
Anmäld och slutbehandlad den 30 juni 1943, varvid författningar utfärdades (sv. f. nr 510, 511, 576 och 577).

115. den 30 juni, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående anslag å tilläggsstat till riksstaten för budgetåret 1942/43 till avskrivning av nya kapitalinvesteringar. (448.)
Anmäld och slutbehandlad den 30 juni 1943.

116. samma dag, angående tilläggsstat till riksstaten för budgetåret 1942/43. (468.)
Anmäld och slutbehandlad den 30 juni 1943.

117. samma dag, angående statsregleringen för budgetåret 1943/44. (469.)
Anmäld och slutbehandlad den 30 juni 1943.

118. samma dag, med överlämnande av riksstat för budgetåret 1943/44. (470.)
Anmäld och slutbehandlad den 30 juni 1943.

119. samma dag, i anledning av framställning från fullmäktige i riksgäldskontoret angående förlängning av bemyndigande för fullmäktige att till riksbanken överlämna skattkammarväxlar m. m. (471.)
Anmäld och slutbehandlad den 30 juni 1943.

120. den 1 juli, angående efterkrigsproblemen m. m. (439.)
Ärendet är beroende på Kungl. Maj:ts prövning.

121. den 6 november, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående bemyndigande för Kungl. Maj:t att i vissa fall medgiva skattskyldig rätt att vid taxering till statlig inkomst- och förmögenhetsskatt m. m. åtnjuta avdrag för gåva, avsedd för internationellt hjälparbete. (472.)
Det av riksdagen lämnade bemyndigandet anmäldes den 17 december 1943 i samband med beviljande i vissa fall av skattebefrielse.

122. samma dag, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition med förslag till förordning om tillfällig nedsättning av skatten för vissa automobiler. (473.)
Anmäld och slutbehandlad den 19 november 1943, varvid förordning utfärdades (sv. f. nr 778).

123. den 16 november, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående utgifter å tilläggsstat I till riksstaten för budgetåret 1943/44, i vad propositionen avser finansdepartementets verksamhetsområde. (477.)
Anmäld och slutbehandlad den 26 november 1943.

124. den 20 november, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition med förslag till förordning angående ändring i vissa delar av förordningen den 14 juni 1940 (nr 478) om nöjesskatt. (499.)
Anmäld och slutbehandlad den 26 november 1943, varvid förordning utfärdades (sv. f. nr 786).

125. den 24 november, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående reglering av räntan å lån från statens utlåningsfonder. (487.)
Anmäld och slutbehandlad den 31 december 1943, varvid kungörelser utfärdades (sv. f. nr 936 och 937).

126. den 8 december, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition med förslag rörande höjning av övertidsersättningen för statstjänstemän jämte i ämnet väckta motioner. (513.)
Anmäld och slutbehandlad den 10 december 1943.

127. samma dag, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående inrättande av en statens organisationsnämnd, m. m. (514.)
Anmäld och slutbehandlad den 10 december 1943, varvid instruktion utfärdades (sv. f. nr 931).

128. samma dag, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående allmän beredskapsstat för budgetåret 1943/44. (515.)
Anmäld den 10 december 1943, varvid beredskapsstaten fastställdes att lända till efterrättelse som förskottsstat. Skrivelsen är i viss del beroende på Kungl. Maj:ts prövning.

129. den 15 december, angående val av en fullmäktig i riksgäldskontoret samt en suppleant för fullmäktige i samma kontor. (518.)
Anmäld och slutbehandlad den 17 december 1943.

130. samma dag, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition med förslag till förordning om ändring i vissa delar av taxeringsförordningen den 28 september 1928 (nr 379), m. m., jämte i ämnet väckta motioner. (525.)
Anmäld den 17 december 1943, därvid författningar utfärdades (sv. f. nr 855—858 samt 863). Ärendet är därmed slutbehandlat utom såvitt angår riksdagens anhållan, att Kungl. Maj:t ville snarast möjligt för riksdagen framlägga förslag om inrättande av en central nämnd med uppgift att verka för enhetlighet i taxeringen.

131. samma dag, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition med förslag till förordning angående ändring i vissa delar av förordningen den 13 december 1940 (nr 1000) om allmän omsättningsskatt, m. m. (526.)
Anmäld och slutbehandlad den 17 december 1943.

132. den 16 december, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående utgifter å tilläggsstat I till riksstaten för budgetåret 1943/44, i vad propositionen avser avskrivning av nya kapitalinvesteringar. (523.)
Anmäld och slutbehandlad den 17 december 1943.

133. samma dag, angående tilläggsstat I till riksstaten för budgetåret 1943/44. (524.)
Anmäld och slutbehandlad den 17 december 1943.

134. samma dag, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående finansstatistikens effektivisering. (529.)
Anmäld och slutbehandlad den 17 december 1943.

135. samma dag, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition med förslag till vissa ändringar i den till allmänna tjänstepensionsreglementet hörande pensionsåldersförteckningen m. m. jämte en i ämnet väckt motion. (530.)
Anmäld och slutbehandlad den 22 december 1943, varvid kungörelser utfärdades (sv. f. nr 916 och 917).

136. samma dag, angående reglemente för riksbankens styrelse och förvaltning. (531.)
Anmäld och slutbehandlad den 31 december 1943.

7. Ecklesiastikdepartementet.

Riksdagens skrivelse

1. den 9 februari 1943, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående utgifter å tilläggsstat till riksstaten för budgetåret 1942/43, i vad propositionen avser ecklesiastikdepartementets verksamhetsområde. (17.)

Anmäld den 12 och den 26 februari 1943. Skrivelsen är därmed slutbehandlad.

2. den 23 mars, i anledning av Kungl. Maj:ts i statsverkspropositionen gjorda framställningar angående anslag å kapitalbudgeten för budgetåret 1943/44, i vad propositionen avser ecklesiastikdepartementets verksamhetsområde. (67.)

Anmäld den 16 april, den 21 maj, den 17 juni samt den 29 juli 1943. Sistnämnda dag utfärdades ett reglemente (sv. f. nr 663). Skrivelsen är slutbehandlad utom beträffande punkten 1, angående uppförande av byggnad för medicinsk-kemiska och farmakologiska institutionerna vid universitetet i Uppsala.

3. den 27 mars, i anledning av Kungl. Maj:ts i statsverkspropositionen gjorda framställningar rörande egentliga statsutgifter för budgetåret 1943/44 under riksstatens åttonde huvudtitel, avseende anslagen inom ecklesiastikdepartementets verksamhetsområde, jämte i ämnet väckta motioner. (8.)

Anmäld den 16 april, den 7 och den 21 maj, den 4 och den 30 juni, den 5 och den 26 november samt den 3 december 1943. Den 7 maj utfärdades därvid tre kungörelser (sv. f. nr 269, 376 och 398). Skrivelsen är därmed slutbehandlad.

4. den 8 maj, i anledning av väckt motion angående utredning om ändrade grunder för kommunernas befogenhet att anslå medel till bestridande av skolbarns inackorderingskostnader. (192.)

Överlämnad den 31 december 1943 till 1940 års skolutredning för att tagas i övervägande vid fullgörandet av skolutredningens uppdrag.

5. den 11 maj, i anledning av Kungl. Maj:ts i statsverkspropositionen gjorda framställning om anslag för budgetåret 1943/44 till avlöningar vid universitetet i Uppsala jämte vissa i ämnet väckta motioner. (191.)

Anmäld och slutbehandlad den 21 maj 1943.

6. den 15 maj, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående anslag ur kyrkofonden för budgetåret 1943/44 för biträde vid handläggning av boställsärenden och vad därmed äger samband. (202.)
Anmäld och slutbehandlad den 17 juni 1943.

7. samma dag, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående garnisonspastorns i Boden avlöningsförmåner m. m. (203.)
Anmäld och slutbehandlad den 8 oktober 1943.

8. den 18 maj, angående förbättrad lägre handelsundervisning m. m. (200.)
Anmäld den 22 december 1943, därvid chefen för ecklesiastikdepartementet bemyndigades tillkalla särskilda sakkunniga.

9. samma dag, angående utredning om en förstärkning av akademisk forskning och undervisning rörande samtida svenska samhällsförhållanden. (201.)
Anmäld den 11 juni 1943, därvid beslöts, att skrivelsen skulle överlämnas till socialutbildningssakkunniga för att tagas i övervägande vid fullgörande av de sakkunnigas uppdrag.

10. samma dag, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående vissa anslag för budgetåret 1943/44 till museala ändamål. (216.)
Anmäld och slutbehandlad den 21 maj 1943.

11. samma dag, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående anslag för budgetåret 1943/44 till inredning och utrustning av gymnastiska centralinstitutets nybyggnad. (217.)
Anmäld och slutbehandlad den 21 maj 1943.

12. den 25 maj, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående anslag för budgetåret 1943/44 till avlöningar vid de allmänna läroverken m. m. jämte vissa i ämnet väckta motioner. (229.)
Anmäld den 4 juni 1943, därvid utfärdades en kungörelse (sv. f. nr 379) och den 30 juni 1943, därvid utfärdades en kungörelse (sv. f. nr 618). Ärendet är i vad detsamma avser riksdagens hemställan dels om utredning angående rektorernas expeditionsgöromål, dels ock, att Kungl. Maj:t måtte förelägga riksdagen förslag om fortsatt förstatligande av de kommunala mellanskolorna, beroende på Kungl. Maj:ts prövning, sedan skolöverstyrelsen den 14 oktober samt den 12 november 1943 avgivit förslag i nämnda frågor.

13. samma dag, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående anslag för budgetåret 1943/44 till tekniska läroverk m. m. jämte i ämnet väckta motioner. (230.)
Anmäld och slutbehandlad den 4 juni 1943.

14. samma dag, i anledning av Kungl. Maj:ts i statsverkspropositionen gjorda framställning om anslag för budgetåret 1943/44 till om- och nybyggnadsarbeten vid nomadskolorna jämte en i ämnet väckt motion. (231.)
Anmäld den 17 juni och den 29 oktober 1943, varmed skrivelsen slutbehandlats.

15. samma dag, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående anslag för budgetåret 1943/44 till nybyggnad för högre allmänna läroverket i Haparanda m. m. (232.)
Anmäld och slutbehandlad den 30 juni 1943.

16. samma dag, i anledning av väckta motioner angående lektorn G. Montelins placering i löneklass. (233.)
Skrivelsen har överlämnats till finansdepartementet för handläggning.

17. samma dag, i anledning av väckt motion om vissa dövstumprästers löneförhållanden. (234.)
Ärendet är beroende på Kungl. Maj:ts prövning.

18. samma dag, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition med förslag till kungörelse angående förbud mot offentliga nöjestillställningar m. m. på vissa kyrkliga högtidsdagar. (236.)
Anmäld och slutbehandlad den 28 maj 1943, därvid utfärdades en kungörelse (sv. f. nr 266).

19. den 1 juni, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående anslag för budgetåret 1943/44 till bidrag till anordnande av skolbarnsbespisning. (256.)
Anmäld och slutbehandlad den 17 juni 1943, därvid utfärdades en kungörelse (sv. f. nr 537).

20. samma dag, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående vissa anslag till folkskoleväsendet för budgetåret 1943/44. (259.)
Anmäld och slutbehandlad den 17 juni 1943, därvid utfärdades en kungörelse (sv. f. nr 538).

21. den 8 juni, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående anslag för budgetåret 1943/44 till August Abrahamsons stiftelse för slöjdlärarutbildning. (276.)
Anmäld och slutbehandlad den 17 juni 1943.

22. samma dag, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående anslag för budgetåret 1943/44 till utbyggande av karolinska sjukhuset m. m. jämte i ämnet väckta motioner. (280.)
Anmäld den 30 juni och den 24 september 1943. I viss del är ärendet alltjämt beroende på Kungl. Maj:ts prövning.

23. samma dag, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående anslag för budgetåret 1943/44 till karolinska sjukhuset och serafimerlasarettet jämte i ämnet väckta motioner. (281.)
Anmäld och slutbehandlad den 17 juni 1943.

24. den 9 juni, angående effektiviserad yrkesvägledning för ungdom. (295.)
Anmäld den 3 december 1943, därvid kanslern för rikets universitet anbefalldes att — efter inhämtande av yttranden från föreståndarna för psykologiska laboratoriet vid universitetet i Uppsala, psykologiska institutionen vid universitetet i Lund och psykologiska institutionen vid Göteborgs högskola samt vederbörande vid Stockholms högskola — inkomma med yttrande i ärendet, varjämte ingenjörsvetenskapsakademien, Sveriges industriförbund — efter hörande av dess arbetsledareinstitut — samt landsorganisationen i Sverige lämnades tillfälle att i ärendet inkomma med yttrande.

25. den 15 juni, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående försäljning av vissa lektorsprebendefastigheter. (302.)
Anmäld och slutbehandlad den 30 juni 1943.

26. den 16 juni, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående omorganisation av tandläkarinstitutet m. m. (310.)
Anmäld den 30 juni och den 23 juli 1943. Skrivelsen är därmed slutbehandlad.

27. samma dag, i anledning av väckta motioner angående åtgärder för främjande av medicinsk forskning m. m. (311.)
Anmäld den 26 november 1943, därvid chefen för ecklesiastikdepartementet bemyndigades tillkalla särskilda sakkunniga.

28. den 22 juni, i anledning av Kungl. Maj:ts framställningar angående anslag för budgetåret 1943/44 till kristillägg. (355.)
Skrivelsen är, i vad den avser ecklesiastikdepartementet, anmäld och slutbehandlad den 30 juni 1943.

29. samma dag, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition med förslag till grunder för dyrtidstillägg åt präster m. m. (394.)
Anmäld den 30 juni 1943. I vad skrivelsen avser militär- och marinpastorernas anställande och avlönande ur kyrkofonden är densamma överlämnad till försvarsdepartementet för handläggning.

30. den 28 juni, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående inrättande av en överstyrelse för yrkesutbildning jämte i ämnet väckta motioner. (414.)
Anmäld den 30 juni och den 22 december 1943. Skrivelsen är därmed slutbehandlad.

31. samma dag, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående vissa anslag för budgetåret 1943/44 till dövstumskolorna m. m. (415.)
Anmäld och slutbehandlad den 30 juni 1943.

32. samma dag, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående anslag för budgetåret 1943/44 till skolöverstyrelsen jämte en i ämnet väckt motion. (416.)
Anmäld den 30 juni och den 22 december 1943. Skrivelsen är därmed slutbehandlad.

33. samma dag, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående vissa byggnadsfrågor m.m. inom ecklesiastikdepartementets verksamhetsområde. (442.)
Anmäld den 30 juni samt den 8, den 15 och den 29 oktober 1943. Beträffande punkten 4, avseende anslag till ombyggnad av paviljong I vid akademiska sjukhuset i Uppsala m. m., är skrivelsen beroende på Kungl. Maj:ts prövning.

34. den 29 juni, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående anslag för budgetåret 1943/44 till kommunala och enskilda anstalter för yrkesundervisning m. m. (441.)
Anmäld och slutbehandlad den 30 juni 1943.

35. den 1 juli, angående vägledning vid den studerande ungdomens val av levnadsbana. (376.)
Anmäld den 19 november 1943 och överlämnad till statens arbetsmarknadskommission för att beaktas vid det inom kommissionen pågående arbetet för en utbyggnad av yrkesvägledningen vid de allmänna läroverken. Skrivelsen är därmed slutbehandlad.

36. den 16 november, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående utgifter å tilläggsstat I till riksstaten för budgetåret 1943/44, i vad propositionen avser ecklesiastikdepartementets verksamhetsområde. (478.)
Anmäld och slutbehandlad den 26 november 1943.

8. Jordbruksdepartementet.

Riksdagens skrivelse

1. den 10 februari 1943, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående utgifter å tilläggsstat till riksstaten för budgetåret 1942/43, i vad propositionen avser jordbruksdepartementets verksamhetsområde. (20.)

Anmäld och slutbehandlad den 12 februari 1943.

2. den 27 februari, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående befrielse för vissa personer från betalningsskyldighet till kronan på grund av virkesköp. (42.)

Anmäld och slutbehandlad den 5 mars 1943.

3. den 3 mars, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition med förslag till lag om jämkning av arrendeavtal i vissa fall, m. m. (46.)

Anmäld och slutbehandlad den 5 mars 1943, därvid två författningar i ämnet utfärdades (sv. f. nr 78 och 79).

4. samma dag, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition med förslag till lag angående fortsatt giltighet av lagen den 16 maj 1941 (nr 243) om rätt för arrendator att bortföra stråfoder m. m. (47.)

Anmäld och slutbehandlad den 5 mars 1943, därvid en lag i ämnet utfärdades (sv. f. nr 80).

5. den 6 mars, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition med förslag till lag om jämkning av arrendeavtal i vissa fall, m. m., såvitt angår anslagsfråga. (53.)

Anmäld och slutbehandlad den 12 mars 1943.

6. samma dag, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående överlåtelse av vissa områden till Tärna kommun i Västerbottens län. (54.)

Anmäld och slutbehandlad den 30 april 1943.

7. den 24 mars, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående bidrag till inköp av vägbyggnadsmaskiner. (89.)

Anmäld och slutbehandlad den 26 mars 1943.

8. den 30 mars, i anledning av vissa av Kungl. Maj:t i statsverkspropositionen under nionde huvudtiteln gjorda framställningar jämte i dessa ämnen väckta motioner. (9.)

Riksdagens beslut innebär bifall till vad jordbruksutskottet i sitt utlåtande nr 1 föreslagit med undantag för framställningen under punkt 77. Beslut i fråga om punkt 63 har meddelats i skrivelsen nr 299 redovisad under punkt 34 här nedan, i fråga om punkterna 64—66 i skrivelsen nr 245 redovisad under punkt 30 här nedan, i fråga om punkt 72 i skrivelsen nr 304 redovisad under punkt 38 här nedan, i fråga om punkterna 81 och 107 i skrivelsen nr 381 redovisad under punkt 46 här nedan, i fråga om punkt 104 i skrivelsen nr 180 redovisad under punkt 25 här nedan, i fråga om punkterna 108 och 109 i skrivelsen nr 378 redovisad under punkt 43 här nedan, i fråga om punkt 127 i skrivelsen nr 145 redovisad under punkt 16 här nedan, i fråga om punkt 128 i skrivelsen nr 377 redovisad under punkt 42 här nedan, i fråga om punkterna 173, 174, 187 och 188 i skrivelsen nr 380 redovisad under punkt 45 här nedan, i fråga om punkt 191 i skrivelsen nr 379 redovisad under punkt 44 här nedan, i fråga om punkt 194 i skrivelsen nr 305 redovisad under punkt 39 här nedan, i fråga om punkterna 215—218 i skrivelsen nr 175 redovisad under punkt 20 här nedan samt i fråga om punkt 240 i skrivelsen nr 384 redovisad under punkt 48 här nedan. I utlåtandet

härutöver behandlade punkter hava anmälts och slutbehandlats den 2, 9, 16, 21 och 30 april, den 21 maj och den 30 juni 1943. Besluten den 16 april och den 21 maj innefattade bland annat utfärdande av tre författningar (sv. f. nr 222, 223 och 341).

9. samma dag, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition med förslag till lag angående fortsatt giltighet av lagen den 10 juni 1932 (nr 180) om vård av vissa skogar inom Västerbottens och Norrbottens läns lappmarker med flera områden. (104.)

Anmäld och slutbehandlad den 2 april 1943, därvid tre författningar i ämnet utfärdades (sv. f. nr 152—154).

10. samma dag, i anledning av Kungl. Maj:ts i statsverkspropositionen beträffande jordbruksdepartementet gjorda framställningar om anslag till kapitalinvesteringar jämte i ämnet väckta motioner. (105.)

Riksdagens beslut innebär bifall till vad jordbruksutskottet i utlåtande nr 7 föreslagit. I utlåtandet behandlade punkter med undantag av punkt 3 hava anmälts och slutbehandlats den 7 och den 21 maj 1943, därvid bland annat två kungörelser utfärdats (sv. f. nr 233 och 270). I fråga om punkt 3, som avser anslag till byggnadsarbeten vid statens skogsförsöksanstalt, är ärendet beroende på Kungl. Maj:ts prövning.

11. samma dag, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående dödning av inteckning i en från fastigheten Hättebo 1[4] i Nydala socken, Jönköpings län, försåld lägenhet. (106.)

Anmäld och slutbehandlad den 2 april 1943.

12. samma dag, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående befrielse för dödsboet efter P. E. Eriksson från By, Rödön, från betalningsskyldighet till kronan på grund av virkesköp. (107.)

Anmäld och slutbehandlad den 2 april 1943.

13. den 10 april, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående upplåtelse till statens centrala frökontrollanstalt och statens växtskyddsanstalt av vissa områden av kronoegendomen Bergshamra nr 1 i Stockholms län. (142.)

Anmäld och slutbehandlad den 21 maj 1943.

14. samma dag, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående försäljning av vissa fastigheter, som disponeras av veterinärinrättningen i Skara. (143.)

Anmäld och slutbehandlad den 7 maj 1943.

15. samma dag, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående disponerande av avkastningen av statens hästavelsfond, m. m. (144.)

Anmäld och slutbehandlad den 16 april 1943.

16. samma dag, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående anslag för forsknings- och försöksverksamhet rörande lantmannabyggnader. (145.)

Anmäld den 4 juni och den 20 augusti 1943, varmed skrivelsen slutbehandlats. Beslutet sistnämnda dag innefattade bland annat inrättande av en statens forskningskommitté för lantmannabyggnader.

17. den 14 april, i anledning av väckta motioner om höjning av maximigränsen för låneunderstöd ur fiskerilånefonden. (171.)

Anmäld och slutbehandlad den 30 april 1943, därvid en författning i ämnet utfärdades (sv. f. nr 220).

18. samma dag, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående ändring av gällande bestämmelser rörande älgavgifter m. m. (172.)
Anmäld och slutbehandlad den 17 juni 1943, därvid bland annat kungörelse i ämnet utfärdades (sv. f. nr 521).

19. samma dag, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående anslag till bestridande av vissa kostnader för utredning rörande Horssjöns torrläggningsföretag av år 1937 i Jönköpings län. (173.)
Anmäld och slutbehandlad den 7 maj 1943.

20. samma dag, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående anslag till rikets allmänna kartverk. (175.)
Anmäld och slutbehandlad den 7 maj 1943.

21. samma dag, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående statsunderstöd till uppförande av en andelsladugård i Bjärme i Jämtlands län. (176.)
Anmäld och slutbehandlad den 29 oktober 1943.

22. samma dag, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående åtgärder till stödjande av odlingen av vissa kulturväxter. (177.)
Anmäld och slutbehandlad den 21 maj 1943.

23. samma dag, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående åtgärder för främjande av linodlingen m. m. (178.)
Anmäld och slutbehandlad den 21 april 1943.

24. samma dag, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående åtgärder för stödjande av odlingen av vissa köksväxter. (179.)
Anmäld och slutbehandlad den 21 maj 1943.

25. samma dag, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående reglering av sockernäringen i riket m. m., såvitt angår anslag till Bidrag till lastnings- och lossningsanordningar för sockerbetor. (180.)
Anmäld och slutbehandlad den 16 april 1943, därvid bland annat en kungörelse i ämnet utfärdades (sv. f. nr 199).

26. samma dag, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition nr 188 angående reglering av sockernäringen i riket m. m., såvitt propositionen hänvisats till bevillningsutskottet. (187.)
Anmäld och slutbehandlad den 16 april 1943, därvid bland annat förordning i ämnet utfärdades (sv. f. nr 197).

27. den 15 maj, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående ersättning från kyrkofonden för övertalig personal vid domänverket. (204.)
Anmäld och slutbehandlad den 21 maj 1943.

28. den 18 maj, i anledning av Kungl. Maj:ts framställning angående anslag för budgetåret 1943/44 till anordningar för lastning och lossning av sockerbetor vid statens järnvägar. (208.)
Anmäld och slutbehandlad den 21 maj 1943.

29. den 26 maj, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående ytterligare utgifter å tilläggsstat till riksstaten för budgetåret 1942/43, såvitt angår jordbruksärenden. (244.)
Anmäld och slutbehandlad den 28 maj 1943.

30. samma dag, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående omorganisation av statens veterinärbakteriologiska anstalt m. m. (245.)

Anmäld den 11 och den 30 juni samt den 31 december 1943, varmed skrivelsen slutbehandlats.

31. samma dag, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående ändrade bestämmelser rörande fridlysning av björn och lo. (246.)
Anmäld och slutbehandlad den 17 juni 1943, därvid bland annat tre kungörelser i ämnet utfärdades (sv. f. nr 517—519).

32. samma dag, i anledning av väckt motion angående utredning om de norrländska ägostyckningsinnehavarnas levnadsförhållanden och försörjningsbetingelser. (247.)
Anmäld den 17 december 1943, därvid chefen för jordbruksdepartementet bemyndigades att tillkalla utredningsmän för att verkställa utredning och avgiva förslag rörande åtgärder för det norrländska näringslivets förkovran.

33. samma dag, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående åtgärder till stöd för de renskötande lapparna m. m. (249.)
Anmäld och slutbehandlad den 17 juni 1943.

34. den 15 juni, i anledning av Kungl. Maj:ts i statsverkspropositionen under nionde huvudtiteln gjorda framställning angående anslag till Veterinärinrättningen i Skara. (299.)
Anmäld och slutbehandlad den 17 juni 1943.

35. samma dag, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående anslag för undersökningar rörande förbättrad vattenavrinning från Ringsjön i Malmöhus län. (300.)
Anmäld och slutbehandlad den 23 juli 1943.

36. samma dag, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående överenskommelse om leverans av mul- och klövsjukevaccin från Danmark till Sverige. (301.)
Anmäld och slutbehandlad den 17 juni 1943.

37. samma dag, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående upplåtande av kronotorp å vissa kronoparker m. m. jämte i ämnet väckta motioner. (303.)
Anmäld och slutbehandlad den 17 juni 1943, därvid bland annat två kungörelser i ämnet utfärdades (sv. f. nr 532 och 533).

38. samma dag, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående det statsunderstödda bekämpandet av smittsam kastning hos nötkreatur. (304.)
Anmäld och slutbehandlad den 17 juni 1943, därvid bland annat kungörelse i ämnet utfärdades (sv. f. nr 387).

39. samma dag, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående anslag till särskilda åtgärder för främjande av skogsbrandskyddet. (305.)
Anmäld och slutbehandlad den 17 juni 1943.

40. samma dag, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående avtal rörande gruvskogarna i riket jämte i ämnet väckta motioner. (306.)
Ärendet är beroende på Kungl. Maj:ts prövning.

41. samma dag, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående försäljning av mark från vissa kronoegendomar m. m. (307.)
Anmäld och slutbehandlad den 30 juni 1943.

42. den 21 juni, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående upplysningsverksamhet rörande forsknings- och försöksarbetet på jordbrukets område. (377.)

Anmäld den 30 juni och den 24 september 1943, varmed skrivelsen slutbehandlats. Beslutet sistnämnda dag innefattade bland annat inrättande av en jordbrukets upplysningsnämnd.

43. samma dag, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående prisreglerande åtgärder på jordbrukets område m. m. jämte i ämnet väckta motioner. (378.)

Anmäld den 30 juni, den 16 juli samt den 27 och den 30 augusti 1943, varmed skrivelsen slutbehandlats. Besluten den 30 juni och den 16 juli innefattade bland annat utfärdande av fem författningar (sv. f. nr 454—457 och 625).

44. samma dag, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående anslag till väg- och flottledsbyggnader å skogar i enskild ägo jämte i ämnet väckta motioner. (379.)

Anmäld och slutbehandlad den 30 juni 1943, därvid bland annat två kungörelser i ämnet utfärdades (sv. f. nr 530 och 531).

45. samma dag, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående anslag till skogsstyrelsen m. m. (380.)

Anmäld och slutbehandlad den 30 juni 1943.

46. samma dag, i anledning av Kungl. Maj:ts i statsverkspropositionen under nionde huvudtiteln gjorda framställningar om anslag till dels jordbruksekonomisk undersökning och dels svenska smörprovningarna. (381.)

Anmäld och slutbehandlad den 30 juni 1943.

47. samma dag, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående slutlig reglering av riksstaten för budgetåret 1942/43 m. m., i vad angår jordbruksärende. (383.)

Anmäld och slutbehandlad den 30 juni 1943.

48. samma dag, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående anslag för budgetåret 1943/44 till kristillägg samt till avskrivning av nya kapitalinvesteringar m. m., såvitt angår kristillägg under nionde huvudtiteln. (384.)

Anmäld och slutbehandlad den 30 juni 1943.

49. samma dag, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående försäljning av ett område av kronoegendomen Sveden nr 1 och 2 i Stockholms stad. (385.)

Anmäld och slutbehandlad den 30 juni 1943.

50. den 28 juni, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition med förslag till lag angående auktoriserad mätning av ved och annat virke m. m., såvitt angår anslagsfrågor. (386.)

Anmäld och slutbehandlad den 30 juni 1943.

51. samma dag, i anledning av riksdagens år 1942 församlade revisorers berättelse angående verkställd granskning av statsverkets jämte därtill hörande fonders tillstånd, styrelse och förvaltning för tiden 1 juli 1941—30 juni 1942. (417.)

Anmäld den 12 november 1943 i vad på jordbruksdepartementet ankommer (punkten 9:o Forsknings- och försöksverksamheten på mejerihanteringens områ-

de). Härvid bemyndigades chefen för jordbruksdepartementet att tillkalla högst sju utredningsmän för att verkställa utredning i ämnet. Utredningsmän tillkallades samma dag. Utredningen avvaktas.

52. den 29 juni, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående beredskapsstat för försvarsväsendet för budgetåret 1943/44 jämte i ämnet väckta motioner. (451.)

Anmäld och slutbehandlad den 30 juni 1943 i vad på jordbruksdepartementet ankommer.

53. samma dag, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition med förslag till lag angående auktoriserad mätning av ved och annat virke, m. m., såvitt den hänvisats till lagutskott. (459.)

Anmäld och slutbehandlad den 30 juni 1943, därvid en lag i ämnet utfärdades (sv. f. nr 453).

54. samma dag, i anledning av väckt motion angående utredning av frågan om opartisk mätning av allt virke, som ingår i allmän flottning. (460.)

Anmäld och slutbehandlad den 30 juni 1943.

55. den 13 november, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående utgifter å tilläggsstat I till riksstaten för budgetåret 1943/44, i vad angår vissa jordbruksärenden. (474.)

Anmäld den 26 november 1943, varigenom skrivelsen slutbehandlats utom i vad avser punkt 6 av bilaga 15 i propositionen, beträffande vilken punkt lantbruksstyrelsen samma dag anbefalldes att inkomma med förslag till närmare bestämmelser.

56. den 20 november, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående utgifter å tilläggsstat I till riksstaten för budgetåret 1943/44, i vad angår jordbruksdepartementets verksamhetsområde. (494.)

Anmäld och slutbehandlad den 26 november 1943, därvid bland annat en kungörelse utfärdades (sv. f. nr 811).

57. samma dag, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående ändring i villkoren för vissa tomtupplåtelser. (495.)

Anmäld och slutbehandlad den 26 november 1943.

58. samma dag, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående överlåtelse av visst område till Fredrika kommun i Västerbottens län. (496.)

Anmäld och slutbehandlad den 26 november 1943.

59. samma dag, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående befrielse från betalningsskyldighet till kronan på grund av virkesköp. (497.)

Anmäld och slutbehandlad den 26 november 1943.

60. samma dag, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående beviljande av bidrag ur domänfonden till föreningen för växtförädling av skogsträd. (498.)

Anmäld och slutbehandlad den 26 november 1943.

61. den 4 december, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående utgifter å tilläggsstat I till riksstaten för budgetåret 1943/44, i vad angår anslag till Befrämjande av landsbygdens elektrifiering jämte i detta ämne väckta motioner. (511.)

Anmäld och slutbehandlad den 10 december 1943.

62. den 11 december, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående utgifter å tilläggsstat I till riksstaten för budgetåret 1943/44, i vad angår anslag till statens meteorologisk-hydrografiska anstalt. (517.)

Anmäld och slutbehandlad den 17 december 1943.

63. den 17 december, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition med förslag till lag angående ändring i vissa delar av lagen den 14 juni 1907 (nr 36 s. 1) om nyttjanderätt till fast egendom m. m. (533.)

Anmäld den 17 och den 22 december 1943, varmed skrivelsen slutbehandlats. Beslutet sistnämnda dag innefattade utfärdande av två lagar (sv. f. nr 883 och 884).

9. Handelsdepartementet.

Riksdagens skrivelse

1. den 16 februari 1943, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående utgifter å tilläggsstat till riksstaten för budgetåret 1942/43, i vad propositionen avser handelsdepartementets verksamhetsområde. (26.)

Anmäld och slutbehandlad den 26 februari 1943.

2. den 17 februari, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition med förslag till förordning om fortsatt giltighet av förordningen den 6 mars 1942 (nr 63) angående rätt för Konungen att åsätta särskild tullavgift. (28.)

Anmäld och slutbehandlad den 26 februari 1943, varvid förordning i ämnet utfärdades (sv. f. nr 141).

3. den 23 februari, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående upplåtelse av rätt till bearbetande av icke inmutningsbara mineralfyndigheter å kronojord. (34.)

Anmäld och slutbehandlad den 12 mars 1943.

4. den 6 mars, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition med förslag till lag angående fortsatt giltighet av lagen den 16 februari 1934 (nr 19) om fullgörande i vissa fall av betalningsskyldighet i förhållande till utlandet m. m. (52.)

Anmäld och slutbehandlad den 19 mars 1943, varvid lag i ämnet utfärdades (sv. f. nr 101).

5. den 9 mars, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående anslag å tilläggsstat till riksstaten för budgetåret 1942/43 till lån till Svenska skifferoljeaktiebolaget m. m. (49.)

Anmäld den 12 och den 26 mars samt den 17 juni 1943. Skrivelsen är därmed slutbehandlad.

6. den 20 mars, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition med förslag till förordning om erkända skatteförmedlingskassor, m. m., såvitt angår genom propositionen framlagda förslag till lag om ändrad lydelse av 17 kap. 12 § handelsbalken, lag angående ändrad lydelse av 14 § lagen den 21 juni 1940 (nr 540) om krigsskadeersättning och förordning om skyldighet för arbetsgivare att anmäla arbetsanställning. (66.)

Anmäld och slutbehandlad för handelsdepartementets vidkommande den 30 april 1943, varvid lag om ändrad lydelse av 14 § lagen den 21 juni 1940 om krigsskadeersättning utfärdades (sv. f. nr 209).

7. den 23 mars, angående regleringen för budgetåret 1943/44 av utgifterna under riksstatens tolfte huvudtitel, innefattande anslagen till pensionsväsendet, utom i vad angår anslaget till allmänna indragningsstaten. (12.)

Anmäld och slutbehandlad för handelsdepartementets vidkommande den 21 maj 1943.

8. den 7 april, i anledning av Kungl. Maj:ts framställning angående förstärkning av tionde huvudtitelns anslag för budgetåret 1942/43 till kommittéer och utredningar genom sakkunniga. (125.)

Anmäld och slutbehandlad den 16 april 1943.

9. den 10 april, i anledning av Kungl. Maj:ts i statsverkspropositionen å kapitalbudgeten under statens allmänna fastighetsfond gjorda framställningar angående anslag för budgetåret 1943/44, i vad propositionen avser handelsdepartementets verksamhetsområde. (131.)

Anmäld och slutbehandlad den 16 april 1943.

10. samma dag, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående fortsatt disposition av visst äldre reservationsanslag. (133.)

Anmäld och slutbehandlad den 16 april 1943.

11. den 13 april, i anledning av Kungl. Maj:ts i statsverkspropositionen gjorda framställningar rörande egentliga statsutgifter för budgetåret 1943/44 under riksstatens tionde huvudtitel, avseende anslagen inom handelsdepartementets verksamhetsområde. (10.)

Anmäld och slutbehandlad beträffande punkten 33 den 16 juli, beträffande punkten 34 den 22 oktober samt beträffande övriga punkter — med undantag för punkten 39 — den 30 april 1943. Punkten 39 anmäld och delvis behandlad den 7 augusti 1943.

12. den 14 april, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående ytterligare utgifter å tilläggsstat till riksstaten för budgetåret 1942/43, i vad propositionen avser handelsdepartementets verksamhetsområde. (155.)

Anmäld och slutbehandlad den 21 april 1943.

13. samma dag, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående disposition av behållningen å till anläggningar för oljelagring ovan jord anvisade reservationsanslag. (160.)

Anmäld och slutbehandlad den 21 april 1943.

14. samma dag, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående anslag för budgetåret 1943/44 till nybyggnad för ett laboratorium för betongtekniska provningar vid statens provningsanstalt m. m. (161.)

Anmäld och slutbehandlad den 30 april 1943.

15. samma dag, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående anslag för budgetåret 1943/44 till granskningsnämnden för vissa patentansökningar. (162.)

Anmäld och slutbehandlad den 30 april 1943.

16. samma dag, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående anslag till särskilda minskyddsanordningar inom den s. k. lejdtrafiken. (163.)

Anmäld och slutbehandlad den 11 juni 1943.

17. den 21 maj, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående förlängning av giltighetstiden för vissa tilläggstullar. (235.)

Skrivelsen har överlämnats till finansdepartementet för handläggning i detta departement.

18. den 2 juni, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition med förslag till lag om krigsansvarighet för liv- och invaliditetsförsäkring. (262.)
Anmäld och slutbehandlad den 11 juni 1943, därvid lag i ämnet utfärdades (sv. f. nr 338).

19. den 9 juni, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition med förslag till lag om avgifter för sjöfolks pensionering m. m. (288.)
Anmäld och delvis avgjord den 30 juni 1943, därvid lag om avgifter för sjöfolks pensionering utfärdades (sv. f. nr 516).

20. den 21 juni, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående bemyndigande att förordna om uttagande av viss tilläggstull å druv- och stärkelsesocker m. m. (387.)
Skrivelsen har överlämnats till finansdepartementet för handläggning i detta departement.

21. den 22 juni, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående medgivande att låta Svenska sällskapet för räddning av skeppsbrutne övertaga verksamheten vid lotsverkets livräddningsstationer på Gotland. (325.)
Anmäld och slutbehandlad den 30 juni 1943.

22. samma dag, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående anslag å tilläggsstat till riksstaten för budgetåret 1942/43 till utförande av vissa gas-, vatten- och avloppsledningar å Norra Djurgården. (326.)
Anmäld och slutbehandlad den 30 juni 1943.

23. samma dag, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående anslag till uppförande av byggnad för textilforskning m. m. (327.)
Anmäld den 8 juli 1943. Ärendet är i viss del fortfarande beroende på Kungl. Maj:ts prövning.

24. samma dag, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående anslag för budgetåret 1943/44 till uppförande av byggnader för järn- och metallforskning m. m. (328.)
Anmäld den 8 juli och den 26 november 1943. Skrivelsen är därmed slutbehandlad.

25. samma dag, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående ytterligare anslag för budgetåret 1943/44 till nybyggnad för svenska träforskningsinstitutet. (329.)
Anmäld och slutbehandlad den 30 juni 1943.

26. samma dag, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående anslag för förvärv av aktierna i aktiebolaget Ceaverken, svenskt fotografiskt papper och film m. m. (343.)
Anmäld och slutbehandlad den 30 juni 1943.

27. samma dag, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående anslag för budgetåret 1943/44 till utbyggnad av staten tillhöriga gruvanläggningar i Malå socken m. m. (344.)
Anmäld och slutbehandlad den 30 juni 1943.

28. samma dag, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående anslag för budgetåret 1943/44 till anordnande av en mät- och avmagnetiseringsstation i Göteborg. (345.)
Anmäld och slutbehandlad den 30 juni 1943.

29. samma dag, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående förstärkning av utrikesrepresentationen och effektivisering av upplysningsverksamheten i Amerika m. m. (346.)

Anmäld och slutbehandlad för handelsdepartementets vidkommande den 15 oktober 1943.

30. samma dag, i anledning av Kungl. Maj:ts framställningar angående anslag för budgetåret 1943/44 till kristillägg. (355.)

Anmäld och slutbehandlad för handelsdepartementets vidkommande den 30 juni 1943.

31. den 1 juli, i anledning av väckta motioner om bemanningsbestämmelser för handelsfartyg. (462.)

Ärendet är beroende på Kungl. Maj:ts prövning.

32. samma dag, i anledning av väckta motioner om viss ändring i sjöarbetstidslagen. (463.)

Ärendet är beroende på Kungl. Maj:ts prövning.

33. den 24 november, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående godkännande av utvidgad byggnadsplan för svenska träforskningsinstitutet. (501.)

Ärendet är beroende på Kungl. Maj:ts prövning.

34. den 27 november, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition med förslag till lag angående ändrad lydelse av 1 § lagen den 16 oktober 1914 (nr 349) om tillsyn å fartyg. (502.)

Anmäld och slutbehandlad den 10 december 1943, varvid lag i ämnet utfärdades (sv. f. nr 836).

35. samma dag, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition med förslag till lag angående ändring i vissa delar av lagen den 21 juni 1940 (nr 540) om krigsskadeersättning. (504.)

Anmäld och slutbehandlad den 3 december 1943, därvid utfärdades dels lag angående ändring i vissa delar av lagen den 21 juni 1940 (nr 540) om krigsskadeersättning (sv. f. nr 808), dels ock instruktion för statens krigsskadenämnd (sv. f. nr 809).

10. Folkhushållningsdepartementet.

Riksdagens skrivelse

1. den 9 februari 1943, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående utgifter å tilläggsstat till riksstaten för budgetåret 1942/43, i vad propositionen avser folkhushållningsdepartementets verksamhetsområde. (18.)

Anmäld och slutbehandlad den 19 februari 1943.

2. den 24 mars, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående statsbidrag till folkköksverksamhet. (86.)

Anmäld och slutbehandlad den 1 oktober 1943, varvid kungörelse i ämnet utfärfärdades (sv. f. nr 726).

3. samma dag, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående anslag å tilläggsstat till riksstaten för budgetåret 1942/43 till uppförande och drift av en fabriksanläggning för tillverkning av syntetiskt gummi m. m. (87.)

Anmäld och slutbehandlad den 26 mars 1943.

4. samma dag, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående lån för ombyggnad av lastautomobiler för bruk med personbilsringar m. m. (88.)

Anmäld och slutbehandlad den 21 april 1943, varvid kungörelse i ämnet utfärdades (sv. f. nr 242).

5. den 30 mars, i anledning av Kungl. Maj:ts i statsverkspropositionen gjorda framställningar rörande egentliga statsutgifter för budgetåret 1943/44 under riksstatens elfte huvudtitel, avseende anslagen inom folkhushållningsdepartementets verksamhetsområde. (11.)

Anmäld den 16 april och den 30 juni 1943. Skrivelsen är därmed slutbehandlad.

6. den 3 april, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition med förslag till lag om fortsatt giltighet av lagen den 30 december 1939 (nr 951) angående vissa utfästelser rörande införsel och utförsel av varor m. m. (112.)

Anmäld och slutbehandlad den 16 april 1943, varvid lag i ämnet utfärdades (sv. f. nr 187).

7. samma dag, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition med förslag till lag om fortsatt giltighet av lagen den 12 december 1941 (nr 925) om reglering av förbrukningen av elektrisk kraft och gas. (113.)

Anmäld och slutbehandlad den 16 april 1943, varvid lag i ämnet utfärdades (sv. f. nr 188).

8. den 10 april, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition med förslag till lag om fortsatt giltighet av lagen den 21 juni 1940 (nr 645) om skyldighet att bortföra varuförråd, m. m. (134.)

Anmäld och slutbehandlad den 16 april 1943, varvid tre lagar i ämnet utfärdades (sv. f. nr 189—191).

9. den 14 april, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående ytterligare utgifter å tilläggsstat till riksstaten för budgetåret 1942/43, i vad propositionen avser folkhushållningsdepartementets verksamhetsområde. (169.)

Anmäld och slutbehandlad den 21 april 1943.

10. den 1 juni, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående anslag å tilläggsstat till riksstaten för budgetåret 1942/43 till ersättning för förfogande över vissa fartyg. (257.)

Anmäld och slutbehandlad den 11 juni 1943.

11. samma dag, i anledning av Kungl. Maj:ts i statsverkspropositionen gjorda framställning angående anslag för budgetåret 1943/44 till förlagskapital för inköp av förnödenheter m. m. (258.)

Anmäld och slutbehandlad den 11 juni 1943.

12. den 15 juni, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition med förslag till lag om fortsatt giltighet av allmänna förfogandelagen den 22 juni 1939 (nr 293). (308.)

Anmäld och slutbehandlad den 17 juni 1943, varvid lag i ämnet utfärdades (sv. f. nr 403).

13. den 16 juni, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående statliga åtgärder för tryggande av vedproduktionen m. m. (312.)

Anmäld och slutbehandlad den 30 juni 1943.

14. den 17 juni, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående bidrag till kristidsnämndernas verksamhet. (313.)

Anmäld och slutbehandlad den 30 juni 1943.

15. den 22 juni, i anledning av Kungl. Maj:ts framställningar angående anslag för budgetåret 1943/44 till kristillägg. (355.)

Anmäld och slutbehandlad den 30 juni 1943 i vad på folkhushållningsdepartementets föredragning ankommer.

16. den 28 juni, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition med förslag till lag om fortsatt giltighet av lagen den 30 juni 1942 (nr 493) om avverkningsskyldighet. (438.)

Anmäld och slutbehandlad den 30 juni 1943, varvid lag i ämnet utfärdades (sv. f. nr 500).

17. samma dag, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående anslag för budgetåret 1943/44 till prisrabattering å vissa livsmedel m. m. jämte en i ämnet väckt motion. (443.)

Anmäld och slutbehandlad den 30 juni 1943.

18. samma dag, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående anslag för budgetåret 1943/44 till försöksodling av gummiförande växter. (444.)

Anmäld och slutbehandlad den 30 juni 1943.

19. samma dag, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående vissa anslag å tilläggsstat till riksstaten för budgetåret 1942/43 m. m., i vad avser folkhushållningsdepartementets verksamhetsområde. (445.)

Anmäld och slutbehandlad den 30 juni 1943.

20. den 24 november, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående utgifter å tilläggsstat I till riksstaten för budgetåret 1943/44, i vad propositionen avser folkhushållningsdepartementets verksamhetsområde. (490.)

Anmäld den 3 och den 17 december 1943. Skrivelsen är därmed slutbehandlad.

Bilaga III.

Särskild förteckning

över sådana i förteckningen under bilaga II här ovan upptagna ärenden, som vid utgången av år 1943 ännu voro i sin helhet eller till någon del på Kungl. Maj:ts prövning beroende.

(Det för varje ärende inom parentes utsatta siffertalet utvisar riksdagsskrivelsens nummer enligt fjortonde samlingen av bihanget till riksdagens protokoll.)

1. Justitiedepartementet.

Riksdagens skrivelse

2. den 27 februari 1943, i anledning av väckta motioner angående viss ändring av lagen om adoption. (40.)
16. den 10 april, i anledning av väckt motion angående rätt att företaga sjösänkning till förmån för gruva. (127.)
19. den 15 maj, i anledning av väckt motion om lagstiftning angående åtgärder mot homosexualitetens samhällsfarliga yttringar m. m. (205.)
20. samma dag, i anledning av väckta motioner om en revision av varumärkes- och firmalagstiftningen. (206.)
29. den 4 juni, i anledning av väckta motioner om avskaffande av utskylds-, fattigvårds- och konkursstrecken såsom diskvalifikationsgrunder för rösträtt vid allmänna val. (274.)
30. den 5 juni, i anledning av väckt motion angående viss ändring av stadsplanelagen. (268.)
31. den 9 juni, i anledning av dels Kungl. Maj:ts proposition angående vissa anslag till hovrätterna, häradsrätterna och vattendomstolarna, dels ock i ämnet väckta motioner. (290.)
32. den 15 juni, i anledning av dels Kungl. Maj:ts i statsverkspropositionen gjorda framställning om anslag till Häradsrätterna: Reseersättningar till nämndemän m. m., dels ock en väckt motion. (291.)
34. samma dag, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående förberedande åtgärder för inrättande av en hovrätt för Nedre Norrland. (293.)
37. den 16 juni, i anledning av väckt motion angående revision av grundlagarnas bestämmelser om beskattning, statsreglering och därmed sammanhängande ämnen m. m. (322.)
42. den 22 juni, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition med förslag till lag om tillsyn över hundar. (348.)
43. samma dag, i anledning av väckt motion om magistrats skiljande från rådstuvurätt. (351.)
49. den 28 juni, i anledning av dels Kungl. Maj:ts proposition med förslag till lag om villkorlig frigivning m. m., dels ock i ämnet väckta motioner. (352.)
56. den 11 december, i anledning av konstitutionsutskottets memorial med förslag till utredning angående riksdagens arbetsformer. (516.)

2. Socialdepartementet.

Riksdagens skrivelse

8. den 30 mars 1943, i anledning av väckta motioner om vissa ändringar i lagen om arbetarskydd m. m. (76.)

11. den 10 april, i anledning av väckta motioner om rätt för tjänstemannaorganisationerna att i vissa mål representeras i arbetsdomstolen, arbetsrådet och försäkringsrådet. (126.)

16. den 8 maj, i anledning av väckta motioner om viss ändring i tuberkulosförordningen. (190.)

21. den 19 maj, angående utredning om åtgärder för att förbättra förhållandena för de sockersjuka. (223.)

25. den 29 maj, i anledning av väckt motion om vidgad möjlighet för arbetsgivare att överflytta arbetsgivaransvaret till särskild arbetsföreståndare. (250.)

31. den 5 juni, i anledning av väckt motion angående rätt för fattig, å sanatorium vårdad lungsjuk att för personligt bruk uppbära del av sjukpension, m. m. (283.)

32. samma dag, i anledning av väckta motioner om vissa ändringar i förordningen om mödrahjälp. (284.)

53. den 28 juni, i anledning av riksdagens år 1942 församlade revisorers berättelse angående verkställd granskning av statsverkets jämte därtill hörande fonders tillstånd, styrelse och förvaltning för tiden 1 juli 1941—30 juni 1942. (417.)

68. den 16 november, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående utgifter å tilläggsstat I till riksstaten för budgetåret 1943/44, i vad propositionen avser socialdepartementets verksamhetsområde. (476.)

3. Kommunikationsdepartementet.

Riksdagens skrivelse

24. den 18 maj 1943, i anledning av väckta motioner angående utredning rörande rundradiorörelsen. (209.)

26. samma dag, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående anslag för budgetåret 1943/44 till posthusbyggnad i Östersund. (211.)

38. den 21 juni, angående större planmässighet i den svenska hamnbyggnadspolitiken. (375.)

44. den 1 juli, angående järnvägs ansvar för skada å gods. (440.)

4. Finansdepartementet.

Riksdagens skrivelse

33. den 3 april 1943, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående fortsatt giltighet av gällande skattegruppering m. m. (119.)

48. den 14 april, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående grunder för kristillägg åt statliga befattningshavare m. fl. (182.)

51. samma dag, i anledning av väckta motioner om viss ändring i grunderna för taxering av inkomst av jordbruksfastighet, m. m. (185.)

52. samma dag, i anledning av väckta motioner om viss skattefrihet för jordbrukskassor m. fl. (186.)

65. den 25 maj, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition med förslag till avlöningsreglemente för de högre kommunala skolorna. (228.)

79. den 9 juni, angående åtgärder för införande av deltidstjänst. (297.)

88. den 22 juni, i anledning av Kungl. Maj:ts propositioner dels med förslag till kungörelser om ändring i vissa delar av civila avlöningsreglementet den 4 januari 1939 (nr 8) m. m., dels ock angående lönetursregler vid tillsättandet av vissa befattningar vid statens järnvägar jämte i dessa ämnen väckta motioner. (331.)

100. samma dag, i anledning av väckta motioner om åtgärder för åstadkommande av kontroll över självdeklarationspliktens riktiga fullgörande. (434.)

106. den 28 juni, i anledning av riksdagens år 1942 församlade revisorers berättelse angående verkställd granskning av statsverkets jämte därtill hörande fonders tillstånd, styrelse och förvaltning för tiden 1 juli 1941—30 juni 1942. (417.)

108. samma dag, i anledning av väckta motioner om utredning rörande orsakerna till det försämrade nykterhetstillståndet i riket m. m. (455.)

120. den 1 juli, angående efterkrigsproblemen m. m. (439.)

128. den 8 december, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående allmän beredskapsstat för budgetåret 1943/44. (515.)

130. den 15 december, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition med förslag till förordning om ändring i vissa delar av taxeringsförordningen den 28 september 1928 (nr 379), m. m., jämte i ämnet väckta motioner. (525.)

5. Ecklesiastikdepartementet.

Riksdagens skrivelse

2. den 23 mars 1943, i anledning av Kungl. Maj:ts i statsverkspropositionen gjorda framställningar angående anslag å kapitalbudgeten för budgetåret 1943/44, i vad propositionen avser ecklesiastikdepartementets verksamhetsområde. (67.)

4. den 8 maj, i anledning av väckt motion angående utredning om ändrade grunder för kommunernas befogenhet att anslå medel till bestridande av skolbarns inackorderingskostnader. (192.)

8. den 18 maj, angående förbättrad lägre handelsundervisning m. m. (200.)

9. samma dag, angående utredning om en förstärkning av akademisk forskning och undervisning rörande samtida svenska samhällsförhållanden. (201.)

12. den 25 maj, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående anslag för budgetåret 1943/44 till avlöningar vid de allmänna läroverken m. m. jämte vissa i ämnet väckta motioner. (229.)

17. samma dag, i anledning av väckt motion om vissa dövstumprästers löneförhållanden. (234.)

22. den 8 juni, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående anslag för budgetåret 1943/44 till utbyggande av karolinska sjukhuset m. m. jämte i ämnet väckta motioner. (280.)

24. den 9 juni, angående effektiviserad yrkesvägledning för ungdom. (295.)

27. den 16 juni, i anledning av väckta motioner angående åtgärder för främjande av medicinsk forskning m. m. (311.)

33. den 28 juni, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående vissa byggnadsfrågor m. m. inom ecklesiastikdepartementets verksamhetsområde. (442.)

6. Jordbruksdepartementet.

Riksdagens skrivelse

10. den 30 mars 1943, i anledning av Kungl. Maj:ts i statsverkspropositionen beträffande jordbruksdepartementet gjorda framställningar om anslag till kapitalinvesteringar jämte i ämnet väckta motioner. (105.)

32. den 26 maj, i anledning av väckt motion angående utredning om de norrländska ägostyckningsinnehavarnas levnadsförhållanden och försörjningsbetingelser. (247.)

40. den 15 juni, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående avtal rörande gruvskogarna i riket jämte i ämnet väckta motioner. (306.)

51. den 28 juni, i anledning av riksdagens år 1942 församlade revisorers berättelse angående verkställd granskning av statsverkets jämte därtill hörande fonders tillstånd, styrelse och förvaltning för tiden 1 juli 1941—30 juni 1942. (417.)

55. den 13 november, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående utgifter å tilläggsstat I till riksstaten för budgetåret 1943/44, i vad angår vissa jordbruksärenden. (474.)

7. Handelsdepartementet.

Riksdagens skrivelse

11. den 13 april 1943, i anledning av Kungl. Maj:ts i statsverkspropositionen gjorda framställningar rörande egentliga statsutgifter för budgetåret 1943/44 under riksstatens tionde huvudtitel, avseende anslagen inom handelsdepartementets verksamhetsområde. (10.)

19. den 9 juni, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition med förslag till lag om avgifter för sjöfolks pensionering m. m. (288.)

23. den 22 juni, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående anslag till uppförande av byggnad för textilforskning m. m. (327.)

31. den 1 juli, i anledning av väckta motioner om bemanningsbestämmelser för handelsfartyg. (462.)

32. samma dag, i anledning av väckta motioner om viss ändring i sjöarbetstidslagen. (463.)

33. den 24 november, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående godkännande av utvidgad byggnadsplan för svenska träforskningsinstitutet. (501.)

Bilaga IV.

Förteckning

över ärenden, som hos Kungl. Maj:t anhängiggjorts genom skrivelser från riksdagen före år 1943 men vid samma års början varit i sin helhet eller till någon del oavgjorda, jämte uppgift om den behandling dessa ärenden undergått under år 1943.

(Det för varje ärende inom parentes utsatta siffertalet utvisar riksdagsskrivelsens nummer enligt fjortonde samlingen av bihanget till riksdagens protokoll.)

1. Justitiedepartementet.

Riksdagens skrivelse

1. den 23 maj 1924, i anledning av väckta motioner om skrivelse till Kungl. Maj:t med begäran om förslag till bestämmelser rörande fastighetsfideikommissens upphävande eller fideikommissjordens tillgodogörande för egnahemsbildningen. (201.)

Angående tidigare vidtagna åtgärder, se ämbetsberättelserna 1937 sid. 274 och 1940 sid. 301. Ärendet är, efter beredning inom justitiedepartementet, beroende på Kungl. Maj:ts prövning.

2. den 19 april 1929, i anledning av dels Kungl. Maj:ts proposition med förslag till lag om trafikförsäkring å motorfordon m. m., dels ock i ämnet väckta motioner. (94.)

Angående tidigare vidtagna åtgärder, se ämbetsberättelserna 1937 sid. 275, 1938 sid. 281, 1939 sid. 279 och 1940 sid. 302. I den mån ärendet icke slutbehandlats är det beroende på Kungl. Maj:ts prövning. (Jfr ärendet under punkten 14 här nedan.)

3. den 2 juni 1930, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition med förslag till lag om kommunalstyrelse på landet m. m. ävensom i ämnet väckta motioner. (330.)

Angående tidigare vidtagna åtgärder, se ämbetsberättelserna 1936 sid. 335 samt 1939 sid. 280 och 291. Såvitt angår frågan om ändring av bestämmelserna om skadeståndsansvar för kommunala förtroendemän är ärendet beroende på Kungl. Maj:ts prövning.

4. den 11 mars 1931, i anledning av väckt motion om beredande åt omnibustrafiken av visst straffrättsligt skydd mot uppsåtlig skadegörelse m. m. (53.)

Angående tidigare vidtagen åtgärd, se ämbetsberättelsen 1942 sid. 251. Straffrättskommitténs utredningsarbete för en revision av brottsbestämmelserna rörande skadegörelse m. m. pågår.

5. den 13 mars 1931, i anledning av väckt motion om lagbestämmelser mot uppsättande invid vägarna av trafiksäkerheten ovidkommande reklamannonser. (71.)

Angående tidigare vidtagna åtgärder, se ämbetsberättelserna 1942 sid. 276 och 1943 sid. 248. Sedan skrivelsen överlämnats till justitiedepartementet från kommunikationsdepartementet, är ärendet, i den mån det icke slutbehandlats, beroende på Kungl. Maj:ts prövning. (Jfr ärendet under punkten 49 här nedan.)

6. den 20 maj 1931, i anledning av väckt motion angående införande av ett dagordningsinstitut i vår författning. (246.)

Angående tidigare vidtagen åtgärd, se ämbetsberättelsen 1938 sid. 281. Ärendet är beroende på Kungl. Maj:ts prövning.

7. den 8 mars 1932, i anledning av väckta motioner om avskaffande av krigsdomstolarna och strafflagen för krigsmakten. (68.)

Angående tidigare vidtagna åtgärder, se ämbetsberättelserna 1937 sid. 276, 1939 sid. 280, 1940 sid. 302, 1941 sid. 226, 1942 sid. 251 och 1943 sid. 222. Utredningen angående revision av strafflagen för krigsmakten pågår.

8. den 12 maj 1932, i anledning av väckt motion angående upphävande av den s. k. lösöreköpsförordningen m. m. (209.)

Ärendet är beroende på Kungl. Maj:ts prövning.

9. den 11 juni 1932, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition med förslag till lag med särskilda bestämmelser om delning av jord å landet inom vissa delar av Kopparbergs län m. m. (348.)

Angående tidigare vidtagna åtgärder, se ämbetsberättelserna 1939 sid. 281 och 1940 sid. 303. Fastighetsbildningssakkunnigas utredning för revision av fastighetsbildningsväsendet å landet m. m. pågår. (Jfr ärendet under punkten 39 här nedan.)

10. den 20 april 1934, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition med förslag till lag om ändrad lydelse av 22 kap. 5 och 21 §§ strafflagen. (195.)

Angående tidigare vidtagna åtgärder, se ämbetsberättelserna 1938 sid. 332 och 1939 sid. 282. Ärendet är beroende på Kungl. Maj:ts prövning.

11. den 8 maj 1934, i anledning av dels Kungl. Maj:ts proposition med förslag till lag om steriliseringen av vissa sinnessjuka, sinnesslöa eller andra som lida av rubbad själsverksamhet, dels ock en i ämnet väckt motion. (228.)

Angående tidigare vidtagna åtgärder, se ämbetsberättelserna 1937 sid. 279, 1938 sid. 283, 1940 sid. 303, 1941 sid. 227 och 1942 sid. 252. Kungl. Maj:t har genom remiss den 5 november 1943 underställt utarbetat förslag till lag om kastrering lagrådets granskning.

12. den 4 mars 1935, i anledning av väckta motioner angående djurplågeri. (61.)

Angående tidigare vidtagna åtgärder, se ämbetsberättelserna 1938 sid. 284 och 1939 sid. 282. Ärendet är föremål för fortsatt utredning inom justitiedepartementet.

13. den 5 april 1935, i anledning av väckta motioner angående beredande av skydd för pensionsfonder inom enskilda företag m. m. (141.)

Angående tidigare vidtagna åtgärder, se ämbetsberättelserna 1937 sid. 279, 1938 sid. 284, 1939 sid. 282 och 1940 sid. 304. Ärendet är beroende på Kungl. Maj:ts prövning.

14. den 9 april 1935, i anledning av väckta motioner om vägfred m. m. (158.)
Angående tidigare vidtagna åtgärder, se ämbetsberättelserna 1938 sid. 284, 1939 sid. 282 och 1940 sid. 304. I den mån ärendet icke slutbehandlats är det beroende på Kungl. Maj:ts prövning. (Jfr ärendet under punkten 2 här ovan.)

15. den 5 juni 1935, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition nr 31 med förslag till lag om vissa ekonomiska stridsåtgärder. (287.)
Angående tidigare vidtagna åtgärder i fråga om den i skrivelsen begärda utredningen angående möjligheterna att tillskapa en rättsordning, som bereder arbetare vid byggnadsföretag ökat skydd för lönefordringar, se ämbetsberättelserna 1938 sid. 285 och 1939 sid. 282. Ärendet är beroende på Kungl. Maj:ts prövning. (Jfr ärendet under punkten 36 här nedan.)

16. samma dag, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition nr 33 med förslag till lag om ändrad lydelse av 11 kap. 8 § strafflagen. (289.)
Angående tidigare vidtagna åtgärder, se ämbetsberättelserna 1937 sid. 280, 1941 sid. 228 och 1942 sid. 253. Straffrättskommitténs utredningsarbete pågår.

17. den 7 juni 1935, angående ordnande av kommissionärsverksamhet vid rikets överdomstolar och städernas rättsväsen. (308.)
Angående tidigare vidtagna åtgärder, se ämbetsberättelsen 1938 sid. 285. Ärendet är beroende på Kungl. Maj:ts prövning.

18. den 18 februari 1936, i anledning av väckta motioner angående inskränkning i fråga om uppläsandet av världsliga kungörelser vid svenska kyrkans gudstjänster. (28.)
Angående tidigare vidtagna åtgärder, se ämbetsberättelserna 1942 sid. 253 och 1943 sid. 223. Ärendet är, i avbidan på ändring i de författningar som innehålla föreskrifter om kungörande av världsliga meddelanden i kyrka, beroende på Kungl. Maj:ts prövning. (Jfr ärendet under punkten 50 här nedan.)

19. samma dag, i anledning av väckt motion angående vissa ändringar i gällande bestämmelser om utomäktenskapligt barns arvsrätt m. m. (29.)
Angående tidigare vidtagna åtgärder, se ämbetsberättelserna 1938 sid. 285 och 1942 sid. 254. Det utredningsarbete för kodifiering av ärvdabalken, som jämlikt Kungl. Maj:ts bemyndigande den 31 oktober 1941 givits i uppdrag åt särskilt tillkallade sakkunniga, pågår.

20. den 21 april 1936, i anledning av väckta motioner angående delning av mark, som förut använts till väg. (172.)
Angående tidigare vidtagna åtgärder, se ämbetsberättelserna 1938 sid. 286 och 1939 sid. 283. Ärendet är föremål för vidare utredning av fastighetsbildningssakkunniga.

21. den 9 maj 1936, i anledning av väckta motioner om beredande av möjlighet till uppdelning av avdikningslån vid jorddelning. (218.)
Angående tidigare vidtagen åtgärd, se ämbetsberättelsen 1940 sid. 305. Fastighetsbildningssakkunnigas utredning för revision av fastighetsbildningsväsendet å landet m. m. pågår. (Jfr ärendet under punkten 39 här nedan.)

22. den 19 juni 1936, i anledning av riksdagens år 1935 församlade revisorers berättelse angående verkställd granskning av statsverkets jämte därtill hörande fonders tillstånd, styrelse och förvaltning för tiden 1 juli 1934—30 juni 1935. (339.)
Angående vidtagna åtgärder i fråga om ändrade bestämmelser rörande nedsättning och utbetalning av fullföljdsavgift och kostnadsersättning, se ämbetsberättelserna

1939 sid. 284, 1940 sid. 305, 1942 sid. 254 och 1943 sid. 224. Sedan den 18 juli 1942 (sv. f. nr 740) utfärdats ny rättegångsbalk, vari upptagits bestämmelser om nedsättning och utbetalning av fullföljdsavgift och kostnadsersättning, är ärendet slutbehandlat.

23. den 27 juni 1936, i anledning av dels Kungl. Maj:ts proposition med förslag till lag om förenings- och förhandlingsrätt m. m., dels ock väckta motioner angående lag om vissa ekonomiska stridsåtgärder m. m. (418.)

Angående vidtagna åtgärder i vad angår den av riksdagen begärda utredningen om föreningsväsendets normering genom lagstiftning, se ämbetsberättelserna 1939 sid. 284 och 298 samt 1940 sid. 306. Ärendet är beroende på Kungl. Maj:ts prövning. (Jfr punkten 37 under socialdepartementet i bilaga IV.)

24. den 13 mars 1937, i anledning av väckta motioner angående ändringar i lagen den 18 juni 1925 om rätt i vissa fall för nyttjanderättshavare att inlösa under nyttjanderätt upplåtet område. (98.)

Angående tidigare vidtagen åtgärd, se ämbetsberättelsen 1940 sid. 306. Fastighetsbildningssakkunnigas utredning för revision av fastighetsbildningsväsendet å landet m. m. pågår. (Jfr ärendet under punkten 39 här nedan.)

25. den 6 april 1937, i anledning av väckt motion angående bestridandet av kostnaderna för hemtransport av avliden sjöman, som varit anställd å svenskt fartyg. (128.)

Angående vidtagna åtgärder, se ämbetsberättelserna 1939 sid. 285, 1940 sid. 306 och 1943 sid. 224. Ärendet är beroende på Kungl. Maj:ts prövning.

26. den 24 april 1937, i anledning av väckt motion om åtgärder i syfte att parts ekonomiska oförmåga att inställa sig vid domstol må anses utgöra laga förfall m. m. (192.)

Angående tidigare vidtagna åtgärder, se ämbetsberättelserna 1940 sid. 306, 1942 sid. 255 och 1943 sid. 225. Förslag till revision av lagstiftningen om fri rättegång, innefattande reglering jämväl av förevarande spörsmål, har den 3 december 1943 remitterats till lagrådet för utlåtande.

27. samma dag, i anledning av väckt motion angående upphävande eller revision av lagen om straff för ämbetsbrott av präst m. m. (196.)

Skrivelsen har den 26 augusti 1943 överlämnats till straffrättskommittén för beaktande vid fullgörande av dess uppdrag.

28. den 8 maj 1937, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition med förslag till lag om ändring i vissa delar av strafflagen, m. m., dels ock väckta motioner angående effektivare lagstiftning mot ocker. (278.)

Angående tidigare vidtagna åtgärder, se ämbetsberättelserna 1938 sid. 225, 1939 sid. 285, 1940 sid. 307, 1941 sid. 229, 1942 sid. 255 och 1943 sid. 225. Kungl. Maj:t har genom remiss den 5 november 1943 underställt utarbetat förslag till ändrad lagstiftning rörande homosexualitetens straffrättsliga behandling m. m. lagrådets granskning. Med avseende å frågan om den straffrättsliga behandlingen av förbrytare, vilkas kriminalitet sammanhänger med ett lättjefullt och oordnat levnadssätt hos den brottslige, är ärendet alltjämt beroende på Kungl. Maj:ts prövning.

29. samma dag, i anledning av väckta motioner angående ändring i strafflagens bestämmelser om sabbatsbrott. (279.)

Angående tidigare vidtagen åtgärd, se ämbetsberättelsen 1942 sid. 255. Straffrättskommitténs utredningsarbete pågår.

30. den 25 maj 1937, i anledning av väckta motioner om åtgärder för stärkande av justitiekanslerns samt justitieombudsmannens och militieombudsmannens ställning. (313.)

Angående tidigare vidtagna åtgärder, se ämbetsberättelserna 1938 sid. 226, 1939 sid. 286, 1940 sid. 307, 1941 sid. 230 och 1942 sid. 255. Frågan om justitiekanslerns allmänna ämbetsställning är beroende på Kungl. Maj:ts prövning.

31. den 29 maj 1937, i anledning av väckt motion om revision av lagen angående utlämning av förbrytare, m. m. (356.)

Ärendet är beroende på Kungl. Maj:ts prövning.

32. den 2 juni 1937, angående utredning om orsakerna till den ökade ungdomsbrottsligheten m. m. (387.)

Angående tidigare vidtagna åtgärder, se ämbetsberättelserna 1938 sid. 227, 1940 sid. 307, 1941 sid. 230 och 1942 sid. 256. 1939 års ungdomsvårdskommittés utredningsarbete, som återupptogs i full utsträckning i slutet av år 1941, pågår alltjämt.

33. den 5 juni 1937, i anledning av väckta motioner angående utredning av frågan om ersättning av statsverket till den, som lidit skada till följd av felskrivning i fastighetsbok m. m. (425.)

Angående tidigare vidtagen åtgärd, se ämbetsberättelsen 1940 sid. 308. Den åt tillkallad sakkunnig anförtrodda utredningen om det allmännas ansvar för skada, som uppkommit genom fel eller försummelse av tjänsteman, har ännu icke påbörjats, varför ärendet vilar tillsvidare.

34. den 8 juni 1937, i anledning av väckt motion om inrättande av ett centralt organ för planmässig organisation av de statliga och statsunderstödda anstalterna för asociala individer. (434.)

Angående vidtagna åtgärder, se ämbetsberättelserna 1939 sid. 302 punkten 71 och 1940 sid. 308.

35. den 5 mars 1938, i anledning av väckta motioner om viss ändring i bestämmelserna om sättet för val av förstakammarledamöter i stad, som utgör egen valkrets. (83.)

Ärendet är beroende på Kungl. Maj:ts prövning.

36. den 12 mars 1938, i anledning av väckta motioner angående ändringar av 17 kap. 4 § handelsbalken m. m. (96.)

Ärendet är beroende på Kungl. Maj:ts prövning. (Jfr ärendet under punkten 15 här ovan.)

37. den 18 mars 1938, med hemställan om utredning angående en departementalreform. (112.)

Angående tidigare vidtagna åtgärder, se ämbetsberättelserna 1940 sid. 308, 1941 sid. 231 och 1942 sid. 256. Sakkunnigutredningen (st. off. utr. 1939: 44) angående statsdepartementens organisation och därmed sammanhängande frågor är beroende på Kungl. Maj:ts prövning.

38. den 5 april 1938, i anledning av väckt motion om ändring av 55 § lagen den 12 maj 1917 om expropriation. (167.)

Angående tidigare vidtagen åtgärd, se ämbetsberättelsen 1939 sid. 223. Ärendet är beroende på Kungl. Maj:ts prövning.

39. den 6 maj 1938, i anledning av väckt motion angående revision av lagstiftningen om delning av jord å landet. (234.)

Angående tidigare vidtagna åtgärder, se ämbetsberättelserna 1940 sid. 309 och

1941 sid. 231. Det åt fastighetsbildningssakkunniga jämlikt Kungl. Maj:ts bemyndigande den 9 juni 1939 givna utredningsuppdraget pågår. (Jfr ärendena under punkterna 9, 21 och 24 här ovan.)

40. den 20 maj 1938, i anledning av väckt motion angående de inom statskyrkans ram existerande fria evangeliska samfundens rättsliga ställning m. m. (300.)

Angående tidigare vidtagen åtgärd, se ämbetsberättelsen 1939 sid. 224. De i skrivelsen berörda frågorna skola upptagas till behandling vid en utredning rörande ny dissenterlagstiftning, som jämlikt Kungl. Maj:ts bemyndigande den 15 oktober 1943 uppdragits åt särskilt tillkallade sakkunniga.

41. den 25 maj 1938, angående beredande av möjlighet för svenska medborgare av judisk börd att utträda ur mosaisk församling utan att inträda i svenska kyrkan. (323.)

Den i skrivelsen berörda frågan skall upptagas till behandling vid en utredning rörande ny dissenterlagstiftning, som jämlikt Kungl. Maj:ts bemyndigande den 15 oktober 1943 uppdragits åt särskilt tillkallade sakkunniga.

42. den 1 juni 1938, i anledning av väckta motioner om förstärkt grundlagsskydd för vissa fundamentala principer för det nuvarande samhället. (362.)

Angående tidigare vidtagen åtgärd, se ämbetsberättelsen 1940 sid. 309. Efter det tillkallade sakkunniga avgivit betänkande med förslag till ändrad lydelse av § 16 regeringsformen (st. off. utr. 1941:20), är ärendet beroende på Kungl. Maj:ts prövning.

43. den 1 mars 1939, i anledning av väckta motioner om ändrade bestämmelser rörande ersättning till rättegångsbiträde i fri rättegång. (67.)

Angående tidigare vidtagna åtgärder, se ämbetsberättelserna 1942 sid. 257 och 1943 sid. 227. Förslag till revision av lagstiftningen om fri rättegång, innefattande reglering jämväl av förevarande spörsmål, har den 3 december 1943 remitterats till lagrådet för utlåtande.

44. samma dag, i anledning av väckta motioner angående revision av lagstiftningen om kvinnas behörighet att innehava statstjänst och annat allmänt uppdrag. (68.)

Angående tidigare vidtagen åtgärd, se ämbetsberättelsen 1940 sid. 233. På grund av Kungl. Maj:ts den 22 juni 1939 givna bemyndigande har chefen för justitiedepartementet den 16 september 1943 tillkallat sakkunniga för utredning angående revision av lagstiftningen om kvinnas rätt att innehava statstjänst och andra offentliga uppdrag, varefter utredningsarbetet påbörjats.

45. den 29 april 1939, i anledning av riksdagens år 1938 församlade revisorers berättelse angående verkställd granskning av statsverkets jämte därtill hörande fonders tillstånd, styrelse och förvaltning för tiden 1 juli 1937—30 juni 1938. (219.)

Angående tidigare vidtagna åtgärder, se ämbetsberättelsen 1940 sid. 234. Frågan om marklösen vid vägbyggnad har blivit löst genom 1943 års lagstiftning om förstatligande av den allmänna väghållningen på landet. I den mån ärendet icke slutbehandlats är det beroende på Kungl. Maj:ts prövning.

46. den 13 maj 1939, i anledning av väckt motion angående införande av möjlighet att inskriva gruvrätt i protokoll, fört av inskrivningsdomare, och därefter inteckna samma rätt. (262.)

Angående vidtagen åtgärd, se ämbetsberättelsen 1940 sid. 234.

47. samma dag, i anledning av väckta motioner angående beredande av effektivare skydd för svensk konstslöjd. (263.)

Ärendet är beroende på Kungl. Maj:ts prövning.

48. samma dag, i anledning av väckta motioner om åstadkommande av dels vissa ändringar i organisationen för behandling av utlänningsärenden, dels ock en ny invandringslag. (264.)

Angående tidigare vidtagna åtgärder, se ämbetsberättelserna 1940 sid. 235 och 1943 sid. 227. Enär det utredningsarbete, som uppdragits åt de jämlikt Kungl. Maj:ts bemyndigande den 9 juni 1939 tillkallade sakkunniga (1939 års utlänningssakkunniga), ansetts icke kunna fullföljas från de utgångspunkter som angåvos vid deras tillkallande, har det åt dem givna uppdraget förklarats förfallet. Däremot har en utredning ansetts böra verkställas på grundval av de under krigsåren gjorda erfarenheterna och med beaktande av behovet av en översyn av gällande bestämmelser på området. På grund härav har Kungl. Maj:t den 21 april 1943 bemyndigat chefen för justitiedepartementet att tillsätta en ny sakkunnigutredning för översyn av gällande utlänningslag jämte vad därmed äger samband. Efter det dessa sakkunniga i första hand upptagit till behandling frågorna beträffande frihetsberövande åtgärder mot utlänningar och i augusti 1943 avlämnat promemoria härom, innefattande bland annat förslag till lag om ändring i utlänningslagen, vilket förslag i proposition den 15 oktober 1943 (nr 352) förelagts riksdagen, fortsätter utredningsarbetet efter de den 21 april 1943 angivna riktlinjerna.

49. den 23 maj 1939, i anledning av väckta motioner angående vissa ändringar av 36 § i 1934 års lag om allmänna vägar. (299.)

Skrivelsen har den 4 maj 1943 överlämnats till justitiedepartementet från kommunikationsdepartementet. Sedan de i ämbetsberättelsen 1943 sid. 249 omförmälda sakkunniga avgivit betänkande med förslag till lag om förbud i vissa fall mot affärsannonser m. m. och utlåtanden däröver inhämtats, är ärendet beroende på Kungl. Maj:ts prövning. (Jfr ärendet under punkten 5 här ovan.)

50. den 3 juni 1939, i anledning av väckt motion om uteslutande ur vissa kommunallagar m. fl. författningar av bestämmelserna om obligatorisk uppläsning av kungörelse om stämma och sammanträde m. m. (341.)

Angående tidigare vidtagna åtgärder, se ämbetsberättelsen 1942 sid. 258. Ärendet är föremål för fortsatt utredning inom justitiedepartementet. (Jfr ärendet under punkten 18 här ovan.)

51. den 9 juni 1939, i anledning av dels Kungl. Maj:ts proposition med förslag till lag om villkorlig dom m. m., dels ock i ämnet väckta motioner. (388.)

Angående tidigare vidtagna åtgärder, se ämbetsberättelsen 1940 sid. 235. Såvitt angår riksdagens hemställan om en omläggning eller utvidgning efter vissa riktlinjer av rättsstatistiken rörande villkorligt dömda och andra grupper av brottslingar, är ärendet, efter det statistiska centralbyrån avgivit utlåtande i frågan, beroende på Kungl. Maj:ts prövning.

52. den 15 maj 1940, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition med förslag till lag om ändrad lydelse av 8 kap. samt 9 kap. 7 § och 10 kap. 14 § strafflagen m. m. (248.)

Angående tidigare vidtagna åtgärder, se ämbetsberättelserna 1941 sid. 167 och 168 samt 1942 sid. 259. Utredningen angående revision av strafflagen för krigsmakten pågår.

53. den 24 maj 1940, i anledning av väckt motion om lagstiftning angående servitutsrättens förhållande till stadsplanelagstiftningen. (269.)

Angående vidtagna åtgärder, se ämbetsberättelserna 1942 sid. 259 och 1943 sid. 228.

54. den 7 juni 1940, i anledning av väckta motioner angående tiden för ikraftträdandet av 1939 års lagstiftning om villkorlig dom m. m. (347.)

Angående tidigare vidtagna åtgärder, se ämbetsberättelsen 1943 sid. 228. Sedan 1943 års riksdag, efter hemställan av Kungl. Maj:t i statsverkspropositionens II huvudtitel under E. Fångvården m. m., punkt 9, beviljat erforderliga anslag för bestridande av kostnaderna för den skyddskonsulentorganisation, som förutsatts för genomförandet av 1939 års lagstiftning om villkorlig dom (jfr ärendet under punkten 3 i bilaga II), har Kungl. Maj:t den 1 oktober 1943 förordnat, att 1939 års lag om villkorlig dom m. fl. lagar skola träda i kraft den 1 januari 1944, samt fastställt rikets indelning i skyddskonsulentdistrikt och utfärdat instruktion för statens skyddskonsulenter och skyddsassistenter m. fl. administrativa författningar (sv. f. nr 730—745). Ärendet är därmed slutbehandlat.

55. den 14 juni 1940, i anledning av riksdagens år 1939 församlade revisorers berättelse angående verkställd granskning av statsverkets jämte därtill hörande fonders tillstånd, styrelse och förvaltning för tiden 1 juli 1938—30 juni 1939 m. m. (388.)

Angående tidigare vidtagna åtgärder, se ämbetsberättelserna 1941 sid. 169, 1942 sid. 259 och 1943 sid. 229. Den under punkt 3 i skrivelsen berörda frågan om tiden för redovisning av utskylder, erlagda genom införsel, är föremål för övervägande inom justitiedepartementet.

56. den 30 maj 1941, i anledning av väckta motioner om sänkning av rösträttsåldern vid politiska och kommunala val. (261.)

Angående vidtagna åtgärder, se ämbetsberättelsen 1942 sid. 195.

57. den 25 april 1942, i anledning av väckt motion angående ändringar i lagen om fastighetsbildning i stad och förordningen med närmare föreskrifter om fastighetsregister för stad. (153.)

Sedan riksdagen antagit av Kungl. Maj:t i proposition till 1943 års riksdag (nr 24) framlagt förslag till lag angående ändring i vissa delar av lagen den 12 maj 1917 (nr 269) om fastighetsbildning i stad, har Kungl. Maj:t den 17 juni 1943 låtit utfärda lag i ämnet (sv. f. nr 395). (Jfr ärendet under punkten 9 i bilaga II.) Ärendet är därmed slutbehandlat.

58. den 16 maj 1942, i anledning av väckt motion om revision av lagstiftningen angående förfarandet hos förvaltningsdomstolar och hos övriga förvaltningsmyndigheter vid behandlingen av frågor, som röra enskild rätt. (236.)

Ärendet är beroende på Kungl. Maj:ts prövning.

59. den 3 juni 1942, angående statens järnvägars stängselskyldighet. (302.)

Den av riksdagen i skrivelsen begärda utredningen har jämlikt Kungl. Maj:ts bemyndigande den 1 oktober 1943 uppdragits åt särskilt tillkallad sakkunnig.

60. den 6 juni 1942, i anledning av väckt motion angående vissa ändringar i 4 kapitlet vattenlagen m. m. (312.)

Sedan riksdagen antagit av Kungl. Maj:t i proposition till 1943 års riksdag

(nr 253) framlagt förslag till lag om ändring i vissa delar av lagen den 20 oktober 1939 (nr 732) med särskilda bestämmelser angående tillfällig vattenreglering, har Kungl. Maj:t den 17 juni 1943 låtit utfärda lag i ämnet ävensom administrativ följdförfattning därtill (sv. f. nr 392 och 393). (Jfr ärendet under punkten 35 i bilaga II.) Vad angår frågan, huruvida de i vattenlagen upptagna bestämmelserna om regleringsavgifter kunna anses tillfyllest för det med dem avsedda syftet, är ärendet, efter det en inom justitiedepartementet utarbetad promemoria angående ändring i vattenlagens bestämmelser om regleringsavgifter remitterats till vattenöverdomstolen och samtliga vattenrättsdomare m. fl. myndigheter samt de sålunda infordrade utlåtandena inkommit, beroende på Kungl. Maj:ts prövning.

61. den 20 juni 1942, i anledning av dels Kungl. Maj:ts proposition med förslag till lag angående utsträckt tillämpning av lagen den 15 december 1939 (nr 856) om utbetalande av krigsriskersättning till sjömän, dels ock i ämnet väckta motioner. (392.)

Angående tidigare vidtagen åtgärd, se ämbetsberättelsen 1943 sid. 168. I proposition till 1943 års riksdag (nr 274) har Kungl. Maj:t, som ansett någon väsentlig omarbetning av lagstiftningen på området icke böra ske men väl mindre jämkningar i tillämpningsföreskrifterna påkallade, framlagt förslag om att lagen i oförändrat skick skall utsträckas att gälla krigsriskersättning, som belöper på tiden till och med den 30 juni 1944. Efter det riksdagen antagit det sålunda framlagda lagförslaget, har Kungl. Maj:t den 30 juni 1943 låtit utfärda lag i ämnet samt kungörelse om viss ändring i tillämpningsföreskrifterna därtill (sv. f. nr 463 och 464). (Jfr ärendet under punkten 47 i bilaga II.) Ärendet är därmed slutbehandlat.

62. den 27 juni 1942, i anledning av väckta motioner om inrättande av en hovrätt för Nedre Norrland. (420.)

I proposition till 1943 års riksdag (nr 118) har Kungl. Maj:t framlagt förslag till lag om ändrad lydelse av 8 kap. 3 § rättegångsbalken i 1734 års lag, m. m. Sedan riksdagen med bifall till propositionen antagit de av Kungl. Maj:t framlagda lagförslagen, har Kungl. Maj:t den 17 juni 1943 låtit utfärda lagar i ämnet (sv. f. nr 471 och 472). (Jfr ärendet under punkten 33 i bilaga II.) Ärendet är därmed slutbehandlat.

63. den 8 juli 1942, i anledning av konstitutionsutskottets memorial med förslag till utredning av frågan om ändrad lydelse av §§ 35 och 36 regeringsformen. (475.)

Ärendet är beroende på Kungl. Maj:ts prövning.

64. samma dag, i anledning av dels Kungl. Maj:ts proposition med förslag till förordning angående offentliga insamlingar, dels ock i ämnet väckta motioner. (476.)

Ärendet är beroende på Kungl. Maj:ts prövning.

65. den 11 juli 1942, i anledning av dels Kungl. Maj:ts proposition angående omorganisation av domsagoförvaltningen m. m., dels ock i ämnet väckta motioner. (488.)

Ärendet är slutbehandlat (se ärendet under punkten 31 i bilaga II).

Av dessa ärenden äro alltså de under 22, 54, 57, 61, 62 och 65 omförmälda av Kungl. Maj:t inom justitiedepartementet slutligen behandlade samt de övriga på prövning beroende.

2. Försvarsdepartementet.

Riksdagens skrivelse

1. den 30 maj 1929, i anledning av väckta motioner angående Stockholms flottstations förflyttning från huvudstaden m. m. (234.)

Kungl. Maj:t har den 24 mars 1938 uppdragit åt chefen för marinen att i samråd med chefen för försvarsstaben och chefen för marinförvaltningen verkställa viss utredning rörande plats i Stockholms skärgård för förläggning av Stockholms örlogsstation och örlogsvarv samt att avgiva förslag i ämnet. Chefen för marinen har den 24 januari 1939 avgivit utredning och förslag i ämnet. Ärendet vilar tillsvidare.

2. den 21 april 1939, i anledning av Kungl. Maj:ts framställning angående anslag till nybyggnad för de militära högskolorna. (175.)

Anmäld den 5 maj 1939, därvid uppdrogs åt byggnadsstyrelsen att uppgöra och inkomma med definitiv byggnadsplan för den för de militära högskolorna avsedda nybyggnaden. Kungl. Maj:t, som den 30 juni 1939 godkänt av byggnadsstyrelsen ingivna ritningar till ifrågavarande nybyggnad, att i huvudsak läggas till grund för uppförande å angiven plats av berörda nybyggnad, föreskrev den 30 december 1939 i anslutning till vad som förordats i propositionen nr 79 till 1939 års urtima riksdag, att arbetet med iordningställande av huvudritningar och entreprenadritningar jämte tillhörande handlingar för nybyggnaden skulle fortgå samt att de egentliga byggnadsarbetena icke finge påbörjas, förrän Kungl. Maj:t därtill lämnat tillstånd. Sedan frågan upptagits på nytt i propositionen nr 270 till 1942 års riksdag, har riksdagen yttrat sig i ämnet i skrivelse den 19 juni 1942 (nr 376), som anmäldes och delvis slutbehandlades den 30 juni 1942. Samma dag anbefalldes 1940 års civila byggnadsutredning att uppgöra och till Kungl. Maj:t inkomma med nytt förslag till nybyggnad för de militära högskolorna. Civila byggnadsutredningen har sedermera inkommit med anbefallt förslag. Ärendet är i denna del beroende på Kungl. Maj:ts prövning.

3. den 19 december 1941, i anledning av dels Kungl. Maj:ts proposition med förslag till värnpliktslag, dels ock i ämnet väckta motioner. (507.)

Anmäld den 30 december 1941, därvid författningar i ämnet utfärdades (sv. f. nr 967—970). Samma dag uppdrogs åt chefen för armén att verkställa av riksdagen ifrågasatt utredning angående gränsdragningen mellan värnpliktiga specialister och övriga värnpliktiga samt beträffande tjänstgöringstidens förläggning inom dessa kategorier. Sedan författningar utfärdats (sv. f. nr 158 och 159), är ärendet slutbehandlat.

4. den 19 juni 1942, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition nr 270 angående vissa kapitalinvesteringar i försvarsväsendets fastighetsfond jämte i ämnet väckta motioner. (376.)

Se ovan under punkten 2.

5. samma dag, i anledning av Kungl. Maj:ts propositioner nr 279 angående anvisande av medel för vissa byggnadsföretag å Järvafältet samt nr 309 angående ordnande av Göta pansarlivgardes förläggning å Järvafältet. (377.)

Anmäld och delvis slutbehandlad den 30 juni 1942. Samma dag anbefalldes arméförvaltningens fortifikationsstyrelse att verkställa utredning rörande förläggning av Göta pansarlivgarde till annan plats än Järvafältet samt att så snart ske kunde till Kungl. Maj:t inkomma med sådan utredning och förnyat yttrande rö-

rande lämpligheten och möjligheten av att förlägga regementet till Järvafältet. Ärendet är numera slutbehandlat.

6. den 26 juni 1942, i anledning av dels Kungl. Maj:ts propositioner nr 210 angående den fortsatta utbyggnaden och organisationen av landets försvarskrafter samt nr 280 angående förläggningsort för nytt kårartilleriregemente, dels ock vissa i ämnet väckta motioner. (374.)

Anmäld den 30 juni 1942, därvid *dels* förordnades, att tryckt exemplar av riksdagens skrivelse nr 374 skulle för kännedom överlämnas till chefen för försvarsstaben, cheferna för armén, marinen och flygvapnet samt till flygförvaltningen, arméförvaltningen och marinförvaltningen, *dels ock* uppdrogs åt arméförvaltningens fortifikationsstyrelse ej mindre att vidtaga erforderliga åtgärder för förläggning av nytt kårartilleriregemente till Kristinehamn än även att utreda frågan om möjligheten av att förlägga hela eller delar av Skånska pansarregementet till annan ort än Hälsingborg ävensom att skyndsamt inkomma med den verkställda utredningen och det förslag, som därav kunde föranledas. Sedan Kungl. Maj:t den 19 november 1943 uppdragit åt fortifikationsstyrelsen att för ändamålet förvärva mark inom Hässleholms stad, är ärendet i denna del beroende på Kungl. Maj:ts prövning.

7. den 27 juni 1942, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående anslag å tilläggsstat II till riksstaten för budgetåret 1941/42 till bidrag till anskaffning av permittentlokal i Stockholm. (394.)

Anmäld den 30 juni 1942, därvid åt marinförvaltningen uppdrogs att uppgöra och till Kungl. Maj:t inkomma med förslag till de bestämmelser rörande ifrågavarande anslag, som kunde böra av Kungl. Maj:t meddelas. Ärendet är numera slutbehandlat.

Av dessa ärenden äro alltså de under 3, 5 och 7 omförmälda av Kungl. Maj:t inom försvarsdepartementet slutligen behandlade samt de övriga på prövning beroende.

3. Socialdepartementet.

Riksdagens skrivelse

1. den 11 maj 1907, angående ordnandet av apoteksväsendet efter utgången av år 1920. (135.)

Angående tidigare vidtagna åtgärder, se ämbetsberättelsen 1940 sid. 312 med hänvisning. Ärendet är beroende på Kungl. Maj:ts prövning.

2. den 15 juni 1921, i anledning av väckta motioner angående lagstiftning till förebyggande av samhällsfarliga arbetsinställelser m. m. (345.)

Den 22 juni 1928 hava utfärdats lagar om kollektivavtal och om arbetsdomstol. I vad angår anordningar ägnade att förekomma arbetsinställelser i tvister, däri staten eller kommun är part, är ärendet beroende på Kungl. Maj:ts prövning (se vidare ämbetsberättelsen 1933 sid. 274). (Jfr ärendena under punkterna 5, 19 och 25.)

3. den 17 april 1923, i fråga om beredande av arbete åt tuberkulossjuka konvalescenter. (67.)

Medicinalstyrelsen har den 8 juni 1923 anbefallts inkomma med utredning och förslag i frågan. Sedan detta uppdrag fullgjorts, är ärendet beroende på Kungl. Maj:ts prövning. (Jfr ärendet under punkten 45.)

4. den 3 juni 1924, angående åtgärder för hävande av pantlånerörelsens sociala nackdelar. (242.)

Sedan socialstyrelsen efter inhämtande av yttranden från vederbörande myndigheter och korporationer år 1930 inkommit med anbefalld utredning i ämnet, har Kungl. Maj:t genom beslut den 29 oktober 1937 anbefallt styrelsen att, i den mån så kunde finnas erforderligt på grund av ändrade förhållanden, verkställa förnyad utredning i frågan och inkomma med de förslag, vartill utredningen kunde giva anledning. I anledning härav har styrelsen den 8 mars 1943 överlämnat utredning med förslag till förordning angående idkande av pantlånerörelse. Efter avslutad remissbehandling av detta förslag är ärendet beroende på Kungl. Maj:ts prövning. (Jfr ärendet under punkten 35.)

5. den 30 april 1926, i anledning av väckta motioner om lagstiftning angående obligatorisk skiljedom i vissa arbetstvister m. m. (167.)

Ärendet, som avgjorts beträffande frågor om kollektivavtal och arbetsdomstol, är i övrigt beroende på Kungl. Maj:ts prövning. (Jfr ärendena under punkterna 2, 19 och 25.)

6. den 8 juni 1927, i anledning av väckta motioner om åvägabringande av utredning och förslag rörande statsbidrag till bestridande av kostnaderna för den allmänna sjukvården i riket. (318.)

Angående tidigare vidtagna åtgärder, se ämbetsberättelsen 1940 sid. 313 med hänvisning. Den 17 oktober 1941 har departementschefen, jämlikt Kungl. Maj:ts samma dag givna bemyndigande, tillkallat sakkunniga med uppdrag att inom departementet biträda med fortsatt utredning av frågan om reumatikervårdens utbyggande och vidtagande i övrigt av åtgärder för de reumatiska sjukdomarnas bekämpande (1941 års reumatikervårdssakkunniga). Av de sakkunniga avgivet förslag till reumatikervårdens ordnande, varöver medicinalstyrelsen utlåtit sig, är beroende på Kungl. Maj:ts prövning. De sakkunnigas arbete fortgår. (Jfr ärendet under punkten 80.) Även i viss annan del är ärendet alltjämt beroende på Kungl. Maj:ts prövning.

7. den 16 maj 1928, i anledning av väckta motioner om åvägabringande av utredning och förslag rörande utbyggande av den frivilliga försäkringen enligt lagen om försäkring för olycksfall i arbete. (205.)

Angående tidigare vidtagna åtgärder, se ämbetsberättelsen 1936 sid. 333 med hänvisning. Ärendet är beroende på Kungl. Maj:ts prövning.

8. den 25 maj 1928, angående hotell- och restaurangpersonalens samt badhuspersonalens anställningsförhållanden m. m. (243.)

Angående tidigare vidtagna åtgärder, se ämbetsberättelsen 1940 sid. 313. Ärendet är beroende på Kungl. Maj:ts prövning. (Jfr ärendet under punkten 39.)

9. den 2 maj 1930, i anledning av riksdagens år 1929 församlade revisorers berättelse angående verkställd granskning av statsverkets jämte därtill hörande fonders tillstånd, styrelse och förvaltning för tiden 1 juli 1928—30 juni 1929. (175.)

Angående tidigare vidtagna åtgärder, se ämbetsberättelsen 1940 sid. 313—314. Ärendet är beroende på Kungl. Maj:ts prövning. (Jfr ärendet under punkten 17.)

10. den 13 mars 1931, i anledning av dels Kungl. Maj:ts proposition med anhållan om riksdagens yttrande rörande vissa av den internationella arbetsorganisationens konferens år 1930 fattade beslut, dels ock i ämnet väckta motioner. (70.)

Angående tidigare vidtagna åtgärder, se ämbetsberättelsen 1935 sid. 391. I fråga

om arbetstidsförhållandena beträffande butikspersonalen och övriga denna personal närstående anställda har Kungl. Maj:t för 1939 års lagtima riksdag framlagt proposition med förslag till arbetstidslag för detaljhandeln m. m., vilket förslag i huvudsak av riksdagen godkänts. Författningar i ämnet hava därefter utfärdats av Kungl. Maj:t den 22 juni 1939 (sv. f. nr 287—289). Då dessa författningars giltighetstid utgick den 31 december 1942, hava de ersatts med författningar den 18 juli 1942 (sv. f. nr 652—654). Vad angår sjukhus- och sinnessjukhuspersonalens arbetstidsförhållanden, se ämbetsberättelsen 1939 sid. 291.

11. den 20 maj 1931, i anledning av dels Kungl. Maj:ts proposition med förslag till lag angående ändring i vissa delar av lagen den 29 juni 1912 (nr 206) om arbetarskydd, dels ock i ämnet väckta motioner. (238.)

Angående tidigare vidtagna åtgärder, se ämbetsberättelsen 1940 sid. 314 med hänvisning. Jämlikt Kungl. Maj:ts den 30 juni 1938 givna bemyndigande har departementschefen vidare tillkallat sakkunniga för att inom departementet verkställa en översyn av den svenska arbetarskyddslagstiftningen (1938 års arbetarskyddskommitté). Kommitténs arbete har viss tid varit vilande men därefter åter upptagits.

12. den 13 juni 1932, i anledning av väckta motioner angående skogsbygdens arbetslöshets- och försörjningsproblem. (375.)

Angående tidigare vidtagna åtgärder, se ämbetsberättelsen 1940 sid. 315. Ärendet är beroende på Kungl. Maj:ts prövning.

13. den 9 februari 1933, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition med anhållan om riksdagens yttrande rörande vissa av den internationella arbetsorganisationens konferens år 1932 fattade beslut. (19.)

Anmäld den 21 april 1933. I anslutning till det av arbetskonferensen antagna förslaget till konvention angående skydd mot olycksfall för arbetare, sysselsatta med lastning eller lossning av fartyg, hava författningar utfärdats den 8 oktober 1937 (sv. f. nr 813—816). Beträffande förslag till konvention angående minimiålder för barns användande till icke industriellt arbete jämte en rekommendation i ämnet har socialstyrelsen inkommit med anbefalld utredning rörande lämpligheten av ändringar i eller tillägg till 1897 års förordning angående barns användande vid offentliga förevisningar och 1926 års lag angående meddelande av förbud för barn att idka viss försäljning. Genom beslut den 8 juli 1938 har föreskrivits, att handlingarna i sistnämnda del av ärendet skulle överlämnas till de jämlikt Kungl. Maj:ts bemyndigande den 30 juni 1938 utsedda sakkunniga för verkställande av en översyn av den svenska arbetarskyddslagstiftningen (1938 års arbetarskyddskommitté) för att tagas i övervägande vid fullgörandet av kommitténs uppdrag. Kommitténs arbete har viss tid varit vilande men därefter åter upptagits.

14. den 21 juni 1933, i anledning av Kungl. Maj:ts i propositionerna nr 211, 212 och 216 gjorda framställningar angående anslag till arbeten till motverkande av arbetslösheten samt till bekämpande av arbetslösheten jämte i dessa ämnen väckta motioner. (356.)

Angående tidigare vidtagna åtgärder, se ämbetsberättelsen 1940 sid. 315 med hänvisning. I skrivelsen ej slutbehandlade spörsmål äro föremål för socialvårdskommitténs överväganden. (Jfr ärendet under punkten 15.)

15. den 4 maj 1934, i anledning av väckta motioner angående vissa ändringar i lagen om fattigvården. (224.)

Angående tidigare vidtagna åtgärder, se ämbetsberättelsen 1940 sid. 316. Den 17 december 1937 har Kungl. Maj:t bemyndigat chefen för socialdepartementet

att utse en kommitté med uppdrag att verkställa en översyn av den svenska socialvården och framlägga de förslag, vartill denna översyn föranleder. Kommitténs arbete pågår. (Jfr ärendena under punkterna 14, 28, 52, 65, 66, 68 och 70.)

16. den 1 juni 1934, i anledning av väckta motioner angående valbarhetsvillkor för beklädande av poster i kommunala nämnder och styrelser. (292.)

Ärendet, som i vissa delar avgjorts, är i övrigt beroende på Kungl. Maj:ts prövning. Den 26 september 1941 har departementschefen, jämlikt Kungl. Maj:ts samma dag givna bemyndigande, tillkallat sakkunniga med uppdrag att verkställa utredning av frågan om mildring eller upphävande av de åren 1935 och 1936 beslutade skärpningarna av utskyldsstrecket som valbarhets- och behörighetsvillkor för vissa kommunala förtroendeuppdrag ävensom framlägga de förslag, till vilka denna utredning kunde föranleda. (Jfr ärendena under punkterna 22, 27 och 84.)

17. den 5 juni 1934, i anledning av riksdagens år 1933 församlade revisorers berättelse angående verkställd granskning av statsverkets jämte därtill hörande fonders tillstånd, styrelse och förvaltning för tiden 1 juli 1932—30 juni 1933. (307.)

Angående tidigare vidtagna åtgärder, se ämbetsberättelsen 1940 sid. 316. Ärendet är beroende på Kungl. Maj:ts prövning. (Jfr ärendet under punkten 9.)

18. den 11 juni 1934, i anledning av väckta motioner om utredning och förslag angående förhållandena inom byggnadsindustrien. (372.)

Sedan skrivelsen anmälts den 28 september 1934, har chefen för socialdepartementet jämlikt bemyndigande samma dag tillkallat sakkunniga — 1934 års byggnadsindustrisakkunniga — för att inom departementet biträda med utredning i frågan. Detta uppdrag har numera slutförts genom avgivande av betänkanden i ämnet. Efter hörande av vissa myndigheter och sammanslutningar hänsköts ärendet i vad avser fardagsfrågan till justitiedepartementet för beaktande vid avgivandet till 1939 års lagtima riksdag av förslag till lag angående ändring i vissa delar av nyttjanderättslagen m. m. Den 9 augusti 1940 förordnade Kungl. Maj:t, att förenämnda sakkunnigas betänkanden jämte däröver avgivna yttranden med flera handlingar skulle överlämnas till de den 1 augusti 1940 tillkallade sakkunniga för undersökning angående nuvarande byggnadskostnader m. m. för att beaktas vid fullgörande av sistnämnda sakkunnigas uppdrag. Detsamma har fullgjorts genom överlämnande den 29 januari 1941 av betänkande med utredning angående byggnadskostnaderna (st. off. utr. 1941: 4), varefter Kungl. Maj:t den 9 maj 1941 avlåtit proposition, nr 251, angående åtgärder för främjande av ökad bostadsproduktion m. m., vilken proposition i huvudsak bifallits av riksdagen. Ärendet är i vissa delar alltjämt beroende på Kungl. Maj:ts prövning. (Jfr ärendet under punkten 72.)

19. samma dag, i anledning av väckta motioner angående lagstiftning till arbetsfredens bevarande m. m. (373.)

Anmäld den 31 december 1934, därvid beslöts tillkallandet av särskilda sakkunniga för utredning av i skrivelsen omförmälda och vissa andra därmed sammanhängande spörsmål. De sakkunniga hava den 9 december 1935 avgivit betänkande om folkförsörjning och arbetsfred. Ärendet är beroende på Kungl. Maj:ts prövning. (Jfr ärendena under punkterna 2, 5 och 25.)

20. den 14 juni 1934, i anledning av väckta motioner angående åtgärder till förhindrande av fackliga eller andra yrkesorganisationers kollektiva anslutning till visst politiskt parti. (410.)

Ärendet är beroende på Kungl. Maj:ts prövning.

21. den 30 april 1935, i anledning av väckta motioner angående undersökning av vårt lands befolkningsfråga m. m. (181.)

Sedan skrivelsen anmälts den 17 maj 1935, har chefen för socialdepartementet, jämlikt Kungl. Maj:ts bemyndigande, den 22 i samma månad tillsatt en kommission för undersökning av vårt lands befolkningsfråga. Vissa avsnitt av kommissionens sedermera framlagda förslag hava lagts till grund för propositioner till riksdagen. (Se ämbetsberättelsen 1940 sid. 317.) Förslagen i övrigt äro föremål för granskning av de enligt Kungl. Maj:ts bemyndigande den 12 september 1941 tillkallade sakkunniga (1941 års befolkningsutredning). (Jfr ärendet under punkten 71.)

22. den 25 maj 1935, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition till riksdagen med förslag till lag om kommunalstyrelse i Stockholm ävensom i anledning av propositionen väckta motioner. (237.)

Anmäld den 15 juni 1935, därvid lag i ämnet utfärdades (sv. f. nr 337). Kungl. Maj:t har därefter den 9 januari 1936 till riksdagen avlåtit proposition (nr 12) med förslag till lag om ändring i vissa delar av kommunala vallagen, vilken proposition av riksdagen bifallits. Författningar i ämnet utfärdade (sv. f. nr 76 och 77). Frågan om fullgjord skattebetalning såsom villkor för valbarhet och behörighet till kommunala förtroendeuppdrag har delvis avgjorts genom utfärdande av lagar i ämnet (se under punkten 28). Den 26 september 1941 har departementschefen, jämlikt Kungl. Maj:ts samma dag givna bemyndigande, tillkallat sakkunniga med uppdrag att verkställa utredning av frågan om mildring eller upphävande av de åren 1935 och 1936 beslutade skärpningarna av utskyldsstrecket som valbarhets- och behörighetsvillkor för vissa kommunala förtroendeuppdrag, ävensom framlägga de förslag, till vilka denna utredning kunde föranleda. (Jfr ärendena under punkterna 16, 27 och 84.)

23. den 1 juni 1935, angående åtgärder för anläggning av badinrättningar på landsbygden. (268.)

Anmäld den 5 juli 1935, därvid medicinalstyrelsen anbefalldes att i samråd med pensionsstyrelsen och skolöverstyrelsen verkställa utredning och inkomma med förslag i ämnet. Sedan förslag inkommit den 30 oktober 1936, är ärendet beroende på Kungl. Maj:ts prövning.

24. den 6 juni 1935, i anledning av riksdagens år 1934 församlade revisorers berättelse angående verkställd granskning av statsverkets jämte därtill hörande fonders tillstånd, styrelse och förvaltning för tiden 1 juli 1933—30 juni 1934. (279.)

Angående tidigare vidtagna åtgärder, se ämbetsberättelsen 1940 sid. 317. Ärendet är i viss del beroende på Kungl. Maj:ts prövning.

25. den 7 juni 1935, i anledning av väckta motioner angående lagstiftning till arbetsfredens främjande m. m. (300.)

Ärendet är beroende på Kungl. Maj:ts prövning. (Jfr ärendena under punkterna 2, 5 och 19.)

26. den 28 februari 1936, i anledning av väckta motioner om beredande av rätt för municipalsamhälle att upprätta högre folkskola. (62.)

Ärendet är beroende på Kungl. Maj:ts prövning.

27. den 20 mars 1936, i anledning av väckta motioner om skärpning av utskyldsstrecket såsom villkor för valbarhet till kommunala förtroendeuppdrag. (106.)

Anmäld den 30 juni 1936, därvid lagar utfärdades (sv. f. nr 428, 429 och 433).

I vad angår av riksdagen begärd utredning beträffande frågan om införande i kommunallag av allmänna valbarhetsbestämmelser rörande kommunala uppdragshavare är ärendet beroende på Kungl. Maj:ts prövning. Den 26 september 1941 har departementschefen, jämlikt Kungl. Maj:ts samma dag givna bemyndigande, tillkallat sakkunniga med uppdrag att verkställa utredning av frågan om mildring eller upphävande av de åren 1935 och 1936 beslutade skärpningarna av utskyldsstrecket som valbarhets- och behörighetsvillkor för vissa kommunala förtroendeuppdrag ävensom framlägga de förslag, till vilka denna utredning kunde föranleda. (Jfr ärendena under punkterna 16, 22 och 84.)

28. den 25 april 1936, i anledning av väckta motioner angående vissa ändringar i fattigvårdslagen m. m. (185.)

Ärendet är föremål för övervägande inom socialvårdskommittén. (Jfr ärendet under punkten 15.)

29. den 2 maj 1936, i anledning av väckt motion om utvidgning av rätten att erhålla lindring i de mindre bemedlades kostnader för vård av sinnessjuka, sinnesslöa och fallandesjuka. (202.)

Angående tidigare vidtagna åtgärder, se ämbetsberättelsen 1940 sid. 318. Ärendet är beroende på Kungl. Maj:ts prövning.

30. den 5 maj 1936, i anledning av väckta motioner om ändrade grunder för statsbidrag till avlöning av vissa befattningshavare vid polisväsendet. (209.)

Anmäld den 10 juli 1936, därvid dels samtliga länsstyrelser anbefalldes, dels ock vissa organisationer bereddes tillfälle att avgiva yttranden över skrivelsen. Sådana yttranden hava därefter inkommit. Genom beslut den 25 november 1938 har Kungl. Maj:t bemyndigat departementschefen att utse en kommitté för utredning av frågan om polisväsendets förstatligande m. m. I samband därmed att denna kommitté den 8 december 1938 blivit utsedd har skrivelsen överlämnats till kommittén för att av densamma tagas i övervägande vid fullgörandet av dess uppdrag. Kommitténs arbete pågår. (Jfr ärendena under punkterna 60 och 61.)

31. den 20 maj 1936, i anledning av väckta motioner angående en utvidgad livsmedelslagstiftning. (243.)

Angående vissa av livsmedelslagstiftningssakkunniga avgivna förslag samt i anledning därav vidtagna åtgärder i ämnet, se ämbetsberättelserna 1940 sid. 319 och 1941 sid. 241. De sakkunnigas arbete har slutförts genom framläggande den 4 juli 1941 av betänkande med förslag till livsmedelsstadga m. m. (st. off. utr. 1941: 22). De i betänkandet framlagda förslagen äro beroende på Kungl. Maj:ts prövning.

32. den 23 maj 1936, angående åtgärder till åstadkommande av utsträckt användning av vatten- och sanitetsledningar på landsbygden. (244.)

Angående tidigare vidtagna åtgärder, se ämbetsberättelsen 1940 sid. 319. Ärendet är beroende på Kungl. Maj:ts prövning.

33. samma dag, angående underlättande och tryggande av möjligheten för den icke jordägande befolkningen att idka friluftsliv. (246.)

Angående tidigare vidtagna åtgärder, se ämbetsberättelsen 1941 sid. 242. Fritidsutredningen har avgivit betänkanden dels den 28 november 1938 med förslag angående regleringen av strandbebyggelsen m. m., dels den 31 maj 1940 med utredning och förslag angående inrättande av fritidsreservat för städernas och de tättbebyggda samhällenas befolkning, dels ock den 26 februari 1942 med utredning och förslag angående semester för husmödrar. Sistnämnda båda betänkanden äro efter avslutad remissbehandling föremål för Kungl. Maj:ts övervägande. (Jfr ärendena under punkterna 41, 48 och 51.)

34. samma dag, angående åtgärder för utrotande av väggohyran i hela landet. (264.)
Anmäld den 10 juli 1936, därvid medicinalstyrelsen anbefalldes att i samråd med socialstyrelsen efter verkställande av erforderlig utredning inkomma med förslag i ämnet. Sedan medicinalstyrelsen den 18 maj 1937 inkommit med viss framställning, har Kungl. Maj:t den 15 september 1939 anbefallt statens institut för folkhälsan att verkställa fortsatt utredning rörande de olika medel, som kunna komma till användning vid bekämpande av väggohyra. Uppdraget har fullgjorts genom överlämnande den 13 januari 1941 av ett av medicinalstyrelsen och institutet gemensamt avgivet betänkande rörande bekämpande av väggohyra (st. off. utr. 1941: 15). Den 26 november 1943 har Kungl. Maj:t utfärdat *dels* kungörelse om begagnande av vissa gifter till förgörande av ohyra, *dels* kungörelse om uppgiftsskyldighet beträffande viss yrkesmässig verksamhet till förgörande av ohyra, *dels ock* kungörelse om ändrad lydelse av § 6 mom. 1, § 32 mom. 2 och § 39 mom. 2 allmänna läkarinstruktionen den 19 december 1930 (nr 442) (sv. f. nr 878—880). Övriga i betänkandet framlagda förslag äro fortfarande beroende på Kungl. Maj:ts prövning.

35. den 5 juni 1936, angående reformering av pantlånerörelsen. (275.)
Se ärendet under punkten 4 här ovan.

36. den 18 juni 1936, i anledning av väckta motioner angående offentliga nöjestillställningar m. m. (353.)
Anmäld den 11 november 1938, därvid Kungl. Maj:t uppdrog åt landshövdingen Arvid Lidén att såsom sakkunnig inom socialdepartementet företaga en översyn av bestämmelserna i ordningsstadgan för rikets städer och därmed sammanhörande författningar samt verkställa därav föranledd utredning ävensom avgiva förslag till erforderliga författningsbestämmelser. Utredningsarbetet, som den 30 december 1939 förklarats skola vila tillsvidare, har jämlikt Kungl. Maj:ts beslut den 30 juni 1943 återupptagits, varvid utredningsuppdraget, vilket landssekreteraren Olof Åkesson förordnats att jämte Lidén under den senares ordförandeskap fullfölja, utvidgats att omfatta frågan, huruvida ordningsstadgan för rikets städer och därmed sammanhängande bestämmelser lämpligen böra utbytas mot en författning, vari ordningsföreskrifter meddelas för riket i dess helhet, ävensom, därest detta skulle befinnas vara fallet, utarbetande av förslag till sådan författning. Utredningsarbetet pågår. (Jfr ärendet under punkten 62.)

37. den 27 juni 1936, i anledning av dels Kungl. Maj:ts proposition med förslag till lag om förenings- och förhandlingsrätt m. m., dels ock väckta motioner angående lag om vissa ekonomiska stridsåtgärder m. m. (418.)
Angående tidigare vidtagna åtgärder, se ämbetsberättelsen 1940 sid. 320. Ärendet är beroende på Kungl. Maj:ts prövning.

38. samma dag, i anledning av väckta motioner angående lagstiftning om arbetsavtal m. m. (421.)
Angående tidigare vidtagna åtgärder, se ämbetsberättelsen 1940 sid. 320. Vidkommande den fortsatta utredningen rörande frågan om lagstiftning om arbetsavtal är ärendet i denna del beroende på Kungl. Maj:ts prövning.

39. den 6 mars 1937, i anledning av väckt motion om viss ändring i 1 § i lagen den 16 maj 1930 om arbetstidens begränsning. (54.)
Anmäld den 18 juni 1937, därvid socialstyrelsen anbefalldes att verkställa utredning samt inkomma med förslag i ämnet. I anledning härav har styrelsen den 10 september 1943 avgivit förslag till arbetstidslag för hotell, restauranger och

kaféer. Efter avslutad remissbehandling är ärendet beroende på Kungl. Maj:ts prövning. (Jfr ärendet under punkten 8.)

40. den 9 mars 1937, angående utredning om rening och desinficiering av vissa för sängkläder m. m. avsedda råvaror. (63.)

Anmäld den 19 mars 1937, därvid medicinalstyrelsen anbefalldes att i samråd med socialstyrelsen och kommerskollegium verkställa den av riksdagen begärda utredningen samt inkomma med det förslag i ämnet, vartill utredningen kunde föranleda. Medicinalstyrelsen avgav till fullgörande härav den 15 mars 1943 förslag i ämnet. Genom Kungl. Maj:ts beslut den 5 november 1943 överlämnades handlingarna till riksförsäkringsanstalten för att tagas i övervägande vid utarbetande av allmänna skyddsanvisningar till ledning för yrkesinspektionens verksamhet på området. Ärendet är därmed slutbehandlat.

41. samma dag, i anledning av väckta motioner om vissa ändringar i lagen den 12 maj 1917 om expropriation. (65.)

Anmäld den 29 oktober 1937, därvid beslöts, att skrivelsen i vad anginge fråga om rätt att expropriera mark för kommunala friluftsbad skulle överlämnas till fritidsutredningen (jfr ärendet under punkten 33) för att tagas i övervägande vid fullgörandet av dess uppdrag. Frågan har behandlats i utredningens den 31 maj 1940 avgivna betänkande med utredning och förslag angående inrättande av fritidsreservat för städernas och de tättbebyggda samhällenas befolkning, vilket betänkande efter avslutad remissbehandling är föremål för Kungl. Maj:ts övervägande.

42. den 17 mars 1937, i anledning av vissa i statsverkspropositionen gjorda framställningar rörande utgifterna för budgetåret 1937/38 under riksstatens femte huvudtitel, innefattande anslagen till socialdepartementet. (5.)

Anmäld den 23 april 1937. Beträffande i skrivelsen under punkterna 78 respektive 115 gjorda uttalanden angående utredning om ändrade grunder för statsbidrag dels till sinnesslö- och epileptikeranstalter, dels ock till lindring av mindre bemedlade patienters å landsbygden sjukvårdskostnader har medicinalstyrelsen — till åtlydnad av Kungl. Maj:ts den 23 april 1937 meddelade uppdrag — den 27 augusti respektive den 15 september 1937 inkommit med förslag därutinnan. Frågan om grunderna för statsbidrag till lindring i sjukvårdskostnaderna för mindre bemedlade patienter å landsbygden är slutbehandlad genom utfärdandet av 1939 års kungörelse i ämnet (sv. f. nr 257). Vidkommande spörsmålet om ändrade grunder för sinnesslö- och epileptikeranstalter är ärendet alltjämt beroende på Kungl. Maj:ts prövning.

43. den 16 april 1937, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition, nr 15, med förslag till lag angående ändrad lydelse av 6, 7, 8, 13, 29 och 40 §§ lagen den 28 juni 1935 (nr 434) om folkpensionering jämte i ämnet väckta motioner. (147.)

Anmäld den 23 april 1937, därvid lag i ämnet utfärdades (sv. f. nr 63). Därjämte anbefalldes pensionsstyrelsen att, i enlighet med riksdagens i skrivelsen gjorda anhållan, verkställa en allsidig och förutsättningslös utredning, huruvida till blindhetsersättning berättigade personer genom ändringar i lagen om folkpensionering eller på annat sätt kunde beredas en förbättrad ekonomisk ställning, samt inkomma med förslag i ämnet. Sedan denna utredning den 23 december 1938 avgivits, är ärendet beroende på Kungl. Maj:ts prövning.

44. den 28 april 1937, angående sättet för erläggande av vårdavgifter vid statens sinnessjukhus. (229.)

Den 2 juli 1937 anbefalldes socialstyrelsen och medicinalstyrelsen att i anledning

av skrivelsen verkställa erforderlig utredning samt däröver avgiva utlåtande. Sedan utlåtanden inkommit, är ärendet beroende på Kungl. Maj:ts prövning.

45. samma dag, angående yrkesutbildning av tuberkuloskonvalescenter i vissa fall. (230.)

Ärendet är beroende på Kungl. Maj:ts prövning. (Jfr ärendet under punkten 3.)

46. den 8 maj 1937, i anledning av väckta motioner angående vissa ändringar i lagen om försäkring för olycksfall i arbete. (261.)

Anmäld den 11 juni 1937, därvid riksförsäkringsanstalten anbefalldes att verkställa den i skrivelsen begärda utredningen samt att inkomma med de förslag, vartill utredningen kunde föranleda. Detta uppdrag har ännu icke fullgjorts. (Jfr ärendet under punkten 67.)

47. samma dag, i anledning av väckta motioner angående utredning av frågan om det kommunala revisionsväsendet. (266.)

Den 24 september 1937 hava vissa sammanslutningar lämnats tillfälle att avgiva yttrande över skrivelsen. Sedan yttranden inkommit, är ärendet beroende på Kungl. Maj:ts prövning.

48. den 12 maj 1937, angående beredande av vila åt husmödrar på landsbygden. (270.)

Sedan skrivelsen den 28 maj 1937 anmälts i samband med tillkallandet av fritidsutredningen (jfr ärendet under punkten 33), överlämnades densamma den 9 september 1937 till nämnda utredning för att tagas i övervägande vid fullgörandet av det utredningen meddelade uppdraget. Fritidsutredningen avgav den 26 februari 1942 betänkande med utredning och förslag angående semester för husmödrar, vilket efter avslutad remissbehandling är beroende på Kungl. Maj:ts prövning.

49. den 26 maj 1937, angående de civila tjänsteläkarnas ställning i städer och stadsliknande samhällen. (339.)

Anmäld den 19 maj 1939, därvid chefen för socialdepartementet bemyndigades att utse sakkunniga för verkställande av ytterligare utredning rörande frågan om de civila tjänsteläkarnas ställning i städer med över 5,000 invånare. Utredningsarbetet vilar tillsvidare.

50. den 2 juni 1937, angående central bearbetning av de vid inskrivningsförrättningarna inhämtade hygieniska uppgifterna. (340.)

Anmäld den 18 juni 1937, därvid statistiska centralbyrån anbefalldes att verkställa utredning och avgiva förslag i ämnet. Detta uppdrag har ännu icke fullgjorts.

51. samma dag, i anledning av väckt motion om anslag till bidrag för ordnande av semestermöjligheter åt vissa folkgrupper m. m. (385.)

Anmäld den 18 juni 1937, därvid de med stöd av Kungl. Maj:ts den 28 maj 1937 givna bemyndigande tillkallade sakkunniga för verkställande av utredning rörande underlättande och tryggande av möjligheterna för den icke jordägande befolkningen att idka friluftsliv m. m. (fritidsutredningen) anbefalldes att vid fullgörande av sitt uppdrag beakta de i skrivelsen gjorda uttalandena. (Jfr ärendet under punkten 33.)

52. den 4 juni 1937, i anledning av väckta motioner angående översyn av bestämmelserna rörande samhällets hjälpverksamhet m. m. (403.)

I skrivelsen avhandlade spörsmål äro föremål för övervägande inom socialvårdskommittén. (Jfr ärendet under punkten 15.)

53. den 5 juni 1937, i anledning av Kungl. Maj:ts framställning angående anslag till skyddsuppfostran m. m. jämte i ämnet väckta motioner. (400.)
Angående tidigare vidtagna åtgärder, se ämbetsberättelsen 1940 sid. 323. Ärendet är i viss del beroende på Kungl. Maj:ts prövning.

54. den 21 februari 1938, i anledning av väckta motioner angående fördelning mellan landsting och fattigvårdssamhälle av den till vissa fattiga sinnessjuka utgående folkpensionen. (44.)
Anmäld den 18 mars 1938, därvid beslöts, att skrivelsen skulle överlämnas till socialvårdskommittén, som hade att verkställa den av riksdagen i ämnet begärda utredningen samt till Kungl. Maj:t inkomma med de förslag, vartill denna utredning kunde föranleda. Detta uppdrag har ännu icke slutförts.

55. den 18 mars 1938, i anledning av väckt motion angående rätten till uttagande av övertidsarbete enligt lagen den 16 maj 1930 om arbetstidens begränsning. (108.)
Anmäld den 22 april 1938, därvid socialstyrelsen anbefalldes att verkställa den utredning, varom riksdagen i skrivelsen gjort framställning, samt att inkomma med de förslag, vartill utredningen kunde föranleda. Detta uppdrag har ännu icke fullgjorts.

56. den 5 april 1938, i anledning av väckta motioner om beredande av representation åt de privatanställda i arbetsdomstolen m. m. (166.)
Anmäld den 8 juli 1938 och den 30 juni 1943. Sistnämnda dag bemyndigades departementschefen att tillkalla en sakkunnig för att inom departementet verkställa översyn av bestämmelserna rörande arbetsdomstolens, arbetsrådets och försäkringsrådets sammansättning samt till Kungl. Maj:t avgiva det förslag, vartill utredningen kunde föranleda. Sakkunnig tillkallades samma dag. Utredningsarbetet pågår. (Jfr ärendet under punkten 11 i bilaga II.)

57. den 18 maj 1938, angående yngre sjukhusläkares avlönings-, arbets- och bostadsförhållanden. (282.)
Anmäld den 31 augusti 1938, därvid chefen för socialdepartementet bemyndigades att tillkalla sakkunniga för att verkställa utredning och avgiva förslag rörande ledningen av landstingens hälso- och sjukvårdsverksamhet ävensom rörande de yngre sjukhusläkarnas avlönings-, arbets- och bostadsförhållanden. Departementschefen har därefter den 20 september 1938 tillkallat ifrågavarande sakkunniga (1938 års hälso- och sjukvårdssakkunniga), vilkas arbete beträffande sistnämnda del av uppdraget avslutats genom avgivande av betänkande i ämnet den 10 februari 1942. Sedermera har Kungl. Maj:t genom beslut den 15 oktober 1943 uppdragit åt medicinalstyrelsen att efter samråd med styrelsen för svenska landstingsförbundet och styrelsen för svenska stadsförbundet verkställa utredning i syfte att få till stånd en reglering av den öppna vården vid av landsting eller kommun drivna sjukhus ävensom att inkomma med det förslag, vartill utredningen kunde föranleda. Detta uppdrag har ännu icke fullgjorts.

58. den 25 maj 1938, angående vissa ändringar i gällande vapenkungörelse. (326.)
Ärendet är beroende på Kungl. Maj:ts prövning.

59. samma dag, angående utredning om utlandssvenskarnas rättigheter och skyldigheter. (328.)
Anmäld den 8 juli 1938, därvid skrivelsen överlämnades till socialvårdskommittén. Sedan kommittén i skrivelse den 19 oktober 1938 anhållit att bliva befriad från detta uppdrag, har Kungl. Maj:t den 18 november 1938 anbefallt social-

styrelsen att verkställa den i skrivelsen begärda utredningen samt att inkomma med de förslag, vartill utredningen kunde föranleda. Sedan socialstyrelsen den 30 september 1941 överlämnat utredning och förslag i ärendet (st. off. utr. 1941:36), är ärendet beroende på Kungl. Maj:ts prövning.

60. samma dag, i anledning av väckta motioner angående polisväsendets förstatligande m. m. (330.)

Genom beslut den 25 november 1938 har Kungl. Maj:t bemyndigat departementschefen att utse en kommitté för utredning av frågan om polisväsendets förstatligande m. m. I samband därmed att denna kommitté den 8 december 1938 blivit utsedd har skrivelsen överlämnats till kommittén för att av densamma tagas i övervägande vid fullgörandet av dess uppdrag. (Jfr ärendena under punkterna 30 och 61.) Kommitténs arbete pågår.

61. den 27 maj 1938, i anledning av riksdagens år 1937 församlade revisorers berättelse angående verkställd granskning av statsverkets jämte därtill hörande fonders tillstånd, styrelse och förvaltning. (308.)

Beträffande den i skrivelsen under punkten 2:o gjorda anhållan, att Kungl. Maj:t ville vidtaga åtgärder i syfte att åstadkomma en i möjligaste mån enhetlig tillämpning av bestämmelserna rörande ersättning till statsverket vid anlitande av statspolis, uppdrogs den 15 juli 1938 åt statspolisintendenten att verkställa erforderlig utredning i ämnet samt inkomma med förslag till de bestämmelser, till vilka utredningen kunde föranleda. Sedan sådant förslag inkommit samt utlåtanden däröver infordrats från vissa myndigheter, har ärendet den 21 april 1939 överlämnats till 1939 års polisutredning (jfr ärendena under punkterna 30 och 60) för att tagas i övervägande vid fullgörandet av det uppdrag, som den 25 november 1938 meddelats utredningen. Kommitténs arbete pågår.

62. den 1 juni 1938, i anledning av dels Kungl. Maj:ts proposition med förslag till förordning om tillägg till förordningen den 10 juni 1932 (nr 200) angående utsträckt tillämpning av vissa bestämmelser i § 13 av ordningsstadgan för rikets städer den 24 mars 1868 (nr 22) m. m. dels ock i ämnet väckt motion. (364.)

Anmäld den 17 juni 1938, därvid författning i ämnet utfärdades (sv. f. nr 286). Beträffande i skrivelsen i övrigt gjord anhållan, att Kungl. Maj:t ville låta systematiskt sammanföra och i erforderlig mån jämväl omarbeta de i ordningsstadgan för rikets städer och därmed sammanhängande författningar ingående bestämmelserna rörande offentliga tillställningar etc., har Kungl. Maj:t den 11 november 1938 uppdragit åt landshövdingen Arvid Lidén att såsom sakkunnig inom socialdepartementet företaga en översyn av bestämmelserna i ordningsstadgan för rikets städer och därmed sammanhörande författningar samt verkställa därav föranledd utredning ävensom avgiva förslag till erforderliga författningsbestämmelser. Utredningsarbetet, som den 30 december 1939 förklarats skola tillsvidare vila, har jämlikt Kungl. Maj:ts beslut den 30 juni 1943 återupptagits, varvid utredningsuppdraget, vilket landssekreteraren Olof Åkesson förordnats att jämte Lidén under den senares ordförandeskap fullfölja, utvidgats att omfatta frågan, huruvida ordningsstadgan för rikets städer och därmed sammanhängande bestämmelser lämpligen böra utbytas mot en författning, vari ordningsföreskrifter meddelas för riket i dess helhet, ävensom, därest detta skulle befinnas vara fallet, utarbetande av förslag till sådan författning. Utredningsarbetet pågår. (Jfr ärendet under punkten 36.)

63. den 3 juni 1938, angående utredning om en centraliserad upplysningsverksamhet för ungdomens yrkesvägledning. (428.)

Anmäld den 15 juli 1938, därvid åt socialstyrelsen uppdrogs att i samråd med skolöverstyrelsen verkställa den i skrivelsen begärda utredningen samt till socialdepartementet inkomma med det förslag, vartill utredningen kunde föranleda. Sedan socialstyrelsen den 22 februari 1939 avgivit förslag i ämnet, är ärendet beroende på Kungl. Maj:ts prövning.

64. samma dag, angående utredning och förslag i fråga om en friare omflyttning inom Norden. (430.)

Anmäld den 18 november 1938, därvid socialstyrelsen anbefalldes att verkställa den i skrivelsen begärda utredningen. Jämlikt Kungl. Maj:ts beslut den 9 februari 1940 skall med fullgörande av utredningsuppdraget tillsvidare anstå.

65. den 25 februari 1939, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition med förslag till lag angående ändrad lydelse av 65 § lagen den 14 juni 1918 (nr 422) om fattigvården m. m. (57.)

Lagar i ämnet utfärdade den 17 mars 1939 (sv. f. nr 65—67); och beslöts därvid tillika, att handlingarna i ärendet skulle överlämnas till socialvårdskommittén för att tagas under övervägande vid fullgörandet av kommitténs uppdrag. (Jfr ärendet under punkten 14.)

66. den 12 mars 1939, i anledning av väckta motioner om förnyad utredning angående utvidgad försäkring mot olycksfall i arbete. (95.)

Anmäld den 13 april 1939, därvid beslöts, att handlingarna i ärendet skulle överlämnas till socialvårdskommittén för att tagas under övervägande vid fullgörande av kommitténs uppdrag. (Jfr ärendet under punkten 14.)

67. samma dag, i anledning av väckt motion angående införande av olycksfallsförsäkring för innehavare av offentliga förtroendeuppdrag. (96.)

Anmäld den 13 april 1939, därvid riksförsäkringsanstalten anbefalldes att verkställa utredning i ämnet. Detta uppdrag har ännu icke slutförts. (Jfr ärendet under punkten 46.)

68. den 15 mars 1939, angående utredning om vederlag till kommunerna för deras kostnader i anledning av barnavårdsnämndernas befattning med vissa ärenden. (116.)

Anmäld den 13 april 1939, därvid beslöts, att handlingarna i ärendet skulle överlämnas till socialvårdskommittén för att tagas under övervägande vid fullgörande av kommitténs uppdrag. (Jfr ärendet under punkten 14.)

69. den 6 maj 1939, angående utredning rörande åtgärder i syfte att minska utbredningen av tandsjukdomar. (235.)

Anmäld den 30 juni 1939, därvid åt medicinalstyrelsen uppdrogs att i samråd med tandläkarinstitutets lärarråd verkställa allsidig utredning rörande de åtgärder, som böra vidtagas för att dels minska de vanligast förekommande tandsjukdomarnas utbredning i landet, dels ock åstadkomma erforderlig prövning och kontroll av tandvårdsmateriel. Uppdraget har ännu icke blivit fullgjort.

70. samma dag, angående utredning om pension eller statsbidrag åt vissa kvinnor med två eller flera minderåriga barn. (236.)

Anmäld den 19 maj 1939, därvid beslöts, att handlingarna i ärendet skulle överlämnas till socialvårdskommittén (jfr ärendet under punkten 15) för att tagas under övervägande vid fullgörandet av kommitténs uppdrag.

71. den 17 maj 1939, angående hemhjälpverksamhetens planmässiga organiserande och stödjande från det allmännas sida. (268.)

Ärendet har den 15 september 1941 överlämnats till 1941 års befolkningsutred-

ning för att tagas i övervägande i samband med det utredningen lämnade uppdraget. (Jfr ärendet under punkten 21.) Sedan utredningen den 10 mars 1943 överlämnat utredning och förslag angående statsbidrag till social hemhjälpsverksamhet (st. off. utr. 1943: 15), har Kungl. Maj:t den 8 oktober 1943 avlåtit proposition, nr 332, i ämnet, vilken proposition med vissa jämkningar bifallits av riksdagen. Ärendet är därmed slutbehandlat. (Jfr ärendet under punkten 75 i bilaga II.)

72. den 20 maj 1939, angående utredning rörande byggnadskostnaderna på landsbygden. (279.)

Anmäld den 9 augusti 1940, därvid Kungl. Maj:t förordnade, att 1934 års byggnadsindustrisakkunnigas betänkanden jämte däröver avgivna yttranden ävensom riksdagens förenämnda skrivelse med därtill hörande utlåtanden skulle överlämnas till de den 1 augusti 1940 tillkallade sakkunniga för undersökning angående nuvarande byggnadskostnader m. m. för att beaktas vid fullgörande av de sakkunnigas uppdrag. Sedan detsamma fullgjorts genom överlämnande den 29 januari 1941 av betänkande med utredning angående byggnadskostnaderna (st. off. utr. 1941: 4), har Kungl. Maj:t den 9 maj 1941 avlåtit proposition, nr 251, angående åtgärder för främjande av ökad bostadsproduktion m. m., vilken proposition i huvudsak bifallits av riksdagen. Ärendet är i vissa delar alltjämt beroende på Kungl. Maj:ts prövning. (Jfr ärendet under punkten 18.)

73. den 9 juni 1939, angående utredning rörande missförhållanden inom det offentliga nöjeslivet m. m. (382.)

I skrivelsen framförda spörsmål hava för övervägande hänskjutits till de sakkunniga för utredning rörande åtgärder för bekämpande av ungdomsbrottsligheten m. m., vilka jämlikt Kungl. Maj:ts bemyndigande den 29 juli 1939 tillkallats av chefen för justitiedepartementet.

74. samma dag, i anledning av väckta motioner om ändrad kommunal indelning i syfte att åstadkomma större kommunala enheter m. m (387.)

Anmäld den 30 juni 1943, därvid departementschefen bemyndigades att utse en kommitté med uppdrag att utreda frågan om åstadkommande av en mera rationell kommunal indelning och framlägga därav föranledda förslag. Sakkunniga tillkallades samma dag. Utredningsarbetet pågår. (Jfr ärendet under punkten 88.)

75. den 16 april 1940, i anledning av väckta motioner om ändrad ordning beträffande tillsynen över statens sinnesslövård. (153.)

Anmäld den 21 juni 1940, därvid åt medicinalstyrelsen uppdrogs att taga det i skrivelsen berörda spörsmålet under övervägande och till Kungl. Maj:t inkomma med förslag i ämnet. Sedan sådant förslag inkommit, är ärendet beroende på Kungl. Maj:ts prövning.

76. den 8 juni 1940, angående åtgärder mot nedskräpande eller vandalisering och förstöring av mark eller vatten inom bebyggda områden eller i dessas närhet. (358.)

Ärendet är beroende på Kungl. Maj:ts prövning.

77. den 12 juni 1940, i anledning av väckta motioner om inbegripande av skriv- och telegrafistkramp under lagen om försäkring för vissa yrkessjukdomar. (360.)

Anmäld den 21 juni 1940, därvid åt riksförsäkringsanstalten uppdrogs att, i samråd med medicinalstyrelsen och styrelsen för statens institut för folkhälsan, verkställa den genom skrivelsen begärda utredningen samt inkomma med förslag i

ämnet. Ämbetsverken hava den 26 mars 1943 avgivit sådant förslag. Efter avslutad remissbehandling är ärendet beroende på Kungl. Maj:ts prövning.

78. samma dag, angående skyndsamma åtgärder i syfte att underlätta för vanföra personer att vinna arbetsanställning. (386.)

Anmäld den 15 oktober 1943, därvid departementschefen bemyndigades att utse en kommitté med uppdrag att verkställa utredning av de partiellt arbetsföras problem. Utredningsarbetet pågår. (Jfr ärendet under punkten 79.)

79. samma dag, angående utredning om de praktiska åtgärder, som äro ägnade att tillgodoföra samhället och det produktiva livet de partiellt arbetsföras arbetskraft. (387.)

Anmäld den 15 oktober 1943, därvid departementschefen bemyndigades att utse en kommitté med uppdrag att verkställa utredning av de partiellt arbetsföras problem. Utredningsarbetet pågår. (Jfr ärendet under punkten 78.)

80. den 29 april 1941, i anledning av väckta motioner om åtgärder för bekämpande av de reumatiska sjukdomarna i riket. (190.)

Anmäld den 17 oktober 1941, därvid departementschefen bemyndigades att tillkalla sakkunniga med uppdrag att inom departementet biträda med fortsatt utredning av frågan om reumatikervårdens utbyggande och vidtagande i övrigt av åtgärder för reumatiska sjukdomars bekämpande (1941 års reumatikervårdssakkunniga). Av de sakkunniga avgivet förslag till reumatikervårdens ordnande, varöver medicinalstyrelsen utlåtit sig, är beroende på Kungl. Maj:ts prövning. De sakkunnigas arbete fortgår. (Jfr ärendet under punkten 6.)

81. den 10 maj 1941, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående försäljning av ett till förra biskopsbostället 2 mantal Sundby nr 1 i Strängnäs socken hörande område. (222.)

Ärendet är beroende på Kungl. Maj:ts prövning.

82. den 6 juni 1941, i anledning av väckt motion angående ordnandet av vården av svårskötta obildbara sinnesslöa. (277.)

Anmäld den 26 september 1941, därvid medicinalstyrelsen anbefalldes att verkställa den utredning angående anordnande av erforderligt antal ytterligare vårdplatser för svårskötta obildbara sinnesslöa, varom riksdagen i förevarande skrivelse hemställt, samt att till Kungl. Maj:t avgiva de förslag, vartill utredningen kunde föranleda. Detta uppdrag har ännu icke fullgjorts.

83. samma dag, i anledning av väckt motion angående vården av sinnesslöa med smittosam tuberkulos. (278.)

Anmäld den 26 september 1941, därvid medicinalstyrelsen anbefalldes att verkställa den ytterligare utredning av frågan om vården av sinnesslöa, lidande av tuberkulos i smittosamt skede, varom riksdagen i förevarande skrivelse hemställt, samt att till Kungl. Maj:t avgiva de förslag, vartill nämnda utredning kunde föranleda. Detta uppdrag har ännu icke fullgjorts.

84. den 14 juni 1941, i anledning av väckta motioner om upphävande av de vid 1936 års riksdag beslutade skärpningarna av utskyldsstrecket såsom valbarhets- och behörighetsvillkor till vissa kommunala förtroendeuppdrag. (336.)

Anmäld den 26 september 1941, därvid departementschefen, jämlikt Kungl. Maj:ts bemyndigande samma dag, tillkallade fem sakkunniga med uppdrag att verkställa utredning av frågan om mildring eller upphävande av de åren 1935 och 1936 beslutade skärpningarna av utskyldsstrecket som valbarhets- och be-

hörighetsvillkor för vissa kommunala förtroendeuppdrag ävensom framlägga de förslag, till vilka utredningen kunde föranleda. Utredningsarbetet pågår. (Jfr ärendena under punkterna 16, 22 och 27.)

85. den 26 juni 1941, i anledning av riksdagens år 1940 församlade revisorers berättelse angående verkställd granskning av statsverkets jämte därtill hörande fonders tillstånd, styrelse och förvaltning för tiden 1 juli 1939—30 juni 1940 m. m. (405.)

Anmäld, såvitt på socialdepartementets föredragning beror, den 11 juli 1941 (punkterna 3 och 4) och den 17 oktober 1941 (punkten 1). I fråga om punkten 1 har åt socialvårdskommittén uppdragits att verkställa den under nämnda punkt i skrivelsen begärda översynen av lagen om förskottering av underhållsbidrag till barn. Socialvårdskommittén har den 26 maj 1942 avgivit betänkande i ämnet (st. off. utr. 1942: 29). Sedan proposition (nr 183) med förslag till lag om förskottering av underhållsbidrag till barn (bidragsförskottslag) avlåtits till 1943 års riksdag, som bifallit densamma, har lag i ämnet utfärdats den 11 juni 1943 (sv. f. nr 382). Såvitt avser punkterna 3 och 4 har åt landssekreteraren Olof Åkesson uppdragits att verkställa dels den översyn av gällande föreskrifter angående länskungörelserna, varom riksdagen hemställt under punkten 3, dels ock den undersökning rörande kommissionärsväsendet hos statens förvaltningsmyndigheter, varom riksdagen hemställt under punkten 4. Dessa båda utredningsuppdrag äro ännu icke fullgjorda. — Det under punkten 2 behandlade spörsmålet om gemensam administration för vissa statliga laboratorier är föremål för övervägande av de jämlikt Kungl. Maj:ts bemyndigande den 30 januari 1942 tillkallade sakkunniga för utredning rörande organisationen av den centrala förvaltningen för medicinal- och veterinärväsendet (medicinalstyrelseutredningen).

86. den 1 juli 1941, i anledning av dels Kungl. Maj:ts proposition med förslag till förordning om kontroll av vattenledningsvatten, m. m., dels ock i ämnet väckta motioner. (444.)

Anmäld den 19 juli 1941, därvid författningar i ämnet utfärdades (sv. f. nr 654 och 655) och åt väg- och vattenbyggnadsstyrelsen uppdrogs att verkställa utredning rörande möjligheterna att åstadkomma en teknisk kontroll av vattenverks konstruktion och skötsel jämte därmed sammanhängande spörsmål samt att till Kungl. Maj:t inkomma med de förslag, vartill utredningen kunde giva anledning.

87. den 17 februari 1942, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående utgifter å tilläggsstat II till riksstaten för budgetåret 1941/42, i vad propositionen avser socialdepartementets verksamhetsområde. (17.)

Anmäld den 20 februari 1942 och den 3 september 1943. Ärendet är slutbehandlat.

88. den 15 april 1942, i anledning av väckta motioner om sammanslagning av primärkommunala enheter m. m. (121.)

Anmäld den 30 juni 1943, därvid departementschefen bemyndigades att utse en kommitté med uppdrag att utreda frågan om åstadkommande av en mera rationell kommunal indelning och framlägga därav föranledda förslag. Sakkunniga tillkallades samma dag. Utredningsarbetet pågår. (Jfr ärendet under punkten 74.)

89. den 25 april 1942, i anledning av väckt motion angående viss ändring i lagen om försäkring för vissa yrkessjukdomar. (150.)

Anmäld den 12 juni 1942, därvid riksförsäkringsanstalten och medicinalstyrelsen anbefalldes att gemensamt verkställa den begärda utredningen. Ämbetsverken

hava den 26 mars 1943 avgivit förslag i ämnet. Efter avslutad remissbehandling är ärendet beroende på Kungl. Maj:ts prövning.

90. den 16 maj 1942, i anledning av väckta motioner om rätt för kommun att anslå medel till hemvärnets verksamhet. (233.)

Anmäld den 19 juni 1942, därvid 1941 års hemortsförsvarssakkunniga anbefalldes verkställa den begärda utredningen. De sakkunniga hava den 17 juni 1943 avgivit betänkande med förslag till lag om folkskyddsväsendet (folkskyddslag) m. m. (st. off. utr. 1943: 27). Ärendet är därefter beroende på Kungl. Maj:ts prövning.

91. den 20 maj 1942, i anledning av väckta motioner om vissa ändringar i lagen om semester. (245.)

Anmäld den 30 juni 1942, därvid departementschefen bemyndigades att tillkalla sakkunniga för att verkställa en allmän förutsättningslös översyn av lagen om semester och framlägga därav föranledda förslag. De sakkunniga tillkallades den 3 november 1942. Utredningsarbetet pågår.

92. samma dag, i anledning av väckta motioner angående viss ändring i epidemilagen. (246.)

Anmäld den 10 juli 1942, därvid medicinalstyrelsen anbefalldes att verkställa den begärda utredningen. Detta uppdrag är ännu icke fullgjort.

93. den 22 maj 1942, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående statsbidrag till lasaretts- och tuberkulossjukvårdens utbyggande å Gotland. (256.)

Anmäld den 30 juni 1942 och den 5 februari 1943. Ärendet är därmed slutbehandlat.

94. den 30 maj 1942, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående åtgärder för främjande av ökad bostadsproduktion m. m. jämte i ämnet väckta motioner. (282.)

Anmäld den 30 juni, den 23 oktober och den 27 november 1942. Författning i ämnet utfärdad den 30 juni 1942 (sv. f. nr 569). Ärendet är slutbehandlat.

95. den 9 juni 1942, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående anslag till vissa byggnadsarbeten vid statens sinnessjukhus, m. m. (308.)

Anmäld den 30 juni 1942 och den 19 november 1943. Ärendet är därmed slutbehandlat.

96. den 27 juni 1942, i anledning av väckta motioner angående statsbidrag till vissa resekostnader vid den förebyggande mödra- och barnavården. (405.)

Anmäld den 10 juli 1942. Enligt därvid lämnat uppdrag har medicinalstyrelsen verkställt den begärda utredningen, varefter Kungl. Maj:t i proposition den 2 april 1943, nr 209, framlagt förslag i ämnet. Förslaget har av riksdagen bifallits. Ärendet är därmed slutbehandlat.

97. den 30 juni 1942, i anledning av väckta motioner angående sociala hjälpåtgärder för de arbetslösa inom säsongyrkena. (464.)

Anmäld den 6 november 1942, därvid socialvårdskommittén anbefalldes verkställa den begärda utredningen. Detta uppdrag är ännu icke fullgjort.

98. den 8 juli 1942, i anledning av riksdagens år 1941 församlade revisorers berättelse angående verkställd granskning av statsverkets jämte därtill hörande fonders tillstånd, styrelse och förvaltning för tiden 1 juli 1940—30 juni 1941. (423.)

Ärendet är, såvitt på socialdepartementets föredragning beror (punkterna 2 och 9), beroende på Kungl. Maj:ts prövning.

Av dessa ärenden äro alltså de under 40, 71, 87 och 93—96 omförmälda av Kungl. Maj:t inom socialdepartementet slutligen behandlade samt de övriga på prövning beroende.

4. Kommunikationsdepartementet.

Riksdagens skrivelse

1. den 13 mars 1931, i anledning av väckt motion om lagbestämmelser mot uppsättande invid vägarna av trafiksäkerheten ovidkommande reklamannonser. (71.)

Ärendet har, i vad avser utredning huruvida och på vad sätt ändringar i gällande lagstiftning må kunna vidtagas för att ytterligare förhindra, att annonstavlor, reklamskyltar och dylikt så uppsättas, att de verka i hög grad förfulande på utsikt över landskap eller bebyggd ort, jämlikt Kungl. Maj:ts förordnande den 17 november 1939 överlämnats till 1938 års sakkunniga för utredning om vägväsendets förstatligande. Sedan de sakkunniga den 30 oktober 1941 avgivit betänkande med förslag till lag om förbud i vissa fall mot affärsannonser m. m. och utlåtanden däröver inhämtats, har ärendet den 4 maj 1943 överlämnats till justitiedepartementet.

2. den 13 juni 1932, i anledning av dels riksdagens revisorers uttalande angående åtgärder för reglering av konkurrensförhållandet mellan järnvägs- och automobiltrafiken, dels ock i ämnet väckta motioner m. m. (364.)

Angående tidigare vidtagna åtgärder, se ämbetsberättelsen 1940 sid. 327. Sedan 1938 års järnvägstaxekommitté den 30 januari 1939 inkommit med förslag till taxa för befordring av gods m. m. å statens järnvägar, är ärendet beroende på Kungl. Maj:ts prövning.

3. den 6 juni 1935, i anledning av riksdagens år 1934 församlade revisorers berättelse angående verkställd granskning av statsverkets jämte därtill hörande fonders tillstånd, styrelse och förvaltning för tiden 1 juli 1933—30 juni 1934. (279.)

Anmäld, såvitt angår kommunikationsdepartementet, den 15 juni 1935, därvid tillkallades sakkunniga för utredning i fråga om ny lagstiftning beträffande enskilda vägar m. m. (1935 års vägsakkunniga).

Punkten 4 (enskilda vägar intagna till allmänt underhåll). Sedan de sakkunniga den 2 januari 1939 avgivit betänkande angående jämte annat grunder för intagning av enskild väg till allmänt underhåll och utlåtanden häröver avgivits, har ärendet den 30 april 1943 anmälts, därvid avläts proposition till riksdagen (nr 223).

4. den 17 mars 1936, i anledning av väckta motioner angående beredande av ökade möjligheter för arrendatorer att erhålla rösträtt vid val av vägstämmoombud. (95.)

Anmäld den 5 juni 1936, därvid uppdrogs åt 1935 års vägsakkunniga att verkställa den av riksdagen begärda utredningen samt att till Kungl. Maj:t inkomma med det förslag, vartill utredningen kunde giva anledning. De sakkunniga hava den 4 oktober 1939, i samband med hemställan att de dem lämnade utredningsuppdragen måtte få anses avslutade, uttalat, att förevarande ämne saknade aktualitet, sedan frågan om ett förstatligande av den allmänna väghållningen på

landet blivit föremål för utredning genom särskilt tillkallade sakkunniga. Ånyo anmäld den 16 juli 1943, därvid beslöts, att skrivelsen skulle läggas till handlingarna.

5. den 28 april 1936, i anledning av väckta motioner om bemyndigande för Kungl. Maj:t att försälja tomter å hamnområden, tillhöriga statens fiskehamnar. (191.)

Anmäld den 8 maj 1936, därvid väg- och vattenbyggnadsstyrelsen anbefalldes att till Kungl. Maj:t inkomma med den i riksdagens skrivelse åsyftade utredningen samt med de förslag i ämnet, till vilka utredningen kunde föranleda. Utredning och förslag hava ännu icke inkommit.

6. den 29 maj 1936, i anledning av väckt motion angående köpings eller annat samhälles på landet skyldighet att utan kostnad tillhandahålla vägmark. (285.)

Sedan byggnadsstyrelsen avgivit utlåtande i ärendet, har detsamma anmälts den 13 maj 1937, därvid uppdrogs åt 1935 års vägsakkunniga att verkställa den av riksdagen begärda utredningen. Genom beslut den 17 november 1939 har Kungl. Maj:t befriat nämnda sakkunniga från det dem givna utredningsuppdraget samt uppdragit åt 1938 års sakkunniga för utredning om vägväsendets förstatligande att verkställa ifrågavarande utredning. Sedan sistnämnda sakkunniga den 9 april 1941 avgivit betänkande med förslag till förstatligande av den allmänna väghållningen på landet m. m. (st. off. utr. 1941: 12) och utlåtanden däröver inhämtats, har ärendet anmälts den 30 april 1943, därvid avläts proposition till riksdagen (nr 223).

7. den 30 april 1938, angående utredning av skärgårdarnas trafikproblem. (210.)

Anmäld den 21 juli 1938, därvid departementschefen bemyndigades att tillkalla sakkunniga för utredning rörande skärgårdarnas behov av förbättrade kommunikationer m. m. Med stöd av nämnda bemyndigande har departementschefen den 30 juli 1938 tillkallat sakkunniga (sakkunniga för utredning rörande skärgårdarnas kommunikationsbehov). Sedan de sakkunniga den 25 november 1939 och den 8 juli 1940 avgivit förslag rörande skärgårdarnas behov av förbättrade kommunikationer (del I och II, st. off. utr. 1939: 34 och 1940: 15) och utlåtanden häröver avgivits, är ärendet beroende på Kungl. Maj:ts prövning.

8. den 18 april 1939, i anledning av väckt motion om övergång till högertrafik. (170.)

Anmäld den 20 juli 1939, därvid departementschefen bemyndigades tillkalla sakkunniga för utredning rörande lämpligheten av en övergång till högertrafik m. m. Med stöd av nämnda bemyndigande har departementschefen den 26 augusti 1939 tillkallat sakkunniga (1939 års högertrafikkommitté). Sedan kommittén den 6 december 1940 avgivit betänkande med förslag rörande övergång till högertrafik i Sverige (st. off. utr. 1940: 30) och utlåtanden däröver inhämtats, är ärendet beroende på Kungl. Maj:ts prövning.

9. den 23 maj 1939, i anledning av väckta motioner angående vissa ändringar av 36 § i 1934 års lag om allmänna vägar. (299.)

Anmäld den 17 november 1939, därvid uppdrogs åt 1938 års sakkunniga för utredning om vägväsendets förstatligande att verkställa utredning i ifrågavarande ämne. Sedan de sakkunniga den 30 oktober 1941 avgivit betänkande med förslag till lag om förbud i vissa fall mot affärsannonser m. m. och utlåtanden däröver inhämtats, har ärendet den 4 maj 1943 överlämnats till justitiedepartementet.

10. den 26 maj 1939, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående omorganisation av vattenfallsstyrelsen m. m. (313.)

Anmäld den 2 juni 1939, därvid erforderliga åtgärder beslötos. Därjämte uppdrogs åt väg- och vattenbyggnadsstyrelsen att inkomma med förslag till åtgärder för överförande av förvaltningen av Södertälje kanal till nämnda styrelse. Sedan sådant förslag inkommit och riksräkenskapsverket däröver avgivit utlåtande, har ärendet den 10 oktober 1941 åter remitterats till väg- och vattenbyggnadsstyrelsen.

11. den 3 juni 1939, i anledning av väckta motioner om beredande åt stadsplanelagda samhällen på landet av lättnad i dem åvilande bördor för väg- och gatuhållning. (351.)

Anmäld den 15 juni 1939, därvid skrivelsen överlämnades till 1938 års sakkunniga för utredning om vägväsendets förstatligande för att tagas i övervägande vid fullgörandet av det de sakkunniga lämnade uppdraget. Sedan de sakkunniga den 9 april 1941 avgivit betänkande med förslag till förstatligande av den allmänna väghållningen på landet m. m. (st. off. utr. 1941: 12) och utlåtanden däröver inhämtats, har ärendet anmälts den 30 april 1943, därvid avläts proposition till riksdagen (nr 223).

12. den 5 mars 1941, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående utgifter å tilläggsstat II till riksstaten för budgetåret 1940/41, i vad propositionen avser kommunikationsdepartementets verksamhetsområde. (59.)

Anmäld den 14 mars 1941, och hava då samt sedermera erforderliga åtgärder beslutits beträffande vissa i skrivelsen upptagna anslag. Dispositionen av övriga anslag är beroende på särskilt beslut av Kungl. Maj:t.

13. samma dag, angående regleringen för budgetåret 1941/42 av utgifterna för kapitalinvestering i avseende å postverket, telegrafverket, statens järnvägar och statens vattenfallsverk. (60.)

Anmäld den 14 mars 1941, och hava då samt sedermera erforderliga åtgärder beslutits utom beträffande ärendet under punkten 3 (om- och tillbyggnad av posthuset i Karlstad), vilket ärende den 22 mars 1941 remitterats till 1940 års civila byggnadsutredning.

14. den 26 mars 1941, i anledning av Kungl. Maj:ts förslag om anslag å tilläggsstat II till riksstaten för budgetåret 1940/41 till vägbyggnader m. m. (110.)

Av de i skrivelsen upptagna anslagen, vilkas disposition beror på särskilt beslut av Kungl. Maj:t, har det under punkten 1 anvisade anslaget till bidrag till byggande och förbättring av vissa för riksförsvaret betydelsefulla vägar och broar delvis tagits i anspråk genom beslut den 19 september och den 21 november 1941.

15. den 13 maj 1942, angående utredning av möjligheten att bereda kommunala organ och enskilda kostnadsfri befordran av vissa postförsändelser i ransonerings- och familjebidrags- m. fl. ärenden. (224.)

Sedan generalpoststyrelsen den 29 maj 1942 anbefallts verkställa den i skrivelsen begärda utredningen, har styrelsen den 15 september 1942 framlagt utredning i ämnet. Ärendet har därefter, såvitt angår kommunikationsdepartementet, anmälts den 4 januari 1943. Skrivelsen i övrigt överlämnad till folkhushållningsdepartementet.

16. den 10 juni 1942, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående förstatligande av den allmänna väghållningen på landet. (325.)

Med stöd av Kungl. Maj:ts bemyndigande den 12 juni 1942 har departements-

chefen tillkallat sakkunniga för att utarbeta förslag till de författningar samt de åtgärder i organisations- och övriga hänseenden, som erfordras för genomförande av ett förstatligande av den allmänna väghållningen. Sedan de sakkunniga (1942 års vägsakkunniga) den 27 januari 1943 avgivit betänkande med förslag i ämnet (st. off. utr. 1943: 1), har ärendet anmälts den 30 april 1943, därvid avläts proposition till riksdagen (nr 223).

Av dessa ärenden äro alltså de under 1, 3, 4, 6, 9, 11, 15 och 16 omförmälda av Kungl. Maj:t inom kommunikationsdepartementet slutligen behandlade samt de övriga på prövning beroende.

5. Finansdepartementet.

Riksdagens skrivelse

1. den 27 april 1906, i anledning av riksdagens år 1905 församlade revisorers berättelse angående verkställd granskning av statsverkets jämte därtill hörande fonders tillstånd, styrelse och förvaltning under år 1904. (87.)

Ärendet är, i vad angår frågan om reglering av den till vissa stapelstäder utgående tolagsersättningen, beroende på Kungl. Maj:ts prövning.

2. den 3 maj 1913, angående kungl. Djurgårdens bevarande i största möjliga utsträckning såsom naturlig park. (69.)

Ö. Ä., som anbefallts att efter Stockholms stadsfullmäktiges hörande yttra sig i ärendet, har ännu ej inkommit med sådant yttrande.

3. den 17 maj 1913, angående utfärdande av enhetliga bestämmelser för kommunernas bokföring. (116.)

Frågan har ur finansstatistisk synpunkt behandlats i proposition nr 364 till 1943 års riksdag. Ärendet är i övrigt beroende på Kungl. Maj:ts prövning.

4. den 26 maj 1915, angående minskning av utgifterna för Sveriges officiella statistik i samband med omläggning av grunderna för densamma. (173.)

Ärendet har behandlats dels i statistiksakkunnigas den 1 juni 1922 avgivna betänkande med utredning och förslag till åtgärder för minskning av kostnaderna för den officiella statistiken samt åstadkommande av permanent kontroll över det statistiska arbetet m. m., dels ock i ett betänkande med förslag angående den statliga statistikens organisation m. m. (st. off. utr. 1943: 28), avgivet av besparingsberedningens statistikkommitté. Kungl. Maj:t har den 17 december 1943 uppdragit åt överdirektören E. J. Höijer att såsom sakkunnig inom finansdepartementet biträda med fortsatt utredning angående rationalisering av den statliga statistiken.

5. den 15 juni 1917, angående en kraftigare reglerande verksamhet från statens sida på den inhemska penningmarknaden, eventuellt genom en särskild statsbank. (322.)

Jfr ärendet under punkten 77 här nedan.

6. den 12 juni 1918, i anledning av väckt motion om skrivelse till Kungl. Maj:t angående tillsättande av en jordkommission med närmare angivet uppdrag. (368.)

Angående tidigare vidtagna åtgärder, se ämbetsberättelsen 1941 sid. 254.

7. den 24 mars 1920, angående av postverket ifrågasatt övertagande av stämpeltrycket. (95.)

Ärendet är beroende på Kungl. Maj:ts prövning.

8. den 11 maj 1921, i fråga om åvägabringande av en rationell skatteuppbörd. (167.)

Angående tidigare vidtagna åtgärder, se ämbetsberättelsen 1943 sid. 251—252. Sedan i propositionen nr 17 till 1943 års riksdag framlagts förslag till bl. a. förordning om erkända skatteförmedlingskassor samt förordning om utskyldsbetalning genom erkända skatteförmedlingskassor, vilka förslag i huvudsak antogos av riksdagen, hava författningar i ämnet utfärdats den 30 april 1943 (sv. f. nr 205—206). Jämlikt Kungl. Maj:ts bemyndigande den 30 juni 1943 har chefen för finansdepartementet den 29 juli 1943 tillkallat sakkunniga med uppdrag att inom departementet biträda med fortsatt utredning av frågan om en omläggning av uppbördsförfarandet.

9. den 20 mars 1923, i anledning av väckt motion om förhindrande, att vissa av statsfinansiella skäl genomförda tullförhöjningar utnyttjas av inhemska tillverkare. (58.)

Ärendet är beroende på Kungl. Maj:ts prövning.

10. den 27 april 1923, angående vidtagande av anordningar till viss lättnad för skattskyldig i fall av dubbelbeskattning. (116.)

Ärendet, som behandlats uti 1924 års uppbördssakkunnigas den 30 juni 1929 avgivna betänkande angående rationell skatteuppbörd (st. off. utr. 1929: 17), har den 29 september 1932 för utredning överlämnats till numera regeringsrådet C. W. U. Kuylenstierna i egenskap av sakkunnig inom finansdepartementet.

11. den 6 juni 1923, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition med förslag till förordning om ändrad lydelse av §§ 1 och 5 i förordningen den 2 juni 1911 angående grunderna och sättet för markegångsprisens bestämmande. (284.)

Sedan socialstyrelsen den 14 mars 1930 inkommit med anbefalld utredning, är ärendet, som sammanhänger med frågan om avlösningen av frälseräntor, beroende på Kungl. Maj:ts prövning.

12. den 15 maj 1925, i anledning av väckt motion om utredning och förslag angående skyldighet för svenska medborgare, som mottaga utnämning till riddare och kommendörer av ordnar, att lösa utnämningsbrev och erlägga härför stadgad stämpelavgift. (194.)

Ärendet är beroende på Kungl. Maj:ts prövning.

13. den 28 maj 1927, i anledning av riksdagens år 1926 församlade revisorers berättelse angående verkställd granskning av statsverkets jämte därtill hörande fonders tillstånd, styrelse och förvaltning för tiden 1 juli 1925—30 juni 1926. (225.)

Angående tidigare vidtagna åtgärder, se ämbetsberättelsen 1941 sid. 255. (Jfr ärendet under punkten 51 här nedan.)

14. den 27 mars 1928, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående provisorisk förlängning av förordningen den 26 juli 1926 (nr 382) angående utförselbevis för råg och vete m. m. ävensom i ämnet väckta motioner. (93.)

Ärendet är beroende på Kungl. Maj:ts prövning i vad rör beräkningen av städernas tolagsersättning med avseende å de tullavgifter, som skolat utgå för importerad spannmål men från vilka avgifters erläggande vederbörande befriats på grund av avlämnade utförselbevis.

15. den 15 maj 1928, i anledning av riksdagens år 1927 församlade revisorers berättelse angående verkställd granskning av statsverkets jämte därtill hörande fonders tillstånd, styrelse och förvaltning för tiden 1 juli 1926—30 juni 1927. (190.)

Det i skrivelsen under punkten 4 behandlade spörsmålet (tillämpningen vid länsstyrelserna av vissa bestämmelser i avlöningsreglementet för allmänna civilförvaltningen) har behandlats i propositionen nr 345 till 1943 års riksdag med förslag till förordning om ändring i vissa delar av taxeringsförordningen, m. m. Sedan riksdagens skrivelse i anledning av nämnda proposition anmälts den 17 december 1943, är ärendet under denna punkt slutbehandlat. Ärendet har, såvitt rör punkten 5 (inteckningar i kronans fastigheter), överlämnats till generaldirektören L. Berglöf för att av honom tagas i övervägande vid fullgörandet av honom lämnat uppdrag att inom finansdepartementet biträda med utredning av frågan om den rättsliga vården och förvaltningen av kronans fasta egendom.

16. den 1 juni 1928, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition med förslag till kommunalskattelag m. m. jämte i ärendet väckta motioner. (344.)

Skrivelsen har för utredning överlämnats till kommunalskatteberedningen, såvitt angår dels punkten a) (frågan om en rationell utjämning av skattetrycket inom kommunerna), dels punkten b) (frågan i vad mån och på vad sätt tryggandet åt kommunerna av tillgång till fasta beskattningsunderlag må kunna komma att utöver fastighet vila å även andra beskattningsföremål såsom näringsföretag och penningkapital, samt hur vid en sådan beskattning hänsyn skall kunna tagas till de skattskyldigas olika skatteförmåga), dels ock punkten c) (frågan om förvärvskällornas omfattning vid beskattning av inkomst av jordbruksfastighet, vilken fråga berörts i propositionen nr 220 till 1932 års riksdag, sid. 127 och 128). Till kommunalskatteberedningen har därjämte den 27 november 1936 överlämnats ärendet under punkten e) (frågan i vad mån avdrag för gäldränta må äga rum vid statens taxering till kommunal inkomstskatt) för att tagas under övervägande vid fullgörande av beredningens uppdrag.

Kommunalskatteberedningen har den 18 juli 1942 avgivit betänkanden med förslag till omläggning av den kommunala beskattningen m. m., Del I (den kommunala beskattningen) och Del II (inkomstbeskattningen av skogsbruk). I betänkandet Del I har frågan under punkt b) behandlats, och i samma betänkande har förslag framlagts, som i vissa hänseenden berör frågan under punkt c). I beredningens den 19 augusti 1943 avgivna betänkande, Del III, har den under punkt a) upptagna frågan behandlats. Ärendet är i dessa delar beroende på Kungl. Maj:ts prövning.

Sedan försäkringsinspektionen den 18 november 1933 inkommit med infordrad utredning av frågan under punkten d) om ändring i lagstiftningen rörande försäkringsrörelse, i den mån denna avser bestämmande av räntefoten för beräkning av premieåterbäringsreserv, och Ö. Ä. den 20 januari 1934 avgivit infordrat utlåtande häröver, är ärendet i denna del numera beroende på Kungl. Maj:ts prövning.

17. den 16 maj 1929, i anledning av riksdagens år 1928 församlade revisorers berättelse angående verkställd granskning av statsverkets jämte därtill hörande fonders tillstånd, styrelse och förvaltning för tiden 1 juli 1927—30 juni 1928. (175.)

I anledning av vad riksdagen under punkten 5 (utgifter för renhållning m. m. å vissa av kronan för den allmänna trafiken eller till Stockholms stad upplåtna områden) anfört uppdrog Kungl. Maj:t den 2 oktober 1931 åt kronans fastighetskommission av år 1925 att å kronans vägnar gentemot Stockholms stad framställa anspråk på att renhållningen av kronans till staden eller för den allmänna trafiken utan ersättning upplåtna områden icke vidare skulle bekostas av kronan. Enligt Kungl. Maj:ts beslut den 2 december 1932 åvilar detta uppdrag numera djurgårdskommissionen. I samband med 1940 års markavtal mellan staten och Stock-

holms stad har överenskommelse träffats utom såvitt rör slottsbacken och övrig kronan tillhörig mark omkring kungl. slottet.

Vad angår ärendet under punkten 6 (stämpelavgifter för vissa nya fondpapper) av förevarande skrivelse, har på grund av Kungl. Maj:ts beslut den 16 maj 1930 utredning igångsatts rörande ändrade bestämmelser i fråga om stämpelavgifter, som avses i 8 § stämpelförordningen. Resultaten av vissa förberedande undersökningar hava överlämnats till finansdepartementet. Ärendet är beroende på Kungl. Maj:ts prövning.

18. den 5 juni 1929, i anledning av väckt motion om upphävande av stämpelplikten beträffande växlar och räntebesked från bankinrättningar. (314.)

Angående tidigare vidtagna åtgärder, se ämbetsberättelsen 1941 sid. 256. Ärendet är beroende på Kungl. Maj:ts prövning.

19. den 29 mars 1930, i anledning av väckt motion om viss ändring i lagen om skogsaccis. (103.)

Ärendet har den 20 november 1936 överlämnats till kommunalskatteberedningen för att tagas under övervägande vid fullgörande av det beredningen lämnade uppdraget. I kommunalskatteberedningens den 18 juli 1942 avgivna betänkanden med förslag till omläggning av den kommunala beskattningen m. m. (se ovan under punkt 16) har denna fråga behandlats. Ärendet är beroende på Kungl. Maj:ts prövning.

20. den 31 maj 1930, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående upphävande av villkor i skatteköpebrev rörande hemmanet ½ mantal Köpinge nr 4 inom Hälsingborgs stad. (327.)

Anmäld och slutbehandlad den 22 januari 1943.

21. den 3 juni 1930, i anledning av väckta motioner om sänkning av repartitionstalet för jordbruksfastighet. (340.)

Frågan om fördelning på olika kommuner av inkomst av rörelse, vilken fråga varit föremål för övervägande av 1930 års kommunalskatteberedning, har jämlikt Kungl. Maj:ts beslut den 28 oktober 1932 för fortsatt utredning överlämnats till numera regeringsrådet C. W. U. Kuylenstierna i egenskap av sakkunnig inom finansdepartementet. Beträffande övriga i skrivelsen berörda, ännu ej avgjorda frågor hänvisas till vad som under punkten 16 härovan anmärkts rörande punkterna a) och b) i riksdagens skrivelse den 1 juni 1928, nr 344.

22. den 11 juni 1930, angående åtgärder för införande av folkregister m. m. (381.)

Ärendet har varit föremål för utredning av 1936 års uppbördskommitté, som den 19 december 1938 avgivit betänkande med förslag till omorganisation av uppbördsväsendet och folkbokföringen m. m., vilket är beroende på Kungl. Maj:ts prövning. Den inom finansdepartementet tillsatta besparingsberedningen har den 26 september 1941 tillkallat sakkunniga för utredning i fråga om folkbokföringen.

23. den 28 maj 1931, i anledning av väckt motion angående beskattningen av äkta makar och om hänsynstagande vid beskattningen till försörjning av hemmavarande barn. (291.)

Beträffande statsbeskattningen har ärendet behandlats i proposition nr 258 till 1938 års riksdag. — De i motionen väckta frågorna hava vidare, såvitt angår statsbeskattningen, behandlats av 1941 års familjebeskattningssakkunniga i de sakkunnigas den 30 januari 1943 avgivna betänkande med förslag till ändrade grunder för familjebeskattningen. I kommunalskatteberedningens den 18 juli 1942 avgivna betänkande, Del I (se ovan under punkt 16), har behandlats frågan om

familjebeskattningens omfattning vid den kommunala beskattningen. Ärendet är beroende på Kungl. Maj:ts prövning.

24. den 2 juni 1931, i anledning av riksdagens år 1930 församlade revisorers berättelse angående verkställd granskning av statsverkets jämte därtill hörande fonders tillstånd, styrelse och förvaltning för tiden 1 juli 1929—30 juni 1930. (346.)

Ärendet under punkten 4 angående ersättning till länsstyrelsernas och fögderiförvaltningarnas tjänstemän för taxeringsarbete har behandlats i propositionen nr 345 till 1943 års riksdag med förslag till förordning om ändring i vissa delar av taxeringsförordningen, m. m. Sedan riksdagens skrivelse i anledning av nämnda proposition anmälts den 17 december 1943, är ärendet slutbehandlat.

25. den 10 maj 1932, i anledning av väckt motion angående ytterligare begränsning av rätten för skattskyldig att sammanföra inkomster från olika verksamhetsgrenar till en och samma förvärvskälla. (191.)

Anmäld den 16 september 1932 och överlämnad för utredning till numera regeringsrådet C. W. U. Kuylenstierna i egenskap av sakkunnig inom finansdepartementet.

26. den 11 maj 1932, angående utredning och förslag rörande preskriptionstiden för resterande kronoutskylder. (177.)

Anmäld den 16 september 1932 och överlämnad för utredning till numera regeringsrådet C. W. U. Kuylenstierna i egenskap av sakkunnig inom finansdepartementet. — Förslag till ändring av preskriptionstiden för bl. a. kronoutskylder framlades för 1943 års riksdag i propositionen nr 17 med förslag till förordning om erkända skatteförmedlingskassor, m. m. Sedan propositionen antagits av riksdagen, har förordning om preskription av utskylder m. m. utfärdats den 30 april 1943 (nr 207). Ärendet är därmed slutbehandlat.

27. samma dag, angående överlåtande av uppbörd av kronoskatt i stad å bankinrättning, som erhållit Kungl. Maj:ts oktroj. (178.)

Se ovan under punkterna 8 och 25.

28. den 11 juni 1932, i anledning av dels Kungl. Maj:ts proposition med förslag till ecklesiastik boställsordning m. m., dels ock i ämnet väckta motioner. (361.)

Beträffande frågan om påskyndat avskrivande av prästerskapets till statsverket indragna tionde är ärendet, sedan kammarkollegium och statskontoret den 5 april 1934 efter vederbörandes hörande inkommit med gemensamt utlåtande, beroende på Kungl. Maj:ts prövning.

29. den 15 juni 1932, angående rätt för dubbeltaxerad person till anstånd med gäldande av det ena av de påförda skattebeloppen. (369.)

Anmäld den 16 september 1932 samt överlämnad för utredning till numera regeringsrådet C. W. U. Kuylenstierna i egenskap av sakkunnig inom finansdepartementet.

30. den 24 maj 1933, i anledning av väckt motion angående avlösning enligt bestämmelserna för frälseskatteränta av vissa avgifter till Lunds domkyrka samt s. k. hospitalsränta. (240.)

Angående tidigare vidtagna åtgärder, se ämbetsberättelsen 1941 sid. 258. Ärendet är i vad angår s. k. erkänsla vid försäljning utom börd av skattesålda domkyrkohemman beroende på Kungl. Maj:ts prövning.

31. den 22 mars 1934, i anledning av väckta motioner om ändring i gällande bestämmelser rörande tillverkning, beskattning och försäljning av maltdrycker. (121.)

Angående tidigare vidtagna åtgärder, se ämbetsberättelsen 1941 sid. 258.

32. den 20 april 1934, i anledning av väckt motion angående åvägabringande av ett särskilt skattesystem för sjöfolk. (177.)

Ärendet har varit föremål för utredning av 1936 års uppbördskommitté, som den 19 december 1938 avgivit betänkande med förslag till omorganisation av uppbördsväsendet och folkbokföringen m. m., vilket är beroende på Kungl. Maj:ts prövning. Sedan chefen för finansdepartementet den 8 maj 1942 förordnat postsparbankschefen J. Enger att såsom särskild sakkunnig verkställa utredning av frågan om sjöfolkets utskyldsbetalning, har Enger den 31 augusti 1942 avgivit betänkande med förslag till åtgärder för främjande av sjöfolkets utskyldsbetalning (st. off. utr. 1942: 37). Yttranden över betänkandet hava avgivits av ett antal myndigheter och sammanslutningar. — Frågan om en omläggning av uppbördsförfarandet i sin helhet är under utredning av särskilda sakkunniga, vilka tillkallats av chefen för finansdepartementet den 29 juli 1943. Se ovan under punkt 8.

33. samma dag, i anledning av väckt motion angående ändringar i mantalsskrivningsförordningen. (178.)

Ärendet har varit föremål för utredning av 1936 års uppbördskommitté, som den 19 december 1938 avgivit betänkande med förslag till omorganisation av uppbördsväsendet och folkbokföringen m. m., vilket är beroende på Kungl. Maj:ts prövning. Se ovan under punkt 22.

34. den 2 juni 1934, angående förbättrande av landskommunernas räkenskapsväsen. (298.)

Frågan har ur finansstatistisk synpunkt behandlats i proposition nr 364 till 1943 års riksdag. (Jfr ärendet under punkt 3 här ovan.)

35. den 5 juni 1934, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition med förslag till avtal med Luossavaara—Kiirunavaara Aktiebolag och Trafikaktiebolaget Grängesberg—Oxelösund jämte i ämnet väckta motioner. (301.)

Angående tidigare vidtagna åtgärder, se ämbetsberättelsen 1941 sid. 259.

36. samma dag, i anledning av riksdagens år 1933 församlade revisorers berättelse angående verkställd granskning av statsverkets jämte därtill hörande fonders tillstånd, styrelse och förvaltning för tiden 1 juli 1932—30 juni 1933. (307.)

Ärendet under punkten 2 (avkortningslängder för kronorestantier i Stockholm) har varit föremål för utredning av 1936 års uppbördskommitté, som den 19 december 1938 avgivit betänkande med förslag till omorganisation av uppbördsväsendet och folkbokföringen m. m., vilket är beroende på Kungl. Maj:ts prövning. Ärendet under punkten 3 (utanordnandet av statsmedel m. m.) är beroende på Kungl. Maj:ts prövning.

37. den 9 juni 1934, angående åtgärder för begränsning av bisysslevåsendet m. m. (358.)

Ärendet har varit föremål för utredning av kvinnoarbetskommittén, som den 23 november 1938 avgivit betänkande angående gift kvinnas förvärvsarbete m. m., vilket är beroende på Kungl. Maj:ts prövning.

38. den 4 juni 1935, i anledning av väckt motion angående ändrade grunder för sättande av markegång. (270.)

Ärendet, som sammanhänger med frågan om avlösningen av frälseräntor, är beroende på Kungl. Maj:ts prövning.

39. den 6 juni 1935, i anledning av riksdagens år 1934 församlade revisorers berättelse angående verkställd granskning av statsverkets jämte därtill hörande fonders tillstånd, styrelse och förvaltning för tiden 1 juli 1933—30 juni 1934. (279.)

Ärendet under punkten 5 (provision för stämpelförsäljning), vilket behandlats i propositionen nr 208 år 1939, är såvitt angår stämpelförsäljare med oreglerad avlöning beroende på Kungl. Maj:ts prövning (jfr sv. f. 1939 nr 330 och 334).

40. samma dag, i anledning av vissa motioner avseende ändringar i gällande kommunalskattelag m. m. (282.)

Ärendet, som överlämnats till kommunalskatteberedningen, har behandlats i beredningens den 18 juli 1942 avgivna betänkanden (se ovan under punkt 16). Ärendet är beroende på Kungl. Maj:ts prövning.

41. samma dag, i anledning av väckta motioner om åtgärder för effektiv indrivning av skogsaccis och skogsvårdsavgifter. (284.)

Ärendet, som den 20 november 1936 överlämnats till kommunalskatteberedningen för att tagas i övervägande vid fullgörandet av det beredningen lämnade uppdraget, har behandlats i beredningens den 18 juli 1942 avgivna betänkanden (se ovan under punkt 16). Ärendet är beroende på Kungl. Maj:ts prövning.

42. den 7 juni 1935, i anledning av dels Kungl. Maj:ts proposition med förslag till lag om folkpensionering m. m., dels ock i ämnet väckta motioner. (298.)

Angående tidigare vidtagna åtgärder, se ämbetsberättelsen 1941 sid. 260.

43. den 14 juni 1935, angående åtgärder för ökad malmutskeppning över Luleå. (309.)

Angående tidigare vidtagna åtgärder, se ämbetsberättelsen 1941 sid. 260.

44. den 1 april 1936, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående nedsättning av avgiften för skatteinbetalning över postgiro vid skatteuppbörd i Stockholms stad. (127.)

Ärendet har överlämnats från kommunikationsdepartementet i vad avser frågan, huruvida skatteuppbörden — ej blott den statliga utan även den kommunala — i övriga delar av landet lämpligen må kunna anordnas på enahanda sätt som för Stockholms stad. Sedan ärendet den 13 november 1936 i berörda del överlämnats till 1936 års uppbördskommitté för att tagas i övervägande vid fullgörandet av kommitténs uppdrag, har kommittén den 19 december 1938 avgivit betänkande med förslag till omorganisation av uppbördsväsendet och folkbokföringen m. m. Ärendet har därefter överlämnats till särskilda sakkunniga, som den 29 juli 1943 tillkallats med uppdrag att biträda med fortsatt utredning av frågan om en omläggning av uppbördsförfarandet. Se ovan under punkt 8.

45. den 19 juni 1936, i anledning av riksdagens år 1935 församlade revisorers berättelse angående verkställd granskning av statsverkets jämte därtill hörande fonders tillstånd, styrelse och förvaltning för tiden 1 juli 1934—30 juni 1935. (339.)

Ärendena under punkterna 5 (kassarabatter m. m.), 6 (anmärkningsarvode till advokatfiskalerna vid hovrätterna) samt 10 (statsverkets provision å uppbörden av landstingsskatt i magistratstäder) äro beroende på Kungl. Maj:ts prövning. Av dessa har ärendet under punkten 6 berörts i 1939 års statsverksproposition (sjunde huvudtiteln, sid. 86).

46. samma dag, i anledning av Kungl. Maj:ts propositioner nr 201 med förslag till allmänt familjepensionsreglemente m. m., nr 245 angående överenskommelser med civilstatens och telegrafverkets änke- och pupillkassor om övertagande av kassornas rörelse m. m. samt nr 258 angående överenskommelse med statens järnvägars änke- och pupillkassa om övertagande av kassans rörelse m. m. jämte i ämnet väckta motioner. (366.)

Frågan om utredning rörande utvidgning av familjepensionsrätten för barn till att, i den omfattning som finnes skälig, gälla även manlig befattningshavares eller arbetares barn utom äktenskap är beroende på Kungl. Maj:ts prövning, i avbidan på resultatet av en inom justitiedepartementet pågående utredning angående de utomäktenskapliga barnens rättsliga ställning i allmänhet.

47. den 22 juni 1936, i anledning av Kungl. Maj:ts propositioner med förslag till förordning angående ändring i vissa delar av förordningen den 28 september 1928 om statlig inkomst- och förmögenhetsskatt m. m. (387.)

Angående tidigare vidtagna åtgärder, se ämbetsberättelsen 1941 sid. 261. Frågan om beskattning av dels stiftelser och ideella föreningar m. fl. juridiska personer, dels ock kooperativa och andra ekonomiska föreningar har anmälts och slutbehandlats den 29 maj 1942 (sv. f. nr 274 och 275). Den återstående frågan (om avdragsrätt och skatteplikt för periodiskt understöd) är beroende på Kungl. Maj:ts prövning.

48. den 25 maj 1937, i anledning av riksdagens år 1936 församlade revisorers berättelse angående verkställd granskning av statsverkets jämte därtill hörande fonders tillstånd, styrelse och förvaltning för tiden 1 juli 1935—30 juni 1936. (311.)

I ärendena under punkterna 5 (vissa avskrivningsfrågor) och 7 (indrivningen av kronans fordringar i balans- och därmed jämställda mål) har riksräkenskapsverket med skrivelse den 8 augusti 1942 ingivit anbefalld utredning. Sedan statskontoret och kammarrätten däröver avgivit utlåtanden, äro dessa ärenden beroende på Kungl. Maj:ts prövning.

Sedan skrivelsen i vad angår punkten 6 (formerna för arbetet inom statsförvaltningen) överlämnats till besparingsberedningen, har beredningen den 27 februari 1943 avgivit sitt slututlåtande (st. off. utr. 1943: 13). Genom beslut den 10 december 1943 har inrättats en statens organisationsnämnd. Ärendet under denna punkt är därmed slutbehandlat.

49. den 4 juni 1937, i anledning av väckt motion om viss ändring av gällande bestämmelser rörande restitution av arvsskatt. (408.)

Anmäld den 9 april 1941 och därvid slutbehandlad utom i vad rör frågan om ändring i taxeringsförordningen, i vilken del ärendet är beroende på Kungl. Maj:ts prövning.

50. samma dag, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition med förslag till förordning om ändrad lydelse av 3 och 8 §§ förordningen den 19 november 1914 (nr 383) angående stämpelavgiften, ävensom vissa motioner angående stämpelavgiften. (416.)

Anmäld den 18 juni 1937 och den 20 januari 1939 och därvid slutbehandlad utom i vad angår åtgärder mot uteblivet eller försenat erläggande av lagfartsstämpel, i vilken del ärendet är beroende på Kungl. Maj:ts prövning.

51. den 27 maj 1938, i anledning av riksdagens år 1937 församlade revisorers berättelse angående verkställd granskning av statsverkets jämte därtill hörande fonders tillstånd, styrelse och förvaltning. (308.)

Ärendet under punkten 6 (brandförsäkring av statsverket tillhörande byggnader

m. m.) har varit föremål för utredning av de med stöd av Kungl. Maj:ts bemyndigande den 28 juni 1941 av chefen för finansdepartementet tillkallade sakkunniga angående försäkring av statens egendom, vilka avgivit förslag i ämnet den 27 februari 1942. Ärendet är beroende på Kungl. Maj:ts prövning.

Anmäld beträffande punkten 8 (vissa fondmedel m. m.) den 17 juni 1938, därvid Kungl. Maj:t anbefallde statskontoret *dels* att i vissa hänseenden verkställa utredning angående behandlingen av de statskontorets förvaltning underställda, räntebärande fonderna, *dels ock* att framlägga förslag till regler för statskontorets fondförvaltning. Utredningsuppdraget har genom Kungl. Maj:ts beslut den 8 november 1940 utvidgats till att omfatta jämväl frågan om förutsättningarna för viss decentralisering av ifrågavarande fondförvaltning. Ifrågavarande utredning har numera verkställts av statskontoret, som den 2 juni 1943 avgivit utlåtande i ämnet. Sedan yttranden inhämtats från ett antal myndigheter m. fl., är ärendet beroende på Kungl. Maj:ts prövning.

Ärendena under punkterna 3 (vissa entreprenadförfaranden) och 5 (räntor å vissa restituerade utskylder) äro beroende på Kungl. Maj:ts prövning.

52. samma dag, i anledning av väckta motioner om nedsättning av tullsatserna på industrimaskiner, som ej tillverkas inom landet. (331.)

Ärendet, som behandlats i ett av 1938 års tulltaxerevision den 8 mars 1939 avgivet betänkande, är beroende på Kungl. Maj:ts prövning.

53. den 21 april 1939, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående försäljning av den s. k. Gripsholmsjorden i Nyköping. (176.)

Anmäld den 5 maj 1939 och den 19 mars 1943. Ärendet är därmed slutbehandlat.

54. den 29 april 1939, i anledning av riksdagens år 1938 församlade revisorers berättelse angående verkställd granskning av statsverkets jämte därtill hörande fonders tillstånd, styrelse och förvaltning för tiden 1 juli 1937—30 juni 1938. (219.)

Vad angår ärendet under punkten 7 (centralupphandling för statsmyndigheternas behov) har Kungl. Maj:t den 27 november 1942 uppdragit åt statens industrikommission att tillhandagå statsmyndigheterna med upplysningar i vissa upphandlingsfrågor m. m. (sv. f. nr 910).

55. den 13 maj 1939, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående vissa anslag till ersättning till statens domäners fond för upplåten mark m. m. (246.)

Anmäld den 9 juni 1939, därvid Kungl. Maj:t anbefallde domänstyrelsen att avgiva förslag till föreskrifter rörande redovisningen av vissa fastigheter, samt den 28 juni 1940. Domänstyrelsen har med skrivelse den 17 mars 1943 överlämnat den anbefallda utredningen. Sedan riksräkenskapsverket däröver avgivit utlåtande, har skrivelsen för utlåtande remitterats till byggnadsstyrelsen.

56. den 23 maj 1939, i anledning av väckt motion om beredande av tjänste- och familjepensionsrätt åt extra lantmätare. (273.)

Sedan ärendet den 9 februari 1940 anmälts för Kungl. Maj:t och statskontoret efter inhämtande av yttrande från lantmäteristyrelsen den 28 maj 1940 däri avgivit infordrat utlåtande, är ärendet beroende på Kungl. Maj:ts prövning.

57. den 3 juni 1939, i anledning av väckta motioner angående formerna för riksdagens budgetbehandling. (343.)

Ärendet är beroende på Kungl. Maj:ts prövning.

58. den 9 juni 1939, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående disposition av fonden för vissa stödåtgärder inom malmkommunerna. (364.)
Anmäld den 22 juni 1939. Skrivelsen har sedermera genom beslut den 10 september 1943 överlämnats till statens arbetsmarknadskommission för utarbetande av förslag till definitiva dispositionsbestämmelser för ifrågavarande fond.

59. samma dag, i anledning av väckta motioner om utsträckning av riksdagens revisorers granskningsrätt att omfatta vissa monopolföretag m. m. (376.)
Ärendet är beroende på Kungl. Maj:ts prövning. (Jfr även proposition 1943 nr 164.)

60. den 13 december 1939, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition med förslag till förordning angående tillverkning och beskattning av maltdrycker m. m. (87.)
Anmäld den 15 december 1939, varvid författningar utfärdades (sv. f. nr 887—894). Ånyo anmäld den 24 maj och den 28 juni 1940 samt den 31 december 1943, varvid ärendet slutbehandlats.

61. den 28 maj 1940, i anledning av väckta motioner angående slopande av markegångssättningen. (287.)
Ärendet, som sammanhänger med frågan om avlösningen av frälseräntor, är beroende på Kungl. Maj:ts prövning.

62. samma dag, i anledning av väckta motioner om utökning av arbetstiden för befattningshavare i statens tjänst. (293.)
Sedan skrivelsen enligt Kungl. Maj:ts beslut den 22 november 1940 överlämnats till besparingsberedningen för att tagas i övervägande vid fullgörande av beredningens uppdrag, har beredningen den 1 december 1942 avgivit en promemoria med yttrande och förslag angående arbetstiden för viss personal inom statsförvaltningen.

63. den 13 juni 1940, i anledning av väckta motioner om ändrade bestämmelser rörande avdrag för förlust vid beräkning av skattepliktig inkomst av fastighet, rörelse och tillfällig förvärvsverksamhet. (403.)
Anmäld den 19 september 1941 och överlämnad för utredning till numera regeringsrådet C. W. U. Kuylenstierna i egenskap av sakkunnig inom finansdepartementet.

64. samma dag, i anledning av väckta motioner om sådan ändring av skattebetalningssystemet att skatterna komma att betalas samma år som inkomsten intjänats m. m. (404.)
Anmäld den 20 september 1940 och överlämnad till t. f. underståthållaren K. G. A. Sandström såsom särskilt tillkallad utredningsman. Se ämbetsberättelsen 1943 sid. 251—252. — Jämlikt Kungl. Maj:ts bemyndigande den 30 juni 1943 har chefen för finansdepartementet den 29 juli 1943 tillkallat sakkunniga med uppdrag att inom departementet biträda med fortsatt utredning av frågan om en omläggning av uppbördsförfarandet. Se ovan under punkt 8.

65. den 14 juni 1940, i anledning av riksdagens år 1939 församlade revisorers berättelse angående verkställd granskning av statsverkets jämte därtill hörande fonders tillstånd, styrelse och förvaltning för tiden 1 juli 1938—30 juni 1939 m. m. (388.)
Ärendet under punkten 1 (vissa upphandlingsärenden, utom i vad angår upphandling vid statens arbetsmarknadskommission) är beroende på Kungl. Maj:ts prövning.

Den under punkten 4 (kammarrättens arbetsbalans) behandlade frågan, vilken

beröres i proposition nr 289 till 1942 års riksdag, har tagits under övervägande i propositionen nr 345 till 1943 års riksdag med förslag till förordning om ändring i vissa delar av taxeringsförordningen, m. m. Sedan riksdagens skrivelse i anledning av nämnda proposition anmälts den 17 december 1943, är ärendet under denna punkt slutbehandlat.

66. den 18 juni 1940, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående vissa av krisläget föranledda lönespörsmål jämte i ämnet väckta motioner. (437.)

Anmäld i viss del den 21 juni 1940, varvid kungörelser utfärdades (sv. f. nr 611, 700—702 och 704). Åter anmäld den 28 mars 1941, den 6 mars 1942 och den 5 mars 1943, varvid kungörelser utfärdades (sv. f. nr 180/1941, 79/1942 och 94/1943). I vad rör frågan om det av riksdagen lämnade bemyndigandet för Kungl. Maj:t *dels* att, i fall då tjänsteman på grund av rådande läge ej kunnat uttaga hela sin semester inom i vederbörande avlöningsreglemente stadgad tid, medge utsträckning av tiden för uttagande av semestern samt *dels* att meddela särskilda bestämmelser rörande bestridande av avlöningskostnaderna i fall, då befattningshavare vid visst verk anbefalles tjänstgöra vid annat verk, är ärendet beroende på Kungl. Maj:ts prövning.

67. den 11 december 1940, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition med förslag till förordning om allmän omsättningsskatt. (79.)

Anmäld den 13 december 1940, varvid författningar utfärdades (sv. f. nr 1000—1002). I vad angår riksdagens begäran om utredning om accis å visst slag av papper, har inom finansdepartementet upprättats en promemoria med förslag till bestämmelser i ämnet, varöver, efter remiss, yttranden avgivits den 21 augusti 1941 av kommerskollegium och den 24 oktober 1941 av kontrollstyrelsen. Sedermera har docenten Carsten Welinder på uppdrag av chefen för finansdepartementet utarbetat en den 28 maj 1943 dagtecknad promemoria angående skatt å förströelsetidskrifter. Över promemorian hava yttranden avgivits av vissa myndigheter och sammanslutningar. Ärendet är beroende på Kungl. Maj:ts prövning.

68. den 18 december 1940, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition rörande bemyndigande för Kungl. Maj:t att i vissa fall medgiva eftergift beträffande krigskonjunkturskatt m. m. (103.)

Anmäld den 20 december 1940, varvid tillsattes en särskild nämnd för beredning av hithörande frågor. Med stöd av fullmakten har eftergift i ett flertal fall medgivits.

69. den 19 december 1940, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående lärares avlönings- och anställningsförhållanden under tid, då undervisningen inställes eller begränsas på grund av vid krig eller krigsfara vidtagna anordningar eller till följd av bränslebrist eller av annan dylik orsak, m. m. (92.)

Anmäld den 14 februari 1941, varvid kungörelse utfärdades (sv. f. nr 71). Skrivelsen, som även anmälts på ecklesiastikdepartementets föredragning, är beroende på Kungl. Maj:ts prövning.

70. den 15 februari 1941, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående utgifter å tilläggsstat II till riksstaten för budgetåret 1940/41, i vad propositionen avser finansdepartementets verksamhetsområde. (25.)

Anmäld den 28 februari 1941. Ärendet är, såvitt angår dispositionen av ett reservationsanslag (B), beroende på Kungl. Maj:ts prövning.

71. den 2 april 1941, i anledning av väckta motioner avseende förordningen om allmän omsättningsskatt. (147.)

Anmäld den 2 maj 1941, varvid kammarrätten och centrala omsättningsskattenämnden anbefalldes verkställa utredning rörande de i skrivelsen avsedda spörsmålen. Åter anmäld den 21 november 1941, varvid beslöts proposition till riksdagen (nr 342). I vad rör frågan om återförsäljarbegreppet i omsättningsskatteförordningen samt frågan om centrala omsättningsskattenämndens befogenheter och organisation m. m. är skrivelsen beroende på Kungl. Maj:ts prövning.

72. den 19 april 1941, i anledning av Kungl. Maj:ts i statsverkspropositionen gjorda framställningar rörande utgifterna för budgetåret 1941/42 under riksstatens åttonde huvudtitel, innefattande anslagen till ecklesiastikdepartementet. (8.)

Anmäld, såvitt angår frågan om omprövning av gällande grunder beträffande ersättning för flyttningskostnader, den 20 mars 1942 och överlämnad till 1942 års flyttningsersättningssakkunniga. De sakkunniga hava den 28 januari 1943 avgivit betänkande med förslag till författningar angående ersättning för flyttningskostnad (st. off. utr. 1943: 2).

73. samma dag, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående ändring i vissa delar av civila avlöningsreglementet den 4 januari 1939 (nr 8) m. m. (286.)

Skrivelsen är, såvitt angår frågan om skyldighet för vid försvarsväsendet anställd civil personal att underkasta sig läkarundersökning m. m., beroende på Kungl. Maj:ts prövning.

74. den 10 juni 1941, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående anslag å tilläggsstat II till riksstaten för budgetåret 1940/41 till undersökning av de lokala olikheterna i levnadskostnaderna år 1941 m. m. (302.)

Anmäld den 13 juni 1941. Ånyo anmäld den 12 februari 1943 (proposition nr 68). Skrivelsen är därmed slutbehandlad.

75. den 21 juni 1941, i anledning av väckta motioner om vissa åtgärder för vidmakthållande av industriens produktionsförmåga och för främjande av nyinvesteringar för industriella ändamål. (350.)

Anmäld den 19 september 1941 och överlämnad för utredning till numera regeringsrådet C. W. U. Kuylenstierna i egenskap av sakkunnig inom finansdepartementet.

76. den 26 juni 1941, i anledning av riksdagens år 1940 församlade revisorers berättelse angående verkställd granskning av statsverkets jämte därtill hörande fonders tillstånd, styrelse och förvaltning för tiden 1 juli 1939—30 juni 1940 m. m. (405.)

Ärendet under punkten 5 (vissa arvodestjänster i väg- och vattenbyggnadsstyrelsen) är beroende på Kungl. Maj:ts prövning. I fråga om ärendet under punkten 7 (vissa iakttagelser angående statsverkets expensutgifter) har Kungl. Maj:t den 5 november 1943 anbefallt *dels* byggnadsstyrelsen att verkställa en översyn över vissa kostnader för elektrisk energi m. m., *dels* försvarets fabriksstyrelse att i samband med uppgörande av förslag till uppförande av central tvätt- och reparationsanstalt i Stockholm undersöka möjligheterna att nedbringa kostnaderna för tvätt åt de civila statsmyndigheterna i Stockholm genom att förlägga jämväl denna tvätt till nämnda anstalt, *dels och* 1940 års arkivsakkunniga att inkomma med utlåtande angående möjligheterna att nedbringa statsmyndigheternas utgif-

ter för bokbindning. Sedan sistnämnda sakkunniga avgivit utlåtande i ärendet, är detta beroende på Kungl. Maj:ts prövning.

77. den 3 juli 1941, i anledning av fullmäktiges i riksbanken framställning om dels indragning av vissa riksbankens avdelningskontor, dels ock avskaffande av den revision av avdelningskontoren, som verkställes av särskilda av riksdagen utsedda revisorer, m. m. (452.)

Anmäld den 19 juli 1941, varvid kungörelse utfärdades (sv. f. nr 669). Åter anmäld den 30 juni 1942, varvid uppdrogs åt bank- och fondinspektionen att verkställa en statistisk utredning rörande de för marginalen mellan bankernas in- och utlåningsräntor bestämmande förhållandena. Sedan inspektionen den 15 maj 1943 inkommit med nämnda utredning, är ärendet beroende på Kungl. Maj:ts prövning.

78. den 28 juni 1941, i anledning av Kungl. Maj:ts förslag om anslag å tilläggsstat II till riksstaten för budgetåret 1940/41 till avskrivning av oreglerade kapitalmedelsförluster. (457.)

Ärendet upptages till prövning i samband med beslut rörande den bokföringsmässiga redovisningen av lån till bostadsbyggnader för centrala torpedverkstadens personal.

79. den 23 mars 1942, i anledning av framställningar angående pensioner eller understöd åt vissa i statens tjänst anställda personer m. fl. (88.)

Anmäld och slutbehandlad den 30 april 1942 utom beträffande ifrågasatt pension åt f. d. vice konsuln i disponibilitet C. G. Fredholm. I denna del har ärendet åter anmälts den 12 mars 1943 och därvid slutbehandlats (proposition nr 137).

80. den 25 april 1942, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående grunder för kristillägg åt statliga befattningshavare m. fl. jämte i ämnet väckta motioner. (148.)

Anmäld den 25 april, den 18 juli och den 16 oktober 1942 samt den 15 januari 1943, varvid kungörelser utfärdades (sv. f. nr 195, 674, 831: 1942 och 14: 1943). Ånyo anmäld den 26 februari 1943, varmed ärendet slutbehandlats (proposition nr 77).

81. samma dag, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition med förslag till kungörelse om ändring av 58 § 3 mom. 7 punkten civila avlöningsreglementet den 4 januari 1939 (nr 8) m. m. (149.)

Anmäld den 30 juni 1942, varvid författningar utfärdades (sv. f. nr 594 och 681). Åter anmäld den 6 november 1942; kungörelse utfärdades samma dag (sv. f. nr 887). Ånyo anmäld den 27 augusti 1943, varvid ärendet slutbehandlats.

82. den 6 maj 1942, i anledning av väckta motioner angående ändring av förordningen om nöjesskatt. (188.)

Genom beslut den 30 juni 1942 har Kungl. Maj:t förordnat borgmästaren Joël Laurin att såsom sakkunnig inom finansdepartementet biträda med den utredning, varom riksdagen i sin skrivelse hemställt. Laurin har den 15 november 1942 avgivit en promemoria med förslag i ämnet. I promemorian framlagt förslag till nöjesskatt å den s. k. restaurangdansen har slutbehandlats den 26 november 1943 (sv. f. nr 786). I övrigt är ärendet beroende på Kungl. Maj:ts prövning.

83. den 16 maj 1942, i anledning av väckta motioner angående revision av gällande bestämmelser rörande beivran av upprepade förseelser mot alkohollagstiftningen. (237.)

Inom finansdepartementet har upprättats en promemoria med förslag till bestäm-

melser i ämnet. Yttranden över promemorian hava avgivits av vissa myndigheter. Ärendet är beroende på Kungl. Maj:ts prövning.

84. den 19 maj 1942, i anledning av väckta motioner om pensionsrätt för viss i statens järnvägars tjänst övertagen personal från Sala—Gysinge—Gävle järnväg. (227.)

Anmäld den 5 juni 1942, varvid järnvägsstyrelsen anbefalldes att verkställa utredning och inkomma med förslag i frågan. Åter anmäld den 5 mars 1943, varvid ärendet slutbehandlats (proposition nr 173).

85. samma dag, i anledning av väckt motion om tillerkännande av viss förmån åt ordinarie tjänstemän i statens tjänst, vilka avgått från tjänsten utan rätt att komma i åtnjutande av pension. (228.)

Ärendet är beroende på Kungl. Maj:ts prövning.

86. den 17 juni 1942, i anledning av väckt motion om viss ändring av förordningen angående försäljning av vissa alkoholfria och därmed jämförl ga drycker. (353.)

Inom finansdepartementet har upprättats en promemoria i ämnet, över vilken promemoria yttranden avgivits av vissa myndigheter. Ärendet är beroende på Kungl. Maj:ts prövning.

87. samma dag, i anledning av väckta motioner om skärpning av straffet för överlåtelse av motbokssprit till ungdom under 21 år. (354.)

Inom finansdepartementet har upprättats en promemoria med förslag till bestämmelser i ämnet, över vilken promemoria yttranden avgivits av vissa myndigheter. Sedan chefen för finansdepartementet den 9 april 1943 tillkallat särskilda sakkunniga för utredning rörande orsakerna till försämringen i nykterhetstillståndet, har ärendet överlämnats till nämnda utredning.

88. den 20 juni 1942, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående bemyndigande att försälja viss kronan tillhörig fast egendom, m. m. (388.)

Anmäld den 30 juni 1942, varvid författningar utfärdades (sv. f. nr 612 och 615). Ärendet är i viss del beroende på Kungl. Maj:ts prövning.

89. den 27 juni 1942, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående ändring i vissa delar av civila avlöningsreglementet den 4 januari 1939 (nr 8) m. m. jämte i ämnet väckta motioner. (422.)

Anmäld den 30 juni 1942, varvid författningar utfärdades (sv. f. nr 681, 683 samt 687—689). Ärendet är i viss del beroende på Kungl. Maj:ts prövning.

90. samma dag, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition med förslag till folkskolans avlöningsreglemente m. m. (443.)

Anmäld den 30 juni 1942, varvid författningar utfärdades (sv. f. nr 619—621, 633—635 och 706). Åter anmäld den 18 juli 1942; kungörelser utfärdades samma dag (sv. f. nr 703—705). Ånyo anmäld den 5 september 1942, därvid kungörelse utfärdades (sv. f. nr 783). Åter anmäld den 12 december 1942 samt den 28 maj och den 3 december 1943. Ärendet är därmed slutbehandlat.

91. den 30 juni 1942, i anledning av väckt motion om vissa ändringar i taxeringsförordningen. (434.)

Anmäld den 10 juli 1942, därvid Kungl. Maj:t uppdragit åt 1941 års beskattningsorganisationssakkunniga att i samband med fullgörandet av de sakkunnigas uppdrag verkställa den av riksdagen begärda utredningen. Av de sakkunniga framlagt förslag (st. off. utr. 1942: 49) har upptagits i propositionen nr 345 till 1943 års riksdag, som antagit förslaget i denna del. Riksdagens skrivelse i anledning av

nämnda proposition har anmälts den 17 december 1943. Ärendet är därmed slutbehandlat.

92. samma dag, i anledning av väckta motioner angående ändrade bestämmelser i visst fall om vad som är skattepliktiga intäkter. (435.)

Sedan chefen för finansdepartementet jämlikt Kungl. Maj:ts den 9 oktober 1942 lämnade bemyndigande tillkallat särskilda sakkunniga för att inom departementet biträda med den av riksdagen begärda översynen av gällande bestämmelser angående beskattning av vissa militära löneförmåner m. m., hava de sakkunniga den 19 december 1942 avgivit betänkande med förslag i ämnet. Ärendet är beroende på Kungl. Maj:ts prövning.

93. den 8 juli 1942, i anledning av riksdagens år 1941 församlade revisorers berättelse angående verkställd granskning av statsverkets jämte därtill hörande fonders tillstånd, styrelse och förvaltning för tiden 1 juli 1940—30 juni 1941. (423.)

Ärendet under punkten 5 (avlöning till elever vid flygkrigshögskolan) har behandlats i proposition den 5 mars 1943, nr 168. Beträffande ärendet under punkten 6 (borttagande av öretalen från kronodebetsedlarna) har Kungl. Maj:t den 24 september 1943 uppdragit åt riksräkenskapsverket att verkställa utredning i frågan. Ärendet under punkten 7 (avlöningsförmåner för icke-ordinarie personal) är beroende på Kungl. Maj:ts prövning.

Av dessa ärenden äro alltså de under 20, 24, 26, 53, 60, 74, 79—81, 84, 90 och 91 av Kungl. Maj:t inom finansdepartementet slutligen behandlade samt de övriga på prövning beroende.

6. Ecklesiastikdepartementet.

Riksdagens skrivelse

1. den 2 juni 1927, i anledning av väckt motion angående viss ändring i fastställda villkor för behörighet att söka och innehava befattning som lärare vid folkskola. (265.)

Sedan skolöverstyrelsen den 7 maj 1928 inkommit med yttrande, har ärendet den 22 september 1932 överlämnats till 1932 års seminariesakkunniga, vilka den 9 augusti 1935 med sitt betänkande återställt handlingarna i ärendet. Ärendet är beroende på Kungl. Maj:ts prövning.

2. den 11 juni 1932, i anledning av dels Kungl. Maj:ts proposition med förslag till ecklesiastik boställsordning m. m., dels ock i ämnet väckta motioner. (361.)

I vad på ecklesiastikdepartementet ankommer är skrivelsen slutbehandlad utom beträffande framställningen, att Kungl. Maj:t måtte föranstalta om utredning, huru prästerna skola befrias från skyldighet att erlägga kommunal fastighetsskatt för prästgårdar, som upplåtas åt dem, samt för riksdagen framlägga det förslag, som utredningen kan föranleda. I denna del anmäldes ärendet den 18 april 1941, därvid kommunalskatteberedningen anbefalldes att till Kungl. Maj:t inkomma med utredning i angivna hänseende. Nämnda utredning har icke inkommit.

3. den 20 april 1934, i anledning av väckta motioner om uppställande av legala kompetensvillkor för rätten att idka hantverk m. m. (191.)

Ärendet, som den 5 november 1943 överlämnats från handelsdepartementet till ecklesiastikdepartementet, har den 10 november 1943 remitterats till överstyrelsen för yrkesutbildning. Svar har ännu ej inkommit.

4. den 15 maj 1935, angående obligatorisk undervisning i folk- och småskolor i hälsovård m. m. (220.)

Yttranden i ärendet hava inkommit den 6 september 1935 från skolöverstyrelsen och den 15 februari 1936 från medicinalstyrelsen. Skrivelsen har den 1 september 1941 överlämnats till 1940 års skolutredning för att tagas under övervägande vid fullgörandet av skolutredningens uppdrag.

5. den 1 juni 1935, angående införande av gemensamma måltidstimmar. (267.)

Yttrande i ärendet har den 28 oktober 1942 inkommit från skolöverstyrelsen. Ärendet är beroende på Kungl. Maj:ts prövning.

6. den 14 juni 1935, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående anslag till statens arbetslöshetskommission, kontant understödsverksamhet, statliga och statskommunala reservarbeten m. m. jämte i dessa ämnen väckta motioner. (371.)

Med utdrag av statsrådsprotokollet över socialärenden den 8 maj 1936 överlämnades den 2 juni 1936 till ecklesiastikdepartementet förevarande skrivelse för handläggning i vad den avser undersökning rörande icke hemortsberättigade ur synpunkten av antal, förekomst m. m. Skrivelsen har i vad den avser ecklesiastikdepartementet den 12 november 1941 överlämnats till besparingsberedningen.

7. den 26 mars 1936, i anledning av väckt motion om viss ändring av bestämmelserna rörande förening av folkskollärarbefattning med organist- eller klockarsyssla. (114.)

Yttrande i ärendet har den 9 januari 1941 inkommit från folkskolans besparingssakkunniga. Skrivelsen har den 4 december 1942 överlämnats till 1942 års kyrkomusikerutredning för att tagas i övervägande vid fullgörandet av utredningsuppdraget.

8. den 29 maj 1936, angående upprättande av ett statens filmarkiv. (273.)

Anmäld den 18 september 1936, därvid statens biografbyrå anbefalldes att till Kungl. Maj:t inkomma med utredning i ärendet. Utredningen har ännu icke inkommit.

9. den 4 maj 1938, angående skolkökslärarinnornas vid fortsättningsskolorna anställnings-, bostads-, löne- och pensionsförhållanden. (231.)

Anmäld den 31 december 1942, därvid skrivelsen överlämnades till 1941 års lärarlönesakkunniga.

10. den 26 april 1939, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition med förslag till lag angående vissa ändringar i lagen den 9 december 1910 (nr 141, sid. 27) om reglering av prästerskapets avlöning. (216.)

Anmäld den 6 september 1939, därvid utfärdades en lag (sv. f. nr 630). I viss del är ärendet alltjämt beroende på Kungl. Maj:ts prövning.

11. den 6 juni 1939, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående anslag till karolinska sjukhuset och serafimerlasarettet samt till avlöningar vid karolinska mediko-kirurgiska institutet jämte vissa i ämnet väckta motioner. (352.)

Anmäld den 22 juni och den 7 juli 1939. Förstnämnda dag utfärdades därvid ett reglemente (sv. f. nr 416). I vad avser utredning rörande evalvering av vissa läkare tillkommande ersättningar är ärendet alltjämt beroende på Kungl. Maj:ts prövning.

12. den 14 juni 1940, i anledning av riksdagens år 1939 församlade revisorers berättelse angående verkställd granskning av statsverkets jämte därtill

hörande fonders tillstånd, styrelse och förvaltning för tiden 1 juli 1938—30 juni 1939 m. m. (388.)

Ärendet är beroende på Kungl. Maj:ts prövning. (Jfr Kungl. Maj:ts proposition 1941 nr 176, sid. 98.)

13. den 25 februari 1941, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående utgifter å tilläggsstat II till riksstaten för budgetåret 1940/41, i vad propositionen avser ecklesiastikdepartementets verksamhetsområde. (45.)

Följande punkter i riksdagens skrivelse äro alltjämt icke slutbehandlade, nämligen punkterna 2, 3, 8, 10, 12—14 och 16.

14. den 3 maj 1941, angående ändring av gällande regel för anteckning i församlingsbok av persons födelseort. (195.)

Ärendet är, i avbidan på utredning och förslag av besparingsberedningens folkbokföringskommitté, beroende på Kungl. Maj:ts prövning.

15. den 10 maj 1941, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående disposition av två skolhemman i Korpilombolo och Karl Gustafs socknar m. m. jämte i ämnet väckta motioner. (202.)

Anmäld den 19 mars, den 16 april och den 7 maj 1943. Skrivelsen är därmed slutbehandlad.

16. den 10 juni 1941, i anledning av Kungl. Maj:ts framställning angående anslag å tilläggsstat II till riksstaten för budgetåret 1940/41 till nybyggnad för landsarkiv i Linköping. (301.)

Ärendet är beroende på Kungl. Maj:ts prövning.

17. den 11 juni 1941, angående åtgärder till bevarande och skydd av sådana områden i vårt land, som böra bibehållas för framtiden som ursprungliga landskapstyper. (317.)

Skrivelsen har överlämnats till jordbruksdepartementet för handläggning.

18. den 18 juni 1941, angående inrättande av ett nordiskt institut med uppgift att fördjupa och stärka den nordiska samhörigheten. (348.)

Överlämnad den 18 mars 1943 till de sakkunniga för utredning av frågan om upprättande av ett svensk-nordiskt institut för att tagas i beaktande vid fullgörandet av de sakkunnigas uppdrag. De sakkunniga hava den 27 december 1943 avgivit betänkande, vilket för närvarande är föremål för remissbehandling.

19. den 9 april 1942, i anledning av Kungl. Maj:ts i statsverkspropositionen gjorda framställningar rörande egentliga statsutgifter för budgetåret 1942/43 under riksstatens åttonde huvudtitel, avseende anslagen inom ecklesiastikdepartementets verksamhetsområde, jämte i ämnet väckta motioner. (8.)

Anmäld den 19 mars 1943. Följande punkter i riksdagens skrivelse äro alltjämt icke slutbehandlade, nämligen punkterna 107, 133 och 147.

20. den 6 maj 1942, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående avstående i vissa fall från krav på återbäring av utanordnat tillskott ur kyrkofonden till gäldande av prästlönekostnader. (178.)

Ärendet är i avvaktan på framställning till nästkommande allmänna kyrkomöte beroende på Kungl. Maj:ts prövning.

21. den 12 maj 1942, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående bidrag och lån av statsmedel för anordnande av allmänna samlingslokaler jämte i ämnet väckta motioner. (206.)

Skrivelsen, som överlämnats till ecklesiastikdepartementet för handläggning i vad

avser riksdagens anhållan att såsom villkor för statsbidrag till uppförande av skolbyggnader uppställes skyldighet för skoldistrikt att i viss utsträckning upplåta skolbyggnad för ortens frivilliga bildningsverksamhet o. dyl., är — sedan skolöverstyrelsen den 26 februari 1943 och statskontoret den 31 mars 1943 inkommit med yttranden — i denna del beroende på Kungl. Maj:ts prövning.

22. den 13 maj 1942, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående försäljning av vissa lektorsprebendefastigheter i Växjö. (218.)

Anmäld den 12 juni 1942, därvid Kungl. Maj:t förordnade om värdering av ifrågavarande fastigheter. I avbidan på denna värdering är ärendet beroende på Kungl. Maj:ts prövning.

23. den 30 maj 1942, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående anslag för budgetåret 1942/43 till folk- och småskoleseminarier m. m. jämte i ämnet väckta motioner. (264.)

Ärendet är i vad avser riksdagens hemställan om utredning angående den framtida omfattningen av folkskoleseminarieorganisationen alltjämt beroende på Kungl. Maj:ts prövning.

24. samma dag, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående anslag för budgetåret 1942/43 till avlöningar vid de allmänna läroverken m. m. jämte i ämnet väckta motioner. (265.)

Ärendet är i vad avser riksdagens hemställan om utredning dels av frågan om begränsning av tillströmningen till gymnasierna, dels ock angående viss omorganisation beträffande högre allmänna läroverket i Majorna alltjämt beroende på Kungl. Maj:ts prövning.

25. den 10 juni 1942, angående åstadkommande av en undervisnings- och upplysningsfilm, belysande regeringens och riksdagens arbetsförhållanden. (326.)

Anmäld den 18 september 1942, därvid statens informationsstyrelse anbefalldes att till Kungl. Maj:t inkomma med utredning och yttrande i ärendet. Sedan nämnda utredning den 4 maj 1943 inkommit och skolöverstyrelsen den 16 juni 1943 avgivit yttrande däröver, är ärendet beroende på Kungl. Maj:ts prövning.

26. den 17 juni 1942, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående vissa anslag för budgetåret 1942/43 till läroanstalterna för blinda och dövstumma m. m. (336.)

Anmäld den 22 januari 1943. Ärendet är i vad avser dispositionen av viss del av det å tilläggsstat II till riksstaten för budgetåret 1941/42 anvisade reservationsanslaget till om- och nybyggnadsarbeten vid dövstumskolorna alltjämt beroende på Kungl. Maj:ts prövning.

27. den 8 juli 1942, i anledning av riksdagens år 1941 församlade revisorers berättelse angående verkställd granskning av statsverkets jämte därtill hörande fonders tillstånd, styrelse och förvaltning för tiden 1 juli 1940—30 juni 1941. (423.)

Punkten 8 angående tryckeriernas leveranser till kungl. biblioteket samt universitetsbiblioteken. Sedan överbibliotekarierna vid universitetsbiblioteken i Uppsala A. W. Grape och i Lund N. W. G. Carlquist enligt under hand meddelat uppdrag utfört en preliminär undersökning i förevarande fråga, har Kungl. Maj:t den 17 december 1943 åt dem uppdragit att gemensamt verkställa den av riksdagen begärda utredningen.

Av dessa ärenden äro alltså de under 15 och 17 omförmälda av Kungl. Maj:t inom ecklesiastikdepartementet slutligen behandlade samt de övriga på prövning beroende.

7. Jordbruksdepartementet.

Riksdagens skrivelse

1. den 18 mars 1930, i anledning av väckt motion om förhållandet mellan Arjeplog- och Karesuandolapparna samt lappförfattningarnas anknytning till det levande livet. (75.)

Anmäld den 5 mars 1943, därvid beslöts proposition till riksdagen (nr 110). Den 27 oktober 1943 har av särskilt tillkallad utredningsman framlagts utredning och förslag beträffande vissa med lappväsendets administration sammanhängande spörsmål. Förslaget är beroende på Kungl. Maj:ts prövning. Utredningsmannens arbete fullföljes.

2. den 23 maj 1930, i anledning av väckta motioner rörande vissa sociala jordfrågor. (276.)

Anmäld och slutbehandlad den 8 oktober 1943 (prop. nr 346).

3. den 28 april 1933, i anledning av Kungl. Maj:ts under nionde huvudtiteln gjorda framställning angående anslag till fraktlindring för kalk jämte i ämnet väckta motioner. (171.)

Lantbruksstyrelsen den 30 juni 1938 givet uppdrag att verkställa utredning beträffande frågan om fraktbidrag jämväl vid sjötransporter av kalk har ännu ej fullgjorts.

4. den 5 juni 1934, i anledning av väckta motioner rörande ändringar i arrendelagstiftningen m. m. (311.)

Anmäld och slutbehandlad den 8 oktober 1943 (prop. nr 346).

5. den 22 februari 1935, i anledning av väckta motioner om ändrade bestämmelser beträffande understöd till förbättringsarbeten inom jordbruket. (46.)

Sedan hushållningssällskapsutredningen, som anbefallts att verkställa den genom ifrågavarande skrivelse begärda utredningen, den 8 juli 1942 avgivit betänkande (st. off. utr. 1942: 32) samt yttranden över betänkandet avgivits av åtskilliga myndigheter, är ärendet beroende på Kungl. Maj:ts prövning.

6. den 15 mars 1935, angående ett rationellt och vinstgivande tillgodogörande av svenska frukter och bär. (75.)

En i anledning av förevarande riksdagsskrivelse från lantbruksstyrelsen infordrad utredning i ämnet har den 25 februari 1938 överlämnats till livsmedelslagstiftningssakkunniga för att — i avseende å införande av lagstadgad märkning av vissa läskedrycker — tagas i övervägande vid fullgörande av de sakkunnigas uppdrag. Sedan livsmedelslagstiftningssakkunniga i ett den 4 juli 1941 avgivet betänkande med förslag till livsmedelsstadga m. m. (st. off. utr. 1941: 22) upptagit nämnda fråga till behandling, är ärendet i denna del beroende på Kungl. Maj:ts prövning.

7. den 7 maj 1935, i anledning av väckta motioner angående åtgärder till bekämpande av smittsam kastning hos nötkreatur samt om lagstiftning rörande handeln med husdjur. (199.)

I den del skrivelsen icke slutbehandlats, nämligen beträffande lagstiftning rörande handeln med husdjur, föreligger ett av lantbruksstyrelsen och medicinalstyrelsen den 3 november 1936 avgivet betänkande.

8. den 6 juni 1935, i anledning av riksdagens år 1934 församlade revisorers berättelse angående verkställd granskning av statsverkets jämte därtill hörande fonders tillstånd, styrelse och förvaltning för tiden 1 juli 1933—30 juni 1934. (279.)

I vad skrivelsen avsetts till handläggning på jordbruksdepartementets föredragning och ej slutbehandlats, nämligen beträffande punkten 9, utnyttjande av kronans fiskevatten, föreligger ett av fiskevattensutredningen den 1 september 1939 avgivet betänkande (st. off. utr. 1939:28) jämte yttranden däröver av åtskilliga myndigheter och sammanslutningar. Kungl. Maj:t har i brev den 21 mars 1941 till de myndigheter, vilka förvalta kronans fiskevatten, i anslutning till nämnda betänkande framlagt vissa synpunkter i avseende å nämnda förvaltning, som borde vinna beaktande i dylikt syfte. Den 8 oktober 1943 bemyndigades chefen för jordbruksdepartementet att tillkalla åtta sakkunniga personer för att verkställa utredning och avgiva förslag till lagstiftning angående rätt till fiske m. m. De sakkunniga tillkallades samma dag. Utredningsarbetet har påbörjats.

9. den 7 juni 1935, i anledning av väckta motioner om åtgärder till höjande av skogsbrukets ekonomiska bärkraft m. m. (274.)

Sedan 1936 års skogsutredning den 11 februari 1943 avgivit betänkande med förslag berörande skogsbrukets transportfrågor (vägar och järnvägar) (st. off. utr. 1943:4), har ärendet i denna del anmälts den 9 april 1943, därvid beslöts proposition till riksdagen (nr 244). Frågan om det oförädlade virkets avsättning m. m. upptages av skogsstyrelsen i samband med inom styrelsen pågående utredning rörande skogsvårdslagstiftningen.

10. samma dag, i anledning av väckta motioner angående beredande av medinflytande åt skogsägare vid handhavande av flottningsföreningarnas angelägenheter. (296.)

Förslag avvaktas av skogsstyrelsen. (Jfr ärendet under punkten 9.)

11. den 25 april 1936, i anledning av väckta motioner om ändringar i arrendelagstiftningen, återupptagande av den sociala jordbruksfrågans lagvägar m. m. (180.)

Anmäld och slutbehandlad den 8 oktober 1943 (prop. nr 346).

12. den 22 maj 1936, angående utredning av smörets och margarinets näringsfysiologiska betydelse m. m. (255.)

Ärendet är alltjämt beroende på Kungl. Maj:ts prövning.

13. den 23 maj 1936, i anledning av väckta motioner om viss ändring av norrländska arrendelagen m. m. (259.)

Anmäld och slutbehandlad den 8 oktober 1943 (prop. nr 346).

14. den 29 maj 1936, i anledning av väckta motioner om åtgärder till främjande av det svenska fisket. (288.)

Anmäld den 8 oktober 1943, därvid chefen för jordbruksdepartementet bemyndigades att tillkalla åtta sakkunniga personer för att verkställa utredning och avgiva förslag till lagstiftning angående rätt till fiske m. m. De sakkunniga tillkallades samma dag. Utredningsarbetet har påbörjats.

15. samma dag, i anledning av väckt motion angående den industriella rationaliseringens och koncentrationens inverkan på den jordbrukande befolkningens förvärvsmöjligheter. (290.)

Ett lantbruksstyrelsen den 7 maj 1937 givet uppdrag att verkställa visst under-

söknings- och utredningsarbete rörande frågan om torrläggning av närmare angivna markkomplex inom Uppsala län har ännu ej slutförts.

16. den 10 april 1937, i anledning av väckta motioner angående anordnande av småbrukarkurser m. m. (133.)

Ärendet är beroende på Kungl. Maj:ts prövning.

17. den 24 april 1937, i anledning av väckta motioner angående omorganisation av kontrollen över tillverkning av och handel med margarin m. m. (207.)

Sedan livsmedelslagstiftningssakkunniga i ett den 4 juli 1941 avgivet betänkande med förslag till livsmedelsstadga m. m. (st. off. utr. 1941: 22) framlagt förslag i ämnet, är ärendet beroende på Kungl. Maj:ts prövning.

18. den 27 maj 1937, i anledning av väckt motion om lagstiftning i visst avseende rörande saluhållande av gödsel- och fodermedel. (341.)

Anmäld den 10 september 1937, därvid uppdrogs åt kommerskollegium och lantbruksstyrelsen att gemensamt verkställa av riksdagen begärd utredning rörande lämpligheten av åtgärder till skydd mot saluhållande av mindervärdiga gödselmedel. Utredningen har ännu ej slutförts.

19. den 19 mars 1938, i anledning av väckt motion angående utredning rörande förekomsten av olika slag av svinsjukdomar inom landet m. m. (122.)

Utredning avvaktas från lantbruksstyrelsen och medicinalstyrelsen.

20. den 26 april 1938, i anledning av väckt motion angående skyldighet för försäljare av hästkreatur att tillhandahålla intyg om deras ålder. (203.)

Skrivelsen är, sedan lantbruksstyrelsen avgivit utredning i ämnet, alltjämt beroende på Kungl. Maj:ts prövning.

21. den 17 maj 1938, i anledning av väckt motion angående utredning om sammanslagning av de båda svinraserna Yorkshire och Förädlad Lantras. (273.)

Sedan lantbruksstyrelsen den 21 juli 1943 avgivit utredning i ämnet, är ärendet beroende på Kungl. Maj:ts prövning.

22. samma dag, i anledning av väckt motion angående skäliga administrationsbidrag till hushållningssällskapen för deras verksamhet i samband med vissa stödåtgärder. (276.)

Ärendet har behandlats i hushållningssällskapsutredningens den 8 juli 1942 avgivna betänkande (st. off. utr. 1942: 32) och är beroende på Kungl. Maj:ts prövning.

23. den 1 juni 1938, i anledning av väckt motion angående utredning av lantbrukets lärlingsfråga. (371.)

Sedan lantbruksstyrelsen den 1 juli 1940 avgivit betänkande angående lantbrukets lärlingsfråga samt yttranden däröver avgivits av åtskilliga myndigheter och sammanslutningar, är ärendet beroende på Kungl. Maj:ts prövning.

24. den 6 maj 1939, i anledning av väckta motioner om fortsatt tillämpning av lagen den 17 juni 1932 angående ytterligare utsträckning av lagen den 22 juni 1928 om ersättning till strandägare för mistad fiskerätt. (228.)

Anmäld den 30 juni 1939, därvid uppdrogs åt kammarkollegiet att i samverkan med vederbörande strandägare verkställa av riksdagen begärd utredning. Denna har ännu ej slutförts.

25. den 6 juni 1939, i anledning av väckta motioner om ökat tullskydd för matlök. (354.)

Ärendet är beroende på Kungl. Maj:ts prövning.

26. den 24 maj 1940, i anledning av väckta motioner om tillsättande av en kommission för det norrländska näringslivets förkovran. (279.)

1940 års norrlandsutredning har den 15 oktober 1943 avgivit utredning angående Norrlands näringsliv, förberedande undersökning (st. off. utr. 1943: 39). Härefter har skrivelsen anmälts den 17 december 1943, därvid chefen för jordbruksdepartementet bemyndigats att tillkalla utredningsmän för att verkställa utredning och avgiva förslag rörande åtgärder för det norrländska näringslivets förkovran.

27. den 8 juni 1940, angående vattenförsörjningen för vissa bebyggelseområden på landsbygden. (359.)

Anmäld och slutbehandlad den 7 maj 1943 (prop. nr 243).

28. den 17 april 1941, i anledning av Kungl. Maj:ts i statsverkspropositionen beträffande jordbruksdepartementet gjorda framställningar om anslag till kapitalinvesteringar. (159.)

Punkt 3 avseende anslag till byggnadsarbeten vid statens skogsförsöksanstalt är alltjämt beroende på Kungl. Maj:ts prövning.

29. den 17 maj 1941, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående omorganisation av domänverkets skogsindustriella rörelse. (243.)

Anmäld och slutbehandlad den 2 april 1943.

30. samma dag, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående upplåtelse åt lappar av lägenheter å kronomark m. m. (246.)

Remissvar å ett av länsstyrelsen i Jämtlands län avgivet förslag rörande frågan om förvaltning av vissa till lappar upplåtna nybyggen i nämnda län avvaktas från egnahemsstyrelsen.

31. den 30 maj 1941, i anledning av väckt motion angående fridlysningen av vissa djurslag. (264.)

Anmäld och slutbehandlad den 5 mars 1943, därvid beslöts proposition till riksdagen (nr 93).

32. samma dag, i anledning av väckta motioner om utredning och förslag rörande ordnandet av kontrollen över handeln med utsäde. (265.)

Utredning i ämnet från lantbruksstyrelsen avvaktas.

33. den 11 juni 1941, angående åtgärder till bevarande och skydd av sådana områden i vårt land, som böra bibehållas för framtiden som ursprungliga landskapstyper. (317.)

Ärendet är beroende på Kungl. Maj:ts prövning.

34. den 21 juni 1941, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående prisreglerande åtgärder på jordbrukets område m. m. jämte i ämnet väckta motioner. (411.)

Utredning avvaktas från lantbruksstyrelsen och egnahemsstyrelsen rörande en rationaliserad nyodlingsverksamhet med utnyttjande av moderna maskinella hjälpmedel, i första hand för komplettering av ofullständiga jordbruk.

35. den 24 mars 1942, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående försäljning av mark från vissa kronoegendomar m. m. (103.)

Anmäld och slutbehandlad den 19 mars 1943.

36. den 16 maj 1942, i anledning av väckta motioner angående expropriation och förköpsrätt av jord för komplettering av ofullständiga jordbruk. (232.)
Utredning avvaktas från egnahemsstyrelsen.

37. den 22 maj 1942, i anledning av väckt motion angående allmän revision av gällande fiskerilagstiftning. (260.)
Sedan den 31 augusti 1943 av särskilt tillkallad utredningsman avgivits betänkande angående lag om fiskevårdsområde, är ärendet i denna del beroende på Kungl. Maj:ts prövning. Skrivelsen har vidare anmälts den 8 oktober 1943, därvid chefen för jordbruksdepartementet bemyndigats att tillkalla åtta sakkunniga personer för att verkställa utredning och avgiva förslag till lagstiftning angående rätt till fiske m. m. De sakkunniga tillkallades samma dag. Utredningsarbetet har påbörjats.

38. samma dag, i anledning av väckt motion om åtgärder till främjande av den svenska ullproduktionen. (261.)
Den 29 juni 1943 har statens livsmedelskommission avgivit förslag angående medelsanvisning för forsknings- och försöksverksamhet på fårskötselns område. Utredning från kommissionen rörande övriga spörsmål avvaktas.

39. den 27 juni 1942, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående dispositionen av kronoskogvaktarboställen å häradsallmänningar. (419.)
Anmäld och slutbehandlad den 26 februari 1943.

Av dessa ärenden äro alltså de under 2, 4, 11, 13, 27, 29, 31, 35 och 39 omförmälda av Kungl. Maj:t inom jordbruksdepartementet slutligen behandlade samt de övriga på prövning beroende.

8. Handelsdepartementet.

Riksdagens skrivelse

1. den 20 april 1934, i anledning av väckta motioner om uppställande av legala kompetensvillkor för rätten att idka hantverk m. m. (191.)
Angående tidigare vidtagna åtgärder, se ämbetsberättelsen 1943 sid. 272. Ärendet har den 5 november 1943 överlämnats till ecklesiastikdepartementet för vidare handläggning och är därmed slutbehandlat för handelsdepartementets vidkommande.

2. den 18 maj 1934, angående den praktiska utbildningen av maskinistelever. (257.)
Sedan kommerskollegium den 12 och den 25 november 1941 inkommit med utredning och förslag i ärendet, har ärendet överlämnats till enligt Kungl. Maj:ts bemyndigande den 30 juni 1943 tillkallade sakkunniga med uppdrag att verkställa utredning och avgiva förslag rörande utbildningen av befäl för handelsflottan och vissa därmed sammanhängande frågor.

3. den 6 juni 1935, i anledning av väckta motioner om åtgärder till ernående av ökad säkerhet till sjöss. (291.)
Sedan Kungl. Maj:t den 22 maj 1936 anbefallt kommerskollegium att verkställa och till Kungl. Maj:t inkomma med den av riksdagen begärda utredningen ävensom med de förslag, vartill utredningen kunde föranleda, har kommerskollegium i betänkande den 28 oktober 1937 inkommit med utlåtande och förslag i ämnet. Ärendet är därefter beroende på Kungl. Maj:ts prövning.

4. den 5 maj 1936, i anledning av väckt motion angående befrielse för mindre bemedlade uppfinnare från erläggande av vissa patentavgifter. (208.)

Sedan 1938 års patentutredning den 30 december 1942 avgivit betänkande med förslag till lag om ändring i vissa delar av förordningen den 16 maj 1884 angående patent (st. off. utr. 1942: 58), i vilket betänkande bland annat nu förevarande fråga upptagits till behandling, samt yttranden däröver avgivits av åtskilliga myndigheter och sammanslutningar, är ärendet beroende på Kungl. Maj:ts prövning.

5. den 27 juni 1936, i anledning av väckta motioner om befrämjande av exporten och avsättningen i övrigt av gatsten m. m. (384.)

Sedan de jämlikt Kungl. Maj:ts bemyndigande den 5 mars 1937 tillkallade sakkunniga för utredning rörande befrämjande av avsättningen av den svenska stenindustriens produkter (1937 års granitutredning) den 1 april 1939 avgivit betänkande i ämnet (st. off. utr. 1939: 11), är ärendet beroende på Kungl. Maj:ts prövning.

6. den 31 maj 1939, angående effektiviserande av den tekniska forskningen. (328.)

Angående tidigare vidtagna åtgärder, se ämbetsberättelsen 1943 sid. 272. Sedan de jämlikt Kungl. Maj:ts bemyndigande den 31 augusti 1940 utsedda utredningsmännen rörande den tekniskt-vetenskapliga forskningens ordnande år 1943 avgivit två betänkanden (st. off. utr. 1943: 11 och 16), avlät Kungl. Maj:t till 1943 års riksdag dels proposition (nr 201) angående anslag till uppförande av byggnad för textilforskning m. m., dels ock proposition (nr 245) angående anslag till uppförande av byggnader för järn- och metallforskning m. m. Från utredningsmännen införväntas ytterligare förslag.

7. den 3 juni 1941, i anledning av väckta motioner om förbättrad pensionering för sjöfolk i manskapsklass. (262.)

Anmäld och slutbehandlad den 7 maj 1943, därvid beslöts proposition till riksdagen (nr 239).

8. den 18 juni 1941, angående bostadsförhållandena å svenska fartyg. (343.)

Anmäld och slutbehandlad den 30 juni 1943, därvid utfärdades kungörelse angående bostäder m. m. å fartyg för ombord anställda (sv. f. nr 466).

9. den 10 mars 1942, i anledning av Kungl. Maj:ts i statsverkspropositionen gjorda framställningar rörande egentliga statsutgifter för budgetåret 1942/43 under riksstatens tionde huvudtitel, avseende anslagen inom handelsdepartementets verksamhetsområde, jämte i ämnet väckt motion. (10.)

Punkten 36 i skrivelsen, som delvis behandlats den 7 augusti 1942, har anmälts och slutbehandlats den 14 maj 1943.

10. den 12 maj 1942, i anledning av väckta motioner om landets tillgodoseende med elektrisk energi m. m. (199.)

Enligt Kungl. Maj:ts bemyndiganden den 30 oktober 1942 och den 8 januari 1943 har chefen för justitiedepartementet tillkallat vissa sakkunniga för att inom nämnda departement verkställa utredning av frågan om lagstiftning rörande åtgärder i syfte att hindra spekulation i vattenkraft. Sedan de sakkunniga den 27 februari 1943 avgivit betänkande angående åtgärder mot spekulation i vattenkraft (st. off. utr. 1943: 14) samt yttranden däröver avgivits av åtskilliga myndigheter och sammanslutningar, är ärendet i denna del beroende på Kungl. Maj:ts prövning. Vidare har chefen för handelsdepartementet jämlikt Kungl. Maj:ts bemyndigande den 18 december 1942 tillkallat vissa sakkunniga för att verkställa utredning rörande möjligheterna att genom statens medverkan mera planmässigt än hittills trygga

landets och särskilt den svenska landsbygdens försörjning med elektrisk kraft. Utredningsarbetet pågår.

11. den 2 juni 1942, i anledning av väckta motioner om inrättande av ett forskningsinstitut för bevaringsmetoder för olika slag av livsmedel. (296.)

Genom beslut den 12 juni 1942 har Kungl. Maj:t uppdragit åt utredningen rörande den tekniskt-vetenskapliga forskningens ordnande att verkställa den av riksdagen begärda utredningen samt att till Kungl. Maj:t inkomma med det förslag, vartill utredningen kunde föranleda. Denna har ännu ej slutförts.

Av dessa ärenden äro alltså de under 1 och 7—9 omförmälda av Kungl. Maj:t inom handelsdepartementet slutligen behandlade samt de övriga på prövning beroende.

9. Folkhushållningsdepartementet.

Riksdagens skrivelse

1. den 28 november 1939, i anledning av Kungl. Maj:ts förslag om uppförande å riksstaten för budgetåret 1939/40 av en huvudtitel för folkhushållningsdepartementet m. m. (70.)

Delvis anmäld den 15 december 1939. I vad skrivelsen avser bemyndigande för Kungl. Maj:t att på visst sätt använda anslaget till Konjunkturinstitutet: Särskilda undersökningar, är ärendet alltjämt beroende på Kungl. Maj:ts prövning.

2. den 13 maj 1942, angående utredning av möjligheten att bereda kommunala organ och enskilda kostnadsfri befordran av vissa postförsändelser i ransonerings- och familjebidrags- m. fl. ärenden. (224.)

Anmäld och slutbehandlad den 9 april 1943, i vad på folkhushållningsdepartementets föredragning ankommer.

Bilaga V.

Förteckning

över ärenden, som hos Kungl. Maj:t anhängiggjorts genom skrivelser från justitieombudsmannen före den 1 januari 1943 och vari under år 1943 åtgärd vidtagits eller vilka vid samma års slut ännu voro på Kungl. Maj:ts prövning beroende, jämte kortfattad uppgift om ärendenas behandling.

1. *1934 den 22 mars (nr 240)*, angående ändring i lagstiftningen om trafikförsäkring å motorfordon.

Angående tidigare vidtagna åtgärder, se ämbetsberättelserna 1938 sid. 335, 1939 sid. 335 och 1940 sid. 355. Ärendet är, till den del det icke slutbehandlats, föremål för fortsatt beredning inom justitiedepartementet. (Justitiedepartementet.)

2. *1934 den 15 september (nr 573)*, angående åtgärder för åstadkommande av likformighet vid beräkning av strafftid, då avbrott i verkställighet äger rum till följd av ny rannsakning.

Ärendet är beroende på Kungl. Maj:ts prövning. (Justitiedepartementet.)

3. *1935 den 11 januari (nr 51)*, angående åklagares rätt att bedriva advokatverksamhet.

Angående vidtagna åtgärder, se ämbetsberättelserna 1937 sid. 324, 1938 sid. 335, 1939 sid. 335, 1940 sid. 355, 1941 sid. 279 och 1942 sid. 302. (Justitiedepartementet.)

4. *1936 den 16 september (nr 566)*, angående skärpning av straffet för spridande av efterbildning av penningsedel m. m.

Se ämbetsberättelsen 1942 sid. 302. (Justitiedepartementet.)

5. *1937 den 28 december (nr 769)*, angående förtydligande bestämmelser om lösen- och stämpelavgifter för vissa bevis m. m.

Ärendet är fortfarande beroende på Kungl. Maj:ts prövning. (Finansdepartementet.)

6. *1937 den 31 december (nr 778)*, angående rätt för svarandepart, som beviljats fri rättegång, att kostnadsfritt erhålla protokoll i målet, även om begäran därom framställes först efter det utslag meddelats.

Angående tidigare vidtagna åtgärder, se ämbetsberättelserna 1939 sid. 336, 1942 sid. 302 och 1943 sid. 274 och 275. Förslag till revision av lagstiftningen om fri rättegång, innefattande reglering jämväl av förevarande spörsmål, har den 3 december 1943 remitterats till lagrådet för utlåtande. (Justitiedepartementet.)

7. *1938 den 10 november (nr 645)*, angående resestipendier åt åklagare.

Ärendet är beroende på Kungl. Maj:ts prövning. (Socialdepartementet.)

8. *1938 den 30 december (nr 740)*, angående skyldighet för utmätningsman att i dagboken i utsökningsmål införa specificerad uppgift rörande förrättningskostnad m. m.

Över framställningen hava utlåtanden avgivits av åtskilliga myndigheter och sammanslutningar. Ärendet är beroende på Kungl. Maj:ts prövning. (Socialdepartementet.)

9. *1939 den 30 december (nr 744)*, angående skyldighet i vissa fall för konkursförvaltare att lämna överexekutor uppgift å borgenärer, som äga fordran med förmånsrätt enligt 17 kap. 4 § handelsbalken.

Ärendet är beroende på Kungl. Maj:ts prövning. (Justitiedepartementet.)

10. *1940 den 17 juli (nr 122)*, angående rätt för gäldenär att fullgöra betalning genom penningars nedsättande i allmänt förvar, då ovisshet råder om vem av två eller flera som äger att, med den eller de övrigas uteslutande, företräda borgenären.

Angående tidigare vidtagna åtgärder, se ämbetsberättelsen 1942 sid. 303. Genom beslut i konselj den 3 december 1943 har ärendet avskrivits från vidare Kungl. Maj:ts åtgärd. (Justitiedepartementet.)

11. *1940 den 27 december (nr 740)*, angående upprättande av ett centralt register över avhandlingar rörande lösöreköp.

Ärendet är beroende på Kungl. Maj:ts prövning. (Justitiedepartementet.)

12. *1940 den 31 december (nr 556/1939)*, angående utsträckt tillämpningsområde för stadgandet i 20 § lagen den 9 april 1937 om verkställighet av bötesstraff.

Angående tidigare vidtagna åtgärder, se ämbetsberättelsen 1942 sid. 304. Ett inom justitiedepartementet utarbetat lagförslag i ämnet har den 1 oktober 1943 remitterats till lagrådet för utlåtande. Efter det lagrådet den 1 november 1943 avgivit utlåtande, har Kungl. Maj:t den 17 december 1943 beslutat avlåta proposition till riksdagen med förslag till lag angående ändrad lydelse av ifrågavarande lagrum. (Justitiedepartementet.)

13. *1941 den 29 november (nr 699)*, angående ändrade bestämmelser i fråga om skyldighet att förrätta bouppteckning i samband med hemskillnad eller äktenskapsskillnad.

Inom justitiedepartementet har den 1 december 1943 upprättats en promemoria rörande bland annat denna fråga. Promemorian har remitterats till rikets hovrätter och vissa sammanslutningar. (Justitiedepartementet.)

14. *1941 den 30 december (nr 537)*, angående rätt för part, som till hovrätt ingivit underrättens protokoll, att kostnadsfritt erhålla nytt protokoll i händelse av muntligt förhör i hovrätten.

I anledning av framställningen har inom justitiedepartementet utarbetats en promemoria med utkast till lag om tillägg till 26 och 27 kap. gällande rättegångsbalk. Över denna promemoria hava efter remiss yttranden avgivits av hovrätterna, justitiekanslersämbetet, justitieombudsmannen samt flera sammanslutningar. Ärendet är därefter beroende på Kungl. Maj:ts prövning. (Justitiedepartementet.)

15. *1941 den 31 december (nr 738)*, angående viss inskränkning i fråga om kungörande av exekutiv auktion å fast egendom.

Angående tidigare vidtagna åtgärder, se ämbetsberättelsen 1943 sid. 276. Kungl. Maj:t har genom remiss den 1 oktober 1943 infordrat lagrådets utlåtande över upprättat förslag till lag om ändring i vissa delar av utsökningslagen, innefattande förslag till begränsning av kungörelseförfarandet vid exekutiva auktioner. Efter det lagrådet den 22 oktober 1943 avgivit utlåtande, har Kungl. Maj:t

den 17 december 1943 beslutat avlåta proposition till riksdagen i ämnet. (Justitiedepartementet.)

16. *1942 den 23 november (nr 657/1941)*, angående anteckning i fastighets- eller inteckningsbok om utfärdande av ny inteckningshandling i stället för sådan, som förkommit och på grund därav dödats.

Över framställningen hava, med anledning av remiss, utlåtanden avgivits av Stockholms rådhusrätt och rådhusrätten i Göteborg samt inskrivningsdomaren i Södra Roslags domsaga. Därjämte hava vissa sammanslutningar beretts tillfälle att avgiva yttrande. Ärendet är därefter beroende på Kungl. Maj:ts prövning. (Justitiedepartementet.)

17. *1942 den 30 november (nr 688/1941)*, angående omfattningen och innebörden av den prioritetsrätt, som vid införsel tillkommer underhållsbidrag i förhållande till utskylder och avgifter.

Ärendet är föremål för övervägande inom justitiedepartementet. (Justitiedepartementet.)

18. *1942 den 30 december (nr 466/1941)*, angående åtgärder för åstadkommande av enhetlig rättstillämpning i fråga om avsöndrad lägenhets ansvar för i stamfastigheten meddelade inteckningar.

Skrivelsen har den 3 februari 1943 överlämnats till lagberedningen för att tagas i övervägande vid dess pågående lagstiftningsarbete. (Justitiedepartementet.)

19. *1942 den 31 december (nr 229)*, angående ändring av 6 § lagen den 14 juni 1917 om införsel i avlöning, pension eller livränta.

Ärendet är föremål för övervägande inom justitiedepartementet. (Justitiedepartementet.)